



**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

OSMANİYE TURİZM COĞRAFYASI

Ferhad BESNEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
EKİM - 2017**



**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

OSMANIYE TURİZM COĞRAFYASI

DANIŞMAN: Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ
Jüri : Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL
Jüri : Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKBIYIK

Ferhad BESNEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
EKİM – 2017**

**KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

OSMANİYE TURİZM COĞRAFYASI

Ferhad BESNEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No:

**Bu Tez 23/10/2017 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği ile Kabul Edilmiştir.**

**Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ
BAŞKAN**

**Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL
ÜYE**

**Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKBIYIK
ÜYE**

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Prof. Dr. Abdullah SOYSAL
Enstitü Müdürü**

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OSMANİYE TURİZM COĞRAFYASI

Ferhad BESNEK

Danışman : Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ

Yıl : 2017, Sayfa: 304 + XXV

Jüri : Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ (Başkan)
: Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL (Üye)
: Yrd. Doç Dr. Mehmet AKBIYIK Üye)

Bu Yüksek Lisans tezi olarak yapılan çalışmanın konusunu Osmaniye'nin Turizm Coğrafyası oluşturmaktadır.

Osmaniye ilinin önemli ticaret ve geçiş yolları üzerinde bulunması, 5 bin yıllık tarihi bir geçmişi içerisinde Asurlular, Medler, Makedon Krallığı, Selevkaslar, Romalılar, Abbasiler, Bizanslılar, Selçuklular, Moğollar, Memlûkler, Ramazanoğulları ve Osmanlılar gibi birçok medeniyetin hâkimiyeti altında kalması ile bu medeniyetlerin izlerini taşıyan kültürel miras eserlerini barındıran bir sahada yer alan bir ildir.

Bu medeniyetlerin birçoğunun bırakmış olduğu askeri yapılardan kalelerin günümüze kadar 26 tanesinin kalıntıları il sınırları içerisinde yer almaktadır. İlde tarihi eserlerin dışında doğal güzelliklerinde çok sayıda olması turizm potansiyeli açısından sahaya önemli bir katkı sağlamaktadır. Doğal ve beşeri çekiciliklerin sahada turizm çeşitliliğini arttırmada önemli rol oynadığı saptanmıştır. İlde yaylacılık faaliyetleri de çok çeşitlilik göstermektedir. Yaz aylarında nüfusu 30 bin ile 40 bin kişi arasında olan yörenin en büyük yaylası Zorkun yaylası da önemli turizm alanlarından birisi konumundadır. Ayrıca ilin doğal, beşeri ve ekonomik özellikleri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Sahada ki birçok turizm değerinin fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Osmaniye Meteoroloji İl Müdürlüğünden rasat sonuçları alınarak sıcaklık, basınç, rüzgâr, yağış vb. karşılaştırmalar yapılmıştır. Nüfus, Tarım, Orman İşletme ve Turizm il müdürlüklerinden gerekli veriler elde edilmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır. İlin milli mücadele döneminde Fransızlarla olan mücadelesinin, zaferle sonuçlanmasının karşılığı olarak 7 Ocak Kurtuluş Bayramı etkinliklerinin gerçekleştirilmesi de bu toprakların

tarihsel önemini daha da ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca çalışma sahasında turizm potansiyeli yüksek birçok rekreasyon alanının tespiti yapılmış ve sınıflandırılmıştır.

Çalışma sahasında çok çeşitli sayıda yayla yerleşmeleri, kuş ve kelebek gözlemciliği alanları, kaleleri, açık hava müzesi, el dokuma kilimleri, kent ile özdeşleşmiş olan tarım ürünü yer fıstığı ve birçok alternatif turizm faaliyetleri ile ilin turizm coğrafyası her yönüyle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmaniye, Turizm, Kale, Zorkun Yaylası, Yer fıstığı, Alternatif Turizm.



**DEPARTMENT OF COGRAFYA
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY**

ABSTRACT

MA THESIS

OSMANIYE TOURISM GEOGRAPHY

Ferhad BESNEK

Supervisor : Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ

Year : 2017, Pages:304 + XXV

**Jüri : Prof. Dr. Mehmet TIRAŞ (Chairperson)
: Prof. Dr. Ersin Kaya SANDAL (Member)
: Assist. Prof. Dr. Mehmet AKBIYIK (Member)**

The subject of this master's degree thesis study generates The Tourism Geography of Osmaniye.

The presence of Osmaniye province on important trade and transit routes has been seen in the history of 5 thousand years such as Assyrians, Meds, Macedonian Kingdom, Seleucans, Romans, Abbasids, Byzanties, Seljuks, Mongols, Mamluks, Ramazanogullari and Ottoman it's a civilization that is under the control of many civilizations and a place in a territory containing cultural heritage Works bearing the traces of these civilizations.

Until today, The ruins of twenty-six of the remains of the military castles where many of these civilizations have left are among the provincial borders. Having a large number of natural beauties besides the historical monuments gives a significant contribution to the field in terms of tourism potential. Natural and human attractions have been found to play an important role in increasing the tourism diversity in the region. Plateau activities are the most diverse in the plateau activity Zorkun Plateau whose population in the summer months is between 30000 and 40000 people is one of the major tourism area and the largest plateau in the region. In addition, the natural, human and economic characteristics of the province have been examined in details. Many pictures of tourism value have been taken in the field. Observations from Osmaniye Provincial Directorate of Meteorology were taken to compare the temperature, pressure, wind, rainfall and so on. The necessary data were obtained from the provincial directorates of Population, Agriculture, Forestry Management and Tourism and evaluations were carried out. The realization of the 7 January

Independence Day celebrations as a countermeasure for the victory of the struggle with the French during the national struggle of the province gives even more importance to the historical significance of these lands. Also, there are many zones which have a creational high tourism potential were determined and classified.

The tourism geography of the province has been investigated with a wide variety of plateau settlements, birds and butterfly observation sites, landmarks, open air museums, hand-woven kilims, agricultural peanuts identified with the city and many alternative tourism activities.

Key words: Osmaniye, Tourism, Castle, Zorkun Plateau, Peanut, Alternative Tourism.



ÖN SÖZ

Osmaniye Turizm Coğrafyası adlı Yüksek Lisans tezi çalışmamızda ki amacımız, ilin turizm potansiyelini ortaya çıkarabilecek, yeterli miktarda doğal ve kültürel turizm özelliklerini taşıdığını ortaya koymaktır.

Araştırma sahası Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer almaktadır. Osmaniye ilinin batı ve kuzeybatısında Adana'nın, Ceyhan ve Kozan; kuzey ve kuzeydoğusunda Kahramanmaraş'ın, Andırın; doğusunda Kahramanmaraş'ın, Türkoğlu; güneydoğusunda Gaziantep'in, İslahiye ve Nurdağı; güney ve güneybatısında Hatay'ın, Dört Yol ve Erzin ilçeleri ile çevrili bir konumdadır.

Çalışma yaptığımız sahanın çok geniş ve çalışma sahası içerisinde yer alan turizm değerlerinin oldukça fazla olması nedeniyle ancak iki yıl gibi uzun bir zaman dönemi içerisinde çalışmamızı tamamladık. Osmaniye ili tarihi öneme sahip kale, camii, ören yeri, höyük alanları gibi birçok kültür mirası eseri bulundurmaktadır. Ayrıca ilin doğal güzelliklerinin de çok çeşitlilik arz etmesi de ilin turizm potansiyelini arttırıcı bir etkiye sahiptir.

“Osmaniye Turizm Coğrafyası” adlı Yüksek Lisans tezimin konusunun belirlenmesin de ve daha sonraki tez yazım sürecinde her türlü desteğini aldığım değerli hocam Prof. Dr. Mehmet Tıraş'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmalarımda desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Ersin Kaya Sandal, Doç. Dr. Emin Toroğlu ve Yrd. Doç. Dr. Nadire Karademir'e ayrı ayrı teşekkür ederim.

Çalışmam esnasında, bana her türlü yardımı sağlayan ve desteğini esirgemeyen kıymetli eşim Ayten Besnek'e, Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Şube Müdürü Garip Yıl'a, Osmaniye Belediyesi Basın Yayın Hizmetleri bölümü şefi Hasan Germen'e, fizik öğretmeni arkadaşım Mustafa Toprak'a, matematik öğretmeni arkadaşım Mustafa Uçar ile arazi çalışması yaptığım sırada her zaman yanımda yer alan ve desteklerini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma ayrı ayrı teşekkür ederim.

Ferhad BESNEK
Osmaniye - 2017

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	III
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XV
GRAFİK LİSTESİ.....	XVI
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	XVII
UYDU GÖRÜNTÜLERİ LİSTESİ.....	XXIV
KISALTMALAR.....	XXV
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları.....	2
1.2. Araştırmada Amaç, Yöntem ve Veri Kaynakları.....	3
2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR.....	5
3. ARAŞTIRMA SAHASININ COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ.....	7
3.1. Araştırma Sahasının Coğrafi Konumu.....	7
3.2. Araştırma Sahasının Fiziki Coğrafya Özellikleri.....	10
3.2.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler.....	10
3.2.1.1. Dağlık Alanlar.....	18
3.2.1.2. Ovalık Alanlar.....	20
3.2.1.3. Eşik Alanlar.....	20
3.2.2. İklim Özellikleri.....	20
3.2.2.1. Sıcaklık.....	22
3.2.2.2. Yağış.....	24
3.2.2.3. Basınç ve Rüzgârlar.....	27
3.2.2.4. Nem ve Bulutluluk.....	28
3.2.3. Doğal Bitki Örtüsü.....	29
3.2.3.1. Orman Kuşağı.....	33
3.2.3.2. Maki Kuşağı.....	34
3.2.3.3. Orman Üst Kuşağı.....	35
3.2.4. Toprak Özellikleri.....	35
3.2.4.1. Alüvyal Topraklar.....	36
3.2.4.2. Kolüvyal Topraklar.....	36
3.2.4.3. Kahverengi Orman Toprakları.....	36
3.2.4.4. Kırmızı Akdeniz Toprakları (Terra-Rossa).....	36
3.2.4.5. Organik Topraklar.....	37
3.2.4.6. Bazaltik Topraklar.....	37
3.2.5. Hidroğrafya Özellikleri.....	37
3.2.5.1. Akarsular.....	37
3.2.5.1.(1). Ceyhan Nehri.....	38
3.2.5.1.(2). Kalecik Deresi.....	38
3.2.5.1.(3). Karaçay.....	38
3.2.5.1.(4). Savrun Çayı.....	38
3.2.5.1.(5). Kesiksuyu Deresi.....	38
3.2.5.1.(6). Sabunsuyu Çayı.....	39
3.2.5.1.(7). Yarpuz Çayı.....	39
3.2.5.1.(8). Horu (Hamis) Çayı.....	39

3.2.5.1.(9). Keşiş Çayı.....	39
3.2.5.2. Göller ve Göletler.....	39
3.3. Araştırma Sahasının Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri.....	42
3.3.1. Araştırma Sahasının Tarihi Gelişimi.....	42
3.3.1.1. Milattan Önce Osmaniye.....	42
3.3.1.2. Roma ve Bizans Döneminde Osmaniye.....	43
3.3.1.3. Memlûkler, Selçuklular, Ramazanoğulları ve Osmanlı Dönemlerinde Osmaniye.....	43
3.3.1.4. Milli Mücadele Döneminde Osmaniye.....	44
3.3.2. Nüfus Özellikleri.....	44
3.3.2.1. Nüfusun Tarihi Gelişimi.....	44
3.3.2.2. Nüfus Hareketleri.....	46
3.3.3. Tarım.....	49
3.3.3.1. Genel Arazi Kullanımı.....	49
3.3.3.2. Bitkisel Üretim.....	51
3.3.4. Hayvancılık.....	58
3.3.4.1. Hayvansal Üretim Değerleri.....	58
3.3.4.2. Osmaniye İlinde Hayvan Varlığı.....	58
3.3.4.3. Su Ürünleri Üretim Değerleri.....	60
3.3.5. Sanayi.....	62
3.3.6. Ulaşım.....	65
3.3.7. Orman Varlığı.....	66
3.3.8. Madenler ve Enerji Kaynakları.....	68
4. ARAŞTIRMA SAHASINDA TURİZMİN TEMEL UNSURLARI.....	71
4.1. Doğal Çekicilikler.....	71
4.1.1. Jeomorfolojik Çeşitliliğin Turizm Amaçlı Kullanımı.....	72
4.1.1.1. Yayla Alanları.....	72
4.1.1.1.(1). Merkez İlçe Yaylaları.....	75
4.1.1.1.(1).(a). Zorkun Yaylası.....	75
4.1.1.1.(1).(b). Olukbaşı Yaylası.....	80
4.1.1.1.(1).(c). Ayvanın Düzü Yaylası.....	82
4.1.1.1.(1).(d). Ürün Yaylası.....	82
4.1.1.1.(1).(e). Fenk Yaylası.....	83
4.1.1.1.(1).(f). Gököküz Yaylası.....	83
4.1.1.1.(1).(g). Hacı Dağı Fenk Yaylası.....	83
4.1.1.1.(2). Merkez İlçeye Bağlı Köylerde Yaylacılık.....	84
4.1.1.1.(2).(a). Yarpuz (Cebel) Yaylası.....	84
4.1.1.1.(2).(b). Karataş Köyü.....	85
4.1.1.1.(2).(c). Haraz ve Çona Köyü Yaylaları.....	85
4.1.1.1.(2).(d). Kaypak Köyü.....	86
4.1.1.1.(2).(e). Oruçgazi Köyü.....	86
4.1.1.1.(2).(f). Küllü Köyü.....	87
4.1.1.1.(3). Kadirli İlçesi Yaylaları.....	87
4.1.1.1.(3).(a). Maksutoğlu Yaylası.....	89
4.1.1.1.(3).(b). Akarca Yaylası.....	90
4.1.1.1.(3).(c). Topaktaş, Nacaklı, Gökbüğet ve Sıyrıncaç Yaylaları.....	91
4.1.1.1.(3).(d). Çatmacık Yaylası.....	92
4.1.1.1.(3).(e). Çay Deresi (Kınalı Gedik) Yaylası.....	93
4.1.1.1.(3).(f). Demircikbucağı (Özeserler) Yaylası.....	94

4.1.1.1.(3).(g). Elmacık Yaylası.....	95
4.1.1.1.(3).(h). Gavurdağı Mağarası Yaylası	96
4.1.1.1.(3).(i). Tuvaras Deresi Yaylası	97
4.1.1.1.(3).(i). Kadirli İlçesinin Köylerinde Yaylacılık.....	98
4.1.1.1.(4). Sumbas İlçesi Yaylaları.....	101
4.1.1.1.(4).(a). Bağdaş Yaylası.....	102
4.1.1.1.(4).(b). Yirce Yaylası	102
4.1.1.1.(5). Bahçe İlçesi Yaylaları	103
4.1.1.1.(5).(a). Hakan Yaylası	105
4.1.1.1.(6). Düziçi İlçesi Yaylaları.....	105
4.1.1.1.(6).(a). Soğucak Yaylası.....	105
4.1.1.1.(6).(b). Dumanlı Dağı Belediye Yaylası	105
4.1.1.1.(6).(c). Mezdihi (Mezda) ve Tozluyurt (Pijli) Yaylası	106
4.1.1.1.(6).(d). Sıypaktaş Yaylası.....	106
4.1.1.1.(6).(e). Mezgitli Yaylası.....	107
4.1.1.1.(7). Hasanbeyli İlçesi Yaylaları.....	107
4.1.1.1.(7).(a). Almanpınarı Yaylası	107
4.1.1.1.(7).(b). Hasanbeyli İlçesinin Köylerinde Yaylacılık.....	108
4.1.2. Bitki Örtüsü Özelliklerinin Turistik Çekicilikler Olarak Değerlendirilmesi	111
4.1.2.1. Mesire Alanları	111
4.1.2.1.(1). Çiftmazı Tabiat Parkı	111
4.1.2.1.(2). Karaçay Şelalesi ve Mesire Alanı	113
4.1.2.1.(3). Zorkun Şenlik Tepesi Mesire Alanı	114
4.1.2.1.(4). Osmaniye Kent Ormanı Mesire Alanı.....	116
4.1.2.1.(5). Olukbaşı Mesire Alanı.....	117
4.1.2.1.(6). Karatepe-Aslantaş Mesire Alanı	117
4.1.2.1.(7). Düziçi-Çamlık Orman İçi Mesire Alanı.....	118
4.1.2.1.(8). Kalecik Barajı Mesire Alanı	118
4.1.2.1.(9). Bahçe İlçesi Uyuzluk Mesire Alanı	119
4.1.2.1.(10). Suyun Gözü Mesire Alanı	120
4.1.2.1.(11). Şarlak Şelalesi Mesire Alanı.....	121
4.1.2.1.(12). Sabun Çayı Şelalesi Mesire Alanı.....	121
4.1.2.2. Milli Parklar	122
4.1.2.3. Av Hayvanlarını Koruma ve Üretme Sahaları.....	128
4.1.2.3.(1). Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	128
4.1.2.4. Anıt Ağaçlar.....	131
4.1.2.4.(1). Çınar Ağacı (Gebeli Çınarı).....	132
4.1.2.4.(2). Çınar Ağacı (Bahçe).....	133
4.1.2.4.(3). Çınar Ağacı (Düziçi)	133
4.1.3. Hidrografik Kaynakların Turistik Çekicilikler Olarak Değerlendirilmesi	134
4.2. Beşeri Çekicilikler	135
4.2.1. Anıtlar ve Abideler	136
4.2.1.1. Korkut Ata Anıtı	136
4.2.1.2. Karacaoğlan Anıtı	137
4.2.1.3. Rahime Hatun Anıtı.....	137
4.2.1.4. İnce Memed Anıtı.....	139
4.2.1.5. Yerfistığı Toplayan Kadın Anıtı	140

4.2.2. Askeri Yapılar	141
4.2.2.1. Aşılı Kalesi	141
4.2.2.2. Babaoğlan Kalesi	142
4.2.2.3. Bahçe Kalesi	142
4.2.2.4. Bahçe Köyü Kalesi.....	142
4.2.2.5. Bodrum Kale.....	143
4.2.2.6. Çardak Kalesi.....	144
4.2.2.7. Çem Kalesi.....	145
4.2.2.8. Değirmendere (Saybaşı) Kalesi	145
4.2.2.9. Domuztepe Kalesi	146
4.2.2.10. Esenli Kalesi	146
4.2.2.11. Harun Reşit (Haruniye) Kalesi.....	147
4.2.2.12. Hasanbeyli Kalesi.....	148
4.2.2.13. Heçkeren Kalesi	148
4.2.2.14. Hemite (Amuda) Kalesi.....	149
4.2.2.15. Kalealtı Kalesi.....	150
4.2.2.16. Kalkan Kalesi.....	150
4.2.2.17. Karafrenk Kalesi	151
4.2.2.18. Karatepe Kalesi	151
4.2.2.19. Kurtlar Kalesi.....	151
4.2.2.20. Kötü Kale.....	152
4.2.2.21. Kumkale Kalesi.....	152
4.2.2.22. Kürek Kalesi	152
4.2.2.23. Mitisin Kalesi.....	152
4.2.2.24. Ören Şehir Kalesi	153
4.2.2.25. Savranda Kalesi.....	153
4.2.2.26. Toprakkale Kalesi	154
4.2.3. Ören Yerleri.....	156
4.2.3.1. Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti Ören Yeri	156
4.2.3.2. Domuztepe-Pınarözü Ören Yeri.....	167
4.2.3.3. Cennetler Ören Yeri	168
4.2.3.4. Maltepe Ören Yeri.....	168
4.2.3.5. Taraflar Ören Yeri.....	168
4.2.3.6. Deli Halil 1 Ören Yeri	168
4.2.3.7. Deli Halil 2 Ören Yeri	169
4.2.4. Höyükler.....	169
4.2.4.1. Şemsi Höyük.....	170
4.2.4.2. Kamışlı Höyük	170
4.2.4.3. Karataşlı Höyük	170
4.2.4.4. Kırmıtlı Höyük.....	170
4.2.4.5. Akçasaz Höyük	171
4.2.4.6. Anberinarkı Höyük.....	171
4.2.4.7. Azaplı Höyük	171
4.2.4.8. Çatal Höyük	171
4.2.4.9. Çiyanlı Höyük.....	171
4.2.4.10. Devletsiz Höyük.....	172
4.2.4.11. Hünnaplı Höyük	172
4.2.4.12. Deliktepe Höyük	172
4.2.4.13. Hindaplı Höyük.....	173

4.2.4.14. Telkovan Höyük.....	173
4.2.4.15. Tülek 2 Höyük	173
4.2.5. Camiler.....	174
4.2.5.1. Envar-ül Hamit Camii	174
4.2.5.2. Kadirli Ala Camii.....	176
4.2.5.3. Kadirli Hamidiye Camii	177
4.2.5.4. Bahçe Ağcabey Camii	178
4.2.5.5. Sumbas Eski Cami	179
4.2.6 Müzeler	181
4.2.6.1. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi.....	181
4.2.6.2. Kent Müzesi.....	190
4.2.7. Kiliseler.....	194
4.2.7.1. Sokutepe Kilise Kalıntısı.....	194
4.2.7.2. Çiğdemli Kilisesi.....	194
4.2.7.3. Işıklı Kilisesi.....	194
4.2.7.4. Sazaklı Kilisesi.....	194
4.2.8. Osmaniye Tarihi Evleri.....	195
4.2.8.1. Mehmet Eminler Konağı	195
4.2.8.2. Kerpiç Ev 1	195
4.2.8.3. Kerpiç Ev 2	196
4.2.8.4. Kerpiç Ev 3	197
4.2.8.5. Salih Sefa Yazar Osmaniye Evi.....	198
4.2.8.6. Doğruözler Konağı (Osmaniye Kent Evi).....	200
4.2.9. Hamamlar.....	201
4.2.9.1. Osmaniye Merkez Hamam Kalıntısı	201
4.2.9.2. Düziçi Hamam Kalıntısı	202
4.2.9.3. Kadirli Hamam Kalıntısı	202
4.2.10. Köprüler	202
4.2.10.1. Deliçay Köprüsü.....	202
4.2.10.2. İnep Hatun Köprüsü	202
4.2.10.3. Orta Tozlu Köprüsü.....	203
4.2.10.4. Sabun Suyu Köprüsü	203
4.2.10.5. Taş Köprü	204
4.2.10.6. Tosun Fakı Köprüsü	205
4.3. Kültürel Çekicilikler	205
4.3.1. Folklor.....	206
4.3.2. Yöresel El Sanatları	212
4.3.2.1. Karatepe Kilimleri.....	213
4.3.2.2. Ahşap İşçiliği	216
4.3.2.3. Bıçakçılık.....	216
4.3.2.4. Çam Bardağı	217
4.3.2.5. Hızman (Hamzan).....	218
4.3.3. Yöresel Yemekler	219
4.3.4. Spor Etkinlikleri, Şenlikler ve Festivaller.....	222
4.4. Ulaşım	223
4.5. Konaklama ve Organizasyon.....	226
4.5.1. Turizm ve Belediye İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri	229
4.5.2. Kampingler.....	232

5. ARAŞTIRMA SAHASINDA KAYNAKLARIN TURİZM AMAÇLI KULLANIMI	233
5.1. Başlıca Turizm Mekânları	233
5.1.1. Turizm Merkezleri	233
5.1.1.1. Haruniye Termal Turizm Merkezi	233
5.2. Rekreasyon Alanları	235
5.2.1. Kent İçi Parklar	236
5.2.1.1. Masal Park Projesi	236
5.2.1.2. Rahime Hatun Meydanı Park Alanı	238
5.2.1.3. Şehit Piyade Kıdemli Albay Halil İbrahim Karaoğlanoğlu Parkı	238
5.2.1.4. 7 Ocak Park Alanı	240
6. ARAŞTIRMA SAHASINDA MEVCUT TURİZM TALEBİ	241
6.1. Osmaniye İline Gelen Yerli ve Yabancı Turistlerin Geceleme Verileri	241
6.2. Mevcut Kaynaklara Olan Turizm ve Rekreasyon Talebi, Gelir Düzeyi ve Kaynaklandığı Bölgeler	242
7. ARAŞTIRMA SAHASINDA GELİŞTİRİLEBİLECEK TURİZM TÜRLERİ	245
7.1. Doğa Turizmi ve Ekoturizm	245
7.1.1. Kuş Gözlemciliği	247
7.1.1.1. Kırmıtlı Kuş Cenneti	247
7.1.2. Kelebek Gözlemciliği	262
7.1.3. Yaban Hayatı (Fauna) Gözlemciliği	263
7.1.4. Foto Safari	263
7.1.5. Off-Road Turizmi	264
7.1.6. Doğa Yürüyüşü (Trekking) Turizmi	267
7.1.7. Botanik ve Endemik Tür Turizmi	272
7.1.8. Dağ Turizmi ve Dağcılık	275
7.1.9. Yayla Turizmi	277
7.1.10. Sportif ve Amatör Olta Balıkçılığı Turizmi	279
7.1.11. Hava Sporları Turizmi	280
7.1.12. Akarsu Turizmi	281
7.2. Kültür Turizmi	283
7.2.1. Osmaniye Kültür Turizmi Turları	284
7.2.1.1. Osmaniye Yeşil Güzergâh Kültür Turları	285
7.2.1.2. Osmaniye Kırmızı Güzergâh Kültür Turları	285
7.2.1.3. Osmaniye Mavi Güzergâh Kültür Turları	285
7.2.1.4. Osmaniye Kahverengi Güzergâh Kültür Turları	285
7.3. Sağlık Turizmi	286
7.3.1. Haruniye Kaplıcaları	286
7.3.2. Gebeli Maden Suyu	288
7.3.3. Kadirli Kokar Kaplıcaları	288
7.4. Av Turizmi	288
7.5. Kamp ve Karavan Turizmi	290
7.6. Özel İlgi Turizmi	293
8. ARAŞTIRMA SAHASINDA TURİZMİ OLUMSUZ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	294
8.1. Profesyonel İşletmeci Yetersizliği	294
8.2. Alt Yapı ve Konaklama Tesislerinin Yetersizliği	294
8.3. Yan Hizmet Tesislerinin Yetersizliği	295
8.4. Sermaye ve Yatırım Eksikliği	295

8.5. Tanıtım Yetersizliği	295
8.6. Turizm Eğitimi Konusundaki Yetersizlikler	296
8.7. Rehber Sayısının ve Rehberlik Faaliyetlerinin Yetersizliği	296
9. SONUÇ VE TARTIŞMA	297
KAYNAKLAR	301
ÖZ GEÇMİŞ	



TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1. İlçelerin il merkezine olan uzaklıkları, yüzölçümleri ve yükselteleri	9
Tablo 3.2. Osmaniye ilinin bazı illere ve önemli merkezlere olan uzaklığı.....	9
Tablo 3.3. Osmaniye ilinde bulunan dağlar	18
Tablo 3.4. Sıcaklık değerlerinin aylara göre dağılımı.(1986-2016).....	22
Tablo 3.5. Yıllık ortalama güneşlenme süreleri.(1986-2016).....	24
Tablo 3.6. Yıllık ortalama yağış miktarının aylara göre dağılımı.(1986-2016).....	24
Tablo 3.7. Yıllık ortalama yağışın mevsimlere göre dağılışı.(1986-2016).....	25
Tablo 3.8. Sisli, dolulu ve kırağılı günler sayısı.(1986-2016).....	26
Tablo 3.9. Yıllık ortalama maksimum ve minimum basınç değerleri.(1986-2016).....	27
Tablo 3.10. Osmaniye ili rüzgâr esme sayıları. (1986-2016).....	28
Tablo 3.11. Fırtınalı günler ve orajlı günler sayısı.(1986-2016).....	28
Tablo 3.12. Osmaniye ilinde nemin aylara göre seyri.(1986-2016).....	28
Tablo 3.13. Açık, kapalı ve bulutlu günler sayılarının ortalamaları.(1986-2016).....	29
Tablo 3.14. Osmaniye’de türlerin floristik bölgelere göre dağılımı	31
Tablo 3.15. Osmaniye ili orman envanteri.	32
Tablo 3.16. Osmaniye ili orman alanı dağılımı.	34
Tablo 3.17. Osmaniye ilinde bulunan su kaynakları ve potansiyelleri.	37
Tablo 3.18. Osmaniye ilindeki baraj ve göletler	40
Tablo 3.19. Osmaniye ilinde bulunan Hidroelektrik Santrallerin verileri.....	41
Tablo 3.20. Osmaniye ilinin kırsal-kentsel nüfus oranları (1970-2016).....	45
Tablo 3.21. İl nüfusunun ilçelere göre şehirselleşme ve kırsal dağılımı ile nüfus yoğunluğu (2016)	46
Tablo 3.22. Osmaniye ilinin yıllara göre nüfus durumu (2000-2016).....	46
Tablo 3.23. Osmaniye ilinde göç hareketleri (2008-2016).....	47
Tablo 3.24. Osmaniye ilinin diğer illere verdiği göç miktarları (2016).....	47
Tablo 3.25. Osmaniye ilinin diğer illerden aldığı göç miktarları (2016)	48
Tablo 3.26. Osmaniye ili arazi dağılımı (2016).....	49
Tablo 3.27. Osmaniye ilinin ilçelere göre genel tarım alanları dağılımı (2016).....	50
Tablo 3.28. Osmaniye ilinin ilçelere göre tarım alanları dağılımı (2016).....	52
Tablo 3.29. Osmaniye ili Tahıl üretimi (2016).....	52
Tablo 3.30. Osmaniye ili Baklagiller üretimi (2016).....	52
Tablo 3.31. Osmaniye ilinde yıllara göre Yerfıstığı üretimi (2008-2016)	53
Tablo 3.32. Osmaniye ilinde yıllara göre Zeytin (Yağlık) üretimi (2008-2016).....	54
Tablo 3.33. Osmaniye ilinde yıllara göre Buğday üretimi (2008-2016).....	54
Tablo 3.34. Osmaniye ilinde yıllara göre Mısır üretimi (2008-2016).....	55
Tablo 3.35. Osmaniye ili yıllara göre Turp üretimi (2008-2016).....	55
Tablo 3.36. Osmaniye ili Yağlı Tohum bitkileri üretimi (2016)	56
Tablo 3.37. Osmaniye ili Kök ve Yumru sebzeler üretimi (2016).....	56
Tablo 3.38. Osmaniye ili Meyvesi için yetiştirilen sebzeler üretimi (2016)	56
Tablo 3.39. Osmaniye ilinde yetiştirilen çeşitli meyvelerin üretimi (2016).....	57
Tablo 3.40. Osmaniye ili Turunçgiller üretimi (2016).....	57
Tablo 3.41. Osmaniye ilinin ilçelerine göre hayvan varlığı (2016).....	59
Tablo 3.42. Osmaniye ili kanatlı hayvan sayıları dağılımı (2016).....	59
Tablo 3.43. Osmaniye ili yumurta sayıları dağılımı (2016).....	60
Tablo 3.44. Osmaniye’nin ilçelere göre Bal kovanı, Balmumu, Bal üretimi ve Arıcılık yapan köy sayıları (2016).....	60

Tablo 3.45. Osmaniye ili Su ürünleri üretim değerleri (2016).....	61
Tablo 3.46. Osmaniye ilindeki sanayi kuruluşlarının alan dağılımı.....	63
Tablo 3.47. Osmaniye ilinde karayolu ağı uzunlukları.....	66
Tablo 3.48. Osmaniye ilinin ormanlık alan durumu (2014).....	67
Tablo 3.49. Osmaniye ili maden rezervleri.....	68
Tablo 4.1. Osmaniye ilindeki yaylaların ilçelere göre dağılımı.....	75
Tablo 4.2. Osmaniye merkez ilçeye bağlı köylerdeki yaylaların konut sayıları, köylerin Osmaniye'ye uzaklıkları ve yükseltileri.....	87
Tablo 4.3. Bahçe ilçesi köylerindeki yaylacı konut sayıları ve köylerin yükseltileri ..	105
Tablo 4.4. Hasanbeyli köylerindeki konut sayıları, köylerin Osmaniye'ye uzaklıkları ve yükseltileri.....	109
Tablo 4.5. Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasında yıllara göre Karaca envanteri.....	130
Tablo 4.6. Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasında gözlenen ve kayıt edilen memeli türleri.....	131
Tablo 4.7. Osmaniye ili Anıt ağaç olmaya aday ağaçlar.....	131
Tablo 4.8. Osmaniye il genelinde tespit ve tescilli yapılmış alanların ilçelere göre dağılışı.....	135
Tablo 4.9. Osmaniye ilinde Ören yeri alanlarının ilçelere göre dağılımı.....	156
Tablo 4.10. Osmaniye ili Kastabala (Hierapolis) Ören yerini ziyaret eden Yerli-Yabancı turist sayıları (2000-2014).....	162
Tablo 4.11. Osmaniye ilinde Höyük alanlarının ilçelere göre dağılımı.....	169
Tablo 4.12. Osmaniye ili Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesini ziyaret eden Yerli-Yabancı turist sayıları (2000-2015).....	190
Tablo 4.13. Kent Müzesinin 2015 yılında aylara göre ziyaretçi sayıları.....	192
Tablo 4.14. Osmaniye İli ve İlçelerinde Yaşayan El Sanatları Ustaları Listesi.....	212
Tablo 4.15. Osmaniye ilindeki yöresel yemekler listesi.....	220
Tablo 4.16. Osmaniye ili ve ilçelerinde düzenli olarak yapılan etkinlikler.....	223
Tablo 4.17. Osmaniye ilinde bulunan seyahat acenteleri.....	227
Tablo 4.18. Osmaniye iline 2000-2015 yılları arası gelen Yerli-Yabancı turist sayılar.....	228
Tablo 4.19. Osmaniye ilinde 2007-2015 yılları arasında otellerde konaklayan toplam turist sayıları.....	228
Tablo 4.20. Osmaniye ilinde bulunan oteller ve turistik tesisler.....	229
Tablo 5.1. Osmaniye ilinde kişi başına düşen yeşil alan ve kentsel yeşil alan yüzölçümü sayıları.....	235
Tablo 6.1. Osmaniye'de geceleyen Yerli-Yabancı turist sayıları.....	242
Tablo 7.1. Kırmıtlı Kuş Cenneti sahasında gözlenen belirli kuş türleri.....	250
Tablo 7.2. Türkiye'de Coğrafi bölgelere göre Endemik bitki sayıları.....	273
Tablo 7.3. Osmaniye ilindeki devlet kontrolündeki av sahaları.....	289
Tablo 7.4. Osmaniye ilinde bulunan kamp alanları.....	293

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.1. Araştırma sahasının lokasyon haritası.	10
Şekil 3.2. Osmaniye deprem haritası.	11
Şekil 3.3. Osmaniye ili jeoloji haritası.	12
Şekil 3.4. Osmaniye İli topoğrafya haritası.	15
Şekil 3.5. Osmaniye İli yerleşme haritası.	17
Şekil 3.6. Türkiye iklim haritasında Osmaniye ilinin konumu.	21
Şekil 3.7. Türkiye’de Kızılcıam (Pinus brutia) ormanlarının dağılışı.	30
Şekil 3.8. Osmaniye ili tarım ve hayvancılık ürünleri dağılımı haritası.	62
Şekil 3.9. Osmaniye ulaşım haritası.	66
Şekil 3.10. Osmaniye ili maden haritası.	69
Şekil 4.1. Osmaniye ili turizm haritası.	72
Şekil 4.2. Osmaniye Merkez İlçeye Bağlı Köyleri gösteren topoğrafya haritası.	86
Şekil 4.3. Kadirli ve Sumbas ilçelerindeki yaylaların dağılışı gösteren topoğrafya haritası.	72
Şekil 4.4. Karatepe-Aslantaş Milli Parkı lokasyon haritası.	123
Şekil 4.5. Karatepe-Aslantaş Milli Parkının Doğu-Batı Kesitinde Jeolojik Formasyonlar ile Aktüel Bitki Örtüsü Formasyonlarının İlişkisi.	125
Şekil 4.6. Kastabala (Hierapolis) Antik kenti lokasyon haritası.	157
Şekil 4.7. Kastabala (Hierapolis) Antik kenti topografya haritası.	158
Şekil 4.8. Kastabala (Hierapolis) Antik kentinin planı.	161
Şekil 4.9. Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti Su Kaynağını Gösteren Harita.	165
Şekil 4.10. Karatepe-Aslantaş Kalesi Hitit dönemi planı.	188
Şekil 4.11. Osmaniye iline komşu olan illeri gösteren harita.	224
Şekil 7.1. Osmaniye ili Doğa turizmi haritası.	246
Şekil 7.2. Osmaniye iline bağlı Kırmıtlı Beldesi sınırları içerisinde yer alan Kuş Cenneti alanına ulaşım haritası.	248
Şekil 7.3. Kırmıtlı Kuş Cenneti Alanın Genel Konumunu gösteren harita.	260
Şekil 7.4. Göçmen Kuşların Türkiye üzerindeki göç yolları.	261
Şekil 7.5. Osmaniye Güney Amanos Dağları Doğa Yürüyüşü (Trekking) Parkurları.	269
Şekil 7.6. Türkiye’nin Fitocoğrafya bölgeleri ve Anadolu Çaprazının görünümü.	274
Şekil 7.7. Türkiye Endemik bitki sayılarının dağılışı.	274
Şekil 7.8. Osmaniye ilinde kültür turlarının yapılacağı gezi ring güzergâhı.	286
Şekil 7.9. Osmaniye ili Düziçi ilçesinde bulunan Haruniye kaplıcası lokasyon haritası.	287

GRAFİK LİSTESİ

<u>Grafik</u>	<u>Sayfa</u>
Grafik 3.1. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre Osmaniye’de (1986-2016) yılları arası yıllık ortalama sıcaklık diyagramı.	23
Grafik 3.2. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre Osmaniye ilinde (1986-2016) yılları arasında yıllık ortalama güneşlenme süreleri rasat değerleri.	24
Grafik 3.4. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre Osmaniye ilinde (1986-2016) yılları arasında Osmaniye’de yağışın mevsimlere göre dağılışı.	26
Grafik 3.5. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre Osmaniye ilinde (1986-2016) yılları arasında Osmaniye’de yıllık ortalama basınç diyagramı.	27
Grafik 3.6. Osmaniye ilinde bulunan ibreli ormanlarda yer alan ağaç türleri.	33
Grafik 3.7. Osmaniye ilinde bulunan yapraklı ormanlarda yer alan ağaç türleri.	34
Grafik 3.8. Osmaniye ilinin kırsal-kentsel nüfus oranları grafiği (1970-2016).	45
Grafik 3.9. Osmaniye İli Tarım Alanları Dağılımı Grafiği.	50
Grafik 3.10. Osmaniye ili tarım alanlarının ilçelere göre dağılımı grafiği.	51
Grafik 3.11. Osmaniye ilinde yer alan sanayi kuruluşları dağılımı grafiği.	63
Grafik 3.12. Osmaniye ili orman dağılımı grafiği.	67
Grafik 3.13. Osmaniye ili orman alanı miktarı grafiği.	68
Grafik 4.1. Kastabala (Hierapolis) Ören yerini ziyaret eden turist sayısında yıllara göre meydana gelen değişimler.	230
Grafik 4.2. Osmaniye ili Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesini ziyaret eden turist sayısında yıllara göre meydana gelen değişimler.	230
Grafik 4.3. Osmaniye iline gelen turist sayısında yıllara göre meydana gelen değişimler.	228
Grafik 4.4. Osmaniye ilinde bulunan Belediye ve Turizm İşletme Belgeli tesislerde konaklayan turist sayılarında yıllara göre değişimler.	230
Grafik 6.1. Osmaniye ilinde geceleyen yerli-yabancı turist sayısında yıllara göre meydana gelen değişimler.	242

FOTOĞRAF LİSTESİ

<u>Fotoğraf</u>	<u>Sayfa</u>
Foto 3.1. Osmaniye il merkezinden genel bir görünüm.	7
Foto 3.2. Osmaniye ilini Güneydoğu Anadolu Bölgesine bağlayan D-400 karayolunun şehir merkezinden geçen bölümü.	8
Foto 3.3. Düldül dağından görünüm. (29.02.2016, earth.google.com).	18
Foto 3.4. Koyunmeleden tepesinden genel bir görünüm.	19
Foto 3.5. Amanos (Nur) dağlarında bulunan Keldaz tepesinden görünüm (29.02.2016, earth.google.com).	19
Foto 3.6. Amanos dağlarında Kızılcım (Pinus brutia) ağaçları.	31
Foto 3.7. Kadiri ilçesinde yer alan Aslantaş Barajından genel bir görünüm. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015)	40
Foto 3.8. Düziçi ilçesinde yer alan Berke barajından genel bir görünüm. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015).	41
Foto 3.9. Osmaniye’de Yer fıstığı tarlasında hasat yapan kadınlardan bir görünüm.	53
Foto 3.10. Kalecik Barajında bulunan balık üretim tesisleri (29.02.2016, (earth.google.com).	61
Foto 3.11. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinden (OSB) genel bir görünüm.	64
Foto 4.1. Zorkun Yayla yerleşmesinin genel bir görünümü. (Osmaniye Belediyesi arşivi, (2015).	76
Foto 4.2. Zorkun Yaylası çarşı merkezinden bir görünüm.	77
Foto 4.3. Zorkun Yaylasında inşa edilmiş modern betonarme konut.	78
Foto 4.4. Zorkun Yaylasında tamamı ahşap olan bir konut.	78
Foto 4.5. Osmaniye il merkezi ile Zorkun Yaylası arasındaki karayolunun kış mevsiminde karla kaplı görünümü.	79
Foto 4.6. Zorkun Yaylasında ilk katı betonarme ikinci katı ahşap olan konutlar.	79
Foto 4.7. Osmaniye ile Zorkun Yaylası arasındaki yoldan Akdeniz’in görünümü.	80
Foto 4.8. Olukbaşı Yaylasında ilk katı betonarme ikinci katı ahşap olan konutlar.	81
Foto 4.9. Olukbaşı Yaylasında modern yayla konutu.	81
Foto 4.10. Ayvanın Düzü Yaylasında modern yayla konutu.	82
Foto 4.11. Ürün Yaylasından genel bir görünüm.	83
Foto 4.12. Yarpuz (Cebel) Köyünde Sancak merkezi olduğu dönemine ait restore edilmiş hükümet konağı.	85
Foto 4.13. Maksutoğlu Yaylasından genel bir görünüm.	90
Foto 4.14. Akarca Yaylasından genel bir görünüm.	91
Foto 4.15. Topaktaş (a), Nacaklı (b), Gökbüğet (c) ve Sıyrıncaç (d) yaylalarından genel görünüm.	92
Foto 4.16. Çatmacık Yaylasından genel bir görünüm.	93
Foto 4.17. Çay deresi (Kınalı Gedik) Yaylasından genel bir görünüm.	94
Foto 4.18. Demircikbucağı (Özeserler) Yaylasından genel bir görünüm.	95
Foto 4.19. Elmacık Yaylasından genel bir görünüm.	96
Foto 4.20. Gavurdağı Mağarası Yaylasından genel bir görünüm.	97
Foto 4.21. Tuvaras Deresi Yaylasından genel bir görünüm.	98
Foto 4.22. Ağlıca Yaylasından genel bir görünüm.	99
Foto 4.23. Köşürge Yaylasından genel bir görünüm.	99
Foto 4.24. Söğütoğlu Yaylasından genel bir görünüm.	100
Foto 4.25. İslice Yaylasından genel bir görünüm.	100
Foto 4.26. Turna Yaylasından genel bir görünüm.	101

Foto 4.27. Yanalak Yaylasından genel bir görünüm.....	101
Foto 4.28. Bağdaş Yaylasından genel bir görünüm.....	102
Foto 4.29. Yırce Yaylasından genel bir görünüm.....	103
Foto 4.30. Bahçe ilçesinden genel bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).....	104
Foto 4.31. Dumanlı Dağı Belediyesi Yaylasından bir görünüm.....	106
Foto 4.32. Almanpınarı yaylasından bir görünüm.....	108
Foto 4.33. Hasanbeyli ilçesinden bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).....	108
Foto 4.34. Karayığitli köyünden bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).....	109
Foto 4.35. Yanıkkışla köyünden bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).....	110
Foto 4.36. Sarayova köyünden bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).....	110
Foto 4.37. Çiftmazı Tabiat parkı mesire alanı girişi.....	111
Foto 4.38. Çiftmazı Tabiat Parkı girişinde yer alan kontrol kulübesi.....	112
Foto 4.39. Çiftmazı Tabiat Parkı mesire alanında oyun parkı ve piknik masaları.....	113
Foto 4.40. Karaçay Şelalesinden genel bir görünüm.....	114
Foto 4.41. Zorkun Yaylası Şenlik Tepesinde yapılan Çocuk Şenliği alanından görünüm.....	115
Foto 4.42. Zorkun Yaylası Şenlik Tepesinde yapılan Çocuk Şenliği alanında yapılan çuval yarışmasından bir görünüm.....	115
Foto 4.43. Olukbaşı mesire alanından genel bir görünüm.....	117
Foto 4.44. Karatepe-Aslantaş mesire alanından bir görünüm.....	118
Foto 4.45. Kalecik köyünde yer alan Kalecik barajı mesire alanından bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).....	119
Foto 4.46. Bahçe ilçesinde yer alan Uyuzluk mesire alanından bir görünüm (01.03.2016) (earth.google.com).....	120
Foto 4.47. Yarpuz (Cebel) köyünde ki Suyun Gözü mesire alanından bir görünüm.....	120
Foto 4.48. Şarлак Şelalesinden bir görünüm.....	121
Foto 4.49. Sabun Çayı Şelalesinden bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).....	122
Foto 4.50. Karatepe-Aslantaş Milli Parkı giriş bölümü.....	124
Foto 4.51. Karatepe-Aslantaş Milli Parkı sahasında makiler ile kızılçam ormanlarından bir görünüm.....	125
Foto 4.52. a) Turaç Kuşu (Francolinus francolinus) b) Karaca (Capreolus capreolus).....	127
Foto 4.53. Osmaniye çarşı merkezinde Çınarlı kahve olarak anılan yerde bulunan asırlık Çınar ağacı.....	132
Foto 4.54. Gebeli Mahallesinde yer alan asırlık çınar ağacı ve yanında Osmaniye Belediyesi tarafından yapılmış parktan genel bir görünüm.....	133
Foto 4.55. Düziçi sınırları içerisinde bulunan Çitli köyünde yer alan asırlık Çınar Ağacından genel bir görünüm.....	134
Foto 4.56. Osmaniye ilinin Merkez ilçesinde yer alan Korkut Ata (Dede Korkut) anıtı.....	136
Foto 4.57. Osmaniye ilinin Düziçi ilçesinde bulunan Karacaoğlan anıtı.....	137
Foto 4.58. Osmaniye'nin Kurtuluş Savaşı yıllarında ki şehidi Rahime Hatun.....	138
Foto 4.59. Osmaniye il merkezinde bulunan Rahime Hatun Anıtı önünde 7 Ocak Kurtuluş Bayramı etkinliğinden bir görünüm.....	139
Foto 4.60. Osmaniye ili Hemite köyünde Yaşar Kemal'in edebiyat eserinin kahramanı İnce Memed Anıtı.....	140
Foto 4.61. Osmaniye il merkezinde bulunan Yerfıstığı Toplayan Kadın anıtı.....	141
Foto 4.62. Osmaniye il Merkezi sınırları içerisinde yer alan Babaoğlan Kalesinden genel bir görünüm.....	142

Foto 4.63. Osmaniye il Merkezi sınırları içerisinde yer alan Bahçe Köyü Kalesinden genel bir görünüm.	143
Foto 4.64. Osmaniye ilinin Merkez ilçesinde yer alan Bodrum Kaleden genel bir görünüm.	143
Foto 4.65. Osmaniye il Merkezi sınırları içerisinde yer alan Çardak Kalesinden genel bir görünüm.	144
Foto 4.66. Osmaniye ilinin Sumbas ilçesi sınırları içerisinde yer alan Çem Kalesinden genel bir görünüm.	145
Foto 4.67. Osmaniye ilinin Kadırlı ilçesi sınırları içerisinde yer alan Değirmendere Kalesinden genel bir görünüm.	146
Foto 4.68. Osmaniye ilinin Sumbas ilçesi sınırları içerisinde yer alan Esenli Kalesinden genel bir görünüm.	147
Foto 4.69. Osmaniye ilinin Düziçi ilçesi sınırları içerisinde yer alan Harun Reşit (Haruniye) Kalesinden genel bir görünüm.	148
Foto 4.70. Osmaniye ilinin Kadırlı ilçesi sınırları içerisinde yer alan Heçkeren Kalesinden genel bir görünüm.	149
Foto 4.71. Osmaniye ilinin Merkez ilçesi sınırları içerisinde yer alan Hemite (Amuda) Kalesinden genel bir görünüm.	149
Foto 4.72. Osmaniye ilinin Kadırlı ilçesi sınırları içerisinde yer alan Kalealtı Kalesinden genel bir görünüm.	150
Foto 4.73. Osmaniye ilinin Hasanbeyli ilçesi sınırları içerisinde yer alan Karafrenk Kalesinden genel bir görünüm (12.03.2016) (http://www.osmaniyetso.org.tr).	151
Foto 4.74. Osmaniye il Merkezi sınırları içerisinde Mitisin Yaylasında yer alan Mitisin Kalesinden genel bir görünüm (12.03.2016) (http://www.osmaniyetso.org.tr).	153
Foto 4.75. Osmaniye ilinin Merkez ilçesi sınırları içerisinde yer alan Savranda Kalesinden genel bir görünüm.	154
Foto 4.76. Osmaniye ilinin Toprakkale ilçesi sınırları içerisinde yer alan Toprakkale Kalesinden genel bir görünüm.	155
Foto 4.77. Osmaniye ilinin Toprakkale ilçesi sınırları içerisinde yer alan Toprakkale Kalesinin surlarından yakın bir görünüm.	155
Foto 4.78. 1961 yılında Kastabala Ören yerinin kuzeyinde Bahadırlı Köyü Yakınlarında bulunan Aramice dilinde yazılmış sınır yazıtı.	160
Foto 4.79. Kastabala (Hierapolis) Antik kentinde bulunan heykel.	160
Foto 4.80. Kastabala'da bulunan gümüş sikke örneği.	163
Foto 4.81. Kastabala'da bulunan gümüş sikke örneği.	163
Foto 4.82. Kastabala (Hierapolis) Antik kentini aydınlatma amaçlı kullanılan güneş enerji panelinden bir görünüm.	164
Foto 4.83. Kazmaca köyü yakınlarındaki Kastabala (Hierapolis) Antik kentine ait su kemerleri.	165
Foto 4.84. Kastabala (Hierapolis) Antik kentinde bulunan amfi tiyatro.	166
Foto 4.85. Kastabala (Hierapolis) Antik kentinde Bodrum kale ve sütunlu cadde.	167
Foto 4.86. Osmaniye ilinin Sumbas ilçesinde bulunan Deliktepe Höyükten bir görünüm.	173
Foto 4.87. Osmaniye il Merkezi sınırları içerisinde yer alan Envar-ül Hamit Camii ve Şadırvanından bir görünüm.	175
Foto 4.88. Envar-ül Hamit Caminin güney cephesinde yer alan Kurtuluş Savaşı dönemi Şehitleri için yapılmış Şehitlik alanı ve abidesi.	176

Foto 4.89. Kadirli ilçesinde bulunan tarihi Ala Caminin dış cepheden görünümü.....	177
Foto 4.90. Kadirli ilçesinde bulunan tarihi Hamidiye Caminin iç cepheden görünümü (29.02.2016) (earth.google.com).	178
Foto 4.91. Bahçe ilçesinde bulunan tarihi Ağcabey Caminin görünümü.....	179
Foto 4.92. Sumbas Eski Camii restorasyon öncesinde ki iç görünümü..	180
Foto 4.93. Sumbas Eski Caminin restore edilmesinden sonra ibadete açılmış iç görünümü.....	181
Foto 4.94. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Avcı ve Güneş Tanrısı Ra rölyefi...182	
Foto 4.95. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Ziyafet Şöleni kabartma rölyefi.	183
Foto 4.96. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Güneş Tanrısı Ra, Çocuk Emziren Hitit Tanrıçası ve Avcı kabartma rölyefi.....	184
Foto 4.97. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Aslanı heykeli.....	185
Foto 4.98. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Fenike Alfabeli Yazıtı	185
Foto 4.99. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Hiyeroglif Yazıtı.	185
Foto 4.100. a) Kapalı Teşhir Salonundan Görünüm-1 b) Kapalı Teşhir Salonundan Görünüm-2.....	186
Foto 4.101. Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi girişi ve kapalı teşhir salonu.....	187
Foto 4.102. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Fırtına Tanrısının Av Sahnesi kabartma rölyefi.	187
Foto 4.103. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Kralı Asativatas ve Muhafızları kabartma rölyefi.	188
Foto 4.104. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Fırtına Tanrısı Baal (Tarhunzas) heykeli.....	189
Foto 4.105. Kent Müzesinin Mukarnas Giriş Kapısı ve Selçuklu Mimarisine uygun olarak dış cephesine yapılan taş kaplamadan bir görünüm.	191
Foto 4.106. Osmaniye Kent Müzesinin akşam vakti dış görünümü.	192
Foto 4.107. Osmaniye Kent Müzesinde silikon heykellerinden yapılmış Fotoğrafçı dükkânı bölümü.	193
Foto 4.108. Osmaniye Kent Müzesinde silikon heykellerinden yapılmış köşker (ayakkabı tamircisi) dükkânı bölümü.....	193
Foto 4.109. Osmaniye Merkez ilçede yer alan Mehmet Eminler Konağı.	195
Foto 4.110. İl merkezinde Atatürk Caddesi üzerinde bulunan tarihi Kerpiç Ev 1.....	196
Foto 4.111. Osmaniye il merkezinde Dr. Ahmet Alkan Caddesi üzerinde bulunan tarihi Kerpiç Ev 2.	197
Foto 4.112. Osmaniye ilinin merkez ilçesinde Alparslan Türkeş Caddesi üzerinde bulunan tarihi Kerpiç Ev 3.....	198
Foto 4.113. Osmaniye ilinin merkez ilçesinde Akyar Caddesi üzerinde bulunan Salih Sefa Yazar Osmaniye Evi.....	199
Foto 4.114. Osmaniye merhum Edebiyatçı Salih Sefa Yazar (1934-2000)..	200
Foto 4.115. Osmaniye ilinin merkez ilçesinde Cevdet Sunay caddesi üzerinde bulunan Doğruözler Konağı (Osmaniye Kent Evi).	201
Foto 4.116. Bahçe ilçesinde yer alan İnep Hatun köprüsünden bir görünüm.....	203
Foto 4.117. Düziçi ilçesinde bulunan Sabun Suyu köprüsü.....	204
Foto 4.118. Sumbas ilçesi Gaffarlı köyündeki Taş Köprüsünün restorasyon öncesi görünümü.....	204
Foto 4.119. Sumbas ilçesi Gaffarlı köyündeki Taş Köprüsünün restorasyon sonrası görünümü.....	205
Foto 4.120. Osmaniye Halk Oyunları ekibi görseli..	206

Foto 4.121. a) Osmaniye Halk Oyunları oynayan erkek kıyafeti b) Osmaniye Halk Oyunları oynayan kadın kıyafeti.....	208
Foto 4.122. Düzenli olarak her yıl Âşık Feymani adına yapılan şenliğin afiş örneği..	210
Foto 4.123. 1936 yılında Macar Etno Müzikolog Bela Bartok'un (1881-1945) Osmaniye'ye at arabasıyla girişi ve piyano çalarken çekilmiş bir görüntüsü.	212
Foto 4.124. Karatepe kilimlerinin dokunduğu Karatepe-Kızıyusuflu Kalkınma kooperatifinin misafirhanesi.	213
Foto 4.125. Osmaniye ilinin Karatepe köyünde yer alan Karatepe-Kızıyusuflu Kalkınma Kooperatifinde kilimleri elde dokuyan bayanlar.	214
Foto 4.126. Karatepe elde dokuma kilimlerinin değişik motiflerde dokunmuş örnekleri..	215
Foto 4.127. Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Karatepe köyünde el yapımı saz, keman gibi müzik aletleri ile ahşap ev gereçlerinin üretildiği atölyeden bir görünüm.....	216
Foto 4.128. Osmaniye il merkezinde bulunan meşhur el yapımı bıçakların genel görünümü.....	217
Foto 4.129. Kadirli ilçesinin Karatepe köyünde yaşayan ahşap el sanatları ustası Mehmet Türkmenoğlu'nun çam bardak ve diğer ahşap ürünleri sergilediği standı.	217
Foto 4.130. Yöresel ahşap oymacılığı örneği olan çam bardak görseli.....	218
Foto 4.131. Hızman (Hazman) yapımında kullanılan Çiriş otu kökü (Radix eremuri) görseli.	218
Foto 4.132. Yöresel yemeklerden a) Toğga Çorbası b) Sac Kömbe c) Söğürme d) Bayram Kömbesinden bir görünüm.	221
Foto 4.133. Osmaniye iline özgü simidin görseli.	221
Foto 4.134. Osmaniye Olimpik Yüzme Havuzundan bir görünüm.	222
Foto 4.135. Yeni yapılan Osmaniye Şehirlerarası Otobüs Terminali yolcu giriş kapısı.	225
Foto 4.136. Osmaniye il merkezinde bulunan Tren Garı binasından bir görünüm.....	226
Foto 4.137. Osmaniye Tren Garından bir görünüm.	226
Foto 4.138. Büyük Osmaniye Otelinin ön cephesinden bir görünüm.	240
Foto 4.139. Kadirli ilçesinde yer alan Sülemiş Turistik Tesisleri (29.02.2016) (earth.google.com).	231
Foto 4.140. Kadirli ilçesinde yer alan Karatepe Park Otel.....	231
Foto 5.1. Düziçi ilçesinde yer alan Haruniye Kaplıca Turistik Tesisleri.	234
Foto 5.2. Osmaniye il merkezinde bulunan Masal Park alanından bir görünüm.....	236
Foto 5.3. Osmaniye il merkezinde bulunan Masal Park girişinden bir görünüm.	237
Foto 5.4. Osmaniye il merkezinde bulunan Masal Park içerisinden bir görünüm.....	237
Foto 5.5. Osmaniye il merkezinde bulunan Rahime Hatun Meydanından bir görünüm.	238
Foto 5.6. Osmaniye il merkezinde bulunan Şehit Piyade Kıdemli Albay Halil İbrahim Karaoğlanoğlu park alanından bir görünüm.	239
Foto 5.7. Osmaniye il merkezinde bulunan Şehit Piyade Kıdemli Albay Halil İbrahim Karaoğlanoğlu Parkının kuzey girişinden bir görünüm.	239
Foto 5.8. Osmaniye merkez ilçede bulunan 7 Ocak Parkı.....	240
Foto 6.1. Osmaniye il merkezinde bulunan Park 328 AVM'den bir görünüm.....	243
Foto 7.1. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Alaca Yalı Çapkını (Ceryle rudis) kuşu. (Ali Murtaza Doğan).	250

Foto 7.2. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Yerli Yalı Çapkını (<i>Alcedo atthis</i>) kuşu (Ali Murtaza Doğan).....	251
Foto 7.3. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen İzmir Yalı Çapkını (<i>Halcyon smyrnensis</i>) (Ali Murtaza Doğan).....	252
Foto 7.4. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Arı Kuşu (<i>Merops apiaster</i>). (Ali Murtaza Doğan).....	252
Foto 7.5. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Balaban (<i>Botaurus stellaris</i>) kuşu (Ali Murtaza Doğan).....	253
Foto 7.6. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Dağ Kuyruk Sallayan (<i>Motacilla cinerea</i>) kuşu (Ali Murtaza Doğan).....	253
Foto 7.7. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Gece Balıkçılı (<i>Nycticorax nycticorax</i>) (Ali Murtaza Doğan).....	254
Foto 7.8. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Mahmuzlu Kız Kuşu (<i>Hoplopterus spinosus</i>) (Ali Murtaza Doğan).....	254
Foto 7.9. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Gök Kuzgun (<i>Coracias garrulus</i>) kuşu (Ali Murtaza Doğan).....	255
Foto 7.10. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Florya (<i>Carduelis chloris</i>) kuşu (Ali Murtaza Doğan).....	255
Foto 7.11. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen İspinoz (<i>Fringilla coelebs</i>) kuşu (Ali Murtaza Doğan).....	256
Foto 7.12. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Gri Balıkçıl (<i>Ardea cinerea</i>) kuşu (Ali Murtaza Doğan).....	256
Foto 7.13. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Mavi Baştankara (<i>Parus caeruleus</i>) kuşu (Ali Murtaza Doğan).....	257
Foto 7.14. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Tepeli Guguk (<i>Clamator glandarius</i>) kuşu (Ali Murtaza Doğan).....	257
Foto 7.15. Osmaniye iline bağlı Kırmıtlı Beldesi sınırları içerisinde yer alan Kırmıtlı Kuş Cenneti alanından bir görünüm.	258
Foto 7.16. Osmaniye ilinde gözlenen kelebek türlerinden örnekler; a) Akdeniz Mücevher Kelebeği (<i>Chilades galba</i>), b) Çiftkuyruklu Paşa Kelebeği (<i>Charaxes jasio</i>), c) Karagöz Kelebeği (<i>Ypthima asterope</i>), d) Sultan Kelebeği (<i>Danaus chrysippus</i>).....	262
Foto 7.17. Osmaniye ilinde Yaban Hayatı Gözlemciliği yapılabilecek Karaca (<i>Capreolus capreolus</i>) görseli.....	263
Foto 7.18. Foto Safari yapan bir turist grubundan görünüm.	264
Foto 7.19. Osmaniye İli 1. Off Road Şenliklerinden yarış anından bir görünüm.	265
Foto 7.20. Osmaniye İli 1. Off Road Şenliklerinden yarış anından bir görünüm.	266
Foto 7.21. Osmaniye İli 1. Off Road Şenliklerine katılan araçlardan toplu bir görünüm.	266
Foto 7.22. Osmaniye İli 1. Off Road Şenliklerine katılan araçların başlangıç (start) noktası.	267
Foto 7.23. Doğa Yürüyüşü (Trekking) yapan bir turist kafilesi.	268
Foto 7.24. Botanik ve Endemik Tür Turizmi içerisinde fotoğraf çekimi yapan bir turist.	273
Foto 7.24. Osmaniye ilinde bulunan endemik bitki türlerinden olan “Bodur Kaya Gülü” (<i>Aethionema oppositifolium</i>).....	275
Foto 7.25. Osmaniye ilinde dağcıların tırmanışından bir görünüm. (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2015).....	276

Foto 7.26. Osmaniye ilinde bulunan Karatepe’de dağcıların tırmanışından bir görünüm.	277
Foto 7.27. Kadirli ilçesinde bulunan Maksutoğlu Yaylasında bir görünüm.....	278
Foto 7.28. Osmaniye Merkez ilçesinde bulunan Zorkun Yaylası.....	279
Foto 7.29. Sportif ve Amatör olta balıkçılığı yapan bir balıkçı görseli.....	280
Foto 7.30. Yamaç paraşütü yapan hava sporcuları görseli.....	281
Foto 7.31. Osmaniye Aslantaş su sporları merkezinden (kayıkane tesisleri) bir görünüm.....	282
Foto 7.32. Osmaniye Aslantaş su sporları merkezi (kayıkane tesisleri) kano sporları	282
Foto 7.33. Baraj gölünde Kano sporunu profesyonel olarak yapan sporcular görüntüsü	283
Foto 7.34. Haruniye kaplıca tesislerinin bulunduğu alandan bir görünüm.	288
Foto 7.35. Osmaniye ili Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasında 2013 yılında yerli bir avcıya av turizmi dâhilinde verilen izinle yaptırılan Karaca (Capreolus capreolus) avı (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2015).	290
Foto 7.36. Karavanlarıyla kamp alanında konaklayan turistler görseli.....	291

UYDU GÖRÜNTÜLERİ LİSTESİ

<u>Uydu</u>	<u>Sayfa</u>
Uydu 4.1. Zorkun Yaylası uydu görüntüsü (11.03.2016) (earth.google.com).	76
Uydu 4.2. Osmaniye Kent Ormanı uydu görüntüsü (01.04.2016) (earth.google.com).	116
Uydu 4.3. Karatepe Aslantaş Milli Parkı uydu görüntüsü (05.03.2016) (earth.google.com).	126
Uydu 4.4. Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahası uydu görüntüsü. (Orman ve Su İşleri Bakanlığı 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahası II. Revizyon Planı, 2014).....	129
Uydu 4.5. OsmaniyeKastabala (Hierapolis) Antik Kenti Kazı Alanı uydu görüntüsü (14.11.2016, www.googleearth.com).....	174
Uydu 4.6. Osmaniye ilinin Sumbas ilçesinde bulunan Tülek Höyük 2'den bir görünüm. (Tülek, 2014: 40).....	174
Uydu 7.1. Kırmıtlı Kuş Cenneti alanının görünümü (05.03.2016) (earth.google.com).	248
Uydu 7.2. Osmaniye (Kastabala) Kuş Cenneti (Ceyhan Nehri, Kırmıtlı Kuş Cenneti) alanı. (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu (2014).....	249
Uydu 7.3. Osmaniye Düziçi Karacaoğlan köyünde başlayıp Sabun şelalesinde son bulan Doğa Yürüyüşü (Trekking) Parkurları (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 64).	270
Uydu 7.4. Osmaniye İli Düziçi İlçesi Düldül Dağı Doğa Yürüyüşü (Trekking) Parkurudur (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 65).	271
Uydu 7.5. Osmaniye İli Kadirli İlçesi Karatepe Köyü Doğa Yürüyüşü (Trekking) Parkurudur (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 66).	272
Uydu 7.6. Osmaniye ilinde kamp ve karavan turizmi yapılabilecek örnek sahalar (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015).	292

KISALTMALAR

°C	: Santigrat derece
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
DOĞAKA	: Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
DSİ	: Devlet Su İşleri
GWh	: Giga Watt Saat
ha	: Hektar
HES	: Hidroelektrik Santral
hm³	: Hektometre küp
kg	: Kilogram
KGM	: Karayolları Genel Müdürlüğü
km	: Kilometre
km²	: Kilometre kare
kWh	: Kilo Watt Saat
lt	: Litre
m	: Metre
m²	: Metre kare
m³	: Metre küp
mm	: Mili metre
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Mg	: Miligram
MGM	: Meteoroloji Genel Müdürlüğü
MTA	: Maden Tetkik Arama Enstitüsü
M.Ö	: Milattan Önce
M.S	: Milattan Sonra
MW	: Mega Watt
OGM	: Orman Genel Müdürlüğü
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
Sn	: Saniye
TÜBİVES	: Türkiye Bitki Verileri Sistemi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TWh	: Tera Watt Saat
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

1. GİRİŞ

İnsan, yaklaşık 50.000 yıllık bir evrim içinde önce kendi yaşadığı bölgeyi, daha sonra uzak bölge ya da ülkeleri tanımak istemiştir. İnsanoğlunun bu yer değiştirme isteğinin gerçek nedeni, Tarih öncesi (Prehistoric) dönemlerde; avlanma yenilebilir bitkilerin toplanması, besinlerin üretimi, hayvanların evcilleştirilmesi ve yerleşik köy toplumlarının oluşması gibi yaşam için zorunlu olan fizyolojik gereksinimlere, tarihi dönemlerde; İlk Çağlar'da ticari, Orta Çağda dini, Yeni Çağda kültürel amaçlara dayanmıştır. Yakın Çağ'da ise, özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren insanların geçici olarak yer değiştirme istekleri, dünyada çok geniş bir alanda önemli yapısal değişikliklere uğramış, böylece boş zamanların değerlendirilmesine (Recreation) yönelik etkin turizm faaliyetleri şekline dönüşmüştür (Gürdal, 2014: V).

Turizmin sürekli çalışan, monoton bir iş yaşantısı sürdüren insanların dinlenme ve enerji kazanarak işlerine tekrar dönmek için tatil yapma ihtiyacını gideren bir olgu olduğu kadar, dünya barışına katkısı ve iktisadi yönden gelir arttırıcı, istihdam yaratıcı özellikleri de vardır. Küreselleşme sonucu ülkeler ve bölgeler arasında oluşan gelir dağılımındaki bozulmanın normalleşebilmesi amacıyla turizmin gelir arttırıcı ve istihdam yaratıcı özellikleri kullanılabilir. Bu amaçla, bölgesel kalkınma politikaları içinde turizme gereken önemi vermek, sürdürülebilir kalkınmayı sürdürülebilir turizm ilkelerine bağlı kalarak sağlamak; çevreye, topluma, tarihi ve kültürel dokuya zarar vermemek, tüm değerleri ekonomiye, dolayısıyla topluma katkı sağlayacak şekilde ele alıp değerlendirmek gerekmektedir (İzgi, 2007: 1).

Başlıca hizmet sektörlerinden biri konumunda olan turizm, ülkemizde klasik turizm ülkelerine göre geç keşfedilmiş, çok yönlü bir faaliyet alanıdır. Sosyal, ekonomik, kültürel ve ekolojik pek çok etkilere sahip olan bu sektörün genel esaslarını daha iyi kavrayabilmek için, turizm biliminin bazı temel kavramlarını açıklamakta fayda vardır. Turizm; Fransızca kökenli bir terim olup, özgün biçimi *tourisme* (ing. tourism) diye geçer. Terimin en kısa tanımı, zevk için yapılan geziler biçiminde yapılır. Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma, sportif faaliyetlerde bulunma veya izleme, bilgi ve görgüsünü artırma gibi amaçlarla; ya da sadece zevk için yapılan gezi (seyahate çıkma) demektir (Doğanay ve Zaman, 2013: 1).

Bir yerin tarihi ve doğal güzelliklerini görmek, tanımak, eğlenmek ve dinlenmek amacıyla yapılan geziler ile bu tür geziler veya yolculuklar düzenlemek için yürütülen çalışmalar ve başvuru yöntemlerinin tümü turizm olarak tanımlanmaktadır. Dinlenmek eğlenmek, görmek ve tanımak amacıyla gezi yapan kişiye de turist denmektedir. Genellikle ikamet ettiği ülkeden ücretli bir iş görmek dışında herhangi bir nedenle başka bir ülkeye giden her kişi ziyaretçi olarak değerlendirilmekte olup bunlar da, turistler ile geçiciler olarak iki alt gruba ayrılmaktadır. Bu genel tanımların ışığında XX. yüzyılda gelişen değişik tipte turizm faaliyetleri dikkati çekmektedir. Bunlar kısaca; konaklama turizmi, iş ve kongre turizmi, ticari turizm, kültür turizmi, karma turizm termal turizm, eko turizm, inanç turizmi, gençlik turizmi, deniz turizmi vb. şeklinde özetlenebilir (Koç, 2008: 292).

Turizm; insanların kendi yaşadıkları ülke dışında sürekli olarak yerleşmemek, ticari ve politik bir amaç taşımamak koşuluyla, temel amacı dinlenmek ve eğlenmek olan boş zamanların değerlendirilmesine (recreation) yönelik, değişik amaçlarla yaptıkları seyahatlerden ve gittikleri ülkedeki konaklamalardan doğan ihtiyaçlarını karşılama, insanları kabul etme ve ağırlama sanatıdır (Gürdal, 2014: 10).

Turizm Coğrafyası da söz konusu olay ve ilişkilerin mekânsal açıklaması ile ilgili bilim dalıdır. Turizm olayının meydana gelebilmesi için, seyahatin devamlı

oturulan, çalışılan ve günlük ihtiyaçların sağlandığı yerlerin dışına yapılması, konaklama sırasında genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetlerin talep edilmesi ve gidilen yerde ki konaklamanın geçici olması gerekir (Özgüç, 2015: 13).

Turizm Coğrafyası; turizm açısından önem taşıyan bölgelerin yeryüzündeki dağılım alanlarını belirli ilkelere dayanarak inceleyen, bu bölgelerde turizmin ham maddesini oluşturan iklim, doğal harikalar, bitki örtüsü, yaban hayvan varlıkları ve termal kaynaklar gibi çok fonksiyonlu turist çekim öğelerinin özelliklerini gözlem yoluyla belirleyen, geçmişte ve günümüzde yaşayan insan toplulukları tarafından doğal ve sosyal çevrede meydana getirilen sanat eserleri hakkında potansiyel turistlere ön bilgiler veren bir disiplindir (Gürdal, 2014: 21).

Turizm, en basit bir sistem halinde alınırsa, üç mekânsal unsurdan meydana gelir; a) Turistlerin yaşadığı yerler (turist çıkarıcı bölgeler), b) İnsanların gezme üzere gittikleri yerler (turistlerin varış bölgeleri), c) Turist gönderen ve alan yerler arasında yapılan yolculuklar. Turizm Coğrafyası da her düzeydeki mekân ölçeğinde turizmin bu üç elemanı ile ilgilidir. Bir şehir içi turizm hareketinden başlayıp kıtalararası turizm hareketlerine kadar her turizm olayı “bir mekân bilimi” olan coğrafyacının inceleme alanı içinde kalır. Zaten turizm olayının kendisi, diğer ekonomik ve toplumsal faaliyetlerin hepsinden daha çok mekânsal özelliklerle sıkı sıkıya ilişkilidir (Özgüç, 2015: 16-17).

Turizm Coğrafyası, yöntem ve anlatım bakımından deneylere dayanmayan gerçek bir gözlem (observation) metodudur, turist çekim merkezlerinin iklim, doğal harikalar, bitki örtüsü (flora), yaban hayvan varlıkları (fauna) ve termal kaynaklar gibi turizmin hammaddesini oluşturan çok fonksiyonlu turist çekim öğelerinin özelliklerini belirleyen ve bunlar hakkında olası gelişmeleri öngörmeye çalışan bir göstergedir (Gürdal, 2014: 22).

Osmaniye ili, turizm değerleri açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Fakat bu potansiyeli avantaja çevirebilmesi için Osmaniye ilinin daha etkili bir şekilde tanıtılması, bu tanıtımların yapılmasının yanında çeşitli yatırımlarında yapılarak kalıcı turizm imkânlarının oluşturulmasında etkili olabilecektir. Osmaniye ilinin tarihi mekânları, antik kentleri, kaleleri, doğal güzellikleri, yaylaları, mesire alanları, termal su kaynakları, müzeleri, milli parkı, kuş cenneti ve daha birçok turistik değeri ile bölgesinde, ülkemizde ve dünya çapında bilinmesi, görülmesi gereken birçok turizm değerine sahip ortak miras özelliği taşıyan unsurları bünyesinde barındırmaktadır. Bu çalışma ile Osmaniye ilinin turizm coğrafyası ele alınmış, bu sayede ilin turizm değerleri doğal, beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri ile birlikte ele alınarak ilin turizm potansiyeli ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

1.1. Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları

Osmaniye ili Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümünde, Adana Bölümünü Güneydoğu Anadolu Bölgesine bağlayan önemli geçiş yolu üzerinde yer alır. Doğusunda Gaziantep, güneyinde Hatay, batısında Adana, kuzeyinde ise Kahramanmaraş illeri yer almaktadır. Osmaniye ilinin batı kesiminde Adana ovasının doğuya doğru olan düzlükleri uzanır. Bu düzlüğün güney, güneydoğu ve doğu kesimlerinde Amanos dağları yükselmektedir. Osmaniye'nin güneyinde İskenderun körfezinden doğuya doğru uzanan Amanos dağları, kuzeydoğu ve kuzeybatı yönünde uzanan Toros dağları, doğusunda Dumanlı ve Düldül dağları ile çevrilmiş batısı ise verimli Çukurova toprakları ile çevrili olan il Akdeniz Bölgesinde önemli bir konuma sahiptir.

Osmaniye'nin 1996 yılında il olması ile birlikte Adana'ya bağlı olan Bahçe, Düziçi ve Kadirli ilçeleri idari olarak Osmaniye'ye bağlanmıştır. Hasanbeyli, Sumbas ve Toprakkale beldeleri ilçe yapılarak Osmaniye'ye bağlanmıştır. İldeki toplam belediye sayısı 14, köy sayısı 161 ve bucak sayısı ise 4 adettir. Bu köylerden 65 tanesi orman içi köyü, 27 tanesi orman sınırı köyü ve 69 tanesi ise ova köyüdür.

Osmaniye, coğrafi alan itibari ile kuzey yarımkürede 35° 52' - 36° 42' doğu boylamları ile 36° 57' - 37° 45' kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Osmaniye ili 3280 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye topraklarının % 0.4'lük bir bölümünü kaplamaktadır.

Osmaniye ilinin sınırları içerisinde ormanlık alan ve bünyesindeki zengin bitki örtüsü 87.563 hektarlık alanı kaplamaktadır. Bu sayede ilde doğal güzellikler ön plana çıkarak birçok Rekreatif imkânlar sağlayan dinlenme, eğlenme alanları ortaya çıkmıştır. Özellikle ilin ikliminin Akdeniz iklimi olması nedeniyle yaz aylarında yaylacılık faaliyetlerinin önem kazandığı görülmektedir. Yaylacılık faaliyetlerinin daha çok dinlenme amaçlı yapıldığı görülmüştür. Bu faaliyetlerin daha geliştirilerek turizm etkinliklerinde önemli rol üstlenebilecek durumdadır.

Osmaniye ili tarihi öneme sahip birçok cami, kale, ören yerleri ve sit alanları ile pek çok taşınmaz kültürel değere sahip eserleri bünyesinde bulundurmaktadır. Geç Hitit dönemi olan M.Ö. 8. yüzyıla kadar dayanan kentin toprakları üzerinde birçok tarihi eser yer almaktadır. Bunların ilin turizm değerlerine katkısı büyük önem arz etmektedir.

İlde bulunan birçok kültür mirası yapı ve tarihi eserlerin belli bir kısmı tescillenerek koruma altına alınmıştır. Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi, Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti, Karatepe Aslantaş Milli Parkı ve Kırmıtlı Kuş Cenneti turistler tarafından gezilen alanlardır.

Kalelerin, il sınırları içerisinde çok bulunmasında günümüzde olduğu gibi geçmiş dönemlerde de ilin geçiş konumunda olması, elverişli toprak yapısının ve su imkânları olmasının göstergesidir. Bu kalelerden özellikle Karatepe Kalesi, Bodrum Kale, Toprak Kale, Harun Reşit Kalesi, Hemite Kalesi, Savranda Kalesi gibi turistik değer açısından Osmaniye için geçmişine ışık tuttuğu gibi gelecekteki turizm faaliyetlerinde de önemli roller üstlenebilecek uluslararası öneme sahip bir potansiyele sahiptir.

1.2. Araştırmada Amaç, Yöntem ve Veri Kaynakları

Yapılan bu araştırmanın genel amacı; Osmaniye ilinin turizm değerlerinin tespit edilerek ortaya çıkarmak, bu turistik değerleri tanıtmak, potansiyelini ortaya çıkarmak, ilin alternatif turizm olanaklarına uygunluğunu belirlemek ve mevcut turizm değerlerinin öncelikle ilde yaşayan kişiler tarafından farkındalığının artması sağlamak, turizm alanında bölgeye yapılacak yatırımların ilin kalkınmasında ne kadar önemli olacağına dikkat çekmektir. Bu amaçlar doğrultusunda yapılması gereken sonuç ve öneriler sunmak amaçlanmıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda yapılan çalışma da; a. Araştırma sahasının coğrafi konumu ve özellikleri, b. Araştırma sahasının fiziki coğrafya özellikleri, c. Araştırma sahasının beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri, d. Araştırma sahasının doğal ve tarihi çekicilik unsurları, e. Araştırma sahasında mevcut kaynakların turizm amaçlı kullanımı, f. Araştırma sahasında mevcut turizm talebi, g. Araştırma sahasında yer alan başlıca turizm alanları, h. Araştırma sahasında turizm merkezi ilan edilen turistik alanlar, ı. Araştırma sahasında geliştirilebilecek turizm alternatifleri, i. Araştırma sahasında turizmi etkileyen olumsuz etkenler ele alınacaktır.

Araştırmanın kapsamını, ilde çok sayıda bulunan doğal ve tarihi mekânların turistik çekicilik açısından ön planda olduğu turistik alanlar oluşturmaktadır. Araştırmanın hazırlık aşamasında ise ele alınan konulara göre çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Çok detaylı araştırmalar yapılarak, değişik kaynaklardan elde edilen veriler tasnif edilmiştir. Mevcut sahadaki araştırmaları, gözlem, görüşme uygulamaları sonucunda elde edilen veriler istatistiksel açıdan ele alınmış, coğrafya biliminin önemli unsurlarından olan haritalar, fotoğraf, diyagram, tablo ve grafikler oluşturularak neden-sonuç ilişkisi içinde çok boyutlu olarak çalışmalarda gerekli yerlerde kullanılmıştır.

Bununla birlikte verilerin toplanması, tasnif edilmesi aşamasında öncelikle daha önceden yapılmış olan bilimsel çalışmaları taramak suretiyle literatür çalışması yapılmıştır. Çalışılan tez konusuna benzer konulara sahip özellikteki birçok çalışma incelenmiş ve bu araştırmalardan faydalanılmıştır. Araştırma süresince sahada bulunan tarihi eserlerden tez içerisinde yararlanılmıştır.

Araştırma sürecinde özellikle doğal güzellikler, tarihi eserlerin olduğu alanlara mümkün olduğunca araziye çıkılarak gözlem yapılmış, sahadaki bu özel turistik değer taşıyan yerlerle ilgili kitap, dergi, broşürler toplanmış, gezilen alanların fotoğraflaması yapılmıştır.

Sahadaki turistik alanlara gelen yerli ve yabancı turist sayıları, konaklama bilgileri ile bu alanlarla ilgili birçok istatistiksel verilerde Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden, Belediye Belgeli tesislerle ilgili bilgilerin toplanmasında Osmaniye Belediye'sinden, ilin nüfus ve demografik yapısının gösterildiği verilerin elde edilmesinde de Osmaniye İl Nüfus Müdürlüğünden ilin hakkında elde edilen çeşitli verilerin bir kısmı da Osmaniye İl Özel İdaresinden, ilin tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile ilgili bilgiler Osmaniye Tarım İl Müdürlüğünden, Osmaniye ilinin çeşitli özellikleri ile ilgili istatistiksel verilerin yıllara göre elde edilmesinde TÜİK resmi web sitesinden ve Osmaniye iline özel Seçilmiş Göstergelerle Osmaniye isimli TÜİK yayınından yararlanılmış, ilin iklim özelliklerini içeren bilgileri Osmaniye Meteoroloji Müdürlüğü rasat verileri ile Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü'nün resmi web sitesinden elde edilen verilerden faydalanılmıştır.

Araştırma süresince yukarıda isimleri verilen kurum ve kuruluşlardan elde edilen verilerin tasnif edildikten sonra, Coğrafya biliminin prensipleri dikkate alınarak, yazım aşamasına geçilmiş, tez yazım kurallarına uygun ifade ve tekniklere bağlı kalınarak tez yazımı tamamlanmıştır.

2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR

İlde geneli için yapılan araştırmalarda genelde belirli turizm alanları ve konularda çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yaptığımız bu çalışma, Osmaniye Turizm Coğrafyası adıyla kapsamlı ilk çalışma olma özelliği taşımaktadır. Araştırma sahasında yapılan değişik çalışmalardan yüksek oranda faydalanılmıştır. Ele aldığımız konuları kapsamlı bir şekilde araştırmamız gerektiği için bu çalışmalar dışında da birçok kaynaktan yararlanmamız gerekmiştir. Eldeki mevcut kaynaklar çerçevesinde bölge hakkında yapılan araştırmalar tespit edilerek incelenmiş ve bu araştırmalardan en iyi şekilde faydalanılmaya çalışılmıştır.

2001 yılında Mehmet TIRAŞ tarafından hazırlanan ‘Zorkun Yaylası’ adlı Türk Coğrafya Dergisi 36. sayısında ki makale çalışmasında Osmaniye ilinin merkezinde yer alan ilin en büyük yaylası olan Zorkun yaylası hakkında bilgi verilmiştir.

2001 yılında Nusret KOCA tarafından hazırlanan ‘Türkiye’nin En Büyük Geçici Yerleşmesi: Zorkun Yaylası’ adlı Doğu Coğrafya Dergisi 6. sayısında ki makale çalışmasında Osmaniye ilinin merkezinde yer alan ilin en büyük yaylası olan Zorkun yaylası hakkında bilgi verilmiştir.

2004 yılında Yrd. Doç. Dr. Mehmet TIRAŞ tarafından hazırlanan ‘Haruniye Kaplıcası’ adlı Türk Coğrafya Dergisinin 43. sayısında ki makale çalışmasında da Osmaniye ilinin Düziçi İlçesinde yer alan Haruniye Kaplıcası hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmada termal turizm alanı olarak Haruniye Kaplıcasının belirlenmesinde etkili veriler elde edilmiştir.

2007 yılında Kadirli Belediyesinin bir çalışması olan ‘Kadirli 2000’ eserde Kadirli’nin yaylaları, yaylacılık geleneği ve yaylacılığı ortaya çıkartan unsurlar hakkında bilgiler verilmektedir.

2007 yılında Mehmet Tefvik İZGİ tarafından hazırlanan ‘Osmaniye İlinin Turizm Potansiyelinin Bölgesel Kalkınma Politikaları Açısından Değerlendirilmesi ve Sürdürülebilir Turizmin Gelişimi İçin Bir Model Önerisi’ adlı yüksek lisans tezinden faydalanılmıştır. Çalışmada Osmaniye ilinin turizm potansiyeli hakkında bilgiler verilmiş olup, çalışma sahamızla alakalı alanları inceledik.

2008 yılında Prof. Dr. Erdem KOÇ tarafından ‘Osmaniye’nin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı’ adlı kitaptan önemli ölçüde faydalanılmıştır. Çalışmada Osmaniye ilin tüm yönleriyle araştırılması yapılmış, elde edilen veriler ışığında ilin sorunları ve bu sorunlara çözüm önerileri verilmiştir.

2009 yılında Adil KELEŞ tarafından hazırlanan ‘Coğrafı Bilgi Sistemleri Kullanarak Osmaniye İli Kültür Varlıkları Veri Tabanının Oluşturulması’ adlı yüksek lisans tezinden faydalanılmıştır. Çalışmada Osmaniye ilinde bulunan kültür varlıkları hakkında çeşitli bilgiler elde edilmiştir.

2009 yılında Doç. Dr. Mehmet TIRAŞ tarafından hazırlanan ‘Yarpuz Çayı Havzasında Yayla Yerleşmeleri’ adlı çalışmasında Doğu Coğrafya Dergisi 22. sayısında ki makale çalışmasında Osmaniye ilinin doğusunda yer alan Yarpuz Çayı Havzasında yer alan yayla yerleşmeleri hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmada bölgenin fiziki ve beşeri özellikleri, konut tipleri ve sorunları ortaya konulmuştur.

2010 yılında, Yrd. Doç. Dr. Döndü ÜÇEÇAM KARAGEL tarafından yayımlanan ‘Kadirli İlçesinde Yaylacılık Faaliyetleri’ adlı makalesinden önemli ölçüde faydalanılmıştır. Çalışmada yayla ve yaylacılık, Kadirli ilçesinde yer alan yayla yerleşmeleri, yaylalardaki ekonomik faaliyetler, yayla meskenleri ve yaylacıların sorunlarına değinilmiştir.

2011 yılında Dr. Nusret KOCA'ya ait olan ve Pegem Akademi yayınlarından çıkan 'Doğal ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri Açısından Osmaniye Yaylaları' adlı kitaptan önemli ölçüde faydalanılmıştır. Çalışma günümüze kadar yapılan en son çalışma özelliği göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Bu çalışmada Osmaniye ili genelinde yer alan yaylalar, özellikleri, mesken tipleri, yaylaların sorunları ve çözüm önerileri hakkında bilgiler verilmiştir. Bu bilgilere göre ildeki yaylalar hakkında çalışmamız da çeşitli verilere yer verilmiştir.

2012 yılında Cezmi YURTSEVER tarafından hazırlanan 'Osmaniye Tarihi' adlı çalışmada, Osmaniye'nin tarihi hakkında bilgi vermeye çalışılmıştır. Bu çalışmada Osmaniye'nin tarihi ile ilgili bazı çalışmalar kullanılmıştır.

2013 yılında T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) VII. Bölge Müdürlüğü'nün hazırladığı 'Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023' adlı çalışmada Osmaniye'nin Doğa Turizmi Potansiyeli ortaya çıkarılmış, yapılması gereken çalışmalar sıralanmış, doğa turizmi alanında yer alan birçok bilgiyi çalışmamızda kullanmamızı sağlamıştır.

2013 yılında Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı'nın hazırladığı, 'Yatırımcılar İçin Osmaniye Rehberi' adlı çalışmada Osmaniye ilinin çekici özellikleri, yatırım potansiyelinin turizm sektöründe ki durumu ve ilin genel urumu ile ilgili çeşitli bilgilere ulaşılmıştır.

2014 yılında T.C. Osmaniye Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün hazırladığı 'Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri' adlı çalışmada Osmaniye ili sınırları içerisinde bulunan anıt ve sit alanı ilan edilen yerler ilçelere göre sınıflandırılmış ve bilgi verilmiştir. Bu çalışmadan Osmaniye'nin taşınmaz kültür varlıkları hakkında ki bilgiler çalışma da kullanılmıştır.

3. ARAŞTIRMA SAHASININ COĞRAFI ÖZELLİKLERİ

3.1. Araştırma Sahasının Coğrafi Konumu

Osmaniye ili, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümünde $36^{\circ} 57' - 37^{\circ} 45'$ kuzey enlemleri ile $35^{\circ} 52' - 36^{\circ} 42'$ doğu boylamları arasında yer almaktadır. Osmaniye ili bu konumu ile Akdeniz Bölgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi arasında geçiş özelliğine sahiptir. Osmaniye ilinin 3280 km^2 'lik yüzölçümü ile Türkiye'de 77. sırada yer almaktadır. Bu oran ile Türkiye topraklarının % 0.4'lük bir bölümünü kaplamaktadır.

Osmaniye ilinin batısında Adana, kuzeydoğusunda Kahramanmaraş, güneydoğusunda Gaziantep, güneyinde Hatay illeri ile çevrilidir.

Osmaniye ili, Adana iline 87 km, Kahramanmaraş iline 101 km, Gaziantep iline 122 km, Hatay iline ise 128 km uzaklıkta bulunmaktadır.



Foto 3.1. Osmaniye il merkezinden genel bir görünüm.

Çukurova'nın son bölümünü oluşturan ilin güneydoğu kesiminde Amanos dağları, batıdan kuzeye doğru Orta Toroslar yer almakta olup, doğusunda Dumanlı, Düldül ve Tırtıl dağları ile çevrilmiş, il coğrafi olarak batıdan kuzeye doğru yükselmektedir. Batısında ise verimli Çukurova toprakları ile çevrilidir. Ovalık alanları; Osmaniye ovası, Kadırlı ve Ceyhan ovaları Çukurova'nın devamıdır. İl merkezi Amanoslar'ın kuzey eteklerinde Karaçay vadisinde kurulmuştur. İli Çukurova'da kalan bölümünde Kadırlı ilçesinin ova köyleri ve Toprakkale ilçesinin tamamı yer almaktadır. İlin bu bölgesinde toplam nüfusun % 70 kadarı yaşamaktadır. Bu bölgede yaşayan nüfus genel olarak tarım ve az sayıda hayvancılıkla geçinmektedir. İlin Çukurova dışında, başka bir deyişle dağlık bölgesinde kalan bölümünde eski vilayet merkezinin yer aldığı

Cebel köyü başta olmak üzere Hasanbeyli ve Bahçe ilçelerinin tamamı, Düziçi ilçesinin dağ kolu köyleri, Kadirli ilçesinin Orta Torosların zirvesindeki köyleri ve Sumbas ilçesinin bazı köyleri yer almaktadır (Koç, 2008:4).



Foto 3.2. Osmaniye ilini Güneydoğu Anadolu Bölgesine bağlayan D-400 karayolunun şehir merkezinden geçen bölümü.

İlin yüzölçümü 3280 km² olup, deniz seviyesinden 121 m yükseklikte ve Akdeniz'e 20 km mesafededir. Osmaniye Coğrafi alan itibariyle Türkiye'nin 77. büyük ilidir. Osmaniye ilinin en kuzeyi ile en güneyi arasındaki kuş uçuşu mesafe 88 km, en doğusu ile en batısı arasındaki kuş uçuşu mesafe 74 km, ilin coğrafi çevresi 303 km'dir. Osmaniye ulaşım açısından uygun bir konumda olup, ili Adana iline bağlayan D-400 karayolu çift şeritlidir (Koç, 2008: 4).

Osmaniye ili, 2016 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 522.175 kişilik nüfusu ile 81 il içerisinde 41. sıradadır. Osmaniye ilinin nüfus yoğunluğu ise 159 kişidir, Türkiye'nin 2016 verilerine göre, Türkiye ortalama nüfus yoğunluğu 104 kişidir. Buna göre Osmaniye ilinin nüfus yoğunluğunun fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Osmaniye 24.10.1996 gün ve 4200 Sayılı yasayla il olarak yönetim bakımından, merkez ilçe dışında Bahçe, Düziçi, Hasanbeyli, Kadirli, Sumbas ve Toprakkale olmak üzere 7 ilçeden oluşmaktadır. Bu ilçelerin şehir merkezine olan uzaklıkları 10 km ile 57 km arasında değişmektedir. İlin yüzölçümü bakımından en büyük ilçesi 1021 km² ile Kadirli, en küçük ilçesi ise 112 km²'lik alanı ile Toprakkale'dir (Tablo 3.1).

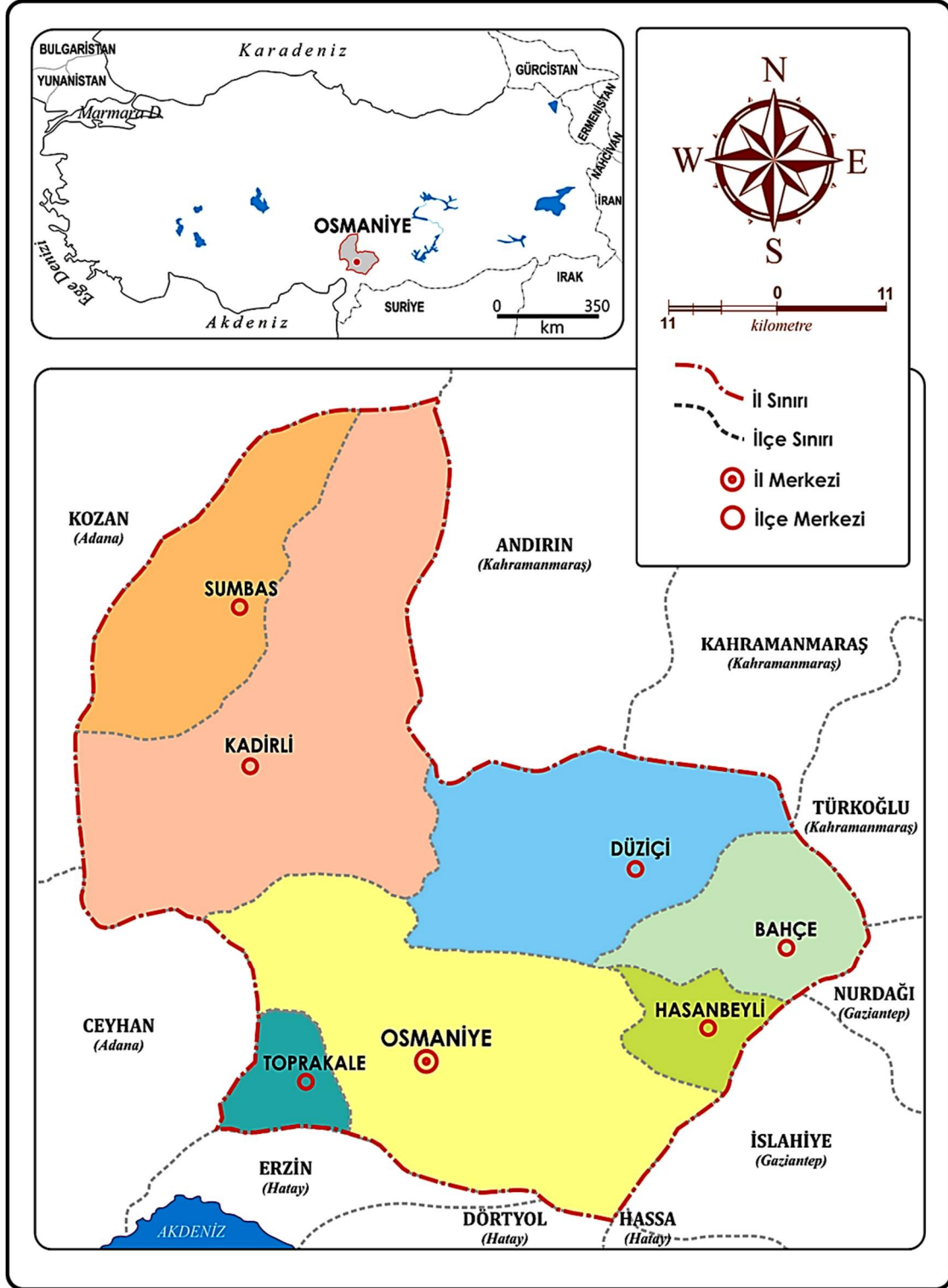
Tablo 3.1. İlçelerin il merkezine olan uzaklıkları, yüzölçümleri ve yükseltileri (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri (2016)).

İlçenin Adı	İl merkezine olan uzaklık (km)	Yüzölçümü (km ²)	Yükselti (m)
Bahçe	34	180.1	665
Düziçi	27	568.3	440
Hasanbeyli	35	131.1	800
Kadirli	45	1102.3	96
Sumbas	57	394.8	105
Toprakkale	10	110.3	123

Osmaniye iline komşu olan en yakın il merkezi 87 km uzaklık ile Adana'dır. Osmaniye iline komşu olan en uzak il merkezi ise 128 km ile Hatay ilidir. Osmaniye çevresinde yer alan, il merkezine en yakın havalimanı 101 km uzaklık ile Adana Şakirpaşa Havalimanı'dır. Osmaniye çevresinde yer alan, il merkezine en uzak havalimanı 158 km uzaklık ile Gaziantep Havalimanı'dır. Osmaniye çevresinde yer alan il merkezine en yakın liman 45 km uzaklık ile Hatay İskenderun Demir Çelik Fabrikası Limanı'dır. Osmaniye çevresinde yer alan il merkezine en uzak liman ise 183 km uzaklık ile Mersin Limanı'dır. (Tablo 3.2).

Tablo 3.2. Osmaniye ilinin bazı illere ve önemli merkezlere olan uzaklığı (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri (2016)).

İller	Merkezden Uzaklığı (km)
Osmaniye-Adana	87
Osmaniye-Ankara	577
Osmaniye-Adıyaman	246
Osmaniye-İzmir	98
Osmaniye-Gaziantep	122
Osmaniye-Hatay	128
Osmaniye-İstanbul	1026
Osmaniye-Kahramanmaraş	101
Osmaniye-Antalya	643
Osmaniye-Mersin	156
Osmaniye-Şanlıurfa	256
Osmaniye-Adana Şakirpaşa Havalimanı	101
Osmaniye-Gaziantep Havalimanı	158
Osmaniye-Hatay Havalimanı	144
Osmaniye-Kahramanmaraş Havalimanı	114
Osmaniye-Hatay İskenderun Limanı	71
Osmaniye-Mersin Limanı	183
Osmaniye-Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi	35
Osmaniye-İskenderun Demir Çelik Fabrikası Limanı	45



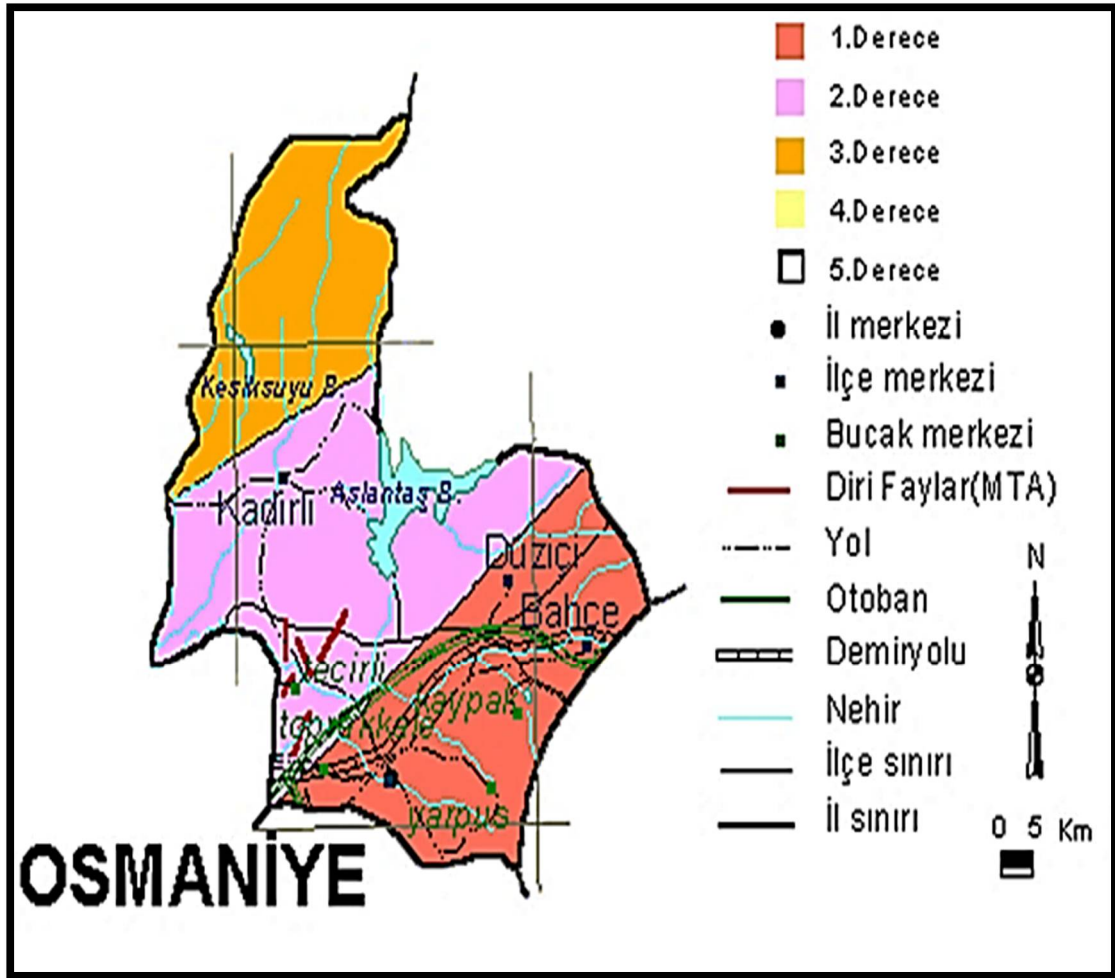
Şekil 3.1. Araştırma sahasının lokasyon haritası.

3.2. Araştırma Sahasının Fiziki Coğrafya Özellikleri

3.2.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler

Araştırma sahası, Doğu Toroslar'ın batı kesiminde yer alan, Osmaniye ili ve çevresini kapsar. Bölgede stratigrafî, kayatürü, metamorfizma ve yapısal özellikleri

açısından birbirinden farklı kaya birimleri yer alır. Farklı havza koşullarında oluşmuş, her biri farklı özellikler sunan kaya birimleri, batıdan doğuya doğru, Aladağlar, Doğu Toros Otoktonu, Adana baseni ve Misis-Andırın baseninden oluşur. Birbirleriyle tektonik ilişkili olan bu kaya birimi toplulukları Kambriyen-Kuvaterner zamanlarında oluşumunu tamamlamıştır. Yine bu zaman dilimi içinde bölgede değişik tektonik olaylar (kıvrımlar, faylar) gelişmiştir. Doğu Toroslar'ın inceleme alanını da içine alan Osmaniye ili sınırları, gerek Toroslar'ın tektono stratigrafi birliklerinin büyük bölümünü kapsamayı, gerekse Kambriyen - Tersiyer aralığının tüm sistemlerini temsil eden kaya-stratigrafi birimlerini bulundurması açısından Toros kuşağının ilginç yönlerinden biridir. (MTA).

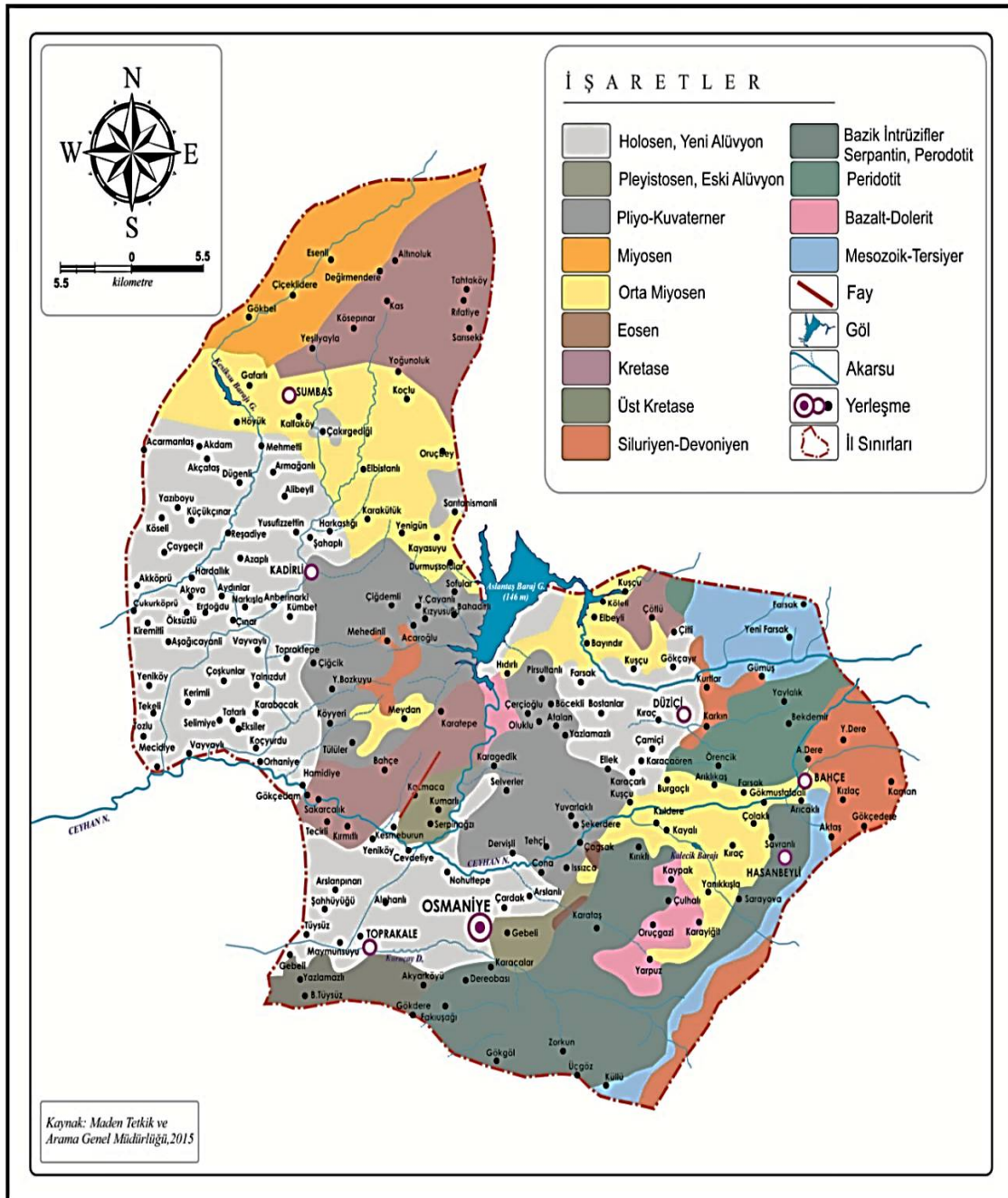


Şekil 3.2. Osmaniye deprem haritası (18.12.2015, <http://www.mta.gov.tr>).

Araştırma Sahasının Jeolojisi; İnceleme alanı Toros kuşağında, Yumurtalık Fayı ile Amanos dağları arasında yer almaktadır. Bu sınırlar içerisinde kalan Osmaniye ili ve çevresinin stratigrafisi Alt Paleozoikten başlayıp, Üst Kretase, Eosen, Miyosen ve Pliyo-Kuvaternere kadar devam eden bir istif sunmaktadır. Doğuda Amanos dağlarından başlayarak batıya doğru Alt Paleozoikten, Üst Kretase ye kadar devamlı sayılabilecek bir istif sunmaktadır. İnceleme alanında Üst Kretase de ofiyolit üzerlemesi bulunmakta ve yer yerde Eosen yüzeylemeleri gözlenmektedir. Tüm bunların üzerine Helvesiyen-Tortoniyen yaşındaki sığ deniz fasiyesi özelliklerini kapsayan çökeller (Kızıldere Formasyonu) gelmektedir. Bu çökeller içerisinde yer yer

resifal merclekler izlenmektedir. İnceleme alanında güney batıya doğru gidildikçe grabenleşmenin de etkisiyle bu formasyonlar üzerine Pliyo-Kuvaterner yaşlı genç çökeller gelmektedir (Şekil 3.3) (MTA).

Daha öncede anlatılan değişik özellikteki iki Miyosen istifi arasında, yanal ve düşey değişimli, içerisinde çok çeşitli yaş ve litolojide bloklar ya da Andırın Formasyonuna ait nap dilimlerini kapsayan Alt-Orta Miyosen yaşlı Karataş Formasyonu bulunmaktadır. Çok kıvrımlı olan bu birim diğer formasyonlardan fauna bakımından değişiklikler arz etmektedir. Misis-Andırın baseni olarak tanımlanan kaya birimleri, Kretase-Tersiye zaman aralığında çökelmiştir. Melanj nitelikli ve volkano sedimanter fasiyes özellikleri sunar. (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 28).



Şekil 3.3. Osmaniye ili jeoloji haritası.

Osmaniye ilinin Stratigrafi Formasyonları; Zabuk Formasyonu, inceleme alanının doğusunda ve kuzey doğusunda bulunan ve Amanos Dağlarının birçok yerinde yaygın olarak mostra vermektedir. Birim başlıca yeşilimsi renkli şeyl ara katmanlı boz-pembe-mor renkli orta -iyi boylanmalı kuvarsitle temsil edilir. Bu formasyonun ölçülebilir yaklaşık kalınlığı 180 m Zabuk formasyonunun yaşı Alt-Orta Kambriyen (MTA).

Koruk formasyonu, bu formasyon inceleme alanının kuzey doğusunda yüzlek vermektedir. Bu formasyonun belli başlı özellikleri; koyu gri-siyah-mavimsi renkli, orta-kalın tabakalı, ikincil kalsit damarlı yer yer çörtlü dolomitik kireçtaşı. Bu birimin yaklaşık kalınlığı 167 m'dir. Koruk formasyonunun yaşı Alt-Orta Kambriyen. Koruk formasyonu altındaki Zabuk ve üzerindeki Sosink formasyonları ile dereceli geçişlidir (MTA).

Sosink Formasyonu, inceleme alanının kuzey doğusunda, Amanos dağlarında Alt paleozoyik yaşlı birimler içerisinde en geniş yeri kaplamaktadır. Bu birim başlıca yeşilimsi renkli şeylerden oluşmaktadır. Bununla birlikte hakim yeşil rengin yanı sıra yer yer sarı-kahve renkli, iyi boylanmalı yuvarlak taneli, piritli, CO₃ veya silis çimentolu, orta-kalın tabakalı kumtaşı ara katkılı yarılğan killi, ince katmanlı şeyler Sosink formasyonunun belli başlı özellikleridir. Bu birimin kalınlığı 294 m'dir (MTA).

Kardere formasyonu, inceleme alanının kuzey doğusunda Amanos dağlarının doruk noktalarında yüzlek vermektedir. Formasyon başlıca koyu yeşil renkli, ince tabakalı şeyl ara katkılı, ayrılmış yüzeyi kahverengi-açık yeşilimsi, taze kırık yüzeyi yeşil-gri renkli, yuvarlak taneli, orta boylanmalı, sert, laminalı, orta-kalın tabakalı kumtaşından oluşmaktadır. Birimin yaşı Üst Kabriyen- Ordovisiyen yaşlıdır. Birimin kalınlığı 2200 m'dir (Yetiş,1991: 87). Kardere formasyonu altta Sosink, üstte Kızlaç formasyonu ile geçişli dokanak ilişkisine sahiptir (MTA).

Kızlaç formasyonu, Toros kuşağının kuzey doğusunda ve Orta Amanoslarda yaygın bir şekilde yüzlek vermektedir. Kızlaç köyünden adlanan formasyon başlıca mostraları Orta Amanoslarda Kabaklar köyü batısında, Güzelce Tepe dolaylarında, Fevzipaşa-Hasanbeyli yolu çevresinde, Bahçe Kömürler yolunda, Bahçe kuzeyinde, Karakaya tepe ve çevresinde görülmektedir. Üzerine ise konkordan olarak Kızlaç formasyonu gelir. Bu dokanakta dereceli geçişlidir (MTA).

Allokton Birimler olarak; Kızıldağ Ofiyolitleri, Allokton bir kütle olan Kızıldağ ofiyolit kompleksi, Amanos dağlarının güneyinde, Osmaniye ilinin doğusunda geniş bir alan kaplamaktadır. Birim tamamen Ultra bazik-bazik kayalardan oluşmuştur. Kızıldağ ofiyolitleri Dr. Haluk Selçuk ve diğerleri tarafından ilk defa Tektonit-Kümülat-Diyabaz dayk kompleksi-Pillow lavalalar-volcano sedimanter olmak üzere beş kaya birimine ayrılmıştır. Kızıldağ ofiyolitlerinin taban ilişkisi; Plaka tektoniğine göre ofiyolitler okyanus sırlarında oluşmaktadır. Oluşum mekânizmasına ait belli başlı modeller Troodos ofiyolitlerinin incelenmesi sonucu Moores ve Vine (1971) Greenbdum (1972) tarafından verilmiştir. Bu okyanus malzemesi ile bir kıtasal kabuğun ilişkisi şüphesiz ki faylıdır. Bu hareketi de bindirme ile izah edebilmekteyiz. Kızıldağ ofiyolitleri derin deniz sedimanlarından oluşan volkano sedimanterlerle birlikte itilerek Deniz gören Gurubu (Arap plakası) karbonat platformu üzerine yerleşmişlerdir. Bindirme sırasında Kızıldağ ofiyolitleride kendi içerisinde oluşan ekaylarla birbirleri üzerine itilmiştir. Kızıldağ ofiyolitlerinin tavan ilişkisi; Otokton birimler ve Allokton birimler (kızıldağ ofiyolitleri) üzerinde, genç otokton birimler diskordansla yer alır. Genç otokton birimler Üst Maestrichtiyen konglomeraları ile başlar, Paleosen, Eosen, Orta-Üst Miyosen, Pliyosen sedimanlarıyla devam eder. Kızıldağ ofiyolitlerinin kalınlığının 8500 m'den daha fazla olduğu düşünülmektedir (MTA).

Misis-Andırın Baseni; Güneyde Yumurtalık ve İskenderun körfezinden başlayıp, kuzeyde Andırına kadar uzanan bölgeyi içerisine almaktadır. Doğu Toros Otokton kayaları ile ilişkisi görülemeyen ve Adana Baseni ile Amanoslar arasında kalan Misis Grubu, Dokuz Tekne, Andırın ve Karataş formasyonlarına ayrılarak incelenmiştir. Bu incelemedeki metin anlatımları 1:100000 ölçekli “Açınsama Nitelikli Türkiye Jeoloji Haritaları Serisi” KOZAN- K21 Paftasından ve Bilgin ve diğerleri (1981) alınmıştır (MTA).

Misis-Andırın Baseni içerisinde kalan Dokuz Tekne Formasyonu (Allokton Birimler); Bölgede, bu birim volkano sedimanter bir istifte temsil edilir. Altta manganezli kireçtaşı düzeyleri bulunduran tüflerle başlayan birim, üste doğru spilitik aglomera, volkanik elemanlı kumtaşları ve killi kireçtaşı ara seviyeli aglomeralarla devam eder. Kalınlığı 1500- 2000 m arasında değişen bu birimin alt dokanağı tektonik olup üstüne ise uyumsuzlukla Andırın formasyonu gelir. Formasyonun yaşı Maastrichtiyen-Alt Eosen'dir (MTA).

Misis-Andırın Baseni içerisinde kalan Andırın Formasyonu (Allokton Birimler); Çoğunlukla serpantinitlelerden oluşmuş moloz akması özelliğindeki Andırın formasyonu içinde, çakıldan çok büyük olistolitlere kadar değişik boyutta olası Paleozoyik yaşlı rekristalize kireçtaşı, Mesozoyik ve Eosen yaşlı kireçtaşları volkanik ve ofiyolit blokları yer alır. Formasyonun, yakın çevreden, çeşitli sedimanter ve ofiyolitik kayaların aşınarak dar ve uzun bir havzada hızlı depolanması ile oluştuğu düşünülmektedir. Açısız uyumsuzlukla Dokuz Tekne formasyonu üzerine gelen bu birim üstte ise Karataş formasyonu tarafından açısız uyumsuzlukla örtülür. Birimin yaşı Üst Lütesiyen-Alt Miyosen olarak verilmektedir (MTA).

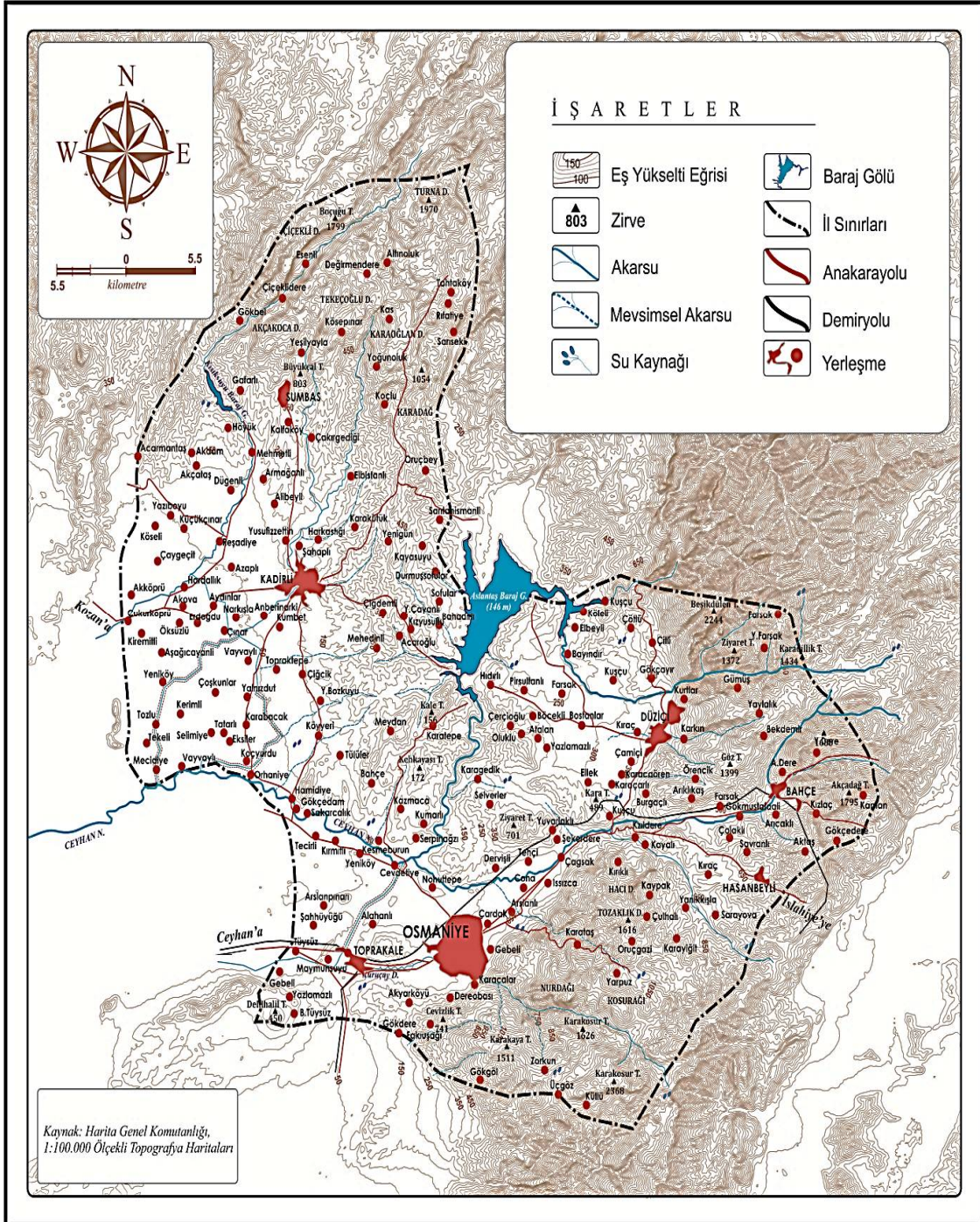
Misis-Andırın Baseni içerisinde kalan Karataş formasyonu (Allokton Birimler); genelde kumtaşı-marn-kumlu kireçtaşı-çamersinaşı aralanması ile temsil edilen türbiditik bir istiftir. Çoğunlukla olitostromal düzeylerde yaygın olmak üzere, çeşitli yaşta ve litolojide bloklar içerir. Ayrıca sedimantasyon sırasında naplar ve bloklar şeklinde havzaya gelmiş olan Andırın formasyonuna ait kayaları da bulundurmaktadır. Andırın formasyonu üzerine uyumsuzlukla gelen birim, genç çökeller tarafından uyumsuzlukla örtülür. 2500 m veya daha fazla kalınlığa sahip Karataş formasyonu içindeki değişik seviyelerden alınan örneklerdeki fosiller Alt-Üst Miyosen yaşını vermiştir (MTA).

Misis-Andırın Baseni içerisinde kalan Kızıldere formasyonu (Otokton Birimler); Formasyon en altta, konglomera ve resifal kireçtaşları ile başlar. Üste doğru kalın katmanlı kumtaşı ve marnlara geçiş yapan birim kumtaşlarında büyük ölçekli çarpa tabakalanmalar sunar. Marnlar koyu grimsi, grimsi renktedir. Seyrek olarak görülen killi kireçtaşları, açık krem renkli, kırılğan, düzensiz laminalı ve bol killidir. Ara seviyelerde bazaltlar da vardır. Alttaki birimler üzerine uyumsuz olarak gelen birimin üst dokanağı Yumurtalık fayı boyunca faylıdır. Formasyonun üst sınırı belirsiz olmakla beraber yaklaşık 1500 m kalınlık sunar. Birimin yaşı Üst Miyosen olarak verilir (MTA).

Misis-Andırın Baseni içerisinde kalan Hamış formasyonu (Otokton Birimler); Formasyonun ana bileşeni konglomeradır. Konglomerada bazen kireçtaşı çimentosu, bazen de yok denecek kadar az çimento görülmektedir. Seyrek olarak da iri taneli kumtaşı, açık boz, kahverengi ve bazen kırmızı renkli milli yahut çakıllı marn, çamersinaşı katkıları bulunmaktadır. Konglomeraların elemanlarını yöredeki tüm eski kayalar oluşturmaktadır. Çapraz katmanlanmalar çok büyük ölçekli olarak izlenmektedir. Formasyon kendisinden daha yaşlı olan birimleri örter. Üstünde Delihalil bazaltları bulunur (MTA).

Kuvaterner dönemi içerisinde Osmaniye'de Delihalil Bazaltı; Yumurtalık, Ceyhan, Osmaniye ve Haruniye yörelerinde yüzeylemeler veren Kuvaterner yaşlı

bazaltlar Delihalil formasyonu olarak adlandırılmıştır. Bazaltik volkanizma makro olarak çok değişik örnekler sunmaktadır. Delihalil Tepe ve Üç Tepe konilerinde tutturulmamış piroklastikler; volkan bombası, lapilli, süngertaşı gibi elemanlardan oluşmaktadır. Lav akıntılarının altında sarı-pembe renkli gevşek dokulu tüfler bulunmaktadır. Üstteki lav akıntıları ise çok dayanımlıdır ve akıntı izleri taşımaktadır. Delihalil bazaltlarının yaşı Kuvaterner olarak düşünülmektedir (MTA).



Şekil 3.4. Osmaniye ili topografya haritası.

Kuvaterner dönemi içerisinde Osmaniye’de Kaliş; Oluşumu klasik traverten oluşumu ile benzerlik göstermektedir. Kurak mevsimlerde CaCO₃ taşıyan suların yer

yüzüne çıktıklarında buharlaşması sonucunda taşıdıkları kireçli maddeleri çökeltmeleri ile oluşmuşlardır. İnceleme alanı ve çevresindeki bazı tepelerde yamaç eğimine uygun konumda çökelmişlerdir. Kalınlığı birkaç cm den birkaç metreye ulaşmaktadır. Yaşı Kuvaterner-Holosen'dir (MTA).

Kuvaterner dönemi içerisinde Osmaniye'de Alüvyon; Adana baseninin doğusunda yer alan, Osmaniye ve çevresindeki düzlük alanları oluşturan eski alüvyonlar ile dere boylarında gelişmiş genç alüvyonlar bulunmaktadır. Eski alüvyon genellikle bitkisel toprak ile örtülü bulunmaktadır. Yeni alüvyonlar ise dere boylarında gelişmiş olup genelde kötü boylanmalı, tutturulmamış çakıl, kum ve milli malzemenen oluşmuştur (MTA).

Osmaniye ilinin jeomorfolojisi; Osmaniye ili sınırları içerisinde, değişik akarsu şekilleri ve bunların meydana getirdiği vadi yarmaları, dik yamaçlar, akarsuların yatak değiştirmesiyle oluşmuş küçük adacıklar ve ova kesiminde oluşmuş alüvyon yelpazeleri dikkati çeken morfolojik şekillerdir.

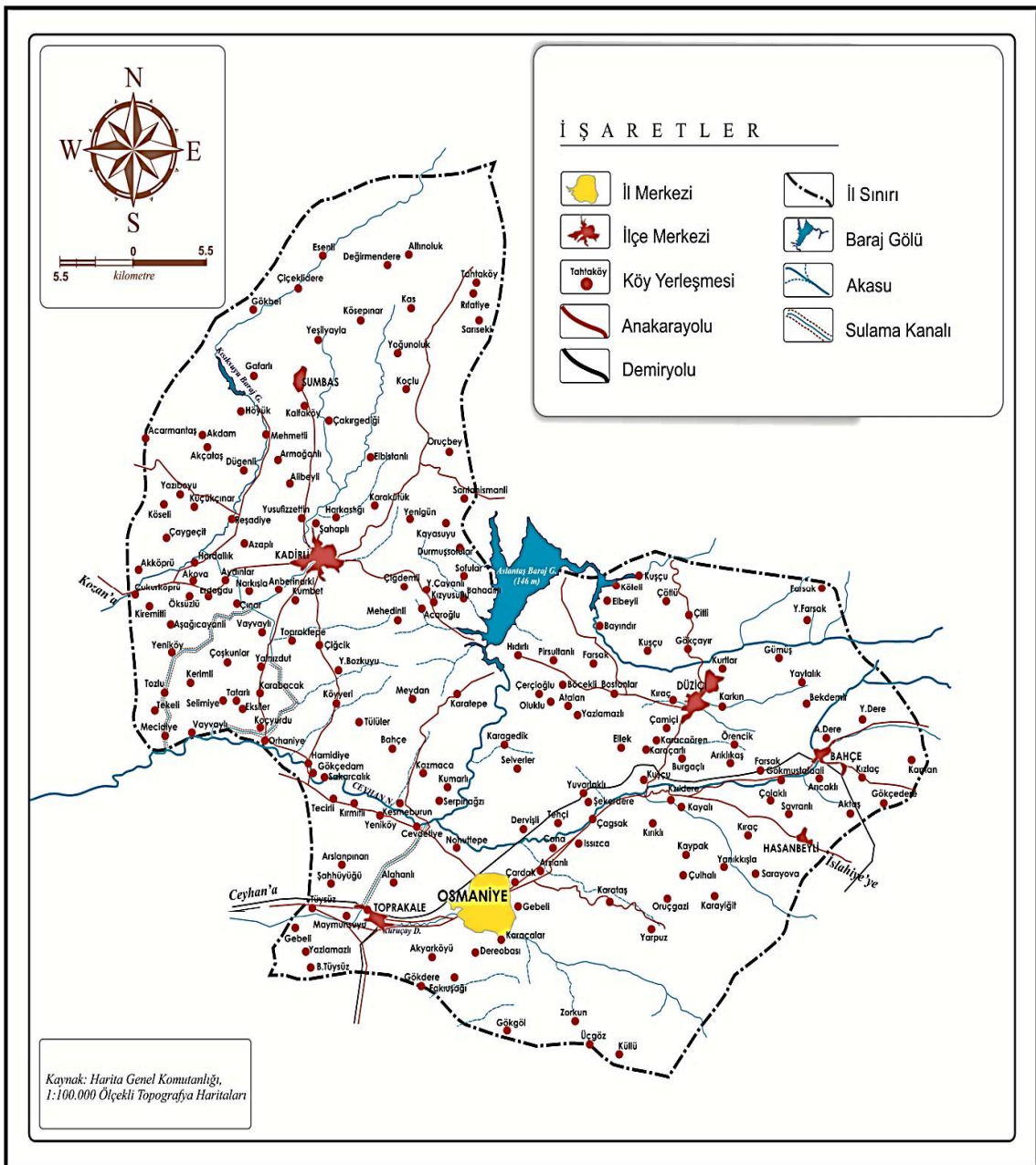
Osmaniye ili merkezi kuzey ve güney olmak üzere iki bölümde incelenir. Kuzey Kesimi'nde Mesozoik kireçtaşı serileri, şiddetli erozyonlar dolayısıyla orta Paleozoik kadar kazılmış ve çok derin vadi oluşumlarına sebep olmuştur. Bütün bu yüksek ve çıplak bölgenin güneyi, Kadirli sırtlarının tamamen değişken Miyosen arazisinin nispeten daha yumuşak rölyefe ve özellikle Akdeniz iklimine mahsus ormanlarıyla tezat teşkil eder. Burada Anti Toros strüktür hatlarının işaretleri görülür. Kadirli-Ceyhan çöküntü havzasını dolduran genç alüvyoner ovalar, 250 m'ye kadar değişen yüksekliktedirler (MTA).

İlde sanayi alanı olarak belirlenen ve Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi olarak kurulan alan, Toprakkale Belediyesi Tüysüz Beldesin'de yer almaktadır. Sanayi alanında jeolojik olarak Kuvaterner yaşlı, oldukça sert üst kısımlarını bol kırıklı ve çatlaklı alterasyon olmuş ve siküler gaz boşuklu alt kısımlara doğru daha kompakt ve dayanımlı, topografik olarak ta rölyefli Delihalil Bazaltı ve kısmen kuvaterner yaşlı alüvyon bulunmaktadır. Söz konusu saha jeolojik ve jeomorfolojik olarak uygun alanlardan olup leçelik olduğu için tarım yapmaya uygun alanlar değildir.

Bulunduğu jeomorfolojik konum olarak Osmaniye etrafı dağlar ve tepeliklerle çevrili alçak bir konumdadır. Bu yükselteler güneyde ve doğuda bazen 2000 m'yi geçerken batıdan, yükselteleri 250-300 m'leri bulan Körkuyu, Karabahadır ve volkanik bir tepe olan Delihalil tepeleriyle (450 m) çevrelenmiştir. Kent kuzeyden ise alüvyon ova güney ve batı yönünde yükseltisi 2000 m'yi geçen Amanoslar- Nur dağları silsilesinin sınırlandırılması sebebiyle kentin gelişme alanı alternatifli sınırlıdır. Kentin yerleşim alanı jeomorfolojik açıdan uygun olmamasıyla birlikte yerleşim ve gelişim alanı çok sınırlı olması imkânları zorlamaktadır.

Osmaniye OSB Alanı İl Sanayi sektörünün kalbi niteliğindedir. OSB Alanını Jeomorfolojik açıdan incelediğimizde; yeryüzü şekilleri bakımından bir sadelik arz ettiği Çevresi yer yer volkanik kütlelerle sınırlanmış olan sahanın en yüksek noktası güneybatıda yer alan Deli Halil Tepesi (456 m) olup burasının bir volkanik kütle olduğu. Bu kütlein etrafında küçük parazit koni olarak yükselen Tüysüzün (320 m), Deli Halil Tepesinin kuzeydoğu yamacında yer aldığı. Deli Halil Tepesinden güney, güneydoğu, batı, güneybatı, doğu ve kuzeye doğru ova tabanına doğru azalan bir eğimle lav akıntılarının yer aldığı Deli Halil Tepesinin karşı istikametinde (Toprakkale'nin kuzeybatısında) Üçtepeler volkanik kütleinin (132 m) yer aldığı görüldüğünden, verimli tarım alanları bulunan, deprem riskinin daha fazla olduğu geniş alüvyon ovaya göre bahsettiğimiz volkanik tepelik araziye sanayi yerleşimi için uygundur. Ancak Osmaniye İl Çevre Düzeni Planında, Yeraltı su kaynağı bakımından kaliteli ve çok

verimli olması sebebiyle Öncelikli Planlama Alanı olarak düzenlenen “Delihalil tepesi çevresi” Bulunduğu alanda sıkışabileceği düşünülen OSB alanının alternatif gelişme alanı olarak tehdidi altında bulunmaktadır. OSB Alternatif gelişme alanları olarak Delihalil Tepesinin Kuzey yamacından uzanarak Tüysüz Beldesinin doğusunu kaplayan alanın belirlenmesinin koruma-kullanma ilkesi çerçevesinde uygun olacağı görüşündeyiz. Karaçay dere yatağı kenarında kurulan Küçük Sanayi Sitesi Kent Yerleşimi gibi 1. Sınıf Tarım Arazisi üzerine kurulduğundan yer seçimi uygun değildir. Ayrıca kentin gelişimi öngörülmediğinden sanayi sitesi kent merkezinin içinde kalmış olup, kentin gelişme alanını kısıtlamaktadır. Küçük Sanayi Sitesinin yerleşimler içinde kalması Şehircilik İlkeleri ve planlama esasları açısından uygun olmayıp, sağlıklı bir kentsel yaşamı da (gürültü, kirlilik, trafik vb.) tehdit etmektedir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 25).



Şekil 3.5. Osmaniye ili yerleşme haritası.

3.2.1.1. Dağlık Alanlar

Osmaniye ili, doğu ve güneydoğusundaki Amanoslar ile batıdan kuzeye doğru uzanan Orta Toroslar ile çevrilidir. Osmaniye'nin etrafını çevreleyen dağ ve tepeler; Düldül, Büyük Köşür, Boğaztepe, Cerleme tepesi, Dumanlı, Hacıdağı, Haçbel, Honazın Gediği, Keldaz, Koyunmeleden, Köşür, Topbarnaz Tepe, Tozaklık, Turna, Yağlıpınar Dazı Tepe olmak üzere önemli yükseltilerdir (Tablo 3.3). Osmaniye'de bu dağlık alanlar içerisinde en yüksek noktayı 2400 m ile Düziçi ilçesi sınırları içerisinde yer alan Düldül dağı oluşturmaktadır, ilde en alçak noktayı ise 850 m ile Boğaztepe oluşturmaktadır.

Tablo 3.3. Osmaniye ilinde bulunan dağlar (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu (2009)).

Dağ	Yükselti (m)
Boğaztepe	850
Büyük Köşür	1626
Cerleme Tepesi	1965
Dumanlı dağı	2102
Düldül	2400
Hacıdağı	1549
Haçbel	1426
Honazın Gediği	1086
Keldaz	1900
Koyunmeleden	2108
Koyuntepe	2168
Köşür	1702
Topbarnaz Tepe	2067
Tozaklık	1616
Turna	2285
Yağlıpınar Dazı Tepe	2085

Osmaniye ilinin Düziçi ilçesinde bulunan Düldül dağı 2400 m yükseklikte yer almaktadır.



Foto 3.3. Düldül dağından görünüm. (29.02.2016, earth.google.com).

Osmaniye il merkezi sınırlarında yer alan Amanos dağlarının bulunduğu alanda 2108 m yükseklikle en yüksek tepe noktası olan Koyunmeleden tepesine Zorkun Yaylası üzerinden de ulaşılabilmektedir (Foto 3.4).



Foto 3.4. Koyunmeleden tepesinden genel bir görünüm.

Osmaniye il merkezi sınırlarında yer alan Amanos dağlarının bulunduğu alanda 1900 m yükseklikte yer alan Keldaz tepesi önemli yükseltilerden biridir (Foto 3.5).



Foto 3.5. Amanos (Nur) dağlarında bulunan Keldaz tepesinden görünüm (29.02.2016, earth.google.com).

Osmaniye ilinde yer alan dağlarda çeşitli doğa turizmi faaliyetleri yapılabilecek imkânlar bulunmaktadır. Bu imkânların başında dağcılık, doğa yürüyüşü (trekking), av turizmi, botanik ve endemik tür tuizmi, kelebek gözlemciliği gelmektedir. Bu alanlarda, yapılma imkânı olan bu turizm faaliyetlerini turizm acentaları aracılığıyla tanıtma ve turizm sektörüne kazandırma fırsatlarını yakalama yönünde etkiliği olabilecektir. Bunun dışında kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve yerel halkında bu konuda etkin bir rol almaları sağlanmalıdır.

3.2.1.2. Ovalık Alanlar

Osmaniye Ovası; Kuzeyi Kozan, Kadirli, güneyinde Yumurtalık dağları, batısında ise Kırmıtlı beldesi ile sınırları olan Ceyhan ovasının doğusunda 13500 hektarlık alan kaplamakta olup, 10 km genişliğinde, 27 km uzunluğundadır. Denizden yaklaşık 100-150 m arasındadır. Osmaniye ili, bu ova üzerinde kurulmuştur (TÜİK, Seçilmiş Göstergelerle Osmaniye 2013, 2014: 12).

Haruniye (Düziçi) Ovası; Osmaniye ovasının kuzeyinde, Bahçe ilçesinin batısında yer almakta olan yüksek ve düz bir ovadır. Uzunluğu doğu-batı doğrultusunda 17 km genişliği kuzey-güney yönünde 13 km'dir. Haruniye ovası 10500 hektarlık bir alanı kapsamaktadır. Denizden yüksekliği 250-400 m arasında değişmektedir (TÜİK Seçilmiş Göstergelerle Osmaniye 2013, 2014: 12).

3.2.1.3. Eşik Alanlar

Güneyden kuzeye doğru genç dağ silsileleri ile olan ovalar arasında kalan engebeli görünüm arz eden sahalardır. Yüksekliği 700-800 m'ye çıkmayan arazide eğim % 5 - % 20 arasındadır. Bu eğim zaman zaman daha da fazlaşır.

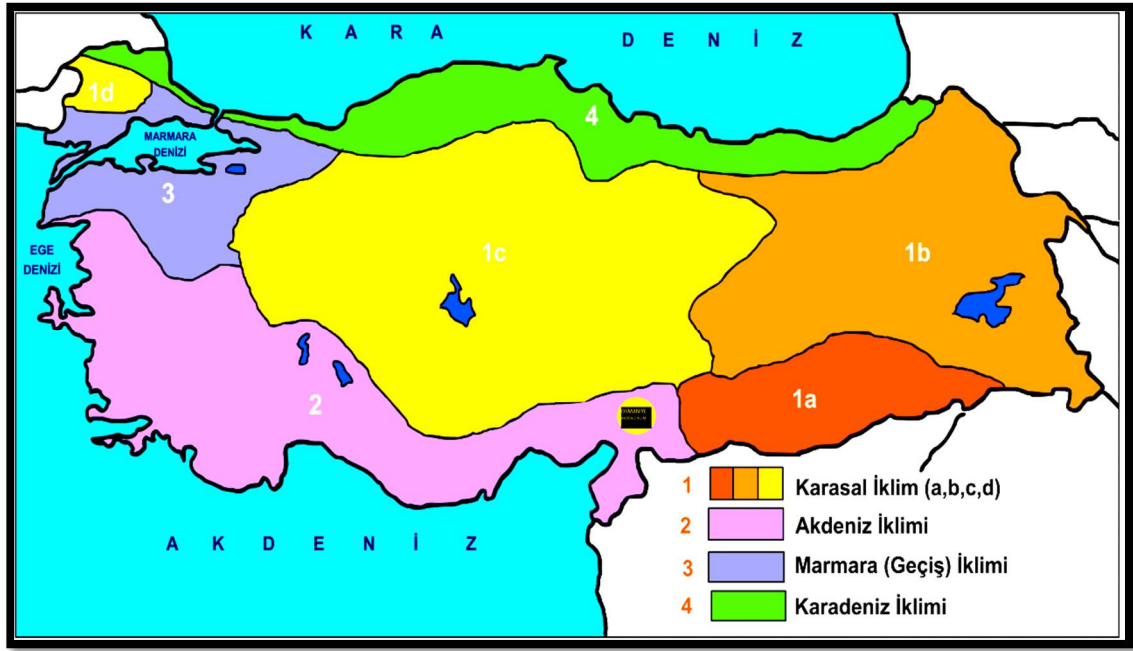
Osmaniye'nin Bahçe ilçesi, bu eşik sahalardan üzerine kurulmuş ilçelerden bir tanesidir. Çukurova'nın kuzeydoğu sınırını oluşturan Toros dağlarının eşik sahasında yer alır. Bu ovanın vadi kısımları alüvyon dolgu ile kaplıdır. Eğimli kısımlarda ise Terra-Rossa toprakları mevcuttur.

Bu sahada Ceyhan Nehri ve diğer akarsular derin vadilerle eşik sahalardan parçalar. Yer yer çam ormanları ve fundalık arazi geniş alanlar kaplamasına rağmen çıplak kayalıklara da rastlanır. Eşik sahalarda en çok karşılaşılan doğal afet türü heyelandır. Kireçtaşı falezlerinin olduğu bölgelerde ise kaya düşmesi olayları görülmektedir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 27).

3.2.2. İklim Özellikleri

Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer alan Osmaniye ilinde Akdeniz ikliminin bütün karakteristik özellikleri görülmektedir.

Akdeniz iklimi; Akdeniz Bölgesi'nin 100 m'ye kadar yükselen kıyı kuşağında, kışları ılık ve yağışlı, yazları sıcak ve kurak geçen tipik Akdeniz iklimi hâkimdir. Yüksek kısımlarda ise kışları soğuk ve karlı, yazları serin ve nispeten yağışlı geçen Akdeniz dağ iklimi hâkimdir (Causa vd., 2011: 326).



Şekil 3.6. Türkiye iklim haritasında Osmaniye ilinin konumu (05.02.2016, <http://www.turkcebilgi.com>).

Akdeniz iklimi genellikle Akdeniz ve Ege Bölgelerinde hâkim olan iklim tipidir. Bu iklim tipinin en belirgin özelliği “ Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı” olmasıdır. Yıllık ortalama en yüksek sıcaklıklar Akdeniz kıyılarında ölçülmüştür. Yıllık ortalama sıcaklık Doğu Akdeniz kıyılarında 20 °C’ye kadar ulaşır.

Akdeniz iklimi iki alt tipe ayrılmıştır. Nemli Akdeniz İklimi; Kar ve don olayları kıyı bölgelerinde nadiren gözlenir. Ocak ayı ortalama sıcaklığı 8-10 °C arasında değişir. Temmuz ayı sıcaklıkları ise yüksektir (27-28 °C) yağışlı mevsim kıştır. Yaz ayları yağışın çok az bir miktarını alır ve bunun yıllık yağış toplamı içindeki oranı % 2’den azdır. Yaz kuraklığı geç ilkbahar ile sonbaharın ortalarına kadar uzanır. Yıllık toplam yağış 1000 mm civarındadır (MGM, 12.07.2015, www.mgm.gov.tr).

Yarı Nemli Akdeniz İklimi; Ocak ayı ortalama sıcaklıkları 5-8 °C arasında değişir. Kış aylarında kısa süreli don olayları sık görülür. Yağışlı mevsim bu iki tipinde de kıştır. Yıllık toplam yağış 600-800 mm ile Nemli Akdeniz İkliminden düşüktür. Yaz ayları kuraktır ve yaz yağışlarının yıllık toplam içindeki payı % 5’ten azdır. Her iki alt iklim tipinde de yıl boyunca ve özellikle yaz aylarında buharlaşma yüksektir (MGM, 12.07.2015, www.mgm.gov.tr).

Ayrıca Osmaniye ilinde Akdeniz Yakını Dağ İklimi özellikleri de görülmektedir. Akdeniz Yakını Dağ İklimi; Güney Anadolu kıyıları boyunca uzanan ve yüksekliği kıyıdağlı olarak, 800 m’ye yükselebilen ve bulunduğu yeryüzü şekillerine göre yer yer daralıp genişleyen kıyı boyunun yazları sıcak, kışları ılımlı asıl Akdeniz iklim bölgesinin hemen gerisinde dik yamaçlı yüksek dağlar uzanır (yerine göre 2000-3000 m ve daha yüksek) bu dağlar İç Anadolu’nun 1000-1200 m yüksekliğindeki düzlüklerine doğru da çoğunca dik yamaçlarla iner. İşte bu iki çukur yer (Akdeniz kıyı boyu alçak düzlükleri, İç Anadolu düzlükleri alanı) arasındaki yüksek dağlık yerler buralardan farklı iklim özelliği gösterir. Bu dağlar, bir çok yerlerinde Akdeniz’e dönük olduğundan, aynı etkiler altında bulunur ve kışın bol yağış alırlar. Ancak bu yağışlar daha ziyade kar halinde olur. Bu dağlar Doğu Karadeniz Bölgesi dışında memleketimizin en bol yağışlı yerleridir. Yazın ise fazla olmamakla beraber, kıyı

boyunun uzun ve şiddetli buharlaşmalarının da olduğu sıcakları yerine, yinede az bile olsa yağış olduğu görülür. Bu yüksek bölge kurak İç Anadolu'dan tamamen farklıdır (İzbirak, 1996: 327).

Osmaniye, iklim koşulları ve doğal bitki örtüsü bakımından Akdeniz Bölgesinin kıyı kesiminde görülen iklim özellikleri ile iklimin bitki örtüsü olan maki'nin görülebildiği bir alandır.

Araştırma sahasının iklim özellikleri belirlenirken, Meteoroloji Genel Müdürlüğüne bağlı Osmaniye Meteoroloji İstasyonu (120m) verilerinden yararlanılmıştır.

3.2.2.1. Sıcaklık

Araştırma sahasının sıcaklık değerlerinde Nemli Akdeniz ikliminin özellikleri görülmektedir. Bu değerler enlem, yükselti ve denize göre konum özelliklerinden etkilenmektedir. Sahanın 120 m olan yükseltiye sahip ovalık alanlarında sıcaklık değerlerinin kış aylarında sıcaklığın 0°'nin altına inmediği görülürken, 1000 m'nin üzerindeki yüksek dağlık alanlarında sıcaklık değerleri kış aylarında 0°'nin altına indiği günlerin olduğu görülmektedir. Osmaniye ili Nemli Akdeniz iklimi özelliği nedeniyle kış aylarında don olayı ve kar yağışlı gün sayısı yok denecek kadar az görülmektedir.

Tablo 3.4. Sıcaklık değerlerinin aylara göre dağılımı. (Meteoroloji Genel Müdürlüğü (1986-2016) yılları arası Osmaniye ili rasat değerleri (10.08.2017).

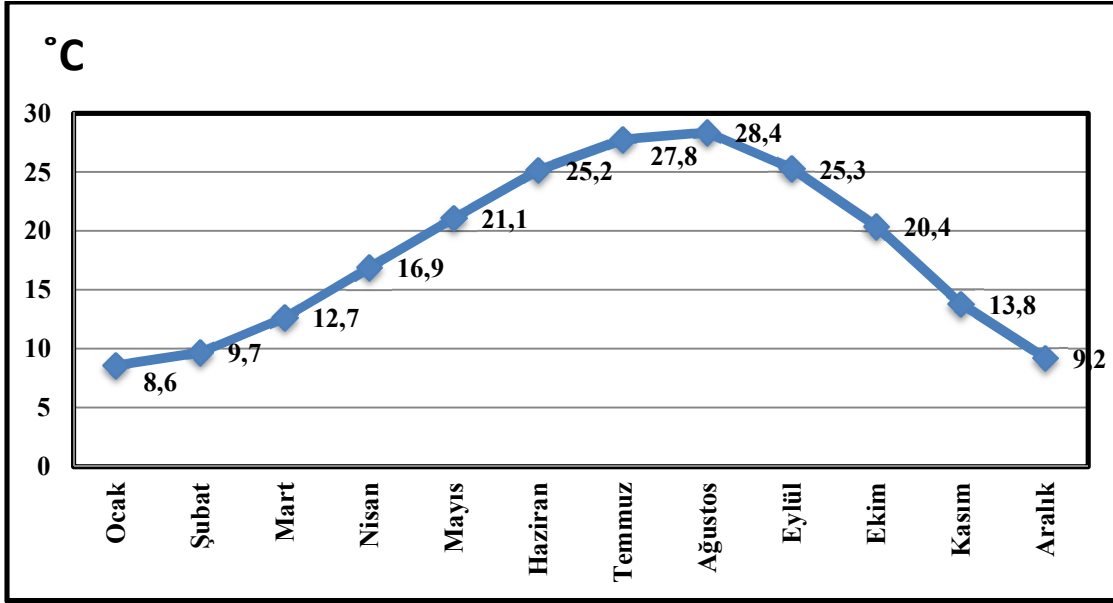
	Rasat (Yıl)	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Maksimum Sıcaklık (°C)	29	24	26.2	32	37	41.7	43	43	42	41	38	31	29
Ortalama Maksimum Sıcaklık (°C)	29	15	15.8	19	23	27.6	31	34	34.2	32	28	21	16
Ortalama Sıcaklık (°C)	29	8.6	9.7	13	17	21.1	25	28	28.4	25	20	14	9.7
Minimum Sıcaklık (°C)	29	-9	-6.8	-4	0.1	4.6	12	15	15	8	4	-5	-5
Ortalama Minimum Sıcaklık (°C)	29	3.4	4.3	7	11	14.8	19	22	23	19	14	8	4.8

Osmaniye'de yaz mevsimi sıcak ve kurak geçmektedir. Yaz sıcaklıkları Temmuz ve Ağustos aylarında artış göstermektedir. Tablo 3.4'de verilen sıcaklık değerlerine göre aylık ortalama sıcaklıklar 8.6 °C ile 28.4 °C arasında değişmektedir. En düşük sıcaklığa sahip olan Ocak ayında ortalama sıcaklık değeri 8.6 °C olarak ölçülürken, en yüksek sıcaklık değerine sahip Ağustos ayında ortalama sıcaklık değeri 28.4 °C'dir.

Meteoroloji Genel Müdürlüğünden elde edilen uzun rasat yılları (1986-2016) boyunca aylar bazında ölçülen maksimum sıcaklık 43°C ile Temmuz ayında ölçülmüştür. Maksimum sıcaklıkların ortalamasına bakıldığında ise en yüksek sıcaklık 34.2 °C ile Ağustos ayında ölçülmüştür. Araştırma sahasında uzun yıllar ölçülen minimum sıcaklıklar en düşük olarak -9 °C ile Ocak ayında görülmüştür. Ortalama

minimum sıcaklıklara bakıldığında en düşük sıcaklığın 3.4 °C ile Ocak ayında ölçüldüğü görülmektedir (Tablo 3.4).

Araştırma sahasımız Kasım ayından itibaren soğuk hava kütlelerinin etkisinde kalarak soğumakta ve sıcaklıklarda belirgin düşüşler görülmektedir. Osmaniye’de kışlar ılık ve yağışlı geçmektedir. Özellikle Ocak ve Şubat ayları daha soğuk geçmektedir. Don olaylarına nadiren rastlanılmaktadır. Osmaniye’de kış mevsiminde kar yağışı görülmediği için kış ayları çok ağır koşullarda geçmemektedir.



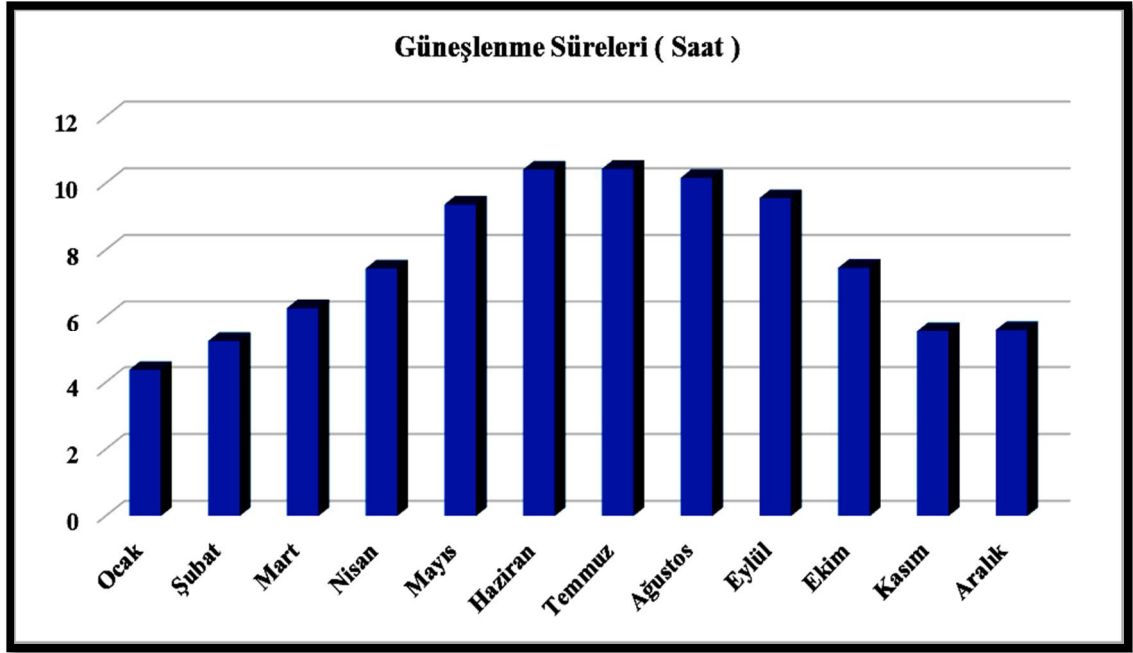
Grafik 3.1. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre Osmaniye’de (1986-2016) yılları arası yıllık ortalama sıcaklık diyagramı (10.08.2017).

Osmaniye ve çevresi kış mevsimi ılık geçen Akdeniz iklimi özelliklerini gösterdiğini, En soğuk ay olan Ocak ayı yıllık ortalama sıcaklık değerinin 8.6 °C olması bunun en önemli göstergesidir. Bununla beraber özellikle yükseltisi diğer ilçelere göre daha fazla olan Bahçe (665 m) ve Hasanbeyli (800 m) ilçeleri kış mevsimini daha sert yaşamaktadır.

Osmaniye’de özellikle ilkbahar ve takibinde yaz mevsiminin gelmesiyle birlikte güneşlenme sürelerinde artış olduğu elde edilen veriler ışığında saptanmıştır. Meteorolojik verilerin uzun yılları kapsayan rasat süresi (1986-2016) göz önüne alındığında, ortalama güneşlenme süresinin en fazla 10.43 saat ile Temmuz ve 10.16 saat ile Ağustos aylarında olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3.5). Güneşlenme süresinin en düşük olduğu Ocak ayında ise güneşlenme süresi 4.37 saat ve Şubat ayında 5.23 saat ile en düşük değerlere ulaşıldığı saptanmıştır (Tablo 3.5). Araştırma sahasında Akdeniz ikliminin hâkim olması. Güneşlenme süresinin yıl içerisinde yüksek saat değerlerine ulaşmasına neden olmakta ve bu sayede konutlarda güneş enerjisinden etkili bir şekilde yararlanıldığı görülmektedir.

Tablo 3.5. Yıllık ortalama güneşlenme süreleri (Meteoroloji Genel Müdürlüğü (1986-2016) yılları arası Osmaniye ili rasat değerleri (10.08.2017).

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Güneşlenme Süreleri (Saat)	4.37	5.23	6.25	7.44	9.36	10.41	10.43	10.16	9.55	7.46	5.55	5.59



Grafik 3.2. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre Osmaniye ilinde (1986-2016) yılları arasında yıllık ortalama güneşlenme süreleri rasat değerleri (10.08.2017).

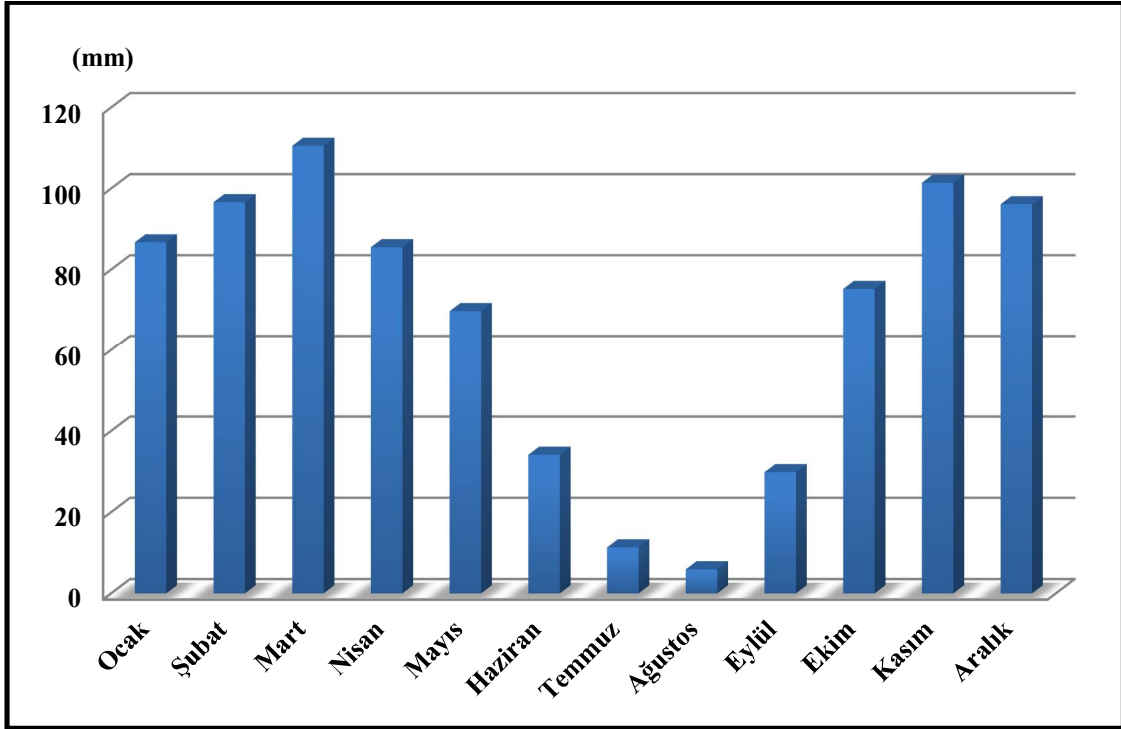
3.2.2.2. Yağış

Osmaniye ili meteoroloji istasyonu rasat verilerine göre, sahada yıllık ortalama yağış tutarı 802.8 mm'dir (Tablo 3.6). Osmaniye'de yıllık yağış tutarlarında yıllara göre değişkenlik görülmektedir. Bazı yıllar kurak geçerken, bazı yıllar ise bol yağışlı geçtiği görülmüştür. Sahanın özellikle dağlık kesimleri bol yağış almaktadır.

Tablo 3.6. Yıllık ortalama yağış miktarının aylara göre dağılımı Meteoroloji Genel Müdürlüğü (1986-2016) yılları arası Osmaniye ili rasat değerleri (10.08.2017).

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Toplam Yağış Ortalaması (mm)	86.7	96.6	110.5	85.5	69.7	34.1	11.3	5.9	29.8	75.2	101.4	96	802.8
%' si	10.8	12	13.8	10.7	8.7	4.2	1.4	0.7	3.7	9.4	12.6	12	100
Yağışlı Günler Sayısı Ortalaması	8.5	8.6	9.8	8.4	6.6	3	1.3	1.1	3.3	7.2	9.7	8.6	76.1

Araştırma sahasında uzun yıllar yapılan meteorolojik ölçümler incelendiğinde ortalama yağış miktarının en fazla olduğu aylar 110.5 mm yağış miktarı ve ortalama 9.8 gün ile Mart ayı ve 101.4 mm yağış miktarı ve ortalama 9.7 gün ile Kasım ayıdır (Tablo 3.6., Grafik 3.3). Sahada yağışın en az olduğu aylar ise Temmuz ve Ağustos aylarıdır.

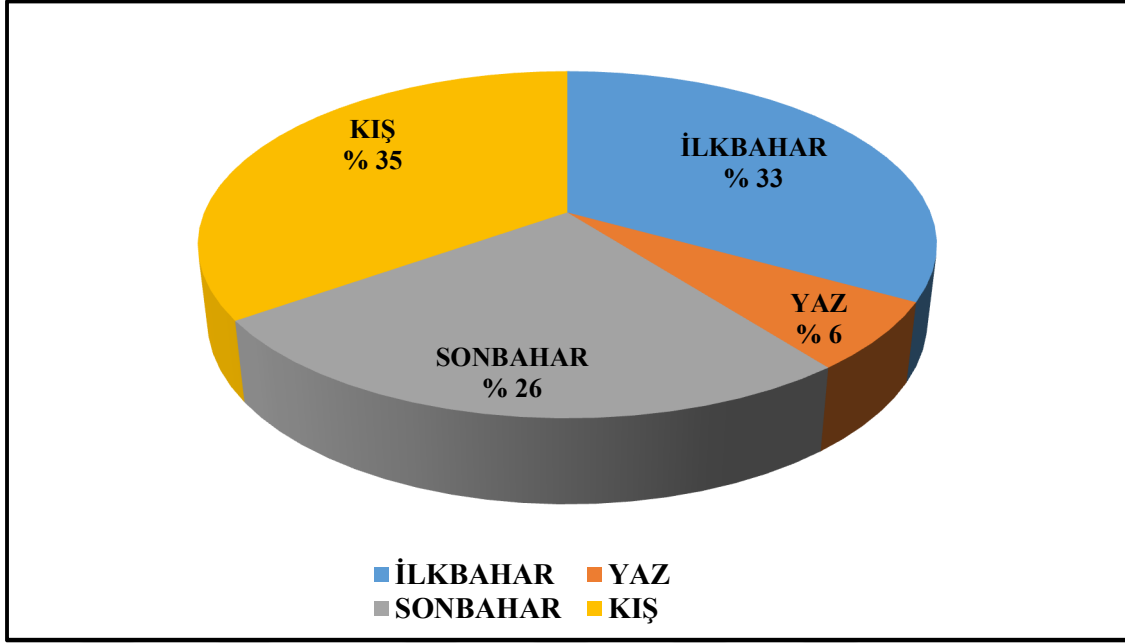


Grafik 3.3. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre Osmaniye ilinde (1986-2016) yılları arasında yıllık ortalama yağış grafiği (10.08.2017).

Araştırma sahasında yağışlar çoktan aza doğru sırasıyla kış, ilkbahar, sonbahar ve yaz mevsimlerinde görülmektedir. (Grafik 3.4). Osmaniye’de yağışın en fazla % 34.8 (279.4 mm) ile kış mevsiminde düşmesi öncelikle Akdeniz yağış rejimine uygunluk göstermektedir. Sahada ikinci yağışlı mevsim ise % 33.1 (265.7 mm) ile İlkbahar mevsimi olmuştur. Sonbaharda ise yıllık yağışın % 25.7’si (206.4 mm) düşmektedir. Yaz mevsimi ise % 6.4 (51.3 mm) ile en az yağışlı mevsimi oluşturmaktadır (Tablo 3.7).

Tablo 3.7. Yıllık ortalama yağışın mevsimlere göre dağılışı Meteoroloji Genel Müdürlüğü (1986-2016) yılları arası Osmaniye ili rasat değerleri (10.08.2017).

	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış	Toplam
Yağış (mm)	265.7	51.3	206.4	279.4	802.8
%' si	33.1	6.4	25.7	34.8	100



Grafik 3.4. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre Osmaniye ilinde (1986-2016) yılları arasında Osmaniye’de yağışın mevsimlere göre dağılışı (10.08.2017).

Osmaniye ilinde Akdeniz iklimi görüldüğü için kar yağışlı günler ve karla örtülü günler sayısı yoktur. Fakat 1000 m’nin üzerinde dağlık alanlarda kar yağışları ve karla örtülü günler sayısı kış mevsiminde görülmektedir. Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nün uzun yıllar rasat değerleri incelendiğinde, sahada sis olayının çok da görülmeyeceği ölçüm değerlerinden saptanmıştır. Az da olsa Mart ayında sisli günlerin görüldüğü ölçülmüştür. Hatta 1986-2014 yılları arasındaki süreyi kapsayan meteorolojik verilere göre sis olayı yılın büyük bölümünde hiç görülmemektedir (Tablo 3.8).

Tablo 3.8. Sisli, dolulu ve kırılgılı günler sayısı (Meteoroloji Genel Müdürlüğü (1986-2016) yılları arası Osmaniye ili rasat değerleri (10.08.2017).

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Sisli Günler Sayısı Ortalaması	-	-	0.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dolulu Günler Sayısı Ortalaması	0.1	0.3	0.2	0.3	0.3	-	-	-	-	-	-	-
Kırılgılı Günler Sayısı Ortalaması	4.6	2.3	0.2	-	-	-	-	-	-	-	1	3

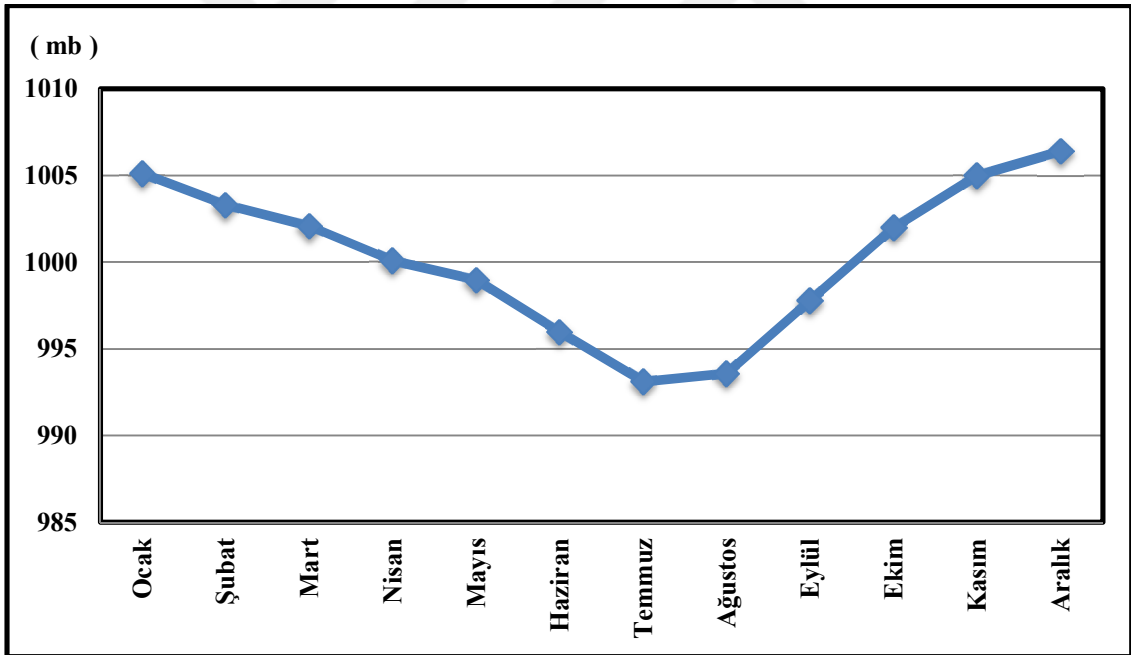
Sahada uzun yıllar içerisinde görülen dolu yağışlı günlerin aylar bazında ortalamasına bakıldığında dolu yağışının genellikle Ocak, Şubat, Mart, Nisan ve Mayıs aylarında görülmektedir. Yani Osmaniye’de dolu yağışları Kış ve İlkbahar mevsimlerinde ölçülmüştür. Kırılgı ise özellikle kış mevsiminde görülmektedir. Az da olsa Sonbahar mevsiminde Kasım ayında ve İlkbahar mevsiminde ise Mart ayında görülmüştür (Tablo 3.8).

3.2.2.3. Basınç ve Rüzgârlar

Osmaniye ilinde yıllık ortalama basınç 993.6 milibar ile 1006.4 milibar arasında değişen oranlarda ölçülmüştür. Araştırma sahasında meteoroloji verilerine göre en düşük hava basıncı 980.7 milibar ile Aralık ayında ölçülmüştür, en yüksek hava basıncı ise 1020.4 milibar ile Şubat ayında tespit edilmiştir (Tablo 3.9).

Tablo 3.9. Yıllık ortalama maksimum ve minimum basınç değerleri (Meteoroloji Genel Müdürlüğü (1986-2016) yılları arası Osmaniye ili rasat değerleri (10.08.2017).

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ortalama Basınç (mb)	1005.1	1003.3	1008.1	1000.1	999	996	984.4	993.6	997.8	1002	1005	1006.4
Maksimum Basınç (mb)	1018	1020.4	1016	1019	1005.7	1003.8	1000.6	1000.8	1004.8	1012.7	1017.1	1018
Minimum Basınç (mb)	983.6	984.3	983.9	986.9	986.5	986.4	986.4	986.7	1012.7	988.6	987.7	980.7



Grafik 3.5. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre Osmaniye ilinde (1986-2016) yılları arasında Osmaniye’de yıllık ortalama basınç diyagramı (10.08.2017).

Osmaniye ilinde görülen rüzgârların yönü ve frekansları ise sahada etkili olan basınç merkezlerinin yıl içindeki dağılışının veya mevsimler itibariyle değişmesinin yanı sıra, yer şekillerine bağlı olarak gelişmiştir. Çalışma sahasının genelinde kış aylarında kuzey ve kuzeydoğu yönlü rüzgârlar hâkim rüzgâr yönünü oluştururken, yaz aylarında güneybatı yönlü rüzgârlar oluşturmaktadır (Koca, 2011: 16).

Meteoroloji istasyonu verilerine göre Osmaniye ilinin yıllık hakim rüzgâr yönü, yıllık rüzgâr esme sayılarının % 32’ sinin görüldüğü güney batı, tali yönleri ise esme sayısının % 14.6’sının batı ve esme sayısının % 14.5 olduğu doğu yönleri

oluşturmaktadır. Yıllık rüzgârlar içerisinde ise güney sektörlü rüzgârların oranı % 48.1'lik bir paya sahiptir. Kuzey sektörlü rüzgârların oranı ise % 22.8'i bulmaktadır. Böylece yıllık rüzgârların yaklaşık % 70.9'u kuzey ve güney sektörlüdür. Batı yönünden yıllık rüzgârların % 14.6'sı , doğu yönünden ise % 14.5'i esmektedir (Tablo 3.10).

Tablo 3.10. Osmaniye ili rüzgâr esme sayıları. (Meteoroloji Genel Müdürlüğü (1986-2016) yılları arası Osmaniye ili rasat değerleri (10.08.2017).

Esış yönü	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	YILLIK
Esme sayısı	8990	12481	17190	3892	15165	37978	17376	5712	118784
% Frekansı	7.5	10.5	14.5	3.3	12.8	32	14.6	4.8	100

Araştırma sahasında meteoroloji istasyonu verileri dikkate alındığında fırtınalı günler sayısı ortalama en yüksek Ocak ayında saptanmıştır. Sahada orajlı günler sayısı ortalamasına bakıldığında ise ortalama 2.5 gün ile Nisan ayı olduğu dikkat çekmektedir (Tablo 3.11).

Tablo 3.11. Fırtınalı günler ve orajlı günler sayısı. (Meteoroloji Genel Müdürlüğü (1986-2016) yılları arası Osmaniye ili rasat değerleri (10.08.2017).

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Fırtınalı Günler Sayısı Ortalaması	0.8	0.7	0.6	0.4	0.2	0.2	0.2	0	0.1	0.2	0.2	0.6
Orajlı Günler Sayısı Ortalaması	0.7	1.1	1.5	2.5	2.1	1	0.7	0.5	1.6	2.2	1.1	0.8

3.2.2.4. Nem ve Bulutluluk

Uzun rasat yıllarının ortalamasına bakıldığında nem değerlerinin en yüksek olduğu ay Aralık ayıdır. Aralık ayını Temmuz ayı takip etmektedir. En düşük ortalama nem değeri ise Eylül ve Ekim aylarında ölçülmüştür. Minimum nem değerlerinin ise en yüksek olduğu ay Ağustos, en düşük olduğu ay ise Eylül ölçülmüştür (Tablo 3.12).

Tablo 3.12. Osmaniye ilinde nemin aylara göre seyri. (Meteoroloji Genel Müdürlüğü (1986-2016) yılları arası Osmaniye ili rasat değerleri (10.08.2017).

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ortalama Nem (%)	63	61.6	63.1	63.2	61.8	59.8	64.6	63.7	59.1	59.1	62.8	66.2
Minimum Nem (%)	7	2	4	4	4	4	8	12	1	3	3	9

Çalışma sahamızda açık günler sayısı yıl içerisinde en az Nisan ayında görülmektedir. Nisan ayını Şubat ayı takip etmektedir. Sahada yaz mevsiminde açık günler sayısı artmakta fakat en fazla açık gün sayısının görüldüğü ay 14.9 gün ile Eylül ayı olduğu saptanmıştır. Kapalı Günler sayısında ise en fazla 7.4 gün ile Aralık ayında görülmüştür. Kapalı günler sayısının en az olan ayı ise 1 gün ile Ağustos ayıdır. Bulutlu günler sayısı ise en fazla 19 gün ile Nisan ayı, en az olduğu ay ise 12.8 gün ile Kasım ayının olduğu saptanmıştır (Tablo 3.13).

Tablo 3.13. Açık, kapalı ve bulutlu günler sayılarının ortalamaları. (Meteoroloji Genel Müdürlüğü (1986-2016) yılları arası Osmaniye ili rasat değerleri (10.08.2017)).

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Açık Günler Sayısı	8.9	6.2	7.2	5.8	9.3	13.9	12.6	12	14.9	12.7	12	8.8
Kapalı Günler Sayısı	6.7	6.6	6.1	5.2	3.6	1.3	1.6	1	0.7	2.6	5.2	7.4
Bulutlu Günler Sayısı	12.9	13.2	15.1	19	16.9	13.6	16.8	16.7	14.4	15.7	12.8	13.5

Araştırma sahasında, açık ve bulutlu günler sayıları ortalamalarının yıl geneli dağılımına bakıldığında daha çok olması da turizm olanaklarını sahada kuvvetlendirmektedir. Bu verilerden anlaşılacağı üzere iklim özelliklerinin elverişli olması, ulaşım faaliyetleri ile birlikte turizm faaliyetlerinin de yapılmasını kolaylaştıracaktır.

3.2.3. Doğal Bitki Örtüsü

Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü Osmaniye’de, yine Akdeniz bitkilerinin tamamına yakını görmek mümkündür. Osmaniye ilinin doğal bitki örtüsü, ova tabanlarında kültür bitkileri, eşik sahalarda makiler, yüksek kısımlarda iğne yapraklı çam ormanları ile kaplıdır (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu; 2009:112).

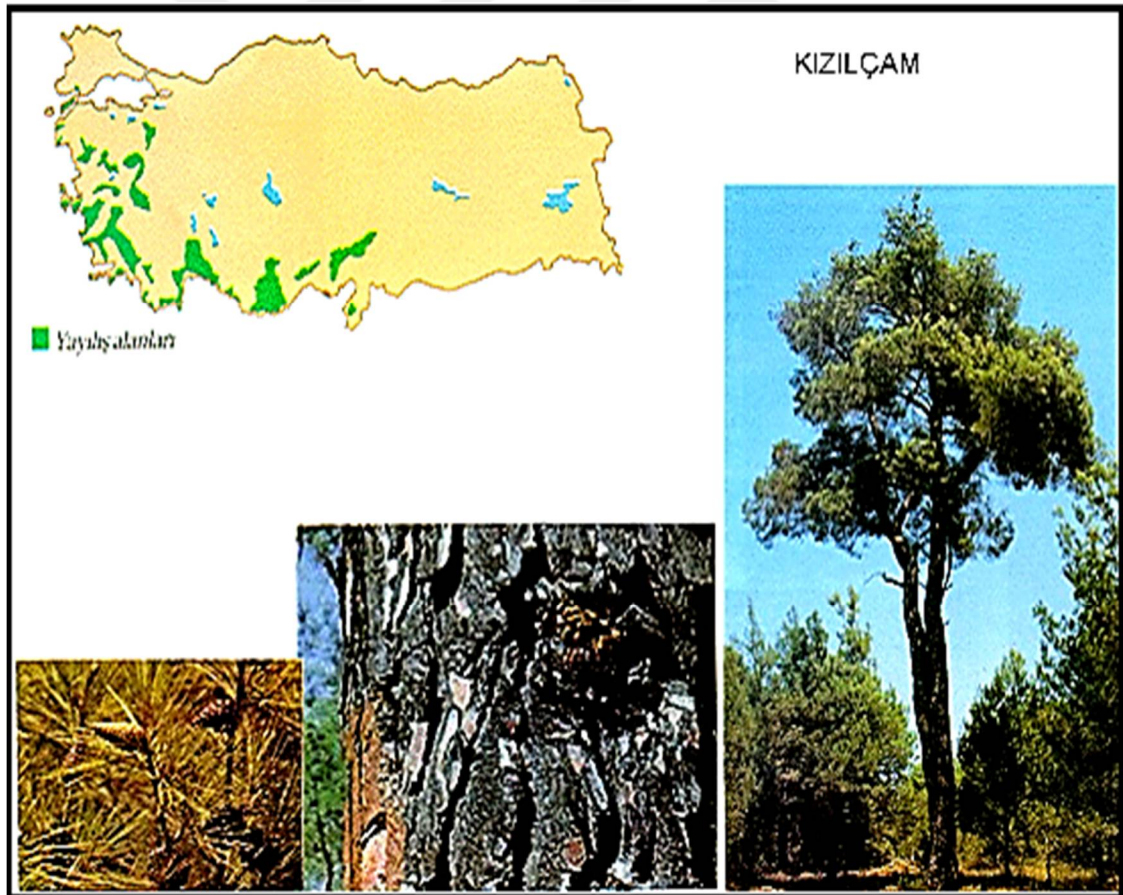
Osmaniye ilinin toplam yüzölçümü 3280 km² olup, topraklarının yaklaşık % 42’si orman ve fundalıklarla, % 39’u ekili, % 2’si diğer arazilerle kaplıdır. Arazilerinin % 17’si tarıma elverişsiz arazidir. İl arazisinin yaklaşık % 42’sini kaplayan orman ve fundalıklar flora zenginliği ile dikkat çekmektedir. Dünyanın hiçbir yerinde olmayan bazı bitkiler (Krokoş, Çukurova Orkidesi, Çukurova Menekşesi) sadece bu yörede yetişmektedir. Orman ve fundalıklarda Kızılçam, Halep Çamı, Karaçam, Meşe, Servi, Sakız Ağacı, Göknar, Sedir, Ardıç, Kayın, Karaağaç, Kızıl Ağaç gibi ağaçlar, Pıral meşesi, Sandal, Akça Kesme, Defne, Alıç ağaçıklar, Çırpıntı, Sumak, Tesbih, Mersin, Melengiç, Hayıt, Kördiken, Yabani Zeytin, Yalancı Sumak, Akça kesme, İncir, Böğürtlen, Katır Tırnağı, Azgan Dikeni, Dikenli Mersin gibi çalı türleri ile Orman Sarmaşığı, Gıcır Kuşkonmaz ve Perpil gibi sarmaşıklar bulunmaktadır (Koç, 2008: 9).

Çalışma sahasının doğudan ve kuzeyden çevreleyen dağlar bitki örtüsü yönünden oldukça zengindir. Bu dağların yamaçları yaklaşık 800 m’ye kadar maki formasyonu ile kaplıyken, bu yükseltiden sonra kızılçam (Pinus brutia) ormanları 1000

m'ye kadar çıkabilmektedir. Kızılçam (*Pinus brutia*) tahribatının fazla olmadığı yerlerde kızılçam (*Pinus brutia*) ormanları daha düşük yükseltilerde başlamaktadır. Sahanın doğu ve güneydoğusunda ki Amanos dağlarının yamaçlarında kızılçamın (*Pinus brutia*) sona erdiği yükseltilerden sonra karaçam (*Pinus nigra*), Küllü köyü çevresinde mazı meşesi (*Quercus infectoria*), kuzeyde Dibek dağlarının güney yamaçlarında ise maki ve kızılçamdan (*Pinus brutia*) sonra karaçam (*Pinus nigra*), sedir (*Cedrus libani*) ve köknar (*Abies cilicica*) ormanları hakim türleri oluşturmaktadır. Düziçi ilçesinin doğusundaki dağlık alanlarda ise kayın (*Fagus orientalis*) ağacı, buralardaki ormanların hâkim türüdür. Orman sınırının üstünde yüksek dağ çayırları bitki örtüsü bulunmaktadır (Koca, 2011: 16).

Genel olarak Akdeniz iklim şartlarına göre nemli olan sahalarda marn, fiş, yumuşak killi şistler ve hatta karstik alanlarda gibi besin maddeleri yönünden zengin kök yayılışının iyi olduğu sahalarda düzgün gövdeli ve artımı fazla olan kızılçamlar baskındır (Atalay, 1994: 203).

Ülkemizde en üretken ve en yaygın Kızılçam (*Pinus brutia*) ormanları, Akdeniz Bölgesi'ndedir. Bu bölgedeki Kızılçam (*Pinus brutia*) ormanları, Ege Bölgesi'nden farklı olarak Toros dağlarının güneye bakan yamaçları boyunca yer yer 1500 m'nin üzerine kadar çıkar. Kızılçam (*Pinus brutia*) ormanlarının alt çalı katında ise makiler yer (Causa vd., 2011: 337).



Şekil 3.7. Türkiye’de Kızılçam (*Pinus brutia*) ormanlarının dağılışı (OGM, 24.08.2015, www.2.ogm.gov.tr).

Osmaniye ilinde, 67.158 ha lık alan payı ile Kızılçam (*Pinus brutia*) ağaç türleri içerisinde en yüksek değere sahiptir.



Foto 3.6. Amanos dağlarında Kızılcıam (*Pinus brutia*) ağaçları.

Osmaniye'nin florası 67 familya ve 199 cinse ait 277 türle temsil edilmiştir. Bu türlerin 28'i ağaç formasyonu, 55'i çalı formasyonu ve 174'ü ot formasyonuna girmektedir.

Türlerin floristik bölgelere dağılım oranları incelendiğinde Akdenizli elementlerin büyük çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu durum Bölgede Akdeniz ikliminin hâkim olduğunu ortaya koyar. Diğer taraftan Avrupa-Sibirya elementlerinin az sayıda olmasına rağmen en güneydeki yayılış alanları olduğu için önem arz etmektedir. Endemik türlerin oranı da oldukça yüksektir. Endemik türlerin çoğu sadece bu bölgede yer almaktadır (Tablo 3.14).

Tablo 3.14. Osmaniye'de türlerin floristik bölgelere göre dağılımı.
(Osmaniye İl Çevre Durum Raporu (2009)).

Floristik Bölgeler	Tür Sayısı	%
Akdeniz	104	37.5
Avrupa-Sibirya	13	4.7
İran-Turan	21	7.6
Endemik	51	18.4

Bu değerlere göre, Osmaniye ilinin Türkiye florası içinde kendine özgü ve ayrıcalıklı bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Osmaniye ilinin Ormanenvanteri değerlerine göre en fazla ağaç türü 67158 hektar ile Kızılcıam (*Pinus brutia*), en az ağaç türü ise 14 hektar ile Ardıç (*Juniperus*) olmuştur (Tablo 3.15).

Tablo 3.15. Osmaniye ili orman envanteri (Koç, 2008: 186).

İbrelî Ormanlar		Yapraklı Ormanlar	
Ağaç Tipi	Alanı (ha)	Ağaç Tipi	Alanı (ha)
Kızılçam	67.158	Kayın	3.436
Karaçam	4.401	Meşe	8.154
Gökknar	3.330	Gürgen	42
Ardıç	14	Yapraklı Arası Karışım	34.684
Sedir	191	İbrelî Arası Karışım	12.248
Karışık	6.236	Diğer Yapraklılar	449
Toplam	81.330	Toplam	59.013

Toros Dağları Bölümü Bitki Örtüsü; Kızılçam (*Pinus brutia*), Ardıç (*Juniperus*), Sedir (*Cedrus libani*), Köknar (*Abies cilicica*) Toroslarda görülen başlıca bitki örtüsüdür. Toros dağlarında Kızılçam'ın yayılmasına en uygun alanlar 800- 1200 m arası yükseklikte bulunmaktadır. 1200 m'de Kızılçam ile Ardıç özellikle Boylu Ardıç (*Juniperus excelsa*), Kokulu Ardıç (*Juniperus feoditisima*) ve Andız Ardıcı (*Juniperus drupacea*) birlikte görülmeye başlar. Kokulu Ardıç kerestesi nedeniyle, Andız Ardıcı da iri meyvelerinden elde edilen pekmezi nedeniyle, bölgede korunan ve sıkça görülen ağaç türleridir. Ardıç (*Juniperus*) türü kurak, sıcak ve soğuğa dayanıklıdır ve bu ortamlarda yetişebilmektedir. Toroslarda 1200 m'nin üstüne çıktıkça nemli ortamlarda Köknar (*Abies cilicica*), kurak ortamlarda ise Sedir (*Cedrus libani*) görülmeye başlanır. Sedir (*Cedrus libani*), kerestesi nedeniyle değerli bir ağaçtır. Konut, mobilya ve deniz araçları yapımında kullanılmaktadır. Ortalama 2200 m'de Sedir (*Cedrus libani*) ve Köknar (*Abies cilicica*) ağaçları ormanın üst sınırlarını oluşturmaktadır (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı VII. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2014).

Amanos Dağları Bölümü Bitki Örtüsü; Denizden başlayarak çok dik bir şekilde yükselen Amanos Dağlarında Karadeniz ve Marmara (Özellikle Uludağ) bölgesine benzer bir bitki örtüsü görülür. Amanos Dağlarının topografik yapısı nedeniyle denizden gelen nemli rüzgârlar bu bölgede yağışa neden olmaktadır. Bu yağış ve nemli ortam buzulların erimesinden önce Toroslarda da görülen ancak buzullar eridikten sonra oluşan iklim koşulları nedeniyle günümüzdeki bitki örtüsünü almıştır. Bu koşullar Torosların aksine Amanoslar da eskiden var olan bitki örtüsünün korunmasını sağlamıştır. Bu yüzden Amanos Dağları, özellikle İskenderun Körfezine bakan batı yamaçları relict orman (orman kalıntısı) toplulukları bakımından oldukça zengindir.

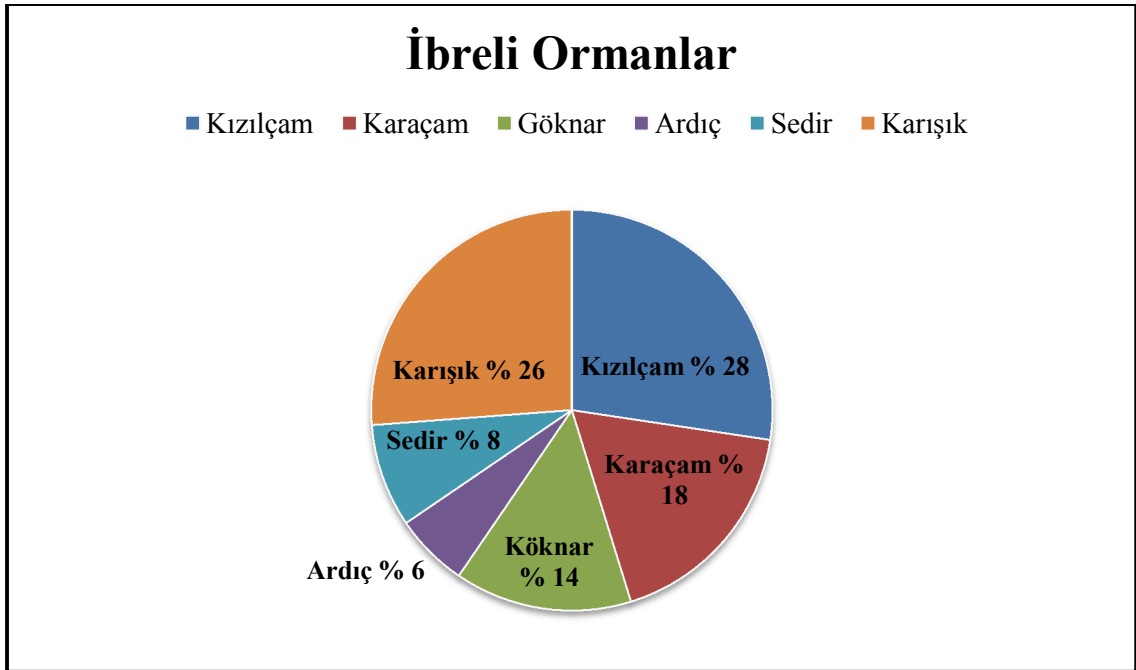
Amanos Dağları; Esas yayılış alanı, Lübnan ve Anti-Lübnan dağları olan birçok bitki türünü içerir. Bu bitkiler en kuzey yayılış alanını oluşturur. Esas yayılış alanı, Doğu Karadeniz ve Orta Avrupa olan yaprağını döken birçok bitki türü ile Kuzey Avrupa'daki Avrupa-Sibirya flora elementlerinin güney yayılış alanını oluşturur. Osmaniye'den başlayarak, 850 m yüksekliğe kadar olan mediterrane kuşakta görülen başlıca her dem yeşil sert yapraklı bitki türleri şunlardır: Kızılçam (*Pinus brutia*), Keçiboynuzu (*Cerotinia siliqua*), Mastik (*Pistacia lentiscus*), Menengiç (*Pistacia terebinthus*), Zeytin (*Oleaceae*), Meşe (*Quercus*), Kermez Meşesi (*Quercus coccifera*), Erguvan (*Cercis siliquastrum*), Akçakesme (*Phillyrea latifolia*), Adaçayı yapraklı Laden (*Cistus salviifolius*), Saparna (*Smilax aspera*), Laden (*Cistus*), Mersin (*Mrytus communis*), Alıç (*Crsteagus*), Tespih (*Melia azedarach*), Sandal (*Arbutus andrachne*), Kuşkonmaz (*Asparagus aquitifolium*), Azgan (*Calicotome villosa*), Karaçalı (*Palirius spina christi*), Katırtırnağı (*Spartium junceum*) dir. Kireç taşı anakaya üzerinde önemli bir yer kaplayan bu bitkiler maki topluluğu oluşturmaktadır. Amanos Dağlarında alçak alanlarda bulunan primer ve sekonder çalı ormanları ile çalı toplulukları sözü edilen maki vejetasyonunu oluşturur. Bu alanda optimum yayılma gösteren Kermez Meşesi (*Quercus coccifera*), Doğu Akdeniz varyantı olarak Anadolu Meşesi adıyla

anılmaktadır. Doğu blokları arasında kalan derin vadilerde ise Kızılçam (Pinus brutia) ormanları hâkimdir. Kızılçam (Pinus brutia) 1200 m'den sonra görülmektedir. Yaprğını döken bitkilerin görüldüğü 850 m ve üstü kuşakta yer alan başlıca bitki türleri; Doğu Gürgeni (Carpinus betulus), Anadolu Meşesi (Quercus ithaburensis), Meşe (Quercus), Dişbudak (Fraxinus) ve Tesbih'dir (Melia azedarach). Az yağış alan sığ toprakların bulunduğu güney bakılarda, 1100 metreden 1600 metreye kadar Karaçam (Pinus nigra) görülür. Nemli bölgelerde Karaçam (Pinus nigra), Anadolu Meşesi (Quercus ithaburensis) ile karışık olarak görülür ve bazen 2000 metreye kadar çıkabilir. 1500-1800 m arası nemli bölgelerde Kayın ağacı (Fagus orientalis) görülebilmekte, bazen nemce zengin derin vadilerin bulunduğu bölgelerde 1000 m'den itibaren de rastlanmaktadır. 1800 m'den sonra Kayın (Fagus orientalis), Toros Köknar'ı (Abies cilicica) ile karışık olarak görülebilmektedir (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı VII. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2014).

Amanos Dağları, bitki coğrafyası açısından holarktık flora bölgesi içinde, Doğu Akdeniz bölümünde bulunmaktadır. Jeobotanik açıdan bölge Akdeniz sert yapraklı ormanları olarak tanımlanmıştır. Bölgede dikey yönde üç farklı vejetasyon kuşağı yer almaktadır.

3.2.3.1. Orman Kuşağı

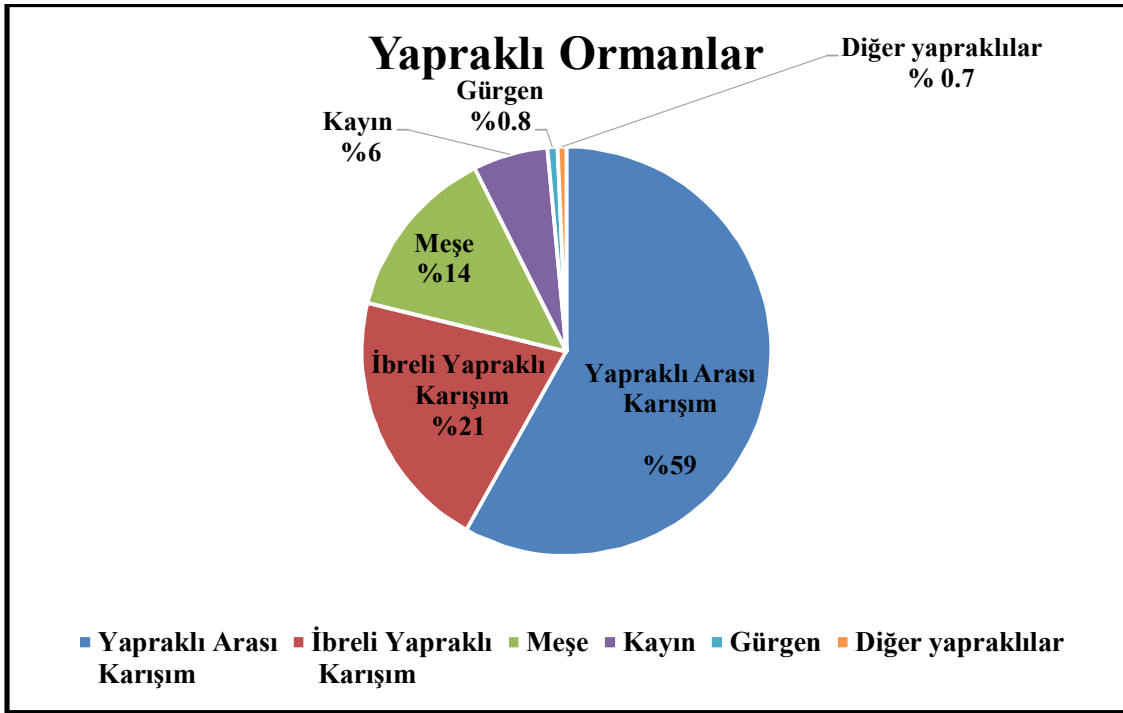
Osmaniye ili arazisinin % 42'lik kısmını ormanlık alanlar oluşturmuştur. İl sınırları içerisinde 143.653 hektar ormanlık alan bulunmaktadır (Tablo 3.16). İldeki ormanlık alan içinde; İbrelili (İğne yapraklı) ormanlar içerisinde % 28'lik bölümü Kızılçam (Pinus brutia), % 26'lık bölümü Karışık ormanlar, % 18'lik bölümü Karaçam (Pinus nigra), % 14'ü Köknar (Abies cilicica), % 8'si Sedir (Cedrus libani), % 6'sıda Ardıç (Juniperus) yer alır (Grafik 3.6).



Grafik 3.6. Osmaniye ilinde bulunan ibrelili ormanlarda yer alan ağaç türleri.

Yapraklı ormanlar içerisinde ise % 59'luk bölümü Yapraklı Arası Karışım, % 21'lik bölümü İbrelili Yapraklı Karışım, % 14'ü Meşe (Quercus), % 6'sı Kayın (Fagus

orientalis), % 0.8'i Gürgen (*Carpinea arbor*) ve % 0.7'si Diğer yapraklılardan oluşur (Grafik 3.7).



Grafik 3.7. Osmaniye ilinde bulunan yapraklı ormanlarda yer alan ağaç türleri.

Osmaniye ili orman dağılımına bakıldığında Kadirli ilçesi 46.577 hektarlık alan ile ilde birinci sırada gelmektedir. Bu oran il geneli orman miktarının % 32'sini oluşturmaktadır. Orman alanı bakımından en fakir ilçe ise Toprakkale'dir (Tablo 3.16).

Tablo 3.16. Osmaniye ili orman alanı dağılımı
(Osmaniye İl Çevre Durum Raporu 2012).

İlçeler	Orman Alanı (ha)	%
Merkez	33.407	42
Bahçe	8.895	49
Düziçi	28.000	49
Hasanbeyli	8.602	66
Kadirli	46.577	42
Sumbas	18.172	46
Toprakkale	0	0
Toplam	143.653	44

3.2.3.2. Maki Kuşağı

Akdeniz Bölgesi'ndeki makiler, tür ve oluşturduğu topluluklar açısından diğer bölgelere göre oldukça farklıdır. Meselâ, Mersin (*Myrtus communis*) ve Sandal (*Arbutus andrache*), Ege bölümüne göre daha yaygındır. Yine maki tahribi sonucunda ortaya yerleşen gariglere çok az olarak Akdeniz Bölgesi'nde rastlanır. Bu durum, iklim bölümünde de belirtildiği gibi Akdeniz Bölgesi'nin daha nemli, özellikle yazın bağıl (nispi) nem yönünden daha zengin olması ile önemli ölçüde ilgilidir (Causa vd., 2011: 339).

700-800 metreye kadar çıkan Kızılçam (*Pinus brutia*), ormanların tahribiyle oluşmuş sekonder bir vejetasyon zonudur. Hakim bitki türleri Kermez meşesi (*Quercus coccifera*), Mersin (*Myrtus communis*), Akçakesme (*Phillyrea latifolia*), Menengiç (*Pistacia terebinthus*), Azgan (*Calicotome villosa*), Saparna (*Smilax aspera*), Erguvan (*Cercis siliquastrum*)'dur (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 38).

3.2.3.3. Orman Üst Kuşağı

Orman sınırının (1900 m) bitiminden itibaren başlayan, düz ve çıplak alan adı verilen, ekstrem iklim koşullarından dolayı ağaç ve çalılarının barınmadığı bölgelerdir. Bunlarda genellikle yer örtücü bodur çalılar (*Acantholimon libanoticum*, *Astragalus ssp.*, *Asphodeline globifera*, *asphodelus aestivus*) ve alpin çayırlar yaygın durumdadır.

TÜBİVES (Türkiye Bitki Verileri Sistemi) kayıtlarına göre Osmaniye ili sınırları içerisinde 443 bitki taksonu vardır. Ülkemiz endemik türlerinden ise 27 familya 67 cins ve 108 bitki türü ilimizde bulunmaktadır (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 39).

Zengin bitki çeşitliliği nedeniyle araştırma sahasında doğa turizmi faaliyetlerinden, özellikle doğa yürüyüşü, foto safari, botanik ve endemik tür turizmi yapılmasına uygun ortam özellikleri sunmaktadır.

3.2.4. Toprak Özellikleri

Bölgenin iklimatik toprak tipi Alfisol ordusuna dâhil olan kırmızı renkli Akdeniz topraklarıdır. Nitekim sıcaklık şartlarının yüksek olması, toprakta oksidasyonu artırdığı için kırmızı renkli topraklar oluşmuştur. Ancak bu topraklar su ve hava dolaşımının iyi olduğu çatlaklı yapı gösteren karstik arazilerde yaygındır. Sıcaklık yüksek olduğu için toprakta organik madde miktarı da düşüktür; ancak yüksek kısımlara doğru artan yağış ve azalan sıcaklık şartlarına bağlı olarak topraktaki organik madde miktarı da artar. Bu nedenle de topraklar, kırmızımsı kahverengine döner. Topraklar genel olarak killi bünyede olup nötr ve hafif alkali reaksiyon gösterir (Atalay, 1994:183).

Toprak Bünyesi; Saturasyon yüzdesine göre yapılan sınıflandırmada arazilerin % 0.5'i kum, % 49.4'ü tın, % 47.8'i killi-tın, % 2.4'ü kil bünyesine sahiptir. Bu sonuç bize arazilerin tarıma son derece uygun olduğunu göstermektedir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 34).

Toprak Reaksiyonu (Ph); Topraktaki bitki besin maddelerinin bitkilere yayıllıkları yanında toprak canlılarının faaliyetleri için ortamın uygunluğu açısından topraklarımızın % 7.5'i hafif derecede asitlilik, % 15.31'i nötr ve % 77.2'si ise hafif alkalilik özellik göstermektedir. Toprak Tuzluluğu (Total Tuz); Bitki gelişimi dolayısıyla verim üzerine olumsuz etki yapan faktörlerin başında gelmektedir. Tarım yapılan topraklarımızın % 97.4'ü tuzsuz, % 2.5'i hafif tuzlu, % 0.25'i orta derecede tuzludur. Organik Madde; Osmaniye toprakları da organik madde bakımından oldukça fakirdir. Analiz sonuçları ortalamasına göre organik madde toprakların % 8.6'sını da çok az, % 40.7'sinde az, % 27.2'sinde orta, % 18.8'inde iyi ve % 4.7'sinde ise yüksek düzeydedir. Kireç ($CaCO_3$); İl topraklarımız kireç bakımından zengin özelliktedir. % 15.7'si az kireçli, %14.6'sı kireçli, %12.4'ü orta kireçli, %14'ü fazla kireçli ve %31.3'ü çok fazla kireçlidir. Fosfor; Bitki bünyesinin de, verim ve kalitenin artmasında etkili olan ve toprakta mutlaka bulunması gereken önemli bir besin maddesidir. Toprakların % 12.6'sı çok az, % 33.1'i az, % 19'u orta düzeyde fosforlu, % 18.3'ü yüksek ve % 17'sinde ise çok yüksek düzeyde bulunmaktadır. Bu değerlere göre eksiklik gösteren

toprakların fosforlu gübre ile gübrelenmesi gerekmektedir. Potasyum; Ülkemizin jeolojik durumu, iklim şartları ve ana kayanın yapısına göre çok fazla feldispatlar yer almaktadır. Bu açıdan İlin toprakları da potasyum bakımından zengindir. İl topraklarında % 9.7' sin de az, % 29.5'inde orta, % 60.8'inde fazla miktarda potasyum bulunmaktadır (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 35).

Osmaniye-Kadirli ova topraklarının büyük bir bölümü Alüvyal ve Kolüvyal dolgulardan oluşmaktadır. Yer yer 50-100 m yüksekliklerde genç bazalt püskürükleri görülürken toprakların büyük bir kısmının yapısı orta ve ağırdır.

3.2.4.1. Alüvyal Topraklar

Akarsuların oluşturduğu Alüvyal topraklar havzanın doğal drenaj ağını teşkil eden Ceyhan, Yarpuz, Karaçay, Kalecik, Savrun Çayı ve Sabun Çayının getirdiği sedimentlerden oluşmuştur. Alüvyal toprakların ana maddesi silt ve kil olmakla beraber kısmen kum ve çakılda ihtiva ederler. Minerolojik olarak mikaca zengin olanlarına ve volkanik kül ve lapçı ihtiva edenlerine rastlanmaktadır. Genellikle ırmak yataklarından uzaklaştıkça bünye, drenaj ve topografyada farklılık görülür. Alüvyal topraklar Osmaniye ve Kadirli ovalarında görülmektedir. Osmaniye Ovası Kalecik Deresi, Yarpuz Çayı ve Karaçay Dersinin depoladığı sedimentlerden oluşmuştur. Osmaniye Ovasında ki sedimentler genellikle orta, yer yer ince tekstürlü ve iyi drenajlıdır. Kadirli Ovasındaki sedimentler ise ince tekstürlüdür. Alüvyal toprakların bir özelliği de drenajdır. Toprağın profil veya yüzeyindeki suyu uzaklaştırma kabiliyeti olarak tarif edilen drenaj Osmaniye Ovasında iyi bir durum gösterir. Drenajı iyi olan Alüvyal topraklarda geçirgenliğin uygun olması sebebiyle toprağa düşen su, profil de uzun süre durmadan ağır ağır çıkıp gider. Profilin alt kısmında renk lekesi görülmediği gibi taban suyu oluşturmaz. Bozuk drenajlı topraklarda su topraktan yavaş çıkarak toprağın uzun süre yaş kalmasına ve taban suyunun yüzeye yakın olmasına neden olmaktadır (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 34).

3.2.4.2. Kolüvyal Topraklar

Dağlık sahalarda eğimli yamaçlar boyunca ufalanan malzemenin dağların eteklerinde birikmesi ile oluşan topraklara Kolüvyal topraklar adı verilir. Özellikle bitki örtüsünden yoksun yamaçlarda çözülen malzeme, yağmur ve sel suları tarafından taşınarak etekte biriktirilir (MEB Ortaöğretim Coğrafya 10, 2015: 33).

Toros dağlarının eteklerinde taşınmış olan kumlu ve çakıllı yamaç depoları üzerinde kolüvyal topraklara rastlanır (Causa vd., 2011: 336).

3.2.4.3. Kahverengi Orman Toprakları

İlde; Osmaniye (Merkez), Kadirli, Bahçe, Hasanbeyli ve Sumbas ilçelerinde kahverengi orman toprakları bulunmaktadır. Adından da anlaşıldığı gibi bu toprakların tabii bitki örtüsü orman, ağaç ve ağaççıklarıdır. Kahverengi orman toprakları gövdesinde yüksek derecede kireç muhtevalı ana madde geliştirmiştir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 34).

3.2.4.4. Kırmızı Akdeniz Toprakları (Terra-Rossa)

Akdeniz iklim bölgesinde kalkerler üzerinde oluşan topraklardır. Bünyesinde demir oksit (FeO) oranı azla olduğundan renkleri kırmızıdır (MEB Ortaöğretim Coğrafya 10, 2015: 32).

Bahçe ve Düziçi İlçelerinde bulunmaktadır. Bu toprakların tabii bitki örtüsü orman ağaç ve ağaççıkları ile Akdeniz maki örtüsüdür. Bu toprakların büyük ekseriyeti orman ve fundalık, çok az kısmı ise kuru ve sulu tarım, mera veya bağ-bahçe olarak kullanılır (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 34).

Terra-rossaların A horizonu kırmızımsı, koyu kırmızımsı ve sarımsı kırmızımsı renktedir. Dolin, uvala ve polye gibi karstik çukurlukların tabanında oluşmuş bu topraklar karstik yörelerin başlıca tarım alanlarıdır. Terra-rossaların rengi oksitlenme sonucu ortaya çıkmıştır. Bu topraklar killi topraklardır. Çünkü kalkerin bünyesinde bulunan kalsiyum karbonat (CaCO₃) sularla yıkanmış ve geriye kil kalmıştır (Ünal, 2011: 16).

3.2.4.5. Organik Topraklar

İl genelinde Bahçe İlçesi sınırları içerisinde bulunur. Rengi koyu gri, mavi veya yeşil ve yaştır. Hava ile temasta kahverengine dönüşür. Ağ yapısına sahiptir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 35).

3.2.4.6. Bazaltik Topraklar

İlde sadece Osmaniye Merkez İlçe sınırları içerisinde bulunmaktadır (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 35).

3.2.5. Hidrografya Özellikleri

3.2.5.1. Akarsular

Osmaniye ili su kaynakları potansiyeli açısından zengin sayılabilecek iller arasında yer almaktadır (Tablo 3.17). İl sınırları içerisinde toplam olarak 9 adet akarsu geçmektedir. İl sınırları içerisinde geçen en küçük akarsu Kesiksuyu deresi olup 23 km'dir. Ceyhan nehrinin 75 km'lik bölümü ile Keşiş çayının 47 km'lik bölümü il sınırları içerisinde geçmektedir (Koç, 2008: 6). Ayrıca Karaçay'ın 42 km'lik bölümü, Sabun suyu çayının 23 km'lik bölümü de il sınırları içerisinde geçmektedir (Tablo 3.17).

Tablo 3.17. Osmaniye ilinde bulunan su kaynakları ve potansiyelleri.
(Osmaniye İl Çevre Durum Raporu (2014).

Akarsular	Toplam Uzunluk (km)	İl Sınırlarındaki Uzunluk (km)	Debi (m ³ /sn)	Yıllık Ortalama Akım (hm ³ /yıl)	Döküldüğü Yer
Ceyhan Nehri	510	75	220	6900	Akdeniz
Horu (Hamis) Çayı	55	55	3.35	104.6	Ceyhan nehri
Karaçay	70	42	2.54	79.2	Ceyhan nehri
Kalecik Deresi	25	25	1.65	52	Horu Çayı
Kesiksuyu deresi	23	23	3.94	124.1	Ceyhan nehri
Keşiş Çayı	60	47	11	347	Aslantaş Barajı
Sabunsuyu Çayı	43	23	4	126.6	Ceyhan nehri
Savrun Çayı	83	65	8.08	255	Ceyhan nehri
Yarpuz Çayı	30	30	1.75	54.5	Horu Çayı

3.2.5.1.(1). Ceyhan Nehri

Nurhak dağlarından doğar, 510 km'lik akıştan sonra Akdeniz'e dökülür. Osmaniye İli içerisindeki uzunluğu 75 km'dir. Üzerinde Aslantaş Barajı inşa edilmiştir. 1984 yılında işletmeye açılan Aslantaş Barajının menbâsında da 2002 yılında işletmeye açılan Berke Barajı bulunmaktadır. Osmaniye ili Sarpınağız köyü ile Misis Bucak merkezi yakınında ki sedde başlangıcına kadar olan kısımda yatak ekseninden itibaren sağlı sollu 125'er m olmak üzere toplam 250 m ve bu noktadan denize kadar ise sağlı sollu 150'şer m olmak üzere toplam 300 m genişliğe haiz saha 4373 sayılı taşkın suları kanunu kapsamına girmektedir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 30).

3.2.5.1.(2). Kalecik Deresi

Kocakuz ve Ardıçlıkaya tepelerinden doğar. Tamamı il sınırları içerisinde. Uzunluğu 25 km'dir. Üzerinde Kalecik Barajı inşa edilmiştir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 31).

3.2.5.1.(3). Karaçay

Hamo ve Hanife Mezarı tepelerinden doğar. 70 km'lik bir akıştan sonra Ceyhan Nehrine katılır. İl sınırları içindeki uzunluğu 42 km'dir. Osmaniye İli mevcut un fabrikası mevkiinden Ceyhan nehrine kavuştuğu noktaya kadar olan kısımda yatak ekseninden itibaren sağlı sollu 300 m olmak üzere toplam 600 m genişliğe haiz saha "Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun" kapsamında olup su baskınına ve afetine maruz bölge kapsamına alınmıştır. Ayrıca 4373 sayılı sayılı "Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Koruma Kanunu" kapsamında olup Osmaniye İlçesinden Ceyhan Nehrine Döküldüğü yere kadardır. Yatak mihverinden itibaren sağlı sollu 50'şer m olmak üzere 100 m genişliğe haiz şerit vari saha taşkın sahası olarak ilan edilmiştir. (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 31).

3.2.5.1.(4). Savrun Çayı

Köpekgüney ve Mozgaç dağı, Akgedik mevkilerinden doğar. Toplam uzunluğu 83 km, il sınırları içerisinde ki uzunluğu ise 65 km'dir. Kadirli ilçesinden geçerek Ceyhan nehrine katılır. Kadirli İlçesi Eskiöprü mevkiinden Ceyhan Nehrine kadar olan kısımda yatak ekseninden itibaren sağlı sollu 300 m olmak üzere toplam 600 m genişliğe haiz saha 4373 sayılı Taşkın Suları Kanunu kapsamına girmektedir.(Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 31).

3.2.5.1.(5). Kesiksuyu Deresi

Ümbela ve Bozkoyak tepelerinden doğar. Üzerinde Mehmetli Barajı inşa edilmiştir. Toplam uzunluğu 23 km'dir. Ceyhan Nehrine katılır.(Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 31).

3.2.5.1.(6). Sabunsuyu Çayı

Çakıroğlu mevkiinden doğar 43 km'lik bir uzunluğa sahiptir. İl sınırları içerisindeki uzunluğu 23 km'dir. Ceyhan Nehrine katılır. (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 31).

3.2.5.1.(7). Yarpuz Çayı

Topbarnaz tepelerinden doğar. 30 km'lik akıştan sonra Hamis çayına katılır. Tamamı il sınırları içindedir(Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 31).

3.2.5.1.(8). Horu (Hamis) Çayı

İki kol olarak Yerli tepe ve İncirlikaya mevkilerinden doğar. 55 km akış uzunluğuna sahiptir. Başlangıçtaki ismi Horu Çayı olmakla beraber sonra Hamis çayı adını alır. Cevdetiye mevkiinde Ceyhan Nehrine katılır. Bahçe İlçesi civarında Kanlıgeçit mevki ile Ceyhan nehrine döküldüğü yer arasında sağlı sollu 50'şer m olmak üzere toplam 100 m genişliğe haiz saha 4373 sayılı taşkın suları kanunu kapsamına girmektedir. (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 31).

3.2.5.1.(9). Keşiş Çayı

İl sınırlarına Akifiye köyü civarında girer. 60 km akış uzunluğuna sahip olup. İl sınırları içindeki uzunluğu 47 km'dir. Aslantaş Baraj gölüne dökülür. Ayrıca Sumbas çayı ve Çepelce deresi de 4373 sayılı taşkın suları kanunu kapsamına girmektedir. (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 31).

3.2.5.2. Göller ve Göletler

Osmaniye'de 5 adet baraj ve 1 adet gölet sulama kaynağı olarak hizmet vermektedir. İlde doğal göl bulunmamaktadır. Su tutma kapasitesi açısından Aslantaş Barajı 1150 hm³ ile ilk sırayı alırken, Arıklıkış Göleti 2.3 hm³ ile son sırada yer almaktadır. Osmaniye'deki baraj ve göletlerin ilçeler bazında dağılımı görülmektedir (Tablo 3.18). Berke ve Aslantaş Barajı enerji üretiminde kullanılmakta olup Aslantaş Barajı enerji üretimi yanında sulama ve taşkın koruma amaçlı da kullanılmaktadır (Koç, 2008: 7).



Foto 3.7. Kadirli ilçesinde yer alan Aslantaş Barajından genel bir görünüm. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015).

Tablo 3.18. Osmaniye ilindeki baraj ve göletler. (Koç, 2008: 7).

İlçe Adı	Baraj/Gölet Adı	Akarsu Adı	Hizmete Giriş Yılı	Su Tutma Kapasitesi (hm ³)	Sulama Alanı (ha)	Kurulu Güç (MW)	Yıllık Enerji Üretimi (GWh)
Merkez	Kalecik Barajı	Kalecik	1987	32.75	7076	-	-
Bahçe	Arıklıkaş Göleti	Buğdaycık	1998	2.3	285	-	-
Düziçi	Berke Barajı	Ceyhan	2001	427	-	510	1669
Kadirli	Aslantaş Barajı	Ceyhan	1984	1150	154486	138	605
Sumbas	Kesiksuyu Barajı	Kesiksuyu	1971	53	8760	-	-
Sumbas	Mehmetli Barajı	Kesiksuyu	1971	37.27	11876	-	-

Depolama hacmi bakımından en küçük baraj Kalecik Barajı olup depolama hacmi 33 hm³, en büyük baraj ise Aslantaş Barajı olup 1706 hm³'tür. Aslantaş ve Berke Barajları elektrik üretiminde kullanılmakta olup kurulu güçleri sırasıyla 138 MW ve 510 MW'tır. Aslantaş Barajının sulama sahası 154.486 hektar olarak dikkati çekmektedir (Koç, 2008: 7).



Foto 3.8. Düziçi ilçesinde yer alan Berke barajından genel bir görünüm. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015).

Osmaniye ilinde bulunan Hidroelektrik Santral (HES) özelliğinde olan baraj gölleri içerisinde aylık elektrik üretimi 510 MW, yıllık üretimi ise 1669 GWh/yıl ile Berke HES elektrik üretiminde ilk sırada gelmektedir. Baraj gölleri içerisinde aylık elektrik üretimi 0.50 MW, yıllık üretimi ise 1 GWh/yıl ile Değirmendere HES elektrik üretiminde son sırada gelmektedir (Tablo 3.19).

Tablo 3.19. Osmaniye ilinde bulunan Hidroelektrik Santrallerin verileri. (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı DSİ Osmaniye Bölge Müdürlüğü 2016).

Baraj Hes Adı	İlçe Adı	Akarsu Adı	İşletme Açılış Yılı	Kurulu Güç (MW)	Yıllık Enerji Üretimi Güç (GWh)
Akçakoyun	Merkez	Horu	2015	6.79	15.55
Aslantaş	Kadirli	Ceyhan	1984	138	569
Berke	Düziçi	Ceyhan	2002	510	1669
Ceyhan	Merkez	Ceyhan	2010	61.70	249.16
Değirmendere	Kadirli	Keşiş Çayı	1987	0.50	1.00
Erem	Düziçi	Sabunsuyu	2013	3.05	12.42
Gökboyun	Düziçi	Sabunsuyu	2014	5.00	17.37
Horu	Bahçe	Horu	2012	8.48	24.77
Kalealtı	Kadirli	Savrun Çayı	2006	15.00	51.64
Kalealtı II	Kadirli	Savrun Çayı	2014	13.81	40.00
Köroğlu	Kadirli	Savrun Çayı	2014	9.06	26.13
Sabunsuyu	Düziçi	Sabunsuyu	2010	7.35	25.00
Sayan	Kadirli	Savrun Çayı	2011	14.90	48.30
Yamaç	Sumbas	Kesiksuyu	2011	5.46	16.81

3.3. Araştırma Sahasının Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri

3.3.1. Araştırma Sahasının Tarihi Gelişimi

Çukurova'nın doğusunda yer alan Osmaniye ilimiz, binlerce yıl yerleşim görmüştür. Buraların tarihi, bilinen en eski dönemlere kadar uzanmaktadır. Osmaniye ilinin tarihini yazmak için iki farklı tarihsel süreç incelenmelidir. Osmaniye kent tarihi ve Osmaniye ili sınırları içerisinde kalan bölgenin tarihi olarak, iki farklı tarihçe vardır. Osmaniye'nin kent tarihinden önce, bölge tarihini incelemeliyiz. İlk çağlardan itibaren Hitit, Asur, Pers, Grek, Roma, Bizans gibi devletler ile bazı kavimlerin yaşayışlarına sahne olmuştur. Daha sonra Emevi ve Abbasilerin yaşadığı bu topraklara, Türklerin Anadolu'yu fethi ile 1080'li yıllardan itibaren Türk aşiretleri gelmiştir. 12 yy. başlarından itibaren bölge Türk yurdu haline gelmiştir.

Araştırma sahasına hâkim olan medeniyetlerin kronolojik sıralaması aşağıda verilmiştir:

- M.Ö. 8. yy. sonu - ASURLULULAR
- M.Ö. 7. yy. sonu - MEDLER
- M.Ö. 333 – MAKEDONYA KRALLIĞI
- M.Ö. 312 – SELEVKASLAR
- M.Ö. 64 – ROMA İMPARATORLUĞU
- M.S. 750 – ABBASİLER
- M.S. 963 – BİZANS İMPARATORLUĞU
- M.S. 1095 – SELÇUKLULAR
- M.S. 1243 – MOĞOLLAR
- M.S. 1275 – MEMLÜKLER
- M.S. 1337 – OĞUZ TÜRKLERİ ÜÇOK KOLU
- M.S. 1352 – RAMAZANOĞULLARI BEYLİĞİ
- M.S. 1375 – OĞUZ TÜRKLERİ ÜÇOK KOLU KINIK BOYU
- M.S. 1516 – OSMANLI İMPARATORLUĞU
- M.S. 1923 – TÜRKİYE CUMHURİYETİ

Türklerin Anadolu'ya gelişinden çok kısa bir zaman sonra, 1080 yıllarında Türk boylarının bölgede yerleşmesi, Osmaniye'nin kuruluşu için başlangıç olarak kabul edilmektedir. Bölge; Hitit, Asur, Roma ve Bizans döneminden sonra Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluklarına ev sahipliği yapmıştır. Özellikle 1250-1517 yılları arasında Osmaniye'ye büyük Türk göçleri olmuş, Kınık, Bayat, Yüreğir aşiretleri Osmaniye'yi tamamen Türkleştirmiştir (İzgi, 2007: 78).

3.3.1.1. Milattan Önce Osmaniye

Aslantaş Baraj gölü altında kalan Domuztepe'nin güney ve batı yamaçlarında Neolitik, Kalkolitik, Tunç ve Demir çağlarına ait yerleşimler ortaya çıkarılmıştır. Kadırlı ilçesinde bulunan Topraktepe höyük, Taşlı höyük, İspir höyük, Tırmıl höyük ve Cevdetiye beldesinde Karataşlı höyük bulunmaktadır. Yapılacak araştırmalarda bu kadar verimli toprak ve sulak alanların olduğu bölgede, çok sayıda höyük, gün yüzüne çıkmayı beklemektedir. Akad Kralı Sargon (M.Ö. 2340 – 2284) tarihsel içerikli yazıtlarında Amanos ve Toros Dağlarına, yani Anadolu'nun güneydoğu sınırlarına geldiğinden söz eder. Sargon'dan sonra bir başka Akad kralı olan Naramsin M.Ö. 2260

– 2223’de yazıtlarında Anadolu sınırlarına kadar varan askeri seferler yaptığını anlatmaktadır. Boğazköy Naramsin Tabletlerinde “Sedir Ağacı (Amanos) kralı İskuppu” adı geçer. M.Ö. 3000 yılı Mezopotamya kaynaklarında “Amanum”, Hitit imparatorluk devri tabletlerinde “Amana”, M.Ö. 4 – 7. yüzyıl Asur yazıtların da “Hamanu”, Klasik çağ kaynaklarında “Maurun Oros”, Haçlılar devrine ait batı kaynaklarında “Montana Migra”, İslam devri kaynaklarında ise “ Cebel’ül lukkam” olarak kaydedilen bölge; halkın Gavur dağları dediği, coğrafyacıların adlandırması ile Amanos’lardır. Gökçedam köyü, Hemite kalesinin 500 m güneyindeki kayalıklara işlenmiş Kral kabartması ve Babaoğlan kalesinin 300 m uzağındaki tepede şaha kalkmış at üzerindeki kişi ve onun karşısında dua eder vaziyetteki kişi betimlemeleri, Hitit kral kabartmalarına benzemektedir. Hitit yazılı kaynaklarında bu bölge kralları ve halkından sıklıkla söz edilir. Geç Hitit Kent Krallarından Asativatas M.Ö. 8. yüzyıl Karatepe’de bir sınır kalesi kurmuştur. M.Ö. 4 - 5. yüzyıl Anadolu’ya egemen olan Persler, Çukurova’nın doğusuna da egemendiler. M.Ö. 4. yüzyıl sonu ve M.Ö. 1. yüzyıl ortaları arasında bölgede hâkim güç Seleukoslardır. M.Ö. 333’de Büyük İmparator İskender, IV. Dariusu Dört Yol ovasında yenmiştir. Kaya mezarları, Nekropol alanları, Kalelerin bazılarının temellerindeki taş malzeme ve duvar işçiliği ile ortaya çıkan mimari öge kalıntıları Helenistik dönemde de buraların yerleşim gördüğünü gösterir. Amanos Kilikya’ında Prokonsüllük yapmış olan, meşhur hatip ve devlet adamı Çiçero’nun M.S. 51’de yazdığı mektupta da Amanos’lardan bahsedilmektedir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 19).

3.3.1.2. Roma ve Bizans Döneminde Osmaniye

M.Ö. 39 – 31’de Roma İmparatoru Mark Antony tarafından yerel kral seçilen Tarkandimotos’un kurduğu ve başkent yaptığı Hierapolis-Kastabala kenti ile Kadirli ilçesinin üzerine kurulduğu Flaviopolis kenti Roma dönemi eserlerindedir. M.S. 260 yılında bölgeyi Sasani Kralı I. Şapur ele geçirmiştir. M.S. 380 yılında Roma’ya başkaldıran Isaurialı Balbinos’un kontrolüne geçmiştir. 524 yılındaki depremde tüm Kilikya kentleri tahribata uğramıştır. 561 yılında İmparator Justinianus zamanında ikinci bir deprem Kilikya’da ki tüm kentleri yerle bir etmiştir. Bunun ardından çıkan veba salgını kentlerde ve kırsal alanda büyük can kaybına yol açmıştır. M.S. 7. Yüzyıl’dan itibaren Anadolu’yu Arap devletlerinin elde etme tutkusu oluşmuştur. Bu dönemlerde Avrupa’dan gelen tamamı farklı milletlerden, ama Hıristiyan olan Haçlılar ile Emevi, Abbasi ve Türkler arasında bu bölgede büyük savaşlar yaşanmıştır. Abbasi Halifesi Harun Reşit döneminde bölgedeki önemli kale ve yerleşim yerleri yeniden yaptırılmış ve onarılmıştır. Selçuklular zamanında Anadolu’ya gelen Türklerden bir kısmı Adana ovasına inmiş ve daha sonra Haraz mevkiinde ilk kez köy olarak Osmaniye’yi kurmuşlardır. M.S. 11-12. yüzyılda bölgeye bir dönem Haçlılar hâkim olmuştur. M.S. 14. yüzyıl başlarına kadar yerel Ermeni kralları bölgede hüküm sürmüştür (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 19).

3.3.1.3. Memlûkler, Selçuklular, Ramazanoğulları ve Osmanlı Dönemlerinde Osmaniye

1332’den sonra bölge tamamen Memlûklerin kontrolündedir. 1352’de Ramazanoğulları beyliğinin, 1517’den sonra da Osmanlı devletinin yönetimine geçmiştir. Buralara hakim olan aşiret beylikleri, sancak halinde teşkilatlandırılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman devrinde ise bu sancak, Üzeyirli adıyla önce Zülkadriye

eyaletine, sonraları da Halep eyaletine bağlanmıştır. 19. yüzyıl başında Kavalalı Mehmet Ali Paşa bu yöreyi ele geçirmişse de, 1840'da Kütahya Anlaşmasıyla tekrar Osmanlılara geri verilmiş ve Adana eyaletine bağlanmıştır. Osmaniye'nin kent tarihçesi 1865'ten sonra başlar. Merkezi yönetimin otoritesini kurmak, gezgin halde bulunan, merkezi hükümeti tanımayan, vergi ve asker vermeyen aşiretleri iskân ederek, disiplin altına almak için 1865 de Fırka-ı İslahiye adlı bir askeri kuvvet oluşturulmuştur. Cevdet Paşa vezir payesi ile bölgeye tayin edilmiş ve Fırka-i İslahiye onun emrine verilmiştir. O sırada Adana'ya bağlanan Payas sancağının merkezi 1877'de Yarpuz'a nakledilmiş ve arazinin verimli olmasından ötürü de Gavur Dağına Cebel-i Bereket (Bereket dağları) adı verilmiştir. Payas ve Osmaniye kazaları da bu sancağa bağlanmıştır. II. Meşrutiyetin (1908) ilanından sonra sancak merkezi Osmaniye'ye nakledilmiştir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 20).

3.3.1.4. Milli Mücadele Döneminde Osmaniye

I. Dünya savaşının sonunda yenilen Osmanlı Devletinin topraklarının bu bölümünü Fransızlar işgal etmiştir. İşgale direnen halkın mücadeleleri sonucunda ağır kayıplar veren Fransızlar, Türkiye ile 20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşmasını imzalayarak bölgeyi terk etmeye başlamışlardır. 7 Ocak 1922'de Osmaniye'den çekilerek geldikleri gibi geri gitmişlerdir. Bu sebeple her yıl 7 Ocak Osmaniye'nin düşman işgalinden Kurtuluş Günü olarak kutlanmaktadır. Cebelibereket Sancağı, 1877 yılında Gavur dağlarının (Amanos Dağları) asayişini sağlamak için kurulmuştur. 30 yıl Yarpuz' da, 15 yıl da Osmaniye'de konuşlandırılmıştır. 1923'de Cumhuriyetin ilanı ile Sancakların vilayete dönüştürülmesi nedeniyle "Cebelibereket Vilayeti" adını almıştır. 1 Haziran 1933'de nedeni bilinmeyen tasarrufla ilçe haline getirilmiş ve Adana iline bağlanmıştır. 3 Kasım 1996 tarihinde yapılan mahalli idareler ara seçimleri öncesinde, il olması gündeme gelmiş, TBMM' de 23.10.1996 tarihinde yapılan oylamada il olması karara bağlanmış, 28.10.1996 gün ve 22801 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 24.10.1996 gün ve 4200 sayılı kanun ile yeniden il olmuştur (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 21).

3.3.2. Nüfus Özellikleri

3.3.2.1. Nüfusun Tarihi Gelişimi

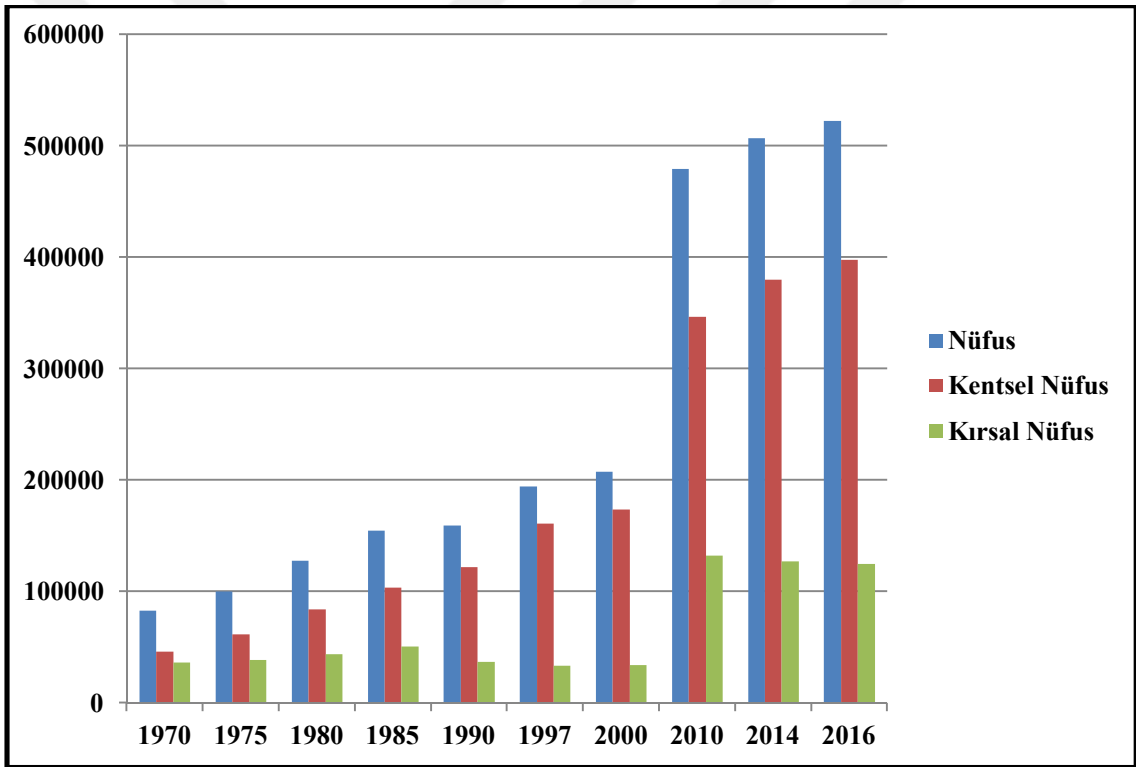
Osmaniye, 1923 yılında Cumhuriyetin ilanı ile Sancakların Vilayete dönüştürülmesi nedeniyle Cebelibereket vilayeti adını almıştır. 1 Haziran 1933'de yeniden ilçe statüsüne getirilerek Adana iline bağlanmıştır. 28.10.1996 tarihinde Osmaniye, yeniden il statüsüne getirilerek, Türkiye'nin 80. ili olmuştur.

Nüfus, hareketli bir yapıya sahip olan bir kavramdır. Araştırma sahasında, 1970 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre, 36.333 kişi kırsal yerleşmelerde, 46.355 kişi ise şehirde yaşamaktaydı. Ancak nüfusun tarihi gelişimine baktığımızda Osmaniye'nin 1996 yılında il statüsüne kavuşmasından itibaren nüfusunda belirgin artışlar olduğu görülmektedir. 1997 yılından itibaren belirgin olarak şehir nüfusu artmaya başlamış şehir nüfusu 160.854 kişi iken, köy nüfusu 33.701 kişi olarak tespit edilmiş, 2000 yılında ise şehir nüfusu 173.977 kişi iken, köy nüfusu 33.885 kişi tespit edilmiş, köyden şehre olan yoğun göçler sonucunda 2010 yılı verilerine göre şehir nüfusu 346.707 kişi iken, köy nüfusu 132.514 kişi olarak tespit edilmiş, 2016 yılı verilerine göre ise şehir nüfusu 397.460 kişi iken, köy nüfusu 124.715 kişi olmuştur (Tablo 3.20).

Tablo 3.20. Osmaniye ilinin kırsal-kentsel nüfus oranları (1970-2016).
(TÜİK, 10.04.2017, www.tuik.gov.tr).

Sayım Yılı	Nüfus	Kentsel Nüfus	Oranı (%)	Kırsal Nüfus	Oranı (%)
1970	82.688	46.355	56.06	36.333	43.94
1975	100.32	61.581	61.38	38.739	38.62
1980	127.958	84.212	65.81	43.746	34.19
1985	154.629	103.824	67.14	50.805	32.86
1990	159.544	122.307	76.66	37.237	23.34
1997	194.555	160.854	82.67	33.701	17.33
2000	207.862	173.977	83.69	33.885	16.31
2010	479.221	346.707	72.34	132.514	27.66
2014	506.807	379.653	74.91	127.154	25.09
2016	522.175	397.460	76.11	124.715	23.89

2016 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre ilde 397.460 kişi yani nüfusun % 76.11'i kentte yaşamakta buna karşın 124.715 kişi yani toplam nüfusun % 23.89'u kırsal kesimde yaşamaktadır (Tablo 3.20).



Grafik 3.8. Osmaniye ilinin kırsal-kentsel nüfus oranları grafiği (1970-2016). (TÜİK, 10.04.2017, www.tuik.gov.tr).

Araştırma sahasında yer alan kırsal kesimlerde son zamanlarda nüfus artışıyla beraber yaşanan işsizlik sorununun daha da artması nedeniyle, şehir merkezine yakın kurulan Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin (OSB) içerisinde yer alan fabrikalar, sahada köyden kente olan göçü hızlandırmış ve kentsel nüfus ile kırsal nüfus oranları arasında büyük farklar oluşmuştur. Osmaniye ilinde 2016 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre nüfus bakımından en büyük ilçeler sırasıyla Merkez, Kadirli ve Düziçi'dir. En küçük ilçe ise Sumbas'tır (Tablo 3.21).

Tablo 3.21. İl nüfusunun ilçelere göre şehirsal ve kırsal dağılımı ile nüfus yoğunluğu (2016). (TÜİK, 10.04.2017, www.tuik.gov.tr).

İlçeler	İlçe Merkezi	Belde/Köy	Toplam	Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu
Merkez	229.406	30.208	259.614	793.1	327
Bahçe	14.630	6.992	21.622	180.1	120
Düziçi	48.374	33.247	81.621	568.3	143
Hasanbeyli	2.270	1.888	4.158	131.1	31
Kadirli	90.959	31.119	122.078	1102.3	110
Sumbas	2.114	12.363	14.477	394.8	36
Toprakkale	10.191	8.414	18.605	110.3	169
Toplam	397.944	124.231	522.175	3280	159

3.3.2.2. Nüfus Hareketleri

Osmaniye 1996 yılında il statüsüne kavuştuğundan geçmiş yıllara ilişkin, resmi olarak açıklanmış bir nüfus istatistiği bulunmamaktadır. Osmaniye iline bağlanmış olan Kadirli, Bahçe ve Düziçi ilçelerinin Devlet İstatistik Enstitüsü'nden alınan nüfusları toplandığında (Toprakkale, Hasanbeyli ve Sumbas ilçeleri de geçmişte eski ilçelere bağlı nahiyeler olduğundan) Osmaniye ilinin nüfusunu bulmak mümkün olmaktadır. Geçmişe yönelik yapılan bu çalışmaya göre, ilin 1980 yılı nüfusu 316.511, 1985 yılı nüfusu 358.702, 1990 yılı nüfusu 384.104, 1997 yılı nüfusu 441.547 kişi olarak belirlenmiştir. 2000 yılın da yapılan nüfus tespit sonuçlarına göre ilin nüfusu ikâmetgaha göre 458.782 kişi, 2007 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 452.880, 2008 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 464.704, 2009 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 471.804 kişidir (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu 2009: 296). 2010 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 479.221 kişidir. 2011 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 485.357 kişidir. 2012 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 492.135 kişidir. 2013 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 498.981 kişidir. 2014 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 506.807 kişidir. 2015 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 512.873 kişidir. 2016 yılında yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 522.175 kişidir (Tablo 3.22).

Tablo 3.22. Osmaniye ilinin yıllara göre nüfus durumu (2000-2016). (TÜİK, 10.04.2017, www.tuik.gov.tr).

Yıllar	Nüfus
2000	411.163
2001	417.418
2002	423.214
2003	428.943
2004	434.930
2005	441.108
2006	447.428
2007	452.880
2008	464.704
2009	471.804
2010	479.221
2011	485.357
2012	492.135
2013	498.981
2014	506.807
2015	512.873
2016	522.175

2007 yılında uygulamaya başlanan adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ile kayıtlar daha sağlıklı elde edilmeye başlanmıştır. Araştırma sahasının, sosyo ekonomik nedenlerinden dolayı Osmaniye ilinin verdiği göç, aldığı göçe oranla daha yüksek seviyede kalmıştır. Bu veriler 2015-2016 döneminde değişerek ilin aldığı göç verdiği göçten daha fazla olmuştur. Bu dönemde net göç 1875 kişi, net göç hızı ise 3,6 olmuştur. Bu oranlarla Osmaniye ili göç alan iller kategorisine girmiştir. (Tablo 3.23).

Tablo 3.23. Osmaniye ilinde göç hareketleri (2008-2016).
(TÜİK, 10.04.2017, www.tuik.gov.tr).

Yıllar	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
2008-2009	15167	16319	-1152	-2,4
2009-2010	16868	16928	-60	-0,1
2010-2011	15675	18420	-2745	-5,6
2011-2012	15343	17340	-1997	-4,1
2012-2013	17338	17605	-267	-0,5
2013-2014	17880	18214	-334	-0,66
2014-2015	18567	19303	-736	-1,4
2015-2016	19558	17683	1875	3,6

2016 yılı göç değerlerini içermekte olan adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre ilin diğer illere göre verdiği göçler incelendiğinde en fazla göç verdiği ilin 2433 kişi ile Adana olduğu görülmektedir. Adana iline göç eden nüfus ilden göç eden toplam nüfusun % 14'lük kısmını oluşturmaktadır. Verilen göç sıralamasında 1512 kişi ile Kahramanmaraş ili ikinci, 1255 kişi ile İstanbul üçüncü sırada yer almaktadır. Bu illeri sırası ile 1234 kişi ile Hatay, 1075 kişi ile Gaziantep, 902 kişi ile Ankara illeri takip etmektedir (Tablo 3.24). Bu verilere göre özellikle ilde göç eden nüfusun daha çok çevredeki illere doğru göç ettiği görülmektedir.

Tablo 3.24. Osmaniye ilinin diğer illere verdiği göç miktarları (2016).
(TÜİK, 10.04.2017, www.tuik.gov.tr).

Göç Verdiği İller	Verdiği Göç Miktarı	Göç Verdiği İller	Verdiği Göç Miktarı
Adana	2433	Konya	488
Adıyaman	183	Kütahya	57
Afyonkarahisar	132	Malatya	199
Ağrı	62	Manisa	129
Amasya	64	Kahramanmaraş	1512
Ankara	902	Mardin	137
Antalya	635	Muğla	193
Artvin	47	Muş	76
Aydın	124	Nevşehir	121
Balıkesir	124	Niğde	277
Bilecik	32	Ordu	35
Bingöl	109	Rize	31
Bitlis	103	Sakarya	83
Bolu	62	Samsun	60
Burdur	72	Siirt	39
Bursa	230	Sinop	17
Çanakkale	74	Sivas	139
Çankırı	44	Tekirdağ	113
Çorum	32	Tokat	132

Denizli	87	Trabzon	80
Diyarbakır	171	Tunceli	27
Edirne	31	Şanlıurfa	606
Elazığ	117	Uşak	41
Erzincan	83	Van	97
Erzurum	124	Yozgat	106
Eskişehir	144	Zonguldak	70
Gaziantep	1075	Aksaray	185
Giresun	64	Bayburt	66
Gümüşhane	72	Karaman	95
Hakkari	30	Kırıkkale	54
Hatay	1234	Batman	74
Isparta	105	Şırnak	60
Mersin	725	Bartın	14
İstanbul	1255	Ardahan	19
İzmir	373	Iğdır	36
Kars	86	Yalova	21
Kastamonu	66	Karabük	54
Kayseri	299	Kilis	115
Kırklareli	50	Osmaniye	0
Kırşehir	63	Düzce	38
Kocaeli	269	TOPLAM	17.683

Osmaniye ilinin 2016 yılı aldığı göçler incelendiğinde ise en çok 3053 kişi ile Adana'dan göç aldığı görülmektedir. Adana ilinden Osmaniye iline göç eden nüfus miktarı ilin aldığı toplam göç miktarının % 16'lık kısmını oluşturmaktadır. Osmaniye ilinin göç aldığı iller sıralamasında 1686 kişi ile Kahramanmaraş ili ikinci sırada, 1474 kişi ile Hatay ili üçüncü sıradadır. Bu illeri 1473 kişi ile Gaziantep, 1298 kişi ile İstanbul, 876 kişi ile Ankara, 873 kişi ile Şanlıurfa, 846 kişi ile Mersin, 698 kişi ile Antalya illeri takip etmektedir (Tablo 3.25).

Tablo 3.25. Osmaniye ilinin diğer illerden aldığı göç miktarları (2016).
(TÜİK, 10.04.2017, www.tuik.gov.tr).

Göç Aldığı İller	Aldığı Göç Miktarı	Göç Aldığı İller	Aldığı Göç Miktarı
Adana	3053	Konya	419
Adıyaman	257	Kütahya	59
Afyonkarahisar	87	Malatya	265
Ağrı	128	Manisa	90
Amasya	32	Kahramanmaraş	1686
Ankara	876	Mardin	233
Antalya	698	Muğla	124
Artvin	41	Muş	122
Aydın	85	Nevşehir	76
Balıkesir	76	Niğde	177
Bilecik	47	Ordu	61
Bingöl	96	Rize	43
Bitlis	107	Sakarya	60
Bolu	40	Samsun	57
Burdur	67	Siirt	105
Bursa	203	Sinop	14

Çanakkale	72	Sivas	122
Çankırı	34	Tekirdağ	95
Çorum	50	Tokat	80
Denizli	84	Trabzon	62
Diyarbakır	237	Tunceli	29
Edirne	52	Şanlıurfa	873
Elazığ	205	Uşak	36
Erzincan	80	Van	114
Erzurum	152	Yozgat	125
Eskişehir	93	Zonguldak	70
Gaziantep	1473	Aksaray	120
Giresun	76	Bayburt	21
Gümüşhane	117	Karaman	70
Hakkari	56	Kırıkkale	59
Hatay	1474	Batman	109
Isparta	103	Şırnak	139
Mersin	846	Bartın	29
İstanbul	1298	Ardahan	17
İzmir	284	Iğdır	27
Kars	61	Yalova	29
Kastamonu	55	Karabük	64
Kayseri	339	Kilis	234
Kırklareli	39	Osmaniye	0
Kırşehir	67	Düzce	23
Kocaeli	192	TOPLAM	19.570

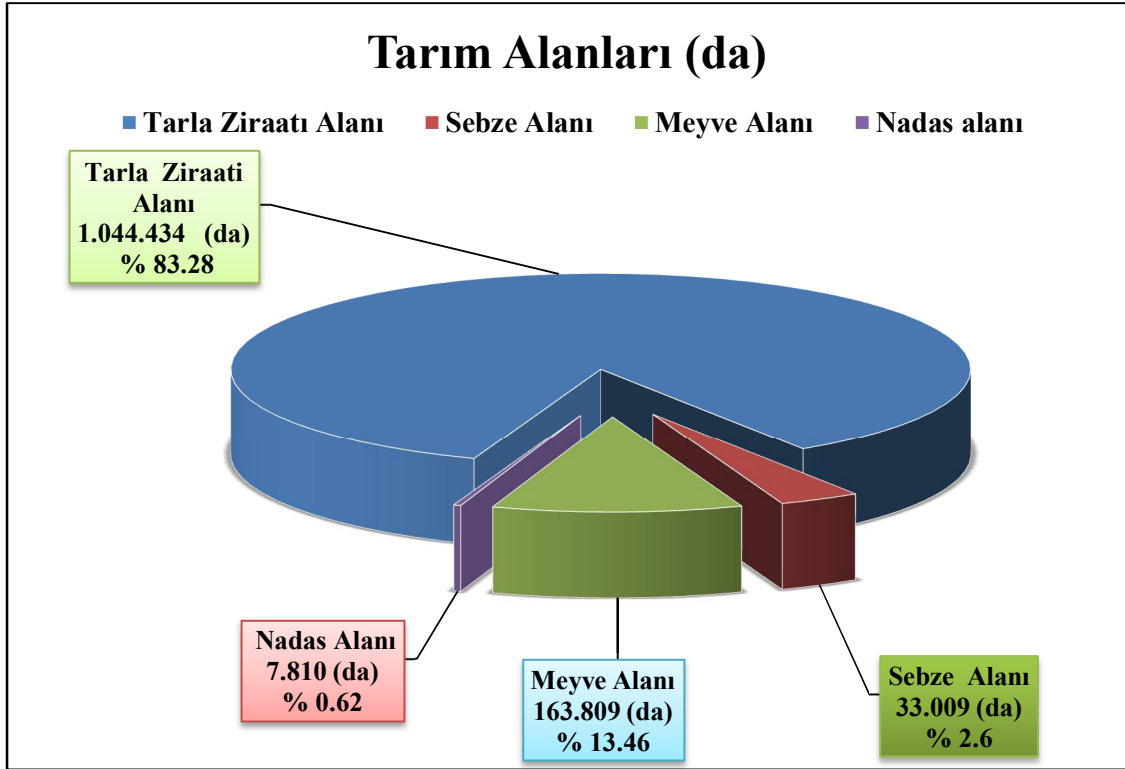
3.3.3. Tarım

3.3.3.1. Genel Arazi Kullanımı

İlimizde 2016 yılı itibariyle 1.254.062 da işlenen tarım arazisinin 859.580 da sulanabilir durumda olup, bunun 711.729 da sulanmaktadır. Sulanan tarım arazisinin tahmini olarak % 88.5'i (629.880 da) yüzey sulama, % 10'u (71.173 da) yağmurlama sulama, % 1.5'i de (10.676 da) damlama sulama ile sulanmaktadır.

Tablo 3.26. Osmaniye ili arazi dağılımı (2016).
(14.07.2017, <http://osmaniye.tarim.gov.tr>)

Tarım Alanı Türü	Alan (da)	%
Tarla Ziraatı Alanı	1.044.434	83.28
Meyve Alanı	168.809	13.46
Sebze Alanı	33.009	2.6
Nadas Alanı	7.810	0.62
Toplam	1.254.062	100

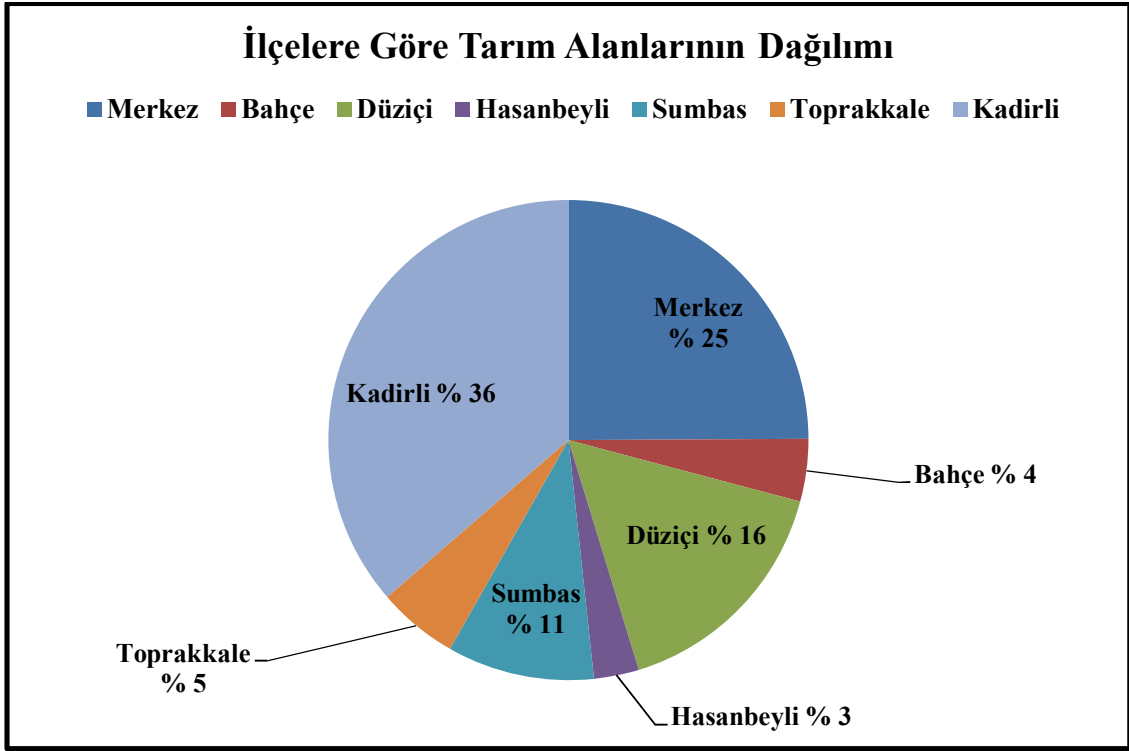


Grafik 3.9. Osmaniye İli Tarım Alanları Dağılımı Grafiği (14.07.2017, <http://osmaniye.tarim.gov.tr>)

Tablo 3.27. Osmaniye ilinin ilçelere göre genel tarım alanları dağılımı (2016). (14.07.2017, <http://osmaniye.tarim.gov.tr>)

İlçeler	Tarla Ziraatı Alanı (da)	Meyve Alanı (da)	Sebze Alanı (da)	Nadas Daimi Çayır ve Kullanılmayan Tarım Arazisi (da)	Toplam Tarım Alanı
Merkez	252.206	54.567	3.747	1.010	311.530
Bahçe	32.532	11.342	2.251	3.500	49.625
Düziçi	179.876	21.404	1.059	0	202.339
Hasanbeyli	26.496	7.878	530	1.300	36.204
Kadirli	389.974	41.070	23.301	0	454.345
Sumbas	116.238	13.549	1.050	2.000	132.837
Toprakkale	47.112	18.999	1.071	0	67.182
Toplam	1.044.434	168.809	33.009	7.810	1.254.062

İlde tarım alanlarının genişliği açısından ilk sırayı 454.345 da ile Kadirli ilçesi almaktadır. İkinci olarak 311.530 da tarım alanı ile Merkez ilçesi gelmektedir. Düziçi ilçesi ise 202.339 da tarım arazisi ile ilde üçüncü sıradadır (Tablo 3.27).



Grafik 3.10. Osmaniye ili tarım alanlarının ilçelere göre dağılımı grafiği.
(14.07.2017, <http://osmaniye.tarim.gov.tr>)

3.3.3.2. Bitkisel Üretim

Osmaniye'nin ortalama yıllık yağış miktarının 802.8 mm olması ile birlikte toprak özelliklerinin iyi olması, yıllık güneşli gün sayısı ortalamasının toplamının 91.8 saat olması da tarımsal üretimde çeşitliliği ve verimi arttırıcı özellikler olmuştur. Araştırma sahasında genelde tahıllar, baklagiller, zeytin, yerbıstığı, turp, ayçiçeği, soya, susam, çeşitli sebze ve meyveler tarımsal üretim sahasında tercih edilen ürünlerdir. İlde toplam tarım arazisi alanı 1.254.062 da alanın % 83.28'lik kısmını tarlalar, kalan arazilerin % 13.46'lık kısmını ise meyve arazileri, % 2.6'lık kısmını ise sebze arazileri ve % 0.62'lik kısmını nadasta bulunan araziler oluşturmaktadır.

Sadece 7810 da alanı nadasta bırakılmaktadır. Yani toplam tarım arazisinin % 0.62'lik kısmı nadasta bırakılmış bir haldedir. Bu oranında gösterdiği gibi tarımsal üretim açısından sahanın iklim ve toprak imkânlarının yüksek olduğudur.

Türkiye'nin yerbıstığı üretiminin % 36'sı, turp üretiminin % 80'i, mısır üretiminin % 7'si, soya üretiminin % 5'i Osmaniye ilinde gerçekleşmektedir. İlde ayrıca buğday, ayçiçeği, zeytin (yağlık), portakal ve kiraz üretimi önem arz etmektedir (Doğaka Yatırımcılar İçin Osmaniye Rehberi, 2013: 8).

Tablo 3.28. Osmaniye ilinin ilçelere göre tarım alanları dağılımı (2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

İlçeler	Zeytin Alanı (da)	Narenciye Alanı (da)	Bağ Alanı (da)	Diğer Meyve Alanı (da)	Toplam Meyve Alanı (da)
Merkez	43.833	4.255	1.166	2.766	52.020
Bahçe	4.550	0	1.300	5.165	11.015
Düziçi	17.440	811	5	1.796	20.052
Hasanbeyli	4.417	0	200	3.261	7.878
Kadirli	30.340	640	10	3.600	34.590
Sumbas	5.491	6.233	0	1.798	13.522
Toprakkale	16.978	1.755	0	167	18.900
Toplam	123.049	13.694	2.681	18.553	157.977

Osmaniye ilinde tarımsal üretimde 2016 yılı verilerine bakıldığında tahıllar içerisinde Buğday 510.168 da alan ile birinci sırada yer almaktadır. Bu değerle Buğday tüm tarım alanı içerisinde % 43'lük bir orana sahiptir. Tahılların toplam ekim alanı ise 902.768 dekar'dır. Buğday'ı takiben tarlada ikinci ürün olarak ekilen 350.906 da ile Mısır izlemektedir. Mısır bu değer ile tüm tarım alanı içerisinde de % 29'lük bir orana sahiptir. 2016 yılı itibariyle ilde 386.052 ton Mısır, 166.234 ton Buğday üretimi gerçekleştirilmiştir (Tablo 3.29).

Tablo 3.29. Osmaniye ili Tahıl üretimi (2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Ürün Adı	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Mısır	350.906	386.052	1.100
Buğday	510.168	166.234	326
Çeltik	284	171	602
Arpa	40.410	11.663	289
Yulaf	1.000	275	275
Toplam	902.768	564.395	2.592

Osmaniye ilinin 2016 yılı tarımsal üretim verilerine göre baklagillerden olan Nohut 2798 dekar ekim alanı ve 288 ton ürün elde edilmiştir. Nohut ürününden sonra Fasulye (Kuru) 65 dekar ekim alanı ile 8 ton üretime sahiptir (Tablo 3.30). Görüldüğü üzere araştırma sahasında baklagiller üretimi yoğun bir üretim alanına sahip değildir.

Tablo 3.30. Osmaniye ili Baklagiller üretimi (2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Ürün Adı	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Nohut	2798	288	103
Fasulye (Kuru)	65	8	123
Toplam	2863	296	226

Araştırma sahasında üretimi yapılan önemli diğer bir üründen Yer fıstığıdır. Osmaniye Ticaret Borsası kanalıyla da Türkiye Yerfıstığı pazarlamasının % 90'ı bu ilde yapılmaktadır. Yerfıstığı, sıradan bir ürün olmayıp birçok özelliği olan, tohumları, dal ve sapları, tarlada kalan artıkları ve hatta işlenmesi sırasında geriye kalan kabukları bile değerlendirilebilen önemli bir bitkidir. Tohumları % 44 – 56 oranında yağ, % 20 – 30 oranında protein, % 18 oranında karbonhidrat içermektedir. Ayrıca A, B, ve E

vitaminleri, potasyum, kalsiyum, magnezyum, fosfor ve kükürt gibi madensel maddeler bakımından zengin olup değerli bir besin kaynağıdır. Yerfıstığı, gıda ve yem sanayisinin de kullanılan önemli bir endüstri bitkisi olarak da önem kazanmaktadır. Yerfıstığı, üretiminin büyük bir kısmı fıstık işleme fabrikalarında işlenerek yurt dışına ihraç edilmekte olup, bu şekildeki ihraç bağlantısıyla il ekonomisine büyük girdi sağlanabilmektedir (Koç, 2008: 169).

Osmaniye’de yerfıstığının yetiştirildiği tarım alanları, sulama olanağı bulunan ve eğim değerlerinin az olduğu, Çukurova ve çevresindeki alüvyal birikim alanlarında bulunmaktadır. Bunun nedeni ise, yerfıstığı bitkisinin alüvyal topraklarda yetişmesi ve bu bitki için uygun ortam şartlarının da bu kesimlerde mevcut olmasıdır. Yerfıstığı, meyvelerini toprak içerisinde oluşturan ve baklagillerden tek yıllık bir yağ bitkisidir. Yerfıstığı bitkisi, ekim nöbetine girmesi, kendinden sonra ekilen bitkiye işlenmiş ve azotça zengin bir toprak bırakması ve buğdaydan sonra ikinci ürün olarak yetiştirilebilmesi nedeniyle bölgede büyük öneme sahiptir (Tıraş, 2003: 35-36).

Yerfıstığı, Akdeniz iklim özelliklerine uygun ortamlarda yetiştirme imkânı bulmaktadır. İlde 2016 yılı itibarıyla 126.665 dekar alandan 48.573 ton ürün elde edilmiştir. Bu değerlere göre ilin tarım alanı içerisinde % 11’lik bir paya sahiptir. Yerfıstığı üretim miktarının uzun yıllar değerlerine bakıldığında Osmaniye ili için önemli bir ürün olduğu görülmektedir (Tablo 3.31).

Tablo 3.31. Osmaniye ilinde yıllara göre Yerfıstığı üretimi (2008-2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Yıllar	Ekim Alanı (da)	Hasat Edilen Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2008	102.894	102.894	34.436	335
2009	98.400	98.400	35.158	357
2010	105.848	105.848	38.996	368
2011	93.308	93.308	36.075	387
2012	129.829	129.352	44.718	346
2013	119.837	119.837	42.113	351
2014	95.067	95.067	35.164	370
2015	115.570	115.570	43.434	376
2016	126.665	126.659	48.573	383



Foto 3.9. Osmaniye’de Yer fıstığı tarlasında hasat yapan kadınlardan bir görünüm.

Endüstri bitkilerinden olan Zeytin (Yağlık), araştırma sahasında ekim alanı ve üretim miktarının uzun yıllar değerlerine bakıldığında Osmaniye ili için önemli bir ürün olduğu görülmektedir. Zeytin'in 2016 yılı tarımsal üretim verilerine göre 48.744 dekar ekim alanına ve 22.478 ton üretim miktarına ulaştığı belirlenmiştir. Zeytin (Yağlık), ilin tüm tarım alanına göre % 4'lük bir alanda yapılmaktadır. Uzun yıllar (2008-2016) üretim değerlerine bakıldığında zeytin üretim değerlerinde dalgalanmalar görülmektedir (Tablo 3.32).

Tablo 3.32. Osmaniye ilinde yıllara göre Zeytin (Yağlık) üretimi (2008-2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Yıllar	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)	Ağaç Başına Ortalama Verim (kg)	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	Toplam Ağaç Sayısı
2008	51.793	8.291	15	570.510	752.200	1.322.710
2009	60.041	17.230	23	749.622	555.813	1.305.435
2010	65.941	31.877	29	1.116.107	641.980	1.758.087
2011	67.005	37.083	30	1.249.907	592.860	1.842.767
2012	53.662	31.344	30	1.051.280	390.915	1.442.195
2013	45.214	28.398	26	1.097.308	164.316	1.261.624
2014	45.869	27.025	23	1.170.855	104.889	1.275.744
2015	49.283	27.801	24	1.161.920	209.211	1.371.131
2016	48.744	22.478	19	1.209.299	155.506	1.364.805

Tahıl bitkilerinden biri olan Buğday, Osmaniye ilinde çiftçiler tarafından ekim için çok tercih edilen bir tarım ürünüdür. Osmaniye ilinde yıllara göre Buğday üretim değerlerine bakıldığında yakın zamanda 413.639 ton üretim ile 2010 yılında en yüksek verimin alındığı görülmüştür. Buğday'ın 2016 yılı tarımsal üretim verilerine göre 510.168 dekar ekim alanına ve 166.234 ton üretim miktarına ulaştığı belirlenmiştir. Buğday, ilin tüm tarım alanına göre % 43'lük bir alanda yapılmaktadır (Tablo 3.33).

Tablo 3.33. Osmaniye ilinde yıllara göre Buğday üretimi (2008-2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Yıllar	Ekim Alanı (da)	Hasat Edilen Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2008	754.787	754.787	308.456	409
2009	756.034	756.034	257.416	341
2010	826.171	826.171	413.639	501
2011	688.976	688.976	280.280	407
2012	574.912	574.912	211.492	368
2013	537.323	537.323	184.144	343
2014	567.828	567.828	172.225	303
2015	527.961	527.961	179.202	339
2016	510.168	510.168	166.234	326

Tahıl bitkilerinden biri olan Mısır, Osmaniye ilinde çiftçiler tarafından Buğday gibi ekim için çok tercih edilen bir tarım ürünüdür. Osmaniye ilinde yıllara göre Mısır üretim değerlerine bakıldığında yakın zamanda 387.598 ton üretim ile 2010 yılında en yüksek üretim değerine ulaştığı görülmüştür. Mısır'ın, 2016 yılı tarımsal üretim

verilerine göre 350.906 dekar ekim alanına ve 386.052 ton üretim miktarına ulaştığı belirlenmiştir. Mısır, ilin tüm tarım alanına göre % 29'luk bir alanda yapılmaktadır (Tablo 3.34).

Tablo 3.34. Osmaniye ilinde yıllara göre Mısır üretimi (2008-2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Yıllar	Ekim Alanı (da)	Hasat Edilen Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2008	300.641	300.641	256.483	853
2009	248.003	248.003	211.719	854
2010	412.630	412.630	387.598	939
2011	382.343	382.343	300.075	785
2012	387.694	387.694	322.153	831
2013	308.668	308.668	326.705	1.058
2014	328.873	328.873	360.346	1.096
2015	330.106	330.106	341.996	1.036
2016	350.906	350.898	386.052	1.100

Kökleri yenen bitkilerinden biri olan Turp, Osmaniye ilinde çiftçiler tarafından ekim için çok tercih edilen bir sebze türüdür. Osmaniye ilinde yıllara göre Turp üretim değerlerine bakıldığında yakın zamanda 140.225 ton üretim ile 2016 yılında en yüksek üretim değerine ulaştığı görülmüştür. Turp'un, 2016 yılı tarımsal üretim verilerine göre 39.800 dekar ekim alanına ve 140.225 ton üretim miktarına ulaştığı belirlenmiştir. Turp, ilin tüm tarım alanına göre % 3'lük bir alanda yapılmaktadır (Tablo 3.35).

Tablo 3.35. Osmaniye ili yıllara göre Turp üretimi (2008-2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Ürün Adı	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)
2008	38.550	115.503
2009	37.500	112.500
2010	37.500	112.500
2011	38.305	114.915
2012	34.950	104.260
2013	40.550	125.000
2014	38.800	136.725
2015	39.700	140.220
2016	39.800	140.225

Yağlı Tohum bitkilerinden Soya, Ayçiçeği (Yağlık), Susam ve Pamuk Tohumu (Çiğit) Osmaniye ilinde ekim için tercih edilen bitki türleridir. Yağlı Tohum bitkilerinin en yüksek üretim değerine, 2016 yılı tarımsal üretim verilerine göre 42.695 dekar ekim alanına ve 12.054 ton üretim miktarına ulaşan Ayçiçeği (Yağlık) olduğu belirlenmiştir. Ayçiçeği (Yağlık), ilin tüm tarım alanına göre % 4'lük bir alanda yapılmaktadır (Tablo 3.36).

Tablo 3.36. Osmaniye ili Yağlı Tohum bitkileri üretimi (2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Ürün Adı	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Soya	16.444	6.105	371
Ayçiçeği (Yağlık)	42.695	12.054	282
Susam	12.195	619	51
Pamuk Tohumu (Çiğit)	700	156	223
Toplam	72.034	18.934	927

Kök ve Yumru sebzeler içerisinde Pırasa, Soğan (Taze), Soğan (Kuru), Sarımsak (Taze) ve Sarımsak (Kuru) Osmaniye ilinde ekim için tercih edilen bitki türleridir. Kök ve Yumru sebzelerinin içerisinde en yüksek üretim değerine, 2016 yılı tarımsal üretim verilerine göre 2.208 dekar ekim alanına ve 8.141 ton üretim miktarına ulaşan Soğan (Kuru) olduğu belirlenmiştir. Soğan (Kuru), ilin tüm tarım alanına göre % 0.2'lik bir alanda yapılmaktadır (Tablo 3.37).

Tablo 3.37. Osmaniye ili Kök ve Yumru sebzeler üretimi (2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Ürün Adı	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)
Pırasa	2.060	8.123
Soğan(Taze)	462	834
Soğan(Kuru)	2.208	8.141
Sarımsak(Taze)	6	9
Sarımsak(Kuru)	47	35
Toplam	4.783	17.142

Meyvesi için yetiştirilen sebzeler içerisinde Domates, Hıyar, Biber (Salçalık, Kapyra), Biber (Sivri), Biber (Dolmalık), Bamya, Patlıcan, Kabak (Sakız), Bezelye (Taze), Fasulye (Taze), Barbunya Fasulye (Taze), Kavun ve Karpuz Osmaniye ilinde ekim için tercih edilen bitki türleridir. Meyvesi için yetiştirilen sebzeler içerisinde en yüksek üretim değerine, 2016 yılı tarımsal üretim verilerine göre 4.120 dekar ekim alanına ve 20.704 ton üretim miktarına ulaşan Karpuz olduğu belirlenmiştir. Karpuz, ilin tüm tarım alanına göre % 0.3'lük bir alanda yapılmaktadır (Tablo 3.38).

Tablo 3.38. Osmaniye ili Meyvesi için yetiştirilen sebzeler üretimi (2016).
(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Ürün Adı	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)
Domates	3.450	8.321
Hıyar	586	1.082
Biber (Salçalık, Kapyra)	4.075	9.833
Biber (Sivri)	521	781
Biber (Dolmalık)	103	192
Bamya	495	367
Patlıcan	1.656	4.292
Kabak (Sakız)	358	615
Bezelye (Taze)	245	304
Fasulye (Taze)	1.889	2.064
Barbunya Fasulye (Taze)	230	192
Kavun	2.160	6.295
Karpuz	4.120	20.704

Osmaniye ili, iklim bakımından çok elverişli olduğu için birçok meyve yetiştirilmektedir. Osmaniye ilinde yetiştirilen Meyveler içerisinde Üzüm, İncir, Kiraz, Erik, Kayısı, Keçi Boynuzu, Şeftali (Nektarin), Şeftali (Diğer), Trabzon Hurması, Elma (Starking), Elma (Golden), Elma (Diğer), Nar, Armut, Vişne, Çilek ve Yeni Dünya Osmaniye ilinde ekim için tercih edilen meyve türleridir. Osmaniye ilinde yetiştirilen Meyveler içerisinde en yüksek üretim değerine, 2016 yılı tarımsal üretim verilerine göre 6.784 dekar ekim alanına ve 4.068 ton üretim miktarına ulaşan Kiraz olduğu belirlenmiştir. Kiraz, ilin tüm tarım alanına göre % 0.6'lık bir alanda yapılmaktadır (Tablo 3.39).

Tablo 3.39. Osmaniye ilinde yetiştirilen çeşitli meyvelerin üretimi (2016).

(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Ürün Adı	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)	Ağaç Başına Ortalama Verim (kg)	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	Toplam Ağaç Sayısı
Armut	1.068	482	38	12.805	17.615	30.420
Çilek	105	175	1.667	105	0	105
Erik	1.328	1.047	30	34.505	14.782	49.287
Elma(Starking)	976	1.468	41	35.846	6.204	42.050
Elma(Golden)	175	82	25	3.275	6.710	9.985
Elma (Diğer)	918	1.683	27	62.637	9.555	72.192
İncir	65	683	25	26.960	1.818	28.778
Kayısı	1.040	1.003	54	18.477	11.810	30.287
Keçi Boynuzu	550	150	30	5.000	0	5.000
Kiraz	6.784	4.068	22	183.890	60.350	244.240
Nar	2.556	2.149	26	81.758	87.610	169.368
Şeftali (Nektarin)	510	538	58	9.300	19.060	28.360
Şeftali (Diğer)	1080	1131	43	26.034	20.705	46.739
Trabzon Hurması	472	396	56	7.117	1.261	8.378
Üzüm Çekirdekli	2.571	1.505	585	2.571	0	2.571
Vişne	160	181	26	6.888	1.950	8.838
Yeni Dünya	20	39	25	1.560	405	1.965

Osmaniye ilinde, Akdeniz iklimi etkili olduğu için Turunçgiller yetiştirilebilmektedir. Osmaniye ilinde yetiştirilen Turunçgiller içerisinde Portakal, Mandalina, Limon ve Greyfurt Osmaniye ilinde ekim için tercih edilen Turunçgiller türleridir. Osmaniye ilinde yetiştirilen Turunçgiller içerisinde en yüksek üretim değerine, 2016 yılı tarımsal üretim verilerine göre 6.073 dekar ekim alanına ve 12.262 ton üretim miktarına ulaşan Portakal olduğu belirlenmiştir. Portakal, ilin tüm tarım alanına göre % 0.5'lik bir alanda yapılmaktadır (Tablo 3.40).

Tablo 3.40. Osmaniye ili Turunçgiller üretimi (2016).

(TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

Ürün Adı	Ekim Alanı (da)	Üretim (ton)	Ağaç Başına Ortalama Verim (kg)	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	Toplam Ağaç Sayısı
Portakal (Washington)	2.555	3.817	133	28.785	10.110	38.895
Portakal (Yafa)	851	558	175	3.190	0	3.190
Portakal (Diğer)	2.667	7.887	122	64.845	200	65.045

Mandalina (Satsuma)	1.780	4.062	94	43.084	18.275	61.359
Mandalina (Clementin)	120	254	69	3.700	0	3.700
Mandalina (King)	609	1.926	105	18.270	980	19.250
Mandalina (Diğer)	2.614	5.027	77	65.040	9.699	74.739
Limon	210	951	79	12.050	467	12.517
Greyfurt (Altıntop)	30	71	95	750	0	750

3.3.4. Hayvancılık

3.3.4.1. Hayvansal Üretim Değerleri

Araştırma sahasında hayvancılık faaliyetleri ekonomik açıdan önemli bir yere sahiptir. Türkiye'deki büyükbaş hayvan sayısının % 1'ine sahip Osmaniye ilinde 2013 yılında 874.188.750 TL'lik bitkisel üretim değeri ve 328.761.689 TL'lik hayvansal üretim değeri bulunmaktadır (Doğaka Yatırımcılar İçin Osmaniye Rehberi, 2013: 9).

3.3.4.2. Osmaniye İlinde Hayvan Varlığı

Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık az ya da çok tüm ilçelerde yapılmaktadır. Araştırma sahasında 2016 yılı verilerine göre sığır, buzağı-dana, manda gibi büyükbaş hayvan sayısı toplamda 65.371'dir. Büyükbaş hayvan varlığının büyük bir kısmını Kadirli ilçesi ile Merkez, Düziçi ve Sumbas ilçelerinde bulunmaktadır. Sığır, buzağı-dana, manda sayıları diğer ilçelere göre Kadirli ilçesi daha öndedir. Koyun ve Keçi sayılarında ise Merkez ve Kadirli ilçeleri önde gelmektedir. Kadirli ilçesinde büyükbaş hayvan sayısının 24.434 baş, Merkez ilçede 13.350 baş, Düziçi ilçesinde 12.178 baş, Sumbas ilçesinde ise 8.319 baş olduğu görülmektedir. Sahada büyükbaş hayvancılığın % 37'lik bölümü Kadirli ilçesinde, % 20'lik bölümü Merkez ilçede, % 19'lük bölümü Düziçi ilçesinde, % 13'lük bölümü ise Sumbas ilçesinde yapılmaktadır. En az ise 707 baş büyükbaş hayvan sayısı ile Hasanbeyli ilçesinde yapılmaktadır.

Osmaniye ilinde koyun ve keçi türlerinden oluşan küçükbaş hayvan sayısı 190.307'dir. Sahanın küçükbaş hayvan yetiştiriciliği incelendiğinde, en fazla keçi besiciliği yapılmakta olduğu görülmektedir. Keçi miktarı 2016 verilerine göre ise toplamda 105.622 baş, Koyun miktarı ise toplamda 84.685 baştır. Bu oranlarla birlikte 2016 yılı verilerine göre il genelinde toplam küçükbaş hayvan miktarının 190.307 baş olduğu görülmektedir. Küçükbaş hayvan varlığında Merkez, Kadirli, Düziçi, Toprakkale ve Sumbas ilçeleri daha ön plandadır. İlde yapılan küçükbaş hayvancılıkta 58.000 baş koyun ve keçi sayısı ile Merkez ilçe ilk sırada gelmektedir. Bu ilçeyi 46.000 baş ile Kadirli ilçesi, 26.221 baş ile Düziçi ilçesi gelmektedir. En fazla koyun 30.000 baş ile Merkez ilçesinde bulunmakta iken en fazla keçi ise 28.000 baş ile yine Merkez ilçede bulunmaktadır (Tablo 3.41). Bu oranlara göre sahadaki küçükbaş hayvancılığın % 30'u Merkez ilçesinde, % 24'ü Kadirli ilçesinde, % 14'ü ise Düziçi ilçesinde yapılmaktadır. En az oranda küçükbaş hayvancılığın yapıldığı ilçe ise 7.700 baş ile Bahçe ilçesi olduğu görülmektedir.

Tablo 3.41. Osmaniye ilinin ilçelerine göre hayvan varlığı (2016). (Osmaniye Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü verilerinden düzenlenmiştir(2017)).

İlçeler	Büyükbaş			Toplam	Küçükbaş		Toplam	Tek Tırnaklı		
	Sığır	Buzağı-Dana (*)	Manda (baş)		Koyun (baş)	Keçi (baş)		At (adet)	Katır (adet)	Eşek (adet)
Merkez	10.753	2.447	150	13.350	30.000	28.000	58.000	80	0	10
Bahçe	1.513	620	0	2.133	1.144	6.563	7.707	126	11	143
Düziçi	8.175	3.973	30	12.178	11.071	15.150	26.221	21	22	29
Hasanbeyli	461	246	0	707	1.620	7.474	9.094	34	4	75
Kadirli	19.356	4.729	349	24.434	18.950	27.050	46.000	55	5	0
Sumbas	7.146	1.173	0	8.319	4.900	15.385	20.285	33	0	0
Toprakkale	3.205	1.045	0	4.250	17.000	6.000	23.000	0	0	0
Toplam	50.609	14.233	529	65.371	84.685	105.622	190.307	349	42	257

(*) :Buzağı-Dana: 1 yaşın altındaki hayvanlar

Osmaniye ilinde 2016 yılı kanatlı hayvan türlerinden oluşan hayvan sayısı 615.701'dir. Bu sayının büyük bir kısmını Yumurta Tavuğu ve Broiler (Et Tavuğu) oluşturmaktadır. İlde Yumurta tavuğu 201.414 adet, Broiler (Et Tavuğu) ise 409.000 adet üretimi yapılmıştır. Tavuk üretiminde ise Broiler (Et tavuğu) üretiminin 409.000 adet ile ilk sırada olduğu görülmektedir. Tavuk varlığında Yumurta Tavuğu ve Broiler (Et Tavuğu) olmak üzere toplamda 312.500 adet ile Toprakkale ilçesi, 134.000 adet ile de Merkez ilçe, 75.690 adet ile Kadirli ilçesi ön plana çıkmaktadır. Hindi, kaz ve ördek yetiştiriciliğinde ise 2650 adet ile merkez ilçe, 1365 adet ile Düziçi ilçesi ön sırada gelen alanlardır (Tablo 3.42). Bu oranlara göre kanatlı hayvan varlığının, % 51'i Toprakkale ilçesinde, % 23'ü Merkez ilçede, % 12'si Kadirli ilçesinde, % 8'i ise Düziçi ilçesinde bulunmaktadır. İlde kanatlı hayvan sayısı bakımından en düşük üretim değerine 1060 adet ile Hasanbeyli ilçesinin sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3.42. Osmaniye ili kanatlı hayvan sayıları dağılımı (2016). (Osmaniye Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü verilerinden düzenlenmiştir (2017)).

İlçeler	Yumurta Tavuğu	Broiler (Et Tavuğu)	Hindi	Kaz	Ördek
Merkez	50.000	84.000	250	200	2.000
Bahçe	16.300	0	173	43	81
Düziçi	48.224	0	335	240	790
Hasanbeyli	2700	0	38	54	29
Kadirli	50.690	25.000	120	370	270
Sumbas	21.000	0	0	0	0
Toprakkale	12.500	300.000	220	32	42
Toplam	201.414	409.000	1.136	939	3.212

Osmaniye ilinde 2016 yılında üretilen yumurta sayısı 35.671.860'tır. Bu değer içerisinde en çok yumurta 35.247.450 adet ile Tavuk yumurtası olduğu görülmektedir. Bu değeri 337.260 adet ile Ördek yumurtası takip etmektedir (Tablo 3.43). İlde yumurta üretiminde Merkez ilçe, Kadirli ve Düziçi ilçeleri ön plana çıkmaktadır. Sahada yumurta sayılarına göre üretimin % 25'i Merkez ilçede, % 25'i Kadirli ilçesinde ve % 24'ü Düziçi ilçesinde yapılmaktadır. İlde en az yumurta üretim sayısı ise 479.409 adet ile Hasanbeyli ilçesinde olmuştur.

Tablo 3.43. Osmaniye ili yumurta sayıları dağılımı (2016). (Osmaniye Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü verilerinden düzenlenmiştir (2017)).

İlçeler	Tavuk	Hindi	Kaz	Ördek
Merkez	8.750.000	10.500	8.400	210.000
Bahçe	2.852.500	7.266	1.806	8.505
Düziçi	8.439.200	14.070	10.080	82.950
Hasanbeyli	472.500	1.596	2.268	3.045
Kadirli	8.870.750	5.040	15.540	28.350
Sumbas	3.675.000	0	0	0
Toprakkale	2.187.500	9.240	1.344	4.410
Toplam	35.247.450	47.712	39.438	337.260

İlde 2016 yılı verilerine göre eski ve yeni usul kovan varlığı 66.142 adet olmuştur. Sahada Bal kovana bakımından en yüksek sayıya 30.000 adet ile Kadirli ilçesi ulaşmıştır. Kadirli ilçesini takiben 18.963 adet kovan sayısı ile Merkez ilçe gelmektedir. Osmaniye ilinde Balmumu üretimi 2016 yılı verilerine göre 23.090 kg gerçekleşmiştir. İl geneli 2016 yılı Bal üretimi 700.220 kg olarak gerçekleşmiştir. Bu üretim değerleri sonucunda 410.000 kg ile Kadirli ilçesi ilk sırada gelirken, 150.000 kg ile Merkez ilçe ikinci sırada, 64.200 kg ile de Düziçi ilçesi üçüncü sırada gelmektedir (Tablo 3.44). Sahadaki bal üretiminin % 59'u Kadirli ilçesinde, % 21'i Merkez ilçede ve % 9'u ise Düziçi ilçesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 3.44. Osmaniye'nin ilçelere göre Bal kovana, Balmumu, Bal üretimi ve Arıcılık yapan köy sayıları (2016). (TÜİK, 18.08.2017, www.tuik.gov.tr).

İlçeler	Eski Usul Kovan	Yeni Usul Kovan	Balmumu Üretimi (kg)	Bal Üretimi (kg)	Arıcılık Yapan İşletme Sayısı	Arıcılık Yapan Köy Sayısı
Merkez	0	18.963	10000	150.000	170	29
Bahçe	24	1.955	380	10.400	25	10
Düziçi	70	6.480	3.500	64.200	89	16
Hasanbeyli	0	1.090	730	4.620	12	3
Kadirli	0	30.000	7.000	410.000	182	39
Sumbas	50	6.300	980	50.000	33	7
Toprakkale	8	690	500	6.400	13	7
Toplam	154	65.988	23.090	700.220	524	111

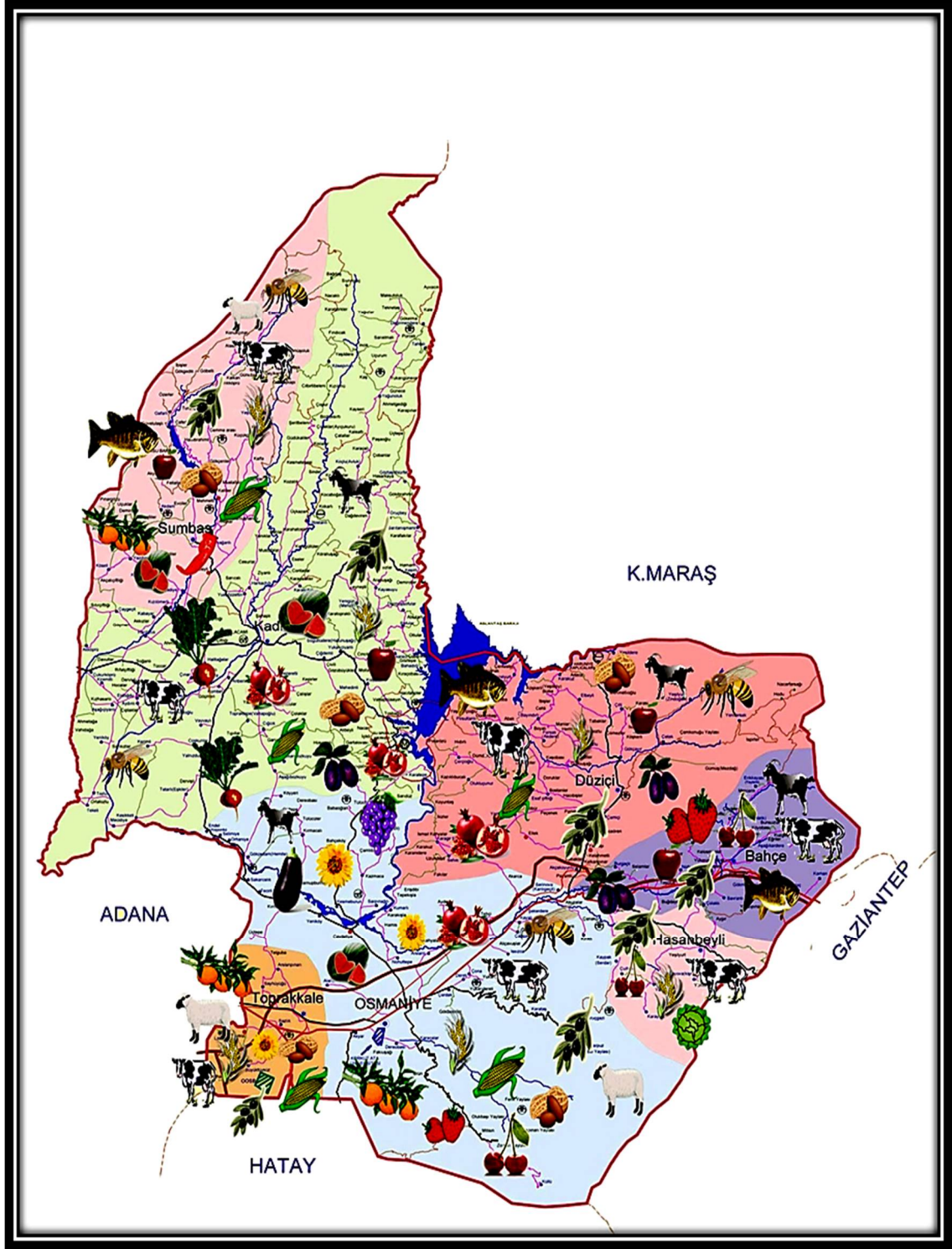
3.3.4.3. Su Ürünleri Üretim Değerleri

İlimiz sınırları içerisinde toplam 3 adet su ürünleri işletmesi bulunmaktadır. Su ürünleri üretim değerlerine bakıldığında Hasanbeyli ilçesi Kalecik köyünde bulunan Çukurova Su Ürünleri tesislerinin toplam kapasitesi 150 ton/yıl olup 2016 yılı Balık üretim miktarı 118.885 kg ile ilde ilk sırada yer almaktadır. Bu tesisi takiben Sumbas ilçesinin Gaffarlı köyünde bulunan Haktan Su Ürünleri tesislerinin toplam kapasitesi 20 ton/yıl olup 2016 yılı Balık üretim miktarı 15.067 kg ile ilde ikinci sırada yer almaktadır. Son olarak Bahçe ilçesi Bekdemir köyünde bulunan Taşlı Geçit Alabalık İşletmesi tesislerinde toplam kapasitesi 15 ton/yıl olup 2016 yılı Balık üretim miktarı pasif durumdadır (Tablo 3.45).

Tablo 3.45. Osmaniye ili Su ürünleri üretim değerleri (2016).(Osmaniye Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü verilerinden düzenlenmiştir (2017)).

Tesisin Adı	Köyü	İlçesi	Kapasitesi (ton/yıl)	Balık Üretim Miktarı (kg)
Çukurova Su Ürünleri	Kalecik	Hasanbeyli	150	118.885
Haktan Su Ürünleri	Gaffarlı	Sumbas	20	15.067
Mad. İnş. Tic. Ltd. Şti. Taşlı Geçit Alabalık İşletmesi	Bekdemir	Bahçe	15	Pasif
Toplam	-	-	185	133.952

Foto 3.10. Kalecik Barajında bulunan balık üretim tesisleri (29.02.2016, (earth.google.com)).



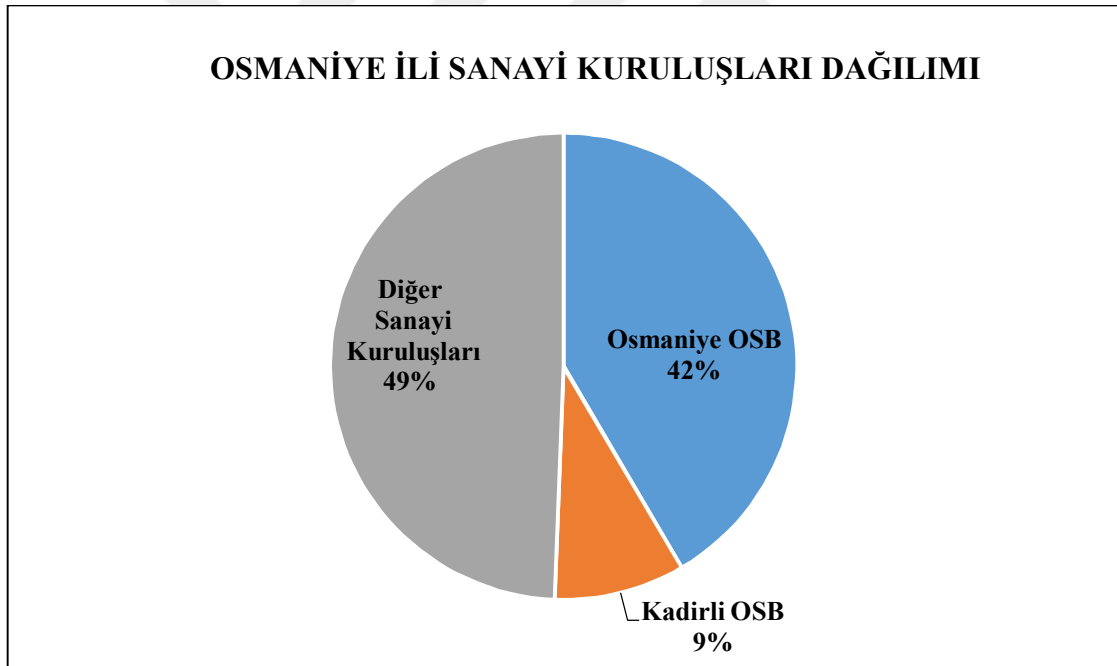
Şekil 3.8. Osmaniye ili tarım ve hayvancılık ürünleri dağılımı haritası. (Osmaniye İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2017).

3.3.5. Sanayi

İlde Tarım ve hizmetler sektörlerinde ülke ortalaması ve üstünde değerler alan Akdeniz Bölgesi'nde, aynı durum sanayi göstergeleri için geçerli değildir. Sanayinin bölge içi dağılımının dengeli olduğundan söz edilemez. Bilindiği gibi, Akdeniz Bölgesi'nde sanayi, geleneksel kutup niteliğindeki Adana ve Hatay'da yoğunlaşmıştır.

Akdeniz Bölgesi'nde faaliyete geçen organize sanayi bölgesi parsel sayısı 1298'dir ve bölgesel sıralamada altıncı sırada yer almaktadır. Akdeniz Bölgesi, organize sanayi bölgeleri uygulaması itibariyle, diğer bölgelerin gerisinde kalmıştır. Bunun temel nedenlerinden biri, özellikle kıyı şeridinde bulunan illerde, organize sanayi bölgeleri için elverişli ve yeterli arazi bulma güçlüğüdür. Osmaniye yıllar boyunca Adana çekirdek sanayi kuşağına bağlı kalmış ve bu süre içinde ağırlıklı olarak tarım ve tarıma dayalı ticaret yapmayı sürdürmüştür. Diğer yandan il ve bölgelerin kalıcı bir zenginleşmeye gitmeleri ve refah düzeylerini arttırmalarında sanayileşmenin önemli bir lokomotif görevi gördüğü bilinmektedir. Başka bir ifade ile hem sanayi cazibe merkezlerine yakınlığı hem de ulaşım olanaklarının kolaylığına rağmen, Osmaniye kalkınmanın motor görevini üstlenecek olan kendi sanayisini kuramamanın sıkıntısını yaşamıştır (Koç, 2008: 209).

İlde bulunan sanayi kuruluşlarının sayısı, sektörlerine göre sanayi bölgelerinin (Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri, Endüstri İhtisas Bölgesi İhtisas Edilmiş Alanlar, Büyük Sanayi Siteleri vb.) sayısı, kapasitesi, alanı (ha), OSB ve diğer sanayi alanlarında yer alan sanayi kuruluşlarının sayısı 2013 yılı itibari ile 242'dir. Osmaniye OSB sanayi kuruluşu sayısı 101, Kadirli OSB sanayi kuruluşu sayısı 22, diğer sanayi kuruluşlarının sayısı ise 120'dir (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2013: 128).



Grafik 3.11. Osmaniye ilinde yer alan sanayi kuruluşları dağılımı grafiği.

Tablo 3.46. Osmaniye ilindeki sanayi kuruluşlarının alan dağılımı. (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu 2013).

Sanayi Kuruluşları	Alanı (ha)	%
Osmaniye OSB	699	80.5
Kadirli OSB	122	14
Osmaniye Küçük Sanayi Sitesi	33	4
Kadirli Küçük Sanayi Sitesi	10	1
Düziçi Küçük Sanayi Sitesi	3.3	0.4
Bahçe Küçük Sanayi Sitesi	1	0.1
Toplam	868.3	100

Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi 1994 yılında kurulmuş olup, Yumurtalık Serbest Bölgesine 35 km, İsdemir (İskenderun Demir-Çelik Fabrikası) Limanına 63 km, Adana Şakirpaşa Havaalanına 95 km, Toprakkale İlçesi Devlet Demiryolları İstasyonuna 10 km mesafededir. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinin Adana-Osmaniye Devlet Yoluna bağlantısı Büyük Tüysüz Köy yolundan sağlanmaktadır. Yol durumu asfalt olup toplam 6 km'dir. 137 parsel mevcut olup, parsellerin tümü yatırımcılara tahsis edilmiştir. Üretimde olan 101 adet sanayi tesislerindeki istihdam sayısı 9.305 kişidir.



Foto 3.11. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinden (OSB) genel bir görünüm. (OSB, 22.02.2016, <http://www.oosb.org.tr>).

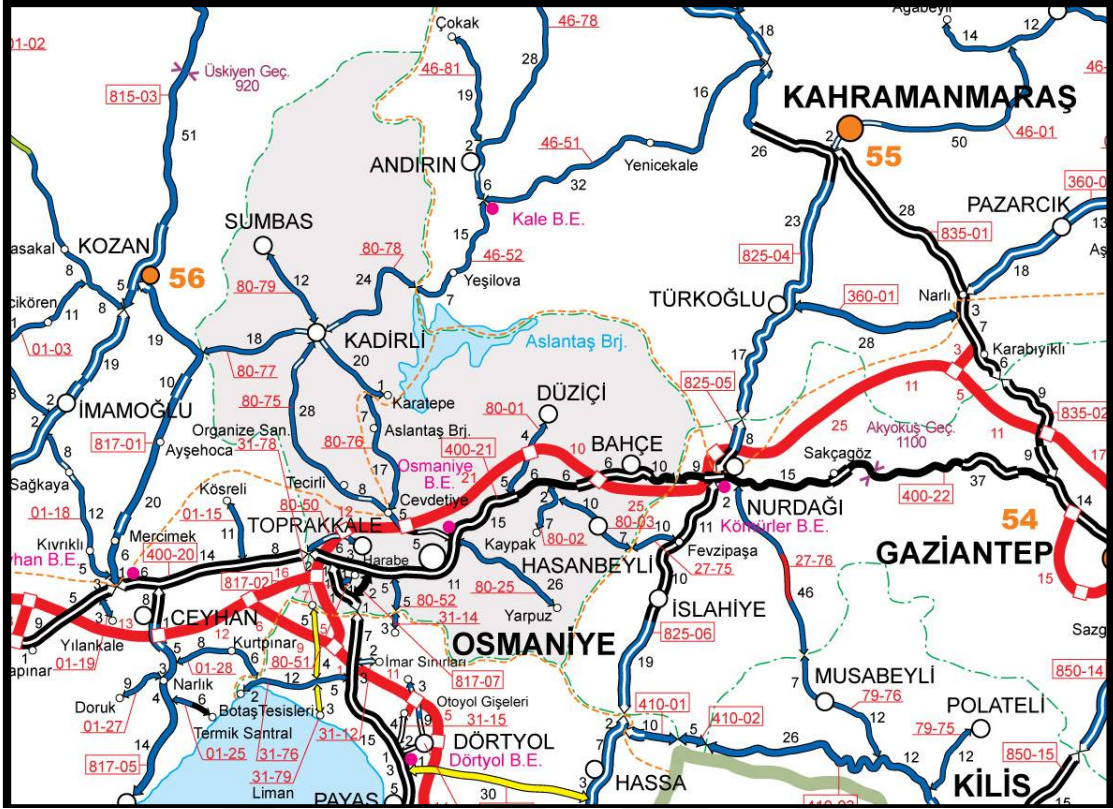
Kadirli Organize Sanayi Bölgesi, Yusuf İzzettin Köyü, İnebeyli Döğüştepe'de 120 ha alan üzerinde 2000 yılında kurulmuştur. Kadirli Organize Sanayi Bölgesi, Kadirli ilçesine 5 km, Osmaniye Otoban girişine 35 km, Adana-Ceyhan Otoban girişine 50 km, Adana Havaalanına 90 km, İskenderun Limanına 100 km, Mersin Limanına 180 km mesafededir. Kadirli Organize Sanayi Bölgesinde 38 adet parsel mevcut olup faaliyette olan 22 sanayi kuruluşunda istihdam sayısı 598 kişidir (Doğaka Yatırımcılar İçin Osmaniye Rehberi, 2014: 17,18).

Osmaniye ilinin ekonomik yapısı tarıma dayalı olarak gelişme göstermiştir. Gerek coğrafi konumu gerekse de iklim yapısının tarıma elverişli olması nedeniyle başlarda tarım ekonominin öncü sektörü olmuştur. Çevresindeki illerde genişleyen sanayinin baskısı ve Osmaniye ilinin kalkınmada öncelikli iller arasına girmesiyle birlikte ile verilen teşviklerle çeşitli sektörler için önemli yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Bu yatırımlardan demir-çelik sektörü payını önemli ölçüde almıştır. Bu sebepten ötürü demir-çelik sektörü Osmaniye ilinde önemli bir sektör haline gelmiştir. Tarım ve gıda sektörlerinde ise bazı ürünlerde Türkiye'deki üretimin en yüksek seviyelerine ulaşılmıştır. Tarıma dayalı sektörlerden yer fıstığı işlenmesi ve ürün farklılaştırması yolu ile yer fıstığından katma değeri yüksek ürünler elde edilmesi sanayileşmeye paralel olarak gelişme eğilimindedir. Genel olarak Osmaniye

ekonomisine yön veren dinamizmi sağlayan sektörler; tarıma dayalı gıda sanayi, demir-çelik ile taş ve toprağa dayalı sanayi sektörüdür. Sanayi siciline kayıtlı toplam 253 firmanın bulunduğu Osmaniye’de, bu firmalardan 79’u gıda sektöründe yer almaktadır. Gıda sanayi sektörünün firma sayılarına göre toplam sanayi içindeki oranı % 31.2’dir ve ilk sırada gelmektedir. Gıda sektörünün ardından 48 firma ve % 18.9’luk pay ile metal ana sanayi gelirken, bu sektörleri sırası ile 33 firma ve % 33’lük pay ile kimya-petrol, kömür ve plastik sanayi gelirken, 31 firma ve % 12.2’lik pay ile taş ve toprağa dayalı sanayi, madencilik, 26 firma ve % 10.2’lik pay ile tekstil, giyim eşyası ve deri sanayi, 16 firma ve % 6.3’lük pay ile makine teçhizat ve ulaşım aracı sanayi, 12 firma ve % 4.7’lik pay ile ağaç ürünleri ve mobilya sanayi, 6 firma ve % 2.3’lük elektrik üretim sanayi, 2 firma ve % 0.7’lik pay ile kâğıt, kâğıt ürünleri ve basım sanayi takip etmektedir. Osmaniye ilinde, metal ana sanayi istihdam yaratma bakımından % 35.8’lik pay ile ilk sırada gelirken, ikinci sırada % 31.7’lik pay ile dokuma, giyim eşyası ve deri sanayi, üçüncü sırada % 12.4’lük pay ile gıda sanayi, dördüncü sırada % 7.9’luk pay ile kimya-petrol, kömür, kauçuk ve plastik ürünleri sanayi ve beşinci sırada % 4’lük pay ile makine, teçhizat ve ulaşım aracı sanayi bulunmaktadır (Doğaka Yatırımcılar İçin Osmaniye Rehberi, 2014: 11,12).

3.3.6. Ulaşım

Osmaniye ili karayolu ulaşımı bakımından çok avantajlı bir konumda bulunmaktadır. İli Adana’ya bağlayan D-400 Karayolu çift yol olup, Tarsus-Adana, Gaziantep ve İskenderun otoyolları ilden geçmektedir. İlde 79 km otoyol, 67 km devlet yolu, 218 km il yolu olmak üzere toplam 364 km yol ağı bulunmaktadır. Demiryolu ile kent içi yolcu taşımacılığı yapılmamaktadır. Haydarpaşa-Bağdat demiryolunun 61 km’si Osmaniye ili sınırlarından geçmektedir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 49).



Şekil 3.9. Osmaniye ulaşım haritası. (KGM, 22.02.2016, <http://www.kgm.gov.tr>).

Tablo 3.47. Osmaniye ilinde karayolu ağı uzunlukları.
(Osmaniye İl Özel İdaresi verilerinden düzenlenmiştir 2015).

Yol	Asfalt Betonu	Sathi Kaplama	Diğer Yollar	Toplam (km)
Otoyol	79	-	-	79
Devlet Yolu	54	13	-	67
İl Yolu	5	212	1	218
Toplam	138	225	1	364

Araştırma sahasında kent içi ulaşım, karayolu ile sağlanmakta olup, herhangi bir raylı sistem kullanılmamaktadır. Kent içi yollarda da sık sık bakım çalışmaları yapılmaktadır.

Osmaniye ili Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Elazığ ve Malatya gibi önemli illere ulaşımı sağlayan karayollarının kavşak noktasında olması, ilin yolcu potansiyelinin de artmasına neden olmuştur. Şehirlerarası ulaşımında karayolunun yanında ucuz bir ulaşım imkânı sunan demiryolları da bölge ulaşımında önemli bir yere sahiptir. Araştırma sahasının gelecekte önemli bir konuma gelme olanaklarına sahip olma özellikleri nedeniyle Hava limanı ve Hızlı tren projelerinin gelecek yıllar içerisinde hayata geçirilmesi her alanda ilin gelişimine büyük katkı sağlayacağı gibi özellikle araştırma konumuz olan Turizm faaliyetlerine de büyük katkı sağlayacaktır.

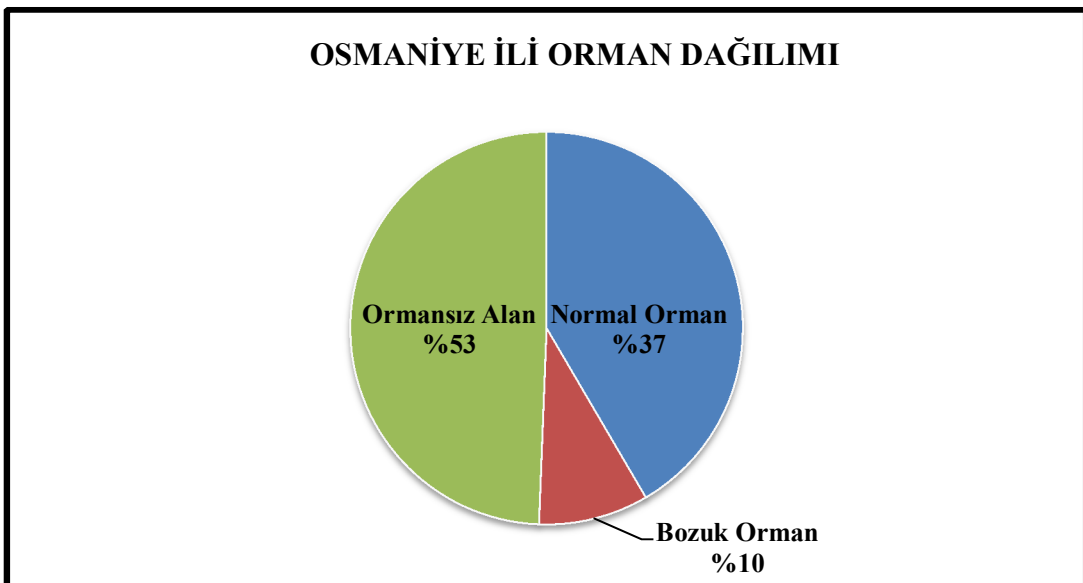
3.3.7. Orman Varlığı

İlimiz orman varlığı bakımından %56 si ormanlarla kaplı olup, Türkiye orman varlığı göz önüne alındığında (%27) orman varlığı bakımından zengin bir ildir.

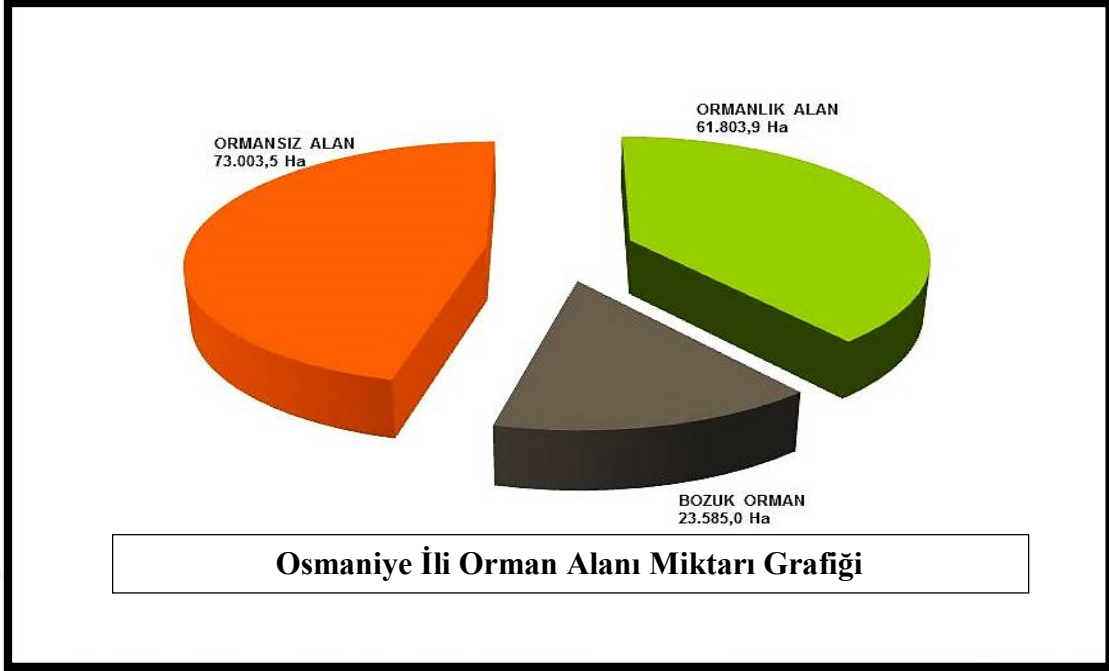
Topoğrafya olarak; Akdeniz Bölgesinde Toros dağlarının doğusunda Amanos dağlarının uzantısında yer almaktadır. Jeolojik yapı olarak ovalık ve dağlık kesimler iç içe olup su kaynakları oldukça fazladır ve bu kaynakların meydana getirdiği vadi yamaçları ve ovalarda oluşturduğu alüvyon topraklar verimlidir. Ağaçlandırma çalışmaları ve makilik alanlar da verimli orman statüsüne kavuşmuştur. 0-800 m'lik rakıma kadar Kızılcım ağırlıklı olan bu ormanlar, 800-1200 m arasında Karaçam, 1000-1200 m arasında lokâl olarak Sedir ve Kayın ormanları mevcuttur. %56'sı ormanlarla kaplı olan ilimiz ormanlarının tamamı Devlet Ormanıdır. Bu ormanların %45'i ibrelî, %55'i yapraklı ormanlardan oluşmaktadır. 87.598 hektarının 53.933 hektarı Normal Koru Ormanı, 17.898 hektarı Bozuk Koru Orman alanı, 382 hektarı Normal Baltalık ve 15.350 hektarı Bozuk Baltalık ormanlardan, 35 hektarı da özel ormandan oluşmaktadır (Tablo 3.48). Osmaniye Orman İşletme Müdürlüğü Şeflik (Bahçe, Düziçi, Hasanbeyli, Yarpuz, Osmaniye) bazındaki ormanlık alanlar; Bahçe Orman İşletme Şefliği 15.520 hektar ormanlık alan, Düziçi Orman İşletme Şefliği 28.715 hektar ormanlık alan, Hasanbeyli Orman İşletme Şefliği 14.000 hektar ormanlık alan, Osmaniye Orman İşletme Şefliği 15.450 hektar ormanlık alan, Yarpuz Orman İşletme Şefliği 13.811 hektar ormanlık alan, Özel orman olarak 35 hektar olmak üzere Toplam Ormanlık Alan miktarı il bazında 87.598 hektar'dır. İşletme Müdürlüğü sınırları içerisinde 68.383 hektarda ormansız alan olmak üzere toplam 155.947 hektar alan mevcuttur (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı VII. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2014).

Tablo 3.48. Osmaniye ilinin ormanlık alan durumu (2014). T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı VII. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, (2014).

Ormanlık Alan Çeşidi	Kapladığı Alan (ha)
Normal Koru Ormanı	53933
Bozuk Koru Ormanı	17898
Toplam Koru Ormanı	71831
Normal Baltalık Orman	382
Bozuk Baltalık Orman	15350
Toplam Baltalık Orman	15732
Özel Orman Alanı	35
Toplam Orman Alanı	87598



Grafik 3.12. Osmaniye ili orman dağılımı grafiği.



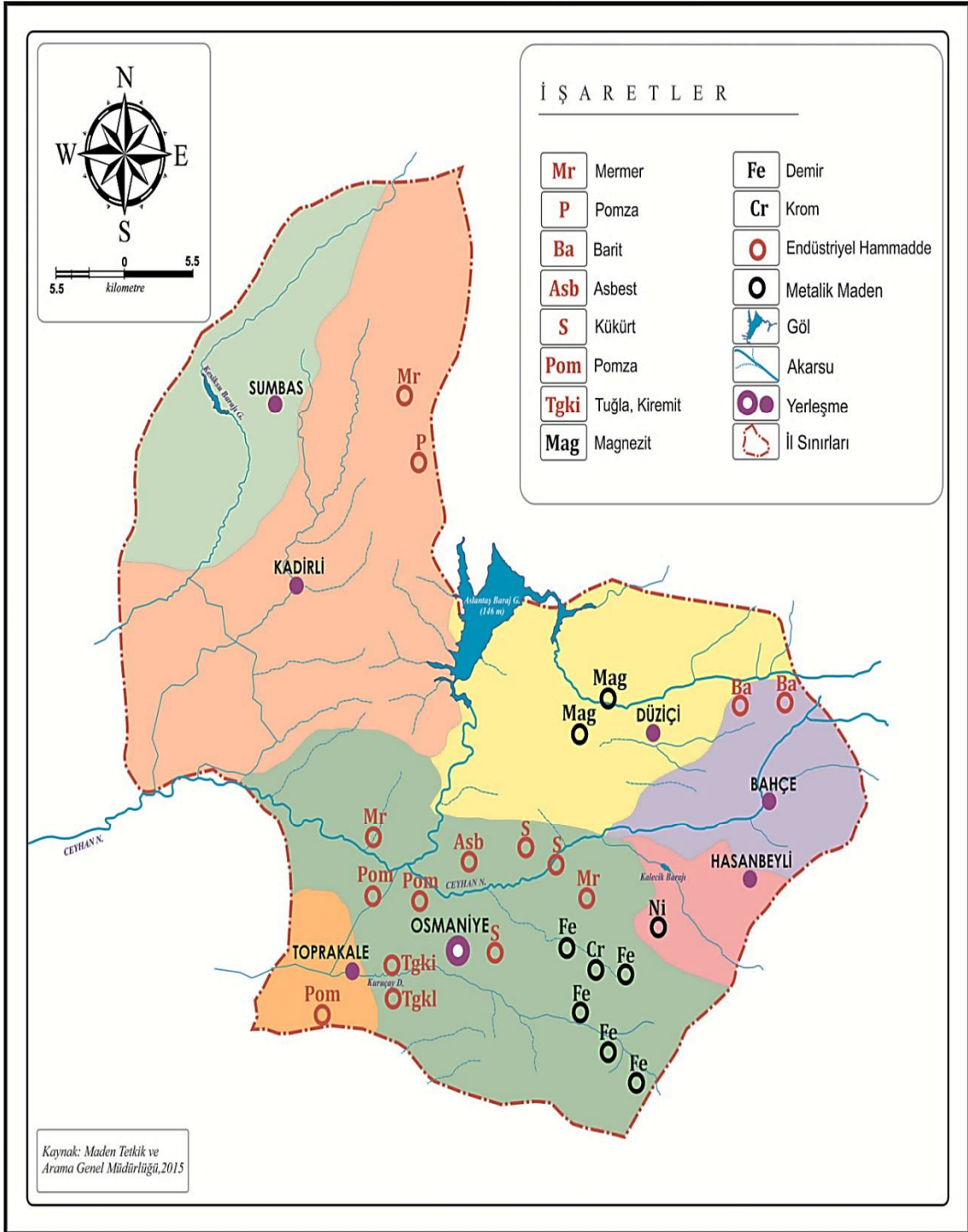
Grafik 3.13. Osmaniye ili orman alanı miktarı grafiği. (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı VII. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2014).

3.3.8. Madenler ve Enerji Kaynakları

Osmaniye ilinde bulunan madenler demir, krom, manyezit, kükürt, kömür ve kil kaynakları bulunmaktadır. İlde en fazla demir yatakları bulunmaktadır. Kömür ve Kil yataklarına dair rezerv ve tenör bilgisi bulunmamaktadır (Koç, 2008: 193).

Tablo 3.49. Osmaniye ili maden rezervleri. Osmaniye İl Çevre Durum Raporu (2005).

Maden Türü ve Yatakları	Rezerv Miktarı (ton)
Ağoluk Demir Yatağı	41721
Yunt Mağara Demir Yatağı	1800
Kokarca Demir Yatağı	13700
Kızılyüce Demir Yatağı	56000
Çotlu Demir Yatağı	1046650
Issızca Kükürt Yatağı	8200000
Bahçe Manyezit Yatağı	8000
Kirli Ocak Kromitit Yatağı	1500
Karabolluk Demir Yatağı	48300
Şemlik Demir Yatağı	268900



Şekil 3.10. Osmaniye ili maden haritası.

Osmaniye ilinde enerji kaynakları bakımından da önemli bir konuma sahiptir. İlin çevresinde bulunan akarsular ve baraj gölleri sayesinde elektrik enerjisi üretiminde ve tarımsal sulama konusunda herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. Osmaniye ilinde yer alan 4 barajdan ikisinde elektrik enerjisi üretimi yapılmaktadır. Bu üretimi yapan barajlar Aslantaş ve Berke Barajlarıdır. Aslantaş ve Berke Barajlarının toplam üretim gücünün 648 MW ve yıllık elektrik üretimi 2.277 GWh'tir. Bu elektrik üretiminin % 74.3'ü Berke Barajından sağlanmaktadır. İldeki barajların toplam 134.000 ha alanı sulayabilmektedir. Bu sulama kapasitesinin % 88'ini Aslantaş Barajı sağlamaktadır.

Osmaniye ili gerek güneşlenme süresinin uzunluğu gerekse rüzgâr enerjisi potansiyellerinin varlığı ile yenilenebilir enerji kaynakları açısından da oldukça avantajlı bir konuma sahiptir. Osmaniye’de bulunan rüzgâr enerjisi santralleri 2009 yılından günümüze kadar aktif olarak çalışmaktadır. Türkiye’de güneş enerjisi potansiyeli bakımından Güneydoğu Anadolu Bölgesi ilk sırada gelirken, Akdeniz Bölgesi ikinci sırada gelmektedir. Akdeniz Bölgesinde yer alan Osmaniye ilinin güneşlenme değeri 1650 kWs/m²-yıldır. Türkiye’nin yıllık toplam güneşlenme süresi 2.699 saat, günlük ortalaması ise 7.5 saattir. Osmaniye’de günlük ortalama güneşlenme süresi 8.1 saat olup, Türkiye ortalamasının üzerinde bir değere sahiptir.

İlde ki coğrafi yapılar itibariyle rüzgâr enerjisinin kullanımı olanaklı kılan en önemli etkenler arasında yer almaktadır. Dünya rüzgâr kaynağı 53 TWh/yıl olarak hesaplanmaktadır. 2020 yılına kadar dünya elektrik tüketiminin % 12’sinin rüzgâr enerjisinden karşılanması öngörülmektedir. Dolayısıyla dünya için rüzgâr enerjisi büyük önem arz etmektedir. Rüzgâr enerjisine yapılan yatırımlarla, Türkiye 2619.15 MW’ı aşan kurulu güce ulaşmıştır. Türkiye üretiminin % 5.15’ini karşılayan Osmaniye ilinde kurulu 135 MW güce nazaran ilin 718 MW’lık potansiyeli göstermektedir ki bu üretim gücüne rağmen yatırımlar tüm mevcut potansiyeli kullanmada yetersiz kalmaktadır (Doğaka Yatırımcılar İçin Osmaniye Rehberi, 2014: 23).

4. ARAŞTIRMA SAHASINDA TURİZMİN TEMEL UNSURLARI

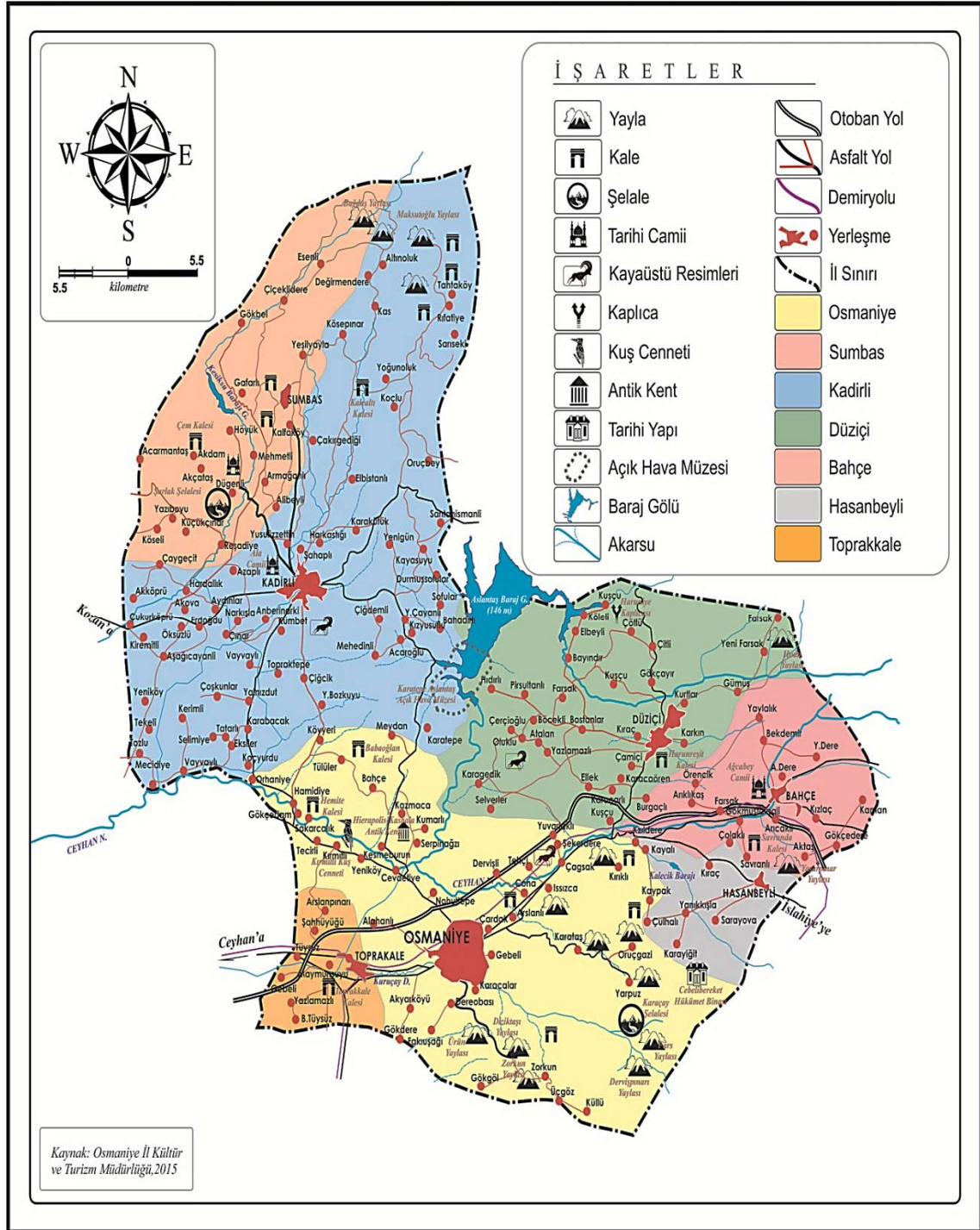
4.1. Doğal Çekicilikler

Osmaniye ili kendine özgü doğal, tarihi ve kültürel çekiciliklere sahip bir ildir. Ayrıca ilde birçok turizm türüne imkân verecek potansiyele sahiptir. Osmaniye ili, sahip olduğu doğal güzellikleri ve zengin kültürel mirası, yaylaları, kaleleri, ören yerleri, milli parkı, açık hava müzesi ile turizm oluşumu ve gelişimi için avantajları olan bir alandır. Araştırma sahasının bünyesinde çeşitli yükseltilerde yer alan yaylaların bol miktarda yer aldığı bölge, bu önemli özelliği ile yürüyüş, kamp yapma ve yaz aylarında sıcaklıkların etkisini azaltacak yaylalarda konaklama imkânları ile birçok insana hizmet edecek turizm olanakları sağlamaktadır.

Araştırma sahasın da yaz aylarında günübirlik rekreatif faaliyetler için imkân sağlayan mesire alanları, yaylalık alanlar, soğuk su kaynakları gibi alanlarda yer almaktadır.

“Osmaniye il sınırları içerisinde yer alan yörenin tarihi geçmişini yansıtan çeşitli arkeolojik ve tarihi eserler bulunmaktadır” (Koç, 2008: 297).

İlde doğa yürüyüş imkânına sahip Amanos dağları, Düldül dağı gibi önemli yer şekillerinin olması aynı zamanda bu yürüyüşler için çeşitli organizasyonların yapılması turizm değerleri açısından önemlidir.



Şekil 4.1. Osmaniye ili turizm haritası.

4.1.1. Jeomorfolojik Çeşitliliğin Turizm Amaçlı Kullanımı

4.1.1.1. Yayla Alanları

Türkiye'nin her bölgesinin kendine özgü değişik özelliklerde doğal, tarihi ve kültürel zenginlikleri bulunmaktadır. Ülkemiz de sadece kıyı turizmi değil birçok alternatif turizm olanakları mevcuttur. Bu alternatif turizm olanaklarından önemli biriside yayla turizmidir.

Yayla, yerleşme coğrafyası terimi olarak çoğu kez geçici bir yerleşme yerini anlatır. Yaylalar yaz mevsiminde en sıcak aylarda çıkılan ve geçici olarak yerleşik hale getirilen mahallerdir. Yaylalar genellikle geçici bir yerleşme yeri olmaları yanında, insanların bir süre ekonomik faaliyette buldukları mahallerdir. Yaylalar, göçebelilerin, yarı göçebelilerin, yaylacı ve yarı yaylacıların geçim alanları olmalarından başka, kasaba ve kent halkının da, çeşitli yönlerden ilgilendikleri alanlardır (Emiroğlu, 1977: 17).

Türkiye’de yayla kelimesi, yazın çıkılıp oturulan serin yerler, dağların üzerindeki yazlık oturma alanları veya yazlık meralar anlamına gelir. Yayla, çok değişik amaçlarla kullanılan ve ancak yine de ortak özellikler taşıyan yazlık bir ikametgâh, bir mera alanıdır. Bu bakımdan yayla yazın belirli bir süre içinde hayvan otlatmak, azda olsa ziraat yapmak ve bazen dinlenmek için çıkılan yerdir. Burası çok zaman köyün ortak mülküdür. Başka bir anlatımla yazları sürüleri ile beraber yaylaya çıkan, orada yazın sıcak aylarını geçirip, davarlarını yadıktan sonra yine aşağılara inen çiftçi ve davarcı olarak geçinenlere yaylacı, bu faaliyete de yaylacılık denir. Yaylacılık aynı zaman da mevsimlik bir harekettir (Zaman, 2010: 118).

Türkiye, yayla turizm potansiyeli bakımından da zengin bir ülkedir. Geçmişte, Anadolu yaylaları, ekonomik faaliyet olarak, büyük çoğunlukla hayvancılık fonksiyon faaliyet alanları idi. Aileler, bu amaçla yaylalara çıkıyorlardı. Yine bu amaçlarla yaylalara çıkan vatandaşlarımız vardır. Ancak, yurdumuzda kırsal yerleşmelerin ekonomik yaşamlarında meydana gelen köklü değişimler ve küresel ölçekli makro ekonomik değişimler yaylaların yüzyıllardır süregelen klasik amaçlı kullanımlarına yeni fonksiyonlar eklenmesine neden olmuştur. Yaylalar zamanla sadece kırsal nüfusun kullanım alanları olmaktan çıkmış, artık kentli nüfusun da ilgi alanları haline gelmiştir. Çünkü kentli nüfusun turizm taleplerinin bir bölümü yayla adı verilen yerleşmeler ve çevrelerinde karşılanmaktadır. Yaz aylarında serinleme, dinlenme, doğal ortamda doğal yaşamı gözlemleme, dağ-yayla havası teneffüs etme, doğal ürünler tüketme ve daha birçok faaliyetin sürdürüldüğü bir turizm türü olarak artık yayla turizmi adlı bir turizm türünden de söz edilir olmuştur. Daha çok 1980’ler sonrasında gelişmeye başlayan bu turizm şekli, şimdilik ağırlıklı olarak kıyı bölgelerinin dağlık yörelerindeki yaylalarda önem kazanmaktadır. Ülkemizde yaylacılığın sürdürülmediği coğrafi bölgemiz yoktur. Ancak yayla turizmi faaliyeti, şimdilik belirli yerlerde dağılışı göstermektedir (Doğanay ve Zaman, 2013: 161).

Türk Kültürü’nde ve Türkiye’de yaylalara çıkmak, yüzyıllardan beri gelenek haline gelmiştir. Geleneksel yaylacılık faaliyetlerinin halen devam ettiği yerlerde, yaylacılığın sayfiye anlamı ikinci planda kalmakta ve bölge halkı arasında yaylalara çıkmak doğal ve ekonomik niteliklerinin yanında bir de kültürel ve sosyal özellikleri barındırmaktadır. Geleneksel yaylacılık anlayışında yaylalar, hayvanları otlatmak ve tarım yapmak amacıyla gidilen, köyden ayrı fakat köye sosyo-ekonomik olarak bağlı, geçici yerleşim yerleridir. Günümüz yaylacılık anlayışı ise geleneksel yaylacılık anlayışından farklı özelliklere sahip olarak doğal beslenme, farklı iklim, gürültü ve diğer kirliliklerden uzak olma, eğlenme ve dinlenme amaçlı gidilen yerlerdir. Dolayısıyla geleneksel yaylacılık anlayışından yayla turizmi anlayışına geçişte gerek konut, gerek beslenme gerekse de yaylanın kullanım amacı açısından meydana gelen değişim ve dönüşümler söz konusudur (Oral, 2010: 6).

“Akdeniz Bölgesinde yaylacılık faaliyetlerini uygulanış bakımından üç tipe ayırabiliriz; 1-Tamamen rekreasyon amaçlı faaliyetler, 2-Kırsal kesim köy yerleşmelerine ait yaylacılık faaliyeti. Çıkış ve dönüş devreler ritmik olarak cereyan eder. Toros sistemi dağları üzerinde bulunan bu yaylalarda, yer yer meskenler sabit

olmasına rağmen, büyük çoğunluğu kıl çadırıdır. 3-Göçebe Yörüklerin yaylacılık faaliyetleri” (Doğanay, 1997: 277).

“Akdeniz Bölgesinin Adana Bölümü, bugün çok sayıda turistik yayla yerleşme merkezine sahiptir. Bölge illerinden sıra ile Adana, Hatay, Mersin ve Osmaniye illeri, kıyı gerisinde, 900 ila 1000 m’den sonra, Orta Toroslar güneyinde ve Nur Dağları boyunca, giderek sayısı artmakta olan, turistik yayla yerleşmeleri vardır” (Doğanay ve Zaman, 2013: 162).

“Çukurova ile en alt yükselti basamağında yer alan sayfiye yaylası arasında 3-4 °C’lık bir sıcaklık farkı ortaya çıkmaktadır. Çukurova yerleşmelerinde yaz mevsiminde hissedilen yüksek sıcaklık değerleri buradaki insanlar için itici bir özellik oluştururken, bu değerlerin daha düşük olduğu çevredeki yayla alanları ise çekici bir özellik göstermektedir” (Sandal, 2008:7).

“Çukurova çevresinde geleneksel bir yaşam tarzı olarak eskiden beri mevcut olan yaylacılık, son yüzyıl içerisinde kendine özgü bir değişim süreci getirmiş ve hayvancılık amaçlı yapılan yaylacılık, dinlenme amaçlı sayfiye yaylacılığına dönüşmüştür” (Toroğlu ve Gürbüz, 2008: 282).

Osmaniye ilindeki yaylacılık faaliyetlerinde temel amaç aşırı sıcak ve nemin neden olduğu bunaltıcı hava durumundan kurtularak rahat bir şekilde ve dinlenerek yaz dönemini geçirmektir. Ancak bazı yaylalarda bu amacın yanında tarımsal faaliyetler ile hayvancılıkta yapılmaktadır. Kadirli ve Sumbas ilçelerinde arazinin de elverişli olduğu bazı yaylalarda tarımsal faaliyetler ön planda iken, diğer yaylalarda tarımsal üretim sadece yayla konutlarının bahçelerinde, ticari amaç taşımadan kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik veya hobi olarak yapılmaktadır (Koca, 2011: 5).

Osmaniye ilinde farklı büyüklükteki yaklaşık 50 civarında yayla yerleşmesi bulunmaktadır. Bu yaylaların kuruluş yerlerinin topografik, klimatolojik, hidrografik, fitolojik özellikleri farklılık gösterdiği gibi benzerlik gösteren yanları da bulunmaktadır. Doğal çevre özelliklerinin farklılık ve benzerlik göstermesi sosyo-ekonomik özelliklerin de birbirine benzerlik veya farklılık göstermesine neden olmuştur. Yaylalar arasındaki benzerlik veya farklılık da etkili olan faktörlerden biri de yaylaların kullanış amaçlarıdır. Fonksiyonu sadece dinlenme ise bu tip yaylalar biraz daha kalabalık ve şehrsel hizmetler biraz daha yaygın, buna karşılık fonksiyonun tarım veya hayvancılık ise yayla yerleşmesi daha az nüfuslu ve şehrsel hizmetler ya yok veya çok sınırlı olmaktadır. İldeki yaylalar genellikle dinlenme amaçlı olmakla birlikte, diğer amaçlara hizmet eden ya da dinlenme amacının yanında diğer amaçların da bulunduğu yaylalar da bulunmaktadır. Bu nedenle ildeki yaylalar doğal ve sosyo-ekonomik özellikleri bakımından benzerlik gösterdiği kadar farklılık da göstermektedir (Koca, 2011: 6).

Araştırma sahasında ki yaylalar, insanları kentin sorunlarından ve gürültüsünden uzaklaştıran, oksijeni bol havası, temiz kaynak suları, geniş bir alana yayılmış orman örtüsü ile insanların dinlenme ve serinleme ihtiyaçlarını sağlayabilecek birçok mekâna sahiptirler. Yöre halkı ildeki bazı yaylaları, hafta sonları rekreatif amaçlı olarak kullanmak amacıyla daha çok tercih etmektedir. İldeki yaylalar yaz aylarında ise nüfus bakımından yüksek bir orana ulaşmakta olup, bu alanlar birçok insana ev sahipliği yapmaktadır.

Araştırma sahasında Merkez, Bahçe, Hasanbeyli, Kadirli, Sumbas ilçelerinde yer alan yaylaların bir kısmı köy yerleşmesi olmasına rağmen özellikle yükseltilerinin fazla olması ve uygun doğa koşullarına sahip olmaları nedeniyle yayla alanları olarak da yöre halkı tarafından tercih edilmektedir (Tablo 4.1). Ayrıca Osmaniye ilinin Toprakkale ilçesinde yayla yerleşmesi bulunmamaktadır.

Tablo 4.1. Osmaniye ilindeki yaylaların ilçelere göre dağılımı. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerinden düzenlenmiştir, (2015).)

İlçeler	Yaylalar
Bahçe	Bahçe İlçe Merkezi, Arıcaklı, Arıklıkaş, Aşağıarıcaklı, Aşağıkardere, Bekdemir, Burgaçlı, Gökmustafalı, İnderesi, Kaman, Kızlaç, Nohut, Örencik, Savranlı, Yaylalık, Yukarıkardere, Hakan Yaylası.
Düziçi	Soğucak, Dumanlı Dağı, Mezdihi (Mezda), Tozluyurt (Pijli), Sıypaktaş, Mezgimli Yaylası.
Hasanbeyli	Çolaklı, Çulhalı, Kalecik, Karayiğitli, Sarayova, Yanıkkışla, Almanpınarı Yaylası.
Kadirli	Maksutoğlu, Akarca, Topaktaş, Nacaklı, Gökbüvet, Sıyrıncaç, Elmacık, Karakuşlu, Karoluğu, Gavurmağrası, Bostanlı, Tuvaras, Alipaşa, Soğucak, Çelten, Ağlıca, Aktaş, Kösürge, İslice, Söğütuluğu, Turna, İmirhan, İniğ, Yanalak Yaylası.
Merkez	Zorkun, Olukbaşı, Dervişpınarı, Mitisin, Ürün, Ayvanın Düzü, Fenk, Gököküz, Hacı Dağı Fenk, Haraz, Dörtkoz, Kanlıkoz, Kilise, Çamiçi, Kocakoz, Çürükarmut, Küllü, Karataş, Kaypak, Oruçgazi, Kırıklı, Yarpuz (Cebel) Yaylaları.
Sumbas	Bağdaş, Çıkrıkalağı, Sürtme, Tahtalı, Yirce, Beşoluk, Çanakpınar, Çiftgöl, Elifosmanağlı, Kırkpınar, Olucakgediği, Tıptı, Yelli, Kesnesur, Akkoca, Kayseri, Kayapınarı Yaylası.

Osmaniye ilinde yer alan çok sayıda yayla yerleşmesi bulunmakta, bunlar içerisinde imkânları gelişmiş, turistik amaçlı kullanabilecek yaylalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

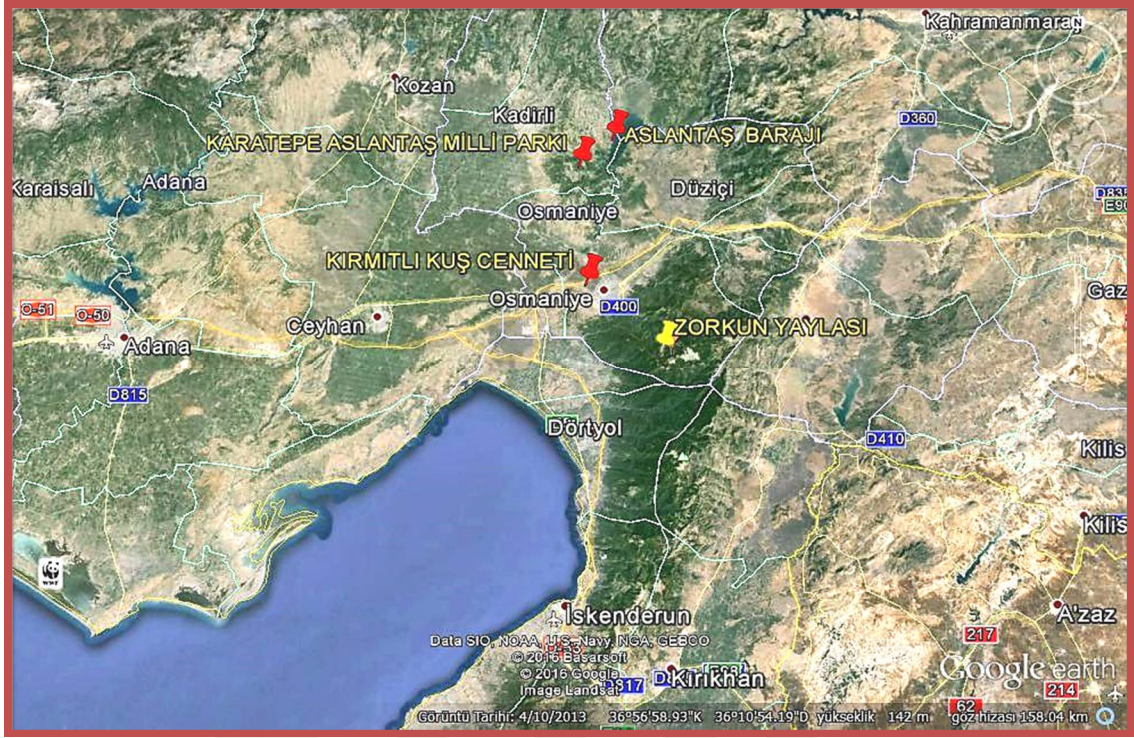
4.1.1.1.(1). Merkez İlçe Yaylaları

Osmaniye ili merkez ilçesi, ilin güney yarısında yer almaktadır. Merkez ilçe doğudan Hasanbeyli ve Bahçe, kuzeydoğudan Düziçi, kuzeyden Kadirli, batıdan Toprakkale ve Adana'nın Ceyhan, güneyden Hatay'ın Erzin, güneydoğudan Gaziantep'in İslahiye ilçeleri ile sınırlandırılmıştır. Yaklaşık 793 km² yüzölçümüne sahip olan merkez ilçe sınırları içerisinde 36 köy ile 2 belde bulunmaktadır (Koca, 2011: 23).

Osmaniye Merkez ilçe sınırları içerisinde kalan ve yaylacıların büyük çoğunluğunu da Merkez ilçe sakinlerinin oluşturduğu yaylalar, Amanos Dağlarının kentin güneyinde ve güneydoğusunda kalan yamaçları üzerinde bulunmaktadır (Koca, 2001: 3).

4.1.1.1.(1).(a). Zorkun Yaylası

Nur Dağları üzerinde de, önemli turistik yayla yerleşmeleri vardır. Bunlardan, özellikle Zorkun, Yarpuz ve Karagöz yaylaları, birer turistik yazlık yerleşme yerleri durumuna gelmiştir. Örneğin bunlardan Zorkun Yaylası, Osmaniye il merkezinin Gökgöl Köyü sınırları içinde, il merkezine yaklaşık 25 km uzaklıkta ve 1550 m yükseklikte yer alan; kayın, sedir ve karaçam ormanları arasında, güzel bir yaz turizm merkezidir. Özellikle Temmuz ve Ağustos aylarında bu yaylaya, rekreasyon amaçlı yoğun bir talep olur (Doğanay ve Zaman, 2013: 164).



Uydu 4.1. Zorkun Yaylası uydu görüntüsü (11.03.2016) (earth.google.com).

Osmaniye ilinin en önemli yayla yerleşmesi Zorkun Yaylasıdır. Zorkun Yaylası mevcut yapısı ile nüfus, konum, ulaşım, mesken sayıları ile yöredeki birçok yayla yerleşmesinden daha önemli bir yere sahiptir.



Foto 4.1. Zorkun Yayla yerleşmesinin genel bir görünümü. (Osmaniye Belediyesi arşivi, (2015).

Zorkun'un tarihini Anadolu'nun tarihi içerisinde düşünmek gerekir. İlk olarak yöreye yerleşen kavimler yazın sıcağından kurtulmak amacıyla çok bir yerleşim yeri olarak Zorkun ve çevresindeki yaylalık alanları seçmişlerdir. Nitekim Zorkun civarında bulunan su kanalları kalıntısının tuğlalarının incelenmesi sonucunda, bu suyunun günümüzden 3000 yıl önce yapıldığı gerçeğini ortaya koymuştur. Ayrıca Zorkun çevresindeki Romalılara ait kalelerin varlığı bu yörede tarihin eski çağlarından bu yana insanların yaşaya geldiklerini kanıtlamaktadır (Can, 1998: 23).

Zorkun Yaylası'nda çevresindeki yaylalarla birlikte 2010 yılı yayla döneminde 228 iş yeri bulunmaktadır. Bunlar içerisinde en fazla sayıya sahip olanlar Zorkun Yaylası ile Küreci Yaylasını bağlayan yol üzerinde yer alan hazır giyim ve tuhafiyeye gibi ürünleri satan iş yerleridir. Bu iş yerlerinin sayısı 37'ye ulaşmaktadır. Yaylacıların günlük gıda ve temizlik ürünlerini satın aldıkları bakkal-manavların sayısı da 28'i bulunmaktadır. Yaylada 9 kasap ile 12 fırın ve 8 tatlıcının bulunması da dikkat çekicidir (Koca, 2011: 36).



Foto 4.2. Zorkun Yaylası çarşısı merkezinden bir görünüm.



Foto 4.3. Zorkun Yaylasında inşa edilmiş modern betonarme konut.

Zorkun Yaylası, ismini bu yörede çok miktarda yetişen söğüt ağacına benzer bir bitkiden almaktadır. Zorkun adı verilen bu bitki, daha çok dere kenarlarında, pınar başlarında ve sulak yerlerde yetişmektedir. Yaprakları limon küfü yeşili rengindedir. Kış mevsiminde yaprağını döken bir bitkidir (Dinçer, 1991: 45).



Foto 4.4. Zorkun Yaylasında tamamı ahşap olan bir konut.

Osmaniye ilinde Akdeniz iklimi görülmesi nedeniyle kış mevsiminde kar yağışlarının görülmemesine rağmen, Osmaniye-Zorkun karayolunun 900 m yükseltisinden itibaren yükseltinin artmasıyla birlikte iklim değişir ve kar yağışları nedeniyle yaylaya ulaşımı sağlayan karayolu karla kaplı bir görünüme sahip olabilmektedir (Foto 4.5).



Foto 4.5. Osmaniye il merkezi ile Zorkun Yaylası arasındaki karayolunun kış mevsiminde karla kaplı görünümü.

Zorkun Yaylası, Orta Amanos dağlarının 2108 m yükseltiye sahip Koyunmeleden tepesinin kuzeybatı yamacında yaklaşık 1590 m yükseltiden doğan Bahrat kaynağının açmış olduğu vadinin yamaçlarında ve kaynak çevresinde kurulmuştur. Osmaniye kentine 24 km mesafede bulunan yayla, 2006 yılına kadar Karacalar Köyü idari sınırları içerisinde iken, bu tarihten sonra Osmaniye Belediyesi mücavir alanı içerisine alınmıştır (Koca, 2011: 27).



Foto 4.6. Zorkun Yaylasında ilk katı betonarme ikinci katı ahşap olan konutlar.

Ülkemizde dikey ritmik yaylacılık göçlerinin söz konusu olduğu bir bölgemiz de Akdeniz bölgesidir. Bölgenin Toros dağları ve Nur dağlarında relief koşulları ile sıcaklık değerleri arasındaki ilişkiler söz konusu bölgede yaylacılık faaliyetlerinin gelişmesine uygun bir ortam hazırlamıştır. Osmaniye Merkez ilçe yönetim sınırları içerisinde kurulmuş olan Zorkun Yaylası, Çukurova'nın yazları bunaltıcı sıcağından kurtulmak için gelen insanların kurduğu, bölgenin en önemli rekreasyonel amaçlı yerleşmesidir. Zorkun'a çıkanların ayısı yıldan yıla değişmekle birlikte 35.000 ile 40.000 arasında değişmektedir. Nüfusun geliş yerleri, başta Osmaniye olmak üzere Adana, Ceyhan, Erzin ve Kadirli ilçeleridir. Yaylada Osmaniye şehrindeki esnaflarının bir kısmının şubesi bulunmaktadır. Ayrıca sağlık ocağı, PTT, orman işletme şefliği ve jandarma birimleri de bulunmaktadır (Tıraş, 2001: 162).

Yaylanın güvenliği, belediye mücavir alanı içerisine dâhil edilinceye kadar, yaz aylarında Osmaniye Merkez İlçe Jandarma Komutanlığı'nın yaylada kurduğu geçici karakol ile kışları ise dernekler tarafından görevlendirilen bekçiler ile sağlanıyordu. Belediye mücavir alan sınırlarına dâhil edildikten sonra polis görev sahası içerisine giren yaylada kış dönemi güvenlik yine dernekler tarafından görevlendirilen bekçiler tarafından sağlanmaktadır (Koca, 2011: 29).

Osmaniye-Zorkun karayolunun 15. km'sinde yer alan Allah Allah deresi mevkiinden, havanın açık olduğu günlerde Doğu Akdeniz kıyıları görülebilmektedir (Foto 4.7).



Foto 4.7. Osmaniye ile Zorkun Yaylası arasındaki yoldan Akdeniz'in görünümü.

4.1.1.1.(1).(b). Olukbaşı Yaylası

Osmaniye'nin güneyinde uzanan Amanos Dağları'nın kuzey yamaçları üzerinde bulunan yaylalardan biri de Olukbaşı Yaylası'dır. Osmaniye-Zorkun yaylası karayolu üzerinde bulunan yayla, Osmaniye güney çevre yoluna 15 km uzaklıktadır. Yayla 1060 m ile 1200 m arasında yer alırken, ticari iş yerlerinin de bulunduğu yaylanın merkezi kısmında ortalama yükselti 1090 m civarındadır. Yayla yükseltisinin 1000-1200 m civarında olması ve Osmaniye'ye de yakın konumda bulunması, dinlenme amaçlı olan

bu yaylanın son yıllarda hızla büyümesine neden olmuştur. Yaylanın bulunduğu yükseltiden dolayı sıcaklık, en fazla yaylacı gelen Osmaniye'ye göre yaklaşık 5°C daha düşüktür. Özellikle de geceleri dağ meltemi sayesinde, dağdan inen serin ve nem oranı düşük hava, yaylacıların serinlemesine ve geceyi rahat geçirmelerine neden olmaktadır.

Olukbaşı Yaylası, Zorkun Yaylası ile beraber 2006 yılında Osmaniye Belediyesi mücavir alanı içerisine alınmıştır (Koca, 2011: 41-42).



Foto 4.8. Olukbaşı Yaylasında ilk katı betonarme ikinci katı ahşap olan konutlar.



Foto 4.9. Olukbaşı Yaylasında modern yayla konutu.

4.1.1.1.(1).(c). Ayvanın Düzü Yaylası

Osmaniye güney çevre yoluna 8.5 km mesafede Osmaniye-Zorkun Yaylası karayolunun üzerinde yer alan yayla, 915-930 m arasında yükseltiye sahiptir. Yöredeki kurulma tarihi oldukça yeni olan yaylalardandır. Osmaniye-Zorkun Yayla karayolunun kuzey kenarındaki 30 dekarlık tarla alanı üzerinde, 2000’li yıllardan sonra yayla konutlarının inşa edilmesiyle başlayan bu sahadaki yaylacılık faaliyeti sonucunda yaylada yaklaşık 250 kişi bulunmaktadır (Koca, 2011: 50).



Foto 4.10. Ayvanın Düzü Yaylasında modern yayla konutu.

4.1.1.1.(1).(d). Ürün Yaylası

Osmaniye merkez ilçe Dereobası köyü idari sınırları içerisinde kalan Ürün Yaylası, Osmaniye güney çevre yoluna 8 km mesafede Amanos Dağlarının kuzey yamaçları üzerindeki az engebeli ve 750-800 m yükseltileri arasında bir saha üzerinde bulunmaktadır. Yaylaya Osmaniye-Zorkun Yaylası karayolunun Osmaniye güney çevre yolundan itibaren 7.5 km sonra sağa dönüldükten 0.5 km sonra ulaşılmaktadır. Eski bir yerleşim yeri olan yaylanın adının, nereden geldiği tam olarak bilinmese de Türk Dil Kurumu’nun Derleme Sözlüğüne göre “ürün” kavramı, Osmaniye Gavur Dağı yöresinde “otlakta, dağda, yerinden koparılmadan kuruyup kalmış ot” anlamında kullanılmakta olduğu belirtilmiştir (Koca, 2011: 46).



Foto 4.11. Ürün Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(e). Fenk Yaylası

Osmaniye merkez ilçede ki diğer yaylalar gibi Fenk Yaylası da Amanos Dağlarının Osmaniye Merkez ilçeye bakan kuzey yamaçları üzerinde bulunmaktadır. Osmaniye-Zorkun Yayla yolunun 18. km sinde (Osmaniye kenti güney çevre yoluna 14.5 km) kuzeydoğu yönünde ayrıldıktan 6 km sonra ulaşılan yayla, yaklaşık olarak 1030-1090 m arasındaki yükseltilerde kurulmuştur. Osmaniye Merkez ilçeye bağlı Dereobası köyü idari sınırları içerisinde yer almaktadır. Yayla kuruluş arazisi eski yerleşim alanı olmasından dolayı tapulu araziler olup, orman arazisi işgali pek fazla bulunmamaktadır (Koca, 2011: 52).

4.1.1.1.(f). Gököküz Yaylası

Fenk Yaylasına oldukça yakın konumda bulunan Gököküz Yaylası, Fenk Yaylası yolu üzerinde Fenk Yaylasına 3.7 km, Zorkun Yaylası yoluna ise 2.3 km mesafede bulunan yayla 1150-1190 m arasındaki yükseltilerde bulunmaktadır. Osmaniye'ye 21 km (Osmaniye güney çevre yoluna 16.8 km, Karacalar Köyü'ne 16.5 km) mesafede bulunan yaylanın yolunun 2.3 km si daha önceleri asfalt kaplamadır. Yaylada 2010 yılı itibariyle 52 yayla konutu bulunmaktadır (Koca, 2011: 56).

4.1.1.1.(g). Hacı Dağı Fenk Yaylası

Kuruluş arazisinin bir kısmı Osmaniye merkez ilçeye bağlı Kırıklı bir kısmı ise Kayalı köylerinin sınırları içerisinde kalan Hacı Dağı Fenk Yaylası, Orta Amanoslar üzerindeki Hacı Dağı'nın (1533 m) batı yamacındaki Mercimeğin Dere vadisi içerisinde 850-950 m arasındaki yükseltilerde kurulmuştur. Kuruluş yeri olarak buranın tercih edilmesinde, su kaynakları yönünden zengin olması ve vadi içerisi olduğu için gündüz

ve gece vadiye kanalizasyon olan vadi-dağ meltem rüzgârlarının oluşturduğu serinlik etkili olmuştur (Koca, 2011: 58).

4.1.1.1.(2). Merkez İlçeye Bağlı Köylerde Yaylacılık

Osmaniye Merkez ilçeye bağlı, Amanos dağlarının yamaçları üzerindeki 6 köy yerleşmesinde de yaylacılık faaliyeti yapılmaktadır. Bu köylerin kuruluş yerleri yükseltilerinin fazla olması, orman içi veya kenarı olmalarından dolayı havalarının temiz ve su kaynaklarının bol olması bu köylerden dinlenme amaçlı yaylacılık faaliyeti için yararlanılmasına neden olmuştur. Köy yerleşmelerinin dinlenme amaçlı yaylacılık faaliyeti için tercih edilmelerinin bir başka nedeni ise, yayla dönemini erken başlatıp geç bitirmek isteyenler için güvenli ortamlar oluşturulmalıdır. Bu köylerden Kaypak, Yarpuz (Cebel) ve Kırıklı köyleri sürekli yerleşim yeri olma özelliklerini korumaktadırlar. Bu köylerden Kaypak ve Yarpuz (Cebel) eski bucak merkezleridir (Koca, 2011: 68).

4.1.1.1.(2).(a). Yarpuz (Cebel) Yaylası

Osmaniye Merkez ilçeye bağlı köyler içerisinde en fazla yaylacı alan Yarpuz (Cebel) köyüdür. Yarpuz Köyü, Orta Amanos dağlarında Tozaklık dağının güneyinde, Kösür dağının ise kuzeydoğusunda kalan Boşalmaz Dere vadisinin yukarı çığırındaki az eğimli saha üzerindeki kurulmuştur. Köy, Osmaniye Merkez ilçeye 31 km uzaklıkta olup, yaklaşık olarak 920-1050 m arasındaki yükseltiler üzerinde bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde de sancak yönetim merkezi olmuştur. Osmaniye, Payas, İslahiye, Hassa, Bulanık (Bahçe), Yarpuz kazalarının bağlı olduğu Payas sancağının merkezi 1874 yılında Yarpuz'a taşınmış ve sancağın adı da Cebeli Bereket olarak değiştirilmiştir. Bu tarihten İkinci Meşrutiyetin ilanına (23 Temmuz 1908) kadar sancak merkezi olarak Yarpuz (Cebel) kalmıştır. Önceleri Gavurdağı olarak bilinen bu dağların adı, bitki örtüsünün zenginliğinden dolayı bereketli dağ anlamına gelen "Cebel-i Bereket" olarak değiştirilmiştir. Aynı şekilde de sancağın adı da "Cebel-i Bereket" olarak kullanılmaya başlanmıştır (Foto 18). Sancak merkezinin Osmaniye'ye taşınmasından sonra sürekli olarak nüfus kaybeden ve küçülen yerleşme, son yıllarda yayla döneminde yayla olarak burayı tercih edenlerin sayısının artması ile büyük ölçüde kalabalıklaşmaktadır (Koca, 2011: 73).

Yarpuz (Cebel), Zorkun yaylası gibi gelecekte önemli bir rekreasyonel amaçlı yerleşim bölgesi olma yolundadır. Bu durumu çevre koşulları da kolaylaştırmıştır. Yol, elektrik gibi temel alt yapı tesislerinin varlığı yanında su kaynağının yeterli olması ve konut yapılacak sahalarda varlığı rekreasyonel amaçlı yaylacılığı teşvik eden temel unsurlardır. Bu yönüyle Yarpuz (Cebel) Köyü önemli bir potansiyel arz etmektedir (Tıraş, 2007: 22).



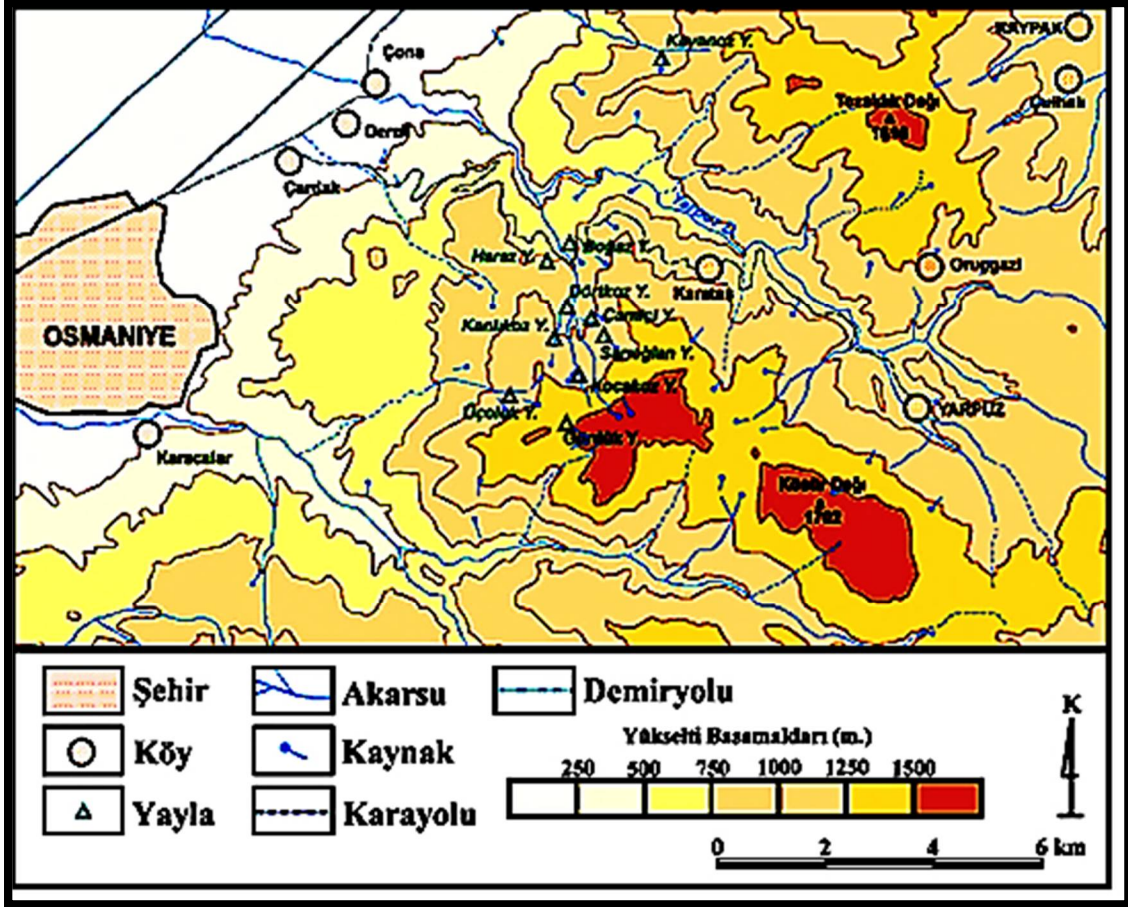
Foto 4.12. Yarpuz (Cebel) Köyünde Sancak merkezi olduğu dönemine ait restore edilmiş hükümet konağı. (Osmaniye Belediyesi arşivinden alınmıştır (2015).

4.1.1.1.(2).(b). Karataş Köyü

Osmaniye-Yarpuz (Cebel) Köyü güzergâhında Osmaniye- Merkez ilçeye 20 km mesafede bulunan Karataş Köyü, Orta Torosların kuzeybatı yamaçları üzerinde 870-1030 m yükseltileri arasında yer almaktadır. Köyde yaklaşık 150 hane bulunmaktadır. Köy, yayla dönemi dışında tamamen boşalmaktadır. Köye yaylacı olarak gelenlerin büyük çoğunluğu Osmaniye Merkez ilçeden gelmektedir. Köye, Çona ve Çardak köylerinden de yaylacılar gelmektedir. Yaylacıların tamamına yakının kökenleri bu köye dayanmaktadır (Koca, 2011: 76).

4.1.1.1.(2).(c). Haraz ve Çona Köyü Yaylaları

Osmaniye-Yarpuz (Cebel) karayolu üzerinde kent girişinden itibaren 13.5 km sonra ulaşılan Haraz yaylası ve Haraz Yaylası'ndan itibaren yaklaşık 2 km sonra ulaşılan diğer yaylalar (Dörtkoz, Kanlıkoz, Boğaz, Kilise, Sarıoğlan, Çamiçi, Kocakoz, Üçoluk, Çürükarmut) Orta Amanosların kuzeybatı yamaçları üzerinde vadi içlerinde yer almaktadırlar. Haraz yaylasında ki yayla konutları 700-770 m'leri arasında yükselti bulunurken, birbirleri ile âdeta birleşmiş olan diğer yaylalar ise 880-1100 m'ler arasında yükseltide bulunmaktadır (Koca, 2011: 64).



Şekil 4.2. Osmaniye Merkez İlçeye Bağlı Köyleri gösteren topoğrafya haritası.(Tıraş, 2007: 24).

4.1.1.1.(2).(d). Kaypak Köyü

Orta Amanos dağlarında Hacı Dağı'nın doğu yamacı üzerinde kurulan köy, 740-870 m yükseltileri arasındadır. Köyün adı ile anılan derenin vadisi ve bu vadi çevresindeki az engebeli alan üzerindeki köyün etrafı kızılçam ormanları ile çevrilidir. Osmaniye'ye 32 km uzaklıkta bulunan köy, D-400 karayoluna 9 km'lik asfalt kaplama bir yol ile bağlanmıştır. Köyde 2010 yılı rakamlarına göre 300 konut bulunmaktadır (Koca, 2011: 79).

4.1.1.1.(2).(e). Oruçgazi Köyü

Orta Amanoslarda Tozaklık dağı'nın (1616 m) Kızlar Deresine bakan güney yamaçları üzerinde 1085-1120 m yükseltileri arasında kurulmuş olan Osmaniye-Merkez ilçeye bağlı köy de yayla amaçlı yayla amaçlı köylerdendir. Yaylada konut sayısı 28'dir. Osmaniye Merkez'e uzaklığı 34 km'dir. Köy ile Osmaniye Merkez ilçe arasında ulaşım bağlantısı, Yarpuz (Cebel) köyü arasındaki yol ile sağlanmaktadır (Koca, 2011: 81).

Tablo 4.2. Osmaniye merkez ilçeye bağlı köylerdeki yaylaların konut sayıları, köylerin Osmaniye'ye uzaklıkları ve yükselteleri. (Koca, 2011: 69-81).

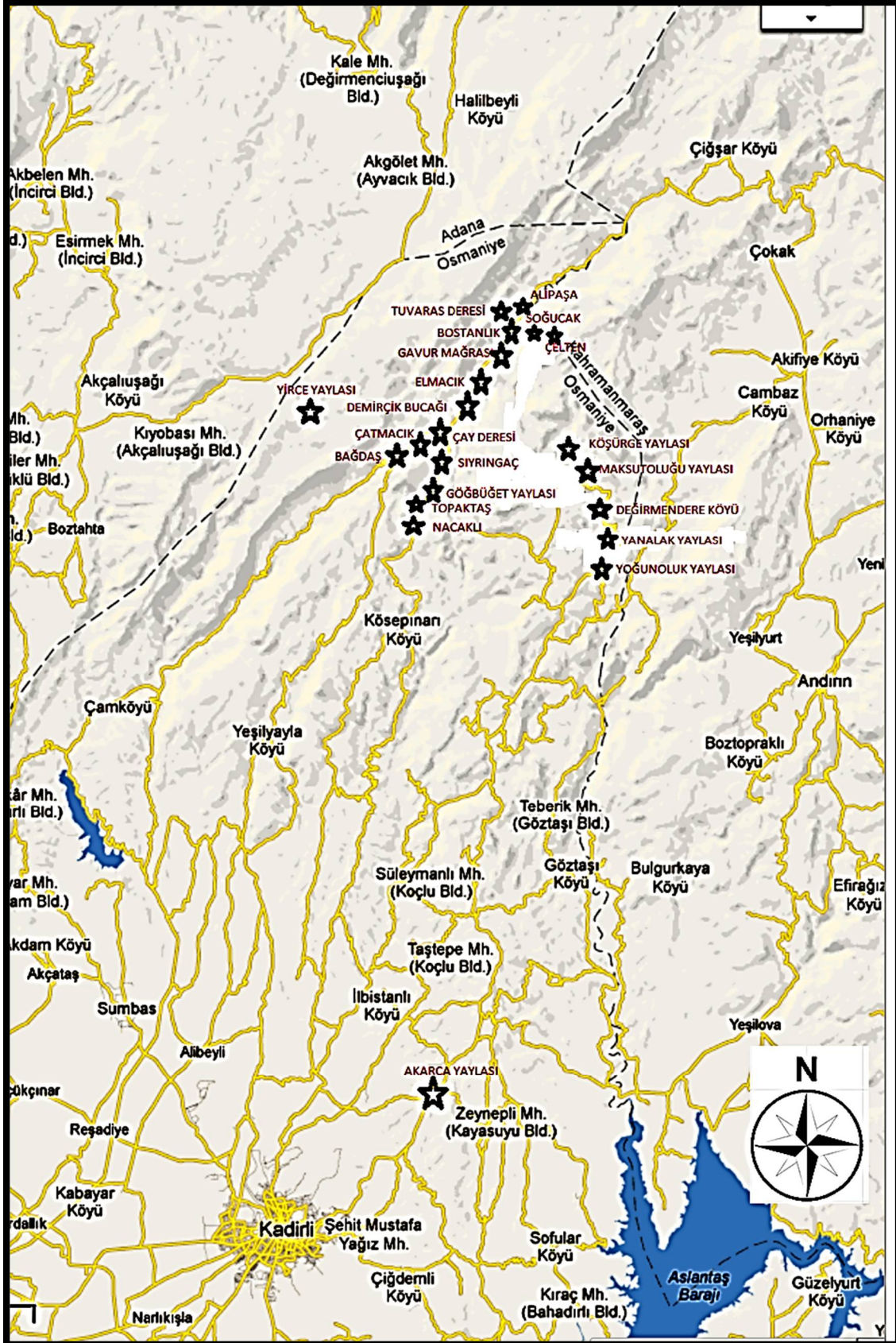
Köyler	Konut Sayısı	Osmaniye'ye Uzaklığı (km)	Yükselti (m)
Küllü	241	30	1480-1580
Yarpuz (Cebel)	790	31	920-1050
Karataş	150	20	870-1030
Kaypak	300	32	740-870
Oruçgazi	28	34	1085-1120

4.1.1.1.(2).(f). Küllü Köyü

Amanos dağlarının orta kesiminin en yüksek noktalarından olan Koyunmeleden Dazı Tepesinin (2108 m) güneyinde Kirman Dere'ye bakan yamaçların da Sırıpınar, Düzler ve Küşne olmak üzere 3 mahalle olarak kurulmuştur. Köy, 1480-1580 m yükseltelerde yer almaktadır. Köye ulaşım, Osmaniye-Zorkun Yayla yolu aracılığıyla olmaktadır. Zorkun Yaylası'na 1 km kadar yakın mesafeden ayrılan köy yolu buradan itibaren Erzincan ilçesine Karıncalı, Bağrıaçık ve Üçkoz yaylalarından geçerek 7 km sonra köye ulaşmaktadır. Köy, Osmaniye güney çevre yoluna 30 km, Dört Yol'a 35 km mesafededir. Yaylada toplam 241 konut bulunmaktadır (Koca, 2011: 69).

4.1.1.1.(3). Kadırlı İlçesi Yaylaları

Osmaniye ilinin de kuzey kesiminde bulunan ilçe 1102 km² alan kaplamaktadır. İlçenin güney ve güneybatısını Çukurova'nın alçak arazileri (30-100 m arası) oluştururken, orta ve kuzey kesimlerini Orta Toroslarda Dibeğin dağlarının bir kısmını oluşturan Tekeçoklu Dağları (1316 m), Ericek Dağı (1308 m), Karaoğlan Dağı (1116 m), Ağılca Dağı (1866 m), Turna Dağı (1970 m), Çiçekli Dağı (1799 m) ve Gezit Dağı'nın (2230 m) engebeli yamaçları ve bu dağlar arasındaki akarsu vadileri ile bu vadiler boyunca oluşan dar düzlükler oluşturmaktadır (Koca, 2011: 145).



Şekil 4.3. Kadirli ve Sumbas ilçelerindeki yaylaların dağılımını gösteren topografya haritası.

Kadirli ile yüksek dağlık alanlar arasındaki iklim farklılıkları bölgede yaylacılık faaliyetin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yaz aylarında Kadirli ve çevresi nemli ve çok sıcak olurken, halk daha serin olan yaylalara çıkmaktadır. Kış aylarında ise yaylalar karla kaplanmakta ve halk bu kez de daha ılıman bir iklime sahip olan Çukurova'ya inmektedir. Eskiden yalnızca hayvancılıkla uğraşan ailelerin yaptığı bu ritmik yer değiştirme hareketini, günümüzde yöre halkının birçoğu rekreasyon amacı ile gerçekleştirmektedir. Ayrıca geçmişte çadır, taş veya ahşap olan meskenlerin yerini, günümüzde briket ve prefabrikten yapılan modern ve gösterişli konutlar almıştır.

Kadirli ile engebeli yaylalık saha arasında iklim koşulları kadar geçim koşulları arasında da farklılıklar söz konusudur. Çukurova ve içerisinde yer alan Kadirli'de temel geçim kaynağını sulu tarım, sanayi ve ticaret oluştururken, yaylalık sahalarda ise başta hayvancılık olmak üzere, kuru tarım, bahçe tarımı ve orman ürünleri oluşturmaktadır.

Dağlık ve engebeli sahada kalan yaylalar günümüzde yalnızca Kadirli ve köylerine ev sahipliği yapmamaktadır. Başta Adana, Osmaniye, Ceyhan ve Sumbas olmak üzere civar il ve ilçelerden bölgede bulunan yaylalara yoğun bir talep durumu söz konusudur. Burada etkili olan faktörlerin başında ise, Kadirli'nin yaylalarında yer alan arsa fiyatlarının özellikle Adana'nın ve Mersin'in kuzeyinde yer alan Tekir, Çamlıyayla gibi yaylalara oranla çok daha uygun olması ve yaylaların eşsiz doğal güzellikleridir.

Araştırma sahamız içerisinde 30'u Kadirli ilçe sınırlarında olmak üzere toplam 44 yaylada Kadirli halkının yaylacılık faaliyetlerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Yaylaların özellikle Kösepınarı köyü ve Değirmendere köyü sınırları içerisinde kalan engebeli ve yüksek alanlarda yoğunluk kazandığını görmekteyiz. Bununla birlikte eskiden beri kullanılan yaylaların hala önemlerini koruduklarını, ancak eski yayla yerleşmelerinde yaşanan arsa yetersizliği ve mevcut arsaların da fiyatlarının yüksek olmasından dolayı yeni yayla yerleşmelerinin ortaya çıktığı ve büyümeye başladığı görülmüştür. Her şeye rağmen Kadirli'ye günlük gidiş-dönüş mesafesinde yer alan yaylalar ile kısmen altyapı sorununu çözmüş ve her türlü ihtiyaca cevap verebilen yaylalara olan talebin fazla olduğu tespit edilmiştir (Yonca, 2014: 2-4).

4.1.1.1.(3).(a). Maksutoğlu Yaylası

Maksutoğlu Yaylası, Kadirli ilçesinin kuzeyinde Ağılca Dağı'nın (1866 m) doğu yamacında sedir (cedrus) ağaçlarından oluşan orman kenarında 1400-1525 m arasındaki yükseltide yer almaktadır. Maksutoğlu Yaylası'nın çok yakınında bu yayla ile bütünleşmiş konumda olan Çardak ve Gürlevik yaylaları da yine aynı konumda ancak Çardak Yaylası 1330-1400 m, Gürlevik Yaylası ise 1350-1370 m'leri arasında bulunmaktadır. Yayla, Kadirli ilçesinin Değirmendere Köyü'nün idari sınırları içerisinde bulunmasına rağmen 2000'li yılların başında belediye hizmetleri verilebilmesi için Kadirli Belediyesi'nin mücavir alanı içerisine alınmıştır. Çevresindeki Çardak ve Gürlevik Yaylaları ile birlikte yaklaşık 1250 yayla konutuna sahip yaylada yaklaşık 6000-6500 civarı yaylacıya ev sahipliği yapmaktadır (Koca, 2011: 151-152).



Foto 4.13. Maksutoğlu Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(3).(b). Akarca Yaylası

Akarca Yaylası, Kadirli ilçe merkezinin kuzeydoğusunda, Kadirli Andırın karayolunun 12. km sinde Kızılçam (*Pinus brutia*) ormanları ile çevrilmiş Akarca Tepe (643 m) zerinde ve yamaçlarında kurulmuştur. Yayla kuruluş alanı büyük oranda Orubey köyü sınırları içerisinde kalmakla birlikte Yenigün, Karakütük, Kayasu köylerinin de sınırları içerisine girmektedir. Yayla konutları 560 m ile 626 m arasındaki yükseltilerde bulunmaktadır (Koca, 2011: 158).

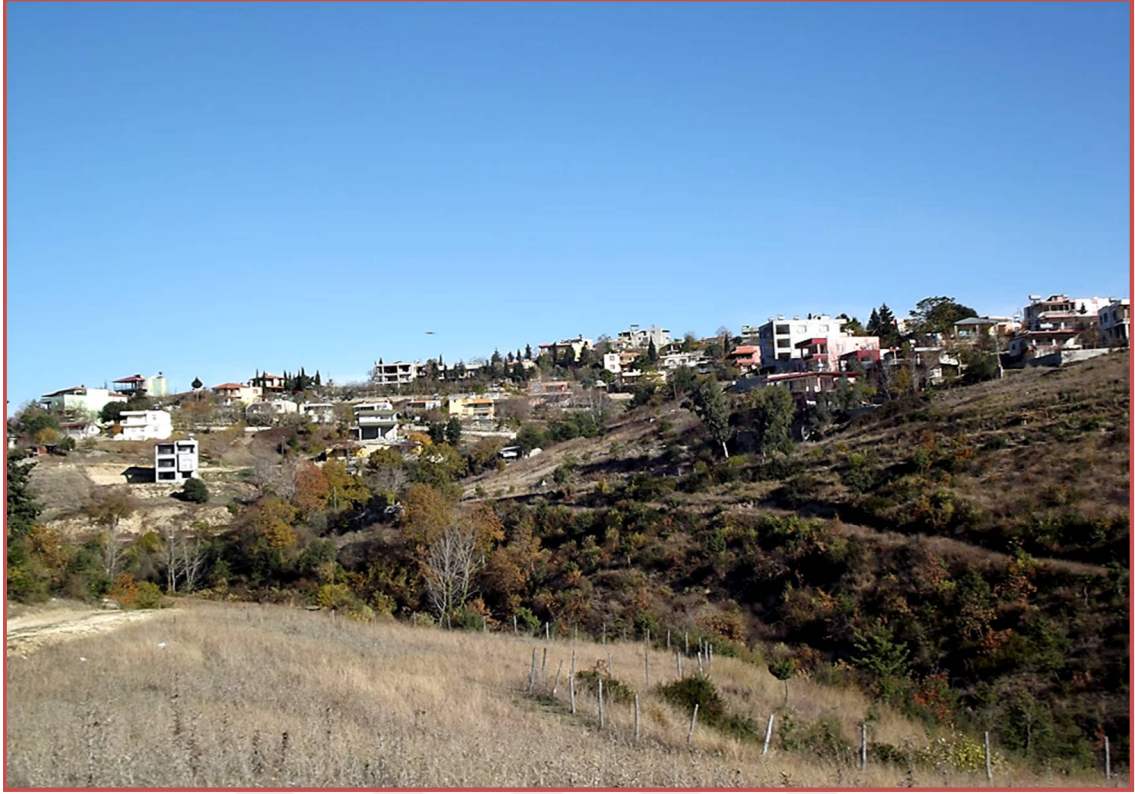


Foto 4.14. Akarca Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(3).(c). Topaktaş, Nacaklı, Gökbüget ve Sıyrıncaç Yaylaları

Topaktaş yaylası, Kösepinarı köyü sınırları içerisinde, 1400 m yüksekliğindeki Büyükgökbüget tepesinin (1500 m) güneydoğu yamacında yer almaktadır. Kadirli'ye 34 km uzaklıkta yer alan yaylanın yükseltisi ise 1190 m'dir. Yaylada 35 adet mesken yer alırken, yaklaşık 220 kişi yaşamaktadır.

Nacaklı Yaylası, Kösepinarı köyü sınırları içerisinde, Büyükgökbüget tepesinin (1500 m) doğusunda, 1155 yüksekliğinde yer almaktadır. 28 adet mesken bulunan yaylada, yaz aylarında yaklaşık 175 kişi yaşamaktadır. Yaylanın kuzeydoğu kısmında "Suluca Yazı" adlı düzlük saha yer almaktadır. Yaylanın Kadirliye olan uzaklığı ise 36 km'dir. Yaylacıların hemen tamamını, Kösepinarı köy sakinleri ile ya bu köyden Kadirliye ya da Kadirli'nin Narlıkışla ve Kümbet köyüne göç ederek yerleşen aileler oluşturmaktadır.

Gökbüget yaylası Kadirli'ye 38 km mesafede, 1200 m yüksekliğinde ve Kösepinarı köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. 18 adet mesken bulunan yaylada, 110 kişi yaşamaktadır. Yayla Büyükgökbüget tepesi (1500 m) ile Küçükgökbüget tepesi (1450 m) arasında kalan boyunun doğu kısmında yer alır. Yaylanın doğu kesimlerinde ise "Suluca Yazı" adlı geniş düzlük sahada yer almaktadır. Yayla adını ise, hemen içerinden geçen deredeki su birikintisinden almaktadır. Dere üzerinde yer alan çukur bir sahada su birikintisi oluşmuştur ve oluşan bu göletin renginden dolayı yaylaya "gökbüget" adı verilmiştir.

Sıyrıncaç Yaylası, Kösepinarı köyü sınırları içerisinde, Savrun çayı vadisinin batısı ile halk arasında Kabaktepe (1681 m) olarak bilinen dağın doğu eteklerinde karaçam, sedir ve göknar ormanları içerisinde yer almaktadır. Yaylanın Kadirli'ye olan uzaklığı 40 km olup, 1285 m yükseklikte yer almaktadır. Yaylada 85 adet konut ile bir

kahvehane ve bir de bakkal bulunmaktadır. Sıyrınçaç Yaylasının nüfusu ise yaklaşık 530 kişidir (Yonca, 2014: 80-89).



Foto 4.15. Topaktaş (a), Nacaklı (b), Gökbüğet (c) ve Sıyrınçaç (d) yaylalarından genel görünüm.

4.1.1.1.(3).(d). Çatmacık Yaylası

Kösepinarı köyü sınırları içerisinde bulunan yayla, 1315 metre yüksekliğinde olup, Kadirli'ye olan uzaklığı ise 45 km'dir. Yaylada 100 adet mesken yer alırken, yaklaşık 620 kişi yaşamaktadır. Çatmacık yaylası, Bağdaş - Çığşar yaylasını birbirine bağlayan ana yolun hemen yanında ve doğusunda bulunur. Vadi yamacı boyunca kurulmuş yayla Bağdaş yaylası ile neredeyse birleşmiş durumdadır. Bağdaş ile çatmacık yaylasının arasındaki mesafe 1 km bile değildir.

Yaylanın ismi "çatmak" teriminden türemiştir. Eskiden Bağdaşta ahşap ve betonarme evlerin yapıldığı dönemlerde, Çatmacık yaylasında yer alan yaylacıların tamamına yakını çadırdaki yaşamaktaydı. Dolayısı ile çadır kurarken ağaçtan yapılan ve üzerine de çadırın geçirildiği direklerin bir birine çatılmış şekliyle dolay buraya çatmacık yaylası adı verilmiştir (Yonca, 2014: 74).



Foto 4.16. Çatmacık Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(3).(e). Çay Deresi (Kınalı Gedik) Yaylası

Çay deresi (Kınalıgedik) yaylası Kösepınarı Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Kadirliye 46 km uzakta yer alan yayla, 1255 metre yüksekliğinde bulunmaktadır. Yaylada 23 adet mesken yer alırken, yaklaşık 145 kişi yaşamaktadır. Yayla “Çayderesi” adını, savrun çayının kolu olan ve kaynağını Gezit dağının eteklerinden alan Kırkpınar ve Çanakpınarı deresinin sularını taşıyan çay’ın yaylanın hemen yanından geçtiği için bu ad ile anılmaktadır. Ayrıca yaylaya Kınalıgedik adı da verilir. “Kınalıgedik” Yaşar Kemal’in “İnce Memed” adlı romanına da konu olmuştur ve İnce Memed, Kınalıgedik adlı mevkide öldürülmüştür.

Çay deresi yaylası, batıdan gelen Kırkpınar ve Çanakpınarı’nın sularını da içine alan derenin her iki yamacında, 1682 m. yüksekliğinde yer alan kabaktepe dağının kuzey eteklerinde kurulmuştur. Yayla çok büyük bir yayla olmayıp, yalnızca 23 evden oluşmaktadır (Yonca, 2014: 77).

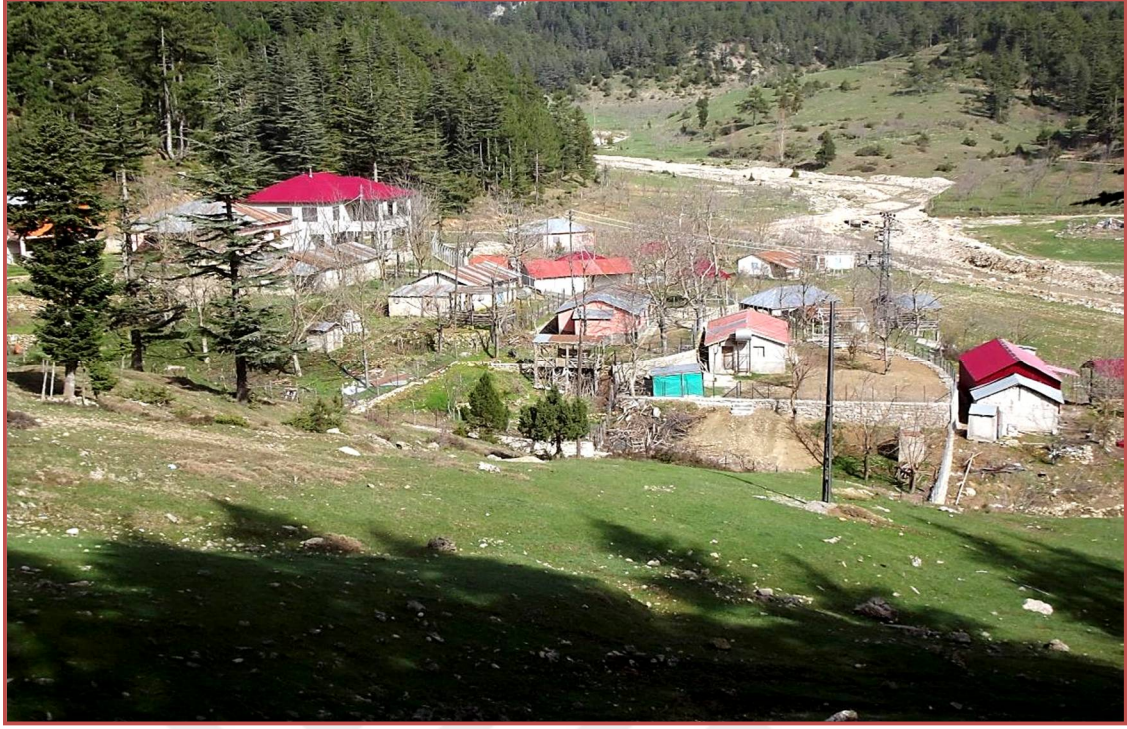


Foto 4.17. Çay deresi (Kınalı Gedik) Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(3).(f). Demircikbucağı (Özeserler) Yaylası

Demircikbucağı (Özeserler) Yaylası, Kösepınarı köyü sınırları içerisinde yer almakta olup, 1255 m yüksekliğindedir. Yaylanın Kadirli'ye olan uzaklığı 48 km'dir. Yaylada 14 adet mesken yer alırken, yaklaşık 90 kişi yaşamaktadır. Yayla Almalıbeli tepesinin (1407 m) güneyinde, 1588 m 'de ki Kekeçler tepesinin doğusunda, Kınalıgediğ'in kuzeyinde ve Savrun çayının batı kesiminde yer alır. Savrun çayı üzerine kurulu baraj gölünün hemen kuzeybatı kısmındadır. Yayla ismini de çevresinde sıkça görülen gürgen (demircik) ağacından almaktadır. Ayrıca yaylanın ismi, ünlü yazar Yaşar Kemal'in eseri olan "İnce Memed" adlı romanda da geçmektedir (Yonca, 2014: 92-94).



Foto 4.18. Demircikbucağı (Özeserler) Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(3).(g). Elmacık Yaylası

Elmacık yaylası Kösepınarı Köyü sınırları içinde yer almakta olup, yaylanın Kadirli'ye olan uzaklığı 51 km'dir. Yaylanın ortalama yüksekliği yaklaşık 1370 m'dir. Yaylanın ismini daha önceden burada yer alan elma bahçelerinden aldığı ifade edilmektedir. Elmacık yaylası Almalıbeli tepesinin (1407 m) kuzeyinde, Çekirge kaya tepesinin (1625 m) ve Savrun çayının batısında yer alır. Elmacık yaylası iki parçadan oluşmaktadır ve asıl yaylalık saha Elmacık tepesinin (1884 m) güneydoğusunda sedir ve göknar ormanları ile çevrilidir. İkinci kısım ise savrun vadisi boyunca kuzeye doğru uzanmaktadır ve Gavur Mağarası yaylası ile sınır oluşturmaktadır (Yonca, 2014: 95).



Foto 4.19. Elmacık Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(3).(h). Gavurdağı Mağarası Yaylası

Gavur Mağarası yaylası Kösepinarı Köyü sınırları içerisinde yer almakta olup, ismini de bu bölgede bulunan bir mağaradan almaktadır. Arazi karstik yapıda olduğu için bu tür mağaralara zaman zaman rastlanmaktadır. Yaylanın Kadirli'ye olan uzaklığı 53 km'dir ve yayla 1350 m yüksekliğinde yer almaktadır. Yaylada 65 adet mesken yer alırken, yaklaşık nüfusu da 400 kişidir. Gavur Mağarası yaylası savrun çayının batısında ve Gezit dağı'nın (2230 m) doğusunda, Söğütluçatal tepesinin (1657 m) güneyinde, Söğütbeli deresinin ise her iki yamacında yer almaktadır (Yonca, 2014: 98).



Foto 4.20. Gavurdağı Mağarası Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(3).(i). Tuvaras Deresi Yaylası

Tuvaras deresi yaylası Kösepinarı Köyü sınırları içerisinde, Kadirli'ye 58 km mesafede ve 1490 m yüksekliğinde yer almaktadır. 22 adet meskenin yer aldığı yaylada, yaklaşık 135 kişi yaşamaktadır. Yaylanın batısında Oğlak kayası tepesi (2150 m), doğusunda ise Tuvansın ve Arpalık ağılı tepeleri yer almaktadır. Yayla ise Tuvaras deresinin her iki yamacında kurulmuştur. Yayla, Oğlak kayası tepsinin (2150 m.) doğu eteklerinde, orman sınırında ve Tuvaras deresi vadisi içerisinde kurulmuştur. Yayla hayvancılık yapmaya oldukça elverişlidir. Yayılcıların hayvancılık yapmaları nedeniyle dağınık bir yerleşme durumu söz konusudur. (Yonca, 2014: 100-102).

Yaylanın en önemli özelliklerinden birisi ise, Kadirli'li yazar Yaşar KEMAL'in yazmış olduğu "İnce Memed" adlı romana konu olmasıdır. İnce Memed, yani yöre halkı deyimi ile "Safiye Memmed" bir eşkıya olup, Tuvaras deresinde yer alan "köşger taşı" adlı kayanın dibinde vurulmuştur (Yonca, 2014: 102).



Foto 4.21. Tuvaras Deresi Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(3).(i). Kadirli İlçesinin Köylerinde Yaylacılık

Kadirli ilçesinde Değirmendere köyünün Ağılca, Köşürge, Aktaş, İslice, Söğütoğlu ve Turna Yaylaları ile Tahta köyünün İmirhan ve İnciğ Yaylaları köyün yazlık kullanım alanı özelliği göstermektedir (Üçeçam Karagel ve Karagel, 2010: 39).

Söz konusu yaylalarda Değirmendere ve Tahta köyünde ikamet ederek tarım ve hayvancılık yapanlar dışında, yine kökeni bu köylere dayanan ancak başta Kadirli ilçe merkezine göç edenlerden de yaylacılar bulunmaktadır. Konut sayısı fazla olan Değirmendere köyüne bağlı Ağılca, Aktaş, Köşürge yaylalarındaki yaylacıların bir kısmı Kadirli ilçe merkezinden gelen yaylacılardır. Ayrıca Tahta köyüne bağlı Yanalak yaylasına Kadirli'nin Karabacak köyünden dinlenme amaçlı olarak yaylacılar gelmektedir (Koca, 2011: 179).



Foto 4.22. Ağlıca Yaylasından genel bir görünüm.



Foto 4.23. Köşürge Yaylasından genel bir görünüm.



Foto 4.24. Söğütoğlu Yaylasından genel bir görünüm.

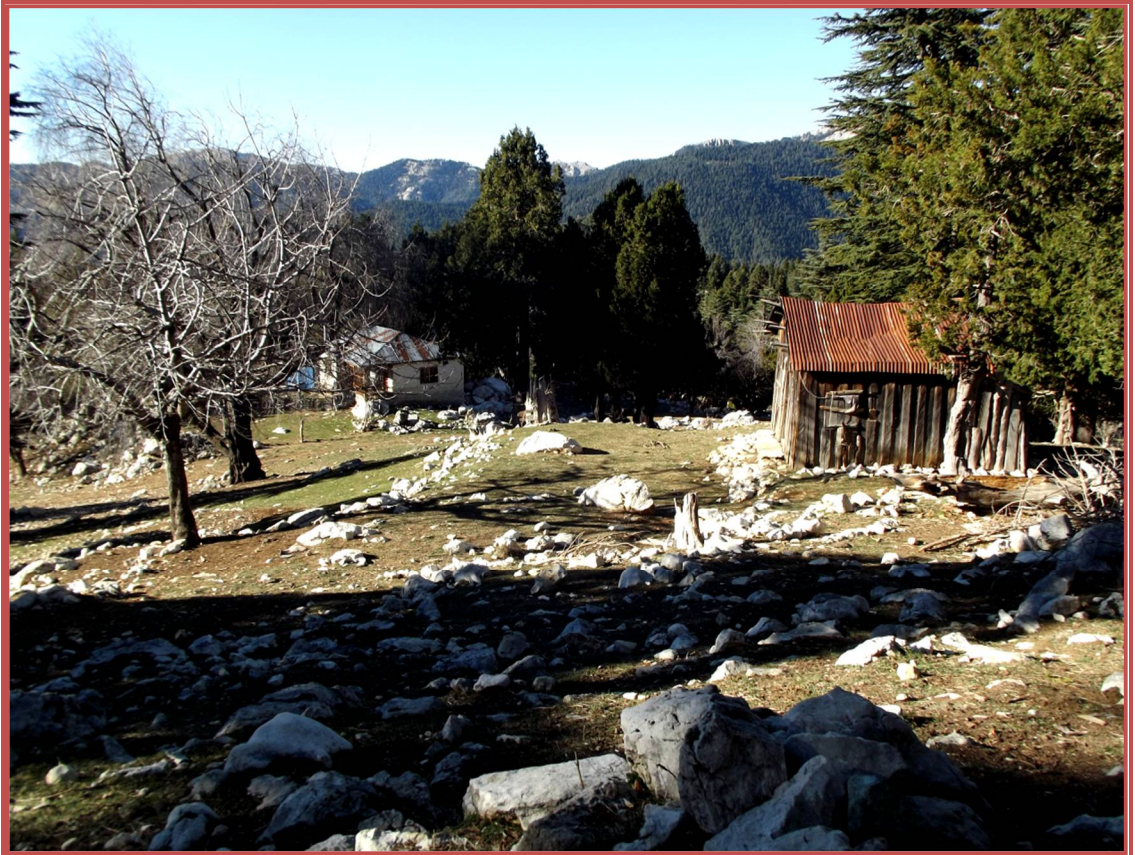


Foto 4.25. İslice Yaylasından genel bir görünüm.



Foto 4.26. Turna Yaylasından genel bir görünüm.



Foto 4.27. Yanalak Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(4). Sumbas İlçesi Yaylaları

Sumbas ilçesi, ilin kuzeybatısında, Çukurova'nın kuzeydoğu kesimi ile Orta Toroslardan Dibek Dağı'nın Çukurova'ya dönük güney yamaçlarını içerisine alan kesimde yer almaktadır. İlçe kuzeyden ve batıdan Adana ili Kozan ilçesi, doğudan ve

güneyden ise Kadirli ilçesi ile sınırlandırılmış olup 395 km² yüzölçümüne sahiptir. İlçenin güney yarısı Çukurova'nın kuzeydoğu kısmını oluşturan alçak ovalık alanlardan meydana gelirken, kuzey yarısı ise önce karstik yapının fazlaca olduğu plato alanı ve sonrasında Dibek Dağı'nın yamaçlarından oluşmaktadır (Koca, 2011: 184).

4.1.1.1.(4).(a). Bağdaş Yaylası

Bağdaş Yaylası en eski, en büyük ve en önemli yaylalardan birisi olup, Kösepinarı ve Esenli Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Yaylada yer alan doğu kısmı Kösepinarı köyü sınırları içerisinde yer alırken, yolun batısı ise Sumbas ilçesi Esenli köyü sınırları içerisinde yer alır. Yaylanın doğusunda Kabaktepe (1681 m), batısında ise Bağdaş tepesi (1563 m) yer alır. Yaylanın adı “bağlıtaş” dan gelmektedir (Yonca, 2014: 68).



Foto 4.28. Bağdaş Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(4).(b). Yirce Yaylası

Yirce yaylası Sumbas ilçesi Esenli köyü sınırları içerisinde yer alır. Yayla coğrafi özellikler bakımından incelendiği zaman diğer yaylalardan farklı olduğu hemen görülebilir. Yirce diğer yaylalardan farklı olarak yalnızca Kızılömerli Köyüne ait olup, köy haklı hiç bir bedel ödmeden yaylaya ev yapabilmektedir. Yirce haricinde diğer yaylalarda bunu görmek mümkün değildir. Bazı köy ve ailelerin tek bir yaylada toplandığı görülmekle birlikte bu kişilerin tapulu arazileridir. Ancak yirce yaylası, Kızılömerli köyünün ortak malı, merası durumundadır. Ayrıca yayla yükseltisi ile de hemen diğer yaylalardan ayrılmaktadır. Nitekim 1705 m yükseltisi ile çevredeki en yüksek yayla durumundadır. Yaylaya iki ayrı yoldan ulaşmak mümkündür. Ancak her iki yolda stabilize olup, oldukça bozuk yollardır. Birinci yol Kadirli-Çiçeklidere-Bağdaş ve Yirce şeklinde uzanan yol olup 53 km. uzaklığındadır. Özellikle Bağdaş yaylasından

sonra yaklaşık 10 km'lik kısım oldukça bozuk bir yoldur. İkinci yol ise Kozan ilçesi sınırlarından giden ve Kozan yaylası olan Göller üzerinde Yirce'ye ulaşan 65 km uzunluğundaki yoldur. Bu yolunda son 8 km'si stabilize olup oldukça bozuktur. Yayla da 125 adet konut ve yaklaşık 775 kişi yaşamaktadır (Yonca, 2014: 159).



Foto 4.29. Yirce Yaylasından genel bir görünüm.

4.1.1.1.(5). Bahçe İlçesi Yaylaları

Bahçe ilçesi, Osmaniye ilinin doğusunda Orta Amanos Dağlarının engebeli batı yamaçları üzerinde yer alır. İlçe kuzeyden Düziçi, doğudan Kahramanmaraş'ın Türkoğlu ile Gaziantep'in Nurdağı, güneydoğusundan Gaziantep'in İslahiye, güneyden Hasanbeyli ve Güneybatıdan Osmaniye merkez ilçeleri ile çevrilmiştir. Hasanbeyli ve Toprakkale ilçelerinden sonra 182 km²lik yüzölçümü ile Osmaniye ilinin üçüncü küçük ilçesini oluşturmaktadır (Koca, 2011: 82).



Foto 4.30. Bahçe ilçesinden genel bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).

İlçe arazisinin tamamına yakını Amanos Dağlarının engebeli yamaçları üzerinde bulunmasından dolayı, köylerin tamamı da dağlık yörelerde kurulmuştur. Yalnız Arıklıkış ve Nohut Köyleri ilçe merkezinin batısındaki aşınım ovasının kenarında kurulmuştur. Diğer 13 köy Gökçedağ, Akçadağ ve Dumanlı Dağlarının yamaçlarında ve Bilalick, Kar Deresi ve Aslanlı derelerinin vadi yamaçlarında kurulmuşlardır (Koca, 1996: 30).

Bahçe ilçesinde ilçe merkezi dâhil bütün köyler yaylacılık faaliyetine sahne olmaktadır. Bahçe ilçe merkezi yerleşim alanı 575 m ile 715 m arasında bir yaylış gösterir. Kentte yaylacıların tercih ettiği sahalar ise genelde 600 m üzerindeki yamaç alanlarıdır. Bahçe ilçe merkezinin yayla olarak tercih edilmesinde, çevrenin doğal bitki örtüsü ile su kaynaklarının bol ve içiminin iyi olması da etkili olmuştur (Koca, 2011: 87).

Bahçe ilçesinin köylerinde de yaylacılık faaliyetleri bulunmaktadır. En düşük rakımlı köy yerleşmesinin yaklaşık 560 m civarında ve bütün köy yerleşmelerinin dağ ya da vadi yamaçlarında olması nedeniyle hemen hemen bütününde yaylacılara rastlanmaktadır (Koca, 2011: 92).

Bahçe ilçesinde yayla yerleşmeleri olarak kullanılan köyler ise şunlardır; Arıcaklı, Arıklıkış, Aşağıarıcaklı, Aşağıkardere, Bekdemir, Burgaçlı, Gökmustafalı, İnderesi, Kaman, Kızlaç, Nohut, Örencik, Savranlı, Yaylalık ve Yukarıkardere köyleridir.

Tablo 4.3. Bahçe ilçesi köylerindeki yaylacı konut sayıları ve köylerin yükseltileri.
(Koca, 2011: 93,95).

Köyler	Yaylacı Konut Sayısı	Yükselti (m)
Arıklıkış	32	800-1015
Bekdemir	60	910-1120
Burğaçlı	10	650-720
Kaman	50	710-810
Kızlaç	70	745-850
Örencik	20	680-750
Savranlı	10	570-730

4.1.1.1.(5).(a). Hakan Yaylası

Hakan Yaylası, Bahçe ilçe merkezinin kuzeybatısında Dumanlı Dağları'nın yamaçları üzerinde yer almaktadır. Bahçe kentinin kuzeybatısındaki Örencik Köyü'nün sınırları içerisinde kalan yayla, ilçede köy yerleşme alanlarının dışında oluşturulmuş tek yayla özelliği taşımaktadır. Yayla iki farklı yerleşme ünitesinden oluştuğu için yaklaşık 960 m ile 1035 m arasında yükseltiye yayılmış durumdadır. Yayla konutlarının bulunduğu arazilerin etrafı kızılçam ormanları ile kaplıdır (Koca, 2011: 99).

4.1.1.1.(6). Düziçi İlçesi Yaylaları

Düziçi ilçesi, Osmaniye ilinin doğu kısmında, adını aldığı ova ile bu ovayı kuşatan dağlarla çevrilmiş olarak yaklaşık 461 km² yüzölçümüne sahiptir. İlçe kuzeyden Aslantaş ve Berke baraj gölleri ve bu göllerin ötesinde Kahramanmaraş ilinin Andırın ilçesi ile kuzeydoğudan Kahramanmaraş merkez ilçe, doğudan Kahramanmaraş'ın Türkoğlu ilçesi ve Osmaniye ilinin Bahçe ilçesi, güneyden Osmaniye merkez ilçe, batıdan ise Kadiri ilçelerinin toprakları ile çevrilmiştir. Günümüzde dinlenme amacı taşıyan yaylalar, ilçe merkezinin doğusunda Nur Dağlarının bir parçasını oluşturan Dumanlı Dağı'nın yamaçları üzerinde bulunmaktadır. Bu yaylalar, ilçe merkezine yakın olduğu için ulaşım zor olmadığı gibi kısa süre içerisinde de ulaşılabilir. Yaylaların üzerinde bulunduğu bu dağ, "Dumanlı" adını, gündüz batıdan yani İskenderun Körfezi üzerinden gelen nemli havanın, bu dağın yamacı boyunca yükselirken yoğunlaşarak yamaç sislerinin oluşmasından almıştır (Koca, 2011: 102,104).

4.1.1.1.(6).(a). Soğucak Yaylası

Dumanlı Dağlarının batı yamaçları üzerinde 1090-1180 m'ler arasında yer almaktadır. Yayla idari yönden Düziçi'nin Kurtbeyoğlu mahallesine bağlı ve bu mahalleden geçen 11 km'lik asfalt kaplamalı bir yol ile ilçe merkezine ulaşılmaktadır. Soğucak Yaylası'nda arazilerin tamamı eski bir köy yerleşmesi olması nedeniyle şahıslara ait tapulu arazi olup, orman arazisi işgal edilmemiştir (Koca, 2011: 106).

4.1.1.1.(6).(b). Dumanlı Dağı Belediye Yaylası

Düziçi ilçesinin gerisindeki Dumanlı Dağı'nın batı yamacında Soğucak Yaylasının üzerindeki yükseltilerde bulunan Belediye Yaylası 1220-1300 m arasında rakıma sahiptir. İlçe merkezine 12 km uzaklıkta olan yaylaya, Soğucak Yaylasından sonra 1 km'lik mesafe ile ulaşılmaktadır (Koca, 2011: 109).



Foto 4.31. Dumanlı Dağı Belediyesi Yaylasından bir görünüm (24.03.2016) (earth.google.com).

4.1.1.1.(6).(c). Mezdihi (Mezda) ve Tozluyurt (Pijli) Yaylası

Dumanlı Dağı'nın en yüksek noktasını oluşturan 1673 m rakımlı tepenin kuzeyinde Sabun Suyuna bakan yamaç üzerinde bulunan Mezdihi (Mezda) Yaylası 1300-1400 m'ler arasında, Tozluyurt Yaylası (Pijli) ise 1200-1370 m'ler arasında kurulmuşlardır. Mezdihi Yaylası ilçe merkezine 15 km, Tozluyurt Yaylası ise 17 km uzaklıktadır. Aynı güzergâh üzerinde bulunan bu yaylalar arasında 2 km mesafe bulunmaktadır. Düziçi ilçe merkezinden bu yaylalara giderken, Soğucak Yaylasından itibaren yolun da içerisinde geçtiği yamaçlar, kayın ağaçlarından oluşan ormanlar ile kaplıdır. Yayla yerleri orman arazisi olmayıp şahıslara ait tapulu arazilerdir (Koca, 2011: 115).

4.1.1.1.(6).(d). Sıypaktaş Yaylası

Başkonuş Deresi'nin yukarı çığırındaki vadi içerisinde bulunan Sıypaktaş Yaylası'na, ilçe merkezine bağlı olan ve bu derenin vadisi boyunca yerleşen Karkın mahallesi'nden sonra ulaşılmaktadır. Yayla ilçe merkezine 10 km uzaklıkta yer almakta olup, yaylanın aşağı mahallesi ortalama 1070 m, yukarı mahallesi ise 1190 m yükseltide kurulmuştur. Yayla arazisinin tamamı tapulu olup, mülkiyeti şahıslara aittir (Koca, 2011: 119).

4.1.1.1.(6).(e). Mezgitli Yaylası

Düziçi ilçesinin batısında, Düziçini Osmaniye il merkezine ve D 400 karayolu ile Osmaniye-Gaziantep Otoyoluna bağlayan karayolunun 1.3 km doğusunda olan Mezgitli yaylasının ilçe merkezine uzaklığı 5 km'dir. Dağın batı yamacı üzerinde 520 m ile 600 m arasında yükseltilerde kurulan yayla, Yarbaşı Beldesi'nin idari sınırları içerisinde yer almaktadır (Koca, 2011: 122).

4.1.1.1.(7). Hasanbeyli İlçesi Yaylaları

Hasanbeyli, Osmaniye ilinin doğusunda, Amanos Dağları'nın engebeli batı yamaçları üzerinde kurulmuştur. İlçe kuzeyden Bahçe, güney ve batıdan merkez ilçe, doğudan ise Gaziantep ilinin İslahiye ilçesi ile çevrilmiştir. İlçe 131 km² yüzölçümü ile Toprakkale'den sonra ilin en küçük yüzölçümlü ilçesini oluşturmaktadır. İlçe merkezi yaklaşık olarak 750-800 m arasındaki yükseltide yer alırken, ilçeye bağlı köyler ise 590-850 m arasında yer almaktadır (Koca, 2011: 124). Hasanbeyli ilçesine bağlı köyler yaz mevsiminde yayla yerleşmesi olarak da kullanılmaktadır.

4.1.1.1.(7).(a). Almanpınarı Yaylası

Hasanbeyli Belediye teşkilatı kurulduktan sonra belediye idari sınırları içerisine katılan yayla, Hasanbeyli ilçe merkezinin 3.8 km doğusunda Mameler Deresi Vadisinin içerisinde 970-1035 m'leri arasında yer almaktadır. Almanpınarı yaylasının ilçe merkezine doğru uzantısı şeklinde olan ve aynı vadi içerisinde ilçe merkezine yaklaşık 2.9 km uzaklıkta olan Dutlupınar Yaylası ise 915 m ile 965 m arasında bir yükseltiye sahiptir. Almanpınarı Yaylası, vadinin dar olan tabanı ile vadinin her iki yamacı boyunca kurulmuştur. Yaylanın adı, Haydarpaşa-Bağdat demiryolunun inşası sırasında yöredeki Ayran Tüneli'nin yapımında çalışan Almanların, tünelin Amanos Dağlarının doğusundaki çıkışı olan Fevzipaşa'ya malzeme nakledeken hayvanları ile beraber buradaki pınarın başında ağaçların altında konaklamalarından gelmiştir (Koca, 2011: 135).



Foto 4.32. Almanpınarı yaylasından bir görünüm. (Osmaniye İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (2011: 67).

4.1.1.1.(7).(b). Hasanbeyli İlçesinin Köylerinde Yaylacılık

Hasanbeyli ilçesinin 6 köy yerleşmesinin hepsinde dinlenme amaçlı yaylacılık faaliyetlerine rastlanmaktadır. Genellikle bu köylerin göç eden ailelerin yayla olarak köylerini tercih ettikleri görülmektedir.



Foto 4.33. Hasanbeyli ilçesinden bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).

Bu köylerin yayla olarak tercih edilmelerinde; yükseltilerinin yayla amaçlı olarak kullanılmaya elverişli olması, köylülerin kendilerine ait tapulu arazilerinin ve yakın akrabalarının bulunması, güvenlik sorununun olmaması gibi faktörlerin yanında Osmaniye'ye yakın olması da bulunmaktadır (Tablo 4.4).

Tablo 4.4. Hasanbeyli köylerindeki konut sayıları, köylerin Osmaniye'ye uzaklıkları ve yükseltileri (Koca, 2011: 141).

Köylerin Adı	Yaylacı Konut Sayısı	Osmaniye'ye Uzaklığı (km)	Yükselti (m)
Çolaklı	45	34	680-770
Çulhalı	20	33	810-890
Kalecik	179	23	535-665
Karayiğitli	155	40	715-850
Sarayova	55	39	760-930
Yanıkkuşla	167	37	650-720



Foto 4.34. Karayiğitli köyünden bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).



Foto 4.35. Yanıkkışla köyünden bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).



Foto 4.36. Sarayova köyünden bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).

Araştırma sahasında ki yaylalar için yapılması gereken önlemlerin başında bu turistik mekânlara gelen turistlerin konaklayabileceği pansiyon, butik otel tarzı işletmelerin öncelikli olarak hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu tesislerin il genelindeki yaylaların geneline yayılmasıyla hem turizm potansiyeli artacak hem de bu işletmeler sayesinde sahada yerel halkın bizzat turizm faaliyetlerine katkısı sağlanmış olacaktır.

4.1.2. Bitki Örtüsü Özelliklerinin Turistik Çekicilikler Olarak Değerlendirilmesi

4.1.2.1. Mesire Alanları

Araştırma sahası bünyesinde bulundurduğu bol yeşil alanlar, sulak alanlar, çamlık orman içi alanlar, eşsiz tabiat güzellikleri ile rekreasyon açısından oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. Yöre halkı yıl boyu bu mesire alanlarını ziyaret etse de özellikle Mart ayından itibaren havaların ısınmasıyla birlikte ziyaretçi sayıları daha da artmaktadır. Osmaniye ilinde yaz mevsimi sıcak geçmektedir. Yaz sıcaklarından etkilenen halk, özellikle akarsu kenarlarında ki yeşil alanlara ve orman içinde değişik yükseltilerde yer alan mesire alanlarına giderek aileleriyle birlikte vakit geçirmektedirler. Yöre halkının bu yoğun talebinden dolayı, mesire alanlarında öğleden sonraları yer bulmak çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Osmaniye’de, belirli günlerde belirlenmiş mesire yerlerine gidilerek yöre halkı eğlenme, dinlenme, piknik yapma faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.

4.1.2.1.(1). Çiftmazı Tabiat Parkı

Çiftmazı mesire alanı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün 27/07/2011 tarih ve 3252 sayılı yazıları ekinde yer alan makam oluru ile 2873 sayılı Milli Parklar Kanununun 3. Maddesine göre Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 144).



Foto 4.37. Çiftmazı Tabiat parkı mesire alanı girişi.

“Tabiat parkı teriminin tanımı, Milli Parklar Kanununun (1983 yılında çıkarılan 2873 sayılı kanun) ile yasal bir esasa bağlanmıştır (Madde 2). Bu kanuna göre; bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçaları, tabiat parkı diye tanımlanmıştır” (Doğanay ve Zaman, 2013: 241).

Tabiat Parkları; a) Bölgesel nitelikte ya da ülke genelinde, olağanüstü (benzerlerinden farklı anlamında) doğal (fiziki) coğrafi yapı özellikleri (jeomorfolojik yapısı, florası ve fauna özellikleri) olan, b) İlk bakışta, görünüşü (manzara elemanları) dikkat çekici, yani insana zevk verici, onda heyecan ve hayret uyandırıcı, c) Birey, aile veya grupların, denetimli dinlenme ve eğlenmelerine açık, d) Mevzuat (Kanun, kararname, yönetmelik ve yönerge) hükümlerine göre belirlenerek ayrılmış koruma altına alınmış doğal çevre üniteleridir (Doğanay ve Zaman, 2013: 242).

Osmaniye ili Merkez ilçesinin güneyinde Osmaniye kent merkezine yaklaşık 10 km mesafede, 22.75 hektarlık bir alanda yer alan, B tipi mesire alanıdır. Zorkun Yaban Hayatı Geliştirme Sahası sınırları içerisinde bulunan Çiftmazı Tabiat Parkı'nın dört tarafı ormanlık alanlarla çevrilidir. Doğu sınırında Zorkun Yayla yolu ile ormanlık sahalar, kuzeyinde ormanlık sahanın dışında Osmaniye kenti ile güneyinde yükseklerle çıkıldıkça yaylalar yer almaktadır (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 144).

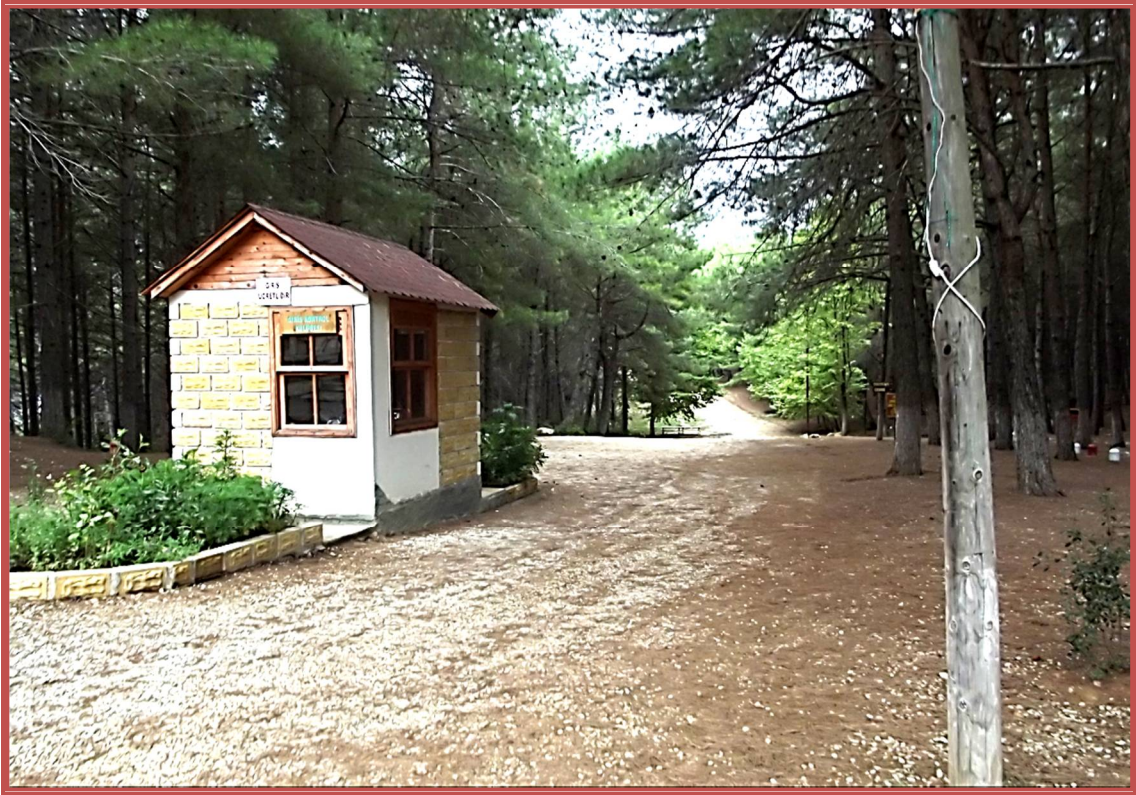


Foto 4.38. Çiftmazı Tabiat Parkı girişinde yer alan kontrol kulübesi.

Mülkiyet açısından; Çiftmazı Tabiat Parkı 3.889,95 hektarlık bir alanda yer alan Zorkun Yaban Hayatı Geliştirme Sahası içerisinde yer almakta ve Osmaniye Orman İşletme Müdürlüğü, Osmaniye İşletme Şefliği sınırları içerisinde kalmaktadır. Sahada herhangi bir usulsüz kullanım ve yerleşme bulunmamaktadır (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 144).

Çiftmazı Tabiat Parkı, Orman ve Su İşleri Bakanlığının düzenlediği ihale yolu ile işletme hakkını elde eden özel bir işletmeci tarafından işletilmektedir. Bu nedenle mesire alanına girişler araç başına 10 TL olarak ücretlendirilmektedir.

Osmaniye-Zorkun Yayla yolu ile ulaşım sağlanmaktadır. Osmaniye il merkezine uzaklığı 10 km olup, Kadirli ilçe merkezine 50 km, Düziçi ilçe merkezine 36 km, Bahçe ilçe merkezine 41 km, Ceyhan ilçesine 47 km ve Adana iline 96 km'dir. Alandan yükseklerle doğru çıkıldığında Zorkun Yaylasına 12 km, Olukbaşı Yaylasına 8 km ve

Ürün Yaylasına ise 2 km uzaklıktadır. Özel araçlar dışında yaz aylarında (yayla sezonunda) Osmaniye merkezinden toplu taşıma araçları ile sağlanmaktadır. Bunun dışında herhangi bir ulaşım aracı bulunmamaktadır. Sahaya ulaşımı sağlayan yol virajlı, 8 m genişliğinde ve asfalttır (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 144).



Foto 4.39. Çiftmazı Tabiat Parkı mesire alanında oyun parkı ve piknik masaları.

Çiftmazı Tabiat Parkında mevcut flora içerisinde Kızılçam, Çınar, Tesbih Çalısı, Yemişen, Ters Lale, Bindallı, Pembe Çiçekli Laden, Anemon, Sarı Çiçekli Peygamber Çiçeği, Azgan (Keçiboğan), Pırnal Meşesi, Saplı Meşe, Menengiç, Yabani sarımsak gibi türler önemli yer tutmaktadır. Sahada ki fauna içerisinde ise dikkat çeken türlerden başlıcaları; Karaca, Yaban domuzu, Tilki, Sincap, Baştankara, Tırnaşık Kuşu, İspinoz, Çıt Kuşu, Karga, Levanten Ağaç Kurbağası, Değişken Desenli Gece Kurbağası, Kaplumbağa, Hatay Kertenkelesi, Anadolu Semenderi gibi türler öne çıkmaktadır (Osmaniye Orman İşletme Müdürlüğü Verileri, 2015).

4.1.2.1.(2). Karaçay Şelalesi ve Mesire Alanı

Şehir Merkezine 4 km mesafede bulunan Karaçay 7 km uzunluğunda, çam ve çınar ağaçlarının bulunduğu vadi içerisinde uzanmıştır. Karaçay deresi 30 m'lik yükseklikten aşağı dökülürken eşsiz güzellik ve manzara arz eden Karaçay Şelalesi buraya ayrı bir güzellik kazandırmaktadır. Karaçay Şelalesine ulaşım belli bir mesafeye kadar araçlarla gidilebildikten sonra, geri kalan yolu patika yolla ulaşımı sağlanabilen eşsiz bir doğa harikasıdır.

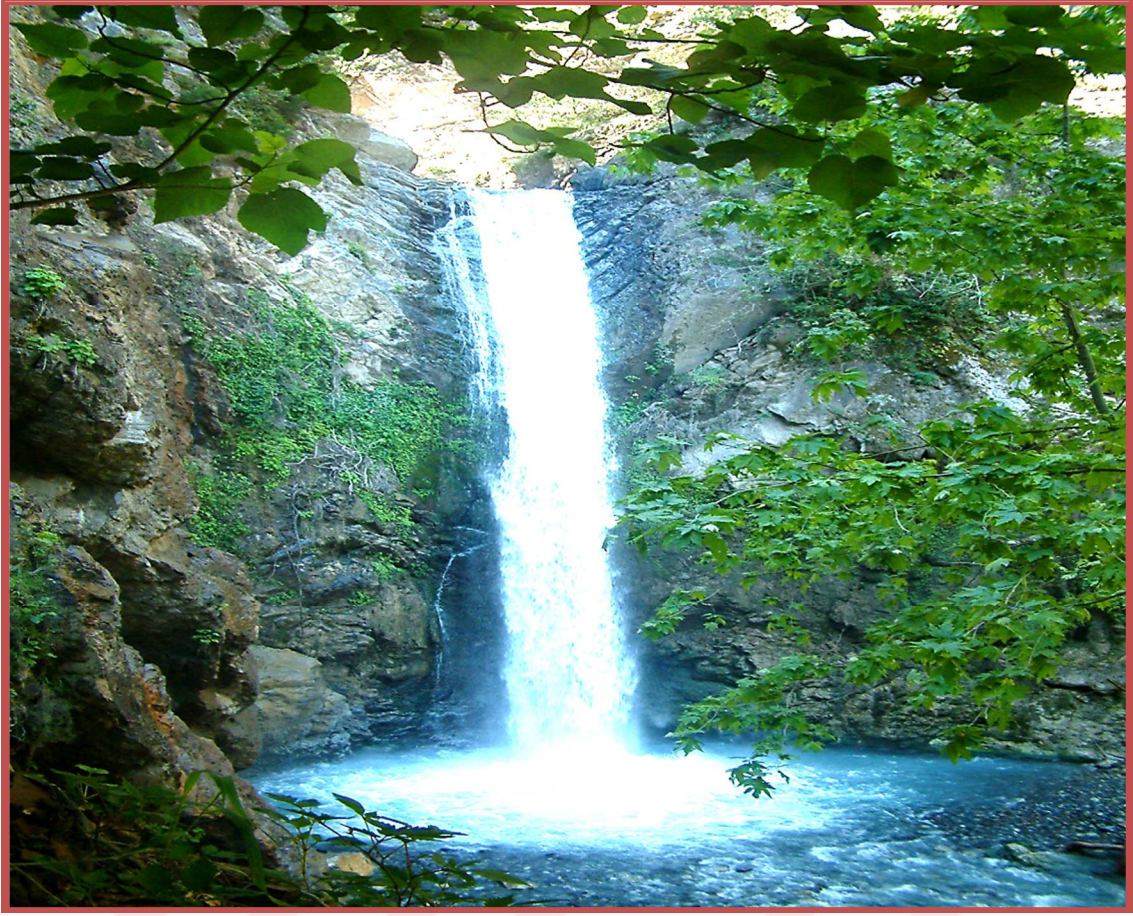


Foto 4.40. Karaçay Şelalesinden genel bir görünüm.

Hafta içi ve hafta sonu piknik yapmaya uygun, Akdeniz iklimine özgü doğal bitki örtüsünün bulunduğu mekan aynı zamanda günübirlik günü birlik mesire ve trekking alanıdır. Ulaşımı şehir merkezinden taksi ve özel halk otobüsleri ile belli bir noktaya kadar yapılabilir (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).

4.1.2.1.(3). Zorkun Şenlik Tepesi Mesire Alanı

Osmaniye il merkezinde yer alan Zorkun Şenlik Tepesi Mesire alanı 18.25 ha alanda kurulmuş B tipi mesire alanıdır. Osmaniye merkez ilçeye 26 km mesafede, 1650 m yükselti de yer alan Zorkun Şenlik Tepesi mesire alanına asfalt kaplı karayolu ile ulaşım sağlanabilmektedir. Zorkun mesire alanında bitki örtüsü bakımından sahada değişik ağaç formasyonları yer almaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır; Kızılcım, Meşe, Karaçam, Kayın, Gökmar, Sedir ve Gürgen ağaçları başta gelmektedir. Eşsiz doğası ile oksijeni bol temiz havası, yeşilin her tonunun yer aldığı bu alanda insanlar için önemli bir rekreasyon alanı olmaktadır. Her yıl Ağustos ayında Osmaniye Belediyesi tarafından yapılan Zorkun Yaylası Çocuk Şenlikleri etkinlikleri burada yapılmaktadır. Zorkun Yaylası Çocuk Şenliği ilk defa 1985 yılında Tarih öğretmeni Reşat Gürel tarafından organize edilerek yapılmaya başlanmış ve her yıl düzenli olarak yapılmaya devam edilerek, 1990 yılından itibaren Osmaniye Belediyesi tarafından düzenlenmeye devam edilmiştir (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015). (Foto 4.41).



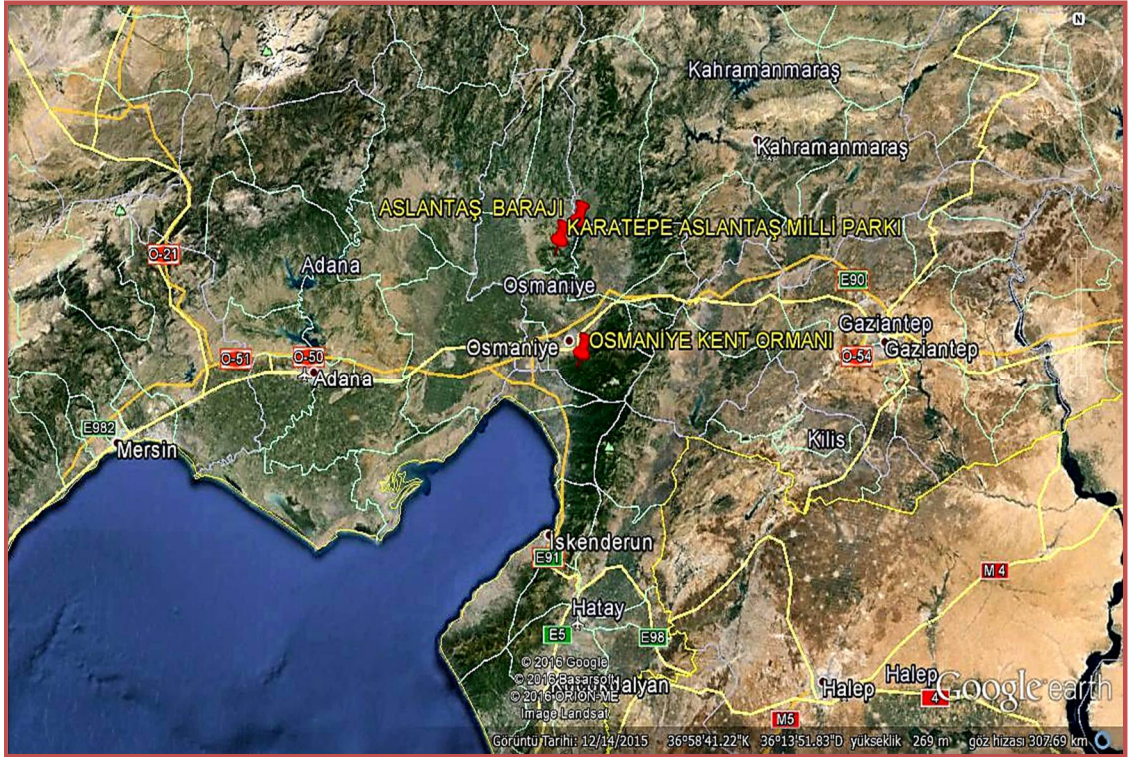
Foto 4.41. Zorkun Yaylası Şenlik Tepesinde yapılan Çocuk Şenliği alanından görünüm.



Foto 4.42. Zorkun Yaylası Şenlik Tepesinde yapılan Çocuk Şenliği alanında yapılan çuval yarışmasından bir görünüm.

4.1.2.1.(4). Osmaniye Kent Ormanı Mesire Alanı

Osmaniye Merkez ile Zorkun Yaylası karayolu üzerinde 10. km'de yer alan Kent Ormanı, orman içi dinlenme ve mesire alanıdır. Orman içi dinlenme alanı olan bu alanda yine Kızılçam (*Pinus brutia*) ağaçları ile çevrilidir. Şehir merkezine yakınlığı, temiz havası ve yeşilin her tonu ile yöre halkı tarafından çok tercih edilen bir mesire alanıdır. Kent Ormanına girişler ücretsizdir (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).



Uydu 4.2. Osmaniye Kent Ormanı uydu görüntüsü(01.04.2016) (earth.google.com).

İlin güneyinde Amanos (Nur) dağlarının eteğinde yer alan, Zorkun Yaylası yolu üzerinde bulunan ve şehir merkezine 10 km asfalt yolla bağlı olan Kent Ormanı, Osmaniye halkı ile yerli ve yabancı turistler için bulunmaz bir rekreasyon alanıdır.

110 ha'lık ormanlık alanda kent ormanı olarak düzenlenmiştir. Hâkim ağaç türünü kızılçamın oluşturduğu kent ormanında; kermes meşesi, pırnal meşe, akça kesme, saçlı meşe, saçsız meşe ve macar meşesi türlerinin yanında; kayacık, gürgen, akça ağaç, dişbudak, üvez, kavak ve çınar gibi yapraklı türleri görmek mümkündür. 1.000'e yakın bitki türünün kent ormanı içerisinde bulunduğu tahmin edilmektedir. Tavşan, yaban domuzu, sincap, porsuk, sansar, gelincik, kurt, çakal, tilki, yaban keçisi, karaca ve kirpi belli başlı memeli hayvanları oluştururken, doğan, kartal, sülün, atmaca, baykuş, pulcu baştankaralar, karatavuk, guguk kuşları, ispinoz, serçe, çulluk, ağaçkakanlar ve ötücü kuş türleri bulunmaktadır. 10'a yakın yılan türü, 3 çeşit kaplumbağa ve 2 çeşit kurbağa bulunmaktadır. Akrep ve kırkayak belli başlı böcek türlerini oluşturmaktadır. Kent ormanı içerisinde hâkim noktalarda 2 adet seyir terası (gözetleme kulesi), ahşap çeşmeler, ahşap giriş kulübesi, tuvalet, spor alanları, kent ormanını tanıtıcı ve yönlendirici levhalar, ahşap banklar, ziyaretçi tanıtım merkezi, kameriye ve yaklaşık 30 km uzunluğunda yürüyüş patikaları bulunmaktadır (28.03.2016, <http://ogm.gov.tr>).

4.1.2.1.(5). Olukbaşı Mesire Alanı

Osmaniye Merkezde 65.50 ha alanda kurulmuş mesire alanıdır. Osmaniye – Zorkun Yaylası arasındaki karayolunun 15. km'sinde yer alan orman içi mesire alanıdır. Özellikle Kızılçam ağaçlarının hâkim olduğu bir alandır. Ulaşım için yıl boyu çalışan toplu taşıma araçları yoktur. Sadece yaz mevsimin de düzenli yolcu taşımacılığı yapan taksi, minibüsler bulunmaktadır (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).



Foto 4.43. Olukbaşı mesire alanından genel bir görünüm.

4.1.2.1.(6). Karatepe-Aslantaş Mesire Alanı

Kadirli ilçesi sınırlarında bulunan Aslantaş Barajı kıyısında bulunan Karatepe, Osmaniye Merkezde 30 km uzaklıkta, Kadirli ilçesinin 22 km güneydoğusunda, çam ormanlarıyla kaplı açık hava müzesidir. Sit alanı içerisinde bulunan mekân aynı zamanda güzel bir piknik alanıdır. Piknik alanı içerisinde çok miktarda piknik masaları yerleştirilmiştir. Mesire alanını ziyaret eden turistlerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek tesisler bulunmaktadır. Mesire alanında yer alan Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesine ve piknik alanına girişler ücretlidir.



Foto 4.44. Karatepe-Aslantaş mesire alanından bir görünüm.

1946 yılında Prof. Dr. Halet Çambel yönetiminde başlatılan arkeolojik kazılar sonucunda Geç Hitit Medeniyeti dönemine ait bir çok tarihi eser gün yüzüne çıkarılmış ve bu eserlerin sergilenebilmesi için Türkiye'nin ilk Açık Hava Müzesi oluşturulmuştur. Türkiye'nin ilk Açık Hava Müzesinin olduğu bu alanda tarihi güzellikler, doğal güzelliklerle bütünleşerek eşsiz bir mesire alanının oluşmasına neden olmuştur. Mesire alanına ulaşım özel araçlarla asfalt bir yol ile yapılabildiği gibi adını aldığı Karatepe Köyünün minibüsleri de bu alana yolcu taşımacılığı yapmaktadır (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).

4.1.2.1.(7). Düziçi-Çamlık Orman İçi Mesire Alanı

Düziçi ilçesine 15 km, Osmaniye Merkez'e 25 km, Adana'ya 110 km uzaklıktadır. Gelişme halinde olan bu yer için kamp içi düzenlemesi yapılmıştır (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).

4.1.2.1.(8). Kalecik Barajı Mesire Alanı

Osmaniye Merkezinin 30 km doğusunda bulunan Kalecik barajı ve çevresi, ormanla kaplı, tarihi Sivranda Kalesinin bulunduğu alanda, doğanın bütün güzelliğinin sergilendiği bir mesire alanıdır (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).



Foto 4.45. Kalecik köyünde yer alan Kalecik barajı mesire alanından bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).

Ulaşımı çok rahat bir şekilde sağlanmaktadır. Mesire alanına ulaşımında kullanılan yol asfaltdır. Hasanbeyli ilçesine ve Kaypak Köyüne yolcu taşımacılığı yapan minibüslerle mesire alanına ulaşım sağlanabilmektedir.

4.1.2.1.(9). Bahçe İlçesi Uyuzluk Mesire Alanı

Osmaniye ilinin Bahçe ilçesi sınırlarında yer mesire alanı il merkezine 38 km mesafede uyuzluk mevkiinde bulunmaktadır. Ulaşım bakımından yolların asfaltla kaplı olması önemlidir. Mesire alanında piknik masaları, su imkânı, lavabo ve wc imkânları bulunmaktadır.

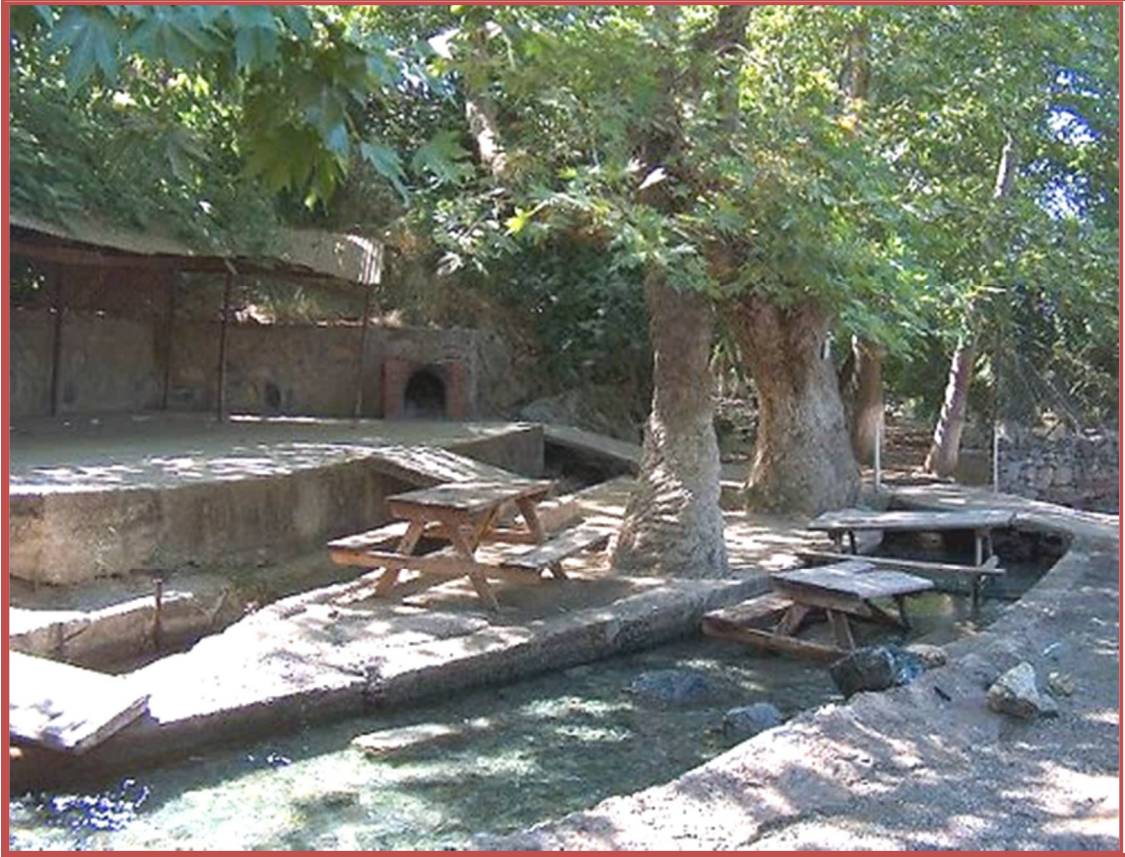


Foto 4.46. Bahçe ilçesinde yer alan Uyuzluk mesire alanından bir görünüm (01.03.2016) (earth.google.com).

4.1.2.1.(10). Suyun Gözü Mesire Alanı

Osmaniye Merkezine 34 km mesafede Yarpuz (Cebel) köyünde bulunan Suyun Gözü, Yarpuz Çayının doğduğu yerdir (Foto 4.47). Ulaşım bakımından yolların asfaltla kaplıdır. Ayrıca Yarpuz (Cebel) köyüne sürekli giden minibüslerle bu alana ulaşım sağlanabilmektedir. Orman içerisinde bulunan alan kamp ve piknik yapmaya elverişli bir alandır (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).

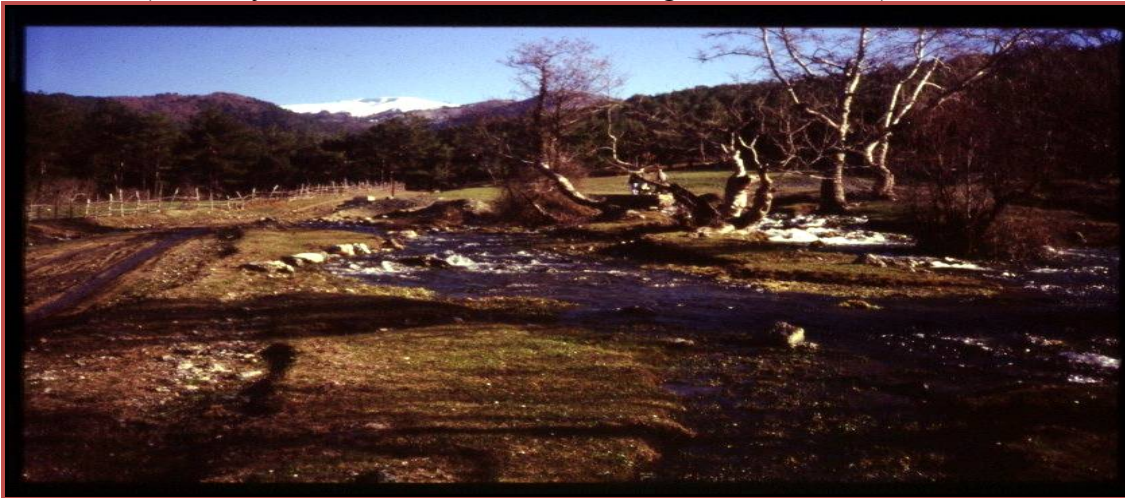


Foto 4.47. Yarpuz (Cebel) köyünde ki Suyun Gözü mesire alanından bir görünüm (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, (2015).

4.1.2.1.(11). Şarлак Şelalesi Mesire Alanı

Balıklar deresi üzerinde bulunmaktadır. Şelalenin bulunduğu Balıklar deresinin doğusu Kadirli ilçesi İlbistanlı Köyü, batısı ise Sumbas ilçesi, Ali Beyli Beldesi sınırlarında bulunmaktadır. Şarлак Şelalesinin uzunluğu 25 m civarında olup suyu yaklaşık 5 m yükseklikten dökülmektedir (Foto 4.48). Şelalenin hemen yakınında bulunan ve tamamen tahrip olmuş kalıntılardan şelalenin üzerinde yakın geçmişte bir değirmen mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 20.03.2003 tarihli ve 5061 sayılı kararı ile 1. Derece doğal sit alanı olarak tescil edilmiştir (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 218).

Kadirli ile Sumbas ilçeleri sınırında, Kadirli ilçesine 25 km mesafede bulunan Şarлак Şelalesi, Antalya-Manavgat Şelalesinin minyatür bir örneği gibidir. Doğal güzelliği ile piknik yapmaya elverişli, önemli bir rekreasyon alanıdır. Fakat günümüz itibariyle Şelalenin bulunduğu alanda, insanların ihtiyaçlarını karşılayabilecek tesislerin henüz oluşturulmadığı görülmüştür (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).



Foto 4.48. Şarлак Şelalesinden bir görünüm.

4.1.2.1.(12). Sabun Çayı Şelalesi Mesire Alanı

Osmaniye ilinin Düziçi ilçesi Düldül Dağı eteklerinden doğup Aslantaş Barajı ve böylece Ceyhan Nehri'ne dökülen bir çaydır. Sabun Çayı, Düziçi Ovasının büyük bir bölümünü sulamaktadır. Oldukça temiz olan bu suda balık bulunmakta ve çevresinde bol miktarda piknik yapılmaktadır. Su çok temiz kaynaklardan beslenmekte ve Düziçi Ovasının büyük bir bölümünü sulamaktadır. Ama bu sulama yetersiz kalmakta Üreticiler ürünlerini zamanında ve yeterince sulayamadıkları için ekili dikili alanlar her geçen yıl biraz daha azalmaktadır (11.03.2016) (<https://tr.wikipedia.org>) .

Düziçi Ovası'nın büyük bölümünü sulayan Sabun Çayı'nın Düldül Dağı eteğinde yeşillikler arasında bulunan şelaleye, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı'nın (DOĞAKA) desteğiyle Düziçi Belediyesi tarafından yaptırılan patika yol sayesinde doğaseverler ve

Fotoğraf sanatçıları ile yerli ve yabancı turistler, bölgeye daha kolay ulaşabiliyorlar (27.02.2016) (<http://www.sabah.com.tr>).



Foto 4.49. Sabun Çayı Şelalesinden bir görünüm (29.02.2016) (earth.google.com).

Osmaniye ilinde yer alan mesire alanları, birçok doğal güzelliği bünyesinde barındırmaktadır. Bu mesire alanlarının, geniş kitlelere tanıtımının sağlanması, özellikle çevre illerden gelebilecek konukları ağırlayabilecek potansiyele ulaştırılabilmesi de çok önemlidir. Bu nedenle, bu alanların doğasını bozmadan sosyal tesislerin yapılması, gelen misafirlerin kullanabileceği ortama uygun malzemelerin oluşturulması gerekmektedir.

4.1.2.2. Milli Parklar

Milli Park; İnsan gücü ile oluşturulması mümkün olmayan, doğa harikalarını ve değişik manzaraları içerisinde toplayan görünümler serisidir. Diğer tanıma göre, Bilimsel ve estetik bakımdan milli ve milletlerarası ender bulunan doğal ve kültürel kaynak değerlerine Milli Park denir (Şenol, 2015: 44).

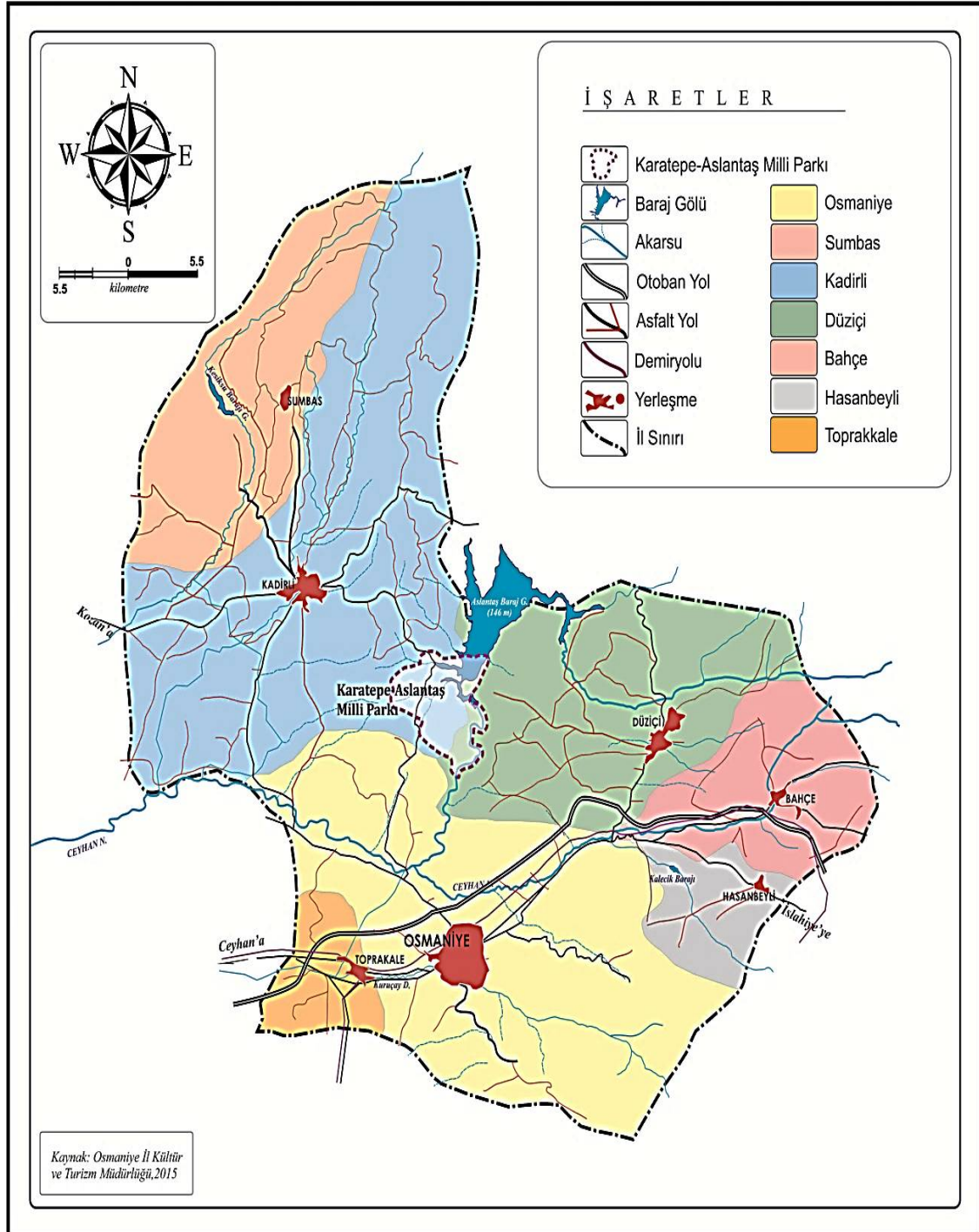
Çevreyi korumak için milli park diye kabul edilerek, yararlanılması denetim altına alınan koruma bölgesinin, bir takım kaynak değerlere sahip olması gerekir. Bunlar doğal kökenli kaynaklar (flora ve fauna varlığı, relikt ve endemikler...) olabileceği gibi kültürel değerlerden de (tarihi eserler, savaş alanı kalıntıları, mimari değerler...) oluşabilir (Doğanay ve Zaman, 2013: 168).

Milli Park sınırları içerisinde yasaklanan faaliyetler; İzinsiz kazı yapılamaz, Hayvan otlatılamaz, Araştırma yapılamaz, Ağaç kesilemez, Yaban hayatına zarar verebilecek ve çevre sorunu yaratacak iş ve işlemler yapılamaz, Onaylanmış tesisler dışında tesis kurulamaz ve işletilemez (Şenol, 2015: 44).

Ülkemizde milli park ve benzeri alanların korunması 2873 sayılı Milli parklar kanununa göre yürütülmektedir. Milli Parklar ormancılık yanında çok çeşitli disiplin ve dolayısıyla da kurumların koordinasyonunu gerektirmektedir. Milli Park çalışmaları

uluslararası karakterinden dolayı ülkemiz, bu koordinasyonu temin etmek için bazı milletler arası kurum ve kuruluşların üyesi olmuştur (Şenol, 2015: 45).

Milli Park olarak, il sınırları içerisinde sadece Karatepe-Aslantaş Milli Parkı bulunmaktadır. Milli Park, 1958 yılında 8006.5 ha'lık alan üzerinde kurulmuştur. Karatepe-Aslantaş Milli Parkı Akdeniz Bölgesinde, Osmaniye İl sınırları içinde, Kadirli ilçesi, Ceyhan nehri kıyısında yer almaktadır. Türkiye'nin önemli suları ve hidroelektrik amaçlı Aslantaş barajı, Milli Park içindedir.



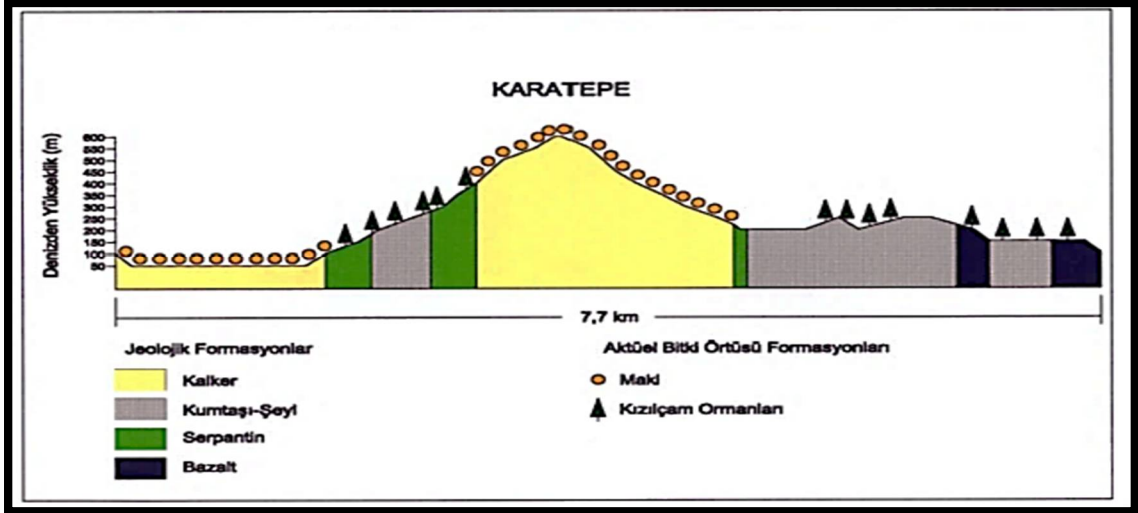
Şekil 4.4. Karatepe-Aslantaş Milli Parkı lokasyon haritası.

Alanın Coğrafi Konumu, Milli Parkın kapladığı alan Greenwich başlangıç meridyenine göre 36°10'00" - 36°19'10" doğu boylamları ile 37°12'57" - 37°18'49" kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Ceyhan Nehri kenarında denizden yüksekliği 65 m ile 538 m arasında değişmektedir. Ceyhan Nehri, Akdeniz Bölgesinin olduğu gibi Türkiye'nin de belli başlı akarsularıdır. Ceyhan Nehri, Milli Parkın doğu sınırını boydan boya çevreler. Nehir üzerinde yer alan Aslantaş Baraj gölü Milli Park sınırları içerisinde olup, alanı iki parçaya ayırır. Milli Park, Torosların eteği ile Çukurova'nın düzlükleri arasında yer alan hafif engebeli alan üzerindedir. Sahada önemli bir dağ oluşumu yoktur. Sahadaki önemli tepeler şunlardır; Karatepe 538 m, Karadağ tepe 492 m, Garzade tepe 479 m, Gavurtaş tepe 401 m, İncirli tepe 377 m, Kali tepe 345 m, Bocayüce tepe 338 m ile dikkat çekmektedir.



Foto 4.50. Karatepe-Aslantaş Milli Parkı giriş bölümü (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015).

Karatepe-Aslantaş Milli Parkı florası, Amanos dağları ve Doğu Toroslar ile ilişkili coğrafi konumu nedeniyle bu iki bölgenin Mediteran Kuşağı ile benzerlik taşımaktadır. 50-600 m yükseltiler arasında arızalı topoğrafik yapı gösteren alan, alçak mediteran kuşak özellikleri sergilemektedir. Bu kuşakta kserofitik çalı ve orman toplulukları yayılmıştır. Yükseltinin sınırlı oluşu nedeniyle alanda, ilişkili dağ kütlelerinde bulunan montan kuşak formasyonları görülmemektedir. Alanın potansiyel doğal bitki örtüsü her dem yeşil kalabilen Meşe (Quercus) ormanları ile Kızılçam (Pinus brutia) orman formasyonudur. Aktüel bitki toplulukları bu potansiyeli yansıtmaktadır (Şekil 4.5).



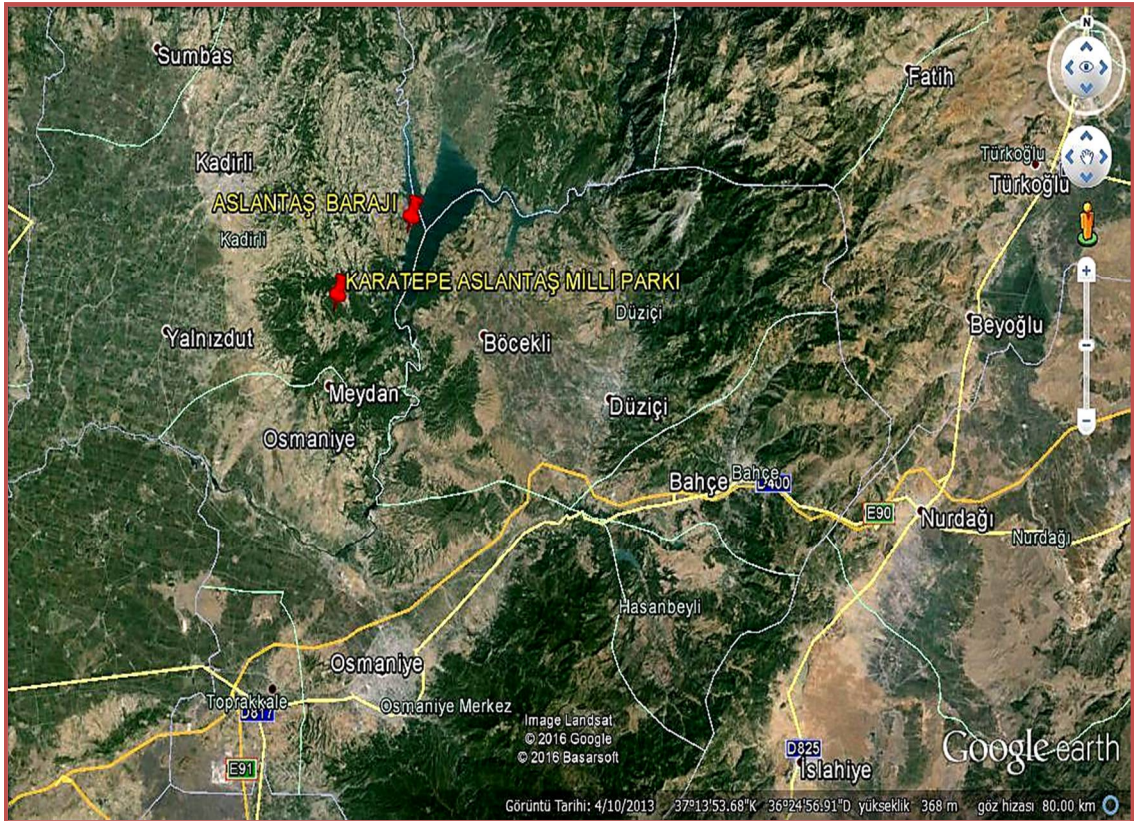
Şekil 4.5. Karatepe-Aslantaş Milli Parkının Doğu-Batı Kesitinde Jeolojik Formasyonlar ile Aktüel Bitki Örtüsü Formasyonlarının İlişkisi. (Orman ve Su İşleri Bakanlığı 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2014).

Karatepe-Aslantaş Milli Parkı faunası, kuş türleri yönünden oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Bunun en önemli nedenleri arasında alanda birbirinden farklı yapıda habitat bulunması ve alan içerisinde Aslantaş Baraj gölünün bulunmasıdır. Bu özelliklerinin yanında, alan kapsamında avcılık faaliyetlerinin yasaklanması ve koruma önlemleri de çok etkili olmuştur. Milli park sahasında, 52 familyaya ait 185 kuş türünün 120'si alanda görülebilmektedir. Ayrıca alanda, 17 adet memeli hayvan türü, 12 adet sürüngen, 5 adet amfibi (iki yaşamlılar) türü, 22 adet balık türü tespit edilmiştir. Alanda, uzun devreli Gelişim Planı çalışmaları sırasında, 9 takıma ait 49 familya ve bu familyalardan bazılarında ise cins ve tür düzeyine kadar teşhisleri yapılmıştır.



Foto 4.51. Karatepe-Aslantaş Milli Parkı sahasında makiler ile kızılçam ormanlarından bir görünüm (08.03.2016) (<http://picasaweb.google.com>).

Milli Park alanı, Geç Hitit devrinin zengin arkeolojik kalıntılarını barındıran bir açık hava müzesi şeklindedir. Milli Parkta avlanma ve yerleşme yasaklanmış, özel koruma altına alınmıştır. Bakanlık makamının 17.09.2012 tarih ve 70 sayılı oluru ile Milli Park içerisinde değerlendirilen ancak muhafaza ormanı statüsünde olan 3596 ha saha Kadirli Orman İşletme Müdürlüğüne teslim edilmiştir. Milli Park sahası 4295.5 ha olarak tespit edilmiştir. Osmaniye il merkezine 30 km, Kadirli ilçesine 20 km uzaklıkta bulunan Milli Parka ulaşım iki merkezden de asfalt yol ile yapılmaktadır. Milli Parkta gününbirlik kullanıma açık alan bulunmaktadır. Konaklama imkânı mevcut değildir. Karatepe Aslantaş Milli Parkı Kara yüzeyi 3437 ha, Su yüzeyi ise 858.5 ha alana sahiptir.



Uydu 4.3. Karatepe Aslantaş Milli Parkı uydu görüntüsü(05.03.2016) (earth.google.com).

Milli Park sahası içerisinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler Genel Müdürlüğüne bağlı, M.Ö. 8. yüzyıldan kalma Hitit eserlerinin sergilendiği 1 adet Açık Hava Müzesi ve lojmanları, Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne bağlı 1 adet gününbirlik mesire kullanım alanı, Osmaniye Valiliği tarafından yaptırılan, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne ait Osmaniye Aslantaş Doğa Kampı ve Su Sporları Merkezi ile TEAŞ'a bağlı Aslantaş Hidroelektrik Santrali bulunmaktadır. Milli Parkın kaynak değerlerini arkeolojik önemi ile biyolojik zenginliği oluşturmaktadır. Tarihi Hitit İmparatorluğu'nun merkezi durumundaki bu bölgede çok önemli arkeolojik kalıntılar bulunmuştur. Yapılan kazılarda Hitit, Bizans ve Roma tarihine ışık tutacak bulgular elde edilmiştir. Karatepe Aslantaş Milli Parkı'nın korunmasının nedenleri kısaca şu başlıklar altında özetlenebilir: a) Genetik kaynakların sürekliliğinin ve çeşitliliğinin sağlanması b) Arkeolojik önden büyük önem taşıması c) Bilimsel ve Eğitsel çalışmaların yapılması d) Doğal Kaynakların gelecek kuşaklara

aktarılması e) Rekreatyonel yönden önem taşıması f) Topografik, jeolojik, hidrolojik ve iklimsel özelliklerinin ortaya koyduğu estetik yapısının sürekliliğinin sağlanması. Koruma gerekçesi olarak da “Açık Hava Müzesi” karakterinde olan Karatepe Aslantaş Milli Parkında ki tarihi ve arkeolojik değerleri ortaya konulmuştur (Orman ve Su İşleri Bakanlığı 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2014).

Mili Park, yöre halkının ve turistlerin büyük bir çoğunluğunun gününbirlik olarak piknik, kamp, trekking yapmaya geldiği ve müzeyi ziyaret ettiği bir alandır. Bu alanda ziyaretçilerin ihtiyacına cevap verebilecek otopark, içme suyu, wc ve büfe imkânları bulunmaktadır. Aslantaş Baraj gölü ile Milli Parkın iç içe olduğu bu yer, birçok tabiat güzelliğini aynı anda insana yaşatan nadir alanlardan biridir. Kurulan Milli Park sayesinde, nesilleri yok olmaya yüz tutan bazı hayvanlardan, Turaç Kuşu (*Francolinus francolinus*) ve Karaca (*Capreolus capreolus*) ile ağaç türlerinden Bodur Meşe (*Quercus red quercus*) ve Halep Çamı (*Pinus halepensis*) yok olmaktan kurtarılmıştır.

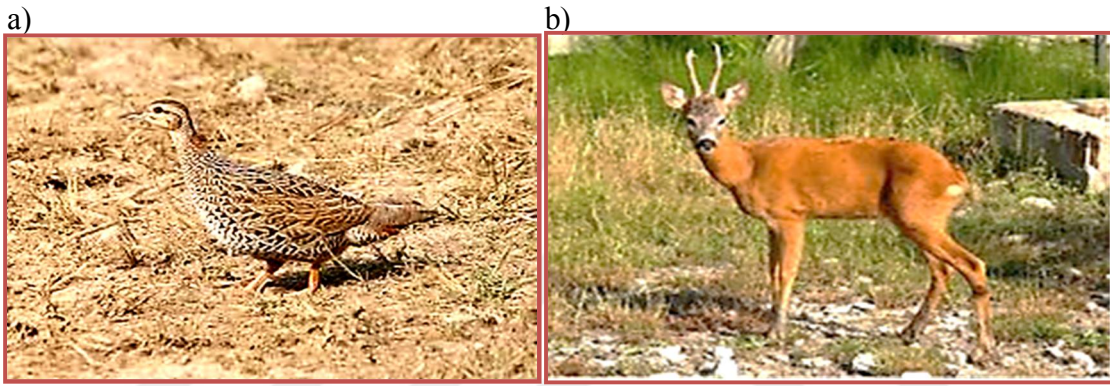


Foto 4.52. a) Turaç Kuşu (*Francolinus francolinus*) (06.03.2016) (www.avfed.com)
b) Karaca (*Capreolus capreolus*) (06.03.2016) (www.dogaparki.com)

Yeni yapılan planda tüm ormanlar Kızılcım (*Pinus brutia*), mutlak koruma işletme sınıfı olarak planlanmış olup, ormanlık alan olarak 4852 ha, ormansız alan olarak 3154.5 ha olup toplamda 8006.5 ha genel alana ulaşmaktadır. Plan ünitesi içerisinde kalan tarım ve yerleşim alanları dışında tüm alanın mülkiyeti devlete aittir (Orman ve Su İşleri Bakanlığı 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2014).

Karatepe-Aslantaş Milli Parkı Osmaniye ilinin 30 km doğusunda Karatepe köyündedir. İnsan başlı Aslan heykelleri, kral ve tanrılara ait kaya kabartmaları, renkli resim tabloları en ilginç kalıntılardır. O güne kadar okunamayan Hitit (Hiyeroglif) yazısının ilk kez okunması ve Hitit dilinin çözülmesi bu yerleşim yerinde mümkün olmuştur. Dünya tarihine ışık tutan bu özelliği ile milli park haline getirilmiştir (Şenol, 2015: 7)

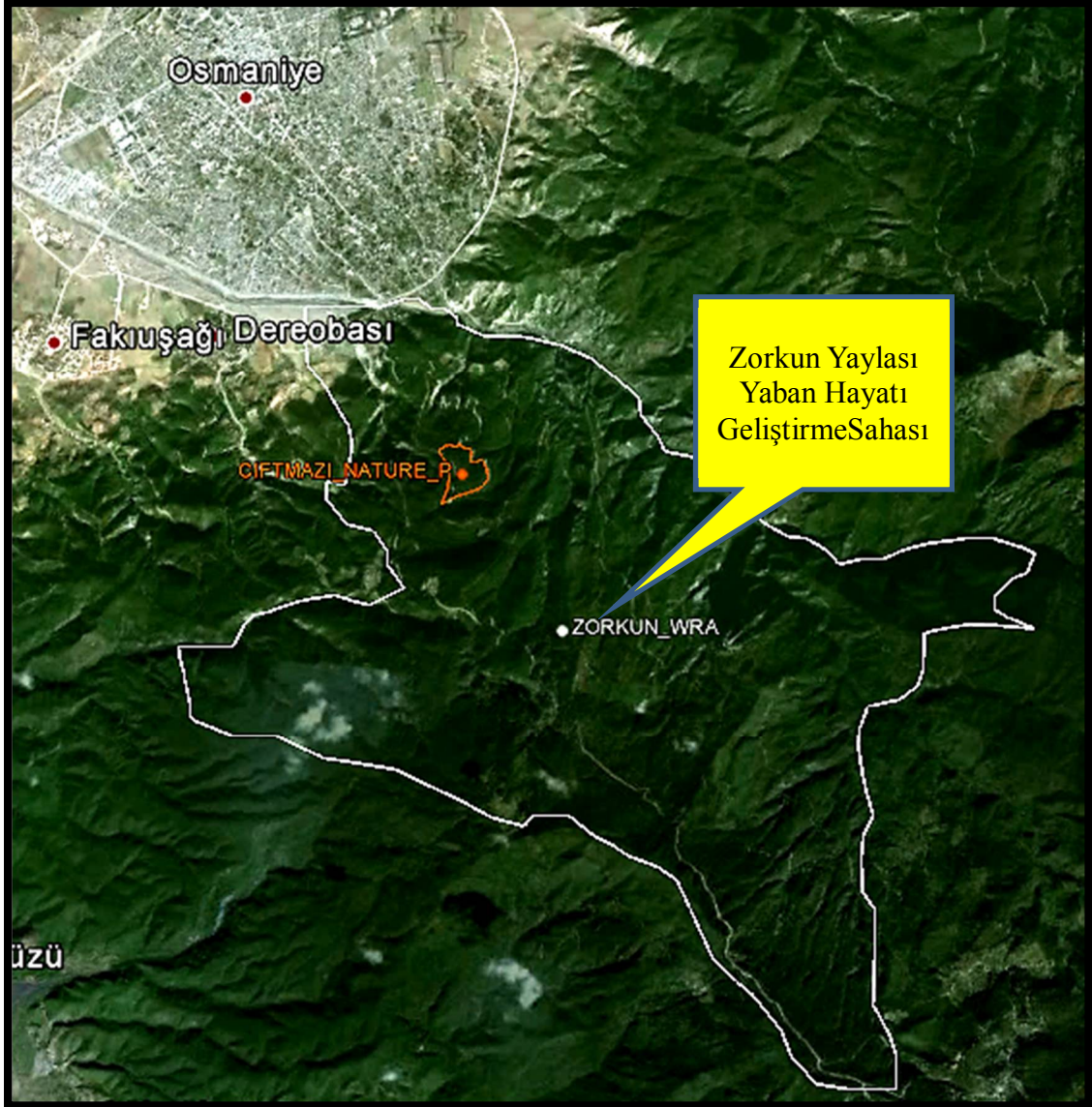
Milli Park sahasında, yer alan ve köy halkının kullandığı patika yollarda doğa yürüyüşleri yapılarak, çevre köy yerleşim yerlerinde Eko turizm faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Doğa yürüyüşü sırasında alanda bulunan flora ve fauna unsurlarına ait birçok canlı türlerini görebilme ve fotoğraflayabilme imkânları ile Foto Safari etkinlikleri gerçekleştirilebilir. Milli parkın çekiciliğini artırıcı doğa turizmi faaliyetlerinden kelebek gözlemciliği, botanik ve endemik tür çeşitliliğini görebilme, yine sahada koruma altında olan hayvan türlerindeki gözleme imkânları da çekiciliği artırıcı önemli turizm değerleridir.

4.1.2.3. Av Hayvanlarını Koruma ve Üretme Sahaları

4.1.2.3.(1). Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahası

Osmaniye Merkez ilçeye bağlı Zorkun Yaylası, Amanos dağları üzerinde, 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanununun 4. maddesine göre 08.11.2004 tarihinde 25637 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Yaban Hayatı Koruma ve Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları İle İlgili Yönetmelik” gereğince 13.09.2006 tarihli ve 2006/10966 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 3.889,85 hektar orman alanı Zorkun Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak ilan edilmiştir. Saha, Karacaların (*Capreolus capreolus*) üreme sahası olarak ayrılmış olup av yasağı getirilmiştir. Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nın idari sorumluluğu, Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 7.Bölge Müdürlüğü, Osmaniye Şube Müdürlüğü'ne aittir. Ormanlık alanın planlanması, korunması, işletilmesi ise Orman Genel Müdürlüğü, Adana Orman Bölge Müdürlüğü, Osmaniye Orman İşletme Müdürlüğü, Osmaniye Orman İşletme Şefliğine aittir. Alan herhangi bir uluslararası anlaşmayla koruma altına alınmış değildir. Alan üzerinde verilmiş Yaban Hayatı Geliştirme Sahası dışında herhangi bir koruma statüsü mevcut değildir. Ancak, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 04.03.2010 tarih ve B.16.0.KVM.4.01.00.03/80.00/107-643 sayılı yazıları ile Karacalar Köyü, Sarıseki mevkiinde tespit edilen arkeolojik yerleşim ve nekropol alanı 26.02.2010-151 tarih ve nolu toplantı ile alınan 26.02.2010-5815 nolu kararla 1. derece arkeolojik sit alan olarak tescil edilmiştir. (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 145-151).

Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasının 3.689,02 hektarı Orman alanı, 75,97 hektarı Tarım alanı olup toplam yüzölçümü 3.889,85 hektardır. Sahanın deniz seviyesinden yüksekliği 150-1523 m arasında değişmektedir. Zorkun Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Osmaniye il Merkezinin güney kısmında kalmakta olup, il merkezine bitişik konumdadır. Adana-Gaziantep karayoluna (D-400) yaklaşık olarak 3-4 km mesafededir. Sahaya ulaşım yolu asfalttır. Sahaya ulaşım üç noktadan yapılabilmektedir. Bu giriş noktaları; Osmaniye-Zorkun Yaylası karayolu, Hatay ilinin Erzin ilçesi-Zorkun Yaylası karayolu ve Dereobası Köyü-Ürün Yaylası yoludur. En yoğun kullanılan Osmaniye-Zorkun ile Erzin-Zorkun karayoludur. Zorkun Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Osmaniye Merkez ilçesi mülki sınırlarında kalmaktadır. Saha matematik konum olarak, 36°58'18"-37°02'58" Kuzey enlemleri ile 36°14'32"-36°21'25" Doğu boylamları arasında kalmaktadır (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 145-151).



Uydu 4.4. Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahası uydu görüntüsü. (Orman ve Su İşleri Bakanlığı 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahası II. Revizyon Planı, 2014).

Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasının 3.689,02 hektarı Orman alanı, 75,97 hektarı Tarım alanı olup toplam yüzölçümü 3.889,85 hektardır. Sahanın deniz seviyesinden yüksekliği 150-1523 m arasında değişmektedir. Zorkun Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Osmaniye il Merkezinin güney kısmında kalmakta olup, il merkezine bitişik konumdadır. Adana-Gaziantep karayoluna (D-400) yaklaşık olarak 3-4 km mesafededir. Sahaya ulaşım yolu asfalttır. Sahaya ulaşım üç noktadan yapılabilmektedir. Bu giriş noktaları; Osmaniye-Zorkun Yaylası karayolu, Hatay ilinin Erzin ilçesi-Zorkun Yaylası karayolu ve Dereobası Köyü-Ürün Yaylası yoludur. En yoğun kullanılan Osmaniye-Zorkun ile Erzin-Zorkun karayoludur. Zorkun Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Osmaniye Merkez ilçesi mülki sınırlarında kalmaktadır. Saha matematik konum olarak, $36^{\circ}58'18''$ - $37^{\circ}02'58''$ Kuzey enlemleri ile $36^{\circ}14'32''$ - $36^{\circ}21'25''$ Doğu boylamları arasında kalmaktadır. (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 145-151).

Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasının doğusu, Karıncalı ve Zorkun yaylası yollarının kesiştiği kavşaktan başlayarak kuzeye doğru giden kuru dereyi takiben Çataloluk deresine , Çataloluk deresini takiben Çataloluk deresinin Pınarlı dere ile birleştiği yerden kuzeye doğru devam eden kuru dereyi takiben Tahtın Mezarlığı'nın doğusundaki sırta, sırtı takiben Harmancık Tepe'ye, Harmancık tepeden kuru dereyi takiben Karaçay deresini kestiği yere kadardır. Batısı, Sumbuç sırtının Gök dere ile kesiştiği yerden başlayarak, Gök dereyi takiben Ürün mahallesine, Ürün mahallesinden Küsnek dereyi takiben Küsnek tepeye, Küsnek tepeden sırtı takiben Karalı Pınar ve Katran Yapım Evlerini takiben Karaçay deresine kadar. Kuzeyi, Karaçay deresi, güneyi ise Gök dereden Sumbuç sırtını takiben Karakaya tepeye, Karakaya tepeden sırtı takiben Kurtini tepeye, Kurtini tepeden sırtı takiben Kükürdün tepeye, Kükürdün tepeden sırtı takiben Karıncalı ve Zorkun yaylası yolu kavşağına kadardır.

Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahası rakımının 150 m'den başlayarak 1523 m rakıma kadar çıkması vejetasyon devrelerinin de kademeli olarak başlayıp sona erdiğini göstermektedir. Sahanın flora yapısı, alçak kesimlerde Kızılçam (*Pinus brutia*) ve Maki hâkimdir. Rakım yükseldikçe Karaçam (*Pinus nigra*), Meşe (*Quercus*), karışık ormanlar, dere içlerinde Akdeniz bitki topluluğunda yer alan Çınar (*Platanus*) ve diğer yapraklı karışımlar ve lokal olarak ibrelî-yapraklı karışık ormanlar bulunmaktadır. Fauna yapısı ise alanda 11 memeli türü kaydedilmiştir. Alanda görülmesi muhtemel büyük memeli hayvan türlerinde son 50-60 yıl içinde önemli kayıplar olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle Ayı (*Ursus arctos*) görülmeyen, Kurt (*Canis lupus*) artık çok seyrek görülen hayvanlardandır. Alanda yer alan Karaca (*Capreolus capreolus*) mevcut alanın yaban hayatı geliştirme sahası olarak ilan edilmesine neden olan ana türüdür. Yaban Hayatı Geliştirme Sahasının orman açıklıkları ve sık ormanlık alanlar Karaca'nın (*Capreolus capreolus*) en çok bulunduğu yerlerdir. Karaca bu alan için hedef tür seçilmiştir. Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasında Karaca (*Capreolus capreolus*) envanteri çalışması ilk olarak 2005 yılında yapılmıştır (Tablo 4.5). (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 145-151).

Tablo 4.5. Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasında yıllara göre Karaca envanteri (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu (2014)).

Yıllar	Sahada Toplam Karaca Sayısı
2005	124
2006	148
2009	186
2011	160
2012	192
2013	181
2014	164

Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasında 2007, 2008 ve 2010 yıllarında güvenlik nedeniyle Karaca (*Capreolus capreolus*) envanter çalışması yapılamamıştır. Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasında gözlenen ve kayıt edilen memeli türleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (Tablo 4.6).

Tablo 4.6. Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Gelişme Sahasında gözlenen ve kayıt edilen memeli türleri. (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu (2014)).

Latince Adı	Türkçe Adı
Capreolus capreolus	Karaca
Sus scrofa scrofa	Yaban Domuzu
Vulpes vulpes	Tilki
Canis lupus	Kurt
Lepus europaeus	Yabani Tavşan
Martes martes	Ağaç Sansarı
Martes foina	Kaya Sansarı
Meles meles	Porsuk
Hystrix indica	Oklu Kirpi
Sciurus anomalus	Anadolu Sincabı
Erinaceus concolor	Kirpi
Rhinolophus hipposideros	KüçükNalburunlu Yarasa

Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Osmaniye Turizmde önemli bir alan olarak değerlendirilmeyi beklemektedir. Özellikle yukarıdaki tabloda yer alan, Karaca ve diğer memeli türlerinin Fotoğraflanma imkânlarını turistlerin hizmetine sunma ile ilgili alt yapı çalışmaları yapılarak bu alan daha çekici bir hale getirebilir.

4.1.2.4. Anıt Ağaçlar

Doğal koşullara bağlı olarak, uzun yıllar boyunca canlı kalabilmeleri, pek çok tarihi olaya tanıklık etmelerinden dolayı bu ağaçlara anıt ağaçlar denilmektedir. Anıt ağaçları bu özellikleri ile paha biçilemez. Ayrıca bu ağaçlar birer turistik çekiciliğe sahip alanlar haline gelmektedir. Türkiye’de birçok yerde bu tür anıt ağaç özelliği taşıyan ağaç bulunmaktadır. Osmaniye ili sınırları içerisinde anıt ağaç olabilecek özelliklere sahip birçok ağaç bulunmaktadır. Bu ağaçlar anıt ağaç olarak tescillenerek Osmaniye turizmine hizmet edecekleri günü beklemektedirler (Tablo 4.7).

Tablo 4.7. Osmaniye ili Anıt ağaç olmaya aday ağaçlar. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2015)).

Ağacın Türü	Bulunduğu Yer
Çınar Ağacı	Çarşı-Merkez-Osmaniye
Çınar Ağacı	Taşköprü Köyü-Osmaniye
Çınar Ağacı	Çardak Köyü-Osmaniye
Okalıptüs Ağacı	Küçükçınar Köyü-Sumbas

Şehir merkezinde Çınarlı Kahve olarak anılan alanda bulunan Çınar ağacı; Osmaniye’de 1900’lü yılların başında dönemin belediye görevlisi “Kel İsmail” tarafından ekildiği bilinen çınar ağacı uzun süre yanında bulunan Kahvehane ile anılmıştır. Asırlık Çınar ağacı ve Osmaniye’nin sosyal, kültürel ve siyasi hayatında önemli bir yeri olan Çınarlı Kahve’nin bulunduğu alan, 2014 yılında Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansının (DOĞAKA) finansmanı ile gerçekleştirilen “Çınarlı Kahve Çevre Düzenlemesi ve Peyzaj Çalışması Projesi” ile tarihi Envar’ül Hamit Camii (Büyük Camii) ile asırlık Çınar ağacı bütünleştirilerek, tarihi ve manevi bir mekân haline getirilmiştir (Foto 4.53).



Foto 4.53. Osmaniye çarşı merkezinde Çınarlı kahve olarak anılan yerde bulunan asırlık Çınar ağacı.

Osmaniye ili sınırları içerisinde anıt ağaç özelliklerine sahip 3 ağaç yer almaktadır. Bunlardan ilki Osmaniye Merkezde yer alan Gebeli Çınarı, ikincisi Bahçe ilçesinde yer alan Bahçe Çınar Ağacı, üçüncü olarak da Düziçi ilçesinin Çitli köyünde yer alan Çınar ağacı anıt ağaçlar statüsüne alınmıştır.

4.1.2.4.(1). Çınar Ağacı (Gebeli Çınarı)

Osmaniye il merkezinde yer alan Gebeli Mahallesi, Gülmezler Sokak ile Öztürkler Sokak arasında çınar ağacı yer almaktadır. Çınar ağacı 1890'lı yıllarda Mithat KOCA isimli şahıs tarafından dikilmiştir. Anıt ağacın ana gövdeden ayrılan 4 ana kolu vardır. Ana gövdenin çevresi 5.20 m, çapı 1.80 m yüksekliği 14-15 m olup ana dalların çapı yaklaşık 50-60 cm'dir. Sokak içinde simge durumuna gelmiştir. Ağacın gövdesi 50 cm kadar toprak ile doldurulmuş, kökler görülmemektedir. Gebeli Çınarı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 27.05.1997 tarihli 203/2817 sayılı tescil kararı ile anıt ağaç statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 35).



Foto 4.54. Gebeli Mahallesinde yer alan asırlık çınar ağacı ve yanında Osmaniye Belediyesi tarafından yapılmış parktan genel bir görünüm.

4.1.2.4.(2). Çınar Ağacı (Bahçe)

Osmaniye ili Bahçe ilçesi, Arıklıkış köyü, Sıtmapınar mevki, 138 ada, 11 nolu parselde bulunmaktadır. Doğal yapısı ve ölçülerinden dolayı benzerlerinden farklı özelliğe sahip çınar ağacının toprak yüzeyindeki çevresi yaklaşık 6 m'dir. İl Çere ve Orman Müdürlüğü tarafından hazırlanan raporda ağacın 100-150 yaş aralığında olduğu belirtilmektedir. Bahçe ilçesi sınırlarında yer alan Çınar ağacı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 23.02.2007 tarihli 2466 sayılı tescil kararı ile anıt ağaç statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 98).

4.1.2.4.(3). Çınar Ağacı (Düziçi)

Osmaniye ili Düziçi ilçesi, Çitli köyünde 282 nolu parseldeki mezarlık alanı içerisinde bulunmaktadır. Doğal yapısı ve ölçüleri bakımından benzerlerinden farklı özellik ve güzelliğe sahip çınar ağacı yaklaşık olarak 30-35 m civarında yüksekliğe sahiptir. Ağacın çevresi 7.70 m olarak ölçülmüştür. Düziçi ilçesi sınırlarında yer alan Çınar ağacı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 23.02.2007 tarihli 2467 sayılı tescil kararı ile anıt ağaç statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 112).



Foto 4.55. Düziçi sınırları içerisinde bulunan Çitli köyünde yer alan asırlık Çınar Ağacından genel bir görünüm. (14.03.2016, <http://www.duzicitimes.com>).

4.1.3. Hidrografik Kaynakların Turistik Çekicilikler Olarak Değerlendirilmesi

510 km'lik uzunluğa sahip Ceyhan nehrinin 75 km'si Osmaniye ili sınırlarından geçmektedir. Kesiksuyu deresi, Savrun Çayı, Karaçay, Sabunsuyu çayı, Horu (Hamis) çayı'da Ceyhan nehrine dökülmektedir. Bu alanlarda akarsu turizmi faaliyetleri, sportif ve amatör olta balıkçılığı yapılarak turizm faaliyetleri daha da geliştirilebilir.

Diğer yandan Aslantaş Baraj gölünde yapılan Kayıkhan Tesislerinin genişletilerek Turizm faaliyetlerine daha etkin katılabilecektir. Özellikle bu alanda kano sporu, jet ski, hız tekneleri ile yapılan su sporlarının çeşitlendirilmesiyle birçok turistik çekim gücüne sahip olacak bir alan olabilecektir.

Kastabala Vadisi Sulak Alanında yer alan Kırmıtlı Kuş Cennetinin bulunduğu yöre ile birlikte Ekoturizm olanaklarının geliştirilerek yöre halkının da turizm faaliyetlerinde etkin rol almaları sağlanmalıdır. Kırmıtlı Kuş Cennetinde gözlemlenebilen kuş türlerinin profesyonel imkânlar oluşturularak turistlere sunulmasıyla birlikte oluşturulan çok çeşitli turizm aktivitelerinin, Osmaniye ilinin de Hidrografya kaynaklarıyla oluşturulan önemli bir etkinlik olacaktır.

Jeotermal alanlar bakımından çok zengin olmayan araştırma sahamızda Düziçi ilçesinde yer alan Haruniye Kaplıcası ve Kadirli ilçesinde ise Kokar Kaplıcaları jeotermal kaynakları oluşturmaktadır. Sadece Haruniye kaplıcalarının turistik tesis imkânlarına sahip bulunduğu görülmektedir. Ayrıca yeni jeotermal kaynakların araştırılması da ilin gelecek dönemlerde yeni turistik alanlar elde etmede önemli bir seçenek olarak görülmektedir.

4.2. Beşeri Çekicilikler

Osmaniye ili, coğrafi konumu itibariyle kavşak noktası olması nedeniyle İlkçağlardan günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. İl sınırları içerisinde bu değişik medeniyetlerin izlerini görmek mümkündür. Osmaniye ili, ülkemiz ve dünya çapında önemli özelliklere sahip turizm unsurlarını bünyesinde toplayan bir şehir durumundadır.

Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesinin, Türkiye'nin ilk Açık Hava Müzesi olma özelliği taşıması önemlidir.

Osmaniye ili sınırları içerisinde kayıtlara geçmiş ve birçoğu Ortaçağ dönemine ait 26 adet Kale örneğini barındıran, önemli turizm değerlerine sahip askeri yapıların görülmesine imkân sağlayan nadir alanlardan biri özelliğindedir.

“Karatepe-Aslantaş Milli Parkının bulunduğu alanda yapılan kazı çalışmaları sonucunda ilk kez Hitit Hiyeroglif yazısı bu kazılar sonucunda çözülmüştür” (Şenol, 2015: 95).

“Karatepe-Aslantaş sahasında, en uzun Hitit hiyeroglif yazıtı bulunmuştur” (Gürdal, 2014: 400).

“Karatepe-Aslantaş Milli Parkının önemli bir özelliği de, burada yapılan kazı ve araştırmalarda Fenike Alfabesi ile yazılmış Aram dilindeki çevirisi, Hitit Hiyeroglif yazısının çözümlenmesine imkân vermiştir” (Koç, 2008: 300).

Kastabala (Hierapolis) Antik Kentinin Osmaniye merkez ilçe sınırlarında yer alan, il merkezine 12 km kuzey-kuzeydoğusunda bulunan antik kent ziyaretçilere açık bir durumda olması, turistik değer açısından önemli bir ören yeridir. Ayrıca 1. derece arkeolojik sit alanıdır.

Osmaniye ilinde turizm bilinci henüz tam olarak oluştuğu görülmemektedir. Bu bilincin şehirde oluşması için il genelinde farkındalığı arttırmak için çeşitli turizm etkinliklerinin yıl boyunca yapılması, halkın turizm değerlerine bakışını değiştirme gerekliliği vardır. Sahada kaynakların turizm adına kullanılabilmesi için İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Osmaniye Belediyesi gibi kurumların özellikle tarihi yapılarda yapılacak olan kamulaştırma faaliyetleri, restorasyon, restitüsyon ve röleve çalışmalarını il genelindeki tarihi yapılara uygulanmasını artırmaları gerekmektedir.

Osmaniye Valiliğinin öncülüğünde, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünün arkeoloji uzmanlarına yaptırdığı araştırmalar sonucunda saptanan ve tescillenen doğal sit alanı, kentsel sit alanı, arkeolojik sit alanı olan sahalar ile dini, askeri, sivil mimarlık örneği yapılar, tüm ilçelerde yer alan höyük, nekropol, mezarlıklar ve yerleşim alanları ilde toplamda 183 tanedir (Tablo 4.8).

Tablo 4.8. Osmaniye il genelinde tespit ve tescili yapılmış alanların ilçelere göre dağılışı. (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri (2014)).

Yeri	Yapı ve Anıtlar	Sit Alanları	Genel Toplam
Merkez	27	28	55
Bahçe	10	4	14
Düziçi	7	15	22
Hasanbeyli	3	3	6
Kadirli	15	28	43
Sumbas	5	20	25
Toprakkale	3	15	18
2014 Yılı Sonu	70	113	183

4.2.1. Anıtlar ve Abideler

4.2.1.1. Korkut Ata Anıtı

Korkut Ata (Dede Korkut), Oğuz Türklerinin eski destanlarında yüceltip kutsallaştırılmış; bozkır hayatının geleneklerini ve törelerini çok iyi bilen, kabile teşkilatını koruyan yarı efsanevi bilgedir ve Türklerin en eski destanı olan Dede Korkut Kitabı'ndaki hikâyelerin anlatıcı ozanıdır. Adı, tarihi kaynaklarda ve çeşitli Oğuz rivayetlerinde kimi zaman sadece "Korkut", kimi zaman "Korkut Ata" olarak geçer, Batı Türkçesinde "Dede Korkut" olarak da anılır (01.04.2016, <https://tr.wikipedia.org>).

Korku Ata Üniversitesi yolunda bulunan dönerli yol kavşağının orta bölümünde Korkut Ata (Dede Korkut) Anıtı yer almaktadır.



Foto 4.56. Osmaniye ilinin Merkez ilçesinde yer alan Korkut Ata (Dede Korkut) anıtı.

4.2.1.2. Karacaoğlan Anıtı

Âşık Edebiyatı denilince ilk akla gelen isimlerin başında Karacaoğlan gelmektedir. Bu, onun şiirlerini halkın diliyle söylemesinin ve bundan dolayı büyük bir şöhret kazanarak şiirlerinin geniş bir alanda hafızalarda yer etmesinin bir sonucudur. Karacaoğlan'ın 16. ya da 17. yy'da yaşamış olduğuna dair görüşler vardır. Bir Türkmen âşığı olan Karacaoğlan; aşk, doğa, gurbet gibi konuları insana ve yaşama dönük, gerçekçi bir anlayışla dile getirmiştir. Karacaoğlan, doğa ve sevgi âşığıdır. Bununla beraber, özellikle ayrılıktan ve sıla özleminden söz ettiği koşmalarında, usta bir duygusallıkla, hüznün acılığını birleştirdiğine dikkat çekmektedir (Koç, 2008: 66-67). Karacaoğlan'a ait olan anıt Düziçi ilçesinin girişinde Refik Cesur Bulvarında bulunmaktadır.



Foto 4.57. Osmaniye ilinin Düziçi ilçesinde bulunan Karacaoğlan anıtı (27.03.2016, <http://img.sondakika.com>).

4.2.1.3. Rahime Hatun Anıtı

Osmaniye'nin Raziyeler Köyü'nden olan Rahime Hatun, 1890 yılında doğmuştur. Babası Köse Abdullah, Annesi ise Hatice Hatun'dur. 9. Tümenin 1920 yılında Fransızlar ile yaptığı muharebeye müfrezesiyle katılmıştır. Başlıca görevi keşif ve cephe gerisinde kundakçılık yapmaktır. Osmaniye yakınındaki demiryolu tüneline o patlatmıştı ve bölgedeki düşmanın cephane ikmalini büyük sekteye uğratmıştı. 5 Ağustos 1920'de Fransızlara karşı harekete geçildiği sırada askerlerde bir duraksama olunca "Ben kadın olduğum halde ayakta duruyorum da siz erkek olarak yerlerde

sürünmekten utanmıyor musunuz?” demiş ve aynı muharebede ateş hattında kalan iki arkadaşını korumak için ileriye atıldığında şehit olmuştur (02.04.2016, <http://www.kisacanedir.net>).



Foto 4.58. Osmaniye'nin Kurtuluş Savaşı yıllarında ki şehidi Rahime Hatun. (Osmaniye Belediyesi arşivi (2015).

“Rahime Hatun’a, erken davranan ve uçarak düşmana saldıran özelliğine bakılarak “Tayyar Rahime” demişlerdir” (Yurtsever, 2012: 70).

Kurtuluş Savaşı şehidimiz Rahime Hatun’un mezarı, Osmaniye Merkez ilçede bulunan Envar’ül Hamit Caminin güney cepheside bulunan şehitlikte yer almaktadır.

Kurtuluş Savaşı Şehidi Rahime Hatun’un tam boy anıtı, Osmaniye Merkez ilçede adını taşıyan meydanın orta bölümünde bulunmaktadır.



Foto 4.59. Osmaniye il merkezinde bulunan Rahime Hatun Anıtı önünde 7 Ocak Kurtuluş Bayramı etkinliğinden bir görünüm.

4.2.1.4. İnce Memed Anıtı

İnce Memed, ünlü yazar Yaşar Kemal'in ilk baskısı 1955 yılında yayımlanan romanıdır. Yaşar Kemal'in başyapıtı olarak değerlendirilen eser, Çukurova köylüsünün ağalığa karşı mücadelesini anlatır. İnce Memed'in konusu, Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında geçer. Anadolu halkının geri kalmışlığı, cahil bırakılmışlığı, köy hayatının sefaleti ve ağaların tüm yöreye tamamen hâkim olması üzerine bu duruma karşı bir isyan öyküsüdür. İnce Memed; Değirmenoluk köyünden Sefil İbrahim ve Döne'nin tek oğludur. Küçük yaşta yetim kalmıştır ve annesiyle yaşamaktadır. Romana göre İnce Memed'in gerçek adı İnce Ufo'dur. Aslen Kahramanmaraş'ın Helete köyündendir. Gerçek yaşamı daha karışık ve zordur (31.03.2016, <https://tr.wikipedia.org>).

Yaşar Kemal'in, gerçek bir yaşam öyküsünden ilham alarak yazdığı İnce Memed romanının kahramanı İnce Memed'in anıtı Osmaniye ilinin Hemite köyünde yer almaktadır.



Foto 4.60. Osmaniye ili Hemite köyünde Yaşar Kemal'in edebiyat eserinin kahramanı İnce Memed Anıtı (31.03.2016, <http://mapio.net>).

4.2.1.5.Yerfıstığı Toplayan Kadın Anıtı

Anıt, Osmaniye Valiliği öncülüğünde 2013 yılında Hatay-İskenderunlu Heykeltıraş Meral Kayısı'ya yaptırılmıştır. Osmaniye'de yetişen önemli tarım ürünü olan yer fıstığı, Osmaniye'nin simgesi haline gelmiştir. Yerfıstığı toplayan kadın heykeli, yer fıstığının tanıtımı açısından çok önemli bir eser olmuştur. Heykel de bir kadının elinde ve sepetinde yer fıstığı bulunmaktadır.

Anıt, Osmaniye'nin kuzey çevre yolu, Otobüs terminali (Otogar) ve Osmaniye Otoban Kuzey girişinin kesiştiği noktada dönel kavşak noktasının orta bölümüne konulmuştur. Hem yerfıstığı tanıtımına katkıda bulunmakta hem de Osmaniye'nin simgesi haline gelebilecek bir eser olmuştur.

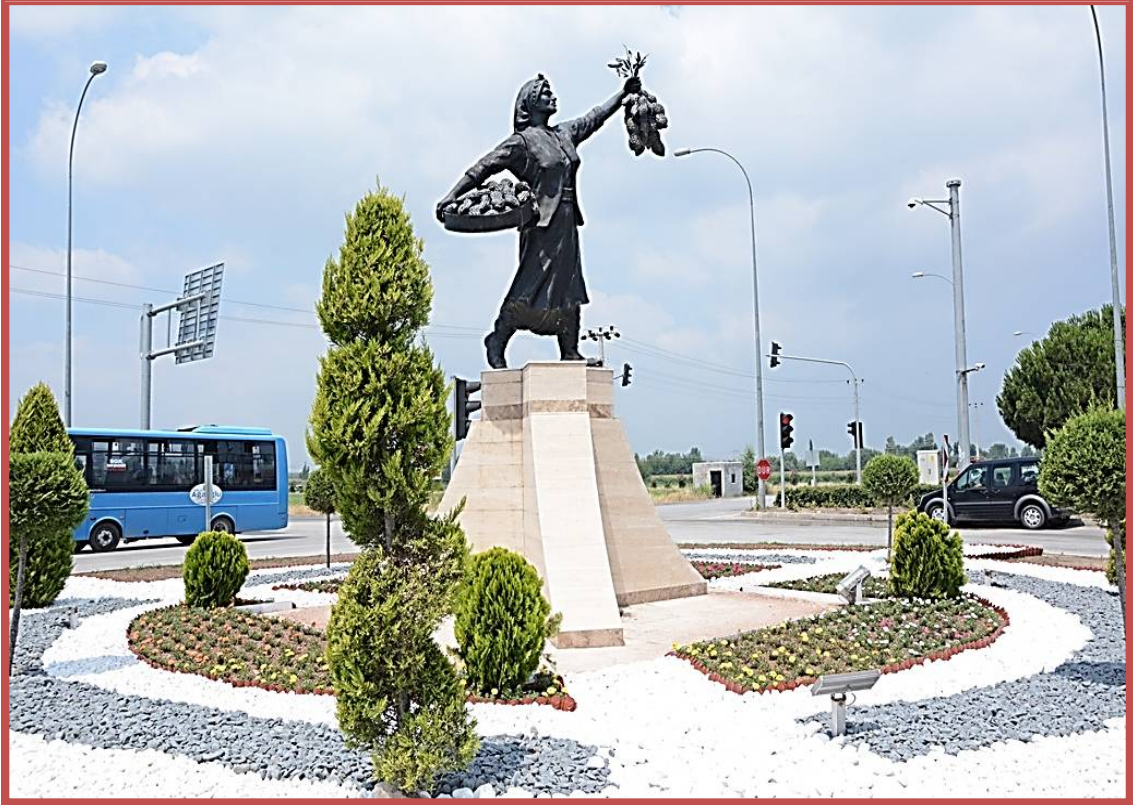


Foto 4.61. Osmaniye il merkezinde bulunan Yerfıstığı Toplayan Kadın anıtı.

4.2.2. Askeri Yapılar

Tarih boyunca savunma ihtiyacı ve güvenlik sorunu olduğu dönemlerde bir şehrin ya da geniş bir bölgenin korunması ve düşman saldırılarına karşı koyabilmesi amacıyla, düşmanın gelmesi beklenen yollarda, geçit ve dar boğazlarda yapılan kalın duvarlı, kuleli, mazgallı, dayanıklı yapılara kale denilmektedir.

Tarih boyunca kaleler ve bunların görüş açısında olan kuleler, şehirlerin etrafı, yol kavşağı, önemli yere giden ana yol, geçit yeri, dağlar arasındaki boğaz, denize uzanan burun, kıyıda az uzaktaki adalar, köprü, kıtaları birbirinden ayıran boğazların kıyılarında deniz kenarları gibi stratejik yerlerde, arazinin tabii özelliklerinden de yararlanılarak inşa edilmiştir. Kaleler sur duvarları, seyirdim yerleri, kuleler, mazgallar, kule kapıları, kutsal alanlar (Tapınak-Kilise-Camii), sarnıçlar, su yolları, yaşam yapıları, hendekler ve uzun kuşatmalara dayanabilmek amacıyla yapılmış olan tahıl depoları ve sarnıçlardan oluşmaktadır. Konumu itibarıyla tarihin her döneminde önemli yolların üzerinde bulunan ilimizde yapılmış kalelerin neredeyse tamamı Ortaçağ'a tarihlendirilmektedir (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 23).

4.2.2.1. Aşılı Kalesi

Kadirli ilçesi, Yoğunluk Köyü, Günece Mahallesi, Harnıplı mevkiindedir. Girişin her iki tarafı da burçlarla desteklenmiştir. Tek odalı kemerli penceresi bulunan gözetleme kulesi giriş kapısındadır. Kabaca şekillendirilmiş kesme taş içi moloz dolguludur. Ortaçağ kalesidir. Kahramanmaraş-Göksun ilçesi ile Kadirli ilçesi arasındaki yol üzerinde Kahramanmaraş-Andırın ilçesinin 7 km kadar kuzeybatısında bulunmaktadır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 23).

4.2.2.2. Babaoğlan Kalesi

Osmaniye il merkezinin 20 km kuzeyinde Kadirli ilçesinin 16 km güneyinde, Kazmaca köyünün, Babaoğlan mahallesindedir. Sur duvarlarının dış yüzeyi iyice işlenmiş iç kısımları kabaca bırakılmıştır. Kalenin kuzey tepesinde ana kayaya oyulmuş belinde kılıç, sol elinde mızrak, sağ eli dua eder durumda, başlıklı bir erkek ile şahlanmış bir at üzerindeki süvari kabartması bulunmaktadır. Ata binmiş süvâri kabartması nedeniyle kalenin Hierapolis-Kastabala kentinin kurucusu ve kralı Tarkondimotos tarafından M.Ö. 39'da yaptırıldığı sanılmaktadır. Bu kabartma dışında kale Ortaçağ döneminde inşa edilmiştir. Kalenin iç kısmı büyük ölçüde tahrip olmuştur (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 23).



Foto 4.62. Osmaniye il Merkezi sınırları içerisinde yer alan Babaoğlan Kalesinden genel bir görünüm (12.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

4.2.2.3. Bahçe Kalesi

Bahçe ilçesindeki tepelik alanda yer alır. Roma ve Ortaçağ dönemlerinde kullanılmıştır. Kurtlar kalesi üzerinden Harun Reşit kalesi ile bağlantısı bulunmaktadır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 24).

4.2.2.4. Bahçe Köyü Kalesi

Osmaniye-Karatepe (Aslantaş) Açık Hava Müzesi yolunun 20. km'sindeki Bahçe köyünün kuzey tarafındaki tepelik alanda yer almaktadır. Jeopolitik olarak kuzeyinde Babaoğlan Kalesi, güneydoğusunda Kastabala Kalesi, Batısında Hemite kalesi ve güney yönde Toprakkaleyi görmektedir (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 24).



Foto 4.63. Osmaniye il Merkezi sınırları içerisinde yer alan Bahçe Köyü Kalesinden genel bir görünüm (12.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

4.2.2.5. Bodrum Kale

Osmaniye İl Merkezinin 12 km kuzeyinde Ceyhan Nehrinin kuzeybatıya döndüğü kıvrımın içinde Kesmeburun ile Bahçe köyleri arasında bulunan ovaya hâkim bir kaya çıkıntısı üzerinde Bodrum Kalesi adını taşıyan bir kaledir.



Foto 4.64. Osmaniye ilinin Merkez ilçesinde yer alan Bodrum Kaleden genel bir görünüm.

Kuzey yönünde kayalık bir kütle üzerinde kurulan kale kente hâkim olup, Ortaçağ döneminde yapılmıştır. Kalede tamamen yerel malzeme kullanılmıştır. Kalenin sur duvarları köşelerinde yarım yuvarlak planlı kulelerle takviye edilmiştir. Kentin etrafını çeviren surlarda ise sadece güney kesiminde görülmektedir. Kente hafif bir yokuşla, korint düzeninde yapılmış sütunlu bir caddeden girilmektedir. Bu sit alanı içinde Agora, Hamam, Tonoğlu mezarlar, Tiyatro, Cavea, Orkestra ile Parados duvarlarının bir kısmı ayakta. Bu yapıların dışında dini ve idari yapılarında temel kalıntıları vardır. Ayrıca kalenin bulunduğu kaya kütesinin etrafında kaya mezarları yer almaktadır. Yapılar genellikle Roma ve Bizans dönemine aittir. Bodrum Kale, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 08.11.1984 tarihli 487 sayılı tescil kararı ile 1. derece arkeolojik sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 76).

4.2.2.6. Çardak Kalesi

Osmaniye'nin güneydoğusundaki Gavur dağlarının Kale mevkisindedir. 166 yılında Memlûkler tarafından ele geçirilmiştir. 1269'da bir deprem sonucunda tahrip olmuştur. 1298 yılında yeniden Memlûklerin eline geçen kale, Memlûkler 1337'den itibaren uzun süreliğine sahip olmuşlardır. Hamus adını da taşımış olan Çardak kalesinin Memlûklere yapılış amacının Cebelibereket geçidini kontrol altında tutmaktır. Kareye yakın planlı, kaba iri taşlardan yapılmış bir Ortaçağ kalesidir. Kalede bulunan Kilise; dikdörtgen planlı olup tonoz çatı sisteminin bir kısmı ayakta. (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 25).



Foto 4.65. Osmaniye il Merkezi sınırları içerisinde yer alan Çardak Kalesinden genel bir görünüm (12.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

4.2.2.7. Çem Kalesi

Sumbas ilçesine bağlı Mehmetli Beldesinden kuzeydoğuya Bağdaş Mazgaç geçitlerine uzanan da bir nehir vadisi yolunun doğusunda yer alır. Kaleye gidilen yolun batı tarafında kayaya oyulmuş mezar ve sunak yerleri görülmektedir. Giriş kapısının işçiliğinde Hellenistik Roma ve Ortaçağ kültürlerinin duvar tekniği ve malzemeleri kullanılmıştır. Ortaçağ dönemi duvar işçiliği 12. yy tarihlenmektedir. Yunan kitabeleri, mimari parçalar ve rölyefler gelişigüzel yerleştirilmiştir. Bu rölyefler arasında ayakta duran Aslan, sıçrayan Erkek Geyik, Yunan Haçı ve bir triglif vardır. Kapının giriş kısmının üstünde iki aslan arasında bir insan figürü yapılmıştır. Eskiçağ Grekçesi ile yazılmış bir kitabe bulunmaktadır. Kalenin güney ucunda Ortaçağ tarihlenen bir Şapel mevcuttur. Roma dönemine tarihlenen; kısa etekli, ayakta duran iki komutan tasviri kalenin güneydoğusunda bulunan yüksekçe bir kayanın ortasında dikdörtgen bir çerçeve içerisinde oyularak yapılmıştır. Çem Kalesi, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 27.09.2001 tarihli 4363 sayılı tescil kararı ile 1. derece arkeolojik sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 25-205).



Foto 4.66. Osmaniye ilinin Sumbas ilçesi sınırları içerisinde yer alan Çem Kalesinden genel bir görünüm (12.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

4.2.2.8. Değirmendere (Saybaşı) Kalesi

Kadirli ilçesinin Yoğunluk köyü Maksutoğlu yaylasının 4 km içerisinde Değirmendere köyünün kuzey yönündeki yamacın düzlük oluşturan yerindedir. İki katlı olan yapı Ortaçağ'da bir garnizon binasıdır. Göksun'dan Kadirli'ye uzanan yolu kontrol etmek amacıyla inşa edilmiştir. Ana kaya üzerine oturtulan yapının girişi için kayaya 5 basamak oyulmuştur. Birinci kat tavanı beşik tonozludur. Yapının kuzey tarafı tamamen dışa kapalıdır. Kuzeybatı yönünde ikini katta bir adet mazgal, batı yönündeki oval kısımda iki adet, doğu yönünde iki adet olmak üzere toplam 5 adet mazgal mevcuttur (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 26).



Foto 4.67. Osmaniye ilinin Kadirli ilçesi sınırları içerisinde yer alan Değirmendere Kalesinden genel bir görünüm (13.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

4.2.2.9. Domuztepe Kalesi

Osmaniye il merkezine 33 km mesafede, Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesinin karşısında, Aslantaş Baraj gölü içerisinde küçük bir ada üzerinde kalıntıları bulunmaktadır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 26).

4.2.2.10. Esenli Kalesi

Sumbas-Mehmetli-Çiçeklidere-Bağdaş yaylası yolu üzerinde, Bağdaş belinin 4 km güneyinde yolun sağından 1 km içerdedir. Farklı dönemlerde ilave yapılmış olan bir Ortaçağ kalesidir (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 26).



Foto 4.68. Osmaniye ilinin Sumbas ilçesi sınırları içerisinde yer alan Eşenli Kalesinden genel bir görünüm (12.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

4.2.2.11. Harun Reşit (Haruniye) Kalesi

Osmaniye'nin Düziçi ilçesi, Kurtlar köyü Dumanlı yaylasındadır. Stratejik bir noktada olan kale 785-786 yıllarında yaptırılmıştır. 1198-1199 ve daha erken dönemde baron Levon döneminde Ermeni Yerel Krallığı kontrolünde, Levon'dan sonra Godfrey Haruniye Lordu olmuştur. 13. yy sonunda Haruniye, Memlûklerin kontrolüne geçer. 14. yy ortasında Mısırlılar Haruniye'yi Doğu Kilikya'nın idari merkezi haline getirirler. Kapıdan kuleye kadar engebeli bir yükselti mevcuttur. Kuzey ve Batı yönde birbirinin devamı olan galeriler yapmışlardır. Kalenin Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2011 yılında restorasyonu ve çevre düzenlemesi yapılmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 26).

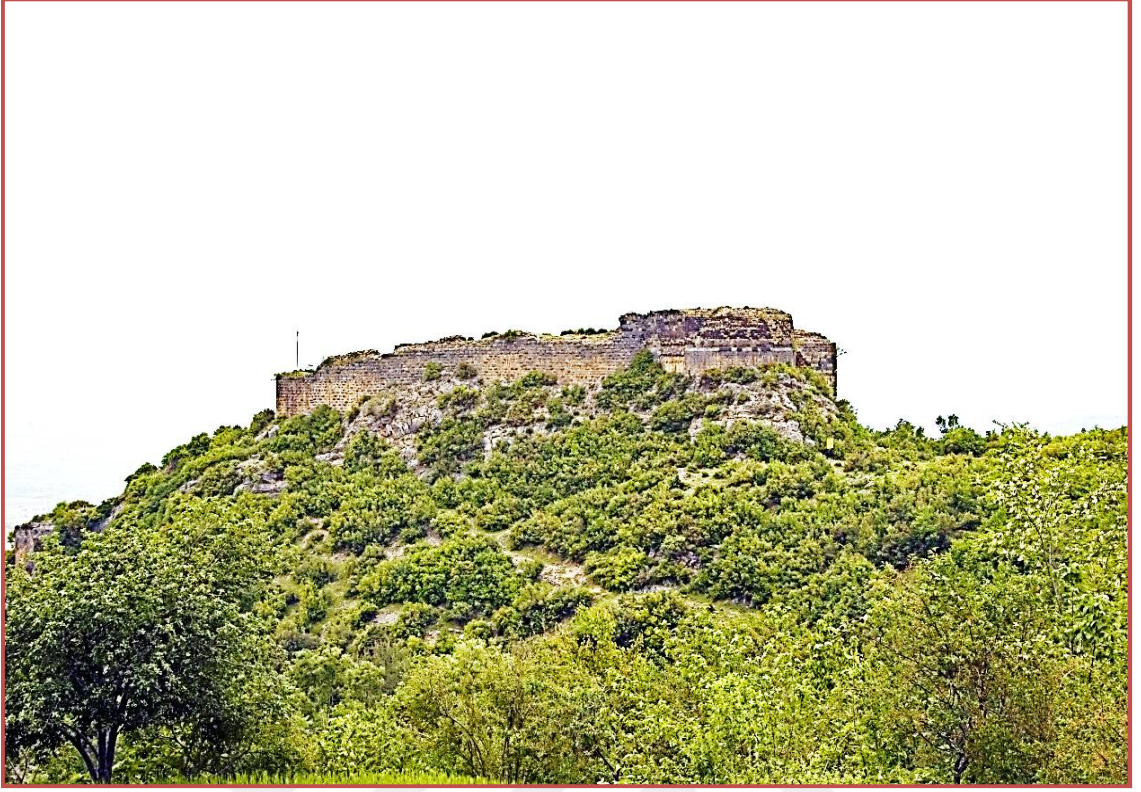


Foto 4.69. Osmaniye ilinin Düziçi ilçesi sınırları içerisinde yer alan Harun Reşit (Haruniye) Kalesinden genel bir görünüm.

4.2.2.12. Hasanbeyli Kalesi

Hasanbeyli ilçesindeki tepelik alanda yer alır. Tek bir duvardan ibarettir (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 27).

4.2.2.13. Heçkeren Kalesi

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinden 12 km kuzeyde yeni yapılan barajın kenarındadır. Büyük ve yüksekçe kaya kütleli üzerine yapılmış olan kaleye tek giriş ile girilmektedir (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 27).



Foto 4.70. Osmaniye ilinin Kadirli ilçesi sınırları içerisinde yer alan Heçkeren Kalesinden genel bir görünüm (13.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

4.2.2.14. Hemite (Amuda) Kalesi

Osmaniye-Kadirli yolunun 20. km'sinde, Gökçedam köyündeki 80 m yüksekliğindeki Gökçedağ üzerinde bulunmaktadır. Ceyhan nehrinin kenarında yer alan kale verimli ovaya hâkim konumdadır. Toprakkale, Bahçe köyü Kalesi, Kastabala ve Yılan Kale görüş alanındadır.



Foto 4.71. Osmaniye ilinin Merkez ilçesi sınırları içerisinde yer alan Hemite (Amuda) Kalesinden genel bir görünüm.

Moloz ve düzgün keme taş kullanılarak inşa edilen kale duvarlarında bağlayıcı madde olarak kireç harcı kullanılmıştır. Doğanın etkisiyle oluşan tahribattan dolayı kale içindeki mekânlar anlaşılammış olmasına karşın, kemerli girişleri olan mekânların mevcudiyeti hissedilmektedir. Hemite (Amuda) Kalesi, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 19.11.1993 tarihli 1616 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 27-40).

4.2.2.15. Kalealtı Kalesi

Kadirli ilçesi ile Yoğunluk köyü yolu üzerinde bulunan Paşaoğlu yaylasının batısında Kadirli'nin 20 km kadar kuzeyindedir. Etrafı dik kaya üzerinde olup doğu yönünde iki adet burcu bulunmaktadır. Kalede kanalizasyon sistemi mevcuttur. Alt katların sıvalarına kadar sağlam durumda iken üst katların sıvaları tonozun başladığı yere kadar kalabilmiştir. Ortaçağ kalesi olup Osmanlı dönemi sonlarına kadar kısmen saklanma yeri olarak kullanılmıştır. Kalealtı Kalesi, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 28.10.2008 tarihli 4377 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 28-154).



Foto 4.72. Osmaniye ilinin Kadirli ilçesi sınırları içerisinde yer alan Kalealtı Kalesinden genel bir görünüm (12.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

4.2.2.16. Kalkan Kalesi

Kadirli ilçesinin 22 km kuzeyinde, Sumbas ilçesinin Esenli-Bağdaş yolunun 15. km'sinin güneydoğu yönündeki kayalık üzerinde Ortaçağ dönemine ait olduğu tahmin edilen Kalkan Kalesi'nin kalıntıları mevcuttur (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 28).

4.2.2.17. Karafrenk Kalesi

Osmaniye ili Hasanbeyli ilçesinin Uğurlu mahallesinde yer almaktadır. Hasanbeyli ilçesinin 7 km doğusunda yer almaktadır. M.S. 1271 yılında Savranda Kalesinde, Cermen şövalyeleriyle Kral Constantin, Karakule diye bilinen Amanosların doğusundaki yamaçlarda bir kontrol noktası yapılmasına izin verilmesiyle Karafrenk Kalesi yapılmıştır. Kalenin dört köşesinde köşe kuleleri olan basit bir kaledir. Kale iki katlı ve ahşap çatılıdır. Belki bir iskân kulesi de olabilir. Karafrenk Kalesi, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 28.10.2008 tarihli 4375 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 28-138).



Foto 4.73. Osmaniye ilinin Hasanbeyli ilçesi sınırları içerisinde yer alan Karafrenk Kalesinden genel bir görünüm (12.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

4.2.2.18. Karatepe Kalesi

Karatepe-Aslantaş alanında Geç Hitit dönemine ait yerleşimi çevreleyen bir kaledir (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 28).

4.2.2.19. Kurtlar Kalesi

Düziçi ilçesinin Harun Reşit Kalesinin güneyinde kuş uçuşu 4 km mesafede Bahçe ilçesi yolu üzerindedir. 6x6 m ebatlarında bir gözetleme kulesi olabilecek boyuttadır. Harun Reşit Kalesini ve Bahçe Kalesine geçit veren yolu kontrol etmektedir (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 29).

4.2.2.20. Kötü Kale

Osmaniye'nin doğusunda Gebeli mahallesinin Gökbekir mevkiindedir. Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerine ait yüzey buluntuları görülmektedir. Kalenin çevresinde Roma dönemine ait kaya mezarları, hamam kalıntısı ve depo amaçlı mağaralar yer almaktadır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 29).

4.2.2.21. Kumkale Kalesi

Kadirli ilçesinde, Kumkale (Haçlı Kale) Karatepe-Aslantaş'ın 2 km kuzeyinde Ceyhan nehri kıyısından 200 m uzaklıktaki kayalık bir taraça üzerinde kurulmuştur. Kale güney ovalardan Orta Anadolu'ya giden Ağyol kervan yolu ve doğu-batı yönündeki diğer bir yolun kesiştiği yerdedir. Kumkale üç katlı yüksek bir donjon ve batı tarafına yerleştirilmiş köşeleri yuvarlak kulelerle donanmış dikdörtgen bir avludan oluşur. Kumkale Aslantaş Baraj gölünün suları altında kalmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 29).

4.2.2.22. Kürek Kalesi

Osmaniye ilinin Toprakkale ilçesinin Tüysüz beldesine bağlı Lalegözü köyü sınırları içerisinde Gök Osman mevkiindedir. Su kaynağının 30 m batısında bulunan 4x8 m ölçülerinde kilise kalıntısı görülür. Kemer seviyesine kadar tavanları yıkılmış yapının içerisi molozla dolmuştur. Ana kaya düzleştirilerek elde edilen alana inşa edilmiştir. Yapımında kesme taş, tuğla, dolgu olarak moloz ve az da olsa görülen mermer malzeme kullanılmıştır. Kiliseden yukarı devam edildiğinde Kale ve yerleşim yeri, yüzeydeki buluntular Bizans dönemine ait olmalıdır. Kale, Kilise, Su Kaynağı, eteklerde ki duvar kalıntıları, düzlük alandaki mimari kalıntılar buranın antik bir kent olduğunu gösterir. Kürek Kalesi, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 31.01.2002 tarihli 4594 sayılı tescil kararı ile 1. derece arkeolojik sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 29-236).

4.2.2.23. Mitisin Kalesi

Osmaniye il merkezi sınırları içerisinde, Zorkun yaylasının 3 km kuzeydoğusundaki Mitisin yaylasındadır. Ortaçağa ait gözetleme kulesidir. Yola hâkim güney tarafı yuvarlak, ormana bakan tarafı düz duvardan yapılmıştır. Gözetleme kulesinin alanı ve duvar işçiliği diğer Ortaçağ gözetleme kuleleri ile aynı özelliktedir. Kabaca taştan yapılmış duvarlar içten kaplanmıştır. Yapım tekniği ve malzeme olarak Grekler döneminde yapılmış daha sonra Ortaçağda kullanılmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 30).



Foto 4.74. Osmaniye il Merkezi sınırları içerisinde Mitisin Yaylasında yer alan Mitisin Kalesinden genel bir görünüm (12.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

4.2.2.24. Ören Şehir Kalesi

Osmaniye ili merkez ilçesinin kuzeybatısında Alhanlı köyü yakınlarında yüzeydeki temel üzerinden anlaşıldığı kadarıyla Ortaçağ dönemine ait olan bir kale kalıntısıdır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 30).

4.2.2.25. Savranda Kalesi

Osmaniye ile Kaypak köyü yolunun 30. km'sinin, Kaypak Amanos geçidinin güney yamaçlarında, Kalecik Barajının hemen yanından yükselmektedir. 1097 yılında Frank'lar tarafından işgal edilen 1101 yılında Antiochos, Saint Raymound'u burada hapsedtiğine dair kayıtlar bulunmaktadır. 1298 yılında bir Mısır Birliği burayı işgal eder. 1337'de kalenin hâkimiyeti Memlûklere geçmiştir. Sarp kayalık bir arazi üzerine kurulan kalenin en kompleks yapısı giriş kapısıdır. Girişin solunda kule ve Ortaçağ'a tarihlenen bir Kilise bulunmaktadır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 30).



Foto 4.75. Osmaniye ilinin Merkez ilçesi sınırları içerisinde yer alan Savranda Kalesinden genel bir görünüm.

4.2.2.26. Toprakkale Kalesi

Toprakkale ilçesindeki kale, İlkçağlarda Çukurova'yı Suriye'ye bağlayan Amanos/Demirkapı geçidini kontrol altında tutmak amacıyla inşa edilmiştir. Ceyhan-Osmaniye- Dörtüyol yol ayrımına ve güneydeki geçide hâkim 75 m yüksekliğindeki bir kayalığın ve buna eklenen yığma bir tepenin üzerindedir. Hitit döneminde Asur akınlarına karşı M.Ö. 2000'li yıllarında yapılmış olmalıdır. Bu yöre 19. yy sonuna kadar Kınık kazası olarak adlandırılmıştır. Toprakkale'de iç kale ve etrafında yer alan dış sur duvarları siyah bazalt taş arası moloz dolgu ile inşa edilmiştir (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 30).

Kalenin girişi kuzeydendir. Dış sur kaleyi tamamen çevrelemekte ve güneyden bir girişi bulunmaktadır. Kalenin üzerinde bulunduğu tepenin etrafı erozyonu engellemek için ağaçlandırılmıştır. Kalenin yakın çevresindeki arazilerde tarım yapılmaktadır. 10 adet yuvarlak planlı burç kalın duvarlı surlarla birbirine bağlanmıştır. Kuzey ve batı tarafı tonozludur. Biri diğerinden küçük olmak üzere 2 sarnıç bulunmaktadır. Kalenin eski ismi Kınık Kalesidir Kürek Kalesi, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 13.11.1982 tarihli 3910 sayılı tescil kararı ile 1. ve 3.derece arkeolojik sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 239).



Foto 4.76. Osmaniye ilinin Toprakkale ilçesi sınırları içerisinde yer alan Toprakkale Kalesinden genel bir görünüm.



Foto 4.77. Osmaniye ilinin Toprakkale ilçesi sınırları içerisinde yer alan Toprakkale Kalesinin surlarından yakın bir görünüm.

Sonuç olarak; Her ne kadar Osmaniye ili kaleler şehri olarak anılsa da, en büyük problem bu varlıkların ekonomiye kazandırılma derecelerinin çok sınırlı düzeyde olmasıdır. Her şeyden önce bu tarihi yapılar bölgedeki stratejik geçiş güzergâhlarının kontrol edilmesi ve gözetlenmesi amacıyla çeşitli dönemlerde inşa edilmiş olan küçük ölçekli askeri yapılardan oluşmuştur. Birçoğu genellikle birkaç burç ihtiva etmektedir.

İlaveten mevcut yapıların pek çoğu metruk durumda veya ağır hasarlı bir haldedir. Bu itibarla ancak sınırlı sayıda kale yapısının turizm endüstrisi açısından bir kıymet ifade ettiği görülmektedir (Osmaniye İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı, 2011: 71).

4.2.3. Ören Yerleri

Ören yeri; Günümüzde mesire yeri, kırsal eğlence, dinlenme yeri ve turizm bölgesi olarak kullanılan, tarih öncesinde yaşamış uygarlıklar tarafından bırakılarak günümüze kadar gelmiş kendine has özellikleri olan aynı zamanda tarihi, sanatsal özelliklere sahip kısmen ya da tamamen inşa edilmiş taş yapıların bulunduğu alanları anlatan bir kavramdır. Sit alanlarında yer alan ören yerlerinin çevre düzenleme projesinin yapılması için sit alanına ilişkin koruma amaçlı imar planının bulunması esastır. Ören yerinde bulunan arkeolojik değerlerin korunması ve değerlendirilmesine ilişkin olarak ivedi önlemlerin alınmasının zorunlu olduğu hallerde koruma amaçlı imar planı olmadan da çevre düzenleme projesi hazırlanabilir. Çevre düzenleme projeleri, ören yerlerinin arkeolojik potansiyelini etkin bir şekilde korumak üzere, mevcut kullanım ve dolaşımdan kaynaklanan sorunların çözümü amacıyla yapım sürecinin genel ilke ve hedefleri, proje belgelerinin içeriği ve biçimi, yapılacak çalışmalarda izlenecek yöntem ve çalışmaların ayrıntılarıyla birlikte Bakanlıkça hazırlanan çevre düzenleme projeleri teknik şartnamesinde belirtilen esaslara uygun olarak hazırlanır. Ören yerleri korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları arasında sayılır (14.03.2016, <http://orenyeri.nedir.com>).

Osmaniye ilinde, Merkez ilçede 1, Düziçi ilçesinde 1, Sumbas ilçesinde 3, Toprakkale ilçesinde 2 adet olmak üzere toplamda 7 adet Ören yeri alanı tespit edilmiştir (Tablo 4.9).

Tablo 4.9. Osmaniye ilinde Ören yeri alanlarının ilçelere göre dağılımı. (Osmaniye İl Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri (2014)).

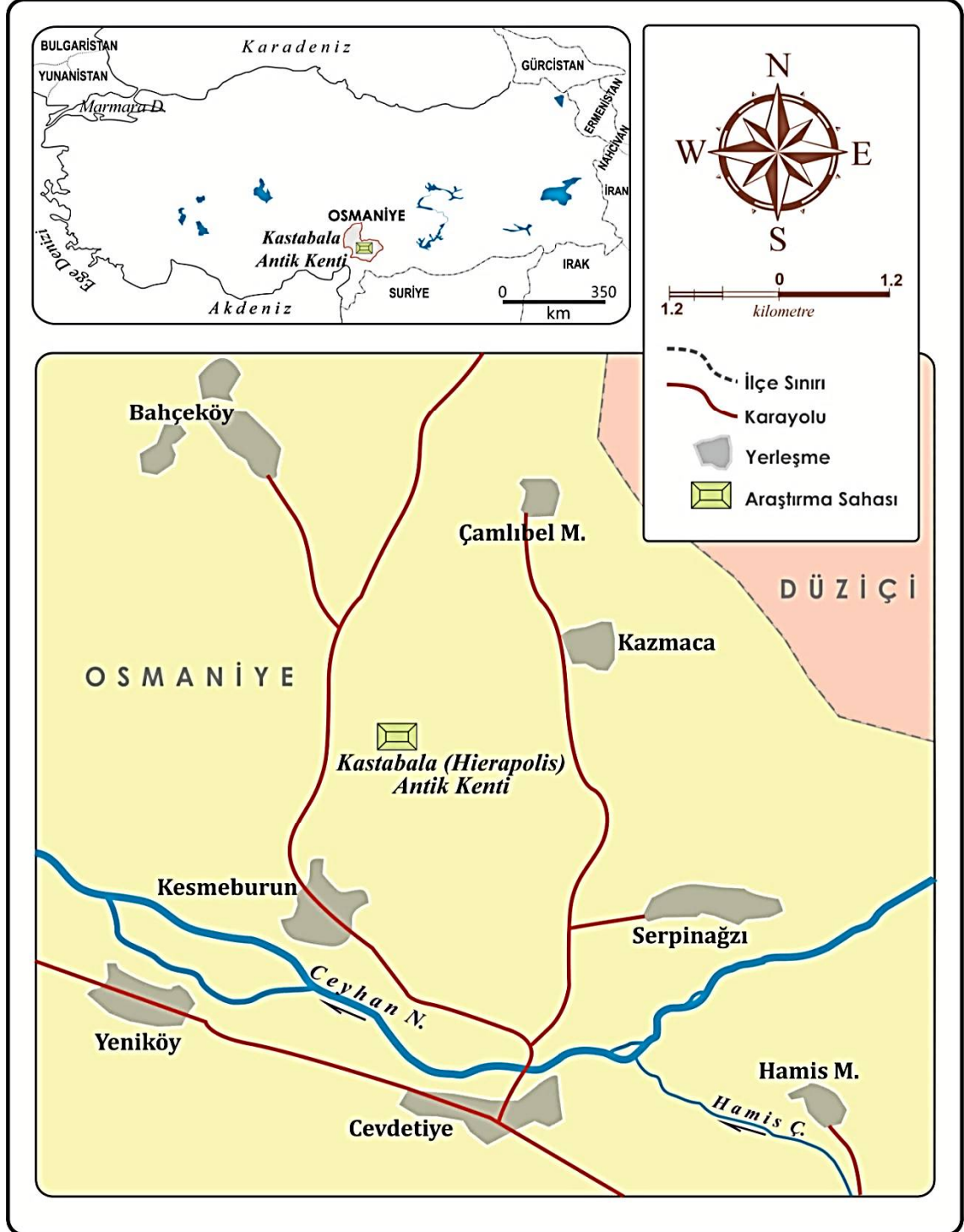
İlçeler	Ören Yeri Adları
Merkez	Kastabala Ören Yeri
Düziçi	Domuztepe-Pınarözü Ören Yeri
Sumbas	Cennetler, Maltepe, Taraflar Ören Yeri
Toprakkale	Deli Halil 1, Deli Halil 2 Ören Yeri

4.2.3.1. Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti Ören Yeri

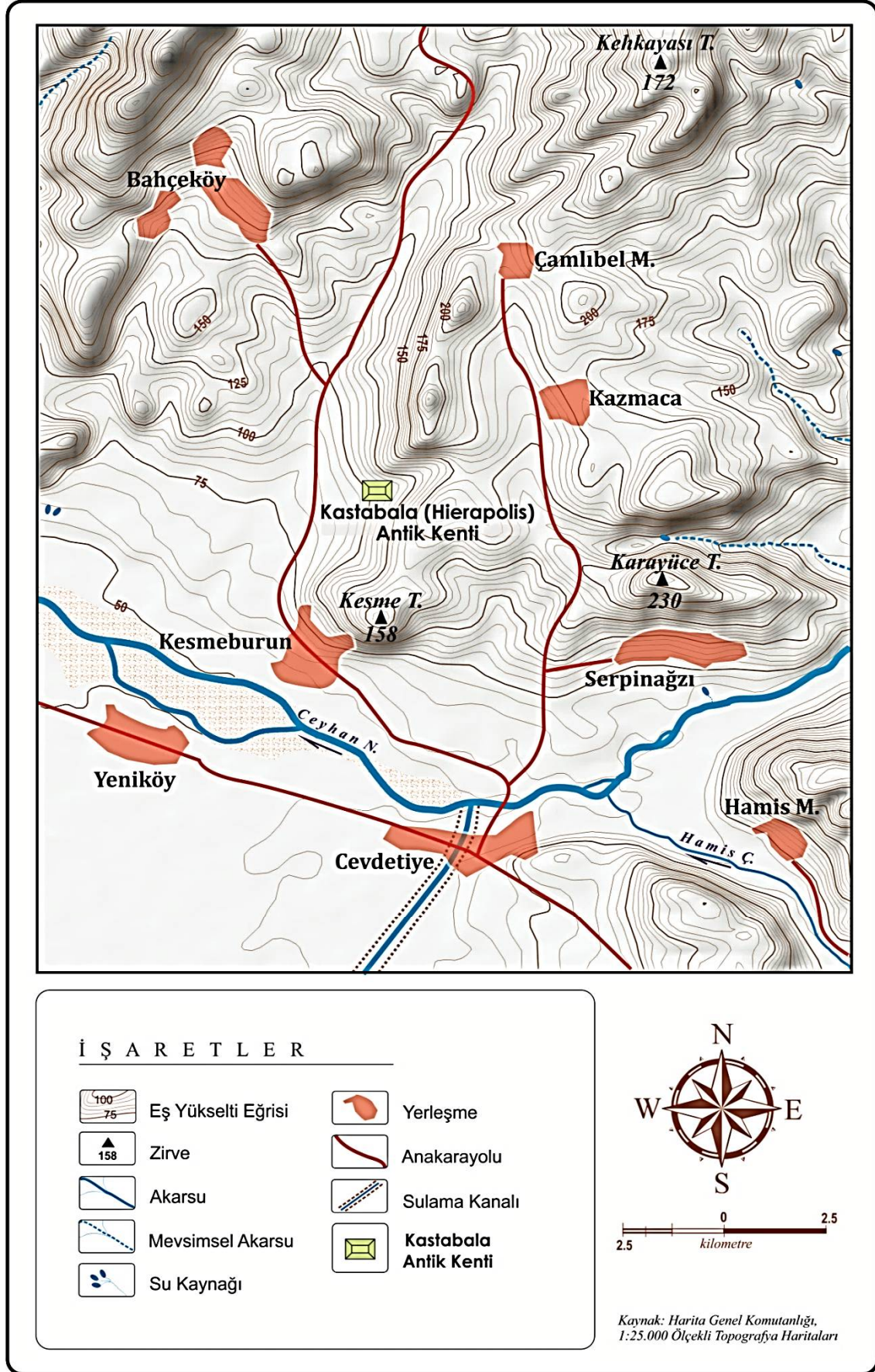
Kastabala (Bodrumkale-Hierapolis), İlin 15 km Kesmeburun ve Bahçe köyleri sınırları içerisinde yer alır. Yerel bir kral olan Tarkondimotos tarafından M.Ö. I. yy'da başkent olarak kurulmuştur. Antik kent Bodrum kalesi olarak da anılır. Kral Tarkondimotos Actium deniz savaşında öldürülünce toprakları da Romalılara kalmıştır. Ana Tanrıça Artemis'in tapınağının da bulunduğu bu kent Ortaçağda önemli bir dinsel merkez olmuştur. Kent görkemli şölenleri ile ün salmıştır. Bu şölenlerde en ilginç gösterilerden biride rahibelerin çıplak ayakla kor kömürlerin üzerinde yürümeleridir. Bizans döneminde ise bu kent akrobatları ile ün salmıştır. Kastabala, M.S. 525 ve 561 yıllarında çok şiddetli deprem yaşamıştır. Gün yüzüne çıkarılan bu antik kentte sütunlar

caddesi, 5 bin kişilik tiyatronun yanında çok sayıda tarihi kalıntıya ortaya çıkarılmıştır. 300 m'lik sütunlu yol üzerinde bulunan 78 sütundan bazıları halen ayakta (Şenol, 2015: 96).

Kastabala kenti, Osmaniye'den 15 km uzaklıktadır. Hitit, Asur, Roma ve Bizans Dönemi yerleşimi olan kentte; kale, tiyatro, Roma hamamı, stadyum, 2 kilise, su kemerleri ve sütunlu cadde kalıntıları bulunmaktadır (Gürdal, 2014: 400).



Şekil 4.6. Kastabala (Hierapolis) Antik kenti lokasyon haritası.



Şekil 4.7. Kastabala (Hierapolis) Antik kenti topografya haritası.

Kastabala Ören yeri; Osmaniye ilinin Merkez ilçesine bağlı Bahçe, Kesmeburun, Kazmaca köylerinin bulunduğu mevkidedir. Kastabala M.Ö. 1. yy'da yerel bir kral olan Tarkondimotos'un başkentiydi. Kent, M.S. 525 ve M.S. 561 yıllarında meydana gelen iki büyük depremden önemli ölçüde etkilendi. Kastabala adı, ören yerinden 20 km kadar kuzeyinde ki Bahadırlı köyü civarında 1961'de bulunan sınır taşı üzerinde geçmektedir. Bu yazı Aramice'dir (Foto 4.78). Burada bulunan yapılar; Şehir kapısı, Şehir Surları, Kuzey Hamamı, Sütunlu Caddeler, Propylon, Ortaçağ Kalesi, Kaya Kesigi, Kaya Mezarları, Tapınak, Tiyatro, Stadion, Güney Hamamı, Sarnıç, Güney Kilisesi, Tonozlu Yapı, Dikdörtgen Yapı. Kastabala Ören yerin de 2009 yılından itibaren Prof. Dr. H. Turgut Zeyrek başkanlığında bilimsel arkeolojik kazı çalışmaları sürdürülmektedir. Kastabala Ören yeri, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 08.11.1984 tarihli 487 nolu tescil kararı ile I. ve III. Derece Arkeolojik Sit alanı kapsamına alınarak koruma altına alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 77).



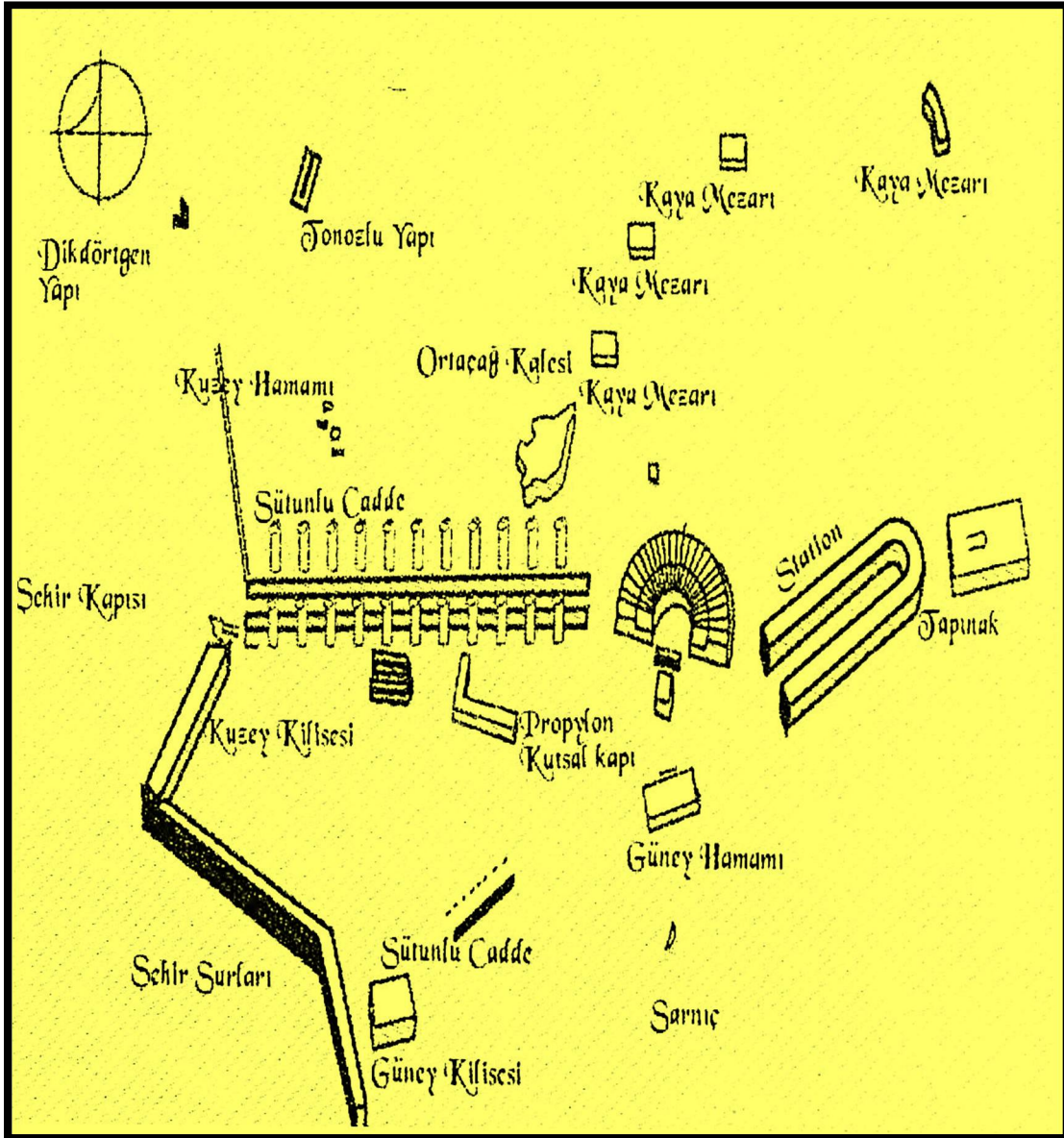
Uydu 4.5. Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti Kazı Alanı uydu görüntüsü (14.11.2016, www.googleearth.com).



Foto 4.78. 1961 yılında Kastabala Ören yerinin kuzeyinde Bahadırılı Köyü Yakınlarında bulunan Aramice dilinde yazılmış sınır yazıtı (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Foto 4.79. Kastabala (Hierapolis) Antik kentinde bulunan heykel.

Kastabala (Hierapolis) antik kenti içerisinde yer alan, araçlar ve yayalar tarafından kullanılan asfalt ve sıtabilize toprak yollar bulunmaktadır. Bu nedenle alan içerisinde bulunan toprak yollar özellikle yağmurlu dönemlerde ulaşımı güçleştirmektedir. Bu kapsamda I. derece kentsel arkeolojik sit alanı içerisinde yer alan Kastabala (Hierapolis) antik kenti içerisindeki toprak yollar doğal taş kaplama ile veya sıkıştırılmış toprak zemin üzerine çakıl tanelerinin serpilmesiyle iyileştirilebilir.



Şekil 4.8. Kastabala (Hierapolis) Antik kentinin planı. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2015).

Kastabala (Hierapolis) antik kenti içerisinde yer alan yapılara erişim yürüyüş mesafesindedir. Fakat gelen ziyaretçiler için herhangi bir gezi güzergâhı ve yönlendirici işaret ve levha bulunmamaktadır. Bu nedenle alanı tam olarak bilmeyen ziyaretçiler genellikle Zeus tapınağını ziyaret ettikten sonra yollarına devam etmektedir. Böylece diğer tarihi öneme sahip stadyum - tiyatro, hamam, dünyanın ilk borsası gibi arkeolojik yapıları görememektedirler. Bu kapsamda ziyaretçiler için alanın tamamına rahat bir şekilde ulaşabilecekleri bir güzergâh tanımlanmalıdır. Tanımlanan bu gezi güzergâhı üzerinde eğitim ve bakı da dikkate alınarak çeşitli seyir ve dinlenme alanlarının oluşturulabileceği düşünülmektedir. Antik tiyatronun kuzey bitişiğindeki nekropol çalışmalarının devam ettiği alan, gerek çalışma alanına hâkim olması nedeniyle gerekse de nekropole yakın olması nedeniyle seyir terası niteliğinde bir alan olarak seçilmesi önerilmektedir (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

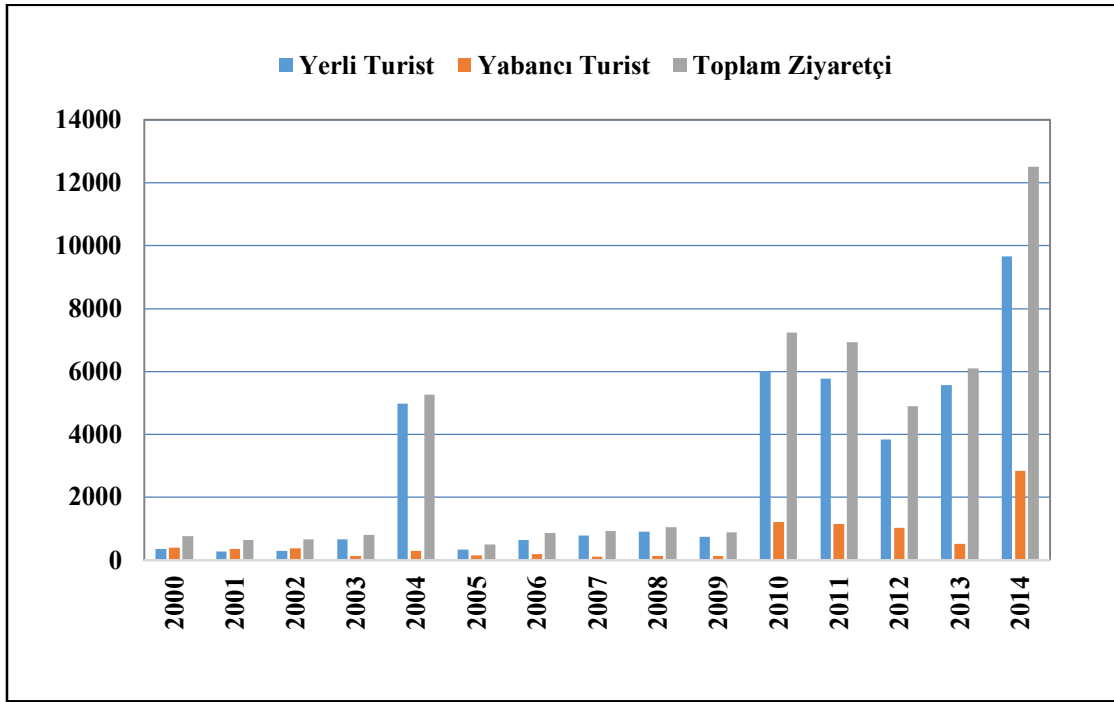
Kastabala (Hierapolis) Ören yerini ziyaret eden en fazla toplam turist sayısı 2014 yılında 12.504 kişi ile gerçekleşmiştir. En az turist sayısına ise 2005 yılında

toplamda 506 kişi ile olmuştur. En fazla yabancı turist sayısı yine 2014 yılında 2840 kişi ile gerçekleşmiştir. En az yabancı turist sayısı ise 2007 yılında 125 kişi ile gerçekleşmiştir. En fazla yerli turist sayısı yine 2014 yılında 9664 kişi ile gerçekleşmiştir. En az yerli turist sayısı ise 2001 yılında 289 kişi ile gerçekleşmiştir (Tablo 4.10).

Tablo 4.10. Osmaniye ili Kastabala (Hierapolis) Ören yerini ziyaret eden Yerli-Yabancı turist sayıları (2000-2014). (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2016).)

Yıllar	Yerli Turist	Yabancı Turist	Toplam (Kişi)
2000	365	395	760
2001	289	356	645
2002	296	380	676
2003	672	141	813
2004	4970	296	5266
2005	344	162	506
2006	654	209	863
2007	798	125	923
2008	914	131	1045
2009	751	133	884
2010	6017	1214	7231
2011	5775	1152	6927
2012	3850	1040	4890
2013	5571	532	6103
2014	9664	2840	12504

Kastabala (Hierapolis) ören yerinde 2000-2014 yılları arasında yerli yabancı turist sayılarında ki değişim grafiği aşağıda verilmiştir (Grafik 4.1).



Grafik 4.1. Kastabala (Hierapolis) Ören yerini ziyaret eden turist sayısında yıllara göre meydana gelen değişimler.

Kastabala (Hierapolis) antik kenti içerisinde yer alan tarihi yapıların bulunduğu alanlar yürüme mesafesi olarak birbirinden uzak konumdadır. Bu nedenle önerilen gezi güzergâhı boyunca oturma birimleri yerleştirilmelidir. Ayrıca arkeolojik yapıların bulunduğu alanlar ve yakın çevresinde de yeterli sayıda çöp kutusu bulunmamaktadır. Bu kapsamda çöp kutuları alanın belirli noktalarına konumlandırılmalıdır. Kastabala (Hierapolis)antik kenti içerisinde kullanılacak olan bu kentsel donatı elemanlarının estetik ve fonksiyonelliği alana uygun bir şekilde tasarlanmalı ve bakımına özen gösterilmelidir. Bilet gişesine yakın bir alana Kastabala (Hierapolis) antik kentine ait yazılı, görsel veya dijital olarak düzenlenmiş broşür, kartpostal, harita, kitapçık ve özel hediyelik eşyaların satılabileceği bir alan tasarlanmalıdır.

Kastabala, ilk kez Hierapolis adıyla, Seleukos krallarından IV. Antiochos Epiphanes'in hakimiyet döneminde (M.Ö. 175-164) basılan sikkelerde belirtilmektedir (Foto 4.80-4.81). (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 20).



Foto 4.80. Kastabala'da bulunan gümüş sikke örneği. Foto 4.81. Kastabala'da bulunan gümüş sikke örneği.

Kastabala ören yerinin Güneş Enerji sistemleriyle aydınlatılması için Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi ile Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanan 188.720,40 TL keşif bedelli proje DOĞAKA tarafından kabul edilmiştir. İhalesi yapılarak iş tamamlanmış ve Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti güneş enerjisi sistemiyle aydınlatılmaya başlanmıştır (Foto 4.82). (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

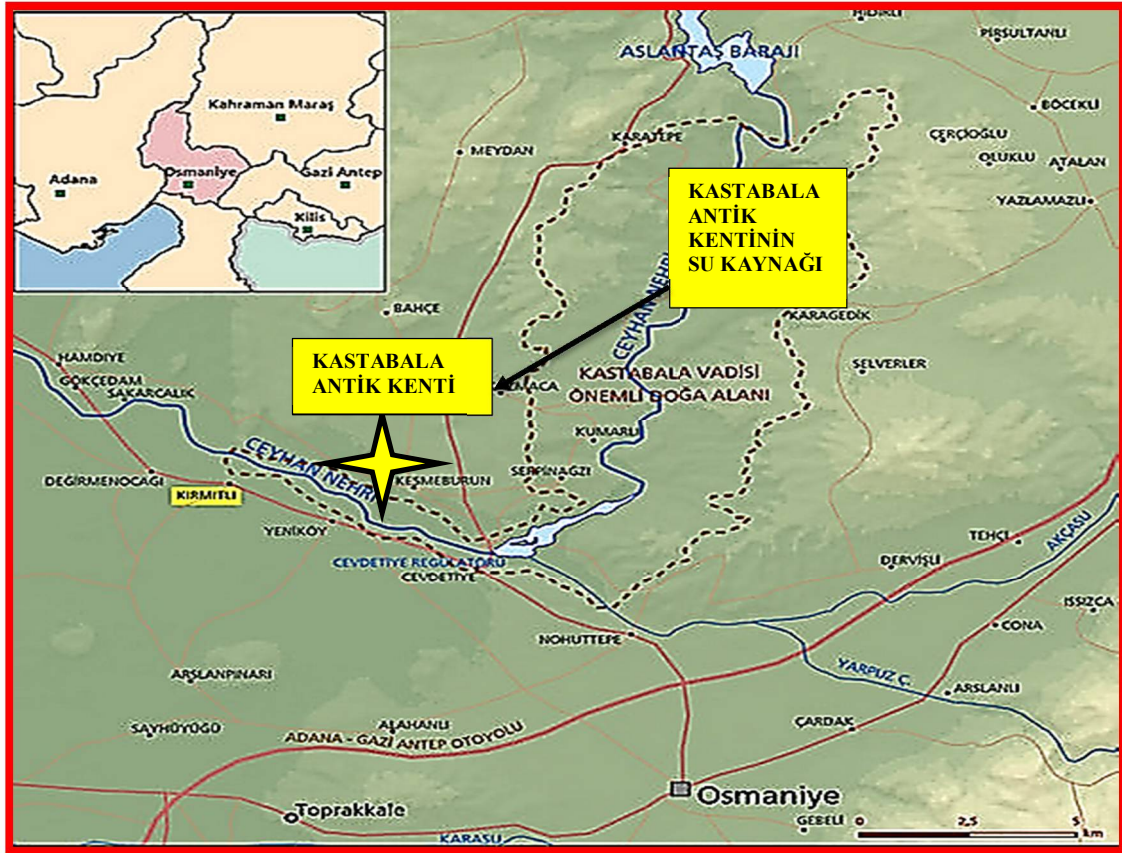


Foto 4.82. Kastabala (Hierapolis) Antik kentini aydınlatma amaçlı kullanılan güneş enerji panelinden bir görünüm.

Kastabala Antik kentine ait Su Kemer; Osmaniye ili Merkez ilçeye bağlı Kazmaca Köyü Kiriz Mahallesinde bulunan su kemeri, kesme taş bloklar kullanılarak yapılmıştır. Kemerli su taşıma yapısıdır. Roma dönemi yapısıdır. Ceyhan nehrinin batı tarafından başlayan kemere ait nehrin doğu yakasında duvar izi görülmektedir. Dört adet kemerli göz halen ayaktadır. Bunun dışında Ceyhan nehrine doğru kemer ayağı kalıntıları devam etmektedir. Yapı bazalt taş bloklardan oluşmaktadır. Ayakta olan her bir kemer ayağı 4x4 m ebatlarındadır. Kemerler arasında 11.70 m boşluk vardır. Kemer yüksekliği 14.40 m'dir. Ayakta kalan su kemerlerinin uzunluğu 82.5 m'dir. Kemerlerin etrafında sifon olarak kullanılan ortası delik ve birbirine geçen yapı elemanları bulunmaktadır. Kemerlerin kilit taşları üzerinde belli belirsiz bir figür izi görülmektedir. Ancak bu figürün ne olduğu anlaşılamamaktadır. Su kemeri, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 31.03.2006 tarihli 1543 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 55).



Foto 4.83. Kazmaca köyü yakınındaki Kastabala (Hierapolis) Antik kentine ait su kemerleri.



Şekil 4.9. Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti Su Kaynağını Gösteren Harita (Osmaniye Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Kastabala'nın oldukça iyi durumda günümüze ulaşan antik yapı kalıntıları arasında en önemlisi oturma basamakları iyi korunmuş, 5000 kişilik seyirci kapasiteli amfi tiyatrosudur (Foto 4.84).



Foto 4.84. Kastabala (Hierapolis) Antik kentinde bulunan amfi tiyatro.

Kastabala (Hierapolis) antik kentinin turizm potansiyelinin artırılması ve aynı zamanda koruma – kullanma dengesinin sağlanmasına yönelik bu öneriler ve geliştirilen projelerin başarılı olabilmesi için farklı disiplinlerden meslek gruplarının çalışma grubu içerisinde yer alması gerekmektedir. Ayrıca, bu kararların uygulanabilirliği bölgede yaşayan yerel halkında çalışmalara etkin bir şekilde katılması ile mümkün olacaktır.



Foto 4.85. Kastabala (Hierapolis) Antik kentinde Bodrum kale ve sütunlu cadde.

Kastabala (Hierapolis) antik kenti içerisinde antik kentin bütününe gösteren veya gezi güzergâhını gösteren tabelalar bulunmamaktadır. Bu nedenle alanın kimliğine uygun bir şekilde tasarlanmış, içerisinde alanın haritası, planı bulunan, ziyaretçilere yön belirten işaret ve açıklamaların bulunduğu levhalar yerleştirilmelidir.

4.2.3.2. Domuztepe-Pınarözü Ören Yeri

Osmaniye il merkezine 33 km mesafede, Düziçi ilçesi sınırları içerisinde, Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi'nin karşısında, Aslantaş Baraj gölü içerisinde küçük bir ada üzerinde bulunmaktadır. Burada Demir Çağı Kalesine ait iki kapı aslanı, çifte boğalı bir heykel kaidesi, M.Ö. 9. ve 8. yüzyıla ait kabartmalar bulunmuştur. Domuztepe'de İstanbul Üniversitesi ekiplerince yapılan kazı ve araştırmalar (1947-1983-2002) bu ören yerinin Karatepe-Aslantaş'tan çok daha uzun bir yerleşim tarihi olduğunu gösterdi. Günümüzde baraj suyu altında kalan güney ve batı yamacında Neolitikten başlayarak Tunç ve Demir Çağları boyunca bir dizi yerleşme ortaya çıkarılmıştır. Tepeni kendisi Demir Çağı döneminde yerleşme görmüş ve kale duvarları ile çevrilmiştir. Bunu Hellenistik ve Roma dönemine ait kalıntılar izliyordu. Son Roma Dönemine ait bir tarım tesisi, villa rustica, tepenin doğusundaki terasta yer alıyordu. Buluntulardan anlaşıldığına göre bu tesis M.S. 4. ve 5. yüzyılın başı ve ikinci çeyreğinde terk edilmiş olmalıydı. Taraçanın doğu dibinden çıkan kaynaklardan pişmiş toprak pöhrenlerle tarım tesisine su getirilmişti. Tepenin 1 km güneydoğusunda 20x30 m boyutunda Son Roma İlk Hıristiyanlık Çağına ait bir bazilika bulunmuştur. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 16.09.1987 tarih ve 3606 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı olmuştur (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 122).

4.2.3.3. Cennetler Ören Yeri

Osmaniye ilinin Sumbas ilçesi sınırları içerisinde Cennetler mevkiinde bulunmaktadır. Geniş bir alanı kapsayan ören yerinde yoğun olarak antik döneme ait kalın cidarlı örtü seramiğine rastlanmıştır. Üzerinde kaçak kazı çukurları mevcuttur. Batısından Cennetler deresi geçmektedir. Kayalık bir alanı kapsayan ören yerinde 10-12 adet kaya oygu mezar, sarnıç ve işlik olan kültür varlıkları mevcuttur. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 29.06.2006 tarih ve 2050 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. ve 3. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 204).

4.2.3.4. Maltepe Ören Yeri

Ören Yeri, Osmaniye ili Sumbas ilçesi Mehmetli Beldesinin Maltepe mevkiisin de yer almaktadır. Maltepe mevkiinde yapılan araştırmalar sırasında 3 adet kaya mezarı tespit edilmiştir. Mezarların sadece bir tanesinin içine girilebilmiştir. İnceleme yapılan mezarın gömü yeri duvar şeklinde oyulmuş bölüm ile mezar odasından ayrılmıştır. Mezar odası kaçak kazı yapanlarca tahrip edilmiş, yapılan incelemede herhangi bir seramik parçasına rastlanmamıştır. Bu alanın daha yukarısında tespit edilen yerleşim yerinin nekropol alanı olduğu sanılmaktadır. Nekropol alanının yukarısında yapılan kaçak kazılar sonucunda ortaya çıkarılmış oldukça tahrip olmuş bina kalıntıları tespit edilmiştir. Bu bina kalıntılarının bulunduğu bölgede, üç ayrı bina kalıntısının içinde değirmen taşları görülmüştür. Değirmen taşlarının bulunduğu bina kalıntılarının birinin yanında pithos kaide parçası bulunmuştur. Bölgede çok sayıda kalın cidarlı seramik parçasına rastlanmıştır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 27.09.2001 tarih ve 4363 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 212).

4.2.3.5. Taraflar Ören Yeri

Ören Yeri, Osmaniye ili Sumbas ilçesi Taraflar mevkiisin de yer almaktadır. Taraflar mevkiinde ağaç ve çalılıklar arasında bazı yapı kalıntılarına rastlanmıştır. Yer yer düzgün kesme taş, yer yer moloz taşlarla inşa edilmiş bu duvar kalıntılarının bağlayıcı maddesi olarak killi-kireçli beyaz renkli ve içerisinde ince seramik kıymıklarının olduğu bir harç kullanılmıştır. Tuğla, kiremit vb. malzemeler, kireç ile karıştırılarak birçok tarihi yapının harç ve sıva malzemesinin hazırlanmasında kullanılmıştır. Bu harç ve sıvalar hidrolik olup ülkemizde, Horasan harcı ve sıvaları olarak bilinmektedir. Bu duvarlar dörtgen bir yapıya ait olduğu izlenimi uyandırmakla birlikte, çok iyi izlenemediğinden yapı çeşidi hakkında bir ipucu sunmamaktadır. Bu duvar kalıntıları arasında üzerinde Grekçe yazıt olan kırık bir taş tespit edilmiştir. Ayrıca alanda dağılmış durumda çok sayıda mimari yapı elemanları mevcuttur. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 26.02.2010 tarih ve 5817 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 219).

4.2.3.6. Deli Halil 1 Ören Yeri

Ören Yeri, Osmaniye ili Toprakkale ilçesi Tüysüz Beldesinin güneybatısındaki Deli Halil Mahallesinin hemen batısında bulunmaktadır. Kuzeyden güneye volkanik

cüruf ile kaplı bir arazi topoğrafyasına sahiptir. Leçe taşlarından örülmüş alan çeşitli büyüklükte ve iç kısımları kireç harcı ile sıvanmış çok sayıda sarnıçlar ile leçe taşlarından oluşturulmuş duvar kalıntıları, yapı kalıntıları ve tarım ürünü işleminde kullanılan mimari parçalara sahiptir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 21.06.2002 tarih ve 4787 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 228).

4.2.3.7. Deli Halil 2 Ören Yeri

Ören Yeri, Osmaniye ili Toprakkale ilçesi Tüysüz Beldesinin güneybatısındaki Deli Halil Mahallesi yolunun hemen kuzeyinde su deposunun 100 m kadar doğusunda bulunmaktadır. Kuzeyden güneye doğru eğimli volkanik hareketler sonucu oluşmuş bazalt taşları ve volkanik cüruf ile kaplı bir arazi topoğrafyasına sahiptir. Alan leçe taşlarından örülmüş ve iç kısımları kireç harcı ile sıvanmış sarnıçlar ve leçe taşlarından oluşturulmuş duvar kalıntılarıyla özellikle kalın cidarlı örtü seramiğine sahiptir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 22.04.2011 tarih ve 7103 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 229).

4.2.4. Höyükler

İnsan toplulukları için en elverişli yaşama alanları, su kenarları, orman yakınları, yol üzerleri gibi yerlerdir. Böyle bir elverişli yere kurulan bir köyün evleri, kerpiç duvarlara ve ahşap hatılların taşıdığı toprak damlı bir yapıya sahiptir. Bir depremde bu evler yıkılmakta, toprak dam ve yine topraktan olan kerpiç duvarlar toprak zemin üzerine çökmekte, yaşama ait her şey de bu toprak yığıntı arasında kalmaktadır. Büyük yangınlar ve istilâlar gibi felaketlerde de aynı sonla karşılaşmaktadır. Yerleşim yeri elverişli olduğundan, ya felaketten kurtulanlar veya bir süre sonra buraya gelen başkaları, yeni köylerini bu yığıntı üzerine kurmaktadır. Böylece, yüzlerce sene boyunca yapıla yıkıla yükselen, âdeta birbirinin üzerine binmiş biçimdeki yerleşim yerlerinin birikiminden oluşan tepelere “Höyük” adı verilir. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri).

Osmaniye ilinde, Merkez ilçede 6, Kadirli ilçesinde 15, Sumbas ilçesinde 6, Toprakkale ilçesinde 3 adet olmak üzere toplamda 30 adet Höyük alanı tespit edilmiştir (Tablo 4.11).

Tablo 4.11. Osmaniye ilinde Höyük alanlarının ilçelere göre dağılımı.
(Osmaniye İl Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri (2014)).

İlçeler	Höyük Adları
Merkez	Şemsi, Kamışlı, Karataşlı, Kırmıtlı, Yanık Çiftlik, Yapılıpınar Höyükleri
Kadirli	Akçasaz, Anberinarkı, Azaplı, Çatal, Çıyanlı, Devletsiz, Hünnaplı, İspir, Kara, Kızıl, Mal, Taşçıkan, Taşlı, Tepesidelik, Topraktepe Höyükleri
Sumbas	Aygır, Deliktepe, Hindaplı, Kızılömerli, Mustafalı, Taşlı Höyükleri
Toprakkale	Çiftlik Nekropolü, Telkovan, Tülek 2 Höyükleri

4.2.4.1. Şemsi Höyük

Osmaniye ilinin Merkez ilçesinin Koçyurdu köyünün güneydoğusunda yer almaktadır. Yaklaşık 5 m yüksekliğindedir. Tarımsal faaliyetlerden dolayı oldukça yayvanlaşmıştır. Höyük üzerinde yapılan incelemelerde elde edilen seramik buluntudan Roma döneminden Bizans dönemine kadar kesintisiz iskân görüldüğü söylenebilir. Höyüğün doğusunda kaçak kazı sırasında ortaya çıkarılmış kireç harçlı moloz dolgu üzerinde 4.5/50 m ölçülerinde kaba taş bloklardan oluşturulmuş dairesel mekâna ait yapı izi vardır. Taşınmaz etrafındaki tarlalarda sütun parçaları ve yapıtaşları dağınık biçimde bulunmaktadır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 24.12.2008 tarih ve 4543 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 72).

4.2.4.2. Kamışlı Höyük

Osmaniye ilinin Merkez ilçesinin Cevdetiye Beldesine bağlı Yeni Köyün 3 km güneyinde, Kamışlı Höyük mevkiinin 1 km güneydoğusunda bulunan 16 m yüksekliğinde olup konik görünümü yok olmuştur. Höyük üzerinde, obsidyen (volkan camı) ve çakmak taşından (sileks) dilgi parçası, Tunç çağına ait seramik parçalarının yanı sıra yeşil sırlı Bizans seramik parçaları bulunmaktadır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 31.07.2008 tarih ve 4097 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 73).

4.2.4.3. Karataşlı Höyük

Osmaniye ilinin Merkez ilçesinin Cevdetiye Beldesinin yaklaşık 1 km güneyindeki Karataşlı Sırtları Mevkiinin 500 m kuzeybatısına düşmektedir. 15 m yüksekliğindeki ve 200x150 m boyutlarındaki bir tepe üzerine ve yamaçlarına yerleşmiştir. Yoğun Roma ve Bizans dönemi buluntuları ile yer yer duvar izleri ve bir adet de sarnıç bulunmaktadır. Yayılma etraftaki tarlalara kadar genişlemiştir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 14.11.2000 tarih ve 3961 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 75).

4.2.4.4. Kırmıtlı Höyük

Osmaniye ilinin Merkez ilçesinin Kırmıtlı köyünde yer almaktadır. Tecirli köyünün 2.5 km güneyinde bulunmaktadır. Konik formunu koruyan höyük yüzeyinde Erken Tunç Çağından Roma Dönemi dâhil yoğun çanak çömlek parçaları bulunmuş olup, höyük yüksekliği 31 m'dir. Höyüğün tepesinde tarım yapılmaktadır. Kırmıtlı Belediye sınırları içinde bulunmaktadır. Höyüğün tepe kısmında kuzeybatı yamacında yoğun kaçak kazı tespit edilmiştir. Batı eteğinde bulunan çanak çömlek parçaları Helenistik ve Roma dönemine aittir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 31.07.2008 tarih ve 4092 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 82).

4.2.4.5. Akçasaz Höyük

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Kerimli köyü Akçasaz mevkiinde yer almaktadır. Kadirli ilçesi Kerimli köyünün 3 km güneybatısında bulunan Akçasaz Höyük yaklaşık 1-2 m yüksekliğinde olduğu, üzerinde tarımsal faaliyetler nedeniyle giderek yayvanlaşmış olan höyük tarımsal faaliyetler nedeniyle doğal yükseltisini kaybetmiştir. Akçasaz Höyükte, Roma Dönemine ait olduğu düşünülen seramik parçalarına rastlanmıştır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 22.04.2011 tarih ve 7106 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 162).

4.2.4.6. Anberinarkı Höyük

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Kümbet köyü mevkiinde bulunmaktadır. Anberinarkı Höyük, Osmaniye-Kadirli karayolunun üstünde Anberinarkı köyünün güneydoğusunda yer almaktadır. Batı yarısı tümünden düzlenmiş olan höyüğün diğer yarısının bir kısmıyla Kadirli Beton adıyla faaliyet gösteren şirkete ait şantiyenin mevcut olduğu görülmüştür. Höyük üzerinde sırsız Kalkolitik ve Ortaçağa dönemine ait seramikler bulunmuş olup sayıca az ve niteliksizdir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 14.06.2010 tarih ve 6102 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. ve 3. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 163).

4.2.4.7. Azaplı Höyük

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Azaplı köyü mevkiinde bulunmaktadır. Köyün 500 m güneyinde bulunan höyük yaklaşık 3-4 m yüksekliğindedir. Yoğun tarımsal faaliyetler nedeniyle giderek yayvanlaşmıştır. Helenistik Döneme ait kırmızı astarlı amorf formda çanak-çömlek parçaları bulunmuştur. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 08.07.2008 tarih ve 4039 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 165).

4.2.4.8. Çatal Höyük

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Vayvaylı köyünde bulunmaktadır. Höyük yüksekliği yaklaşık 10 m'dir. Üzerinde tarımsal faaliyet yapıldığından yayvanlaşmaya başlamıştır. Höyük Osmaniye-Kadirli karayolunun yaklaşık 800 m batısında bulunmaktadır. Tunç çağından Roma dönemine kadar seramikler tespit edilmiştir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 31.07.2008 tarih ve 4102 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1.Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 167).

4.2.4.9. Çıyanlı Höyük

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Aşağıçıyanlı köyünde bulunmaktadır. Kadirli ilçesi Yeniköy Köyünün 1.5 km batısında bulunan Çıyanlı Höyük yaklaşık 1-2 m yüksekliğinde olduğu görülmüştür. Höyük tarımsal faaliyetler nedeniyle doğal yükseltisini kaybetmiştir. Çıyanlı Höyük Anavarza Kalesinin bulunduğu dağın yaklaşık

olarak 1 km kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Roma Dönemine ait tek tük seramik parçaları ve Bizans Dönemine ait olduğu düşünülen yivsiz bir sütun parçasına rastlanmıştır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 22.04.2011 tarih ve 7103 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1.Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 168).

4.2.4.10. Devletsiz Höyük

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Aşağıçıyanlı köyünde bulunmaktadır. Aşağıçıyanlı köyünün 3.5 km güneybatısında Binbaşı Çiftliği arazisi içinde bulunan höyük, yoğun tarımsal faaliyetler nedeniyle oldukça yayvanlaşmıştır. Yüksekliği 3 m'dir. Ortalama 150 m çapındadır. Bol miktarda obsidyen, Kalkolitik ve Tunç Çağı seramik parçaları ile kırmızı astarlı seramik parçaları da tespit edilmiştir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 08.07.2008 tarih ve 4036 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1.Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 170).

4.2.4.11. Hünnaplı Höyük

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Akmaşat - Hacıali Uşağı köyü ile Akçasaz Bataklığı köylerinin kesişimin de bulunan höyük Akmaşat köyünün yaklaşık 1 km güneydoğusunda, Savrun çayı sulama kanalının güney kenarında yer almaktadır. Yaklaşık 13 m yüksekliğinde olan höyükte tarımsal faaliyetler olduğu saptanmıştır. Helenistik ve Roma Dönemlerine ait seramikler görülmüştür. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 31.07.2008 tarih ve 4101 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1.Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 171).

4.2.4.12. Deliktepe Höyük

Osmaniye ilinin Sumbas ilçesinin Merkez-Deliktepe Mevkiinde bulunmaktadır. Yaklaşık 100 m çapında 5-6 m yüksekliğindedir. Höyükte Antik Döneme ait kalın ve ince cidarlı seramik parçalarına rastlanmıştır. Kaçak kazı çukurları mevcuttur. Güneydoğusunda sulama kanalı, doğusunda ise Kesiksuyu deresi bulunmaktadır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 29.06.2006 tarih ve 2050 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1.Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 206).



Foto 4.86. Osmaniye ilinin Sumbas ilçesinde bulunan Deliktepe Höyükten bir görünüm (Tülek, 2014: 41).

4.2.4.13. Hindaph Höyük

Osmaniye ilinin Sumbas ilçesinin Araplı köyünde bulunmaktadır. Yaklaşık 2 m yüksekliğine sahiptir. Yoğun tarımsal faaliyetler nedeniyle tamamen tesviye edilen höyük yüzeyinde çok sayıda dağılmış mimari yapı elemanları mevcuttur. Höyük yüzeyinde Demir, Helenistik, Roma, Bizans Dönemine ait seramik parçaları tespit edilmiştir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 24.12.2008 tarih ve 4546 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1.Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 208).

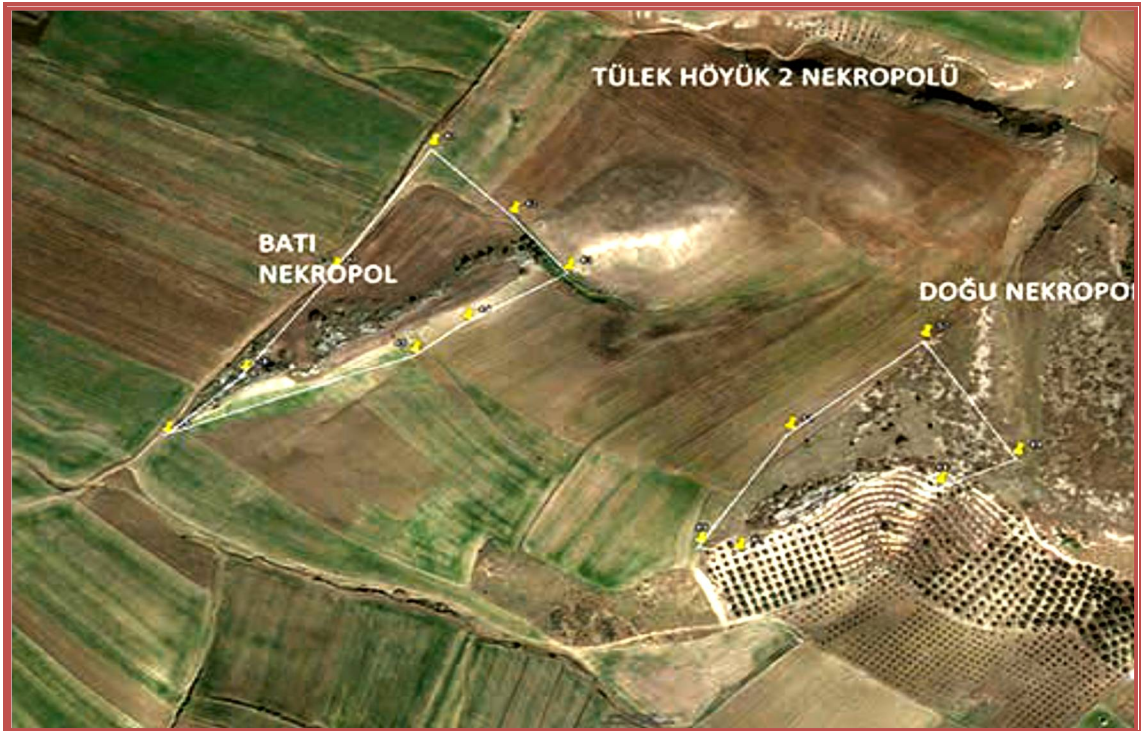
4.2.4.14. Telkovan Höyük

Osmaniye ilinin Toprakkale ilçesinin Aslanpınarı köyü sınırları içerisinde bulunmaktadır. Aslanpınarı köyü'nün yaklaşık 2 km kuzeybatısında bulunan höyük yaklaşık 33 m yükseklikindedir. Höyük tepesi konik formunu en güzel koruyan höyüklerden biridir. Çakmaktaşlarından dilgi, Tunç çağları ve 1. 1000 yıla ait çok sayıda çanak çömlek parçaları ile birlikte güneybatı yamacındaki kaçak kazı çukurlarında Helenistik döneme ait seramik parçalarına rastlanmıştır. Höyüğün güney eteklerinde İnceler Çiftliği olarak bilinen köy yerleşimi bulunmaktadır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 31.07.2008 tarih ve 4094 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1.Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 238).

4.2.4.15. Tülek 2 Höyük

Osmaniye ilinin Toprakkale ilçesinin merkezinin yaklaşık 1.5 km kuzeyinde kayalık bir topografya üzerinde bulunmaktadır. Höyüğün Çıkırıklar kuyusu mevkiinin

doğusundan geçen sulama kanalının doğusunda ve Süleyman dede tepesinin güneybatısında bulunduğu görülmüştür. Höyük geniş bir alana yayılmıştır. Höyüğün eteklerinde ve çevresinde Tunç çağı, Demir çağı, Helenistik ve Roma Dönemlerine tarihleyebileceğimiz çok sayıda seramik parçalarına ve höyüğün zirvesinde de mimari yapı elemanlarına rastlanmıştır. Ayrıca tepe üzerinde yoğun olarak tarımsal faaliyetler yapıldığından bu tarımsal faaliyetler sırasında ortaya çıkan ve höyüğe ait olan yöreye özgü bazalt taşların höyük etrafında toplandığı gözlenmiştir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel müdürlüğü tarafından 24.11.2011 tarih ve 372 sayılı tescil kararı ile ören yeri 1.Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 245).



Uydu 4.6. Osmaniye ilinin Sumbas ilçesinde bulunan Tülek Höyük 2'den bir görünüm. (Tülek, 2014: 40).

4.2.5. Camiler

4.2.5.1. Envar-ül Hamit Camii

Osmaniye ilinin Merkez ilçesinin Alibeyli Mahallesiinde çarşı merkezinde bulunmaktadır. Camii, 1890 yılında Hacı Hüseyin Efendi ve Hacı Bicik Efendi tarafından yaptırılmıştır. 3000 kişi kapasiteli olup, taş duvar, çatı betondan oluşmaktadır. Camii 4000 m² alan üzerine kurulmuştur. Bu alan içerisinde müftülük misafirhanesi ve toplantı salonu, şadırvan, su kuyusu, tuvalet, şehitlik ve tek şerefeli minare vardır. 1930 yılında restore edilmiştir.



Foto 4.87. Osmaniye il Merkezi sınırları içerisinde yer alan Envar-ül Hamit Camii ve Şadırvanından bir görünüm.

Camii enine dikdörtgen planlıdır. Son cemaat yerinin ön cephesinde toplam sekiz adet sütun ile sütunları birbirine bağlayan yedi adet kemer yer almaktadır. Doğu ve Batı cephesinde birer sütun ile son cemaat duvarına bitişik birer ayak bulunmaktadır. Son cemaat yerinin üzeri betonarme tabliye tavan ile örtülüdür. Son cemaat yerinde bir kapı ile harim kısmına girilmektedir. Kapı yuvarlak kemerlidir. Kapının çevresi sonradan çini kaplanmıştır. Caminin Doğu ve Batı cephelerinde birer giriş kapısı daha bulunmaktadır. Harim kısmı ortada dört betonarme ağacın taşıdığı içten sekizgen kasnaklı kubbe ile diğer kısımlar betonarme tabliye tavan ile örtülüdür. Harim kısmı güney cephede altta altı, üstte mahfil katında iki pencere, batı cephede altta dört pencere ile bir kapı, üstte üç pencere, doğu cephede altta beş adet pencere ile bir kapı üstte üç adet pencere, kuzey cephede altta altı, üstte mahfil katında altı pencere bulunmaktadır. Mihrap çini kaplıdır. Minber ahşaptan olup korkuluk ve yan ayaklarında geometrik süsleme, süpürgelik kısmında oymalı Rumi motifler kullanılmıştır. Caminin içerisinde toplam sekiz adet betonarme ayağa oturan U şeklinde mahfil katı yer almaktadır. Mahfil katına kuzey cephede yer alan giriş kapısının iki yanında bulunan merdivenle çıkılmaktadır. Duvarlar moloz taş örgülü ve üzerleri sıvalıdır. Camii dıştan ahşap çatı ile örtülü ve çatı Marsilya tipi kiremit kaplamadır. Minare batı duvarına bitişik ve taştan inşa edilmiştir. Kaide kare planlı, gövde silindriktir. Şerefe altı silme şeklinde düzenlenmiştir. Korkuluk taştandır. Külâh taş kaplıdır. Caminin Kible cephesi önünde Kurtuluş Savaşında şehit düşen askerler için yapılmış şehitlik ve şehitler için dikilmiş abide bulunmaktadır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 38).



Foto 4.88. Envar-ül Hamit Caminin güney cephesinde yer alan Kurtuluş Savaşı dönemi Şehitleri için yapılmış Şehitlik alanı ve abidesi.

Camii, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 20.08.1991 tarihli 908 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır. Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne aittir. Vakıflar Genel Müdürlüğünce 2003 yılında çatısı, 2007 yılında da önündeki şehitlik ile avlusu onarılmış, avluya şadırvan ve tuvalet yaptırılmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 38).

4.2.5.2. Kadirli Ala Camii

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Bağ Mahallesinde yer almaktadır. Camii, Roma, Bizans ve Türk medeniyetlerini bir arada yaşatan bir abide durumundadır.

2. yy başlarında Romalılar tarafından bir tapınak olarak yapılmıştır. 5. yy da Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans) döneminde yapılan eklenti ile Kiliseye çevrilmiştir. Kilisenin altı bodrumdur. 1133 yılında meydana gelen depremden etkilenmiştir. Dulkadiroğlu Alaüddevele Bozkurt Bey'in oğlu Sarı Kaplan olarak anılan Kasım Bey Kilisesi babası adına Camiye çevirerek Caminin üzerini de kurşunla kaplatmıştır (1480-1490). 1563 yılında tutulan Kars-zül Kadiriye sancak defterinde Ala Camii, civarındaki mahalle Ala mescidi olarak geçmektedir. 1695'te Raka'dan (Suriye) firar eden aşiretler Kars-zül Kadiriye Sancağını tahrip etmişleridir.



Foto 4.89. Kadirli ilçesinde bulunan tarihi Ala Caminin dış cepheden görünümü. (Osmaniye Belediyesi arşivi (2015).

Camii, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 14.10.1977 tarihli 284 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır. Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne aittir. Vakıflar Genel Müdürlüğünce 2014 yılından itibaren başlayan çevre düzenlemesi ve revizyon çalışması devam etmektedir (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 144).

4.2.5.3. Kadirli Hamidiye Camii

İlçe merkezinde Tufanpaşa Mahallesi Hükümet Caddesinde kapı girişi bulunan cami, Nazım İmar Planı ve uygulama imar Planı içerisinde cami alanı olarak ayrılmıştır. Osmanlı Padişahı II. Abdülhamit Han zamanında yapıldığı için bu adı almıştır. Cami içerisindeki turkuaz renkli 2 adet sütun, yapım esnasında Anavarza'dan getirilmiştir. 1890 yılında yapılan ve Merkez Camii ile bitişik olan Hamidiye Camii, tescilli kültür varlıklarından olup 29.02.2000 tarihinde kültür varlığı olarak tescil edilmiş olan camii 965 m² alana sahiptir. Halen kullanılmakta olan cami 2007 yılında restorasyona tabi tutulmuştur (Keleş, 2009: 48).



Foto 4.90. Kadirli ilçesinde bulunan tarihi Hamidiye Caminin iç cepheden görünümü (29.02.2016) (earth.google.com).

4.2.5.4. Bahçe Ağcabey Camii

Camii, Osmaniye ilinin Bahçe ilçesinin İslam Mahallesiinde yer almaktadır. Camii kapısı üzerindeki kitabede Ağca Bey tarafından 1809 yılında yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Camii inşa kitabesine göre 1809 yılında Osmanlı ayanlarından Ağcabey tarafından Ali Oğlu Kamber adlı mimara yaptırılmıştır. Memlûklu Dönemi mimarisini andıran minare dikkate alındığında, camii ilk önce Dulkadiroğlu Alaüddevle Bozkurt Bey tarafından 1489-1490 yılları arasında yaptırılmıştır. Caminin harap olması üzerine 1809 yılında minare hariç yeniden inşa edilmiştir.

Camii enine dikdörtgen planlıdır. Caminin önünde kuzey cephede sonradan ilave edilmiş demir doğramadan ayakkabılık mekânı bulunmaktadır. Ayakkabılık mekânından bir kapı ile harim kısmına geçilmektedir. Kapı kanatları bakır malzeme ile yenilenmiştir. Harim kısmı, ortada bağdadi kubbe, diğer kısımlar çitalı düz ahşap tavanla örtülüdür. Tavanı taşıyan ayaklar sonradan kaldırılmıştır. Caminin doğu cephesine betonarme malzeme yapılmış bir bölüm ilave edilmiştir. Harim güney cephede dört, batı cephede üstte iki, altta dört, kuzeyde ise üç pencere aydınlatmaktadır. Caminin son cemaat yeri sonradan yapılan müdahale ile harim kısma ilave edilmiştir. Bu kısım harim kısmından ortada iki ayak üzerine üç yuvarlak kemerle ayrılmaktadır. Harim kısmına ilave edilen bu kısım üzeri öne eğimli tavanla örtülüdür. Bu kısım doğu cephesinde bir kapı ile bir pencere yer almaktadır. Caminin minberi kemerli basit şekildedir. Mihrap kible duvarında dışarıya çıkıntı yapmaktadır. Mihrabın sağında köşk minber yer almaktadır. Minberin köşk kısmına duvar içerisinde yer alan merdivenle çıkılmaktadır. Caminin içerisinde yer alan mahfil katı 1982 yılında yapılan onarımdan sonra kaldırılmıştır. Caminin duvarları moloz taş örgülü ve üzeri sıvalıdır. Ahşap çatı dıştan Marsilya tipi kiremitle kaplıdır. Minare caminin batı cephesine bitişiktir. Minare Dulkadiroğulları döneminden kalmıştır. Minaresi taştandır. Kaidesi kare planlıdır. Gövdenin alt kısmı çokgen gövdeli, üst kısmı burmalıdır. Gövdenin çokgen kısmı ile

burmalı kısmı birbirinden bir silme ile ayrılmaktadır. Şerefeye altı yedi sıra mukarnas kavsaralıdır. Korkuluk kısmı taştandır. Külah kısmı ahşap çatılıdır. Camii, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 21.01.1983 tarihli 4068 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır. Bakımından sorumlu olana kurum Vakıflar Genel Müdürlüğüdür. Vakıflar Genel Müdürlüğünce 2012 yılında büyük bir onarım yaptırılmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 95).



Foto 4.91. Bahçe ilçesinde bulunan tarihi Ağcabey Caminin görünümü (11.02.2016) (<http://www.panoramio.com>).

4.2.5.5. Sumbas Eski Cami

Osmaniye ili Sumbas ilçesinin Karaömerli mevkiinde de bulunmaktadır. 1787 yılında Osmanlı padişahı II. Abdülhamit döneminde inşa edilmiştir. Cami'ni çevresi duvarlarla çevrili bahçe içerisinde tek katlı, dikdörtgen planlı cepheden bakıldığında simetrik olduğu görülmüştür. Taş duvarlı ve ahşap yapı malzemesine sahip camii kiremit çatılıdır. Son cemaat yeri olarak adlandırılan ön bölümü teras şeklindedir. Son cemaat yerinden yaklaşık 1 m aşağı kotta bulunan iç ana mekân dikdörtgen planlıdır ve güney duvarında bir mihrap bulunmaktadır. Kuzey cephesindeki giriş kapısının sağ ve solunda birer, güney duvarında dört adet doğu-batı duvarlarında birer pencere bulunmaktadır.



Foto 4.92. Sumbas Eski Camii restorasyon öncesinde ki iç görünümü. (Osmaniye Belediyesi Arşivi (2015).

Cami'nin tavan ve tabanı ahşap lambri kuzey dış duvarı beyaz badanalıdır. Girişteki kuzey duvarında stilize bitkisel ve geometrik motifler ile İslami yazılar bulunmaktadır. Cami bahçesinde yaklaşık ikişer metre aralıklarla bir şadırvan, 10 m derinliğinde ağzı kapaklı bir adet kör kuyu ve bir wc bulunmaktadır.

Sumbas eski Camii, Kültür varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 26.11.1996 tarih 2670 sayılı kararı ile anıt statüsüne alınarak koruma altına alınmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 17.12.2007 tarih 3379 sayılı kararı ile büyük onarımı ve çevre düzenlemesi yapılarak revizyondan geçirilmiştir. Sumbas Eski Caminin kullanım hakkı Sumbas İlçe Müftülüğüne verilmiştir. Günümüzde halen camii olarak kullanılmaktadır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 199).



Foto 4.93. Sumbas Eski Caminin restore edilmesinden sonra ibadete açılmış iç görünümü (07.03.2016) (<http://www.yurtgazetesi80.com>).

4.2.6 Müzeler

4.2.6.1. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi

Müze, Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Kızıyusuflu köyü sınırları içerisinde yer alan 638 m rakımlı Karatepe'nin kuzeyindedir. Kadirli'nin güneydoğusunda olup ilçeye 22 km, Osmaniye Merkeze 30 km Adana iline ise 130 km uzaklıktadır.

Karatepe-Aslantaş, Osmaniye ili, Kadirli ilçesi sınırlarında M.Ö. 8. yy da, yani Geç Hitit Çağında, kendisini Adana ovası hükümdarı olarak tanıtan Asativadas tarafından, kuzeydeki vahşi kavimlere karşı bir sınır kalesi olarak kurulmuş, Asativadaya diye adlandırılmıştır. Kalenin batısında, güney ovalardan Orta Anadolu yaylasına geçit veren bir kervan yolu, doğusunda Ceyhan Irmağı (tarihi Pyramos) yer almaktaydı. M.Ö. 2. bin yılda Anadolu'ya hâkim olan, başkenti bugünkü Boğazköy (Hattuşaş) olan Hitit İmparatorluğu M.Ö 1200 yıllarında “deniz kavimler” baskını sonucunda parçalanıp dağıldıktan sonra, Torosların güneyinde Malatya, Sakagözü, Maraş, Kargamış, Zincirli gibi bazı aşamalarda Asurluların eline geçmiş yağmalanmışlardır. Asativatas'ın kurduğu kale de büyük olasılıkla Asurlular tarafından M.Ö. 720 Salmanasar V ya da M.Ö. 680 yıllarında Asarhaddon tarafından yıkılıp yıkılmış ve terk edilmiştir. İç ve dış surların çevrelediği kaleye yüksek kulelerle donatılmıştır T biçimli anıtsal iki kapı binasından giriliyordu. İki kule arasından, üstü açık bir geçitten sonra bir eşiğin arkasında bazalttan mil yatakları içinde dönen anıtsal ahşap bir kapı aşılarak bir sahanlığa geçiliyordu. Kapı binalarının iç duvarları bazalt bloklara işlenmiş aslanlar, sfenksler, yazıtlar ile günün inanç ve yaşayışını sergileyen kabartmalardan oluşan duvar kaplamaları (Ortostatlar) ile donatılmıştır. Bugüne kadar bilinen Fenike ve Hiyeroglif (Luvice) yazı sistemlerindeki en uzun çift dilli metin birer kere her iki kapı binasına; Fenikece 3. bir metin örneği de kutsal heykel üzerine işlenmiştir. Böylelikle, Fenike metninin okunabilmesi sayesinde, henüz tam anlamıyla

çözümlememiş olan, Anadolu'da M.Ö. 2. bin yılının başlarına kadar giden hiyerogliflerin nihai çözümüne olanak sağlayan bir anahtar ele geçmiş oldu. İşte bu yüzdendir ki Karatepe-Aslantaş yazıtları Mısır hiyerogliflerinin okunmasını sağlayan ünlü Rosetta taşına benzetilmiş, Uluslar arası bir üne kavuşmuştur. 1945 yazında İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eski Doğu Uygarlıklarını Araştırma Enstitüsü'nden Prof. H. Th. Bossert eşliğinde bir ekip Kayseri'den Toros geçitlerini aşarak Çukurova'ya doğru eski Hitit kervan yollarını araştırmak üzere yola çıktıkları keşif gezisi sırasında ilk defa, Kadirli'nin doğusunda bir "Aslantaş" olduğuna dair haber alır. Bunun üzerine 1946 Şubat ayında H.Th. Bossert, Halet Çambel ve Adana Müzesi Müdürü Naci Kum çok zor şartlarda yapılan, son kısmı at sırtında yörede ilkökul Öğretmeni olan Ekrem Kuşçu rehberliğinde tamamlanan bir yolculuk ile "Aslantaş" denilen sonradan bir boğa kaidesi olduğu anlaşılan taşın yanına varırlar. Böylece söz konusu kaidenin yanı sıra yazıtlı kabartmaların da bulunduğu bir demir çağı kalesinin kalıntıları bilim dünyası tarafından keşif edilmiş olur. H.Th. Bossert ve U. Bahadır Alkın denetiminde 1947 yılında kazılara resmen başlanır. 1952'de Halet Çambel, İtalyan uzmanlar ile beraber mimari kabartmalara bir müzeye taşımadan, yerinde bırakarak restorasyon ve konservasyon çalışmalarını başlatırlar. Bunu 1957 yılında kalıcı saçakların yapılması izler Türkiye'nin ilk açık hava müzesinin temelleri atılmıştır. 1958' de ise kaleyi çevreleyen 7715 hektar alan, Milli park ilan edilerek kalenin doğal çevresi ile beraber korunması sağlanır. 1970'li yıllarda, Ceyhan Nehri üzerine, Halet Çambel önderliğinde toplanan, tüm itirazlara rağmen kurulan ve yoğun çabalar sonunda ancak kret kotu uygun yüksekliğe çekilen Aslantaş-Barajı, bugün Karatepe- Aslantaş kalesinin bulunduğu tepenin ve karşı kıyıda yer alan tarih öncesi katmanları çok eskilere uzanan Domuztepe'nin eteklerini yalayan bir göl oluşturur. 1987 yılında çalışmalara tekrar başlanır, tümlenen eserler ayağa kaldırılmıştır (06.03.2016, <http://www.osmaniyekulturturizm.gov.tr>).



Foto 4.94. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Avcı ve Güneş Tanrısı Ra rölyefi.

Hitit Ziyafet Şöleni Rölyefinin üstündeki sahnede; Kral sol elinde bir köfte tutarken sağ eliyle geniş bir kap içinde ki pidelerden birini almaktadır. Kapın için de üç köfte daha durmakta. İki uşak, uçuşan sinekleri kovmak ve serin hava sağlamak için yelpaze sallıyor. Daha solda uşaklar krala yiyecek içecek getirmekteler. Kızarmış tavşan, et, meyve ve içki. Rölyefin altındaki sahnede; Uşaklar şölen için, bir öküz ve kuzu getiriyorlar. Çalgıcılar müzik yapıyor. Burada görülen lir en eski lir biçimine benzemektedir. Kralın yemek masasının altında, bir maymun ve bir tavşanı gagalayan yırtıcı kuşları görüyoruz (Foto 4.95). (04.03.2016,<http://www.arkeolojidunyasi.com>).



Foto 4.95. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Ziyafet Şöleni kabartma rölyefi.



Foto 4.96. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Güneş Tanrısı Ra, Çocuk Emziren Hitit Tanrıçası ve Avcı kabartma rölyefi.

Osmaniye ilinin Kadirli ilçesine bağlı Kızıyusuflu köyü sınırlarında Karatepe-Aslantaş Müzesinin olduğu alan 1. derece arkeolojik sit alanıdır. Son Hitit Döneminde (M.Ö. 8. yy) kendisi Adana hükümdarı olan Asativatas tarafından, Andırın Ovasına (Bugünkü Aslantaş Barajı Gölü) hâkim doğal bir tepe üzerinde kurulmuş bir uç kaledir. Burada etrafı surlarla çevrilmiş bir şehir ile sura bağlı anıtsal kuzey ve güney şehir kapıları 1947 yılından beri yapılan kazılarda ortaya çıkarılmıştır. Onarımları yapılan şehir kapılarında duvar kaplaması niteliğinde olan günün inanç ve yaşayışını sergileyen pek çok heykel ve kabartmalar, Hiyeroglif ve Fenike yazı sistemlerinde çift dilli yazıtlar ortaya çıkmıştır (Foto 4.98-4.99). Buradaki tüm buluntular kendi doğal ve tarihi çevreleri içinde onarılıp bir Açık Hava Müzesi anlayışı içinde sergileme yoluna gidilmiştir. Türkiye'nin ilk Açık Hava Müzesidir. Arkeolojik ve doğal güzelliklere sahip olan bu alan çevrenin önemli bir mesire ve gezi alanı olup çok sayıda turist çekmektedir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 16.09.1997 tarihli 3606 sayılı tescil kararı ile 1. Derece Arkeolojik Sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 174).



Foto 4.97. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Aslanı heykeli.

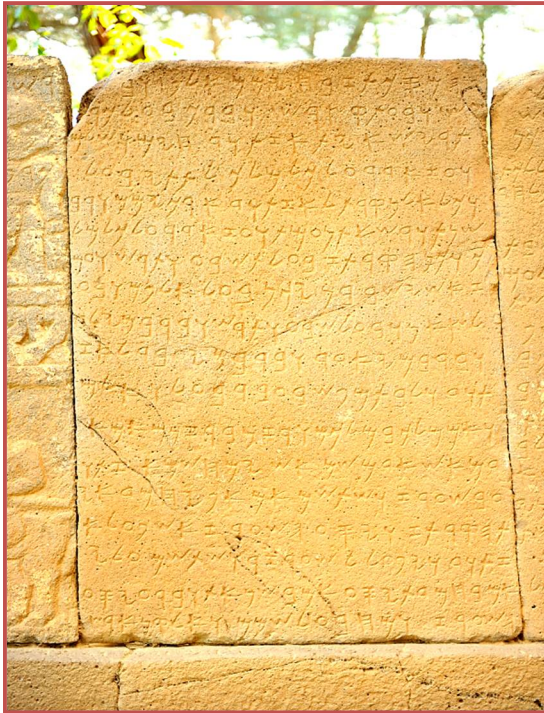


Foto 4.98. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Fenike Alfabeli Yazıtı.

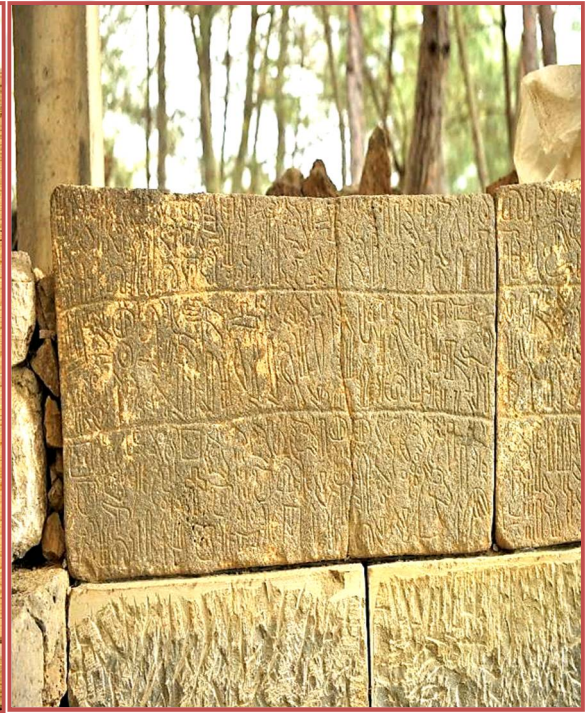


Foto 4.99. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Hiyeroglif Yazıtı.

Burada yer alan yazıtlardan çeviri yapılanlarından kısa bir örnek; “Adana Kralı ben Asativatas’ım. Güneş İlahının adamı, Fırtına Tanrı’sının kulu, Avarikos’un büyük yaptığı Adanava memleketini, doğusuna, batısına genişlettim. Komşu Krallarla iyi

geçindim. Karşı gelenleri ayağımın altına aldım, ezdim. Bolluk ettim. Açları doyurdum, huzur ve güveni sağladım. Silahlı erkeklerin gezemediği bu yerlerde genç ve güzel kadınların yalnız başlarına kirmen eğirerek huzur ve güven içinde gezmelerini sağladım Kim, benim yaptığım bu kaleyi ve kapıyı yıkar, bu nizamı bozarsa Tanrı belasını versin. Yalnız benim adım ölümsüzdür, güneş ve ay gibi” (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).

24 Mayıs 2007 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Kapalı Müze Bölümü de ziyarete açılmıştır. Her iki kapısında Asativatas'ın aynı anlamdaki metni karşılıklı olarak hem Fenike hem de Luvi dilinde yazılmıştı. Diğerlerinden sonu biraz farklı olan Fenike metni fırtına tanrısının gövdesini kaplıyordu. Yazıtların çift dilli bir metin oluşturması Hiyeroglif Luvicesinin nihai çözümüne olanak sağlıyordu. Bu nedenle dönemine ait şimdiye kadar bilinen en uzun metinler, Napolyon döneminde Mısır Hiyerogliflerinin Champollion tarafından çözümü yapılabilmüş olan Rozetta taşına benzetilmiş ve ünlenmiştir. Karatepe Geç Hitit Dönemine MÖ. 8. veya 7 yy. 'da Asurlular tarafından son verilmiştir (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).

a)



b)



Foto 4.100. a) Kapalı Teşhir Salonundan b) Kapalı Teşhir Salonundan Görünüm-2. Görünüm-1.



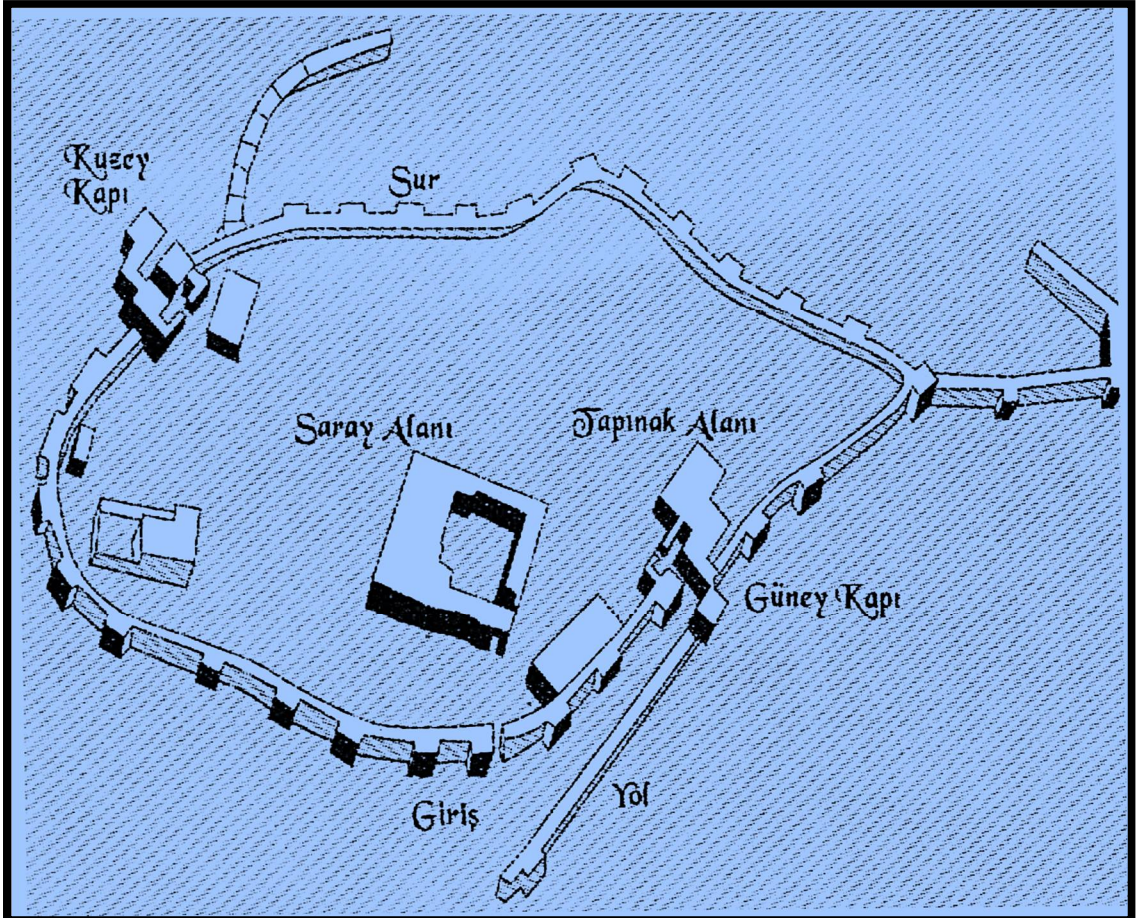
Foto 4.101. Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi girişi ve kapalı teşhir salonu.



Foto 4.102. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Fırtına Tanrısının Av Sahnesi kabartma rölyefi.



Foto 4.103. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Kralı Asativatas ve Muhafızları kabartma rölyefi.



Şekil 4.10. Karatepe-Aslantaş Kalesi Hitit dönemi planı.(Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015).

Kalenin içindeki kutsal alanda çifte boğa kaidesi üstünde Fırtına Tanrısı Baal-Tarhunzas'ın 3 metre yükseklikteki boy heykeli bulunmaktadır (Foto 4.104).



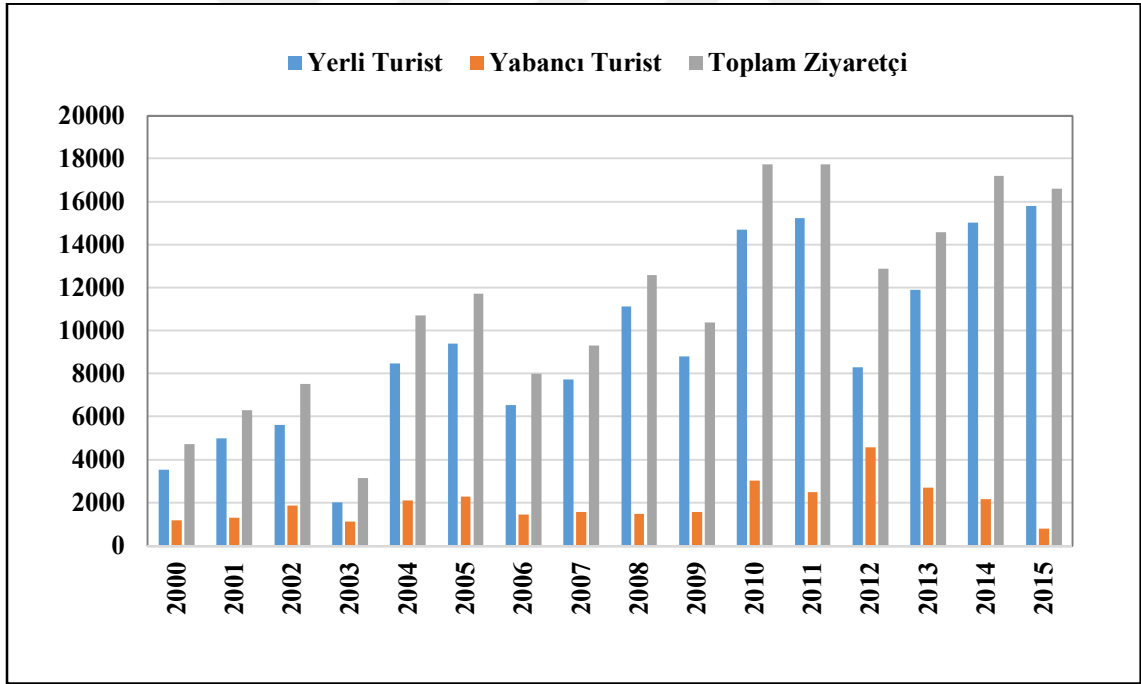
Foto 4.104. Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi Hitit Fırtına Tanrısı Baal (Tarhunzas) heykeli (08.02.2016) (<http://www.mimdap.org>).

Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesini ziyaret eden toplam turist sayısının en fazla olduğu yıl 17.757 kişi ile 2010 yılı olmuştur. En fazla yerli turist ziyaret ettiği yıl ise 15.806 kişi ile 2015 yılı olmuştur. En fazla yabancı turist ziyaret ettiği yıl ise 4.584 kişi ile 2012 yılında olmuştur. Müzeye toplamda en az ziyaretçinin geldiği yıl ise 3.144 kişi ile 2003 yılında gerçekleşmiştir (Tablo 4.12).

Tablo 4.12. Osmaniye ili Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesini ziyaret eden Yerli-Yabancı turist sayıları (2000-2015) (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2016)).

Yıllar	Yerli Turist	Yabancı Turist	Toplam (Kişi)
2000	3550	1199	4749
2001	5000	1314	6314
2002	5642	1886	7528
2003	2017	1127	3144
2004	8494	2114	10708
2005	9418	2299	11717
2006	6540	1462	8002
2007	7747	1585	9332
2008	11121	1486	12607
2009	8810	1588	10398
2010	14721	3036	17757
2011	15231	2500	17731
2012	8310	4584	12894
2013	11900	2703	14603
2014	15040	2182	17222
2015	15806	813	16619

Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesini ziyaret eden 2000-2015 yılları arasında yerli yabancı turist sayılarında ki değişim grafiği aşağıda verilmiştir (Grafik 4.2).



Grafik 4.2. Osmaniye ili Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesini ziyaret eden turist sayısında yıllara göre meydana gelen değişimler.

4.2.6.2. Kent Müzesi

Osmaniye Kent Müzesi'nin yapıldığı mekânın, Osmaniye'nin sosyal hayatında önemli bir yeri vardır. 1960'lı yıllarda gençlerin ve ailelerin dinlendikleri, öğrencilerin ders çalıştıkları, çamlık aile çay bahçesi olarak yıllarca hizmet verdi. Daha sonra

Osmaniye Belediyesi tarafından Sosyal tesis ve düğün salonu olarak Osmaniye halkının hizmetine açılan bu mekânda Osmaniye’li birçok gencin düğün, nişan ve kına törenleri yapılmıştır. 50-60 yaşın üzerindeki Osmaniye’lilerin bu mekânda birçok anıları vardır. Osmaniye için önemli olan bu mekânı anılarıyla gelecek kuşaklara aktarmak, Osmaniye’lilerin anılarını tazelemek, onları geçmişe yolculuğa çıkartarak tekrar sevinçli, mutlu günlerini hatırlatmak ve yaşatmak için Osmaniye Belediyesi konuyu Belediye meclisine getirip 07.07.2010 tarih ve 647 sayılı meclis kararıyla Osmaniye Belediyesi Kent Müzesi olarak yapılmasına karar verildi. Kent müzeleri bir kentin bellekleri olduğu gibi mimari ve çevre düzenlemeleri ile de ön plana çıkarlar. Osmaniye Kent Müzesi çevre düzenlemesi, dış cephe taş kaplama, Mukarnas kapı, giriş kısmında çift başlı kartal kabartma motifi, arasta çarşısı, kent dükkânı, kent arşivi, çınarlı kahve, şor odası, geçmişten günümüze Osmaniye, 7 Ocak Diorama (3 boyutlu modelleme), eğitim atölyesi gibi bölümler oluşturulmuştur. Osmaniye Kent Müzesinin bahçe girişinde Osmaniye’nin üç bin yıllık tarihini kapının iki yanına konulan Hitit Aslanları maketleriyle sembolleştirilmiştir. Müzenin zeminlerinde Anadolu Selçuklu Devletine ait koçboynuzu ve Türk yıldızı sembolleri ile işlenmiştir. Kent Müzesi 06 Nisan 2013’te açılmıştır. Mukarnas kapı; Selçuklu mimarisinde özellikle camii, medrese gibi külliyelerde vazgeçilmez olduğu için Müzenin giriş kapısı, Afyon ilinde ki Ahmet Gedik Paşa tarafından yaptırılan camiinin mukarnası örnek alınarak yapılmıştır. Müzenin dış cephesinde yine Selçuklu mimarisi örnek alınarak taş kaplama yapıldı (Foto 4.105).



Foto 4.105. Kent Müzesinin Mukarnas Giriş Kapısı ve Selçuklu Mimarisine uygun olarak dış cephesine yapılan taş kaplamadan bir görünüm.

Kent Müzesinin iç mekân zemin katında kent dükkânı, kent arşivi, arasta çarşısı yer almaktadır. Arasta çarşısında; Geçmişten günümüze Osmaniye’de ki meslek gruplarının kullandıkları malzemeleri, mankenler ile görselleştirerek, müzeyi ziyaret edenlere geçmişteki mesleklerin nasıl yapıldığı anlatıldı.

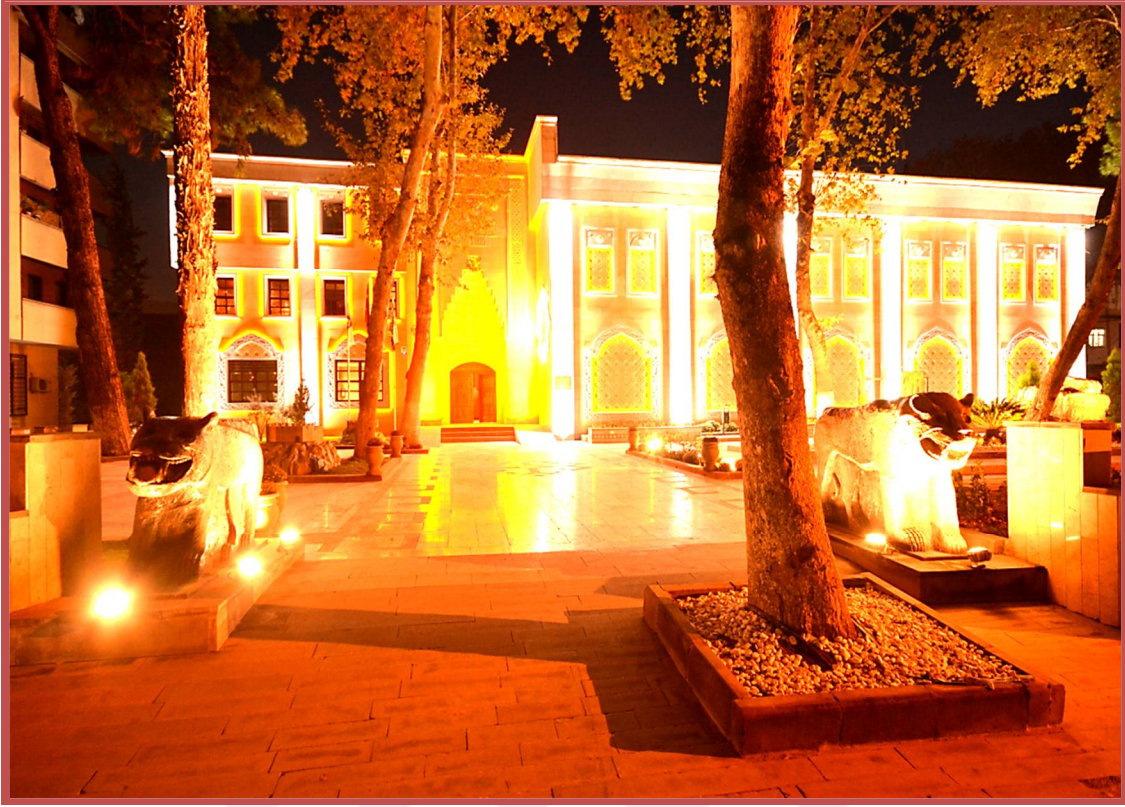


Foto 4.106. Osmaniye Kent Müzesinin akşam vakti dış görünümü.

Arasta çarşısı bölümün de, Berber, Terzi, Dokumacı, Köşker, Kuyumcu, Mutfak Bölümü, Kına Gecesi ve Çeyiz Bölümü, Tarım, Kalaycılık, Bıçakçılık, Demircilik, Semercilik, Nalbantçılık, Çocuk Oyunları, Ahşap Oymacılığı, Fotoğrafçılık bölümleri bulunmaktadır. Örneğin Fotoğrafçılık bölümünde, çok çeşitli fotoğraf ve video aletlerinin son teknolojiyle kullanılmaya başlamasıyla geçmişte şip şak olarak şerit filmlerin, Fotoğraf makinelerinin kullanılması unutulmuştur. Unutulan bu aletlerin ve mekânların örneği müzedeki bu bölüme yapılmıştır (Foto 4.107).

Kent Müzesinin 2015 yılı aylara göre ziyaretçi sayısına bakıldığında 11.088 kişi ile en fazla ziyaretçi sayısı Şubat ayında gerçekleşmiştir. Müzeye en az ziyaretçi ise 6.100 kişi ile Aralık ayında gerçekleşmiştir (Tablo 4.13).

Tablo 4.13. Kent Müzesinin 2015 yılında aylara göre ziyaretçi sayıları. (Osmaniye Belediyesi Kent Müzesi Verileri (2016)).

Aylar	Ziyaretçi Sayısı (Kişi)
Ocak	10633
Şubat	11088
Mart	9826
Nisan	10788
Mayıs	13191
Haziran	8508
Temmuz	8126
Ağustos	6304
Eylül	6900
Ekim	3307
Kasım	6900
Aralık	6100
Toplam	101130



Foto 4.107. Osmaniye Kent Müzesinde silikon heykellerinden yapılmış Fotoğrafçı dükkânı bölümü.

Örneğin Köşker; Türklerin tarih boyunca yaptıkları köşkerlik mesleği, Osmaniye’de köşkerlik (ayakkabı tamirciliği) mesleğinde öne çıkan Tık Tık Necati Usta ile görselleştirildi. Tık Tık Necati Ustanın birebir silikon mankeni yaptırıldı (Foto 4.108).



Foto 4.108. Osmaniye Kent Müzesinde silikon heykellerinden yapılmış köşker (ayakkabı tamircisi) dükkânı bölümü.

Müzenin iç mekân birinci katında ise tarih boyunca kurulmuş Türk devletlerini anlatan bölüm, Kiraathane bölümü, Şor odası, Geçmişten Günümüze Osmaniye bölümü yer almaktadır. Ayrıca çeşitli maketler yaptırılarak olaylar daha gerçekçi bir şekilde ziyaretçilere anlatılmaya çalışılmıştır.

4.2.7. Kiliseler

4.2.7.1. Sokutepe Kilise Kalıntısı

Osmaniye Merkez ilçe Dereobası köyünün güneydoğusunda bulunan ve Sokutepe olarak adlandırılan kayalık bir tepenin yamacında, moloz taş malzemenen kireç harcı kullanarak inşa edilmiştir. Yapının etrafında çok sayıda yeşil sırlı seramik görülmüştür. M.S. 13. yy'a tarihlendirilen yeşil sırlı seramiklerin yanı sıra turkuaz sırlı seramikler ve kaba seramikler de bulunmuştur. Yapı 13-14. yüzyıl (Ortaçağ) yapısı olup Osmanlı İmparatorluğu döneminde kullanılmıştır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 09.07.2010 tarih 6206 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 54).

4.2.7.2. Çiğdemli Kilisesi

Osmaniye ili Kadirli ilçesi Çiğdemli köyünde bir tepe üstünde doğu-batı uzantılı büyük ölçüde ayakta kalmış bir kilise kalıntısı bulunmaktadır. Moloz taş örgülü, kireç harçlı, tonoz üst örtüsü kısmen yıkılmış kemerli bir yapıdadır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 14.06.2010 tarih 6103 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 149).

4.2.7.3. Işıklı Kilisesi

Osmaniye ili Sumbas ilçesi Akdam köyü Işıklı Mahallesinde bulunmaktadır. Açık Yunan Haçı Bazilikal plan şemasına göre inşa edilmiş bir kiliseye ait olduğu anlaşılan yapı, yüksek çalılıklar arasında kalmıştır ve iç kısımları da ağaçlarla dolmuştur. Yapının içerisindeki kapının üzerinde Christogram vardır. Christogram Hz. İsa peygamberin sembolüdür. Ayrıca yapının iç kısmında kaçak kazı sonucunda ortaya çıkarılmış geometrik motifli olduğu anlaşılan mozaikli taban vardır. Yapı ana hatlarıyla 5-6. yüzyıla Bizans dini mimari özelliklerini yansıtmaktadır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 31.10.2007 tarih 3251 sayılı tescil kararı ile 1. derece sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 209).

4.2.7.4. Sazaklı Kilisesi

Osmaniye ili Sumbas ilçesi Akdam köyü Sazaklı tepesinde bulunmaktadır. Yapının Bazilikal bir yapıya ait olduğu düşünülmektedir. Yapının kilise olarak sonradan kullanıldığı sanılmaktadır. Yapının yanında bulunan figürlü bir taş bloğun üzerinde Athena yazısı okunmaktadır. Figürün elinde mızrak vardır ve çok stilize edilmiştir. Bu stilizasyon, figürün Geç Roma-Erken Bizans dönemine ait olduğu kanaatini uyandırmaktadır. Yapı kesme taş ve moloz taşlarla inşa edilmiştir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 31.10.2007 tarih 3252 sayılı tescil kararı ile 1. derece sit alanı statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 217).

4.2.8. Osmaniye Tarihi Evleri

4.2.8.1. Mehmet Eminler Konağı

Mehmet Eminler Konağı, Osmaniye ili Merkez ilçede Alibeyli Mahallesi Atatürk Caddesi üzerinde yer almaktadır. İki ayrı kütlede oluşan yapı, ikişer katlı iç avlulu, taş ahşap çatıklar arası taş dolguludur. Yığma yapım tekniğinden inşa edilmiştir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 12.07.1999 tarihli 3468 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 53).



Foto 4.109. Osmaniye Merkez ilçede yer alan Mehmet Eminler Konağı.

4.2.8.2. Kerpiç Ev 1

Osmaniye ili Merkez ilçede Alibeyli Mahallesi Atatürk Caddesi No:250'de yer almaktadır. İki kat cumbalı, yığma yapım tekniği ile inşa edilmiş kerpiç yapının cumbası bağdadi teknikle yapılmıştır. Ana yapı kerpiç olup zaman içinde bu yapıya bitişik konumda ve avlu içine betonarme ek binalar yapılmıştır. Kerpiç yapının Atatürk Caddesine bakan cephesine bağdadi tekniği ile yapılmış, üzeri saç kaplı ahşap payandalar üzerine oturan bir cumba mevcuttur. Kerpiç olan ana yapıda ki kapı ve pencereler orijinal olup giyotin pencereler demir parmaklıdır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 17.05.2002 tarihli 4727 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 45).



Foto 4.110. İl merkezinde Atatürk Caddesi üzerinde bulunan tarihi Kerpiç Ev 1.

4.2.8.3. Kerpiç Ev 2

Osmaniye ili Merkez ilçede Alibeyli Mahallesi Dr. Ahmet Alkan Caddesi üzerinde yer almaktadır. Kerpiç malzemedен üst örtüsü kırma çatı üzeri Marsilya kiremit kaplamadır. Dr. Ahmet Alkan Caddesi üzerinde bulunan kültür varlığı özelliği gösteren 2 katlı yapıya cadde üzerinden ve arka bahçeden iki ayrı ahşap kapı ile girilmektedir. Cadde cephesinden ahşap süslemeli payandalarla taşınan cumba bulunmaktadır. Geleneksel pencere oranlarına sahip olan yapının üst katında giyotin, alt katında ise çift kanatlı ahşap pencereler bulunmaktadır. Çatı örtüsü kırma çatı olup Marsilya kiremit kaplamadır. Yapının kendisi bakımsızdır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 19.11.2009 tarihli 5535 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 50).



Foto 4.111. Osmaniye il merkezinde Dr. Ahmet Alkan Caddesi üzerinde bulunan tarihi Kerpiç Ev 2.

4.2.8.4. Kerpiç Ev 3

Osmaniye ili Merkez ilçede Karaboyunlu Mahallesinde Alparslan Türkeş Caddesi üzerinde yer almaktadır. Kerpiç, tuğla ve ahşap malzeme ile yığma sistemde iki katlı olarak inşa edilmiştir. Giriş kısmının üstünde şahniş cumba bulunmaktadır. Dikdörtgen planlı yapının, pencereleri dikdörtgen giyotin formdadır. Sarı ve beyaz boyalı yapıda pencere sövesi şeklinde süsleme yapılmıştır. Yapının üst örtüsü ahşap oturma kırma çatı üzeri alaturka kiremitle kaplanmıştır. Yapının bitişiğinde ki tek katlı müstemilatın üstü de alaturka kiremitle kaplanmıştır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 27.02.2001 tarihli 278/4131 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 44).



Foto 4.112. Osmaniye ilinin merkez ilçesinde Alparslan Türkeş Caddesi üzerinde bulunan tarihi Kerpiç Ev 3.

4.2.8.5. Salih Sefa Yazar Osmaniye Evi

Osmaniye ili Merkez ilçede Cumhuriyet Mahallesi Akyar Caddesi No: 17'de Eski Tedaş Sokağı üzerinde yer almaktadır. Kerpiç ve ahşap malzeme ile yığma yapım tekniğinde yapılmıştır. İki katlı olan yapının Akyar Caddesi ve batı yönünde 2 adet giriş kapısı bulunmaktadır. Üst katı halen konut kullanımlıdır. Zemin katta ahşap dikdörtgen giriş kapısının sağ ve solunda dikdörtgen iki adet demir pencere ve giriş kapısının üzerinde ahşap direklerle taşınan ahşap kapalı çıkma, yapının en önemli mimari unsurudur. Kerpiç malzemeli yapının, zemin ve üst kat pencere üzerleri ile döşeme seviyesinden görülebilen tüm cepheleri ahşap hatılıdır. Üst kat pencereleri giyotin pencere olup alt pencereleri yatay demir korkulukludur. Kıрма çatılı yapının üst örtüsü çinko kaplamadır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 27.02.2001 tarihli 278/4131 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 47).



Foto 4.113. Osmaniye ilinin merkez ilçesinde Akyar Caddesi üzerinde bulunan Salih Sefa Yazar Osmaniye Evi.

2006 yılında Osmaniye Belediyesinin öncülüğünde başlanan restorasyon çalışmalarının 2008 yılında tamamlanarak, açılmasıyla tarihi eve Osmaniye'nin yetiştirdiği önemli değerlerinden biri olan edebiyatçı, eğitimci, şair ve yazar Salih Sefa Yazar'ın ismi verilmiştir. Salih Sefa Yazar 1934 yılında Osmaniye ilinde doğmuş ilk ve orta öğrenimini Osmaniye'de tamamlamış, önce Adana Erkek Lisesinde başladığı Lise tahsiline daha sonra İskenderun Lisesinde devam ederek bu Lisenin ilk mezunlarından olmuştur. Üniversite tahsilini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamlamıştır. Salih Sefa Yazar, değişik okullarda yaptığı Öğretmenlik görevinin yanında, birçok mahalli gazete, dergi gibi yayınlarda da şiir ve yazıları yayınlanmış, ayrıca "Kan Değil Ter" adlı bir şiir kitabı da bulunmaktadır. Osmaniye'li Edebiyatçı 2000 yılında vefat etmiştir.



Foto 4.114. Osmaniye li merhum Edebiyatçı Salih Sefa Yazar (1934-2000). (03.04.2016, <https://i.ytimg.com>).

4.2.8.6. Doğruözler Konağı (Osmaniye Kent Evi)

Osmaniye ili Merkez ilçede Alibeyli Mahallesi Cevdet Sunay Caddesi Kadir Çavuş (Hamamlar) Sokağı girişinde yer almaktadır. Zemin kat kolonları taş, üst kat ise hımış sistemde yapılmıştır. Zemin katta Cevdet Sunay Caddesi üzerinde 3 dükkân ana giriş kapısının bulunduğu Kadir Çavuş sokağında ise 1 dükkân bulunmaktadır. Giriş kapısının bulunduğu küçük avlu duvarı briketten örülmüştür. İki kat arasında düz silme geçmiştir. Üst kat pencereleri dikdörtgen ve kapakları giyotin penceredir. Cephelerde gri renkte rozetler bulunmaktadır. Rozetler kupa biçimindedir. Girişten üst kata ahşap merdivenle ulaşılmakta. Üst kata giriş kapısı kemerli ve ahşaptan olup cam örtülüdür. Dükkânların tavanları kontrplak kaplanmıştır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 27.02.2001 tarihli 278/4131 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 36).



Foto 4.115. Osmaniye ilinin merkez ilçesinde Cevdet Sunay caddesi üzerinde bulunan Doğruözler Konağı (Osmaniye Kent Evi).

4.2.9. Hamamlar

Osmaniye il merkezinde faal durumda olan iki adet hamam bulunmaktadır. İkisi de merkez ilçe çarşı merkezinde yer almaktadır. Hamamlar Cevdet Sunay caddesi ile Dr. Ahmet Alkan caddesi arasında kalan Hamamlar sokakta bulunmaktadır. Doğruöz Hamamı ve Yeni Hamam adındaki bu hamamlar faaliyetlerine devam etmekte fakat ilde ki potansiyel düşünülünce bu hamam sayısı yetersiz gelmektedir. Özellikle il merkezinde daha modern ancak Türk Hamamı geleneklerine uygun yeni hamamlar yapılması önemli bir ihtiyaç durumundadır. Ayrıca Kadırlı ve Düziçi ilçelerinde faaliyet gösteren iki adet hamam daha bulunmaktadır. Bunların dışında ilde Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından anıt statüsüne alınmış olan 3 adet Hamam Kalıntısı bulunmaktadır.

4.2.9.1. Osmaniye Merkez Hamam Kalıntısı

Osmaniye ili Merkez ilçede Gebeli Mahallesi 5 pafta, 505 parselde çevreyolu kenarında bulunan portakal bahçesi içerisinde yer almaktadır. Kesme ve moloz taş malzeme kullanılıp horasan harcı ile tutturularak inşa edilen iki üniteli olan hamam kalıntısında kuzey-güney doğrultusunda dar dikdörtgen bir hol ile girilerek sekizgen ve kare formlu ünitelere geçilmektedir. Ön kısmında külhan olması muhtemel bir dikdörtgen ünite daha bulunmaktadır. Kesin tanımlanması ancak kazı ve restorasyon sonrası anlaşılacak olan yapının belirgin özelliği kemerinde kubbeye geçişi sağlayan pandantiflerin olmasıdır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 08.07.2008 tarihli 4035 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 39).

4.2.9.2. Düziçi Hamam Kalıntısı

Osmaniye ili Düziçi ilçesinde Kurtbeyoğlu Mahallesiinde 28 Mart İlköğretim Okulunun bahçesinde bulunmaktadır. Moloz taş, yassı tuğla ve yapı köşe noktalarında bazalt düzgün kesme taş malzeme kullanılarak yapılmıştır. Üst örtü sistemi tonoz ve kubbe şeklindedir. Yapı, külhan ve halvet bölümlerinde tonoz örtülü, ılıklik ve sıcaklık mekânları üst örtüsü kubbeli olup bugün kubbe örtüsü bulunmamaktadır. Kubbe ayaklarından kubbe taşıyıcı sistemini oluşturan yassı tuğla kemerin bulunduğu sıcaklık bölümlerinde daha sonraki yıllarda kullanıma yönelik beton yükselteler ve kurnalar yapılmış ancak bir bölümü sökülmüştür. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 15.11.2001 tarihli 4412 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 114).

4.2.9.3. Kadirli Hamam Kalıntısı

Osmaniye ili Kadirli ilçesinde Karatepe köyü Ayvalıpınar mevkiinde Ayvalıpınar deresinin yakınında bulunmaktadır. fââliyetlerine rastlanmaktadır. Ayvalıpınar mevkiinde pınarın çok yakınında olan hamam kalıntısı, plan özelliği vermemektedir. Çok tahribata uğramış olup kireç harçlı pişmiş toprak yassı tuğla örgülüdür. Kireç harçlar arasında pişmiş topraktan yapılmış su boruları görülmektedir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 15.11.2001 tarihli 4411 sayılı tescil kararı ile anıt statüsüne alınmıştır (Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 151).

4.2.10. Köprüler

4.2.10.1. Deliçay Köprüsü

Osmaniye ili Düziçi ilçesine bağlı Osmaniye-Haruniye yolu üzerinde bulunan Deliçay deresi üzerinde yer alır. Hâlâ kullanılmakta olan köprü, aynı formda olan 4 gözlü, yuvarlak kemerli bazalt taşlarla örülmüş olup, köprünün diğer kısımlar moloz taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Köprünün üst kısımları görülen beton izlerinden köprünün yakın tarihte onarım gördüğü anlaşılmaktadır. Kemer başlangıç noktasına kadar olan ayak bölümü iki yüzü ve kemer örgü sistemi bazalt taşlarının, tonozun iç yüzeyi profilli ve sıvalıdır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 14.03.1980 tarihli 11789 nolu tescil kararı ile Deliçay Köprüsü anıt statüsüne alınarak koruma altına alınmıştır (Osmaniye Taşınma Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 113).

4.2.10.2. İnep Hatun Köprüsü

Osmaniye ilinin Bahçe ilçesinin İstiklal mahallesinde bulunmaktadır. İnep Hatun Köprüsünün genişliği 3 m, uzunluğu ise yaklaşık 15 m'dir. Bilezik deresinin eski yatağı üzerindedir. Kaba yönü kesme taş malzemededen yapılan köprünün büyük gözü sivri kemerli, doğu taraftaki küçük gözü basık kemerlidir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 31.05.2007 tarihli 2759 nolu tescil kararı ile İnep Hatun Köprüsü anıt statüsüne alınarak koruma altına alınmıştır (Osmaniye Taşınma Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 102).



Foto 4.116. Bahçe ilçesinde yer alan İnep Hatun köprüsünden bir görünüm. (14.04.2016, <http://www.kulturportali.gov.tr>).

4.2.10.3. Orta Tozlu Köprüsü

Osmaniye ili Kadirli ilçesine bağlı Tozlu Köyünün Orta Tozlu mevkiinde bulunan ve Ceyhan Nehrinin kolu olan Kandak deresi üzerine inşa edilmiş köprü Anavarza köyü ve Orta Tozlu köyünden Kesikkeli köyü ve Yalnızdut köyüne geçişi sağlamaktadır. 3 ana ayak üzerine düzgün kesme taş bloklarla giydirme tekniğinde yapılmış olan köprünün kemerli iki gözü bulunmaktadır. Bu gözlerin üzerinde, ortada bulunan ayağın tam orta kısmında fazla suları tahliye amacıyla kemerli küçük bir tahliye boşluğu oluşturulmuştur. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 19.11.1993 tarihli 1622 nolu tescil kararı ile Orta Tozlu Köprüsü anıt statüsüne alınarak koruma altına alınmıştır (Osmaniye Taşınma Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 160).

4.2.10.4. Sabun Suyu Köprüsü

Osmaniye ili Düziçi ilçesine bağlı Haruniye mevkiinde Sabun Suyu deresi üzerinde yer alır. Hâlâ kullanılmakta olan köprü tek gözlü, bazalt ve moloz taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Kemer başlangıç noktasına kadar olan ayak bölümü iki yüzü ve kemer örgü sistemi bazalt taşlarının profilli tonozun iç yüzeyinin ise sıvalı olduğu tespit edilmiştir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 15.11.2001 tarihli 4412 nolu tescil kararı ile Sabun Suyu Köprüsü anıt statüsüne alınarak koruma altına alınmıştır (Osmaniye Taşınma Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 118).



Foto 4.117. Düziçi ilçesinde bulunan Sabun Suyu köprüsü. (Osmaniye İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2015).

4.2.10.5. Taş Köprü

Osmaniye ili Sumbas ilçesine bağlı Gaffarlı köyü'nde Kesiksuyu deresi üzerinde kurulmuş basık sivri kemerli tek gözlü bir köprüdür. Üst kısmı kademeli olan köprü'nün taşıyıcı olan alt kısmı düzgün kesme blok taşlarla örülmüş olup üstü moloz taş dolgudur. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 28.09.2001 tarihli 4363 nolu tescil kararı ile Taş Köprü anıt statüsüne alınarak koruma altına alınmıştır (Osmaniye Taşınma Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 201).



Foto 4.118. Sumbas ilçesi Gaffarlı köyündeki Taş Köprü'nün restorasyon öncesi görünümü. (Osmaniye İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2015).

2014 yılında Kültür Varlıkları Adana Bölge Koruma Kurulu'nun kararıyla Sumbas-Taşköprü'de restorasyon yapılmıştır.



Foto 4.119. Sumbas ilçesi Gaffarlı köyündeki Taş Köprü'nün restorasyon sonrası görünümü. (Tülek, 2014: 47).

4.2.10.6. Tosun Fakı Köprüsü

Osmaniye ili merkez ilçeye bağlı Köyyeri köyü ile Kırmacalı köyü arasında ki Endel deresi üzerinde yer almaktadır. Köprü tamamen kesme taştan yapılmış olup, tek gözlüdür. Köprü'nün uzunluğu 12m, genişliği ise 4 m'dir. Köprü'nün kuzey cephesindeki kemerde bir kitabe mevcuttur. Fakat yoğun aşınmadan dolayı kitabe okunamamıştır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 01.11.2013 tarihli 2934 nolu tescil kararı ile Tosun Fakı Köprüsü anıt statüsüne alınarak koruma altına alınmıştır (Osmaniye Taşınma Kültür Varlıkları Envanteri, 2014: 58).

4.3. Kültürel Çekicilikler

M.Ö. 3000 yılından itibaren Hitit, Asur, Pers, Grek, Roma, Bizans, Emevi, Abbasiler, Selçuklular, Memlûkler ve Osmanlı İmparatorluğu gibi çeşitli uygarlıklarla devletler ve bazı kavimlere ev sahipliği yapmış bir bölge olan Osmaniye, Doğu Akdeniz Bölgesinde; Çukurova'nın doğusunda Ceyhan Nehri'nin doğu yakasındaki verimli topraklarda yer almaktadır (Koç, 2008: 53).

Bu kültürel zenginlik yörenin değişik alanlarında bulunan tarihi kalıntılarla kendini kanıtlar bir şekilde görülmektedir. Osmaniye kent tarihi ise daha çok 1865 yılından sonra gelişim göstermiştir. Osmaniye ilinin kendine has yöresel kültürünü günümüzde de sürdürmektedir. Bu yöresel kültürü yaşatacak olan kültürel etkinlikler yapılmaktadır.

Osmaniye'nin kendine has kültürünün içinde Âşıklık önemli bir yer tutmaktadır. Âşıklık bir milletin dili, kulağı, sesidir. Halkın duygu ve düşüncelerini, sorunlarını, âşıkların sazında ve sözünde şekil bulmuştur. Âşıklar, yüzyıllar boyunca süregelen ve kendine özgü kuralları olan bir geleneği meydana getirmişlerdir. Ancak günümüzde

kitle iletişim araçlarının gelişmesi, radyo ve televizyonun en küçük yerleşim birimlerine kadar girmesi ve şehirleşme gibi nedenlerden dolayı eski canlılığını ve önemini kaybetmiştir. Osmaniye, Âşıklık geleneğinin sürdürüldüğü birkaç ilden biridir. Âşıklık geleneği Osmaniye kültür varlığının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Osmaniye’de genel olarak, sazlı (telden), sazsız (dilden), doğaçlama yoluyla, kalemle (yazarak) veya birkaç özelliği birden taşıyan geleneğe bağlı olarak şiir söyleyenlere Âşık, bu söyleme biçimine Âşıklık-Âşıklama, Âşıkları yönlendiren kurallar bütününe de Âşıklık Geleneği adı verilmektedir (Koç, 2008: 66).

Osmaniye kültürü içerisinde halk oyunları, halk müziği, edebiyat, oyunlar, türkü ve türkü hikayeler, fıkralar, tekerlemeler, tipler, adetler, evlenme, düğün, kına, çeyiz, yayla kültürü, halk hekimliği, maddi kültür içerisinde yer alan mutfak kültürü, giyim-kuşam özellikleri, etnografik araç ve gereçler ve yöresel el sanatları sahada önemli yer tutan kültürel çekicilikleri oluşturmaktadır.

4.3.1. Folklor

Halk Oyunları; Osmaniye yöresi Halk Oyunları Türk Halk Oyunları içinde halayların kapsamına girmektedir. Yakın tarihe kadar Adana il sınırları içinde yer alan Osmaniye, Çukurova kültür bütünlüğü içinde mülhaza edilmiş ve kültürel araştırmalarda Adana’nın gölgesinde kalmıştır. Osmaniye’nin çeşitli etkileşim ve karışımlara rağmen kendine özgü bir kültür bütünlüğü vardır. Osmaniye’ye ait folklor unsurları “Adana Folkloru” adı altında derlenip arşivlendiği için Osmaniye Folkloru Adana’nın parçası ya da Adana’dan alıntı gibi anlaşılmaktadır. Oysa halk oyunları penceresinden bakıldığında yöre folkloru, batısında bulunan Adana’dan daha fazla doğusunda bulunan Gaziantep’le etkileşim halindedir (Koç, 2008: 72).

Yöreye has çeşitli Halk oyunları mevcuttur. Bunlar; Gavur Dağı Gabası, Solak, Şirvani, Halebi, Topalkız, Avşar Gabası, Dağlı, Kızlar Halayı, Menevşe, Kartal, Sinsin, Serçe, Köroğlu, Kizevi Ağırmasıdır (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü).



Foto 4.120. Osmaniye Halk Oyunları ekibi görseli. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015).

Halk Oyunları Erkek Kıyafeti; Üste giyilen kıyafetler, a) Esas Giyim Dokuması: Ketten, pamuklu, kadife, ipekli dokumalardan yapılır, b) Kumaş Üstü Süsleme ve İşlemeler: Beyaz ipekli gömlek, gömleğin iki yakası da sırma veya kordonla süslenmiş, c) Bele Sarılan: Siyah, beyaz, mor, sarı renkte poşiler, d) Şalvar: Alpaka kumaştan rengi kahverengi, zeytin yeşili, toprak rengi. İçe giyilen kıyafetler; a) İç Don: Pamuklu dokumadan patiska denilen bezden diz altına kadar inen beyaz bolca don, b) Göynek: Yakası tek veya çift düğmeli, dirsek üstüne kadar inen beyaz patiska bezden yapılan göynek, c) Mintan (Gömlek): El dokuması pamuklu bez veya pamuk ipi karışımı ipekten yapılmış beden yakasız gömlek, boğaz kısmı bir veya iki düğmeli, iki yakadan aşağı sim veya kordondan sırma süslü, kolları düğmesiz bol beden aşağıya kadar diz üstüne iner. Başa Giyilen Kıyafetler; a) Baş Yazmaları: Gülgülü kırmızı veya kırmızı fes üzerine beyaz, mor, siyah, sarı renkli poşiler kullanılır, fes yerine keçe külah da kullanılır. Külahın üzerine delme işi denilen teknikle sırma işlenir, Ayrıca patiskadan terlik yapılır, üzeri süslü olur, b) Takılar: Bele kama takılır, kını deriden yapılır. Ayağa Giyilen Kıyafetler; a) Çorap: Yünden, elle örülür, b) Siyah Yemeni: Siyah gön deriden yapılır, altı lastik veya kalın deriden olur (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Halk Oyunları Kadın Kıyafeti; Üste giyilen kıyafetler, a) Esas Giyim Dokuması: Başa örtülenler ipekli beyaz baş örtüsü, tülbent veya yazma, renkli krepler, b) Kumaş Üstü Süsleme ve İşlemeler: Geometrik ve çiçek motifleri, c) Altın suyuna batırılmış gümüş kemer: Ucu püsküllü, sırmalı tarabulus kuşağı, sade gümüş kemer, bu kemerlerin büyük tokası olur, renkli ipleri kıvrarak yapılan ip kuşak, sadece gömlek yakasına dikilen bir iki adet beyaz düğme, bele beyaz poşi, d) İç Yelek: Mintana benzer, yakasında çiçek motifli kanaviçe işi, e) Ceket: İçi astarlı, pamuklu basma, kapitone işi, f) Önlük: Dikdörtgen şeklinde bir peştamal veya önlüktür, eteği pilikâşe, etek üstünde iki tarafı sim ile çevrili, kanaviçe işi motifler bulunur, bel büzgülü ve uzun kuşağı bulunup arkadan bağlanır, kullanılan kumaş krem veya beyaz alpaka, g) Mavi Dolama: arkası uzun önü kısa bir çeşit etektir, pamuklu dokumadan yapılır, h) Kırmızı satenden yapılmış, ayak ucu büzgülü, uzun don. İçe giyilen kıyafetler; a) İç Çamaşırları: İpek veya penyeden yapılır, sade ve süs yoktur, b) Mintan (Gömlek): Pamuklu ve ipekli dokumadan yapılır, yanları diz üstüne kadar iner, etek dolamanın içine alınır, yakasız boğaz kısmına kanaviçe işi çiçekli motifler yapılır. Başa Giyilen Kıyafetler; a) Baş Yazmaları: Beyaz fes üzerine alın açık kalacak şekilde renkli kreplerden birisi örtülür, fes çevresine mor krep sarılır, b) Tepelik: Beyaz fes, ipek veya ipeksiz ketenden yapılır, üzeri sırmalı olur, fesin üzeri beyaz tülbentle örtülür, c) Baş Takıları: Fesin alın kısmına gelen yere bir iki üç sıra şeklinde zenginliğe göre “Gazi Altını” dizilir, yan taraflara kulakla göz arasına gelecek şekilde ayaklı denilen altın dizilir, d) Boyun Takıları: Ortasında beşli kenarlarında sarı lira (Reşat Altını) beşer, altışar adet dizilerek dikilir, e) Yüz Süslemeleri: Yanaklara allık, yüzün tamamına pudra sürülür ve göze sürme çekilir. Ayağa Giyilen Kıyafetler; a) Çorap: Renkli yün ipe örülmüş çorap elle örtülür, b) Kırmızı Ayakkabı: Kırmızı gön deriden yapılır, tabanı düz ve deridir, burun kısmı geriye ve üste doğru kıvrık, Maraş edîğidir.

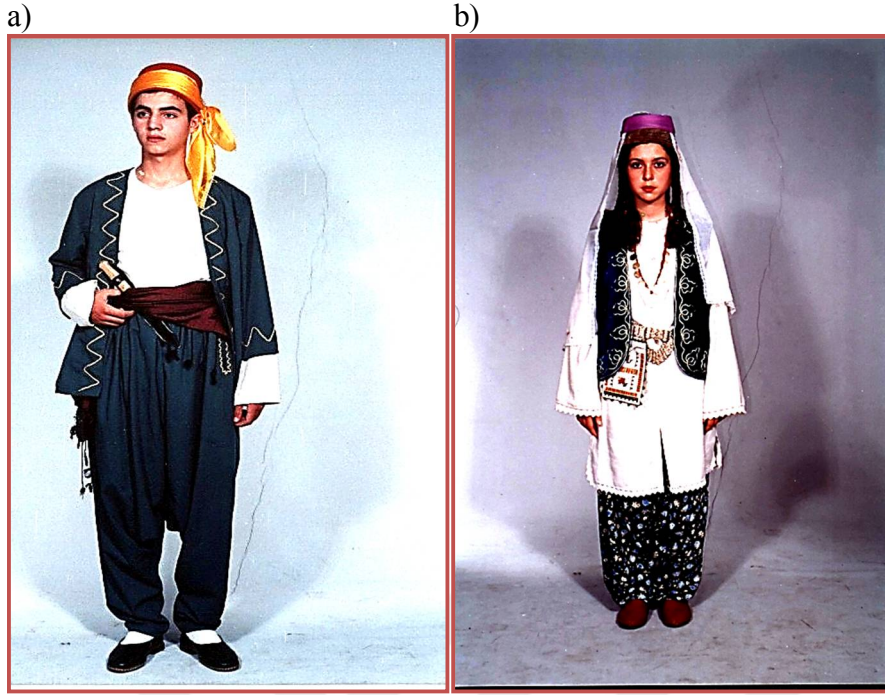


Foto 4.121. a) Osmaniye Halk Oyunları oynayan erkek kıyafeti b) Osmaniye Halk Oyunları oynayan kadın kıyafeti. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015).

Halk Müziği; Türküler, halk arasında “aşık”, “ozan” ve “yakımcı” denilen kişilerce üretilen ve halkın yorumlamasından geçerek belli bir şekil alan Türk halk şiir ve ezgileridir. Türküler, kaynağından çıktığı gibi kalmamış, halk tarafından özümlelenerek yeni boyutlar kazanmış, nesilden nesle ulaşmıştır. Osmaniye çevresinde söylenen türküler; ağıtlar, uzun havalar (bozlaklar) ve kırık havalar diye ayrı ayrı ele almak mümkündür. Özellikle Karacaoğlan ve Dadaloğlu Bozlak Türküleri çok meşhurdur (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Karacaoğlan bir tarz, bir üslup gibi değerlendirilmekte olup türkü söylemek yerine “Karacaoğlan Çığırnak” şeklinde sembolize edilmektedir (Koç, 2008: 67).

Karacaoğlan’a ait olan bu türkü Osmaniye yöresinde Gavurdağı Bozlağı olarak okunmaktadır. Dadaloğlu savaş ve yiğitliği ile ön plana çıkmış bir halk ozanı olup günümüze kadar gelen en önemli sözü “... ferman padişahın ise dağlar bizimdir...” sözüdür (Koç, 2008: 68).

Aşağıda Karacaoğlan’dan ve Dadaloğlu’ndan birer Bozlak türküsü (Uzun hava) örneği verilmiştir.

Karacaoğlan’dan Bir Bozlak Türküsü

Hay ağalar böyle m’olur?
Hali yârden ayrılanın
İner ummana dökülür
Seli yârdan ayrılanın

Gökten turnalar çekilir
İner yerlere dökülür
On beş yaşında bükülür
Beli yârden ayrılanın

Turnalar havadan geçer
Ay yüzlere nurlar saçar
Ah ile vah ile geçer
Günü yârden ayrılanın

Gül dikensiz bitmez imiş
Bülbül gülsüz ötmez imiş
İşe güce yetmez imiş
Eli yârden ayrılanın
(Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.)

Dadaloğlundan Bir Bozlak Türküsü

Benden selam söylen de bire vay canım
Mürseloğlu'na aman yar, Mürseloğlu'na
Asi nehri de dalgalandı coştı mu vay!
Meşhur olur da Bahadır'ın güzeli
Gofar gofar da Binboğaya göçtü mü?
Yar beni beni vah

Hâlâ kabul mu da bire vay canım
Maraş valisi aman valisi
Uslandığı da dal kılıçlı delisi yar
Ahmet Bey'di de İlbeyli'nin ulusu
Ferman gelip de İstanbul'a göçtü mü
Vay beni beni vah

Kilikya'ya divan harbi kurunca
On yedi bey de bu celseye varınca
Derviş Paşa da iskân emri verince
Kozan oğlu da beyliğinden düştü mü?
Oy beni beni vah

İskân emri geldi de aşiret yasta
Gız gelin galmadı da hep oldu hasta
Dadaloğlu'm da hapis derler Payas'ta
Ganat dakıp da sur üstünden uçtu mu
Vay beni beni vah
(Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Osmaniye ilinde bir diğer Âşık da Âşık Feymani'dir. Asıl adı Osman Taşkaya olan Âşık Feymani ise, şiirlerinde mahlas (takma ad) olarak sadece Feymani'yi kullanmaktadır (Koç, 2008: 68).

2 Mayıs 1942 tarihinde Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Afşarlar (Azaplı) köyünde doğmuştur. Osman Taşkaya, daha çok Doğu Anadolu Bölgesi âşıklarında görülen usta-çırak ilişkisi geleneğinde yetişmemiştir. Ancak onun âşıklığa başlamasında ve yetişmesinde kayınbabası Âşık Deli Hazım (Hazım Demirci), Âşık Hüdaî ve Âşık Kul Mustafa'nın etkileri görülmektedir. O, Karacaoğlan geleneğinden yetiştiği için, kendisinin manevî ustası olarak Karacaoğlan'ı kabul etmiştir. Yazdığı ilk şiirlerini Kadirli'den Âşık Mehmet Cihangiroğlu'na göstermiş, Cihangiroğlu da ona eksiklerini

öğretmiştir. Âşık Osman Taşkaya ilk şiirlerinde Çoban Osman mahlasını kullanmıştır. Bir yaz günü söğüt gölgesinde yattığı sırada rüyasına aynı yaşlı zat girmiş ve üç defa mahlasının Feymânî olduğunu bildirmiştir. Bu saatten sonra da bu mahlasla şiir söylemeye başlamıştır. Feymânî halk şiirinin sevilen türlerinden güzelleme, koçaklama, taşlama, nasihat, mektup, destan ve devriye tarzında yüzlerce şiir söylemiştir. Atışmaları başarılı olup, öğretici niteliktedir. Feymânî, Çukurova âşıklık geleneği içerisinde önemli bir yere sahiptir. Sağlığında adına şenlikler yapılan ilk âşık olma özelliğine sahip olmuştur. Osmaniye Belediyesi ve Osmaniye Folklor Araştırma Derneği, Âşık Feymânî şenlikleri tertip etmektedir. Çukurova yöresinde şiirleri bestelenen (Ölüm yakamı tutma git, Ahu gözlüm) ilk Âşık yine Feymânî'dir (05.04.2016, <http://www.turkedebiyati.org>).



Foto 4.122. Düzenli olarak her yıl Âşık Feymani adına yapılan şenliğin afiş örneği. (02.04.2016, <http://www.medyagazete.com>)

Aşağıda Âşık Feymani'den bestesi yapılmış olan bir şiir örneği verilmiştir.

Ahu Gözlüm

Ahu Gözlüm Tut Elimden,
Vazgeçmeden Emelimden.
Aşkın Beni Temelinden,
Yıkmadan Gel, Yakmadan Gel.
Derde Salmadan Başımı,
Noksan Etmeden İşimi.
Damla Damla Göz Yaşımı,
Dökmeden Gel, Akmadan Gel.
Feymani'yim, Kaçma Benden,
Usanmadı Gönül Senden.

Ecel Tatlı Canı Tenden,
Çekmeden Gel Çıkmadan Gel.
Derleyen: TRT Müzik Dairesi Bşk.

(05.04.2016, <http://www.turkedebiyati.org>).

Ağıtlar; İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığı kaybetme, korku, telaş ve heyecan anındaki üzüntülerini düzenli, düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türkülere ağıt adı verilmektedir. Ağıt söyleyen için “ağıtçı” sözü yaygınlaşmış ve “ağıt yakma” deyimini türemiştir. Ağıt, yakıldığı zamanın tarihini, ekonomisini, kültürünü kendi içinde yaşatır. Bu suretle geçmişimiz hakkında başvuracağımız en zengin kaynak olarak karşımıza çıkar (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Elif Garı'nın Ağıdı

Ağamın adı köse
Sağ yanında atlas kese
Evim malım feda olsun
Bedel versin Poyraz köse

Eşim der de bulanırım
Kalkar huğu dolanırım
Enere Musa'm gelirse
Hebe dakar dilenirim
(Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Kırık Havalar; Osmaniye çevresinde kırık havalara, oyun havası veya oynak havalar denilmektedir. Bu çevredeki insanlar, kırık havalara çok az yer vermişler ve bu yüzden bunlar unutulmaya yüz tutmuştur. Osmaniye çevresine ait kırık havalara örnek olarak aşağıdakiler verilebilir: a. Soldurdun beni, b. Ben varmam o dağlıya, c. Bir yiğit fesin giyiyor, d. Turnamın kanadı yeşil, e. Bir avuçcuk bulgurum, f. Derelerde olur ılgıl, g. Melemenço, h. Sar gelin beni (Koç, 2008: 71).

Osmaniye ilinin halk müziği zenginliğini 1936 yılında araştırmaya gelen Macar besteci ve halk müziği araştırmacısı, Halk Müziği Bilimi ya da Etno Müzikoloji'nin kurucusu olarak bilinen **Bela Bartok (1881-1945)** Macaristan, Balkan ülkeleri ve Orta Avrupa halk müziklerinin kökenlerini araştırmak için geldiği Türkiye gezisi sırasında Osmaniye iline de gelerek halk müziği araştırmaları yapmıştır. Bu çalışmalarını sırasında bazı türkülerini derler, bazılarının ses kayıtlarını yapar, bu derleme çalışmalarını sırasında fark ettiği Macar ve Türk ezgilerinde ki benzerliklere dikkat çekmiştir. Osmaniye'de 1936 yılında özellikle Çona, Çardak, Tecirli ve Toprakkale köylerinde halk müziği derlemeleri yapmıştır. Osmaniye'liler gönüllerinde fahri hemşehri olarak kabul ettiği Bela Bartok'un adını 2011 yılında, Cebelibereket Kültür Merkezi içerisinde açılan “Bela Bartok Sergi Salonu” ile yaşatmaya çalışmaktadır.

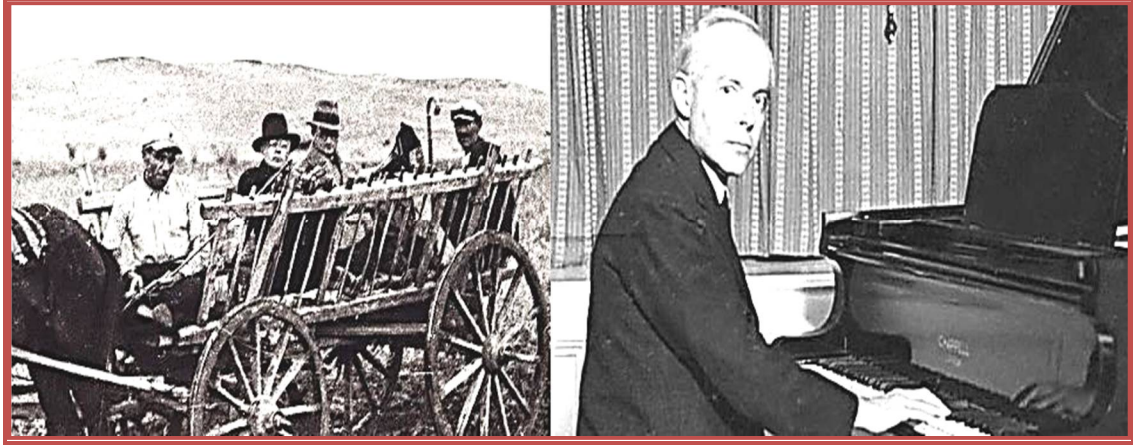


Foto 4.123. 1936 yılında Macar Etno Müzikolog Bela Bartok'un (1881-1945) Osmaniye'ye at arabasıyla girişi ve piyano çalarken çekilmiş bir görüntüsü. (12.04.2016, <https://yereyce.files.wordpress.com>).

4.3.2. Yöresel El Sanatları

El sanatları, teknolojik gelişmeyle birlikte önemini ve yaygınlığını kaybetmiştir. Osmaniye'de tarımda teknolojinin getirdiği makineleşmeden önce el sanatları ürünleri çoğunlukla saban, kağrı, düven, dirgen, yaba gibi çeşitli tarım aletlerinden oluşmuştur. Günümüzde; kilim ve halı dokumacılığı, Çukurova yöresinde üne sahip Osmaniye bıçakçılarının ürettiği iş bıçağı, göz bıçağı, sıyrığı vb. olarak adlandırılan bıçakları, Karatepe ve civarı köylerde ailelerin el işçiliği ile tahtadan yapmış oldukları kaşık, çatal ve çeşitli süs eşyaları el sanatları ürünleri olarak üretilmektedir (Koç, 2008: 80).

Bu ürünlerin dışında değişik alanda el sanatları ustaları ve kuruluşları aşağıdaki tabloda açıklanmıştır (Tablo 4.14).

Tablo 4.14. Osmaniye İli ve İlçelerinde Yaşayan El Sanatları Ustaları Listesi (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri (2015).)

Usta/ Kuruluş Adı	Üretilen Ürün	Adres
Ali Umuş	Bıçakçı	Merkez/OSMANİYE
Ali Can	Andız Tesbihi	Kadirli/OSMANİYE
Apili Osman	Bıçakçı	Kadirli/OSMANİYE
Ayşegül Köken	Ebru	Merkez/OSMANİYE
Bahçe Halk Eğitim	Kilim	Bahçe/OSMANİYE
Ekrem Demirtaş	Topaç (Kiriştektek)	Merkez/OSMANİYE
Erhan Türkmenoğlu	Ahşap Ürünleri	Kadirli/OSMANİYE
Fatih Bicik	Fiber Bıçak	Merkez/OSMANİYE
Hasanbeyli Halk Eğitim	Kilim	Hasanbeyli/OSMANİYE
Hülya Önal	Kalyon Çini	Merkez/OSMANİYE
Kadir Tüysüz	Heykeltıraş	Kadirli/OSMANİYE
Kamil Yıldırım	Andız Tesbihi	Kadirli/OSMANİYE
Karatepe Kilim Kooperatifi	Kilim	Kadirli/OSMANİYE
Mehmet Doğan	Bostan ve Bıçak	Kadirli/OSMANİYE
Mehmet Türkmenoğlu	Çam Bardak	Kadirli/OSMANİYE
Mithat Erdem	Seramik	Merkez/OSMANİYE
Mustafa Taçken	Andız Tesbihi	Kadirli/OSMANİYE
Ruhi ve Metin Özat	Yayık ve Fıçı	Merkez/OSMANİYE
Süleyman Temel	Andız Tesbihi	Kadirli/OSMANİYE
Toprakkale Halk Eğitim	Yolluk Çıpık Bez	Merkez/OSMANİYE

4.3.2.1. Karatepe Kilimleri

Geleneksel dokuma kültürümüzün bir parçası olan kilim dokumacılığı insanların barınma ve ısınma ihtiyaçlarından ortaya çıkmıştır. Türkler Orta Asya'da hayvancılıkla uğraşırken bir yandan da kendi ihtiyaçlarını karşılamak için dokudukları kilim ve halılarla kendilerine zanaat edinmişlerdir. Koyunun yetiştirilmesi, yünün eğrilmesi, ipliğin boyanması, halı ve dokumanın oluşturulması ise toplumda eğitimi ve bir süreci gerektirmektedir. Anadolu'ya dokuma sanatının tanıtımı Selçuklular döneminde getirilmiştir. Bu dönemde getirilen kilim kültürü hızla yayılmış ve günümüze kadar yaşatılabilmektedir. Osmaniye'de Karatepe kilimleri bu kültürü yaşatıp dünya çapında üne kavuşturan önemli merkezlerden biridir (Koç, 2008: 304).



Foto 4.124. Karatepe kilimlerinin dokunduğu Karatepe-Kızıyusuflu Kalkınma kooperatifinin misafirhanesi. (Osmaniye İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (2011: 69).

Karatepe, Osmaniye il merkezine 30 km, mesafede olup, doğusunda Düziçi ve Bahçe, batısında Kadırlı ilçeleri bulunan Milli Parkı, Açık Hava Müzesi ve Aslantaş Baraj gölü ile çevrili şirin bir köydür. Öncelikle bu köyün tarihi arka planına bakacak olursak şu an geldiği noktanın ne kadar manidar olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Tam olarak yerleşik hayat düzenine geçen Türkmenler, hayvancılığın yanı sıra zamanla tarımla da uğraşmayı öğrenip Anadolu köylüsü olmuşlardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ve kalkınma hamlesinin başlamasıyla birlikte bölgeye bir baraj gölü yapılması kararı alınmıştır. Bu durum Karatepe köylüsünün tarım arazisinin, Aslantaş Baraj gölü altında kalmasına neden olmuş ve köylü için geride tek geçim kaynağı olarak küçükbaş hayvancılık kalmıştır. Bir müddet sonrada bölgede Anadolu medeniyetleri araştırmaları kapsamında kazılar başlamış ve bulunan medeniyet kalıntıları ile tabiat dokusunun bozulmaması gerekçesiyle bölge Milli Park alanı ilan edilmiştir. Böylece Karatepe köylüsü tek geçim kaynağı olan küçükbaş hayvancılığı da imkânsız hale gelmiştir. Söz konusu gelişmeler Türkmen köylüsünü yeni geçim kaynakların aramaya zorlamıştır. Bu nedenle köyde dağınık bir şekilde devam eden kilim dokumacılığını 1972 yılında tek çatı altında birleştirmek için Karatepe-Kızıyusuflu Kalkınma Kooperatifi kurulmuştur. Doğal boya atölyesi, dört boya fırını ve bir dokuma

atölyesinin bulunduğu kooperatifte 100 tezgâhta kilim dokunmaktadır. 25 yataklı sosyal tesisi bulunan kooperatifte kilimler tamamen doğal yün ve doğal kök boyadan, Anadolu Türk obalarının yüzyıllardır dokuduğu özgün motif ve renkler esas alınarak dokunmaktadır (Koç, 2008: 305).



Foto 4.125. Osmaniye ilinin Karatepe köyünde yer alan Karatepe-Kızıyusuflu Kalkınma Kooperatifinde kilimleri elde dokuyan bayanlar.

Karatepe kilimlerinin, Merdivenli, Yıldızlı, Aslanbaşı, Taraklı, Zincirli, Çiçekli, Küpeli ve Seymen adlı kilim motif örnekleri aşağıdaki fotoğrafta yer almaktadır (Foto 4.126).



Foto 4.126. Karatepe elde dokuma kilimlerinin değişik motiflerde dokunmuş örnekleri. (Osmaniye Belediyesi arşivinden alınmıştır (2015).

4.3.2.2. Ahşap İşçiliği

Karatepe ve civarındaki köylerde, ailelerin el işçiliği ile ahşaptan ürettiği kaşık, çatal ve çeşitli süs eşyaları ahşap işçiliğinin en güzel örneklerindedir (Koç, 2008: 305).

Yine Karatepe köyünde el sanatları ile müzik aletleri yapımına devam edilmektedir (Foto 4.127).



Foto 4.127. Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Karatepe köyünde el yapımı saz, keman gibi müzik aletleri ile ahşap ev gereçlerinin üretildiği atölyeden bir görünüm. (Osmaniye Belediyesi arşivinden alınmıştır (2015).

Karatepe ve civarı köylerde, ailelerin el işçiliği ile tahtadan yapmış oldukları kaşık, çatal ve çeşitli süs eşyaları, Çam Bardağı el sanatlarının güzel örneklerindedir. Satış yeri Osmaniye'ye 35 km mesafede ki Karatepe- Aslantaş Açık Hava Müzesi girişindedir.

4.3.2.3. Bıçakçılık

Osmaniye'nin sembollerinden biride bıçak sanatıdır. Osmaniye'nin merkezinde Tülücüler Sokak'ta yer alan bıçakçılar, günümüz teknolojiyle üretilen bıçaklarla mücadelelerini etkin bir şekilde sürdürüp beğeni kazanmaktadırlar (Koç, 2008: 305).



Foto 4.128. Osmaniye il merkezinde bulunan meşhur el yapımı bıçakların genel görünümü.

Bıçak yapımı ve üretimi de haklı bir üne sahiptir. Bıçaklar kaba bıçak, iş bıçağı, göz bıçağı, sıyrığı olarak adlandırılır.

4.3.2.4. Çam Bardağı

Çam bardak yapıcılığı unutulmaya yüz tutmuş bir el sanatımızdır. Osmaniye'li Mehmet Türkmenoğlu bu sanatın yaşayan tek ustasıdır. Çam bardaklar, elektriğin olmadığı zamanlarda içme suyunu dinlendirip soğutmada kullanılan ev gereçleridir (Koç, 2008: 305).



Foto 4.129. Kadirli ilçesinin Karatepe köyünde yaşayan ahşap el sanatları ustası Mehmet Türkmenoğlu'nun çam bardak ve diğer ahşap ürünleri sergilediği standı. (17.03.2016, <http://kadirli.blog.com>).



Foto 4.130. Yöresel ahşap oymacılığı örneği olan çam bardak görseli. (17.03.2016, <http://kurumsal.turizm.gov.tr>).

Çam Bardağı yapımına Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinin Karatepe köyünde devam edilmektedir.

4.3.2.5. Hızman (Hamzan)

Osmaniye'nin mutfağına özgü bir el sanatı olan Hızman, eski zamanlarda yeni tereyağının bozulmadan uzun süre muhafaza edilmesi için kullanılmıştır. Hızman, Çiriş otunun (Radix eremuri) kökünden yapılmaktadır (Foto: 4.131).



Foto 4.131. Hızman (Hazman) yapımında kullanılan Çiriş otu kökü (Radix eremuri) görseli (19.03.2016, <http://www.bitkiselkitap.com>).

Ülkemizin her bölgesinde, genelde Akdeniz, Ege bölgesinde kendiliğinden yabancı olarak rutubetli, nemli, kumlu, tuzlu topraklarda yetiştiği gibi, kültüre edilerek de yetiştirilir. Sanayide kullanılan çok yıllık bir bitkidir. 20-50 cm büyüklüğündedir. Silindirik biçiminde tek sap üzerinde büyür. Haziran ayında pembe ve beyaz renkte açan çiçekleri bileşik salkım halindedir ve bitkinin uç kısmında toplanır. Toprak içinde bulunan parmak biçimindeki yumrularından çiriş elde edilir (19.03.2016, <http://www.bitkiselkitap.com>).

Hızman yapmak için toplanan kökler kurutulmakta daha sonra un haline getirilip yoğrularak kalıba sıvanmaktadır. Yeni yapılmış olan ılık tereyağları bu Hızmanların içine konulduktan sonra ağızları Pekmez ve Çavdar unundan yapılan hamur ile sıvanıp saklanmaktadır (Koç, 2008: 305).

4.3.3. Yöresel Yemekler

Osmaniye mutfağının en önemli malzemesi bulgurdur. Bu bakımdan yöresel yemeklerin çoğu bulgurla yapılmaktadır. İçli köfte, mercimek köftesi, çiğ köfte, kısır, sarma içi, bulgur pilavı ve batırık gibi bulgurla yapılan yemekler yörede yaygın olarak tüketilmektedir. Bunların yanı sıra diğer yörelerde yaygın olmayan fakat Osmaniye’de tüketilen yemekleri; Tırşik çorbası, Toğga, Teleme, Ramazan Bayramlarında yapılan kuru şekerli kömbe ve pekmezli kömbe olarak sıralamak mümkündür. Bu yemeklerin yanı sıra kebab, içli köfte, çiğ köfte, mercimekli köfte ve saç böreği de yapılmaktadır. Ayran, Nar ekşisi şerbeti, Şalgam, Aşlama gibi içecekler ve Sarı burma, fıstıklı baklava, yer fıstıklı şeker gibi tatlılar Osmaniye’ye özgü lezzetlerdir (Koç, 2008: 77).

Yöre mutfağını etkileyen birçok faktörler vardır. Anadolu’ya göç eden Türklerin Orta Asya bozkırlarında oluşan binlerce yılın kültürel birikimini tevarüs ettiği bir gerçektir. Mutfak kültürü olarak da başlıca geçim kaynağını oluşturan hayvancılık ve ona dayalı olarak ete ve süte dayanan yiyecekler, yemek kültürünü oluşturan başlıca öğelerdir. Bu kültür Anadolu’da da yaşatılmaya devam etmektedir (Bahçeci, 2014: 4).

Yöre mutfağını daha çok yörede yetişen ürünler şekillendirmekte olup, çok miktarda ve çeşitte tahıllar, Osmaniye mutfağının ana besin kaynağını oluşturmaktadır. Sebze meyve açısından zengin olan yöre mutfağı bu nedenle sağlıklı beslenme için çok çeşitli seçenekler sunmaktadır. Yenilebilir yabancı otlar açısından da son derece zengin olup, doğal olarak yiyecek ve içeceklerle de yansıtılmaktadır. Osmaniye’de tüketilen etler koyun-keçi ağırlıklı olup, son yıllarda büyükbaş hayvan eti tüketiminde artışlar gözlenmektedir. Deniz ve tatlı su ürünleri açısından Akdeniz’e olan yakınlığı, akarsular açısından zenginliği ve sahip olduğu baraj gölleri nedeniyle her türlü deniz ve tatlı su ürünleri bol miktar ve çeşitte bulunabilmesi Osmaniye mutfağını yansıtmaktadır. Kanatlı hayvanlardan tavuk eti de yaygın olarak tüketilmektedir (Bahçeci, 2014: 5).

Tablo 4.15. Osmaniye ilindeki yöresel yemekler listesi. (Osmaniye Yöresel Yemekler Kitabı verilerinden düzenlenmiştir (2014).)

Türü	Yemek Adı
Çorbalar	Toğga, Maluta (Mahluta), Pirpirim Çorbası, Ekşili Kömeç (Ebegümeçi), Tırşik, Çakıldaklı, Dövmeli Yoğurtlu Çorba, Ekşili Köfte, Mercimek, Yüksük, Tutmaç, Tarhana Çorbaları.
Salatalar	Gavurdağı Salatası, Ezme Salatası, Çoban Salatası, Mevsim Salatası, Soğan Salatası (Soğan Piyazı).
Etlî Yemekler	Bıldırcınlı Tas Kebabı, Kaburga Dolması, Tavuklu Firik Pilav, Osmaniye Kaşarlı Alabalık, Osmaniye Alabalık Kıyma Kebabı, Tavuklu Patatesli Tava, Zorkun Tava.
Zeytinyağlılar	Zeytinyağlı Dolma, Yeşil Mercimekli Bulgur Pilavı, Mercimekli Köfte, Zeytinyağlı Yaprak Sarması, Kısır, Sarma İçi, Dövme Pilavı (Buğday Yarması), Bulgur Pilavı, Salçalı Bulgur Pilavı, Kabak Çiçeği Dolması.
Hamur işleri	Etlî Sac Kömbesi, İçli Köfte, Çökelekli Börek (Kete), Manti, Sıkma, Mayalı Bazlama, Yufka Ekmek, Yoğurtlu Kömbe, Mısır Unu Kek, Acılı Elmalı Cevizli Pasta, Osmaniye Simidi.
Sebze Yemekleri	Bahar Türüsü, Ispanak Kavurması, Söğürme, El Turşusu (Günlük Turşu), Süllüm.
İçecekler	Nar Ekşisi, Turunç Ekşisi, Böğürtlen Şurubu, Teleme, Pirpirim Cacığı, Şalgam, Ayran, Gül Şerbeti, Kızılıcak Şurubu, Limonata, Meyan Kökü Şerbeti.
Tatlılar	Elmalı Tatlı, Osmaniye Fıstıklı Burma Tatlısı, İncir Tatlısı, Bal Kabağı Tatlısı, Kadayıf Tatlısı, Karakuş Tatlısı, Bayram Kömbesi, Sarı Burma Tatlısı, Sarı Burma Halka Tatlısı, Yağlı Ballı Tatlısı, Yoğurt Tatlısı, Bici Bici, İrmik Tatlısı (Şam Tatlısı), Osmaniye Fıstıklı Şeker (Yer Fıstığı Ezmesi).

Akdeniz ikliminin etkisinde olan Osmaniye ilinde; birçok meyve, sebze, tahıl ve bakliyat ürünleri yetişmektedir. Osmaniye ilinde yetişen bin bir çeşit bitkiler yöre mutfağına da yansımıştır. Bu bitkiler sayesinde sağlıklı, zengin içerikli ve şifalı bir mutfak kültürü oluşmasına ortam hazırlamıştır. Özellikle et, zeytinyağlılar ve hamur işleri yemeklerden oluşan yöre mutfağında, yılın belirli zamanlarında toplanan otlar, çiğ, haşlanmış ya da kavrulmuş olarak hamur işlerinde, çorbalarda, salatalarda, böreklerde kullanılır ve yöreye özgü çeşitli lezzetler ortaya çıkarılır. Güneşli gün sayısının fazla olduğu ilde, dört mevsim meyve ve sebze türleri rahatlıkla bulunmasına rağmen, özellikle yaz aylarından itibaren hazırlanıp kış döneminde tüketebilmek için tarhana, turşu, reçel, salça, konserve çeşitleri ve bulgurluk buğday kaynatma işleri ile hazırlıklar tamamlanır. Yöre halkı genellikle pişirmesi, hazırlanması kolay, ambalajlı yemekleri kabul etmeyen, yöresel lezzetleri tercih eden ve her zaman evde yapılan yemeklerin daha makbul olduğu bir anlayış içindedir. Aşağıdaki Fotolarda evde yapılan yöresel lezzetlerden örnekler yer almaktadır (Foto 4.132).



Foto 4.132. Yöresel yemeklerden a) Toğga Çorbası b) Sac Kömbe c) Sögürme d) Bayram Kömbesinden bir görünüm.



Foto 4.133. Osmaniye iline özgü simitin görseli.

4.3.4. Spor Etkinlikleri, Şenlikler ve Festivaller

Atıcılık, Avcılık, Atletizm, Badminton, Basketbol, Beyzbol, Softbol, Bisiklet, Bocce, Bowling, Dart, Boks, Jimnastik, Hokey, Dağcılık, Geleneksel Spor Dalları, Gelişmekte Olan Spor Branşları, Güreş, Halk Oyunları, Hava Sporları, Hentbol, Herkes İçin Spor, İzcilik, Karate, Kick-Boks, Masa Tenisi, Muay-Thai, Okçuluk, Okul Sporları, Oryantring, Satranç, Su Altı Sporları, Taekwon-Do, Tenis, Üniversite Sporları, Voleybol, Vücut Geliştirme ve Fitness, Wu-Shu, Yüzme, Özel Sporlar, Engelliler Bedensel, Engelliler İşitme ve Engelliler Görme olmak üzere toplam 39 adet Spor Federasyonu ile temsilcisi, Osmaniye Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı olarak görev yapmakta ve faaliyetlere katılmaktadırlar.

Osmaniye ilinde yeni açılan Olimpik Yüzme Havuzu da ilin önemli bir ihtiyacını karşılamış ve ulusal müsabakalarda kullanılmaya başlanmıştır (Foto 4.134).

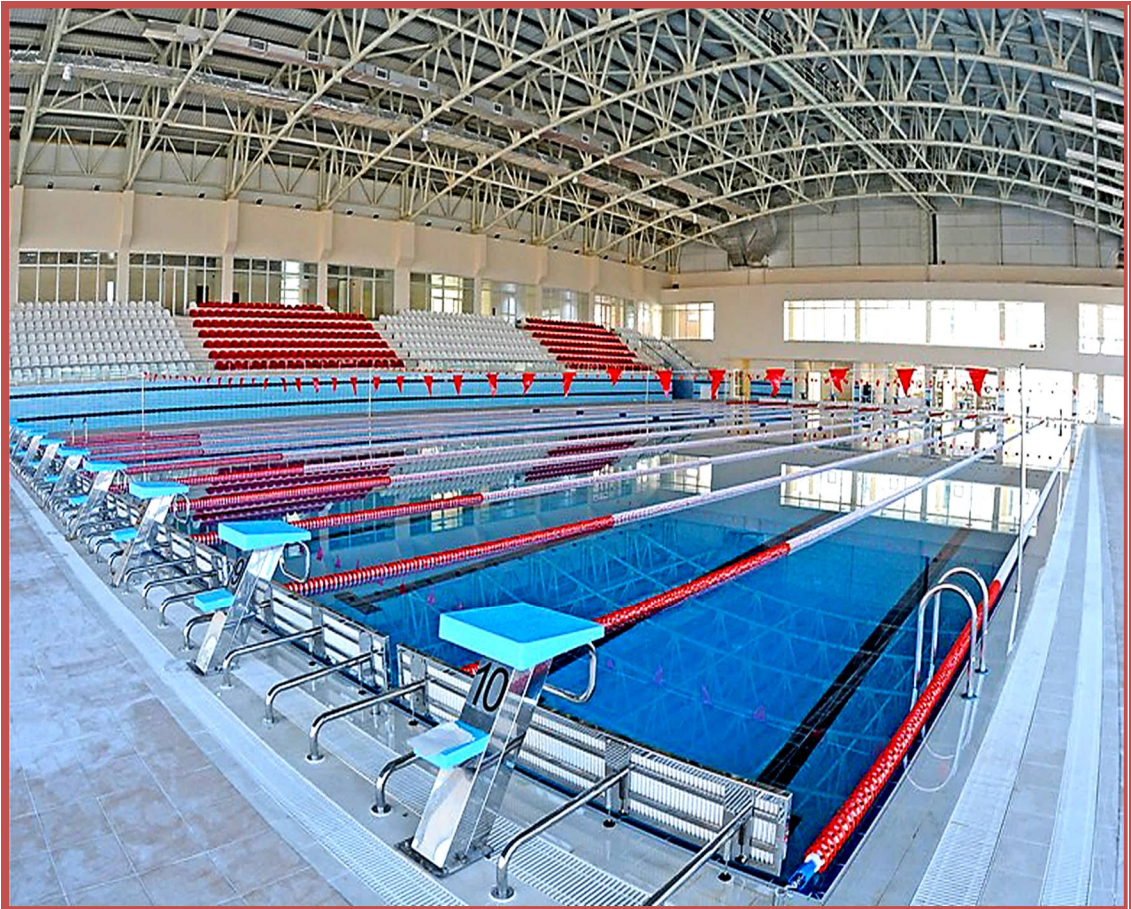


Foto 4.134. Osmaniye Olimpik Yüzme Havuzundan bir görünüm. (02.04.2016, <http://www.medyagazete.com>)

Tablo 4.16. Osmaniye ili ve ilçelerinde düzenli olarak yapılan etkinlikler.
(Osmaniye İl Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü verileri (2016)).

Etkinlik Adı	Düzenlendiği Tarih	Düzenlendiği Yer
Aşık Feymani Şenlikleri	Eylül 2. Hafta	Merkez/OSMANİYE
Atatürk'ün Osmaniye'ye Gelişi	16 Ocak	Merkez/OSMANİYE
Çukurova Aşıklar Bayramı	Ekim 1. Hafta	Merkez/OSMANİYE
Delağra Güç ve Spor Şenliği	Nisan 4. Hafta	Kadirli/OSMANİYE
Düziçi İlçesinin Kurtuluş Etkinliği	28 Mart	Düziçi/OSMANİYE
Ekmek Ödüllü Şiir Yarışması	Nisan 4. Hafta	Merkez/OSMANİYE
Fıstık Festivali	Eylül 4. Hafta	Merkez/OSMANİYE
Kadirli İlçesinin Kurtuluş Etkinliği	7 Mart	Kadirli/OSMANİYE
Karacaoğlan Şenlikleri	Mart 4. Hafta	Düziçi/OSMANİYE
Karaoğlanoğlu Koşusu	20 Temmuz	Merkez/OSMANİYE
Karatepe Kültür ve Sanat Festivali	Ekim 4. Hafta	Kadirli/OSMANİYE
Kiraz Şenliği	Haziran 1. Hafta	Hasanbeyli/OSMANİYE
Off-Road Yarışları	Nisan Ayı	Merkez/OSMANİYE
Osmaniye Güvercin Festivali	Şubat 2. Hafta	Merkez/OSMANİYE
Osmaniye İlinin Kurtuluş Etkinliği	7 Ocak	Merkez/OSMANİYE
Tek Kurşunda Trap Atıcılığı Müsabakası	Mayıs 2. Hafta	Merkez/OSMANİYE
Tırşik Festivali	Mart 4. Hafta	Merkez/OSMANİYE
Toprakkale İlçesinin Kurtuluş Etkinliği	29 Aralık	Toprakkale/OSMANİYE
Turp Festivali	Ocak 2. Hafta	Kadirli/OSMANİYE
Zorkun Yayla Şenlikleri	Ağustos 2. Hafta	Merkez/OSMANİYE

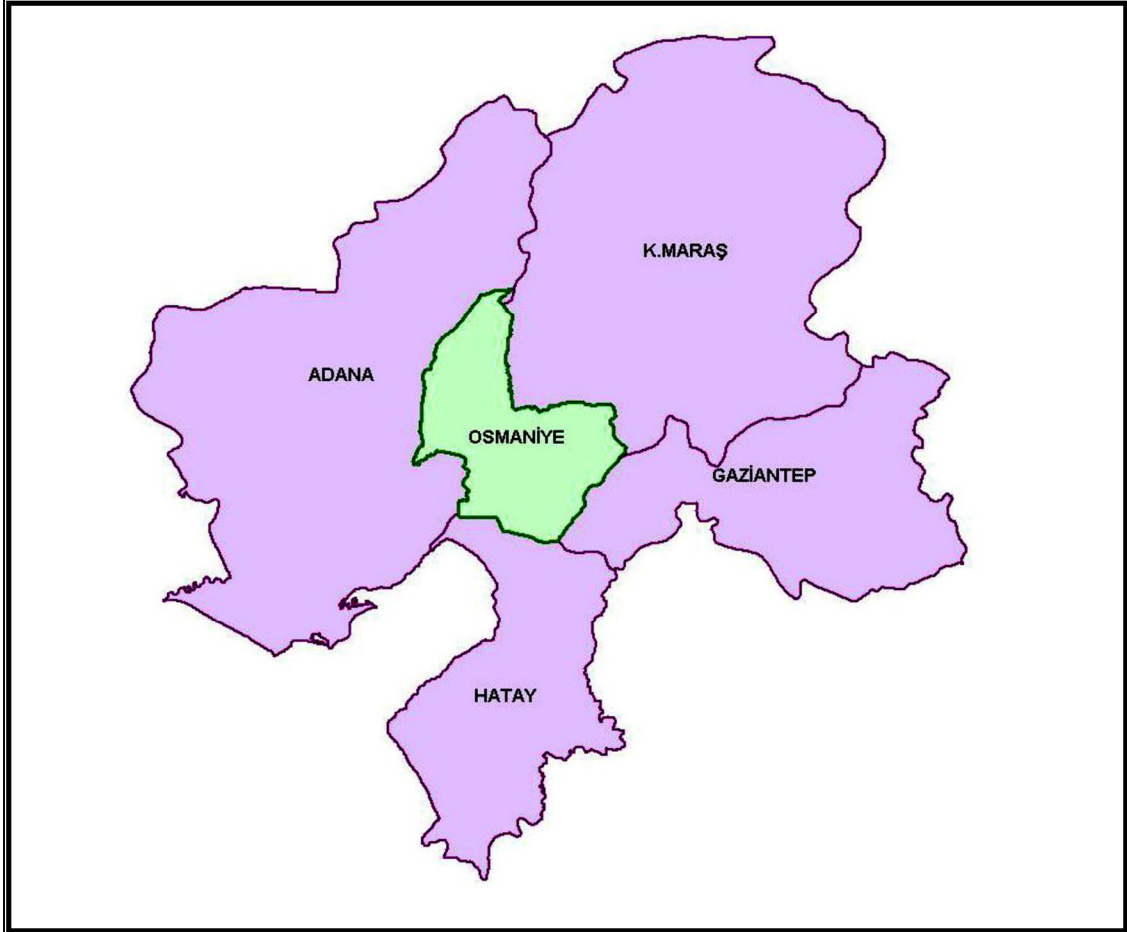
Turizm varlıklarının en büyük yoğunlaşması kültür turizmi alanında ortaya çıkmaktadır. Osmaniye pek çok değişik medeniyetin tarihi mirasından izler taşıyan bir yöredir. Özellikle ticaret yollarının ve sınır boylarının korunması amacıyla askeri yapıların ve kalelerin inşa edildiği bir bölgedir.

4.4. Ulaşım

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de yerleşim birimlerinin buldukları konumların çevresiyle etkileşimi ve birçok açıdan gelişimi ulaşım ile doğrudan ilişkilidir. Herhangi bir alanda turizmin gelişmesi için ulaşım imkânlarının çok iyi olması gerekmektedir. Osmaniye ili de önemli ulaşım yollarının güzergâhları üzerinde olmasına rağmen, tanıtım yetersizlikleri, mevcut turizm potansiyelini insanların

kullanımına açılmaması nedeniyle insanların transit geçiş olarak kullandığı bir şehir durumundadır.

Osmaniye, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgeleri arasında yapılan ulaşım faaliyetlerinin önemli geçiş noktası konumundadır. İl merkezinden geçen D-400 karayolu ile Akdeniz ile Güneydoğu Anadolu Bölgeleri birbirine bağlanmakta bu da turizm açısından Osmaniye'yi önemli bir konuma getirmektedir. Osmaniye ili özellikle, Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep illeriyle doğrudan bağlantısı olan bir durumdur. (Şekil 4.9).



Şekil 4.11. Osmaniye iline komşu olan illeri gösteren harita. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Osmaniye ilinde havalimanı bulunmamasıyla birlikte kendisine komşu olan illerin hepsinde havalimanı bulunmaktadır. Bu havalimanlarına uzaklıkları ise; Osmaniye-Kahramanmaraş Havalimanı arası 108 km, Osmaniye-Gaziantep Havalimanı arası 158 km, Osmaniye-Adana Havalimanı arası 101 km, Osmaniye-Hatay Havalimanı arası 136 km mesafe bulunmaktadır (24.03.2016, <http://www.illerarasimesafe.com>)

Osmaniye ilinde deniz limanı bulunmamasıyla birlikte kendisine yakın uzaklıkta olan illerden Hatay ve Mersin illerinde liman bulunmaktadır. Bu limanların uzaklıkları ise; Osmaniye – Hatay İskenderun Limanı arası 71 km, Osmaniye – Mersin Limanı arası 174 km mesafe bulunmaktadır (24.03.2016, <http://www.illerarasimesafe.com>)

Özellikle Mersin limanından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine gidilebilmektedir. Ayrıca iki limandan da uluslararası taşımacılık faaliyeti yapılabilmesi de Osmaniye'de ihracat yapan sanayi kuruluşları için hayati bir önem taşımaktadır.

Osmaniye ilinin karayolu ulaşım hizmetlerini sağlayan Otogar daha önceleri şu an ki Yeni Belediye binasının olduğu alanda yer almaktayken, günümüzde yapımı tamamlanıp hizmete açılmış olan yeni stratejik konumu, otobana giriş gişelerine çok yakın olması, geniş bir alana sahip olması, modern mimarisiyle Yeni Osmaniye Şehirlerarası Otobüs Terminali ile sağlanmaktadır. (Foto 4.135).

Yeni yapılmış olan Osmaniye Şehirlerarası Otobüs Terminali 7 Ocak 2011 tarihinde Osmaniye'nin Kurtuluş gününde hizmete açılmıştır. 12 adet otobüs peronu, 18 adet bilet satış bürosu ve 26 adet firma bulunmaktadır. 32000 m²'lik alana kurulu olan otobüs terminalinin 6000 m²'lik alanı kapalı, 26000 m²'lik alanı açıktır.



Foto 4.135. Yeni yapılan Osmaniye Şehirlerarası Otobüs Terminali yolcu giriş kapısı.

Osmaniye Tren Garı 1 Kasım 1913 tarihinde açılan 2424 km'lik Anadolu-Bağdat demir yolunun önemli duraklarından biridir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesini, Akdeniz ve İç Anadolu'ya bağlayan önemli bir kavşak durumundadır. Halen Hatay İskenderun Demir Çelik Fabrikası ile Sivas-Çetinkaya arasında süren demir cevheri taşımacılığının geçiş noktalarından birisidir.(22.02.2016, <http://osmaniyeili-80.tr.gg>).

Osmaniye il merkezi ile demir yolu bağlantısı olan ilçeler ise Bahçe, Düziçi ve Toprakkale'dir. Osmaniye il merkezinden günlük olarak Adana, Mersin, Gaziantep-İslahiye güzergâhlarına düzenli olarak yolu treni seferleri yapılmaktadır. Osmaniye ili sınırları içerisinde yer alan demiryolu uzunluğu 61 km'dir. Günlük ortalama 300 kişinin seyahat ettiği tren garında, her gün 4 yolcu treni ve 24 yük treni seferi düzenlenmektedir. 2015 yılında restore edilen gar aslına uygun bir şekilde yenilenmiştir. (TCDD Osmaniye Gar Müdürlüğü, 2016).



Foto 4.136. Osmaniye il merkezinde bulunan Tren Garı binasından bir görünüm. (21.03.2016, <http://www.demiryolcuuz.com>).



Foto 4.137. Osmaniye Tren Garından bir görünüm.

4.5. Konaklama ve Organizasyon

Turizm sektörünün üç önemli yapıtaşı olan unsurların başında konaklama tesisleri, yeme-içme tesisleri ve seyahat acenteleri gelmektedir. Turizm organizasyonları için seyahat acenteleri, turistleri turizm konusunda bilgilendirerek çeşitli tur organizasyonları oluşturarak, turizm amaçlı konaklama, ulaşım gibi çeşitli faaliyetleri turistlere sunmakla sorumludurlar. Osmaniye ilinde konaklamada ve turizm etkinliklerini yerine getirmede etkili bir rol alabilecek 12 adet A Grubu Seyahat Acentesi bulunmaktadır. Bu acentelerin 2 tanesi Düziçi ilçesinde, 10 tanesi ise Merkez ilçede yer almaktadır (Tablo 4.17).

Tablo 4.17. Osmaniye ilinde bulunan seyahat acenteleri
(Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2017)).

Seyahat Acentesi	Grubu	Bulunduğu Yer
Cebelibereket Turizm	A	Merkez /Osmaniye
Çubukcu Turizm	A	Merkez /Osmaniye
Kastabala Turizm	A	Merkez /Osmaniye
Master Yed Turizm	A	Merkez /Osmaniye
Osair Turizm	A	Merkez /Osmaniye
Platin Turizm-1	A	Merkez /Osmaniye
Platin Turizm-2	A	Düziçi /Osmaniye
Puan Tur Turizm	A	Merkez /Osmaniye
Sumru Turizm	A	Merkez /Osmaniye
Şaban Hoca Fes Turizm	A	Merkez /Osmaniye
Şifa Turizm	A	Düziçi/Osmaniye
Tur 80 Turizm	A	Merkez /Osmaniye

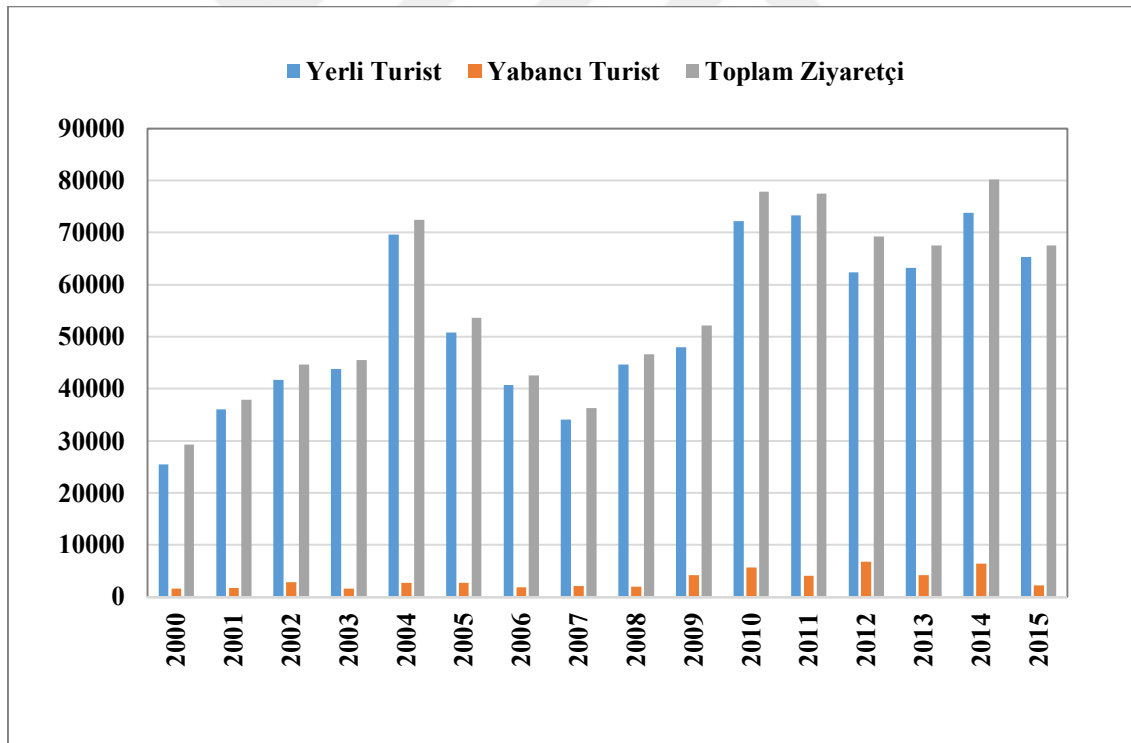
Osmaniye ili değişik turizm imkânlarına sahip olmasına rağmen konaklama hizmetleri çok gelişmemiştir. Turistik tesislerin yetersizliği ve konfor konusunda görülen eksiklikler, turistlerin Osmaniye iline yönelik turizm tercihlerini olumsuz etkilemektedir. Mevcut tesislerin dışında, yeni modern turistik tesislerle birlikte, bu tesislerde çalışacak olan iyi bir eğitim almış konusunda uzman personel eksikliğinin giderilmesi, tesislerde turistlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek ünitelerin eksiksiz yapılması da büyük önem taşımaktadır. Osmaniye ili, sadece bir turizm türünde değil birçok turizm dalında gelecek ziyaretçilerine değişik seçenekler sunabilecek kapasitede bir alandır. Özellikle doğa ve kültür turizminin birçok dalına hitap edecek potansiyeli bünyesinde barındırmaktadır.

Osmaniye iline gelen turist sayısında uzun yıllar değerlerine bakıldığında, il verilerinde ki dalgalanmalara neden olan etkenlerin başında çevre ülkelerle ilişkiler, çevre ülkelerde ki iç karışıklıklar, ekonomik etkenler, siyasi gelişmeler ve terör olayları gelmektedir. Osmaniye iline uzun yıllar boyunca gelen yerli yabancı turist sayılarına baktığımızda yabancı turist sayılarının düşük olduğu görülmektedir. İlde özellikle 2007-2010 yılları arası turist sayılarında düzenli bir artış olsa da 2010-2013 yılları arasında yeniden sayılarda düşüşler gözlenmiştir. 2014 yılında artış gözlenirse de tekrardan 2015 yılında özellikle yabancı turist sayılarında büyük bir düşüş görülmüştür (Tablo 4.18).

Tablo 4.18. Osmaniye iline 2000-2015 yılları arasında gelen Yerli-Yabancı turist sayıları (01.03.2016, <http://www.osmaniyekulturturizm.gov.tr>).

Yıllar	Yerli Turist	Yabancı Turist	Toplam (Kişi)
2000	25570	1711	29281
2001	36101	1790	37891
2002	41784	2911	44695
2003	43917	1679	45596
2004	69727	2802	72529
2005	50891	2808	53699
2006	40776	1870	42646
2007	34167	2163	36330
2008	44688	2017	46705
2009	48002	4261	52263
2010	72276	5666	77942
2011	73330	4177	77507
2012	62445	6829	69274
2013	63275	4305	67580
2014	73818	6416	80234
2015	65351	2271	67622

Osmaniye iline gelen turist sayısında 2000-2015 yılları arasında yerli yabancı turist sayılarında ki değişim grafiği aşağıda verilmiştir (Grafik 4.3).



Grafik 4.3. Osmaniye iline gelen turist sayısında yıllara göre meydana gelen değişimler.

Osmaniye ilinde bulunan oteller ve turistik tesislerde konaklayan yerli ve yabancı turist sayılarının yıllara göre toplam miktarları aşağıdaki tabloda görülmektedir. (Tablo 4.19).

Tablo 4.19. Osmaniye ilinde 2007-2015 yılları arasında otellerde konaklayan toplam turist sayıları (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2016).)

Otel Adı	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Andırın Oteli	616	1259	930	922	1021	967	855	1091	701
Büyük Osmaniye Oteli	-	-	-	-	5906	10313	10245	10031	12291
Çınar Oteli	9647	11179	11210	11287	12420	11057	13927	12968	8873
Güney Oteli	353	392	1796	365	312	336	2601	3076	2893
Karatepe Park Otel	-	-	-	-	-	-	-	3455	4793
Sülemiş Turistik Tesisi	7734	12064	8632	10140	10064	3758	3362	2778	1232
Şahin Oteli	7725	8895	7811	22866	15476	15414	14637	11166	13615
Uçar Oteli	-	-	-	7500	7650	5276	5712	5950	6400
Toplam	26075	33789	30379	53080	52849	47121	51339	50515	50798

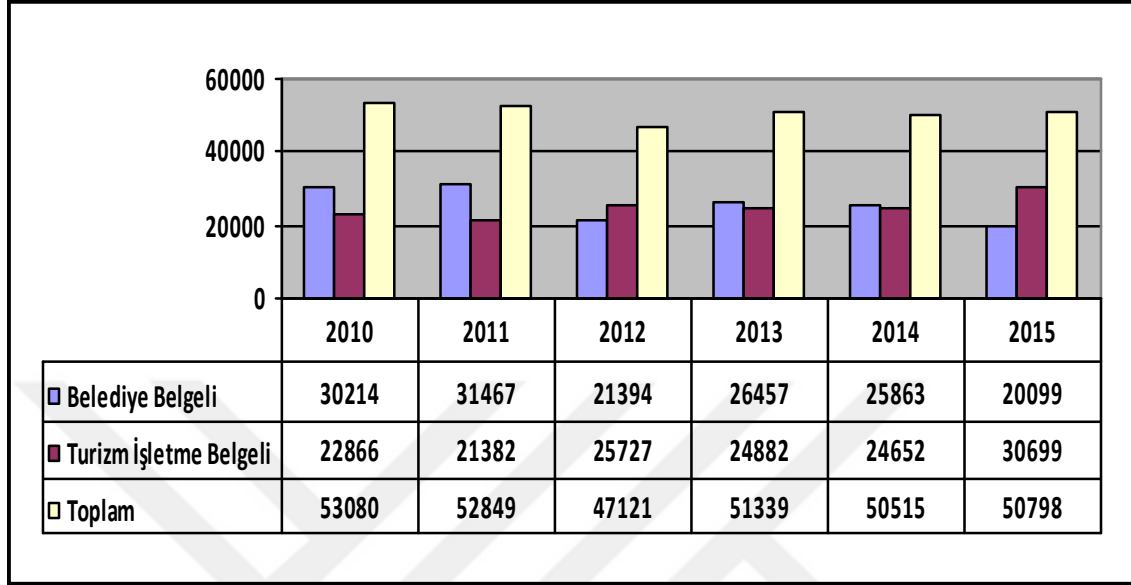
4.5.1. Turizm ve Belediye İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri

Osmaniye ilinde 2015 yılı sonu itibarıyla 3 adet Turizm İşletme Belgeli ve 8 adet Belediye İşletme Belgeli olmak üzere toplam 11 adet konaklama tesisi bulunmaktadır (Tablo 4.20). Bu Turizm İşletme Belgeli Tesislerden, Büyük Osmaniye Oteli ile Şahin Oteli il merkezinde, Karatepe Park Oteli ise Kadirli ilçesinde yer almaktadır. Osmaniye il merkezinde bulunan Büyük Osmaniye Oteli 5 yıldızlı olup bu sınıfta yer alan tek oteldir, yine il merkezinde yer alan Şahin Oteli ise 2 yıldızlı olup daha çok kentsel turizm taleplerine hizmet vermektedirler. Kadirli ilçesinde bulunan Karatepe Park Otel ise 3 yıldızlı bir otel özelliğindedir. Belediye İşletme Belgeli Oteller ve tesislerinde birçoğu il merkezinde yer almaktadır. Düziçi ilçesinde Haruniye Kaplıcası Tesisleri ile Kadirli ilçesinde olan Sülemiş Turistik Tesisleri dışında kalan tüm tesisler il merkezinde yer almaktadır. Osmaniye'nin diğer ilçelerinde de konaklama tesisleri eksiklikleri gözlemlenmiştir. İl geneli tüm konaklama tesislerinin toplam oda sayısının 450 adet, yatak sayısının ise 903 adet kapasiteyle ziyaretçilerine hizmet verdiği saptanmıştır (Tablo 4.20).

Tablo 4.20. Osmaniye ilinde bulunan oteller ve turistik tesisler (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2016).)

Otel Adı	Belge Adı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Sınıf
Andırın Oteli	Belediye	15	39	2. Sınıf
Butik Oteli	Belediye	12	24	3. Sınıf
Büyük Osmaniye Oteli	Turizm İşletme	100	200	5 Yıldız
Çınar Oteli	Belediye	27	60	2. Sınıf
Gökkaya Oteli	Belediye	12	24	3. Sınıf
Güney Oteli	Belediye	11	24	3. Sınıf
Haruniye Kaplıcası	Belediye	92	184	3. Sınıf
Karatepe Park Otel	Turizm İşletme	51	102	3 Yıldız

Sülemiş Turistik Tesisi	Belediye	40	76	1. Sınıf
Şahin Otel	Turizm İşletme	65	120	2 Yıldız
Uçar Otel	Belediye	25	50	3. Sınıf
Toplam	-	450	903	-



Grafik 4.4. Osmaniye ilinde bulunan Belediye ve Turizm İşletme Belgeli tesislerde konaklayan turist sayılarında yıllara göre değişimler (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri (2016)).

Konaklama tesisleri içerisinde en fazla oda ve yatak kapasitesine sahip olanı 5 yıldızlı olan Büyük Osmaniye Otelidir. 2011 yılında hizmete giren Büyük Osmaniye Otel, 100 oda ve 200 yatak kapasitesi ile ilde en çok turist konaklayabileceği tesis konumundadır (Foto 4.138).



Foto 4.138. Büyük Osmaniye Otelinin ön cephesinden bir görünüm (25.03.2016, www.tripadvisor.com).

Kadirli ilçesinde bulunan Sülemiş Turistik Tesisi 1. Sınıf Belediye İşletme Belgeli olup 40 adet oda, 76 adet yatak sayısı ile ziyaretçilerine hizmet vermektedir. (Foto 4.139).



Foto 4.139. Kadirli ilçesinde yer alan Sülemiş Turistik Tesisleri (29.02.2016) (earth.google.com).

Yine Kadirli ilçesinde bulunan Karatepe Park Otel'de 2014 yılında işletmeye açılmış, Turizm İşletme Belgeli olup 51 adet oda, 102 adet yatak sayısı ile ziyaretçilerine hizmet vermektedir. (Foto 4.140).



Foto 4.140. Kadirli ilçesinde yer alan Karatepe Park Otel. (25.02.2016) (<https://files.bookinturkey.com>).

4.5.2. Kampinger

Kamping alanları, daha çok insanların doğa ile iç içe olmayı tercih ettikleri alanlardır. Genellikle spor amaçlı kullanıma açık olan, gençlere yönelik faaliyetlerin yapıldığı, çoğunlukla ücretsiz konaklama tesisleridir. Bu alanlar çoğunlukla sabit konaklama imkânlarını sunabildikleri gibi geçici süre konaklama yapabilmek için de çok uygun yerlerdir. Özellikle doğal güzellikler içerisinde yer alan kamping alanlarında bulunan flora ve fauna çeşitliliği de kamping merkezlerine ayrı bir ayrıcalık katmaktadır.

Osmaniye il sınırlarında kamping faaliyetlerinin yapılabileceği alanlar sırasıyla; 1000 kişilik kapasitesiyle Karatepe Aslantaş-Milli Parkı, 1600 kişilik kapasitesiyle Zorkun Yaylası Şenlik Tepesi, 100 kişilik kapasitesiyle Aslantaş Su Sporları Merkezi, 300 kişilik kapasitesiyle Haruniye Kaplıcası Tesisleri, 600 kişilik kapasitesiyle Çift Mazı Ormanı İçi Mesire Alanı, 5000 kişilik kapasitesiyle Osmaniye Kent Ormanı, 1500 kişilik kapasitesiyle Karaçay Mesire Alanı önemli kamping alanlarıdır. Bu alanlarda gölgelik alanlar, karavan için uygun park alanları, tuvalet, lavabo, yiyecekleri pişirme imkânları, bulaşık yıkama alanları, oyun alanları mevcut bir durumdadır (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2015).

5. ARAŞTIRMA SAHASINDA KAYNAKLARIN TURİZM AMAÇLI KULLANIMI

5.1. Başlıca Turizm Mekânları

Osmaniye ili birçok turizm türüne imkân sağlayan bir alandır. Fakat bu turizm değerlerine sahip olmasına rağmen il genelinde mevcut konaklama tesisleri, organizasyon olanakları, tanıtım yetersizlikleri ve turizm bilincinin yörede tam oluşmaması nedeniyle hâkim bir turizm türü henüz alanda tam oluşmamıştır. Yine de araştırma sahasının tarihi, kültürel, doğal güzelliklerinin ulusal ve uluslararası bilinirliğinin turizm faaliyetlerine dönüştürülebilmesi için alt yapı imkânlarının artırılması gerekmektedir.

Osmaniye ili tarihi ve kültürel derinliği, doğal güzellikleri, yaylaları ve zengin mutfak kültürü, önemli ulaştırma ağlarını birbirine bağlayan konumu gibi özellikleri dolayısı ile bir coğrafyanın turizm sektöründen yararlanabilmesi için gerekli cazibe unsurlarına sahiptir. Mevcut durumda her ne kadar turizm sektörü katma değer ve istihdam olanakları açısından ileri bir konuma sahip olmasa da şehrin ulaşım eksenleri üzerindeki stratejik konumu etkili bir turizm stratejisinin çok kısa bir sürede olumlu etkilerinin görülebilmesine imkân tanıyacak bir ekonomik potansiyel barındırmaktadır. Turizm varlıklarının tanımlanması, uygun cazibe unsurlarıyla desteklemeleri ve ekonomiye kazandırılmaları, fiziki altyapı eksikliklerinin hızla giderilmesi ve özellikle konaklama kapasitesinin nitelik ve nicelik bakımından hızla geliştirilmesi gibi stratejiler Osmaniye turizm sektörünün gelişme aşamasına en uygun çözüm yollarıdır (Doğaka Osmaniye Turizm Stratejisi Eylem Planı, 2011: 10).

Osmaniye ilinin turizm potansiyelinin belirli stratejiler içerisinde değerlendirilmesi ile bünyesinde birçok turizm türüne hitap eden turistik alanlar bulundurmaktadır. Bu turizm mekânlarının başında yaylaları, bölgenin tarihine ışık tutan kaleleri, dağcılık, kuş gözlem alanları, kelebek gözlem alanları, foto safari alanları, off road alanları, doğa yürüyüş alanları (Trekking), av alanları, yaban hayatı gözlem alanları gelmektedir.

5.1.1. Turizm Merkezleri

Osmaniye il sınırları içerisinde 3 adet termal kaynak bulunmasına rağmen Termal Turizm Merkezi konumunda olan sadece Haruniye Kaplıcaları bulunmaktadır.

5.1.1.1. Haruniye Termal Turizm Merkezi

Araştırma sahası Hatay-Kahramanmaraş oluşuna yakın bir alanda bulunduğundan faylarla kat edilmiştir. Kaplıca kaynakları çevresinde, kalker ve serpantinler geniş alanlar kaplamaktadır. Bunun yanında ana kaynak çevresinde konglomera formasyonları da yer almaktadır. Kalker tabakalar kuzeydoğu-güneybatı (NE-SW) doğrultusunda uzanmaktadır. Kaplıca suları doğu-batı (E-W) doğrultulu bir faydan çıkmaktadır. Yörede Kuvaterner'e ait travertenler de oluşmuştur. Bu oluşuklar Ceyhan vadisi tabanında, özellikle fay hatlarını takip ederek yüzeye çıkan kaynaklar tarafından meydana getirilmişlerdir. Nurhak dağından doğan Ceyhan Nehri, Kahramanmaraş yakınlarında Aksu Çayı ile birleştikten sonra, Nur dağları ile Toros dağlarını derin bir şekilde yarmış olduğu vadi ile birlikte birbirinden ayırır. Bu kesimde Ceyhan nehri üzerine kurulmuş Berke Barajında 2001 yılından itibaren elektrik

üretimine başlanmıştır. Haruniye Kaplıcası, Berke Barajından yaklaşık 2 km aşağıda Ceyhan Nehrinin yatağına derin bir şekilde gömüldüğü alanda bulunur (Tıraş, 2004: 98-99).



Foto 5.1. Düziçi ilçesinde yer alan Haruniye Kaplıca Turistik Tesisleri (Osmaniye İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı, 2012: 64).

Kaplıca, Ceyhan nehri kıyısında ağaçlarla kaplı bir alanda bulunmaktadır. Harika bir manzaraya sahip olan kaplıcada ruhsal yönden de sağlığınıza kavuşabilirsiniz. Kaplıca tesisi Aslantaş Barajı'nın rezervuarının sonunda, Berke Barajı aksının 2.5 km'lik yatağında yer almasından dolayı manzarası yönünden güzelliğine güzellik katmaktadır. Kaplıca, hem tertemiz havası hem de doğal güzelliği ile sağlığınıza sağlık katacaktır. Eskiden sadece yaz aylarında hizmet veren kaplıca artık dört mevsim hizmet vermektedir. Haruniye Kaplıcası, Osmaniye ilinin, Düziçi ilçesinin 15 km kuzeyinde, Kuşçu köyü sınırları içinde Düldül Dağı eteklerinde yer almaktadır. Kaplıca alanı, Osmaniye il merkezine 57 km Adana iline 143 km uzaklıktadır. Kaplıca alanı deniz seviyesinden 620 m yüksekliktedir. Haruniye Kaplıcası'na gitmek için eğer kara yolunu seçiyorsanız, önemli uluslararası yollardan olan TEM otoyolu ve D-400 karayolunun kesişim noktasında bulunma dolayı oldukça kolaylık sağlayacaktır. Eğer kaplıcaya gitmek için demir yolunu tercih ediyorsanız Osmaniye il merkezinden geçen demir yolunu kullanabilirsiniz. Eğer hava yolunu tercih ediyorsanız Adana ve Gaziantep havaalanlarına bir saat mesafededir. Haruniye kaplıcaları suyu sıcaklığı 32 °C'dir. Kimyasal özellikleri bakımından Kalsiyum, magnezyum, sülfür, sülfat, bikarbonatlı termal sular, aynı zamanda 4 mg/lt florür, 332 mg/lt karbondioksit içermekte olup radyoaktif özelliğe sahiptir. Kaplıca suyunun PH değeri 6.0-7.0 arasındadır. Toplam mineralizasyonu 1150-1190 mg/lt arasında değişmektedir. Haruniye kaplıcasının faydaları arasında ; Kaplıca suyu özellikle romatizma rahatsızlıklarına iyi gelmektedir, deri rahatsızlıklarında olumlu etkisi görülür, sinirsel hastalıklar ile kadın hastalıklarında şifa sağlar, beslenme bozukluğunda olumlu etkisi görülmektedir, Karaciğer ve safra kesesi rahatsızlıklarında olumlu etkisi görülmektedir, Mide ve bağırsak hastalıklarına faydalı olduğu görülmüştür (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

Haruniye Kaplıcası Termal Turizm Tesisi 92 oda 184 yatak sayısı ile turistlere hizmet vermektedir. Haruniye Kaplıca tesisleri 2012 yılında Osmaniye Valiliğinin öncülüğünde komple yenilenerek turizme yeniden kazandırılmıştır.

5.2. Rekreasyon Alanları

Osmaniye ili, bulunduğu özel ve matematik konumu, mevcut jeomorfolojik yapısı, elverişli iklim özellikleri, zengin bitki örtüsü ile geniş rekreasyon alanlarına sahip olan bir alandır. Birçok doğal güzeleğe sahip olan ilde, dört mevsim bu rekreasyon alanlarına ilgi olmaktadır. İlde kış mevsiminin çok sert geçmemesi de bu alanlara talebin yoğun olmasında etkili olmaktadır. Yine de bu tür alanların en kalabalık olduğu aylar ilkbahar ile yaz aylarıdır. Özellikle orman içi dinlenme alanları ve mesire yerleri en çok tercih edilen yerlerin başında gelmektedir.

Osmaniye, genelde bir tarım kenti niteliğinde olması nedeniyle konut bölgeleri ile tarımsal kullanımlar iç içe girmiştir. Buna kamu kuruluşlarına ait bahçe, fidanlık gibi unsurlar eklendiğinde kent içi yeşil alan miktarı görünüşte artış göstermektedir. Ancak organize olmuş yeşil alanların miktarı genel yeşil alanlar içerisinde oldukça azdır. (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2011).

Kişi başına düşen yeşil alan bakımından en düşük oran 0.94 m² ile Düziçi ilçesinde, en yüksek oran ise 33.51 m² ile Hasanbeyli ilçesinde bulunmaktadır (Tablo 5.1).

Tablo 5.1. Osmaniye ilinde kişi başına düşen yeşil alan ve kentsel yeşil alan yüzölçümü sayıları. (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu (2011)).

Belediye Adı	Kişi Başına Düşen Yeşil Alan (m ²)	Kentsel Yeşil Alan Yüzölçümü (m ²)
Osmaniye Belediyesi	1.84	405.000
Kadirli Belediyesi	20.30	224.340
Bahçe Belediyesi	7	133.000
Hasanbeyli Belediyesi	33.51	335.106
Düziçi Belediyesi	0.94	37.028
Sumbas Belediyesi	14	29.400
Toprakkale Belediyesi	24	204.500

5.2.1. Kent İçi Parklar

Kent içinde toplam 106 adet park bulunmaktadır. Bu parkların toplam yeşil alan miktarı 431.810 m²'dir. Osmaniye kent merkezi nüfusunun 2014 yılı verilerine göre 218.531 kişi olması nedeniyle kent merkezinde kişi başına düşen yeşil alan oranı 1.98 m²'dir (Osmaniye Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü Verileri, 2015).

5.2.1.1. Masal Park Projesi

Osmaniye Belediyesinin yapımına devam ettiği Masal Park Projesi de Beşeri çekicilikler içerisinde önemli bir çalışma olarak görülmektedir. 55000 m²'lik bir alana yapılması planlanan masal park sadece il içinden değil, çevre illerden de ziyaretçi çekebilecek cazibeye sahip alan olmaya aday bir projedir.



Foto 5.2. Osmaniye il merkezinde bulunan Masal Park alanından bir görünüm.

Eski fidanlık arazisi üzerinde yaklaşık 55 dönümlük bir arazide yapılacak olan Osmaniye Masal Park Projesinin tanıtım merkezini her gün yüzlerce kişi ziyaret etmektedir. Masal Parkın prototipi gerçeğini aratmayacak kadar büyük görünüyor. Özellikle çocukların büyük beğenisini toplayan parkın tanıtım merkezi şimdiden Osmaniye'nin sosyal hayatına katkı yapmaya başladığı görülmektedir.



Foto 5.3. Osmaniye il merkezinde bulunan Masal Park girişinden bir görünüm.

Osmaniye Belediyesinin yapımına devam ettiği, Osmaniye Masal Park projesi, Osmaniye'nin sosyal hayatında ve bölgesel yaşam merkezi olma yolunda çok büyük bir işlevinin olacağı ve ilin turizm faaliyetlerine canlılık getirebileceği bir çalışmadır. Projenin temel hedefinin Osmaniye şehrinin sosyal imkânlarını arttırarak, vatandaşların aileleri ile birlikte güzel vakit geçirebileceği ve mutlu anılar kazanacağı, büyük bir aktivite alanı oluşturmak istenmektedir. Masal Park projesi bünyesinde Türkiye'nin 7 bölgesini her yönünün tanıtılmaya çalışılacağı, kullanılacak öğelerde tarihi ve kültürel öğelere büyük hassasiyet gösterileceği projeden sorumlu yetkililerce dile getirilmektedir. (Osmaniye Belediyesi, 2015).



Foto 5.4. Osmaniye il merkezinde bulunan Masal Park içerisinde bir görünüm.

Masal Park projesi kentin en çok ulaşım bağlantısı olan, Osmaniye Valiliğinin hemen yanı başı olan bir noktaya konuşlandırılmıştır. Toplamda 55 dönümlük arazi üzerinde Masal Parkı Giriş Kalesi ve buluşma Meydanı, 500 araçlık açık otopark, giriş alanında 24 adet tematik dükkândan oluşan alışveriş sokağı, toplam 11 adet dev Türk masal kahramanı heykeli, içlerinde Galata Serbest Düşüş Kulesi, Van Göl Canavarı Roller Coaster, Pamukkale Splash Su Oyunu, Anadolu Rüyası, Nuh'un Gemisi, Karadeniz Bot Gezintisi oyunlarının da bulunduğu toplam 12 adet atraksiyon, çocuklar için 2 adet interaktif su oyunu alanı (Sprayville), 6 adet soft play oyun alanı, dev dijital oyun alanı, 2 adet dev tırmanma oyun alanı, 1 adet amfi tiyatro, 1 adet 7D Sinema şeklinde alanların yapılması planlanmıştır (Osmaniye Belediyesi, 2015).

5.2.1.2. Rahime Hatun Meydanı Park Alanı

7 Ocak 2012 yılında açılışı yapılan meydan 6354 m²'lik bir alana sahiptir. Rahime Hatun Meydanı Park alanının alt kısmında da 120 araçlık oto park bulunmaktadır. Osmaniye il merkezinin çarşısında bulunmaktadır. Kurtuluş Savaşı döneminin kadın şehitlerinden Osmaniye'nin gururu Onbaşı Rahime Hatun'un adı verilmiştir. Meydanın orta kısmında Rahime Hatunun anıtı bulunmaktadır.



Foto 5.5. Osmaniye il merkezinde bulunan Rahime Hatun Meydanından bir görünüm.

5.2.1.3. Şehit Piyade Kıdemli Albay Halil İbrahim Karaoğlanoğlu Parkı

Osmaniye'deki kentsel ölçekte hizmet sunan kent parkı niteliğindeki tek park alanı 4170 m²'lik bir alanda bulunan Şehit Piyade Albay Halil Karaoğlanoğlu Parkı'dır. D-400 karayolu üzerinde bulunan ve kentin merkezinde konumlanmış olan park, önceki yıllarda daha fazla alan kaplamaktayken zaman içinde artan yapılaşma sonucunda, politikalar sonucunda bugünkü halini almıştır. Alan büyüklüğü bakımından bir kent parkı niteliğinde olmamasına rağmen, kent sakinleri için bir odak noktası, yerleşmenin tümüne hizmet veren donatı alanı olması dolayısıyla kent parkı olarak tanımlanmıştır (Ergan, 2011: 94).



Foto 5.6. Osmaniye il merkezinde bulunan Şehit Piyade Kıdemli Albay Halil İbrahim Karaoğlanoğlu park alanından bir görünüm.

21 Temmuz 1974'te Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında şehit olan Piyade Kıdemli Albay Halil İbrahim Karaoğlanoğlu'nun adını taşıyan park alanı şehir merkezinde yer alır.



Foto 5.7. Osmaniye il merkezinde bulunan Şehit Piyade Kıdemli Albay Halil İbrahim Karaoğlanoğlu Parkının kuzey girişinden bir görünüm (12.02.2016, <http://www.osmaniye2023.com>).

5.2.1.4. 7 Ocak Park Alanı

Osmaniye kent merkezindeki mahalle parklarının örneklerinden biri 6050 m²'lik bir alanda bulunan ve kentteki tek iyi kalitedeki park olan 7 Ocak Parkı'dır. Park bünyesinde pergolalar, dinlenme alanları, iki adet çocuk oyun alanı, park alanı, iki adet yapı, aletli spor alanı ve suni gölet bulunmaktadır. Osmaniye genelindeki mahalle parkları içerisinde en çok alanı ve de fonksiyonu bünyesinde barındıran mahalle parkı 7 Ocak Parkı'dır (Ergan, 2011: 100).



Foto 5.8. Osmaniye merkez ilçede bulunan 7 Ocak Parkı. (14.02.2016, <http://osmaniyem.blogcu.com>).

6. ARAŞTIRMA SAHASINDA MEVCUT TURİZM TALEBİ

Osmaniye ili, doğal, kültürel, tarihi zenginlikleri ile turizm açısından zengin bir potansiyele sahiptir. İlin coğrafi konumu, elverişli iklimi, birçok eski medeniyete ev sahipliği yapması, tarihten günümüze önemli geçiş yolları üzerinde olması, çok çeşitli doğal güzelliklere sahip olması yapılabilecek turizm faaliyetlerini artırmaktadır. Ayrıca Osmaniye ilinde Geç Hitit, Asur, Pers, Grek, Roma, Bizans (Doğu Roma), Emevi, Abbasi, Selçuklu, Memlûkler, Ramazanoğulları, Dulkadiroğulları ve Osmanlı Devleti gibi birçok medeniyet tarafından yerleşim alanı olarak kullanılmış olması ile bu medeniyetlerden kalma birçok kültür mirası eseri de bünyesinde barındırmaktadır. İlde çok sayı da arkeolojik sit alanı mevcuttur. Bu alanlar ilin merkezinde ve diğer ilçelerin de yer almaktadır. Bu sit alanları içerisinde kaleler, ören yerleri, höyükler, mezarlar, kiliseler, antik kentler, su kemerleri, camiler yer almaktadır. Şehir merkezinde yer alan tarihi ve kültürel değere sahip eski sivil mimari yapılar da Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından koruma altına alınmış, bazıları da aslına uygun olarak restore edilerek turizme kazandırılmıştır.

Osmaniye ilinde el sanatlarında daha çok kilim dokumacılığı öne çıkmaktadır. Geleneksel kilim dokumacılığı özellikle Kooperatifler ve Halk Eğitim merkezlerinde yapılmaktadır. Yöre halkı gelenek, görenek, örf ve adetlerine bağlı bir yaşam biçimi vardır. İlin geçiş yolları üzerinde olması ile değişik yörelerden göç alması nedeniyle ilde zengin bir halk kültürü görülmektedir. Ayrıca il bünyesinde de doğal güzelliklerin başında gelen birçok yayla yerleşmesinin bulunması, bir adet Milli Parkın olması, Kuş Cennetinin olması da turistik çekiciliği artıran önemli değerlerdir.

6.1. Osmaniye İline Gelen Yerli ve Yabancı Turistlerin Geceleme Verileri

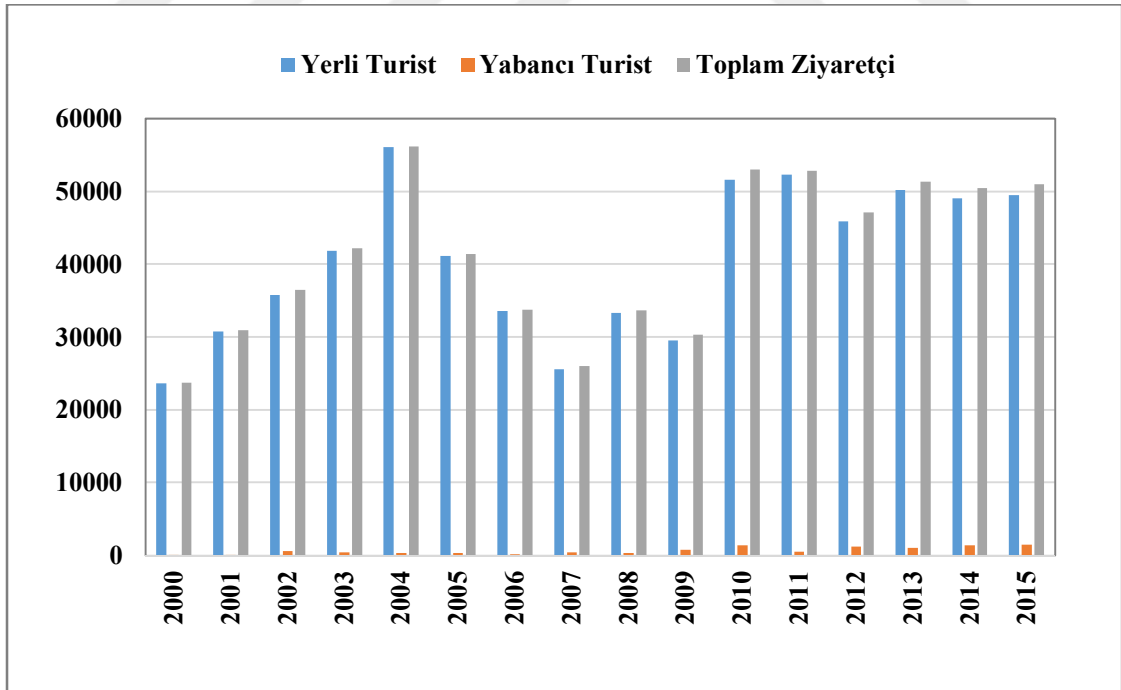
Osmaniye ilinde, turistlerin geceleme ile ilgili kayıtları İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden elde edilmiştir. Bu verilere göre Osmaniye ilinde geceleleyen turist sayısı yıllara göre farklılıklar göstermektedir (Tablo 6.1). Ayrıca Osmaniye ilinde geceleleyen yerli turist sayısının yabancı turist sayısına göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlere göre Osmaniye ilinin daha çok iç turizm faaliyetlerini yerine getirdiğini görülmektedir. Bu turist oranlarını ileri ki yıllarda dengeleyebilmek için, ilin yurtdışında tanıtımının yapılması, tesis imkânlarının artırılması, ilin doğal güzellikleri ile birlikte tarihi dokusu içerisinde yer alan turistik değerlerinin bilinirliğini artırıcı faaliyetler yapılmalıdır.

Osmaniye ilinde geceleleyen toplam turist sayısının en fazla olduğu yıl, 56.555 kişi ile 2004 yılı olmuştur. Yıllara göre en fazla yabancı turist 1458 kişi ile 2015 yılı, yıllara göre en fazla yerli turist ise 56.163 kişi ile 2004 yılında gerçekleşmiştir (Tablo 6.1).

Tablo 6.1. Osmaniye’de geceleleyen Yerli-Yabancı turist sayıları.
(Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, (2016).

Yıllar	Yerli Turist	Yabancı Turist	Toplam (Kişi)
2000	23655	117	23772
2001	30812	120	30932
2002	35846	645	36491
2003	41833	411	42244
2004	56163	392	56555
2005	41129	347	41476
2006	33582	200	33782
2007	25622	453	26075
2008	33321	375	33696
2009	29560	819	30379
2010	51664	1416	53080
2011	52324	525	52849
2012	45916	1205	47121
2013	50269	1070	51339
2014	49114	1397	50511
2015	49545	1458	51003

Osmaniye ilinde geceleleyen turist sayısında 2000-2015 yılları arasında yerli yabancı turist sayılarında ki değişim grafiği aşağıda verilmiştir (Grafik 6.1).



Grafik 6.1. Osmaniye ilinde geceleleyen yerli-yabancı turist sayısında yıllara göre meydana gelen değişimler.

6.2. Mevcut Kaynaklara Olan Turizm ve Rekreasyon Talebi, Gelir Düzeyi ve Kaynaklandığı Bölgeler

Turizm sektörü bir ülke için ekonomik, toplumsal ve kültürel sonuçları ve getirileri ile en önemli sektörlerden biridir. Bu sektör için; doğal güzellikler ve zenginlikler (sit alanları, iklim, bitki örtüsü vb.), turistik hizmetler etkinlikler (ulaşım, konaklama imkânları, eğlence tesisleri vb.), genel alt yapı hizmetleri (haberleşme, su, enerji vb.) ile çok yönlü üretim ve hizmetler sektörü (ticaret, yönetim, sanayi vb.) kaynak oluşturarak turizm arzını artırmaktadır. (Koç, 2008: 292).

Turizm sektörü, kendine bağlı birçok sektörün büyümesini sağlayabilecek öncü bir sektördür. Buna göre, turizm sektörünün direkt olarak gelişme sağladığı alanların başında ise yeme-içme, ulaşım, eğlence, konaklama, alış-veriş imkânları sağlayabilecek alanlar gelmektedir. Sektör sayesinde gelişim sağlayan bu alanlar ile turizme yakın sektörleri de hareketlendirerek birçok sektörün iş imkânlarını artırmaktadır.

Turizm amaçlı olarak seyahat eden insanların, öncelikli olarak ulaştırma, konaklama, yeme-içme, eğlence aktiviteleri, alış-veriş sektörleri gibi birçok alanda para harcamaktadırlar. İlde turistlerin alışveriş imkânlarının bulunduğu en önemli alanı ise 2012 yılında açılan Park 328 AVM'dir. Bu merkezde turistlerin alış-veriş, yeme-içme, dinlenme, eğlenme alanları gibi birçok isteklerine cevap verebilecek kompleks bir yapı konumundadır.

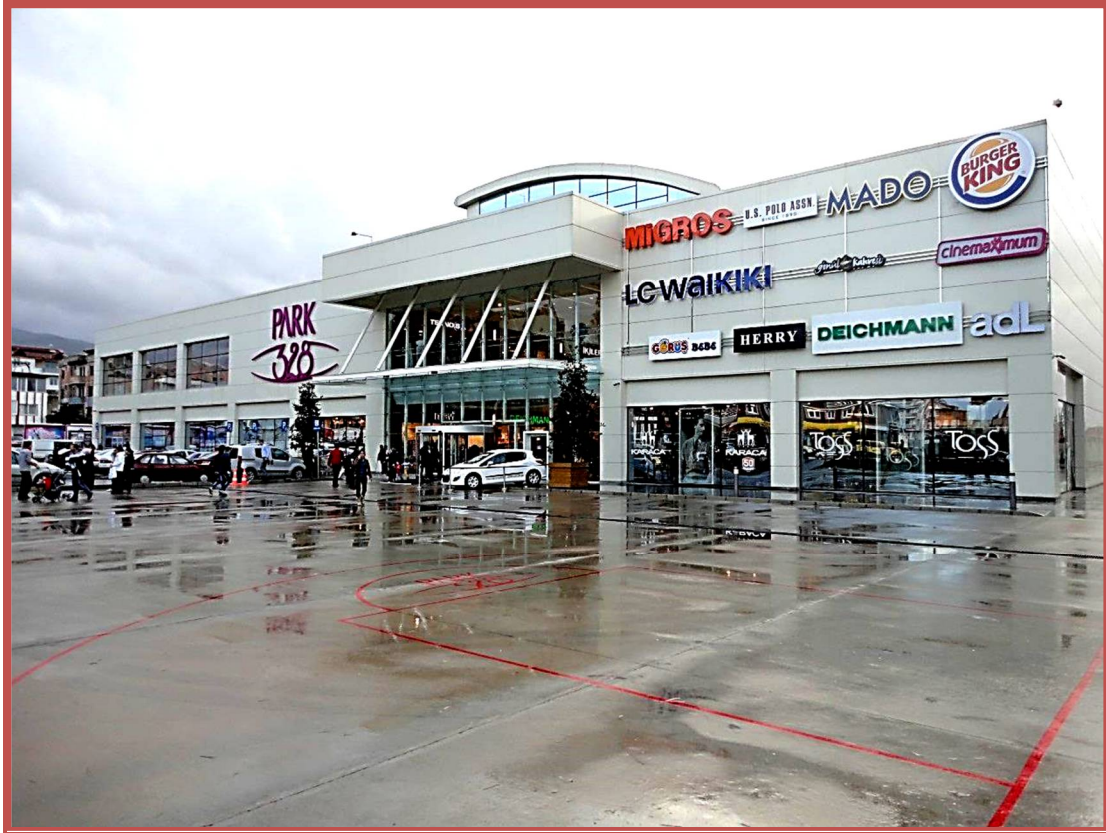


Foto 6.1. Osmaniye il merkezinde bulunan Park 328 AVM'den bir görünüm. (25.01.2016) (<http://osmaniyeburada.com>).

Osmaniye ilinde yöre halkının büyük bir kısmının geliri tarım sektöründen elde edilen ürünlerden sağlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, yöre insanının turizm faaliyetlerine ayıracak zaman ve maddi olanakları pek olmamaktadır. Yöre halkı daha çok özellikle Akdeniz ikliminin etkisinden dolayı sıcak geçen yaz mevsimi nedeniyle çok sayıda bulunan yayla alanlarından faydalanmaktadırlar. Fakat bu yayla alanlarının yerli ve yabancı turistlerin kullanımına açmada görülen tesis yetersizlikleri dikkat çekmektedir. Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden alınan yerli ve yabancı turist verilerine bakıldığında da yerli turistlerin yabancı turistlere oranla daha çok konakladığı görülmektedir. Özellikle ilde yer alan turistik konaklama tesislerinin artırılması, mevcut tesislerin ise uluslararası normlara uygun donanımlara kavuşturulması da alanda yabancı turistlerin artışını sağlayarak dış turizm faaliyetlerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

İlde özellikle Yaylacılık faaliyetlerinin yapıldığı alanlar daha çok yerli turistlerin ilgisini çekmektedir. Yöreye gelen yabancı turistler ise merkez ilçe yakınlarında bulunan Kastabala (Hierapolis) Antik kentini ziyaret etmektedirler. 2014 yılında ili ziyaret eden 6416 yabancı turistten 2840'ı Kastabala (Hierapolis) Antik kentini ziyaret etmiştir. Bu sayıya göre ile gelen yabancı turistlerin % 44'ü Kastabala (Hierapolis) Antik kentini ziyaret etmiştir. Ayrıca Türkiye'nin ilk Açık Hava Müzesi olan Karatepe Aslantaş Müzesi de yabancı turistlerin ziyaret ettiği önemli bir alandır. 2014 yılında ili ziyaret eden 6416 yabancı turistten 2182'si Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesini ziyaret etmiştir. Bu sayıya göre ile gelen yabancı turistlerin % 34'ü Açık Hava Müzesini ziyaret etmiştir. Son yıllarda kente gelen yabancı turist verilerine bakıldığında çok istikrarlı bir artış görülmemektedir aksine ani düşüşler görülmüştür.

Osmaniye ili müzeler açısından çok zengin olmasa da yine de İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne bağlı Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi ve Kastabala (Hierapolis) Antik kentinin bulunduğu alanların turizm değeri çok yüksektir. Osmaniye iline yapılan turistik turlarda bu alanlara mutlaka ziyaret düzenlenmektedir.

Osmaniye'de yöre halkı genelde hafta sonları rekreasyon amaçlı olarak piknik faaliyetlerini yoğun bir şekilde yapmaktadırlar. Özellikle il merkezinde ikamet edenler yakın piknik alanları olan Karaçay Mesire alanını, Çift Mazı Tabiat Parkı piknik alanını, ilde yer alan birçok Yayla yerleşmesinde bulunan piknik alanlarını, Kırmıtlı Kuş cenneti yakınlarında ki piknik alanlarını tercih etmektedirler.

7. ARAŞTIRMA SAHASINDA GELİŞTİRİLEBİLECEK TURİZM TÜRLERİ

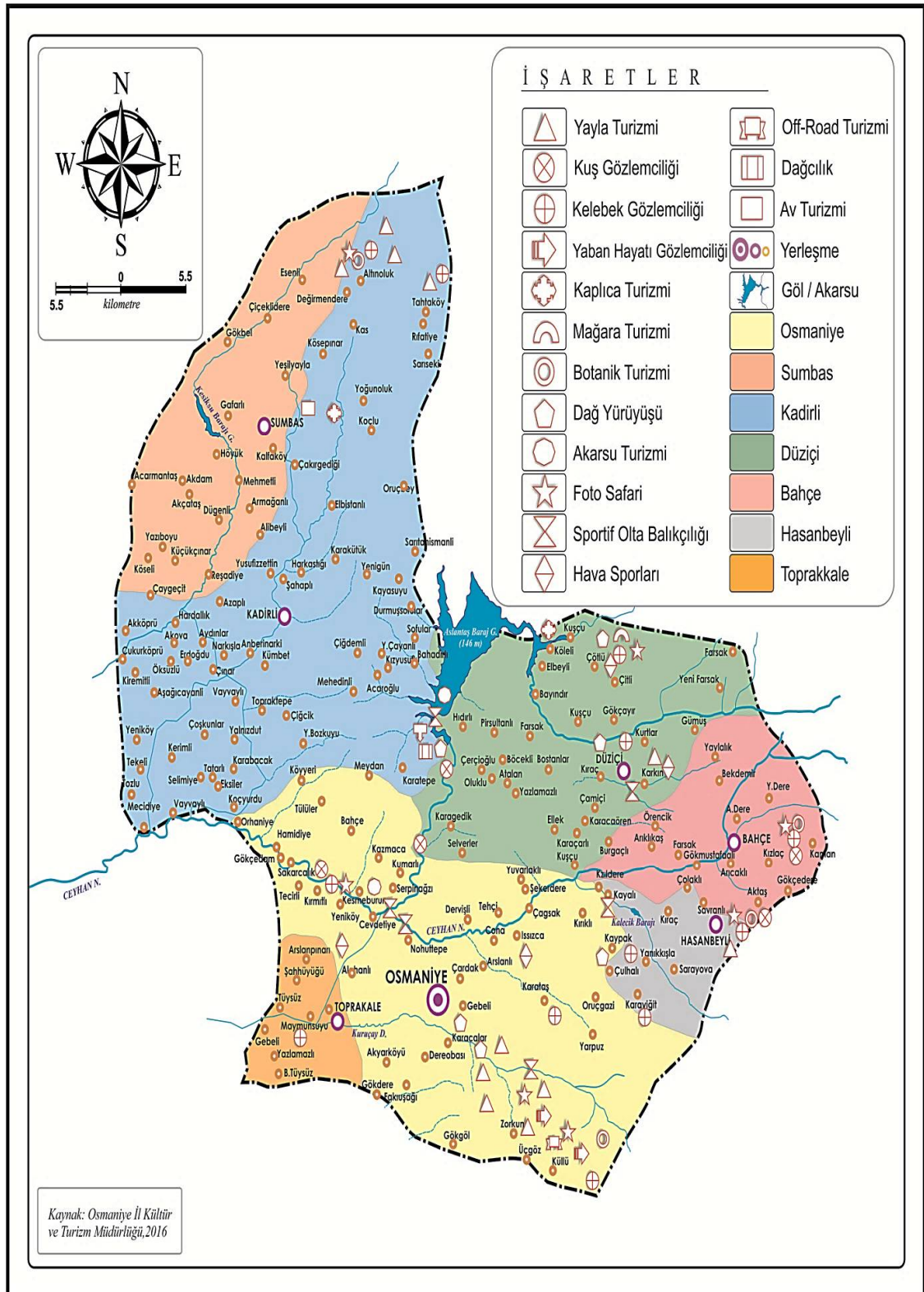
Araştırma sahasında doğa turizmi faaliyetlerini yapma imkânları dikkat çekici oranda fazladır. Fakat bu faaliyetleri yerine getirebilmek için yörede alt yapı eksiklikleri, tesis azlığı, bu alanlarda yapılacak faaliyetleri planlayacak, rehberlikimkânlarını yerine getirebilecek alanında uzman personellerin yetersizlikleri gibi önemli unsurları oluşturabildiğinde ilde aşağıdaki turizm türlerinde mutlaka gelişmeler yaşanacaktır.

7.1. Doğa Turizmi ve Ekoturizm

Kısaca doğayla iç içe yaşamak ve doğayı gözlemlemek için yapılan eğlenceye yönelik turizm olarak ifade edebileceğimiz doğa turizmi, daha çok fiziksel aktiviteler de bulunmak, kendileri ile benzer ilgi alanına sahip insanlarla tanışmak, kısa olan zamanlarının içerisinde en fazla şeyi sığdırmak düşüncesine sahip kişilerce tercih edilir. Doğa turizminde değişik aktiviteleri ifade edebilmek için “ekoturizm” ya da “soft turizm” gibi ifadelerde kullanılmaktadır. Ekolojik bir turist için, fiziksel olarak hareketli olmak, yeni ve basit hayat tarzlarıyla tanışmak, kültürel aktivitelerde bulunmak önemli dürtülerdir. Doğa turizmine katılan turistler bu özelliği ile vahşi ve el değmemiş bir doğa içerisinde genellikle de ulusal ve bölgesel parklarda bulunmayı tercih etmektedirler. Bu nedenle bozulmamış doğal ortamlarda turizm aktivitelerine katılan turistlere Eko ya da Ekolojik Turist ifadesi kullanılmaktadır (Şenol, 2015: 30).

Doğal olan ortamlara yapılan seyahatleri ifade eden “doğa turizmi”, “doğaya nispeten daha az rahatsızlık veren turizm türü” olarak kabul edilmektedir. Doğaya dayalı turizm, kırsal mekânlarda yapılan rekreasyonel ve macera türü spor faaliyetlerini içine almaktadır. Tamamen doğal ortamlara bağlı olan bu tür faaliyetler gibi, sessizlik ıssızlık arayan turizm türü de bu tür ortamları gerektirir. Ancak bu tür turizme katılmak isteyenlerin tercih ettikleri ortamların aynı zamanda da kalabalık olmaması gerekmektedir. Bu nedenle de, kuzeydeki oldukça soğuk ya da çöllerde doğru oldukça sıcak ama ıssız ve sessiz olan alanlar da bu amaçla kullanılmaya başlanmıştır. Çoğu yazar doğa turizmiyle “ekoturizmi” eş anlamlı tutarsa da, ekoturizm daha çok “nispeten dokunulmamış ya da bozulmamış doğal alanlara manzaralarını ve yabani bitki ve hayvanlarını olduğu kadar, varsa mevcut kültürel özelliklerini de inceleme, görme-öğrenme gibi belirli bir amaçla seyahat etmek” şeklinde tanımlanmaktadır. Gerçekten de dünyanın doğal alanlarının gittikçe azalmakta olması, koruma kaygısını da birlikte getirerek, “ekoturizm” i yaratmıştır ve bu tür turizmin dünya turizmindeki payı gittikçe artmaktadır (Özgüç, 2015: 134).

Osmaniye ili, doğa turizmi çeşitliliği bakımından oldukça zengin bir ortam oluşturmaktadır. Bu doğa turizmi faaliyetlerinin başında yayla turizmi, dağ yürüyüşü, kuş ve kelebek gözlemciliği, yaban hayatı gözlemciliği, kaplıca turizmi, mağara turizmi, off-road turizmi, botanik ve endemik tür turizmi, dağcılık, av turizmi, akarsu turizmi, foto safari, sportif olta balıkçılığı, hava sporları gelmektedir (Şekil 7.1). Bu doğa turizmi potansiyelinin etkin olarak ilin turizm faaliyetlerine dâhil edilebilmesi için kamu kuruluşları ile birlikte özel sektörde içinde bulunabileceği tanıtım ve festival etkinlikleri ile tanıtılması gerekmektedir. Ayrıca ildeki mevcut turizm acentalarının bu alanları ulusal ve uluslararası boyutta tanıtımı ile pazarlanmasını sağlamada köprü görevi görmelidir.



Şekil 7.1. Osmaniye ili Doğa turizmi haritası. (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2016).

7.1.1. Kuş Gözlemciliği

Kuşları doğal ortamlarında izlemeye dayanan ve bireysel ya da toplu olarak gerçekleştirilen rekreasyonel aktivitelere kuş gözlemciliği (*birdwatching*) denir. Gözlem, izlenen türlere ve gözlemcilerin deneyimine göre kimi zaman çıplak gözle, çoğunlukla dürbün ve kara teleskopları ile bazen de kuş seslerini dinleyerek gerçekleştirilir. Kimi kaynaklarda fiziksel aktiviteler içermesi nedeniyle gözlem sporu olarak tanımlanan etkinliğin temelinde, çoğu zaman sessiz ve hareketsiz şekilde kuş seyri vardır. Dolayısıyla kuş gözlemciliğini, eko turizmin alt bileşenleri içerisinde, yaban hayatı gözlemleri grubuna dâhil etmek daha uygundur. Türkiye özel konum itibarıyla kıtalar arasında yıl içerisinde döngüsel olarak devam eden kuzey-güney ve doğu-batı ana yönlü kuş göç hareketlerinin merkezinde yer alır. Bu özelliği nedeniyle, ülkenin kara ve su habitatları; göçe katılan kuşlar için yılda en az iki kez konaklama ve birçok tur için üreme alanı haline gelmektedir. Bazıları artık gözlenemiyor olsa da Türkiye’de izlenme kaydı bulunan tür sayısı 461’dir. Mevcut kuş zenginliği Türkiye’de kuş gözlemciliğinin yaygınlaşmasına zemin hazırlarken, çoğu kuş türünün barınma ve üreme amaçlı kullandığı sulak alanları daha kıymetli hale getirmektedir (Sevindi, 2013: 64).

Ülkemiz barındırdığı kuş türleri ile Kuş Cenneti olma özelliğine de sahiptir. Avrupa kıtasında 430’u kuluçkaya yatan toplam 452 kuş türü yaşarken ülkemizde 421 kuş türü barınmaktadır. Ülkemizdeki sulak alanların zenginliği kuş mekânlarının sayısının fazla olmasını sağlamaktadır. Kuş cennetlerinin çok olmasının diğer bir nedeni de dünyadaki 4 büyük göç yolundan ikisinin ülkemiz topraklarından geçiyor olmasıdır. Kuş gözlemciliği doğayı kuşların dünyasından tanımayı sağlar. Kuşların barınabildiği bir ortam iyi bir çevrenin göstergesidir. Kuş gözlemciliğinin zamanı ve mekânı olmadığından yılın her ayına yayılabilecek bir turizm aktivitesidir. Kuşları izleyerek çevresel bozulmaların hangi aşamada olduğuna yönelik bulgular elde edilebilir ve doğayı koruma konusunda hangi stratejilerin izlenilmesi gerektiği hususunda yol gösterici olabilir. Zira kuşlar çevre koşullarına en fazla duyarlı canlılardır. Kuş gözlemciliği ülkemizde son yıllarda artmasına rağmen, potansiyelin zenginliği göz önüne alınırsa bunun çok yetersiz olduğu görülecektir. Kuş mekânlarının korunması aynı zamanda bu tür yerlere karşı ilgi duyan gözlemci grupların sayısının artmasına bağlıdır (Şenol, 2015: 43).

7.1.1.1. Kırmıtlı Kuş Cenneti

Yapılan literatür taraması sonucunda, Osmaniye ili sınırları içerisinde Doğa Derneği ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan çalışmada 195 adet kuş türü tespit edilmiştir. Karatepe-Aslantaş Milli Parkı ve yakın çevresinde 52 familyaya ait 185 kuş türü tespit edilmiştir. Osmaniye İl Çevre Durum Raporu’nda (2013) ise 196 tür olduğu belirtilmektedir. 2012 yılında hazırlanan Osmaniye’nin Kuşları 2012’de ise 220 kuşun varlığından bahsedilmektedir. Osmaniye Rüzgâr Elektrik Santrali (135 MW) Ornitoloji İzleme Çalışması raporunda, göçmen ve süzülen 17 türe ait 280 birey saymışlar ve bu türlerden başka alanı kullanan 22 ayrı türü daha gözlemlemişlerdir. Bu kaynaklara ilaveten Trakuş ve Kuşbank verilerinin taranmasıyla alanda toplamda 250 kuş türü tespit edilmiştir (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 90).



Uydu 7.1. Kırmtlı Kuş Cenneti alanının görünümü (05.03.2016) (earth.google.com).



Şekil 7.2. Osmaniye iline bağlı Kırmtlı Beldesi sınırları içerisinde yer alan Kuş Cenneti alanına ulaşım haritası (12.03.2016) (<http://www.osmaniyetso.org.tr>).

Osmaniye iline 15 km uzaklıkta ve Kastabala Vadisi içerisinde yer alan Kırmıtlı Kuş Cenneti; sulak arazi yapısı ve Ceyhan Nehri'nin oluşturduğu sazlık alanlar nedeniyle bölgede kalıcı ve göçmen kuşların barınma, yaşama ve üreme alanı konumuna gelmiştir. “Su Samuru” ve “Yaban Kedisi” gibi nadir fauna türlerinin de Kırmıtlı Sulak Alanı'nda yaşaması, yöreyi hem kuş gözlemcileri hem de doğa dostu insanlar için etkileyici ve çekici kılmaktadır (Gürdal, 2014: 399).



Uydu 7.2. Osmaniye (Kastabala) Kuş Cenneti (Ceyhan Nehri, Kırmıtlı Kuş Cenneti) alanı. (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu (2014).

Tablo 7.1. Kırmıtlı Kuş Cenneti sahasında gözlenen belirli kuş türleri
(Osmaniye İl Çevre Durum Raporu (2014)).

Latince Adı	Türkçe Adı
<i>Ceryle rudis</i>	Alaca Yalıçapkını
<i>Halcyon smyrnensis</i>	İzmir Yalıçapkını
<i>Alcedo atthis</i>	Yerli Yalıçapkını
<i>Merops apiaster</i>	Arıkuşu
<i>Apus apus</i>	Ebabil
<i>Picus viridis</i>	Yeşil Ağaçkakan
<i>Sterna hirundo</i>	Sumru
<i>Charadrius hiaticula</i>	Halkalı Cılıbıt
<i>Hoplopterus spinosus</i>	Mahmuzlu Kızkuşu
<i>Coturnix coturnix</i>	Bıldırcın
<i>Phasianus colchicus</i>	Sülün
<i>Falco vespertinus</i>	Ala Doğan
<i>Accipiter nisus</i>	Atmaca
<i>Buteo buteo</i>	Şahin
<i>Aquila chrysaetos</i>	Kaya Kartalı
<i>Gyps fulvus</i>	Kızıl Akbaba
<i>Botaurus stellaris</i>	Balaban
<i>Ardea purpurea</i>	Erguvani Balıkçıl
<i>Nycticorax nycticorax</i>	Gece Balıkçılı
<i>Melanocorypha leucoptera</i>	Ak Kanatlı Toygar
<i>Anthus spinoletta</i>	Dağ İncirkuşu
<i>Parus caeruleus</i>	Mavi Baştankara
<i>Pica pica</i>	Saksağan
<i>Fringilla coelebs</i>	İspinoz
<i>Clamator glandarius</i>	Tepeli Guguk
<i>Ardea cinerea</i>	Gri Balıkçıl
<i>Corvus corax</i>	Kuzgun
<i>Motacilla cinerea</i>	Dağ Kuyruk Sallayan
<i>Coracias garrulus</i>	Gök Kuzgun
<i>Carduelis chloris</i>	Florya



Foto 7.1. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Alaca Yalı Çapkını (*Ceryle rudis*) kuşu. (Ali Murtaza Doğan).

Yalı Çapkını, çoğunlukla tropik bölgelerde, göl ve deniz kenarlarında yaşayan bir kuş türüdür. Bu tür tüm dünya da yayılış alanı göstermektedir. Yerel adının Çapkın olmasının nedeni, durup etrafı izlemeleridir. Yalı Çapkınının özellikleri arasında, Yalı Çapkının başları büyük, boyunları kısa ve gagaları uzun, kuvvetlidir. Sırtı mavimsiyah yeşil renkte, karnı pas renginde ve 17 cm uzunluğunda bir kuştur. Balık ve böcekleri yiyerek beslenirler. Kuyruğu kısa, kanatları yuvarlak, bacakları kısa ve zayıftır. Yalı Çapkını eşleri, birbirlerinden ayrılmayıp beraber avlanırlar ve beraber bölgelerini savunurlar. Nehir kenarında, toprakta kazdıkları oyuk yuvalarda yaşarlar. Genellikle sesiyle kendini fark ettiren, aynı zamanda havada asılı kalabilen bir kuş türüdür. Boyları 27 cm'dir. Göz alıcı renklere sahiptirler. Erkeklerin renkleri dişilere göre daha parlaktır. Dişi Yalı Çapkınları ortalama olarak 7 yumurta yumurtlarlar (12.04.2016, <http://www.kuslar.gen.tr>).



Foto 7.2. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Yerli Yalı Çapkını (*Alcedo atthis*) kuşu (Ali Murtaza Doğan).

Bulunduğu yerler Gediz deltası, İzmir-Bakırçay deltası, Muğla-Güllük, Muğla-Bodrum, Mersin, Ankara Mogan ve Eymir gölü. Aynı zamanda Adana'nın Mersin'e doğru yer alan bölümlerinde sulak (su kanalları vb.) alanlarda da yaşar. Ayrıca İstanbul boğazında da görülmüştür. İzmir Alsancak Pasaport vapur iskelesinin arka duvarında ve körfez içindeki mendirekte de gözlemlenmiştir. Yerli bir kuş türüdür, göç olayı yaşamamaktadır (14.03.2016, <https://tr.wikipedia.org>).



Foto 7.3. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen İzmir Yalı Çapkıni (*Halcyon smyrnensis*) (Ali Murtaza Doğan).

Kırmıtlı Kuş Cenneti; Alaca Yalı Çapkıni, Yerli Yalı Çapkıni ve İzmir Yalı Çapkıni kuşlarının bir arada görülebildiği tek yer olma özelliği taşımaktadır.



Foto 7.4. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Arı Kuşu (*Merops apiaster*). (Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.5. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Balaban (*Botaurus stellaris*) kuşu (Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.6. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Dağ Kuyruk Sallayan (*Motacilla cinerea*) kuşu (Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.7. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Gece Balıkcılı (*Nycticorax nycticorax*).
(Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.8. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Mahmuzlu Kız Kuşu (*Hoplopterus spinosus*)
(Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.9. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Gök Kuzgun (*Coracias garrulus*) kuşu (Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.10. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Florya (*Carduelis chloris*) kuşu (Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.11. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen İspinoz (*Fringilla coelebs*) kuşu (Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.12. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Gri Balıkçıl (*Ardea cinerea*) kuşu (Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.13. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Mavi Baştankara (*Parus caeruleus*) kuşu (Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.14. Kırmıtlı Kuş Cennetinde görülen Tepeli Guguk (*Clamator glandarius*)kuşu (Ali Murtaza Doğan).



Foto 7.15. Osmaniye iline bağlı Kırmıtlı Beldesi sınırları içerisinde yer alan Kırmıtlı Kuş Cenneti alanından bir görünüm.

Kırmıtlı Kuş Cenneti konum olarak; Ceyhan Nehri, Osmaniye'nin kuzeyinde olup, Osmaniye Merkez İlçeye kara yolu ile 10 km, Cevdetiye Beldesi yerleşim alanına 500 m, Yeniköy Köyü yerleşim alanına 300 m, Kırmıtlı Köyü yerleşim alanına 700 m, Değirmenocağı Köyü yerleşim alanına 1300 m, Sakarcalık Köyü yerleşim alanına 600 m, Gökçedam Köyü yerleşim alanına 200 m, Orhaniye köyü yerleşim alanına 20 m, Selimiye Köyü yerleşim alanına 120 m, Koçyurdu Köyü Yerleşim alanına 200 m, Kadirli İlçesine 17 km, Düziçi İlçesine kuş uçuşu 14 km mesafededir. Ceyhan Nehri il sınırı içerisinde akış yönüne doğru denizden minimum 34 m, maksimum 67 m yüksekliktedir. Alanın büyüklüğü 2665 ha'dır. Ceyhan Nehri, Kahramanmaraş İli Elbistan İlçesi Nurhak Dağlarından doğar, 510 km'lik bir akıştan sonra Akdeniz'e dökülür. Ceyhan Nehri'nin ilimiz dâhilin de kalan kısmı ise; Berke Barajı kretinden başlamakta ve Merkez ilçeye bağlı Koçyurdu (Endel) Köyü sınırlarından ilimizi terk ederek Adana iline geçmektedir. Osmaniye ili içerisindeki uzunluğu 70 km'dir. Kastabala Vadisi, Aslantaş Barajı'nın güneyinden Osmaniye'nin Kırmıtlı beldesine kadar Ceyhan Nehri boyunca uzanan vadidir. Osmaniye İlinin yaklaşık 10 kilometre kuzeyinde yer alır. Nispeten geniş, kuzeye doğru gittikçe daralan ve alçak kayalıkların görülmeye başladığı bir vadidir. Cevdetiye beldesinin hemen kuzeyinde Akarsu (Hamus) Çayı Ceyhan'a katılır ve küçük bir sulak alan oluşturur. Çukurova'daki tarım arazilerini sulayan DSİ'nin ana su kontrol noktası da Cevdetiye'de bulunur. Bu kontrol noktası akıntı yönünde su seviyesinde önemli günlük dalgalanmalara neden olur. Alanın birçok yerinde artık işletilmeyen kum ve çakıl ocakları bulunmaktadır. Ancak saha içerisinde olup sadece kırma eleme yaparak kum üreten bir adette tesis mevcuttur. Bu alanların bir kısmı bitki örtüsüyle kaplanmıştır ve yaban hayat için oldukça önemli alanlar haline dönüşmüştür. Alana bakıldığında; sulak alanlar göçmen ve yerli kuş türleri için beslenme ve barınma alanıdır. Kastabala Vadisi, ülkemizdeki önemli doğa alanlarından Akdeniz Bölgesi'nde bulunan, izlenmesi gerekli olarak görülen bir alandır. Alanda ülkemizde endemik ve dar yayılışlı *Hypocymtrum trullatum* (Has Hıdırellez otu) ve *Ophryshittica* (Hitit Orkidesi) türleri yer almaktadır. Ceyhan Nehri üzerindeki Hemite

(Gökçedam) köprüsünün doğusunda yer alan küçük adacık üzerindeki söğüt ağaçlarında önemli bir balıkçı kolonisi bulunur. Erguvani balıkçıl (*Ardea purpurea*) hariç diğer balıkçıl türleri üremektedir. Türkiye'nin en zengin balıkçıl üreme kolonilerinden biri buradadır. Cevdetiye Regülatörünün üst kısmındaki su toplama göleti etrafındaki toprak yarlar ile regülatörün alt kısmındaki kum ocakları tarafından işletildikten sonra terk edilen ocak yerlerindeki toprak yarlarda arıkuşu (*Merops apiaster*), Yerli yalı çapkını (*Alcedo atthis*), Alaca yalı çapkını (*Ceryle rudis*), İzmir yalıçapkını (*Halcyon smyrnensis*), kum kırlangıcı (*Riparia riparia*) ve gökkuzgun (*Coracias garrulus*) yuvalanmaktadır. Çulha kuşunun (*Remiz pendulinus*) il sınırları içerisinde tek üreme sahasının olması. Saha içerisindeki söğütlere yuva yaparak üremektedir. Alan içerisindeki uygun ortamlarda Mahmuzlu kızkuşu (*Vanellus spinosus*) da kuluçkaya yatmaktadır. Küçük halkalı cılıbıtım (*Charadrius dubius*) il içerisindeki tek üreme alanıdır. Ülkemizde birkaç habitatta görülebilen yaban kedisi (*Felis silvestris*) de saha içerisinde mevcuttur. Kızböcekleri için ülkemizdeki önemli alanlardan biridir. Alanda nesli küresel ölçekte tehlike altında olan *Brachythemis fuscopalliata* (Koyu Kanatlı Groudling- Kız böceği) ve *Onychogomphus macrodon* (Kız böceği) ile dar yayımlı *Coenagrion syriacum* ve *Gomphus davidi* yaşamaktadır. Sultan kelebeğinin (*Danaus chrysippus*) il genelinde Ceyhan Nehri kıyısında sadece 15-20 m²'lik iki adet küçük yaşam alanının (üreme alanının) olması.

Sulak Alan ve Çevresinin Fiziksel Özellikleri ise; Hüküm süren iklim; yaz aylarının sıcak ve kurak, kışların ise ılık ve yağışlı geçtiği Akdeniz iklimidir. MTA'nın 2002 yılında yapmış olduğu 1/500.000 ölçekli Jeoloji haritalarından 16 nolu Hatay paftasına göre Proje alanına bakıldığında; Kadırlı İlçesi Karetepe Köyü ile Osmaniye Merkez İlçeye bağlı Kazmaca ve Sarpınağzı Köylerinin ana kayalarının, jeolojik dönemlerden Orta Miyosende oluşmuş ayrılmamış vaziyetteki kırıntılar ve karbonatlı kayalardan oluştuğu, Karatepe Köyünün bazı yerlerinde ise bazalt-diorit tabakalarının olduğu görülebilmektedir. Düziçi İlçesi Karagedik Köyünün bir kısmının ve Osmaniye Merkez İlçeye bağlı Kumarlı Köyünün tamamının ayrılmamış karasal kırıntılardan oluştuğu, Karagedik köyünün bazı yerlerinde jeolojik devirlerden kuvaternerde oluşmuş bazalt-diorit kayalarının, bazı kesimlerde ise Orta Miyosende oluşmuş ayrılmamış vaziyetteki kırıntılar ve karbonatlı kayalardan olduğu görülür.

Hidrojeolojik Özellikleri ise; Eski Alüvyal birikintilerin oluşturduğu Ceyhan Nehri yatağı ile göl, gölet ve küçük adacıklardan oluşmaktadır. Ceyhan nehri üzerine bir dizi baraj yapılmadan önce bahar aylarında taşarak bu alana ve Akdenize kadar olana alanlara (taşkın ovalarına) sedimentlerini çöktürmekteydi. Ancak günümüzde yapılan barajlar neticesinde artık taşkın oluşmamakta ve sediment tutumu ve birikimi gerçekleşmemektedir. Ceyhan Nehri ilimiz dâhilinde sulama ve elektrik üretimi amacıyla kullanılmaktadır.

Alanın Genel Ekolojik Özellikleri ise; Ceyhan Nehri Ekosistemi, Kapanan kum ocaklarının çalışma alanlarında oluşmuş küçük göletler, Taşkın seddesi içerisinde ve çevresindeki mera alanları, adacık ve söğütlükler yaban hayatı için önemli habitatları oluşturmaktadır. Göçmen ve yerli su kuşları ile bazı ötücü kuş türleri için beslenme, barınma ve yuvalama alanı durumundadır. Alanın Flora Yapısı ise; Alanın florası ile ilgili herhangi bir bilimsel çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak, Akdeniz Bölgesi fitocoğrafik bölge içerisinde ve Anadolu diyagonalı (çaprazı) içerisinde olması bazı önemli bitki türlerinin burada bulunmasını sağlamıştır. Ceyhan Nehri içerisinde ve çevresindeki bitki türlerine bakıldığında; Ceyhan Nehri ve kıyı kesimlerinde su bitkileri (kamuş, saz ve diğerleri) ile söğütlükleri, ılgınları ve böğürtlen ve karaçalı dikenini görülmektedir. Sarpınağzı köyünden başlayarak kuzeye doğru ise Ceyhan Nehri'nin

balık görülmektedir. Yayın Balığı (Silurus glanis), Sazan (Cyprinus carpio linnaeus), Aynalı sazan (Cyprinus carpio royal), Tatlısu kefali (Lenciscus), Yılan balığı (Anguilla anguilla), Bıyıklı balık (Barbus capito), Sudak (Stizostedion lucioperca), Karabalık (Clarias gariepinus), Tatlısu levreği (Perca fluviatilis).

Alanın Sosyo- Kültürel Değerleri ise;Saha içerisinde sportif olta balıkçılığı ve geçimini balıkla sağlayan birkaç balıkçı da bulunmaktadır. Sahaya kuş ve kelebek gözlemcileri yıl içerisinde belirli dönemlerde gelerek gözlem ve fotoğraf çekmektedirler. Saha yakının da Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti ile Gökçedam (Hemite) köyünde Amuda kalesi bulunmaktadır.

Alanla ilgili yapılan Eğitim ve Bilinçlendirme Faaliyetleri ise; Saha içerisinde ziyaretçi merkezi bulunmamaktadır. Ancak sahada içerisine 2 adet kuş gözlem kulesi yapılmıştır. 2005 yılında Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğünün desteği, Doğa Derneği ve Kırmıtlı Belediyesi'nin ortak çalışması ile bir proje geliştirilmiştir. Projenin amacı, hem doğanın korunması hem de yöre halkının kültürel, sosyal ve ekonomik gelişimine katkı yapmasıdır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve BTC ortaklığında, Küçük Yatırımlar Fonu (KYF) desteğinde yürütülen proje kapsamında 2006 yılı Nisan ayına kadar, alanda kuş gözlem yerleri, yürüyüş yolları, panoların yapımı gibi çalışmalarla kuş gözlemi için alt yapı hazırlanması ve alanın hem ulusal hem de uluslararası platformlarda tanıtılması konularında önemli mesafe alınmıştır. 2006 yılında; Osmaniye Valisi, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdür yardımcısı, Daire Başkanı ve Şube Müdürlüğü ile İl Çevre ve Orman Müdürü, UNDP Proje Sorumlusu, Doğa Derneği Ekibinin ve diğer kurum ve kuruluşlara ait yöneticilerin katılımı ile "Kırmıtlı Kuşcenneti" adı altında bir tören düzenlenmiştir. Bu törenden sonra Ceyhan Nehri'nin Kırmıtlı Beldesi kısmı "Kırmıtlı Kuşcenneti" olarak anılmaya başlanmıştır. Alanın Rekreasyon, Ekoturizm Durumu ve Potansiyeli ise; Kırmıtlı Belediyesi tarafından, kamelya, ahşap köprü ve su için çeşme yapılarak sahanın bir kısmı piknik alanı haline getirilmiştir. Yeniköy Köyü Muhtarlığı da kendi köy sınırlarında olan Ceyhan Nehri kıyısına piknik alanı yapmıştır. Alanda Şube Müdürlüğümüz tarafından 2 adet kuş gözleme kulesi yaptırılmıştır. Kırmıtlı içerisindeki piknik alanına 2013 yılı içerisinde İl Özel İdaresince kamelya, wc, büfe, yol aydınlatma, kilit taşı parke taş döşeme yol ve mermer çeşme yaptırılmıştır Hafta sonlarında piknik sahalarında insan baskısı çok yoğun olmaktadır (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 139-143).



Şekil 7.4. Göçmen Kuşların Türkiye üzerindeki göç yolları (Osmaniye Orman İşletme İl Müdürlüğü (2015).

7.1.2. Kelebek Gözlemciliği

Kastabala vadisi önemli bir doğa ve sulak alanı, Zorkun yaylası, Türkü yazısı, Kengerli yaylası, Gökçedağ, Kalecik ve Sarayova (Kışnaz) köyleri, Yarbaşı beldesi, Güzelyurt köyü, Sabun Çayı kanyonu, Düldül dağı, Akçadağ, Kızlaç, Yirce yaylası, Bağdaş yaylası, Çiçeklidere köyü, Maksutoğlu yaylası, Küçük ve Büyük Turna yaylaları, Toprakkale önemli Kelebek gözlemciliği alanlarıdır. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Kelebek Gözlem Topluluğu tarafından bugüne kadar 176 kelebek türü gözlemlenmiştir (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 62).

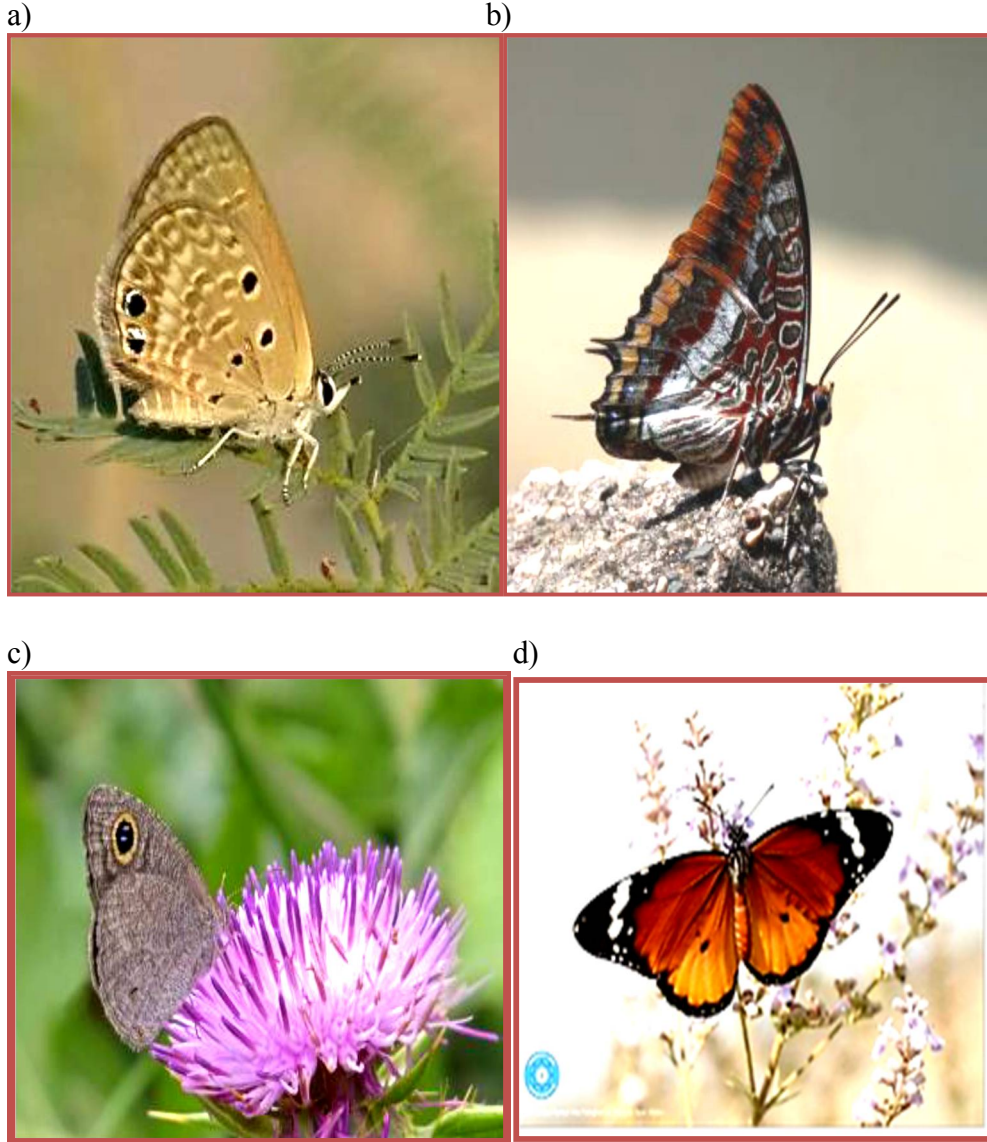


Foto 7.16. Osmaniye ilinde gözlenen kelebek türlerinden örnekler; a) Akdeniz Mücevher Kelebeği (*Chilades galba*), b) Çiftkuyruklu Paşa Kelebeği (*Charaxes jasius*), c) Karagöz Kelebeği (*Ypthima asterope*), d) Sultan Kelebeği (*Danaus chrysippus*) (Osmaniye Doğa Turizm Master Planı 2013-2023, 2013: 62.)

7.1.3. Yaban Hayatı (Fauna) Gözlemciliği

Amanos dağlarında bulunan Zorkun Yaban Hayatı Geliştirme Sahasının da Karaca, Kurt, Yaban domuzu, Sansar, Tilki, Porsuk, Kirpi, Tavşan ve Sincap gibi birçok memeli türdeki yabani hayvan çeşidini gözlemlemek mümkündür. Ayrıca Kastabala Vadisi önemli doğa alanında Yaban Kedisi, Kuyruk Süren, Tavşan ve Tilki gibi memelilerle birlikte göçmen ve yerli kuş türlerini de gözlemlemek mümkündür. Diğer yandan Karatepe-Aslantaş Milli Parkı içerisinde olan Çakal, Tilki, Sansar, Kuyruk Süren, Tavşan ve Sincap gibi memeli türleri ile Turaç, Keklik gibi belirli kuşların yanında yerli kuş türlerinin çoğunluğunu da gözlemlemek için önemli alanlardan birini oluşturmaktadır.



Foto 7.17. Osmaniye ilinde Yaban Hayatı Gözlemciliği yapılabilecek Karaca (Capreolus capreolus) görseli (12.04.2016, <http://www.avcilarclubu.com>).

7.1.4. Foto Safari

Türkiye’de resim çekmek başka güzel ve özeldir. Türkiye, el değmemiş pek çok doğal güzellikleri, flora ve fauna zenginliği, kültürü, folkloru, müziği, yaşam şekli, yemekleri, ve insanı ile Foto Safari için oldukça elverişli bir ülkedir. Bu amaçla başta Turizm Bakanlığı olmak üzere pek çok seyahat acenteleri, foto safari turları düzenleyerek, ülkemizin bu eşsiz güzelliklerini tanımaya ve keşfetmeye yönelik çalışmalar yürütmektedir. 'Safari' kelimesi Arapça Safara (okunuşu safara, anlamı seyahat) kelimesinden alıntıdır. Foto Safari ise tahmin edeceğimiz gibi fotoğraf çekmek için yapılan gezintidir. Bu yürüyerek ya da araba, jeep, otobüs, uçak vb. bir araç kullanarak bir yere bireysel veya grup olarak giderek yapılabilir. Amaç sadece fotoğraf çekmektir. Bu tür geziler düzenleyen firmalar mevcuttur. Ancak bu firmalar yerine şehrinizde veya yakın şehirlerde bulunan fotoğraf derneklerinin düzenlediği gezilere

katılmanızı öneririm. Hem ticari kaygı taşımazlar hem de bir arkadaşlık ortamı oluşur ve sosyal bir çevre edinirsiniz(03.04.2016, <http://www.unutulmaz.net>).



Foto 7.18. Foto Safari yapan bir turist grubundan görünüm (02.03.2016, <http://www.gokyuzunet.com>).

Osmaniye ilinde yer alan, Kastabala vadisi önemli bir doğa alanı, sulak alan, Karatepe-Aslantaş Milli Parkı, Amanos dağları, Gökçedağ, Akçadağ, Orta Toroslar, Düldül dağı önemli Foto Safari alanlarıdır (Osmaniye Doğa Turizm Master Planı 2013-2023, 2013: 69).

Osmaniye ilinin zengin flora ve fauna yapısı da Foto Safari imkânlarını artırmaktadır. İlin bu özelliğinin tanıtılarak, özellikle ilde ki Turizm Acentelerinin bu alanlara turlar düzenleyerek kazanımlar sağlamaları büyük önem arz etmektedir.

7.1.5. Off-Road Turizmi

Off-Road en yakın kelime anlamıyla “Yol dışı” demektir. Off-Road’un çıkışı, normal araçların ulaşamadığı yerlere ulaşma isteğinin doğurduğu bir sonuçtur. Günümüzde doğa ve motor sporları kategorisinde gösterilen Off-Road; ilk olarak devletlerin sınırlarını koruyabilmek adına ordulardaki kara araçları ile gidilemeyen yerlere gidebilmek için çıkmış ve geliştirilmiştir. Off-Road daha sonraları uzak iş sahalarına erişmek için kullanılmıştır. Ordu ve iş için kullanılabilen kara araçlarının araziye uygun hale getirilmesi ve gidilemeyen yerlere gidebilme isteği, günümüzde çıkış değerlerinin yanı sıra; hobi amaçlı bir spor haline gelmiş ve giderek yaygınlaşmıştır. Günümüzde Off-Road denildiğinde arazi araçlarıyla doğada engelleri aşmak, beraberlik ve grup çalışması içerisinde doğayla mücadele etmek olarak adlandırılabilir. Off-Road insanların birbirleriyle yarışma isteğiyle birleşmiştir. Off-Road hem arazide yol almak hem de yarışmak olarak algılanmaktadır. Bu spor, günümüzde modifiye edilmiş ve Off-Road donanımlarıyla güçlendirilmiş 4x4’ler ile

yapılmaktadır. Off-Road; düz asfalt çizgilerinden sıkılanların, doğaseverlerin ve hayatın bizlere getirdiği habersiz sürprizleri sevenlerin ortak buluşma noktasıdır (27.03.2016, <http://tuport.org>).



Foto 7.19. Osmaniye İli 1. Off Road Şenliklerinden yarış anından bir görünüm (Osmaniye Belediyesi arşivi 2015).

Osmaniye Belediyesi ile Osmaniye Off-Road ve Dağcılık Kulübü öncülüğünde ilk olarak 2015 yılının Nisan ayında yapılan Off-Road şenlikleri büyük bir ilgi görmüştür. Osmaniye Belediyesinin hazırlamış olduğu özel Off-Road pistinde gerçekleşen yarışları ilden ve il dışından gelen binlerce seyirci izlemiştir. Off-Road yarışlarına 20 ilden ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden gelen özel tasarlanmış 140 arazi aracı katılmıştır. 140 aracın motor gücüne göre 4 kategoride yarıştığı etkinlikler sonucunda her kategoride ilk üçe giren yarışmacılara çeşitli ödüller verilmiştir. Ayrıca yarışlara katılan Motosikletçiler de şenliklere ayrı bir renk katmışlardır. Osmaniye'de Off-Road Şenlikleri her yıl Nisan ayı içerisinde yapılacaktır.



Foto 7.20. Osmaniye İli 1. Off Road Şenliklerinden yarış anından bir görünüm (Osmaniye Belediyesi arşivi (2015)).



Foto 7.21. Osmaniye İli 1. Off Road Şenliklerine katılan araçlardan toplu bir görünüm (Osmaniye Belediyesi arşivi (2015)).



Foto 7.22. Osmaniye İli 1. Off Road Şenliklerine katılan araçların başlangıç (start) noktası (Osmaniye Belediyesi arşivi (2015)).

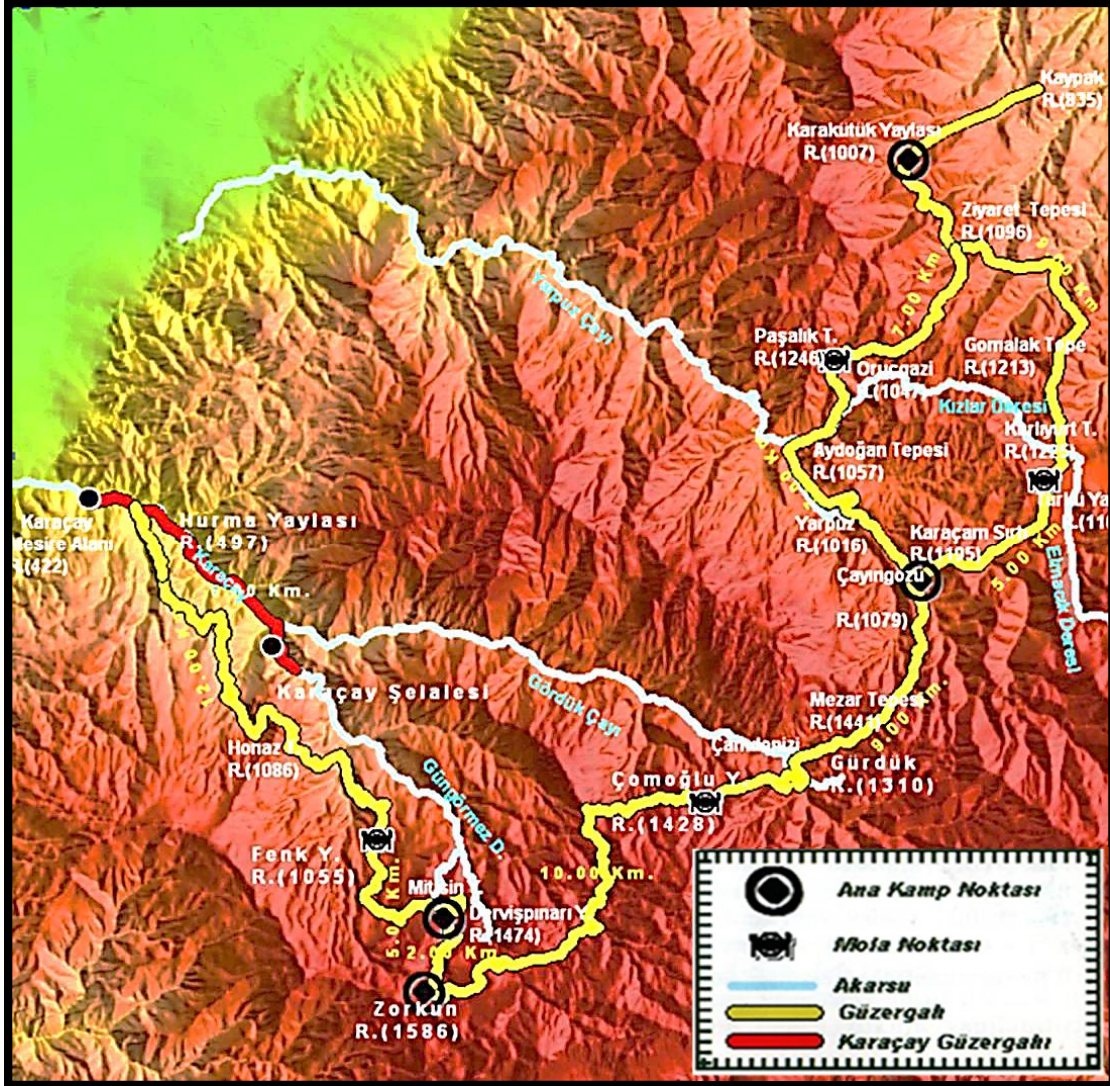
7.1.6. Doğa Yürüyüşü (Trekking) Turizmi:

Trekking, dünya eko turizm kapsamında doğa ile iç içe mesafeleri yürüyerek aşabileceğimiz, kişisel herhangi bir yetenek gerektirmeyen sportif bir turizm çeşididir. Her ne kadar dağcılıkta tırmanma ile karşılaştırılıyorsa da aslında ondan farklı olarak kendisini dinç hisseden her yaşta insanın katılabileceği bir etkinliktir. Dağların bitkileri, çiçekleri, nehirleri, buzul gölleri, nehir ve şelaleleri, keşfedilmemiş, zirveleri ile olağanüstü cömertliği ve güzergâh üzerindeki antik kent kalıntıları bu turizmin başlıca verilerini oluşturmaktadır. Batıların yıllardır ilgisini çeken bu turizm çeşidi ülkemize gelen turistlerin turizme elverişli yerlerin çokluğunun dikkatlerini çekmesi sonucu bu tür organizasyonlar ülkemizde de yaygınlaşmaya başlamıştır. Son yıllarda seyahat acenteleri binlerce turisti bu spor kapsamında Kaçkar, Toros ve Kapadokya Bölgesine getirmektedir. Ayrıca sadece yabancı turistlerin değil aynı zamanda ülke insanı içinde bu alternatif turizm çeşidi bir tutku olmaya başlamıştır. Saatlerce süren yolculuk boyunca karşılaşılan; suların, yağmurun, kuzuların ve kuşların sesi, ormanın sessizliği, kamp ateşinin çıtırtısı ve yaylalardaki insanların cömertliği tüm yorgunluğu unutturacak güzelliklerdir. Bu turlarda tüm malzemeler tur şirketleri tarafından sağlanmaktadır. Katılanların sadece günlük kullanacakları malzemeleri yanında bulundurabildikleri bu turlarda kaliteli bir hizmetin ortaya çıkması için genellikle katılanların sayısı 15 kişi ile sınırlandırılmaktadır (Şenol, 2015: 40-41).



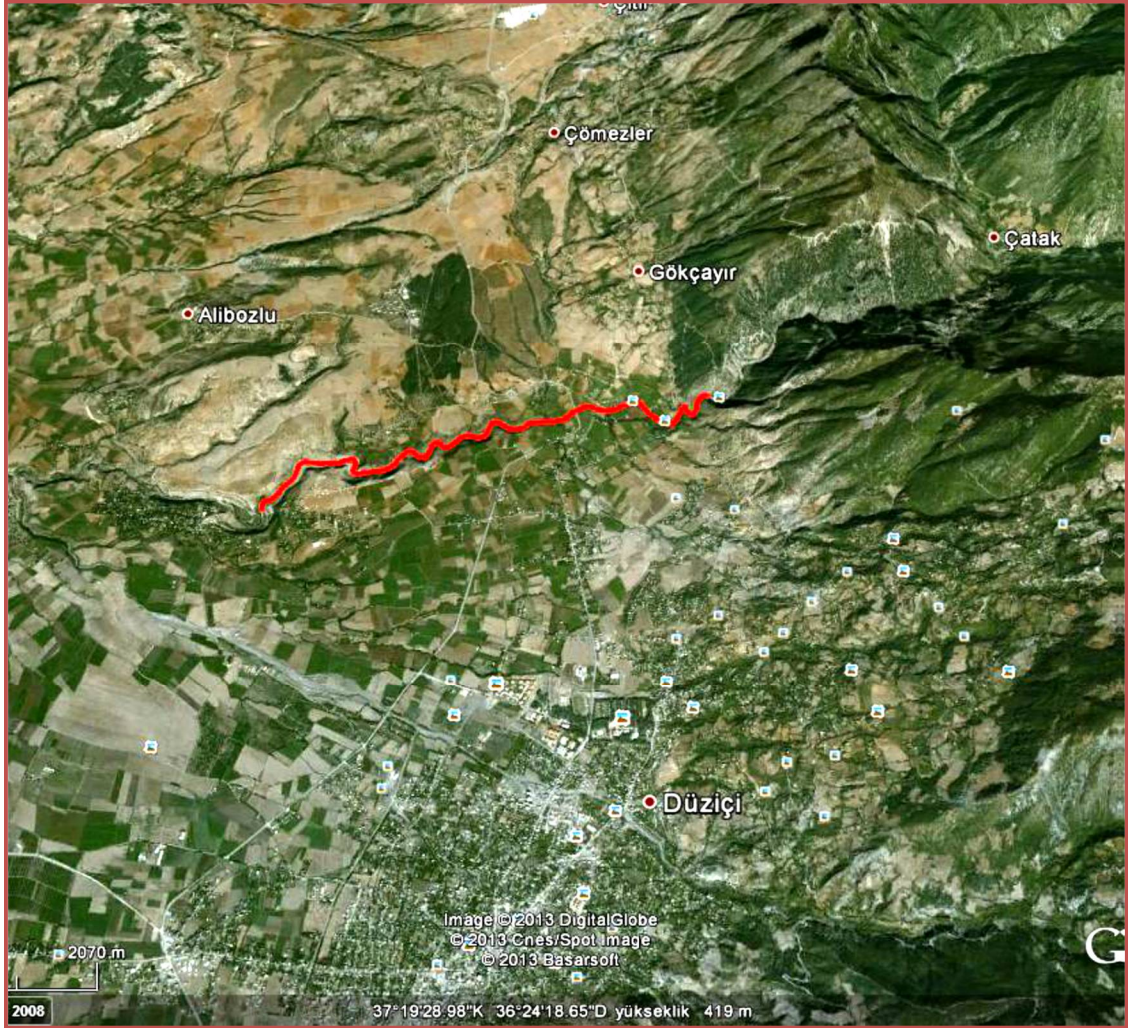
Foto 7.23. Doğa Yürüyüşü (Trekking) yapan bir turist kafilesi (04.04.2016, <http://www.adrasanbalik.com>).

Osmaniye ilimizde de Doğa Yürüyüşü (Trekking) yapılabilecek değişik alanlar bulunmaktadır. Doğa Yürüyüşü (Trekking) yapılabilecek Parkurları 4 ayrı bölümde ele alabiliriz. Bunlardan ilk ele alınacak olan **1.Parkur**; Güney Amanos (Nur) Dağları Doğa Yürüyüş parkuru, günü birlik ve 3 gün çadır konaklamalı olmak üzere **iki adettir**. Tamamıyla orman içerisinde bulunan parkurlar Turizm Bakanlığınca onaylıdır. Bu parkurlardan **birincisi**; Başlangıç noktası Kaypak köyü ve bitiş noktası Karaçay mesire alanı olan, 52 km mesafeli 3 günlük **Zorkun Yaylası Doğa Yürüyüşü Parkurudur**. İl merkezine 30 km mesafede ve 800 m rakımda bulunan Kaypak köyü başlangıç noktası olmak üzere, Gamalak tepe, Türkü yazısı, Çayın gözü, Çamlı sırt, Gürdük tarla, Çam denizi, Zorkun yaylası, Mitisin yaylası, Dervişpınarı yaylası, Fenk yaylası, Karaçay Şelalesi ve Karaçay mesire yeri olmak üzere 52 km mesafeli bir güzergâhtır. **İkincisi**; Başlangıç ve bitiş noktası Karaçay mesire olan ve gidiş-dönüş toplam 12 km mesafeli, **Karaçay Şelalesi Doğa Yürüyüşü Parkurudur**. Karaçay mesire yeri başlangıç olmak üzere Karaçay vadisi boyunca 30 m yüksekliğindeki Şelaleye kadar yaklaşık 5 km mesafeli bir güzergâhtır. Parkur alanları dere ve çayları, flora ve faunası ile eşsiz doğa güzelliklerine sahip alanlardır. Karaçay parkuru hafta sonları ve gününbirlik organizasyonlar için ideal alandır. 6 km'lik yürüyüşün sonunda bulunan Karaçay Şelalesi, parkurun hedef noktasıdır. Parkur alanlarında kamp tesisleri oluşturulmamıştır. Ancak ilde, doğa yürüyüşü organizasyonu yapan dernek ve kulüp olup, yürüyüş için gelenlerin ihtiyaçlarının karşılanması da yardımcı olmaktadır. Karaçay mesire yerinde piknik yapılabilir, ayrıca yeme-içme ihtiyacına cevap veren lokantalar mevcuttur (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 63) .



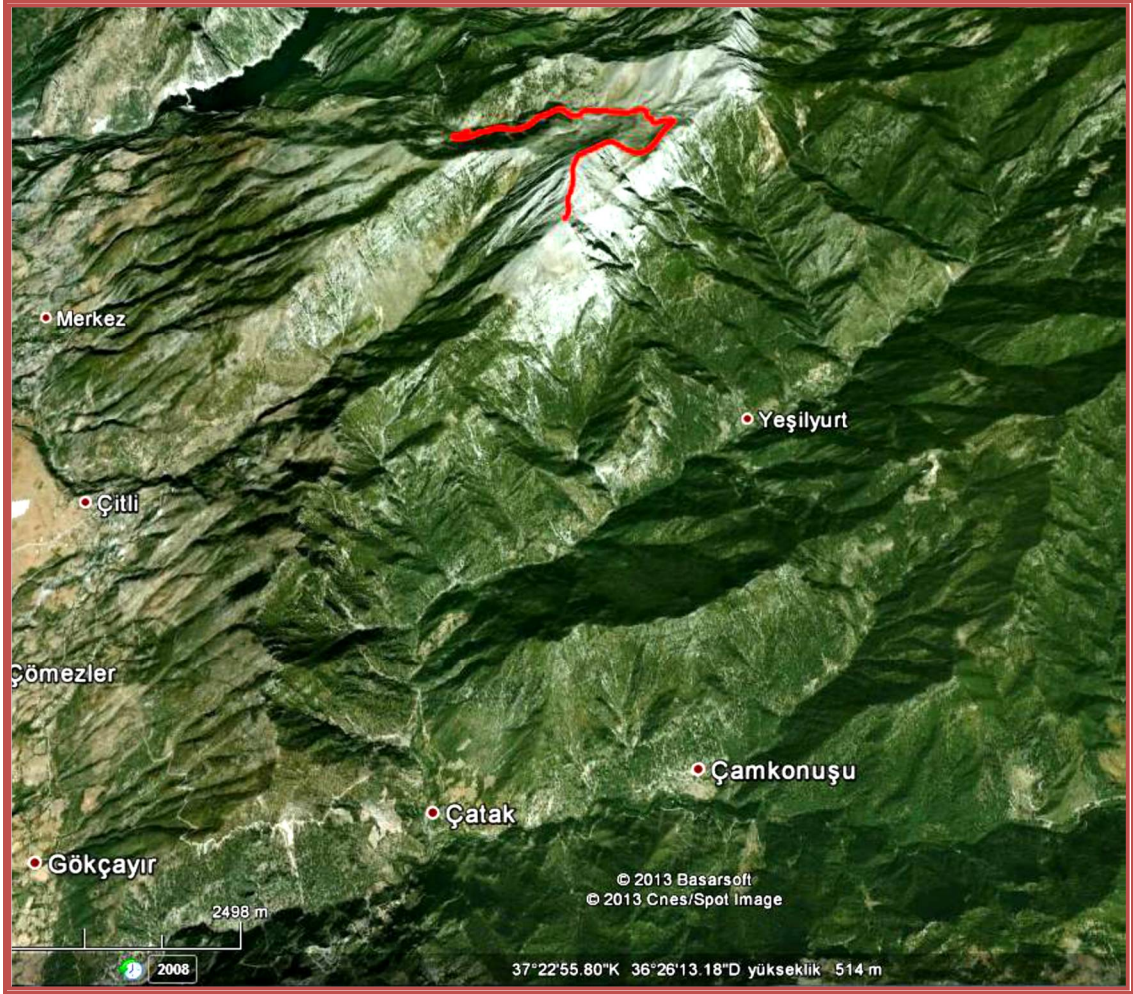
Şekil 7.5. Osmaniye Güney Amanos Dağları Doğa Yürüyüşü (Trekking) Parkurları (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 63).

2.Parkur; Düziçi Karacaoğlan köyü kaya mezarlarından Sabun çayı vadisi boyunca Sabun Şelalesinde son bulan 6 km'lik bir vadi yürüyüşü parkurudur (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 64).



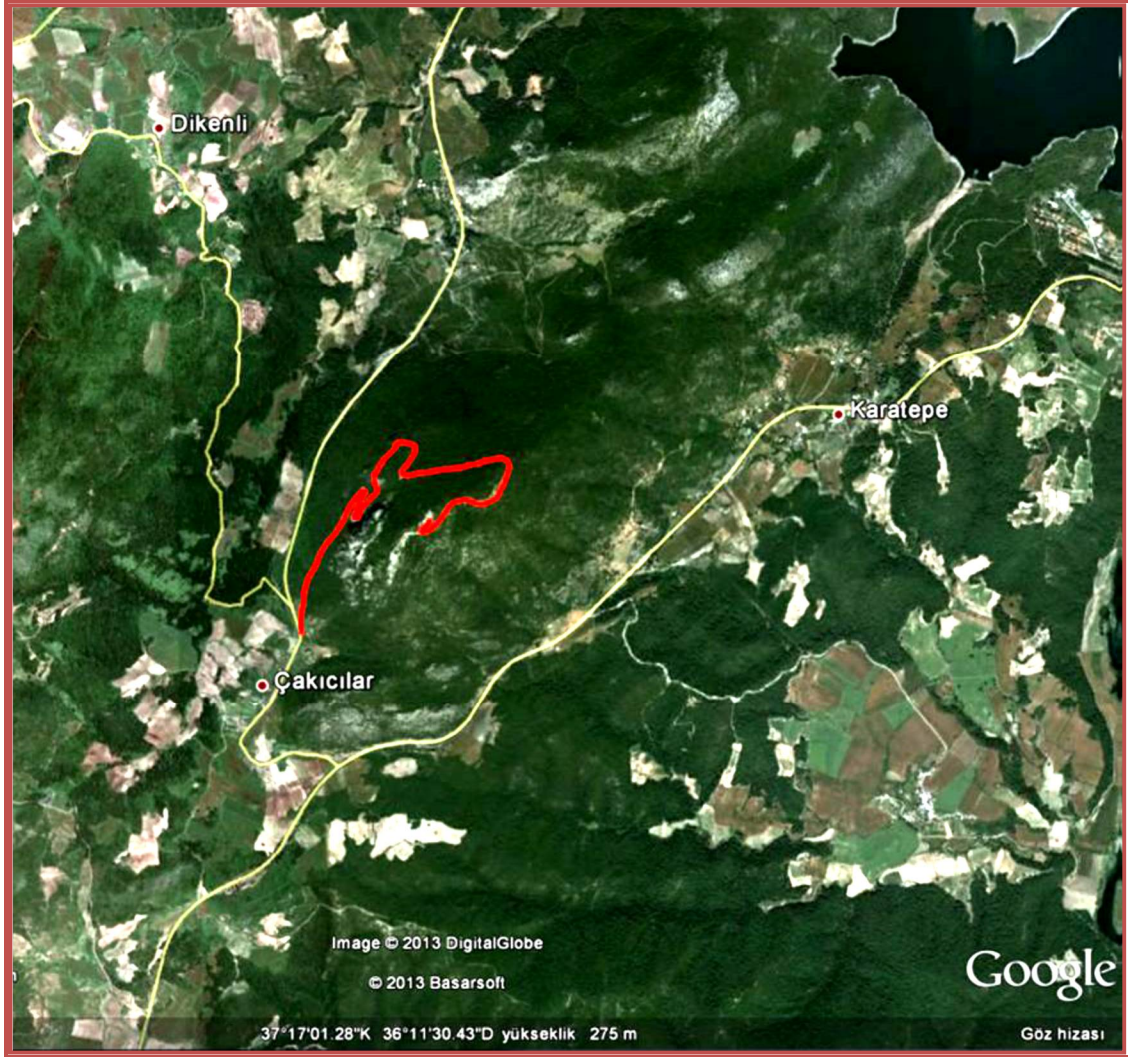
Uydu 7.3. Osmaniye Düzici Karacaoğlan köyünde başlayıp Sabun şelalesinde son bulan Doğa Yürüyüşü (Trekking) Parkurları (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 64).

3.Parkur; Düldül Dağı Doğa Yürüyüşü Parkurudur. Her yıl ODAK (Osmaniye Dağcılık Kulübü) tarafından Düldül dağı tırmanışı yapılmakta ve birçok doğasever katılmaktadır. (Gidiş-Dönüş 12 km) (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 65).



Uydu 7.4. Osmaniye İli Düziçi İlçesi Dülül Dağı Doğa Yürüyüşü (Trekking) Parkurudur (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 65).

4.Parkur; Karatepe köyü yakınlarında bulunan ve zirvesinde Aslantaş Baraj gölü, Osmaniye, Kadirli ve Düziçi ilçelerini çıplak gözle göreceğiniz müthiş panoramik bir görüntü sunan, gidiş-dönüş 6 km kolay denilebilecek bir doğa yürüyüşü parkurudur. (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 65).



Uydu 7.5. Osmanliye İli Kadirli İlçesi Karatepe Köyü Doğa Yürüyüşü (Trekking) Parkurudur (Osmanliye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 66).

7.1.7. Botanik ve Endemik Tür Turizmi

Eşsiz bir konuma ve tabiat varlığına sahip olan Türkiye, toprağında havasın da ve suyunda yaşayan canlı türleri ile dünyanın pek çok ülkelerinden farklı bir özelliğe sahiptir. Ülkemiz, bitki gen kaynakları yönünden dünyanın en önemli merkezlerinden biri olma özelliğine sahiptir. Çok sayıda kültür bitkisinin anavatanı olması nedeniyle ülkemiz, botanik bir bahçe konumundadır. Yeryüzünde yetişen meyve türlerinin sayısı 138 olarak bilinmektedir ve ülkemiz topraklarında bu meyve türlerinden 80 kadarı yetişmektedir. Ülkemizde elma ürününün 177, armutun 253, kirazın 134, cevizin 91, incirin 286, bademin 83 ve narın 64 yerli çeşidi bulunmaktadır. Yine ülkemiz toprakları barındırdığı tohumlu bitkiler bakımından da dikkatlerin üzerinde olduğu bir ülkedir. Bilim adamlarının çalışmalarına göre Avrupa'nın tamamında var olan bitki sayısı toplam 12000 adet iken ülkemizde bu sayı 9000 adet civarındadır. Türkiye, 1000'i aşkın tohumlu bitki ve 80000 hayvan türünü barındıran bir tabiat cennetidir (Şenol, 2015: 32).



Foto 7.24. Botanik ve Endemik Tür Turizmi içerisinde fotoğraf çekimi yapan bir turist (11.04.2016, <http://www.adrasanbalik.com>).

Ülkemizdeki geniş iklim ve topografya yelpazesinin bir göstergesi olarak Akdeniz, Avrupa-Sibirya ve İran-Turan olmak üzere üç bitki coğrafya bölgesi bulunmaktadır. Bu bölgelerin her biri kendi endemik türlerine ve doğal ekosistemlerine sahiptir.

Tablo 7.2. Türkiye’de Coğrafi bölgelere göre Endemik bitki sayıları. (24.01.2016, <http://www.omcekonomi.com>).

Bölge Adı	Endemik Bitki Sayısı
Akdeniz	862
Doğu Anadolu	471
Ege	171
Güneydoğu Anadolu	102
İç Anadolu	335
Karadeniz	277
Marmara	102
Toplam	2320

Anadolu diyagonalı’nda (Anadolu çaprazı) bulunan Amanos dağları, Gökçedağ, Akçadağ, Bağdaş Yaylası Bölgesi, Düldül Dağı ve Karatepe-Aslantaş Milli Parkı botanik turizmi açısından önem arz etmektedir (Şekil 7.6). Karatepe-Aslantaş Milli Parkı florası, Amanos dağları ve Doğu Toroslar ile ilişkili coğrafi konumu nedeniyle bu iki bölgenin mediteran kuşağı ile benzerlik taşımaktadır. 50 -600 m yükseltiler arasında arızalı topoğrafik yapı gösteren alan, alçak mediteran kuşak özellikleri sergilemektedir. Bu kuşakta kserofitik çalı ve orman toplulukları yayılmıştır, dere, ırmak ve göl kenarlarında farklı bir bitki örtüsü oluşmuştur. Orman alt örtüsünde yer alan *Glycyrrhiza flavescens* türü endemik yayılışı nedeniyle önem taşımaktadır. Karatepe-

Galateli, Alabent, Zorkun Tekesakalı, Zorkun, Amanos Çarşağı, Bodur Kayagülü, Hatay Dolaması, Dişil Cavlak, Amanos Çanı, Zivan, Pekpeko, Kaya Nakılı, Gündegüzel, Cimil Sütleğeni, Amanos Geveni, Morkafa, Tavşantopuğu, Kediçomağı, Gervenuk, Sarı Meyan, İnce Mürdümük, Toros Üçgülü, Kaba İğnelik, Salep Püskülü, Düldül Kantaronu, İnce Çiğdem, Geyik Mayalısı, Arıotu, Hababa, Adana Mercanı, Hababa, Mavi Şalba, Kalın Karabaş, Yaş Lale, Sürmeli Lale, Gülfatma, Koç Salebi, Dügümlü Yavruağzı, Taş Balıkağzı, Yer Mavişi, Kirli Hezaren, Sarı Tabusluk, Amanos Belumu, Berit Belumotu, Kaya İplikçiği, Taş Sedefotu, Saman İplikçiği, Taş Balıkağzı, Ala Nevruzotu, Has Filburnu, Yarpuz Sığırkuyruğu, Dirmil Menekşesi önemli endemik bitki türleridir (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 56-83).

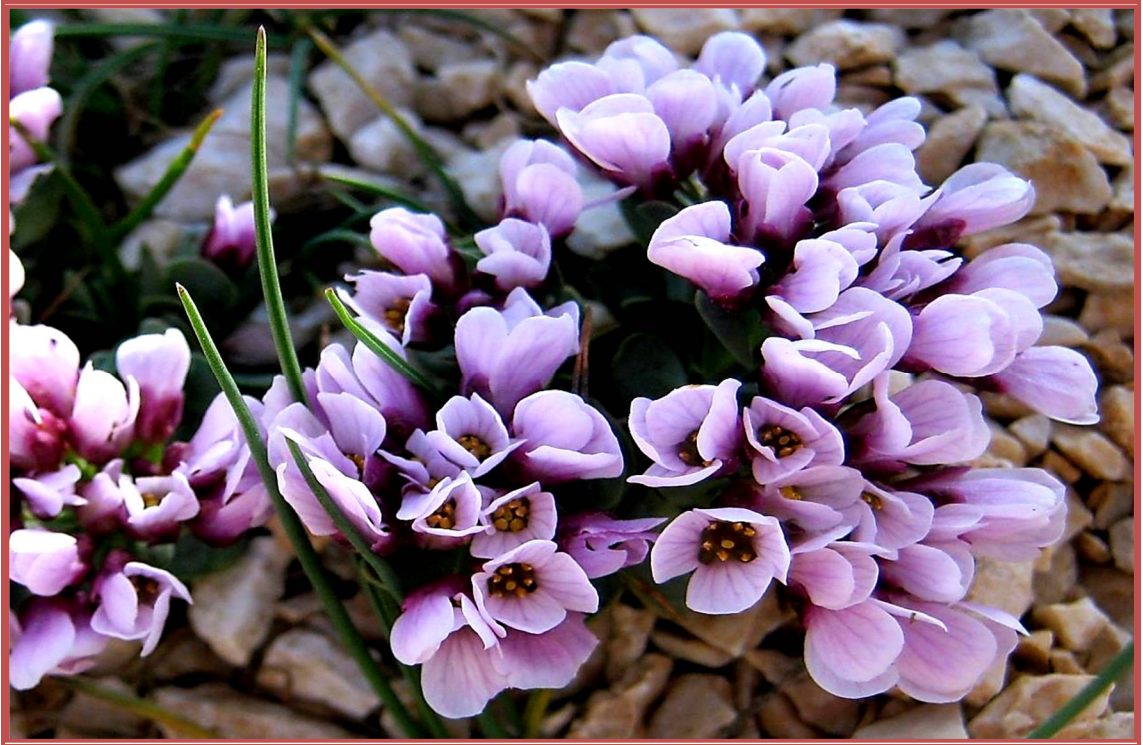


Foto 7.24. Osmaniye ilinde bulunan endemik bitki türlerinden olan “Bodur Kaya Gülü” (*Aethionema oppositifolium*) (11.02.2016, <http://dogalhayat.org>).

7.1.8. Dağ Turizmi ve Dağcılık

Zengin Anadolu coğrafyası hemen hemen tüm doğa sporlarına açıktır. Türkiye, dünyada az sayıda ülkenin sahip olduğu dört iklimin aynı anda yaşandığı ender ülkelerden biridir. Anadolu'nun bir dağında kayak yaparken bir diğerinin çiçeklerle bezenmiş atmosferinde ruhen dinlenmek mümkündür. Dağ sporlarına olan ilginin artması ülkemizde bu imkânları sunan yerlerin turizme kazandırılması yönünde ki çabaları da hızlandırmaktadır (Şenol, 2015: 33).

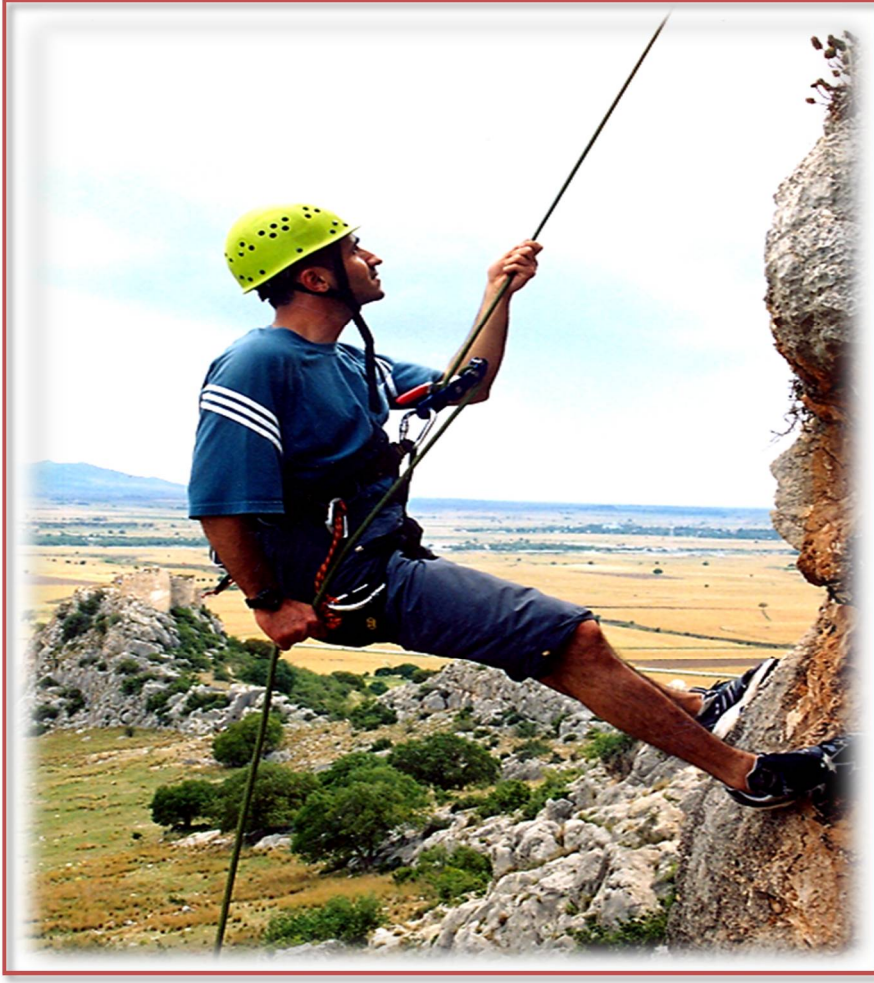


Foto 7.25. Osmaniye ilinde dağcıların tırmanışından bir görünüm. (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2015).

Osmaniye ilinde bulunan Karatepe’de 100 m’yi aşan yüksekliğiyle kaya tırmanışı yapılabilecek kayalık bulunmaktadır. Alanda daha önce amatör dağcılar tarafından birçok kez tırmanış yapılmıştır (Foto 7.26).



Foto 7.26. Osmaniye ilinde bulunan Karatepe’de dağcıların tırmanışından bir görünüm (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 68).

7.1.9.Yayla Turizmi

Ülkemizdeki sayısız yaylalar son yılların gözde turizm mekânları haline gelmektedir. Türk kültüründe ayrı bir yeri vardır. Yurdumuzun farklı bölgelerinde yaşayan insanların birçoğu yaylalara hayvanlarını otlatmak amacıyla, bir kısmı da yazın bunaltan sıcak havadan kurtulmak amacıyla çıkmaktadırlar. Ülkemizdeki iç turizmin en etkin örneğini oluşturan yaylalara yönelik bu turizm hareketi son yıllarda bu mekânlarda düzenlenen etkinliklerin sayesinde de tüm insanların ilgisini çekerek bu yaşam tarzına katılanların sayısını artırmıştır. Globalleşen dünya giderek daha fazla birbirine benzemektedir. Günün modern yaşamı ise doğaya olan özlemi artırmaktadır. Yaylalar, doğanın kirlenmemiş havasını, buz gibi soğuk sularını, serin havasını, büyüleyici manzarasını, hormonsuz yiyeceklerini doğal ortamda büyümüş av hayvanlarını, binlerce çeşit bitki ve rengârenk kokulu çiçeklerini bir arada bulabileceğimiz mekânlardır (Şenol, 2015: 35).

İlimizde yer alan yaylaların, doğal güzellikleri, tarihi değerleri ve diğer çekicilik yaratan özellikleri ile eko turizme yönelik sundukları çok çeşitli ve eşsiz olanakların; koruma kullanma dengesi içerisinde turizm amaçlı değerlendirilmesi önemlidir. Ayrıca yöre halkına ekonomik kâr olanakları sunmaktadır. Eko turizm etkinlikleri arasında en fazla talep yayla turizmine olmaktadır. Anadolu kültüründe yaylalar yaşamın önemli bir parçası olarak yer alır. Yaşam tarzına bağlı olarak yaylaların kullanım biçimlerinde de farklılıklar gözlenmektedir. İlimiz bozulmamış doğal yapısıyla bir yayla cenneti olarak kabul edilebilir. Osmaniye ilinin en bilinen yaylaları ise; Merkez ilçe sınırları içerisinde Zorkun, Olukbaşı, Ayvanın Düzü, Ürün, Mitisin ve Dervişpınarı yaylaları, Kadirli İlçesinde Maksutoğlu yaylası, Sumbas ilçesinde Bağdaş yaylası gelmektedir. (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2015).

Maksutoğlu Yaylasına, en fazla Kadirli ilçe merkezinden olmak üzere Sumbas ilçe merkezinden ve Kadirli'nin değişik köylerinden de yaylacı almaktadır. Dinlenme fonksiyonu ön planda olan bu yaylaya çıkma, ilk ve orta öğretim kurumlarının tatile girdiği Haziran ayının ortalarından itibaren başlamaktadır. Yayladan geri dönüşler ise Eylül ayı başlarında başlamaktadır (Koca, 2011: 153).



Foto 7.27. Kadirli ilçesinde bulunan Maksutoğlu Yaylasında bir görünüm.

Zorkun Yaylası'nda çevresindeki Mitisin, Tuztaşı, Dervişpınarı, Büyük ve Küçük Küreci ile birlikte yaklaşık 5500 yayla konutu olduğu Osmaniye Belediyesi yetkilileri tarafından bildirilmiştir. Yayla nüfusu ile ilgili resmi kayıtlar bulunmamakla birlikte, yaylanın nüfusunun 31-32 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Zorkun Yaylasına en fazla yaylacı Osmaniye Merkez ilçesinden gelmektedir. Osmaniye Merkez ilçenin dışında Ceyhan, Toprakkale, Erzin'den de yaylacı gelmektedir (Koca, 2011: 29).



Foto 7.28. Osmaniye Merkez ilçesinde bulunan Zorkun Yaylası.

7.1.10.Sportif ve Amatör Olta Balıkçılığı Turizmi

Balıkçılık, aile veya arkadaşları ile su kenarı ya da üzerinde keyifli ve dinlendirici zaman harcamaya, doğal dünya ile yakın temasa olanak sağlayan popüler bir eğlencedir. Sportif ve Amatör Olta Balıkçılığı, yasalarımızda ki tarifiyle; sadece spor ve eğlence amacıyla yapılan, maddi ve ticari kazanç gayesi gütmeyen, avlanılan ürünün satılmadığı balıkçılık etkinliğidir.Sportif ve Amatör Olta Balıkçı ise, yukarıda belirtilen aktiviteleri yerine getiren, bunları yaparken; balık tutmayı amaç değil, dinlence aracı gören, sürdürülebilir bir balık avcılığı için balık stoklarının ve çevrenin korunması gerektiğinin bilincinde, doğayı gerçekten seven, sportif ruhta ve etik değerlere bağlı, yasaların öngördüğü kurallara uyan ve uygulayan kişilerdir (16.04.2016, <http://salibahtiyar.tr.gg>).

Osmaniye ilinde Sportif ve Amatör Olta Balıkçılığının yapılabileceği yerlerin başında; Ceyhan Nehri, Sumbas Çayı, Aslantaş Barajı, Kalecik Barajı, Sabun Çayı, Karaçay, Hamus Çayı gibi alanlar gelmektedir.



Foto 7.29. Sportif ve Amatör olta balıkçılığı yapan bir balıkçı görseli (07.04.2016, <http://www.facebook.com/AMATOR.OLTACILAR>).

7.1.11.Hava Sporları Turizmi

Türkiye, Yamaç paraşütü, Yelken kanat, Planör, Paraşüt, Balon gibi hava sporları meraklıları için keşfedilmesi gereken bir ülkedir. Hava sporlarının başında gelen Yamaç paraşütü, ilk bakışta serbest atlama paraşütüne benzeyen bir paraşüt ile uçak yerine, yüksek bir tepeden koşulmak suretiyle havalanmaktadır. Eğimli ve yüksek bir tepeye açık olarak serilen paraşüt, pilotun koşmaya başlaması ile hava ile dolar ve pilotla birlikte havalanır. Uçuşların süresi kullanılan malzemenin performansı ve pilotun tecrübesine bağlı olarak kilometrelerce ve saatlerce sürebilir. Tek kişilik olabileceği gibi iki kişilik (tandem) kanatları da vardır (16.03.2016, <http://seyahatportal.blogcu.com>).

İlimizde Yamaç paraşütü amatör olarak yapılmaktadır. Sakızgediği köyünde bulunan tepe eğitim alanı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca Issızca köyü, Kengerli yaylası, Ürün yaylası, Dumanlı Dağı, Düldül Dağı ve Fakıuşağı'nda uçuş alanı mevcuttur (Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 67).



Foto 7.30. Yamaç paraşütü yapan hava sporcuları görseli (02.12.2015, <http://i.milliyet.com.tr>).

7.1.12.Akarsu Turizmi

Akarsu Turizmi, akarsu kenarında veya bir akarsuyun yarattığı yerlerde yapılan dinlenme, eğlenme, görme ve tanıma amaçlı yapılan gezilere denir. Bu turizm çeşidinin başlıca türleri akarsu sporları ve doğal eser gezileridir. Ülkemizdeki akarsuların büyük bölümü "akarsu turizmi" için çok elverişlidir. Ülkemizdeki akarsuların büyük bölümü rafting, kano ve nehir kayağı gibi akarsu sporları için çok elverişlidir. Akarsu sporları, doğa sporlarının önde gelen dallarından biridir. Ülkemiz, bu sporların yapılabilmesine yönelik büyük potansiyel sunar. Ayrıca bu alanların yaratılmasının maliyeti azdır (18.02.2016, <http://akarsuturizm.weebly.com>).

Osmaniye ilinde özellikle, Ceyhan nehrinde kano, Aslantaş baraj gölünde ise yelken, kano ve kürek etkinlikleri yapılabilmektedir(Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013: 67).



Foto 7.31. Osmaniye Aslantaş su sporları merkezinden (kayıkhanesi tesisleri) bir görünüm (18.04.2016, <http://www.kulturportali.gov.tr>).

Osmaniye Valiliği tarafından Aslantaş Barajı kıyısına yaptırılan Su Sporları Merkezi (Kayıkhanesi Tesisleri), Kadirli ilçesi Kızyusuflu köyü sınırlarında, Osmaniye merkeze 37 km, Kadirli ilçesine 16 km mesafededir. Ulaşım karayolu ile yapılmaktadır. İşletmeciliği Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından yapılan tesislerde, yeme-içme ve konaklama yapılabilmektedir.

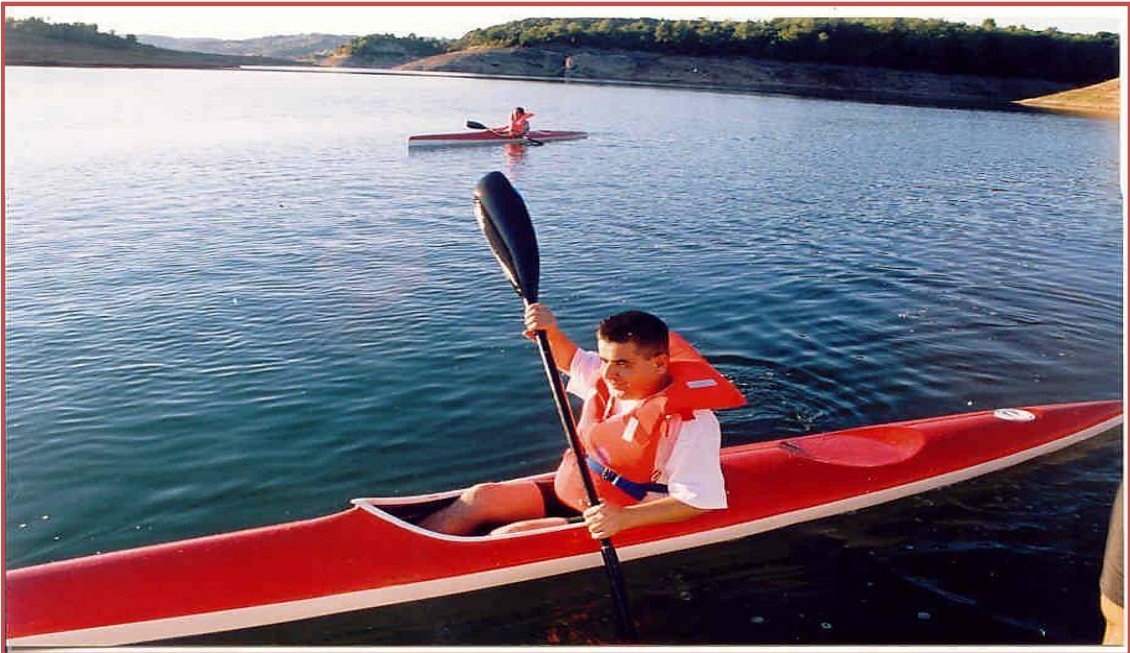


Foto 7.32. Osmaniye Aslantaş su sporları merkezi (kayıkhanesi tesisleri) kano sporları (18.04.2016, <http://www.kulturportali.gov.tr>).



Foto 7.33. Baraj gölünde Kano sporunu profesyonel olarak yapan sporcular görüntüsü(18.04.2016, <http://www.kulturportali.gov.tr>).

7.2. Kültür Turizmi

Kültür turizmi, doğal ve tarihsel kültür varlıklarını, kültürel etkinlikleri ve güncel sanat eserlerini, kültür sanayilerinin sonuçlarını, bazı sosyo-ekonomik olguları turistik bir ürün biçiminde gezginlerin hizmetine sunan bir turizm anlayışıdır. Yalnızca tarihsel olanı değil, günceli de kapsayan bir terimdir. Tüm doğal ve kültürel miras, (somut ve somut olmayan) arkeolojik, tarihsel kültür varlıkları, müzeler, ören yerleri, anıtsal yapılar, dinsel yapılar, kırsal ve kentsel sivil mimari örnekleri, saraylar, kaleler, bahçeler, temalı parklar, mezarlar, türbeler ve her türlü güncel sanat eseri ve etkinliği (sahne sanatları, görsel sanatlar, resim, edebiyat, roman, şiir, müzik, dans, heykel, film, fotoğraf... moda, web, grafik tasarımları... festivaller, konserler, "bienal"ler, sergiler...), zanaatlar, etnografya, botanik, flora ve fauna, folklor, geleneksel ve güncel yaşam biçimleri, mutfak, içki, bazı sosyo-ekonomik olgular (gecekondu, sivil toplum kuruluşları, dinsel motifler, değişik study tours konuları...), her türlü kültür ürünü bu tanımın içindedir. Bu nedenle böcekçilik, kuşçuluk, İpek Yolu turizmi, kruvaziyer turizmi, eko turizm, trekking ..gibi "alternatif" olduğu belirtilen geziler, doğrudan maç turnuvaları, dışındaki spor turları, doğa gezileri, doğrudan haç seferleri dışındaki inanç turizmi ile kongre, fuar, sergi ve sağlık turizminin pre ve post gezileri bu tanım kapsamındadır. Kültür turizmi yaklaşımı karşısına kitle turizmi (mass tourism), her şey dahil konsepti, macera turizmi, alternatif turizm, deniz turizmi gibi yaklaşımlar koymak doğru değildir. Kültür Turizminin Özelliklerinin başında; Kültür turizmi ekonomik anlamda, nadir, az bulunan bir üründür. Bu nedenle kültür turizmi ekonomideki "mukayeseli üstünlükler" niteliğine sahiptir. Bu "mukayeseli üstünlük" Türkiye'nin sahip olduğu özel ve özgün kültürel çeşitlilik, tarihsel derinlik, "biricik" olma durumu ile doğal ve kültürel mirasın coğrafik yaygınlığından dolayı benzerlerinden de üstündür. Arz açısından nadir ürünlerden olan kültür gezileri birçok gezgin açısından "olmazsa olmaz" lardandır. Terör olayları, savaş, çok ağır politik tavır almalar gibi bazı konular dışında turizmin diğer türlerine göre daha istikrarlı bir talebe

sahiptir. Kültür turizmine katılanların toplumsal statüsü ortalama kitle turizmi müşterilerine göre daha yüksektir. Kültür gezilerine katılan gezginler daha eğitilmiş, daha meraklı, daha ilgili, daha özgür, acelesi olmayan, gittiği yerde daha fazla zaman ve para harcayabilen, kültürel ve sanatsal etkinliklere daha duyarlı, gittiği ülkenin günlük yaşamını tanımaya arzulu, doğaya, çevreye, gidilen bölgenin kültürüne ve geleneklerine daha saygılı, yöre insanını tanımaya istekli, gruplar içinde seyahat edebilen kişilerdir. Kültür gezginleri kültür sanayileri ürünlerinin çok önemli alıcılarıdır. Kültür turizmi turistik gelirlerin ülkesel düzeyde daha geniş alanlara yayılmasında, bölge halklarının turizmden daha geniş oranda pay almasına ve bölgelerin kültür düzeylerinin yükselmesine yöneliktir. Kültür turizmi turistik etkinliği 12 aya yayma potansiyeline sahiptir. Kültür turizmi çevreye, tarihsel ve kültürel mirasa karşı daha duyarlıdır. Kültür turizminin bir diğer ana hedefi de o ülkede yaşayanlardır. Kültür turizmi denildiğinde yanlış bir yaklaşımla yalnızca Türkiye'ye gelen yabancı turistler anlaşılıyor. Bu çok temel bir yanlıştır. Dünyada hiçbir müze, hiçbir ören yeri yalnızca dışarıdan gelenlerin ilgisi ve onların getirisi ile ayakta kalamaz, doğal ve tarihi mirası koruyamaz. Kısacası kültür turizmi aynı zamanda iç turizmi geliştirmek zorunda olan ana turizm bileşenidir. İyi yönetildiği takdirde kültür turizminin tükenme, tüketilme zaafı yoktur. Kültür turizmi, turizmde var olmanın şartıdır (08.04.2016, <http://www.festtravel.com/tr>).

Türkiye ölçeğinde kültür turizmine baktığımızda ise kültür turizminin kitle turizm bölgelerine endeksli ve dahası kitle turizminin tamamlayıcısı gibi görünmesidir. Şöyle ki, Türkiye'de kültür turizminin en fazla tüketildiği alanlar Akdeniz ve Ege bölgeleridir. Bu bölgeler kültürel değerler açısından önemli bir çekiciliğe sahiptirler. Ancak, bu bölgelerin yanında özellikle iç bölgelerimizde kalan kültürel değerler, Akdeniz ve Ege bölgelerimiz kadar zengin olmalarının yanında bazen atraksiyon motivasyonu açısından daha da anlamlı olmaktadır. Buna karşın kitle turizm bölgelerinin dışında kalan bölgelerimizde kültürel değerlerin tüketilmesi hiçbir zaman anlamlı olmamıştır. Ancak özellikle son yıllarda Türkiye'de gerçekleştirilen veya bir şekilde ekonomik kazanım elde etmek isteyen yerel idarecilerin kişisel çaba ve yaratmaya çalıştıkları yapay kültürel turizm yaklaşımları samimi ancak turizmin ulusal boyutta gelişmesini sağlamada oldukça yetersiz kalmıştır. Bu durumun aşılması ve doğru stratejilerin geliştirilmesi için doğru politikaların üretilmesi şarttır. Çünkü turizmin doğası gereği birçok amacı vardır. Bu amaçlara hangi yollardan ulaşılacağını belirleyen turizm politikası, turizmden sağlanan ekonomik, sosyal ve kültürel kazançları en yüksek düzeye çıkarmak ve maliyetleri ise en aza indirmek çabası içindedir (Olalı, 1990: 30).

Turizm varlıklarının en büyük yoğunlaşması kültür turizmi alanında ortaya çıkmaktadır. Osmaniye pek çok değişik medeniyetin tarihi mirasından izler taşıyan bir yöredir. Özellikle ticaret yollarının ve sınır boylarının korunması amacıyla askeri yapıların ve kalelerin çok sayıda inşaa edildiği bir bölgedir.

7.2.1. Osmaniye Kültür Turizmi Turları

Osmaniye iline, son yıllarda; alternatif turizm ve turlar kapsamında, özellikle hafta sonları ve günü birlik İstanbul çıkışlı olmak üzere; Adana – İskenderun – Antakya turları ile İstanbul ve Ankara çıkışlı, Gaziantep veya Adıyaman girişli GAP turları çerçevesinde ziyaretçiler gelmektedir. Osmaniye ili Güneye ve GAP'a yapılan turların Adana'dan veya Gaziantep illerinden başlaması durumunda, karayolu bağlantıları üzerinde bulunması nedeni ile tercihe bağlı olarak, dört önemli tur güzergahına sahiptir. Bununla birlikte; İl'in Adana, Mersin, Antakya ve Gaziantep gibi büyük illere

yakınlığı, buraya yapılması düşünülen turlara da, ilave avantajlar sağlamaktadır. İl'de ki tur güzergâhları; doğal güzelliklerin yanı sıra, kültürel, arkeolojik ve tarihi mekânları ihtiva etmektedir (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

7.2.1.1. Osmaniye Yeşil Güzergâh Kültür Turları

Başlangıç noktası Adana ve Antakya illeri olmak üzere, Toprakkale kalesi, Harun Reşit kalesi, Haruniye kaplıcası, Berke barajı ve doğal güzellikler, güzergahın ana unsurlarını teşkil etmektedir. Güzergâh içerisinde, Osmaniye merkezine 2 km mesafedeki Karaçay Mesire Yeri, Düziçi ilçe merkezi veya Berke barajı, yeme - içme ve ara konaklama noktaları olarak kullanılabilir. Başlangıç noktası Gaziantep ili olursa, güzergah üzerindeki, Bahçe ilçe merkezinde, Ağca bey cami, uyuzluk Piknik alanı ve aynı yol üzerindeki, ilçe merkezine 3 km mesafede, İndere Köyü, Alabalık tesisleri görülüp, yeme – içme ihtiyacı karşılanabilir (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

7.2.1.2. Osmaniye Kırmızı Güzergâh Kültür Turları

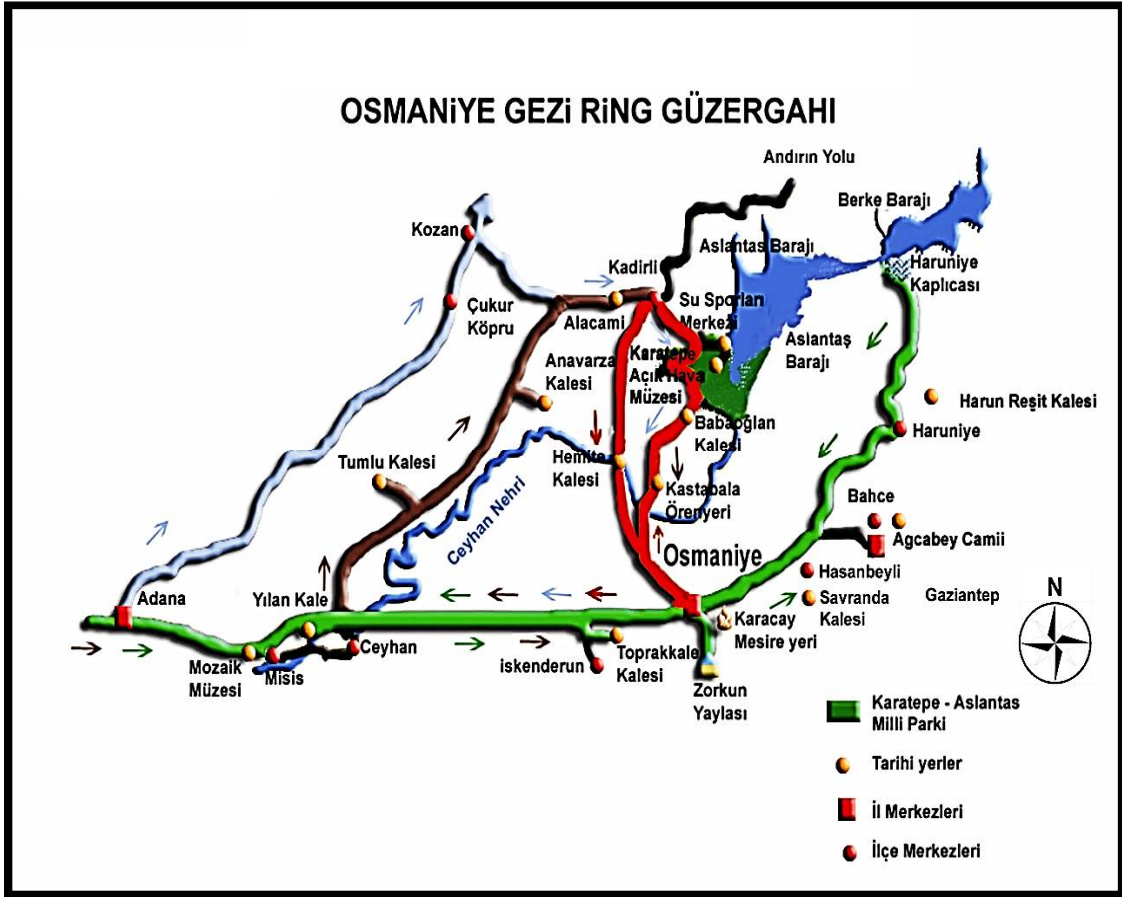
Başlangıç noktası Adana, Hatay ve Gaziantep illeri olmak üzere, Savranda Kalesi, Kastabala Ören Yeri, Babaoğlan Kalesi, Karatepe Kilim Kooperatifi, Karatepe – Aslantaş Açık Hava Müzesi, Milli Park, Su Sporları Merkezi, Kadirli Ala Cami güzergâhını takiben, dönüş yolu Gökçedam Köyünde bulunan Hemite Kalesi ve Osmaniye merkezidir. Tarihi, Arkeolojik, kültürel el sanatları ve kırsal peyzaj dokusu ağırlıklı olmak üzere doğal güzelliği sunmaktadır. Güzergâh içerisinde, Karatepe kilim Kooperatifi'nde sıkma, ayran ikramı yapılmaktadır. Karatepe – Aslantaş Milli Parkı Mesire Yerinde, piknik yapılp kamp kurulabilir. Güzergâh içerisinde Osmaniye, Karatepe- Aslantaş Mesire Yeri, Su Sporları Merkezi veya Kadirli ilçesi, yeme - içme ve ara konaklama noktaları olarak kullanılabilir (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

7.2.1.3. Osmaniye Mavi Güzergâh Kültür Turları

Güzergâh üzerinde, Ala Cami, Su sporları Merkezi, Karatepe-Aslantaş Açık hava Müzesi, Babaoğlan Kalesi, Kastabala Ören Yeri ve Karatepe Kilim Kooperatifi bulunmaktadır. Güzergâh içerisinde Kadirli ilçesi, Karatepe- Aslantaş Mesire Yeri, Su Sporları Merkezi ve Osmaniye, yeme - içme ve ara konaklama noktaları olarak kullanılabilir (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

7.2.1.4. Osmaniye Kahverengi Güzergâh Kültür Turları

Osmaniye ili dışında kalan, Mozaik Müzesi, Yılan Kale, Tumlu Kalesi, Anavarza Kalesi yanında, Kadirli Ala Cami, Su Sporları Merkezi, Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi, Milli Park, Karatepe Kilim Kooperatifi, Babaoğlan Kalesi, Kastabala Ören Yeri ve Toprakkale Kalesi bulunmaktadır. Güzergâh içerisinde Kadirli ilçesi, Karatepe- Aslantaş Mesire Yeri, Su Sporları Merkezi ve Osmaniye, yeme - içme ve ara konaklama noktaları olarak kullanılabilir (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015).

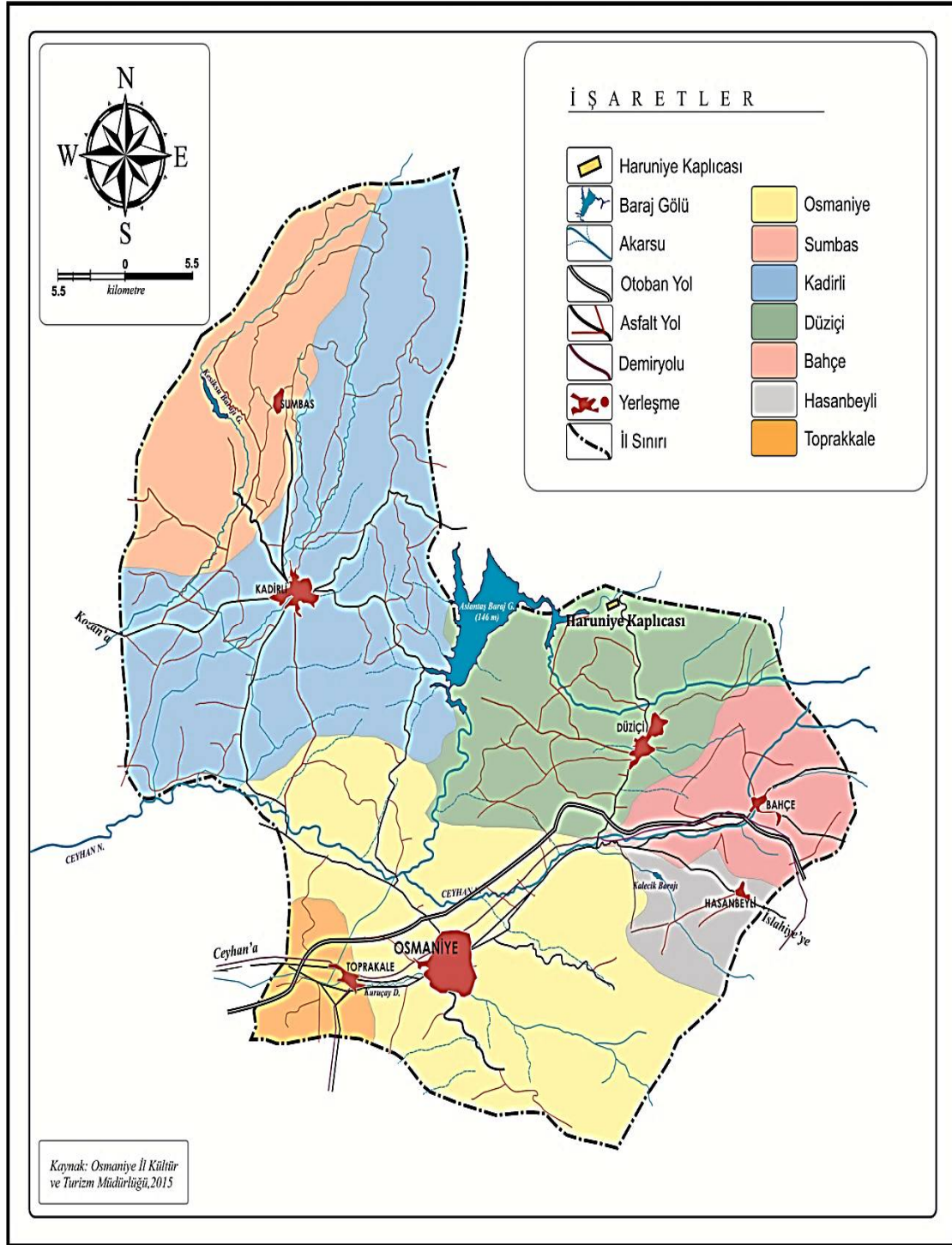


Şekil 7.8. Osmaniye ilinde kültür turlarının yapılacağı gezi ring güzergâhı (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015).

7.3. Sağlık Turizmi

7.3.1. Haruniye Kaplıcaları

Düziçi ilçesine 22 km uzaklıkta, Ceyhan ırmağının kenarındadır. Belediye ve mücavir alan sınırları dışındadır. Kaynak, doğal çıkışlıdır. 25 lt/sn akım değerine 3542 banyo/ kişi / gün ve termal yatak arz kapasitesine sahiptir. Termal suyun artışı ve korunması için özel bir teknikle kaptaj ve sondaj gereği vardır. Kaplıca sahasında PTT, elektrik, içme suyu vardır. Bu kaplıcada sadece küvet ve havuz banyo uygulaması yapılmaktadır. Romatizma, kadın hastalıkları, deri, sinirsel hastalıklar, beslenme bozuklukları, karaciğer ve safra kesesi, mide ve bağırsak rahatsızlıkları gibi hastalıklara olumlu etki yapmaktadır.



Şekil 7.9. Osmaniye ili Düziçi ilçesinde bulunan Haruniye kaplıcası lokasyon haritası.

Haruniye kaplıcası Düziçi ilçesine bağlı Kuşcu Köyünde Mehmetoğlu mahallesinin yaklaşık 2.5 km kadar kuzeybatısında yer almaktadır. Kaplıcanın suyu florür içeren, kalsiyumlu, magnezyumlu, bikarbonatlı, sülfatlı termal sınıfına girmektedir. Sularının tatları maden suyu tadındadır (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 22).



Foto 7.34. Haruniye kaplıca tesislerinin bulunduğu alandan bir görünüm (28.03.2016) (<http://depo.osmaniye.edu.tr>).

7.3.2. Gebeli Maden Suyu

Osmaniye İline bağlı Çardak Köyünde Gökbekirler Mahallesi'nin 450 m kadar güney batısında yer almaktadır. Gebeli maden suyu, magnezyumlu, kalsiyumlu, bikarbonatlı sular sınıfına girmektedir. Suyun tadı maden suyu tadındadır (Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 2014: 22).

7.3.3. Kadirli Kokar Kaplıcaları

Kadirli ilçesi sınırları içerisinde bulunan Kokar kaplıcaları da şifalı suları ile hizmet vermektedir. Kadirli ilçesinin kuzeyinde 15 km uzaklıkta bulunmaktadır. Kokar Kaplıcalarının sıcaklığı yaz-kış 25 °C'dir. Kaplıca suları, çeşitli cilt hastalıklarını tedavi edici özelliğe sahiptir. Kaplıcanın bünyesinde insanların konaklama ihtiyaçlarına cevap verecek tesisler yoktur.

7.4. Av Turizmi

Türkiye zengin bitki örtüsü nedeni ile av turizmi bakımından oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. Son yıllarda av turizmine olan ilginin artması ülkemizde bu amaçla değerlendirilebilecek avlakların sayısının artmasına neden olmaktadır. Orman Bakanlığı Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü tarafından tespit edilen bu alanlarda sadece A-Grubu Seyahat Acenteleri tarafından düzenlenen turlara katılanlar avlanabilmektedirler. C-Grubu Seyahat Acenteleri, sadece yerli turistler için av partisi düzenleyebilirler. Av amacıyla tahsis edilen alanlarda avlanma tarihleri, avlanacak hayvanlar ve bunların öldürülmeleri veya yaralanmaları halinde ödenecek ücretleri önceden belirlenmiştir. Av

organizasyonları, özel avlanma izin belgelerinde belirtilen tür, avlak ve tarihler dışında yapılamaz. Orman Bakanlığı avlanacak hayvanların limit ve ücretlerini her yıl Temmuz ayı sonuna kadar Turizm Bakanlığı ve Acentelerine bildirir. Acenteler, büyük avlarda her iki avcı için bir kılavuz, sürek avlarında ise her 10 avcı için sertifikalı bir posta başı bulundurmaya zorundadır. Av sahasına sokulan fişeklerin boş kovanları iade edilmek zorundadır. Avlanan büyükbaş avların sadece trofeleri (boynuz, diş, tırnak) ve postu yurt dışına çıkarılabilir (Şenol, 2015: 31).

Osmaniye ilinde değişik alanlarda avlak sahaları bulunmaktadır. Bu sahaların adları ve buldukları yerler aşağıdaki tabloda sıralanmıştır (Tablo 7.3).

Tablo 7.3. Osmaniye ilindeki devlet kontrolündeki av sahaları.
(Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2016-2019: 57).

Avlak Adları	Bulunduğu Yer
Akçadağ Devlet Avlağı	Bahçe
Balıklağ Devlet Avlağı	Sumbas-Kadirli
Bozkuyu Devlet Avlağı	Kadirli
Düldül Dağı Avlağı	Düziçi
Düziçi Ovası Devlet Avlağı	Düziçi
Gökçedağ Devlet Avlağı	Merkez -Hasanbeyli-Bahçe
İndere-Yukarıdere Avlağı	Bahçe
Kadirli Çukurova Genel Avlağı	Kadirli
Kesiksuyu Çayı Genel Avlağı	Sumbas
Rahime Hatun Genel Devlet Avlağı	Osmaniye-Merkez
Savrun Çayı Devlet Avlağı	Sumbas - Kadirli
Toprakkale Büyüktüysüz Avlağı	Toprakkale
Toprakkale Avlağı	Toprakkale
Ürün Yaylası Avlağı	Osmaniye-Merkez
Ziyarettepe Devlet Avlağı	Düziçi
Zorkun Yaylası Devlet Avlağı	Osmaniye-Merkez

Ziyarettepe Tavşan-Kıvalı Keklik Örnek Avlak Sahası, Osmaniye ilinin Düziçi İlçesinde toplam 7701.50 ha alanda kurulmuş örnek avlak sahasıdır. İndere-Yukarıdere Tavşan-Kıvalı Keklik Örnek Avlak Sahası, Osmaniye ilinin Bahçe ilçesinde toplam 5037 ha alandakurulmuş örnek avlak sahasıdır. Ürün Yaban Domuzu Örnek Avlak Sahası ise Osmaniye Merkez ilçesinde toplam 5041 ha alanda kurulmuş örnek avlak sahasıdır.

Osmaniye ilinde bulunan Zorkun Yaylası Yaban Hayatı geliştirme Sahası içerisinde bulunan Karaca (*Capreolus capreolus*) popülasyonu durumuna göre yıllık verilen kotalar dâhilinde av turizmi yapılmaktadır. Bu kapsamda 2013 yılı içerisinde yerli avcıya 1 adet Karaca (*Capreolus capreolus*) avlatılmıştır (Foto 7.35). İldeki Yaban Domuzu (*Sus scrofa*) av turizmi potansiyeli de çok yüksektir. 2014 yılı içerisinde 1 Alman, 2 İspanyol olmak üzere 3 yabancı avcıya Yaban Domuzu (*Sus scrofa*) av turizmi yaptırılmıştır (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2015).



Foto 7.35. Osmaniye ili Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahasında 2013 yılında yerli bir avcıya av turizmi dâhilinde verilen izinle yaptırılan Karaca (*Capreolus capreolus*) avı (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 7. Bölge Müdürlüğü Osmaniye Şube Müdürlüğü, 2015).

7.5. Kamp ve Karavan Turizmi

Doğal güzellikleri, güneşi, iklimi, sınırsız insanlarla Türkiye, kamp-karavan turizmi için bir cennettir. Bu turizm ürünü yönünden Türkiye, halkımızın ve yabancı ülkelere gelen kampçıların aradıkları her türlü özelliğe sahiptir ve onları misafir etmek açısından, diğer ülkelere daha ilgi çekicidir. Halkımızın yapısına ve alışkanlıklarına da çok uygun olan kamp-karavan turizminden faydalananlar ve ülkemize gelen yabancı kampçılar, doğa ile iç içe, hem ekonomik hem de konforlu bir tatil geçirme imkânına sahip olmaktadır. Kitle turizminden çok, bireysel turizme doğru tercihlerini kullanan kampçı ve karavancılar, gezdikleri bölgelerin insanının örf-adet ve folklorunu yakından tanımaktan, onlarla birlikte olmaktan büyük mutluluk duymakta ve tekrar bu bölgeye gelmek istemektedirler. Kamp-karavan turizminin kıymetini bilen yöneticiler, açtıkları “Modern Kampingler” ile, bölgelerinde, katma değer yaratarak, ülke turizmine ve halka önemli hizmet sunmuş olurlar. Türkiye, kamp-karavan turizmi yönünden vazgeçilmeyen ve mutlaka ziyaret edilmesi gereken ülkeler arasındadır (12.03.2016, <http://www.kampkaravan.org.tr>).



Foto 7.36. Karavanlarıyla kamp alanında konaklayan turistler görseli (13.03.2016, <http://fotocdncube.gazetevatan.com>).

Kamp ve karavan aslında bizim kültürümüze Amerikan filmlerinden gelip yerleşmiştir. Karavanda yaşayan aileler, hafta sonu kamp yapmak için bir yerden bir yere giden gençler hatta aileler olmaktadır. Kamp ve karavan turizmi Avrupa’da da birçok insan tarafından tercih edilir ve gerçekleştirilir. Ülkemizde çok fazla yaygın bir kültür değildi ne yazık ki. Değildi diyoruz çünkü son yıllara bu değişmeye başladı. Deniz, kum, güneş üçlüsünden sıkılan insanlar farklı turizm arayışlarına girdiler ve sonucunda da alternatif turizm çeşitleri doğdu. Özel ilgilerle de çeşitlendikçe yavaş da olsa gelişimini sürdürmekte ülkemizde. Turizm için ülkeye döviz girişinde kamp ve karavan turizminden otellerden kazanılandan daha fazla döviz kazanıldığını fark eden devletimiz bu alana yatırım yapmaya başladı. Çünkü konaklama için sadece kamp ve park yerlerine para ödeyen turist, daha çok harcama yapıyor. En küçük esnaftan birçok hediyelik eşya dükkânına kadar da herkes nasipleniyor bundan. Sadece geldiği şehirde de kalmak zorunda olmadığından tek seferde çok fazla şehir gezabiliyor ve bu yine döviz girişi demek. Ülkemizde karavanla gitmenin mümkün olmadığı yer hemen hemen bulunmamaktadır. Doğal güzellik, tabiat, deniz, tarihi zenginlik bakımından oldukça şanslı bir ülkeyiz. Ege ve Akdeniz kıyıları bir dantel gibi işlenmiş sahil şeridi ile mükemmel bir denizden yararlanma imkânı sunar. Karadeniz’in dağları ve bol ağaçlıklı yapısı ile bölge insana huzur verir. Anadolu’nun birçok noktasında kar tutan dağlar ise kış sporu meraklıları için hizmete hazır durumdadır. Hem deniz hem de kara için en ideal turizmlerden biridir karavan turizmi. Karavan ile her yaşta insan seyahat edebilir. Ancak karavanda yaşamak fikri bir kültürdür. Ekonomik bir yaşam ister. Burada ekonomiden kastettiğimiz, henüz daha karavana gelmeden bavul hazırlığına başlamaktır. Zorunlu giyim eşyaları ve ihtiyaç malzemeleri dışında alacağınız malzemeler, araç içinde sizin yaşam alanınızı daraltmamalıdır. Karavan içinde iken elektrik, su gibi ana ihtiyaç malzemeleri en ekonomik şekilde kullanılmalıdır. Örneğin; bu ihtiyaç malzemelerini bir köy bakkalı ya da kıraathaneden temin ederseniz bu tatilinizden saatler çalabilir. Karavan, dar bir yaşam alanı. Bu sebepten konaklama aşamasında içinde bulunan kişilerin, birbirini çok iyi tanıyan, farklılıklarını kabullenmiş ve hoşgörü gösterebilen, birbirlerinden keyif alabilen kişiler olmalıdır. (17.01.2016, <http://www.hadiyapartik.com>).



Uydu 7.6. Osmaniye ilinde kamp ve karavan turizmi yapılabilecek örnek sahalar (Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015).

Osmaniye ili de kamp ve karavan alanları bakımından uygun koşullar sağlayabilecek bir yerleşim alanıdır. Yörenin uygun iklim koşullarının yanı sıra doğal bitki örtüsü, tarihi ve kültürel özelliklere sahip alanları, yayla yerleşmeleri, kaplıcası, şelaleleri, mesire alanları, yaban hayatı koruma alanları, milli parkı, kent ormanı gibi birçok kamp ve karavan turizmine olanak sağlayan alanları bulunmaktadır. Bu alanların başında; 600 kişilik kapasitesiyle Çift Mazı mesire alanı, 300 kişilik kapasitesiyle Haruniye kaplıca alanı, 1500 kişilik kapasitesiyle Karaçay mesire alanı, 1000 kişilik kapasitesiyle Karatepe-Aslantaş Milli Parkı alanı, 100 kişilik kapasitesiyle Su Sporları Merkezi alanı, 5000 kişilik kapasitesiyle Kent Ormanı, 1600 kişilik kapasitesiyle Zorkun Yaylası Şenlik tepesi alanı ildeki önemli kamp ve karavan turizmine hizmet verebilecek alanlardır (Tablo 7.4).

Tablo 7.4. Osmaniye ilinde bulunan kamp alanları.
(Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2016)).

Kamp İsimleri	Kapasitesi (Kişi)	Bulunduğu Yer
Çift Mazı Orman İçi Mesire Alanı	600	Osmaniye/Merkez
Haruniye Kaplıcası	300	Düziçi/Osmaniye
Karaçay Mesire Yeri	1500	Osmaniye/Merkez
Karatepe-Aslantaş Milli Parkı	1000	Kadirli/Osmaniye
Su Sporları Merkezi	100	Kadirli/Osmaniye
Ürün Yaylası Kent Ormanı	5000	Osmaniye/Merkez
Zorkun Yaylası Şenlik Tepesi	1600	Osmaniye/Merkez

7.6. Özel İlgi Turizmi

Dünya turizm Örgütü'nün tanımına göre özel ilgi turizmi; “belirli bir temaya sahip olan turistik merkezleri ziyaret etmek ve belirli ilgilerini geliştirmek amacını güden kişilerin, bireysel ya da grup halinde katıldıkları uzmanlaşmış bir turizm türüdür” (Tanrısevdi ve Çavuş, 2003: 10).

Özel ilgi turizminin “güneş-deniz-kum üçgeni etrafında gelişen ilgilerin ötesinde, farklı ve özel olan ilgileri tatmin etme yönünde gelişen eğilimlerin bütünü yansıtan bir kavram olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir ifade ile özel ilgi turizmi, yaklaşım olarak genel ilgilere dayalı kitle turizmine alternatif bir turizm hareketi şeklinde ortaya çıkmaktadır”(Tanrısevdi ve Çavuş, 2003: 10). Yine tanımdan; özel ilgi turizmine bireysel olarak ya da grup halinde katılımın mümkün olduğu anlaşılmaktadır.

Özel ilgi turizmi, turistik taleplerin kişilerin ya da grupların özel istekleri doğrultusunda şekillendiği bir turizm türüdür. Bir yörenin geleneksel adetleri, at ve deve gibi hayvanlarla yapılan turlar, kırsal kesimde bir köy ya da çiftlik hayatının yakından tanınması, doğal hayat gözlemleri özel ilgi turizmi kapsamında değerlendirilebilecek faaliyetlerdir (Öztaş, 2002: 28).

Osmaniye ilinin ilçeleri ve köyleri yöreye özgü örf, adet, gelenek ve görenekleri günümüzde de devam ettirmektedirler. Yöre halkının yaşam biçimi, giyim-kuşama, kendine özgü halk oyunları, türküleri, fıkraları, atasözleri, tekerlemeleri, düğün, nişan, kına ve çeyiz geleneklerini, yöresel yemekleri gibi birçok yöresel unsur özel ilgi turizmi için dikkat çekici birikimlerdir. Osmaniye ilinin özel ilgi turizmi kapsamında yöresel el sanatı olan kilim dokumacılığı öncelikli olarak değerlendirilebilir. El dokuma kilimler oldukça zahmetli ve yoğun emek verilerek üretimi yapılan, birçok değişik desenleri bulunan kilimlerin dokuma aşaması, yöreye gelen turistlerin büyük ilgisini çekebilecek güzellikte bir el sanatıdır. Bunun dışında yörede, geleneksel el sanatları ile ahşap eşya yapımı, geleneksel örf ve adetlerin uygulandığı kına, nişan, düğün merasimleri, âşıklık geleneği gibi yöreye özgü etkinlikler özel ilgi turizmi için oldukça uygun faaliyetlerdir.

8. ARAŞTIRMA SAHASINDA TURİZMİ OLUMSUZ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

8.1. Profesyonel İşletmeci Yetersizliği

Osmaniye ilinde bulunan turistik tesislerde profesyonel işletmeci yetersizliği bulunmaktadır. Turizm işletmeciliği konusunda iyi eğitim almış, tecrübeli, işini iyi bir şekilde yapabilen, yeniliklere açık, misyon ve vizyon sahibi işletmecilerin bulunduğu bir alanda turizm faaliyetleri gelişimini daha hızlı tamamlayabilir. Turizm alanında hizmet eden işletmecilerin turizmin önemini idrak etmiş, turizm faaliyetlerinde her türlü fırsatları değerlendirebilecek niteliğe sahip insanların Osmaniye ilinde olması gerekmektedir. Osmaniye'nin henüz keşfedilemeyen turizm potansiyelini fırsata çevirebilen işletmeciler, maddi kazanımlarının yanı sıra, yörede ki turizm sektörü ile sıkı sıkıya ilişkili birçok sektöründe ilde gelişmesine imkân sağlamış olacaklardır.

8.2. Alt Yapı ve Konaklama Tesislerinin Yetersizliği

Osmaniye ilinde iyi olanaklara sahip çok sayıda konaklama tesisi bulunmamaktadır. İldeki konaklama tesislerinin bir kısmı turizm bir kısmı ise belediye belgeli otellerden oluşmaktadır. Konaklama tesislerinin büyük bir kısmı il merkezinde yer almaktadır. Kent merkezinin dışında tesis bakımından Kadirli ve Düziçi ilçesi öne çıkmaktadır. Yaz mevsiminde özellikle Düziçi ilçesinde yer alan Haruniye kaplıca tesisleri ihtiyacı karşılamada yetersiz kalmaktadır.

İl genelinde konaklama tesislerinin birçok fiziksel yapı eksiklikleri bulunmaktadır. Mevcut tesislerin revizyon edilerek, Osmaniye iline gelen konukların memnun kalacağı modern yapılara dönüştürülmesi ve turizm standartlarına uygun tesisler haline getirilmesi ivedilikle gerekmektedir. Çok hızlı bir gelişim gösteremeyen yöre turizmi, bu gelişimi canlandırmak için iyi bir tanıtıma, modern konaklama tesislerine ve iyi bir turizm pazarlama stratejisine büyük ihtiyacı vardır. Osmaniye'de genellikle küçük çaplı işletmelerin yoğun olduğu görülmektedir. İşletmeler genelde aile işletmelerinden oluşmaktadır. Sahada mevcut durumda ki hizmet eden işletmelerin, üst düzeyde eksiksiz bir şekilde hizmet kalite standardı oluşturmaları gerekmektedir.

Özellikle yayla yerleşmelerinde konaklama ve alt yapı eksikliklerinin giderilmesi bu yaylaların turizme kazandırılması gerekmektedir. Ayrıca doğa turizmi alanında birçok etkinliğin yapılabileceği ilde bu alanlara yakın yerlerde eko turizm olanakları da düşünülerek kırsal yerleşmelerde pansiyon işletmeciliği teşvik edilerek konaklama imkânlarında turistlere değişik alternatifler sunulmalıdır. Doğa turizmi faaliyetlerine katılan turistlerin birçoğu şehir hayatının stresinden uzaklaşmaya çalışan turist portföyünden oluşmaktadır. Eko turizm faaliyetlerinin daha çok kuş gözlemciliği, kelebek gözlemciliği, foto safari, yaban hayatı gözlemciliği, kamp ve karavan turizmi, av turizmi, endemik ve botanik turizmi, özel ilgi turizmi faaliyetleri sırasında yapılabileceği, yöre halkının bilinçlendirilmesi ile birlikte eko turizm imkânları oluşturulmalıdır.

İlde 5 yıldızlı otel sayısı artırılmalı, bu düzeyde otellerde turistlerin ilgisini çekebilecek, aqua parklı havuzlar, hamam, masaj salonları, fitness center alanları, özel sportif koşu ve yürüyüş parkurları ile değişik spor branşlarına ait tesis olanaklarının oluşturulması da tesislerin çekiciliğini arttırmada önemli etkenler olacaktır.

8.3. Yan Hizmet Tesislerinin Yetersizliği

Turizm faaliyetlerinde ki konaklamayı tamamlayan, yöreye gelen turisti eğlendirebilecek çeşitli faaliyetlerde ki eksiklikler mevcut konaklama tesislerinin başta gelen dikkat çekici yetersizlikleridir. Osmaniye genelinde turizm belgeli tesis sayısının çok az olması, bunun dışında kalan diğer belediye belgeli tesislerinde turistlerin üst düzey isteklerine cevap verebilecek normlarda olmaması ciddi eksikliklerdir.

Tesislerin yenilenmesinin yanında turistlere il genelinde alternatif turizm olanakları sağlayabilecek, gerekirse gününbirlik turlar düzenleyebilen işletmecilik örneği verebilecek tesis sayısının artması ilin turizm faaliyetlerinin artırılmasında çok etkili olabilecektir.

8.4. Sermaye ve Yatırım Eksikliği

Dünya genelinde turizm yatırımlarına bakıldığında, turizm sektörüne yapılan yatırım maliyetlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Sektörün yatırım maliyeti giderleri nedeniyle turizm girişimcilerine turizm yatırımları için gerekli sermaye konusunda yaşadıkları yetersizlikler ülke turizmini olumsuz yönde etkilemektedir.

Osmaniye ilinde turizm belgeli tesislerin az sayıda olmasının en önemli nedeni ise ilde yeterli sermaye birikiminin bulunmamasıdır. Ayrıca il genelinde turizm işletmeciliğinin girişimci düzeyinde çok rağbet görmemesi, maliyetlerin yüksek olması, turizm bilincinin az olması da ilde ki turizm yatırımlarının düşük kalmasına neden olmuştur.

Turizm faaliyetleri sadece deniz, kum ve güneş bağlamında değil bunun dışında birçok alternatif turizm faaliyetleri ile çeşitlenmiştir. Güncel turizm imkânlarına bakıldığında turistler sadece eğlenmek, dinlenmek için değil, doğayı keşfetmek, gözlemlemek, serüven yaşamak, kentlerden uzak kırsal yaşam faaliyetlerini yaşamak, eğitimlerini arttırmak gibi turizm faaliyetlerini daha çok tercih etmeye başlamışlardır. Osmaniye ili de bu tüm dünyada gelişim gösteren turizm çeşitliliği içerisinde doğa turizmi, kültür turizmi ve eko turizm alanlarında bünyesinde bulundurduğu alternatif turizm potansiyeli ile ön plana çıkmaktadır. Öncelikle yörede ki bu potansiyelin bilinirliğini artırmak ve güçlü yatırımlar yapabilecek girişimcileri Osmaniye iline çekebilmek gerekmektedir.

8.5. Tanıtım Yetersizliği

Dünya üzerinde herhangi bir alanda turizm faaliyetlerinin gelişim gösterebilmesi için, mevcut alanın sahip olduğu turistik çekicilikleri gözler önüne serebilen etkili ve geniş kitleleri kapsayan tanıtım faaliyetlerinde bulunmak gerekmektedir. Özellikle turizm fuarlarında ve etkinliklerinde yapılan tanıtımlarda Osmaniye'nin turizm potansiyelinin ortaya konulması, ilin önde gelen tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerinin bilinirliğini artıracak ve kente olan turizm talebinin gelişim göstermesinde büyük etkisi olacaktır.

Osmaniye ilinde son yıllarda yapılan ulusal boyutta ki festivaller, şenlikler ve organizasyonlar ile kentin sahip olduğu turizm imkânları tanıtılmaya çalışılmaktadır. İlde modern bir fuar alanının olmayışı da kentin tanıtımını etkilemektedir. Modern bir fuar alanına sahip olması ile bu alanda düzenlenecek ulusal ve uluslararası organizasyonlar sayesinde kentin turizm potansiyeli ülke ve dünya çapında tanınma olanaklarına sahip olacaktır.

Ayrıca kent merkezinde yapımı devam eden “Masal Park Projesi” gibi büyük yatırım içeren, kenti cazibe merkezi yapacak projelerde ilin tanıtımında önemli bir rol oynayacaktır. Bununla beraber Osmaniye Valiliği, İl Kültürve Turizm Müdürlüğü'nün ortak çalışmaları ile yapmış olduğu ve yapımına devam ettiği, ilin turizm potansiyelini gözler önüne seren tanıtım broşürleri, güncel haritalar, kitapçıklar, ilin turistik mekânlarını gösteren alternatif tur faaliyetleri, doğa turizmi organizasyonları da tanıtım için önemli faydaları beraberinde getirmektedir. Bunların yanında değişik zamanlarda sahanın önemli tarihi Kalelerini, Kastabala (Hierapolis) Antik Kentini ve Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesinin özellikle geniş kitlelerin bulunduğu büyükşehirlerimiz de tanıtımlarını amaçlayan afişler, reklamlar ve tanıtım etkinlikleri de bu alanlara gelecek turist sayılarını artıracaktır.

8.6. Turizm Eğitimi Konusundaki Yetersizlikler

Turizm faaliyetlerinin yapıldığı bu sektörde en önemli eksikliklerin ilk sırasında eğitim yetersizlikleri gelmektedir. Türkiye genelinde turizm alanında çalışan kişilerin turizm alanında gerekli eğitimleri almadan bu sektörde yer almaları da turizmin kalitesini düşürmektedir. Turizm sektöründeki eleman ihtiyacı ülkemizde genellikle mevsimlik işçi şeklinde karşılanmakta bu da turizm eğitiminin önemini geri plana düşürmektedir.

Turizm alanlarında istihdam edilen kişilerin öncelikli olarak turizm bilincini oluşturmuş, yetenekli, icra ettiği mesleği hakkında yeterli bilgi ve birikime sahip, tecrübeli kadrolardan oluşması da turizm hizmet kalitesini daha iyi yerlere taşıyacaktır. Bu sektörde çalışanların yabancı dil olarak en az bir tanesine hâkim olması da yabancı turistlerle sağlıklı iletişim kurma ve hizmet alan kişilerin isteklerini daha kaliteli yerine getirebilme olanaklarını sağlayacaktır. Bu unsurların turizm sektöründe gerçekleştirilmesi ile her zaman için ülkemize daha çok turist gelmesi sağlanacaktır.

Osmaniye ilinde konaklama tesislerinde hizmet veren personellerin turizm eğitimi açısından yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Mevcut tesislerde görev alan personelin eğitim düzeyinin artırılmasında ilde ki Korkut Ata Üniversitesine Turizm ve Otelcilik İşletmeciliği alanında eğitim verebilecek ön lisans ve lisans programlarının açılması da, alanın ihtiyacı olan eğitilmiş turizm personeli açığını giderme de büyük kolaylıklar sağlayacaktır.

8.7. Rehber Sayısının ve Rehberlik Faaliyetlerinin Yetersizliği

Osmaniye ilinde turizm sektörünün gelişim gösterebilmesi için öncelikle yabancı dil eğitimi almış, insan ilişkilerinde aktif, alandaki turistik unsurları çok iyi bilen, organizasyon faaliyetlerini planlayabilen, deneyimli rehberlere ihtiyaç duyulmaktadır. İl geneline bakıldığında ilin mevcut turizm potansiyeli gelen misafirlere tanıtılabilecek çok az sayıda donanımlı rehber bulunmaktadır.

İlin rehberlik ihtiyaçlarını karşılayabilecek eğitilmiş rehber sayısı çok azdır. Bu önemli sorunun çözülmesi çok kolay gözükmemekle beraber bu açığın ilde giderilmesi de ancak sahanın turizm potansiyelinin artmasıyla doğru orantılı bir şekilde gerçekleşecektir.

9. SONUÇ VE TARTIŞMA

Osmaniye ili, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümünde yer almaktadır. Akdeniz'in sıcaklığını hissettiren, candan, gönlü bol, paylaşmayı seven, misafirperver insanların yaşadığı, yöre halkının yaşayan folklorik özellikleri ile dikkat çeken, örf adetlerine bağlı, kültürel birikimlerinin farkında olan ve bu birikimleri yaşamına uyarlayan kişilerin yaşadığı bir yerleşim alanıdır.

Osmaniye halkı samimi, içten, sıcakkanlı bir yapıya sahip insanlardan oluşmaktadır. Bu yapısının oluşumunda etkili olan birçok doğal ve beşeri etken vardır.

Bunların arasında ilk önce bulunduğu coğrafi konum ve elverişli bir iklime sahip olması muhteşem doğal bitki örtüsü, zengin halk edebiyatı ve müziği, zengin kültürel değerlere sahip olması, birçok ilden göç aldığı için çok çeşitli yerlerin kültürel zenginliğini bünyesinde harmanlaması, günümüzde hâlâ yaşayan bir âşıklık geleneğinin bulunması da Osmaniyelilerin sıcak, samimi yapısını oluşturan önemli etkenler olmuşlardır.

Osmaniye ili bulunduğu coğrafi konumu nedeniyle, önemli yolların kesiştiği bir noktada yer almaktadır. Bu önemli özelliği, kentin ulaşım alt yapısının iyileştirilmesiyle birlikte bölgeye yapılacak turizm amaçlı trafiği daha da kolaylaştırabilecektir.

Osmaniye ilinde sanayi sektörü son 10 yıl içerisinde hızlı bir gelişim göstermiştir. Sanayinin gelişimi ile kentin nüfusu daha da artmıştır. Gerçekleşen nüfus artışlarının büyük bir kısmı değişik illerden gelen sanayi çalışanları olmuştur. Bu artışlar ilin doğal ve beşeri özelliklerinin daha geniş kitleler tarafından bilinirliğini sağlamıştır.

İlde yaz mevsiminin gelmesi ve okulların tatil olması, havaların yüksek sıcaklıklara ulaşması, kent merkezinde ki nem oranının yüksek değerlere ulaşması ile birlikte yayla turizmi faaliyetlerinde büyük bir canlılık meydana gelmektedir. Yayla yerleşmeleri ile çevrelerinin yaban hayatına ait hayvan türlerini ve zengin bitkisel çeşitliliği de barındırması bu alanlara ilgiyi daha da artıracak özellikler katmaktadır. Fakat yayla turizminin sadece yöresel bir turizm faaliyeti olarak kalmaması için bu alanlara hızlı bir şekilde turistik tesislerin yapılması gerekmektedir. Bu tesislerin, yaylaların doğal yapısını bozmayan ahşap yapılardan oluşan pansiyon, butik otel ve bungalow tarzında turistik yapıların inşa edilmesiyle birlikte yayla turizminin canlılık kazanacağı görülmektedir. Bu tür işletmelerin açılması turistlerin bu yayla yerleşmelerini tercih etmelerini de kolaylaştıracaktır. Ayrıca yayla turizmi ile birlikte yapılabilecek diğer doğa turizmi faaliyetleri de bu alanlara gelen turistlere alternatif turizm olanakları ile kombine edilerek etkin bir turizm faaliyeti şeklinde sunulabilecektir.

Osmaniye ilinde bulunan birçok yayla yerleşmesinde mevcut tapulu araziler ile 2B kapsamında ki araziler de mülkiyet konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Ayrıca bu yayla yerleşmelerin de yer alan meskenler, tapusu dahi alınmadan kişiler arasında el değiştirmektedir. Bu durumlar da yaylalarda çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir.

Osmaniye ilinin doğa turizmi ve kültür turizmi alanında mevcut potansiyeli ile birçok avantajlarının olduğu yine de bu kaynakların henüz turizm talebi oluşturabilecek şekilde pazarlamasını yaparak, alanda ki mevcut turistik kaynakları, ekonomik kazanca dönüştürme amaçlı çalışmalarda yeterli bir düzeye gelemediği çok net olarak görülmektedir. Osmaniye'nin turistler tarafından seçilen, tercih edilen bir turizm noktası haline gelmesinde internet ağları üzerinden yapılacak tanıtım ve organizasyonların etkisi büyük olacaktır. Bu nedenle internet teknolojilerinin oluşturduğu sanal dünyada ilin turistik mekânlarını tanıtan özel web sayfaları hazırlanmalı, turistler bu sayfalardan

dünyanın her noktasından rezervasyon yaptırabilmeli, merak ettikleri bilgilere bu sayfalardan ulaşabilmelidir. Ayrıca bu sayfaların organizasyonunu yapan turizm ekibiyle, turistlerin kolay iletişim içerisinde olabilmelerini sağlayan çağdaş pazarlama tekniklerine geçilmelidir.

5 bin yıllık tarihi geçmiş ile ilin birçok alanında değişik medeniyetlerin izlerini taşıyan 30'a yakın kale yapıları ile sadece Osmaniye tarihine değil tüm Anadolu'nun tarihi geçmişine ışık tutabilecek eserleri oluşturmaktadır. Milli mücadele döneminde de Fransızlar tarafından işgal edilen il toprakları, cesur Osmaniye halkının direnişi ve büyük mücadelesi sonucunda, 7 Ocak 1922 tarihinde büyük bir zaferle sonuçlanarak Osmaniye'nin kurtuluşu gerçekleşmiştir.

Yöresel el sanatlarından birisi olan Kilim dokumacılığının ne kadarda ülke genelinde tanınmış olsa da bu tanıtımın uluslararası boyuta taşınmasında, yöre halkının dışında tüm kamu birimlerine, özel sektöre de büyük görevler düşmektedir. Karatepe Kilimleri artık markalaşmış olsa da bu markanın bilinirlik düzeyi hâlâ istenilen seviyede değildir. Kilimler birçok fuar ve etkinlikte tanıtılmış olmasıyla birlikte henüz turisti sahaya çekebilecek güce ulaşamamıştır. Bu da ancak mevcut kilim dokuma tezgâhlarını artırmak, elde kilim dokuyan yetenekli insan sayısını artırmakla olabilecektir.

Osmaniye ili, uzun yıllar Adana ilinin ilçesi olarak arka planda kalmıştır. Ancak 1996 yılında yeniden il statüsüne alınmasıyla birlikte gelişimine hız kazandırmıştır. Türkiye'nin 80. ili olması ile birlikte, kentin bilinirliği artmış, aynı zamanda kente yapılan yatırımlarda ile büyük etkiler yapmıştır. Yine de diğer illere göre geç gelişen sanayisi, kentin mevcut büyük işsizlik sorunlarının yanında henüz ciddi bir şekilde, ilde kentsel bir dönüşüm yaşanmamıştır. Bunun ana nedeni Osmaniye'de geçmişten gelen çarpık yapılaşma, şehir ve bölge plancılığı esaslarına uygun cadde ve sokakların bir imar planının olmaması da bunda çok etkilidir. Kentin değişik alanlarında tehlike araz eden yapılar bulunmaktadır. Bunların bir kısmı tarihi özellik taşımakta, bir kısmı ise sokakları işgal edecek boyutta çarpık bir görünüm vermektedir. Tarihi yapıların restore edilmesi, diğer görüntü kirliliği yaratan ve şehirleşmeye uygun olmayan yapıların da kentsel dönüşüm içerisinde ele alınarak, kentin modern bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Kentin mimari açıdan eski yapılarının olduğu ve dar sokakları ile Osmaniye, yeni bir görünüme ihtiyaç duymaktadır.

İl genelinde kış mevsiminde hava kirliliği artmakla birlikte, son yıllarda kente doğalgazın gelmesiyle birlikte kirlilik azalsa da henüz istenen düzeyde değildir. Bu durumun katı yakıt özellikle de kömür kullanımının azaltılmasıyla sağlanabileceği görülmektedir.

Yöre halkı yaşadığı ilin sahip olduğu doğal ve tarihi güzelliklerin potansiyelinin bilincinde olmadığı görülmektedir. Mevcut güzelliklerin bilinçsiz bir şekilde tahrip edildiği bilinmektedir. Bu bilincin olmadığı, ilde kültür ve tabiat varlıklarının korunması için daha etkili tedbirler alınmalıdır. Özellikle ilde çok sayıda bulunan kale, ören yeri, höyük alanlarında çok sayıda kaçak kazı vakasının olması da bu alanların tahrip olmasının da çok etkilidir. Kültür turizmi açısından önemli olan sahaların başında gelen Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti'ni koruma amaçlı bir önlem alınmadığı, tarihi ören yerinin açık alanda sergilenen eserlerini koruma amaçlı bir görevli olmaksızın sergilenmesi de, sahanın tahribe ve tarihi eser kaçakçılığına açık olduğu görülmüştür.

Osmaniye daha çok iç turizme hitap eden bir konumdadır, il de yer alan özellikle Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti ve Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesinin kente daha çok yabancı turist çekmesi mümkün olacaktır. Kastabala (Hierapolis) Antik Kenti'nde amfi tiyatro, hamam, kilise, nekropol alanı, sütunlu yolu, kaya mezarları, kalesi ile Roma Medeniyeti'nin birçok eserini kent içerisinde bulundurmaktadır. 2009

yılından itibaren Antik Kentte yapılan kazılarda birçok tarihi kalıntılar gün yüzüne çıkarılmıştır. Arkeolojik kazıların devam etmesiyle daha birçok tarihi kalıntının çıkarılacağı belirtilmektedir. Bu alandan çıkarılacak eserlerin müzelerde sergilenmesi de önemli turist artışına neden olacaktır. Ayrıca Türkiye'nin ilk Açık Hava Müzesi özelliğinde olan Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi'nde ilde yabancı turist çekebilecek bir diğer alandır. Bu tarihi alanda Geç Hitit dönemi eserleri görmek mümkündür. Bu iki alanda tarihe ışık tutabilecek önemli eser örneklerini bulundurmaktadır. Bu tarihi mekânların birbirine yakın olması nedeniyle bu alanlara yakın turistik bir konaklama tesisinin yapılması da yabancı turistin gelmesinde etkili olacaktır. Bölgede turizmin gelişebilmesi için konaklama tesislerinin mutlaka artırılması gerekmektedir.

Kent merkezinde yapımı devam Masal Park Projesinin bir an önce tamamlanarak ilin çekiciliğinin artırılması, turizm faaliyetlerinin canlanması sağlanmalıdır. Masal Park 55000 m²'lik bir alanda 7 coğrafi bölgeye ait dioramalar (üç boyutlu modelleme), kuş cenneti, hayvanat bahçesi, akvaryum tüneli, her bölgeye ait 7 temel simgenin modelleri, parkın her yerine hakim bir seyir terası, göletler, birçok kafe ve restaurant, masal anlatan ağaç, masal evleri, tren yolu, hediyelik eşya satan reyonlar gibi birçok özelliği içerisinde barındıran kompleks bir çalışma olacaktır. Çok fazla örneği olmayan bu projenin Osmaniye iline turizm alanında önemli katkıları olacaktır. Özellikle çevre il ve ilçelerden gelecek olan yoğun talep sayesinde, Osmaniye ilinde turizm sektörü açısından yeni imkânların açılmasında büyük rol oynayacaktır.

Osmaniye'de yılın değişik günlerinde festivaller, fuarlar, şenlikler ve etkinlikler yapılmaktadır. Bu etkinliklerin başında Off road şenlikleri, Çukurova Âşıklar Bayramı, Fıstık Festivali, Karacaoğlan Şenlikleri, Karatepe Kültür ve Sanat Festivali, Turp Festivali, Zorkun Yaylası Çocuk Şenliği gelmektedir. Ancak bu yapılan faaliyetler Osmaniye'nin tanıtımı için çok yeterli değildir. Bu etkinliklerin sayısının daha da artırılması, ulusal veya uluslararası çapta yapılacak bu çalışmalara düzenli olarak devam edilmelidir. Değişik tarım ve sanayi sektörü kollarında yapılacak olan fuar çalışmaları için, modern fuar alanları oluşturulmalıdır. Gelecek yıllarda, gelişen Osmaniye Organize Sanayi bölgesinde üretilen ürünlerle ilgili fuar çalışmaları yapılarak sahaya turist getirme olanakları artırılmalıdır.

İl sınırları içerisinde yeteri miktarda müze bulunmamaktadır. Henüz kent merkezindeki arkeoloji müzesinin faaliyete geçmemesi, tarihi alanlardan çıkan eserlerin başka illerdeki müzelerde muhafaza edilmesi de önemli bir sorun teşkil etmektedir. Ayrıca bu durum turistlerin ilgisini çok çekebilecek bir unsurun ortadan kalkması olarak düşünülmelidir. O nedenle, mevcut müze binasının eksikliklerinin bir an önce giderilerek hizmete açılması, turizm faaliyetleri açısından önemli bir gerekliliktir. Bu tür bir müze, Osmaniye ilinde bulunan değişik medeniyetlere ait tarihi eserlerin bir arada sergilenmesine olanak sağlayabileceği gibi ilin tarihsel zenginliğini de yansıtan önemli bir yapı olacaktır. Özellikle böyle bir arkeolojik müze, Güneydoğu Anadolu Bölgesi tarafına yapılan toplu tur gezilerinde Osmaniye'nin durak noktası olmasında çok etken olacaktır. Yine de ilin elinde mevcut olan Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi ve Kent Müzesi de turist çekebilecek kapasitesiyle hizmetlerine devam etmektedir. Sonuç olarak müze sayılarının artırılmasıyla ilin turizm potansiyeli önemli oranlarda artacaktır.

Osmaniye ilinin değişik yerlerinde bulunan tarihi eser niteliğinde olan evlerin ve konakların birçoğu restore edilmeyi beklemektedir. İlde bulunan tarihi Osmaniye evlerinin ve konaklarının çok kısa bir sürede restore edilerek, bu mekânların yaşanılabilir alanlar olarak turizme kazandırılması sağlanmalıdır. Bu evler; müze, pansiyon, butik otel tarzında tasarım edilerek, müzelerde ildeki tarihi alanlardan

çıkarılan eserlerin sergilenebildiği alanlar olması, el sanatları satış ve sergileme, hediyelik turistik eşya satış, mahalli yöresel yemeklerin tadılabileceği ve satın alınabileceği nezih alanlar olarak kullanılmalıdır. Bu alanların yaşayan mekânlar haline getirilmesiyle birlikte ilde turizm potansiyelinde önemli artışlar görülecektir.

Araştırma sahamızın, turizm potansiyelini arttırıcı etkenlerden biriside il sınırları içerisinde dizi, sinema sektöründe kullanılacak film platosu oluşturulabilir. Bu film platosu ulusal veya uluslararası yapımcılara tanıtılarak ilin turizm değerlerinin ön plana çıkartılabilmesinde büyük etken olacaktır. Osmaniyeli film, sinema yönetmen ve yapımcıları, sanatçı, edebiyatçı, siyasetçi gibi ünlü kişiliklerin de bu tanıtımda etkin bir rol alabilecekleri ortamlar oluşturulmalıdır. Sahadaki doğal güzellikler ve mekânlar içerisinde bir dizi veya sinema filminin çekilmeside turizm potansiyelini etkileyecektir. Örneğin; Osmaniyeli merhum edebiyatçı yazar Yaşar Kemal'in eserlerinden biri olan "İnce Memed" romanının dizi veya sinema filminin uyarlamasının Osmaniye'de çekimlerinin yapılarak ilin turizm çekiciliğini arttırıcı çalışmalar yapılmalıdır.

Osmaniye iline yönelik yapılan turizm sektörü analizinin yapıldığı, Osmaniye Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, Doğaka Osmaniye Turizm Stratejisi Eylem Planı ve Doğaka Bölgesi Turizm Sektörü gibi çalışmaların güncellenerek devamlarının yapılması. Bu çalışmalarda, sahada turizm de görülen eksiklikleri, yapılması gereken faaliyetleri, ilin turizm potansiyelini iyi analiz ederek, Osmaniye'de turizm adına atılacak adımların daha sağlıklı olması sağlanacaktır. Özellikle yukarıda belirtilen çalışmalarda ortaya çıkan istatistiki veriler ışığında, sahanın gerçek turizm potansiyeli saptanmalı ve ilde turizm konusunda alınan kararlar, bilimsel çalışma temellerine dayandırılmalıdır. Bu çalışmalar sonucunda elde edilecek bilgiler sayesinde, ilin turizm sektöründe ki faaliyetleri adına olumlu sonuçlar almasına neden olacaktır.

Sonuç olarak, çalışmamızın en başından bu yana belirtildiği gibi, Osmaniye'nin turistik çekicilikler açısından çok çeşitli seçenekleri bulunmaktadır. Yine de öncelikli olarak yöre halkının turizm olgusunu kabullenmesi, bilinçlenmesi ve bu alanda kendisini geliştirmesi gerekmektedir. Bu değerlerin dışında Osmaniye iline yönelik turizm amaçlı, kamu ve özel sektör yatırımlarının büyük oranda arttırılması gereklidir.

KAYNAKLAR

- ALAGÖZ, C.A., 1993, Türkiye’de Yaylacılık Araştırmaları, Türkiye Coğrafyası Dergisi, 2; 1-51.
- ATALAY, İ., 1994. Türkiye Vegetasyon Coğrafyası, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova-İzmir, 352s.
- BAHÇECİ, Ö., 2014, Osmaniye Yöresel Yemekler Kitabı, Osmaniye Belediyesi Kültür Hizmetleri, Gelişim Matbaacılık, Osmaniye, 116s.
- BİLGİN, A.Z. v.d., 1991, Ceyhan-Karataş-Yumurtalık-Osmaniye-Haruniye-Kadirli Dolayının Jeolojisi, MTA Genel Müdürlüğü, Jeoloji D., (7215); 26-104.
- CAN, H., 1998, “Osmaniye İli 20. Yüzyıl İnanç Coğrafyası”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- CAUSA, H., ATALAY, İ., ve MORTAN, K., 2011, Türkiye Bölgesel Coğrafyası, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 632s.
- DAVIS, P. H., 1965 (1988), Flora of Turkey and East Aegean Islands. Vol. 1-10, University Press, Edinburgh.
- DİNÇER, A.N., 1991, Zorkun, Ortadoğu Matbaası, Adana, 154s.
- DOĞANAY, H., 1997, Türkiye Beşeri Coğrafyası, MEB Yayınları, İstanbul, 539s.
- DOĞANAY, H., ve ZAMAN, S., 2013, Türkiye Turizm Coğrafyası, Pegem Akademi, Ankara, 472s.
- Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA), 2011. ‘Osmaniye İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı’, Osmaniye, 113s.
- Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA), 2013. ‘Yatırımcılar İçin Osmaniye Rehberi’, Osmaniye, 49s.
- EMİROĞLU, M., 1977, Bolu’da Yaylalar ve Yaylacılık, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, No 272, 27s.
- ERGAN, D., 2011, “Kentsel Yoksunluk Bağlamında Yeşil Alanlar: Osmaniye Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 176s.
- ERİNÇ, S., 1996, Klimatoloji ve Metodları, ALFA Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 538s.
- GÜRDAL, M., 2014, Türkiye Turizm Coğrafyası “Profesyonel Turist Rehberi ve Gezi Kılavuzu”, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 572s.
- İZBIRAK, R., 1996. TÜRKİYE 1, MEB Yayınları, İstanbul, 450s.
- İZGİ, M. T., 2007, “Osmaniye İlinin Turizm Potansiyelinin Bölgesel Kalkınma Politikaları Açısından Değerlendirilmesi ve Sürdürülebilir Turizmin Gelişimi İçin Bir Model Önerisi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 168s.
- KELEŞ, A., 2009, “CBS Kullanarak Osmaniye İli Kültür Varlıkları Veri tabanının Oluşturulması”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana, 89s.
- KOCA, H., 1995, Gözne’de Yayla Turizmi, Doğu Coğrafya Dergisi, 1 (1); 281-301.
- KOCA, H., 2001, “Türkiye’nin En Büyük Geçici Yerleşmesi: Zorkun Yaylası”, Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt 7, Sayı 6, ss.75-101
- KOCA, N., 2011, Doğal ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri Açısından Osmaniye Yaylaları, Pegem Akademi, Ankara, 224s.
- KOÇ, E., 2008, Osmaniye’nin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı, Nobel Yayın ve Dağıtım, Adana, 364s.
- KUTLUK, H., ve AYTUĞ, B., 2000, “Endemik plants of the balkan peninsula: in to the Next millenium, Proceeding of the 2nd Balkan Botanical Congress, İstanbul, Turkey I (Ed. N. Özhatay)”, İstanbul, ss.285-288.

- MEB, 2015, Ortaöğretim Coğrafya 10, Tuna Matbaacılık, Ankara, 232s.
- ORAL, Z., 2010, "Geleneksel Yaylacılıktan Yayla Turizmine: Ordu Çambaşı Yaylası Örneğinde Halk Bilimsel Bir İnceleme", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 122s.
- OLALI, H., 1990, Turizm Politikası ve Planlaması, İşletme Fakültesi Yay. No. 228, İşletme İktisadi Enstitüsü Yay. No 122, Yön Ajans, İstanbul, 30s.
- Osmaniye Valiliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2005, Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 308s.
- Osmaniye Valiliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2009, Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 360s.
- Osmaniye Valiliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2011, Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 417s.
- Osmaniye Valiliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2012, Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 138s.
- Osmaniye Valiliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2013, Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 163s.
- Osmaniye Valiliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2014, Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, 206s.
- Osmaniye Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2014, Osmaniye Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, Akdeniz Ofset, Osmaniye, 245s. Raporu, 206s.
- ÖZDEMİR, T., 2010, Turizm ve Rekreasyon Coğrafyası, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, ss. 301-310.
- ÖZGÜÇ, N., 2015, Türkiye Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler, Çantay Kitabevi, İstanbul, 544s.
- ÖZTAŞ, K., 2002, Turizm Ekonomisi ve Genel Turizm Bilgileri, Nobel Yayıncılık, Ankara, 128s.
- SANDAL, E. K., 2008, "Çukurova'nın Kuzeyinde Sayfiye Yaylacılığı: Analitik Bir Yaklaşım", Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü, DOA Dergisi, Sayı 14, ss. 89-118.
- SEVGİ, C., 1984, "Adana İlinin Kuzeydoğu Kesiminde Yaylacılık", Ege Coğrafya Dergisi, İstanbul, Sayı 2, ss. 177-198.
- SEVİNDİ, C., 2013, "Eko Turizm ve Kuş Gözlemciliği Açısından Kuyucuk Gölü Kuş Cenneti (Arpaçay-Kars)", Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 61, İstanbul, ss. 63-76.
- ŞENOL, F., 2015, Türkiye Turizm Coğrafyası ve Dünya Kültürel Mirası, Detay Yayıncılık, Ankara, 343s.
- TANRISEVDİ, A., ve ÇAVUŞ Ş., 2003, "Özel İlgi Turizmi ve Özel İlgi Turizmi Kapsamında Kuşadası ve Çevresinde Var olan Potansiyel Kaynaklar Üzerine Kuramsal Bir İnceleme", Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, Sayı 14, Ankara, ss. 9-21.
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, 2013, Osmaniye, 84s.
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Turizmi Master Planı 2016-2019, 2016, Osmaniye, 114s.
- TIRAŞ, M., 2001, "Zorkun Yaylası", Türk Coğrafya Dergisi, İstanbul, Sayı 36, ss.161-171.
- TIRAŞ, M., 2003, "Osmaniye'de Yer Fıstığı Tarımının Coğrafi Esasları", Türk Coğrafya Dergisi, İstanbul, Sayı 40, ss. 35-47.
- TIRAŞ, M., 2004, "Haruniye Kaplıcası", Türk Coğrafya Dergisi, İstanbul, Sayı 43, ss. 97-108.

- TIRAŞ, M., 2009, “Yarpuz Çayı Havzasında Yayla Yerleşmeleri”, Doğu Coğrafya Dergisi, Erzurum, Sayı 22, ss. 17-28.
- TOROĞLU, E., GÜRBÜZ, M., 2008, “Andırın İlçesinde Sayfiye Yaylaları”, Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt 13, Sayı 19, ss. 281-300.
- TÜLEK, F., “Osmaniye Arkeolojik Varlıklar Envanteri 2010-2013Yılları Çalışmaları”, TÜBA-KED., Sayı 10, ss. 35-63.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), 2014. “Seçilmiş Göstergelerle Osmaniye 2013”, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 163s.
- ÜÇEÇAM KARAGEL, D., KARAGEL, H., 2010, “Kadirli İlçesinde Yaylacılık Faaliyetleri”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Elazığ, 20 (1); 29-54.
- ÜNAL, M., 2011, “Toprak Oluşumu ve Ülkemizde Çeşitleri”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Sayı 134, ss. 12-18.
- YETİŞ, C. vd., 1991, Kozan-K20 Paftası Jeolojisi, MTA Genel Müdürlüğü, Ankara.
- YONCA, Y., 2014, “Kadirli’de Yaylacılık Faaliyetleri”, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, 197s.
- YURTSEVER, C., 2012, Osmaniye Tarihi, Çukurovalı Yayınları, Ekrem Ofset, Adana, 100s.
- ZAMAN, M., 2010, Yerleşme Coğrafyası, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, ss. 109-131.
- MTA Doğu Akdeniz Bölge Müdürlüğü, “Osmaniye İli Jeolojik Özellikleri”, www.mta.gov.tr (18.09.2015).
- <http://www.adrasanbalik.com> (04.04.2016).
- <http://akarsuturizm.weebly.com> (18.02.2016).
- <http://www.arkeolojidunyasi.com> (04.03.2016).
- <http://www.avcilarklubu.com> (12.04.2016).
- www.avfed.com (06.03.2016).
- <http://www.bitkiselkitap.com> (19.03.2016).
- <http://cografyaharita.com> (14.09.2015).
- <http://www.demiryolcuyuz.com> (21.03.2016).
- <http://depo.osmaniye.edu.tr> (28.03.2016).
- <http://dogalhayat.org> (11.02.2016).
- www.dogaparki.com (06.03.2016).
- <http://www.duzicitimes.com> (14.03.2016).
- <http://www.facebook.com/AMATOR.OLTACILAR> (07.04.2016).
- <http://www.festtravel.com/tr> (08.04.2016).
- <https://files.bookinturkey.com> (25.02.2016).
- <http://fotocdncube.gazetevatan.com> (13.03.2016).
- <http://www.gokyuzunet.com> (02.03.2016).
- <http://www.hadiyapartik.com> (17.01.2016).
- <http://www.illerarasimesafe.com> (24.03.2016).
- <http://img.sondakika.com> (17.03.2016).
- <http://i.milliyet.com.tr> (02.12.2015).
- <https://i.ytimg.com> (03.04.2016).
- <http://kadirli.blog.com> (17.03.2016).
- <http://www.kampkaravan.org.tr> (12.03.2016).
- <http://www.kgm.gov.tr> (22.02.2016).
- <http://www.hgk.msb.gov.tr> (24.09.2016)
- <http://www.kisacanedir.net> (02.04.2016).
- <http://www.kulturportali.gov.tr> (14.04.2016).

- <http://kurumsal.turizm.gov.tr> (17.03.2016).
<http://mapio.net> (31.03.2016).
<http://www.medyagazete.com> (02.04.2016).
www.meteor.gov.tr/FILES/iklim/klimatoloji2.pdf (08.09.2015).
www.mgm.gov.tr (10.08.2017).
<http://www.mimdap.org> (08.02.2016).
www.earth.google.com (21.02.2016).
www.ogm.gov.tr (28.03.2016).
<http://www.omcekonomi.com> (24.01.2016).
<http://www.oosb.org.tr> (22.02.2016).
<http://orenleri.nedir.com> (14.03.2016).
www.orman.gov.tr (24.12.2015).
<http://osmaniyeburada.com> (25.01.2016).
<http://www.osmaniye2023.com> (12.02.2016).
<http://osmaniyeili-80.tr.gg> (22.02.2016).
www.osmaniyeilkulturturizm.gov.tr (19.10.2015).
www.osmaniyeilkulturturizm.gov.tr (16.06.2017).
<http://www.osmmm.org.tr> (24.01.2016).
<http://www.osmaniyekulturturizm.gov.tr> (06.03.2016).
www.osmaniye.tarim.gov.tr (16.11.2015).
www.osmaniye.tarim.gov.tr (14.07.2017).
<http://www.osmaniyetso.org.tr> (12.03.2016).
<http://osmaniyem.blogcu.com> (14.02.2016).
<http://www.panoramio.com> (11.02.2016).
<http://picasaweb.google.com> (08.03.2016).
<http://www.sabah.com.tr> (27.02.2016).
<http://salibahtiyar.tr.gg> (16.04.2016).
<http://seyahatportal.blogcu.com> (16.03.2016).
www.tripadvisor.com (25.03.2016).
www.tuik.gov.tr (03.09.2015).
www.tuik.gov.tr (10.04.2017).
www.tuik.gov.tr (18.08.2017).
<http://tuport.org> (27.03.2016).
<http://www.turkcebilgi.com> (05.02.2016).
<http://www.turkedebiyati.org> (05.04.2016).
<https://tr.wikipedia.org> (11.03.2016).
<http://www.unutulmaz.net> (03.04.2016).
<https://yemelce.files.wordpress.com> (12.04.2016).
<http://www.yurtgazetesi80.com> (07.03.2016).

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı : Ferhad BESNEK
Doğum Yeri ve Tarihi : Osmaniye – 26.01.1975

Eğitim Durumu

Lisan Öğrenimi : Niğde Üni. Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğrt.
Yüksek Lisans Öğrenimi : -
Doktora Öğrenimi : -
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri : -

İş Deneyimi

Stajlar : -
Projeler : -
Çalıştığı Kurumlar : Erzin 75. Yıl İlköğretim Okulu
Gazi Mustafa Kemal İlköğretim Okulu
Şehit Yasemin Tekin İlköğretim Okulu
Osmaniye Anadolu İmam Hatip Lisesi
Necmettin Erbakan Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
Çukurova Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

İletişim Bilgileri

E-Posta Adresi : ferbes80@gmail.com
Tel. : 5424012600
Tarih : 20.10.2017